Bay Pipo

Bir MiT Görevlisinin Sıradışı Yasamı: Hiram Abas

Soner Yalçın/Doğan Yurdakul

Önsöz

Elinizde tuttuğunuz bu kitap, Türkiye'nin son elli yıllık tarihinin bir bölümünü deyim yerindeyse "büyüteç altına almaya" çalışmaktadır.

“Reis” kitabında (*1), devletin kullandığı bir tetikçinin yaşam öyküsünü anlatırken, bir yandan da ona ve onun gibilere ihtiyaç gösteren tarihsel ortamı ortaya koymaya çalışmıştık.
(*1) Soner Yalçın/Doğan Yurdakul.***Reis***. *Gladio'nun TM Tetik*çisi,Su Yayınları, ekim 1999.

Şimdi de, aynı olayların başrollerinde yer almış bir istih-baratçının yaşamöyküsüyle bir adım daha ilerliyoruz ve biraz daha merkeze, perde arkasındaki kişilere ve olaylara ulaşmaya çalışıyoruz. Bu anlamda*Bay* Pipoya, *Reis'in* bir devamı veya ikinci bölümü de denebilir.

Ulusal Kurtuluş Savaşı'ndaki istihbarat çalışmaları, ülkeyi zapt etmek isteyen emperyalist düşmanlardan ve onlara teslim olmuş olan padişah çevresinden bilgi toplamak temelinde kurulmuştu. Milliydi ve genellikle dış istihbarata yönelikti. Bu sayede halkın hem saygısını hem de fiilî desteğini yanına almıştı.

Ama 19501i yıllara yaklaşıldığında Türk istihbaratçığı bu niteliklerinden uzaklaşmaya başladı.

Bir yandan "yabancı gizli servislerle işbirliği" adı altında ulusal kimliğinden uzaklaştı. Öte yandan tek partili dönemin son yıllarından itibaren her iktidarın kendi "özel istihbarat örgütü" haline getirilmeye çalışıldı. Siyasî iktidarlar istihbarat Teşkilatı'nı hem parti dışındaki hem de parti içindeki muhaliflerinden bilgi almak için kullanmaya çalıştılar. 19601ı yıllardan sonraki iktidarlar ise bunlara bir de "Silahlı Kuvvetler içinden istihbarat" toplama görevini eklediler. Bütün bu nedenlerle Türk İstihbarat Teşkilatı, hem yasaları hem de kendi yasasını çiğneyerek, dışarıda paylaşım savaş-larına ve uluslararası tertiplere, içerideyse askeri darbelere, kendi vatandaşlarına karşı girişilen operasyonlara, işkencelere, fişlemelere karıştı. Saygı duyulan bir kurum olmak yerine "korku duyulan" bir teşkilat haline geldi.

Yaşamöyküsünü anlattığımız istihbaratçının karakteri bu ortama çok uygun düşüyordu.

Onu övenler de, yerenler de, "Maceracı, atak, çifte tabanca taşıyan, attığını vuran, sıcak

çatışmaya girmekten kaçınmayan" bir kişiliği olduğunu anlatıyorlardı. Hatta ona "Türk James Bond'u" diyenler bile vardı.

Başka bir özelliği ise hiç elinden düşmeyen piposuydu. Belindeki veya koltukaltındaki tabanca dışında her zaman bir veya iki piposu olurdu cebinde. Hem evinde hem de işyerinde pipo koleksiyonu vardı. Kendisinin belki haberi yoktu ama, arkadaşları bu yüzden ona "Bay Pipo" diyorlardı. Lise çağlarında başladığı pipo merakı ölünceye kadar sürdü.

Öldürüldüğünde bile, .yanı başındaydı piposu,

Bir istihbarat elemanının bilgileri değerlendirip, tahlil ya-parak sonuca varan "sıkıcı" çalışması yerine, her zaman "hareketli" olmayı yeğleyen bir kişiliği vardı. Bu yüzden her zaman kendi maceracı kişiliğine uygun bir istihbarat örgütünün başında olmayı arzulamıştı; "CIA gibi, Mossad gibi operasyonlar yapan, vurucu bir istihbarat örgütü!"

Bu amacına ulaşmak için örgüt içinde yükselmeye çalı-şırken, teşkilatı yasal çizgide tutmaya çalışan yönetimlere ters düştü, "iyi anlaştığı" yöneticilerle bir olup, amaçlarının çeliştiği kişilere karşı -çoğu zaman gizli- çatışmalara girdi. O çatışmalar açığa çıkınca da yakın tarihimizde iyi bilinen "skandallar" patlak verdi. Onun otuz yılı aşkın meslek yaşa-mını incelerken, istihbarat örgütünün yasadışı uygulamalarının tarihiyle tıpatıp örtüştüğünü gördük. Bu tür uygulamalardan hangisinin derinlerine dalmaya kalksak, orada onun da ayak izlerine rastladık. Neden bu istihbaratçının yaşamöyküsünü anlatmaya karar verdiğimiz sorusunun yanıtı da, ulaştığımız bu sonuçlarda yatmaktadır.

Reis'te yaptığımız çalışmaya bağlı kalarak, tümden gelim değil, tüme vanm yöntemini kullandık. Yani "önceden doğru" kabul edilen bir düşünceden yola çıkarak olayları incelemek yerine, olayları ve aralarındaki bağlantıları inceleyerek bunlardan sonuçlar çıkarmaya çalıştık. Su götürmez bir gerçekliğe ulaştığımızı düşündüğümüz yerlerde bunları kesin bir dille açıklamaktan kaçınmadık. Sonuca varamadığı-mız, kanıtlardan emin olamadığımız durumlarda ise olgula-rı ve iddiaları sıralayarak, yargıyı okuyucuya veya başka araştırmacılara bıraktık.

Bir gözlemimizi burada bir kez daha vurgulamak istiyo-ruz: "herkesin bir parçasını bildiği" olgular, bir sistem dahilinde bir araya getirildiği zaman gerçeğin tamamı daha iyi aydınlanmış oluyor.

Şimdi aynı şeyi bir kez daha yapıyoruz: çoğu mahkeme dosyalarında, resmî belge ve raporlarda, arşivlerde, gazete sayfalarında, TV programlarında görülmüş ve duyulmuş bir yığın olguyu, bir sistem içinde analiz yaparak, bir araya ge-tirip okuyucuya yeniden sunuyoruz. Ortaya çıkan sonuca Türk istihbaratının "resmî olmayan tarihi" ya da "alternatif tarihi" de diyebilirsiniz. Adına ne derseniz deyin, yaptığımız çalışma, tarihin tozlu sayfalarında unutulmaya terk edilmiş gerçekleri araştırıp, bulup, kronolojik bir sistem içinde okuyucuya sunma çalışmasıdır.

Bu çalışma uzun bir dönemi kapsamaktadır.*Bay* Pipoya Soner Yalçın 1990 yılında başladı, 1997 yılından itibaren Doğan Yurdakul dahil oldu. Bu süreç içinde bizlere yardım-cı olanlara teşekkür ederiz...

Soner Yalçın / Doğan Yurdakul İstanbul, eylül 1999

BAY PİPO

Eski bir İngiliz geleneğiydi; soylu ailelerin erkek çocuklarına, delikanlılık çağına geldiklerinde bir kılıç*ve* bir pipo takımı hediye edilirdi.

Hediye edilen pipo takımı, soylu çocuk doğduğu gün bir uşağa verilir ve onun kullanması istenirdi. Amaç, yıllarca uşak tarafından kullanılan pipoların, ısırgan otu tadından kurtulup, zehiri özümseme yeteneğini geliştirmesiydi. Çocuk büyüyene kadar pipolar, sağlıklı bir içime hazırlanmış olurdu. Pipo kullanma yaşına gelen asilzadenin delikanlı oğlu da böylece hiç emek harcamadan iyi bir pipo takımının sahibi olurdu...

26 eylül 1990.

Saat 06.00 sulan...

Yatak odası güneş görmüyordu. Buna rağmen pervazları dökülmüş pencere, kalın kadife perdelerle sıkı sıkıya kapatılmıştı...

Yine erken uyanmıştı. Yıllardır hasretti uykuya. Ama çok istediği halde öyle doyasıya uyuyamıyordu. Boğazındaki eski kurşun yarası uyku sırasında nefes alıp vermesini zorlaştırıyor uzun süre uyumasına izin vermiyordu...

Karanlığa rağmen, alışkanlıkla karyolanın başucundaki komodinin üzerinden, piposuna uzandı.

Birkaç yıldır âdet edinmişti; sabah uyanınca yataktan he-men kalkmıyor, boş piposu ağzında sırtüstü yatıp, iki elinin parmaklarını birbirine kenetliyor, gözlerini tavandaki bir noktaya kilitleyip, dakikalarca düşünüyordu...

Düşünceleri son günlerde sadece bir tek konuya odaklanmıştı: Körfez'de savaş çıkacak mı?..

Aklına yine Cumhurbaşkanı Turgut Özal'a gönderdiği son rapor takıldı...

Millî istihbarat Teşkilatından ayrıldıktan sonra Turgut Ozal'la ilişkisini kesmemişti. Onun istediği konular ve olay-lar hakkında analizler yapıp, değerlendirme raporları yazarak Çankaya Köşkü'ne gönderiyordu...

Ama son gönderdiği raporun üzerinden 34 gün geçmişti. Köşk'ten henüz kimse arayıp teşekkür bile etmemişti. "Hadi Cumhurbaşkanı Özal'ın işleri bugünlerde oldukça yoğundu, ama en azından danışmanlarından biri arayabilirdi" diye söylendi kendi kendine. Zaten son bir haftadır Özal, Amerika'daydı. O nedenle fazla üzerinde durmadı.

Ayaklarını indirip yatağın kenarına oturdu. El yordamıy-la özel nemlendirici porselen kutudan bir miktar tütün alıp, pipoya yerleştirdi. Pipo karıştırıcısını aramaya üşendi. Tütünü

başparmağıyla bastırdı.

Yaktığı kibritin zayıf alevi, başucunda asılı duran tablo-nun eskimiş çerçevesini aydınlattı...

İki nefes çektiği pipoyu komodinin üzerine bıraktı.

Yataktan kalktı, pencereye gidip, kalın kadife perdeleri aralayarak dışarıya baktı. Kimseler görünmüyordu, sokağa sessizlik sinmişti.

İstanbul sıcak havalan geride bırakan bir güne hazırlanıyordu. İki gündür yağan yağmur, o gün yerini az da olsa güneşli bir havaya bırakmıştı. "Çıkarken pardösümü yanıma alsam mı?" diye düşündü.

Banyoya geçti.

Aynada kendini seyretti; saçlarını gençliğinde bile uzatmamış, sürekli kısa kestirmişti. Kırlaşmış bıyıklan ise hep seyrekti.

Orta boyluydu, ama 58 yaşına rağmen güçlü bir fizik yapısı vardı.

Evleri iki oda bir salondan ibaretti. Annesi Roksan Hairan'ın hediyesiydi. Evlendiklerinde, annesi aynı apartmanda kiralık bir daireye çıkıp, evini "rahat etsinler" diye oğlu ile gelinine bırakmıştı.

Şofbeni yaktı: Alelacele soyunup kendini sıcak suyun altına attı. Vücudunu sabunlarken, kanlı bölgesinin yağlandığını düşündü. "Yürüyüşleri ihmal ediyorum" diye mırıldan-dı kendi kendine. "Olsun" diye düşündü, "insanlar beni hâlâ iki yıl önceki fotoğraflarımla tanıyorlar." 1988'in haziranında üç gün süren röportajı çıkmıştı*Sabah* gazetesinde. Poz da vermemişti ama sportmen görünüşlü ve yakışıklı bul-muştu kendini o fotoğraflarda. Ne günlerdi'..

Eşi Gülsen ondan önce kalkmış, mutfakta kahvaltıyı hazırlamaya başlamıştı.

Çocukları Cengiz ve Cenan evlenip, çoluk çocuğa karışmışlardı.

Karıkoca baş başa kalmışlardı.

Ama oğlu Cengiz'i hemen her gün görüyordu, çünkü aynı şirkette çalışıyorlardı...

Üstünde bornozuyla geçti mutfağa. Kahvaltı yapmayı seven biri değildi. Çay içerken bir dilim ekmekle peynir yedi.

Yatak odasına döndü, piposunu alıp geri geldi. Yeniden yaktı. Çayını bitirdikten sonra masadan kalkıp salona geçti...

Koltukların hemen hepsi eskiydi. Gelen misafirler de ev-deki eşyaların eski olmasını ilk görüşte yadırgıyorlardı. Sonra alışıyorlardı. Kimi bu mobilyaların eskiliğini, "Eski eşya seviyorlar" diye yorumluyor; kimi "ekonomik durumlarının elverişsizliğine" yoruyor; kimi de "kasten, haklarında

dedi-kodu çıkmasın" diye değiştirmediklerini iddia ediyordu...

Duvarlarda asılı duran tablolar ise annesinin onlara bir armağanıydı ve çok değerliydi.

Raflarında kapağı açılmadan yepyeni kitapların durduğu kütüphaneye kaydı gözleri. Salonun bir köşesini kütüphane yaptırmıştı. Kitap okumaya değil, "biriktirmeye" karşı bir he-vesi vardı. Belki de bu isteği entelektüel görünmek isteme-sinden kaynaklanıyordu. Ama polisiye ve casusluk türünde okumadığı kitap yok gibiydi. Dün gece uyuyabilmek için birini daha bitirmişti. "**Cengiz'e söyleyeyim de, yeni çıkanlar-dan birkaç tane daha alsın bana**" diye geçirdi kafasından.

Yıllarca annesini ağırlayan yaylan çıkmış koltuğa şimdi sürekli kendisi oturuyordu. Alışkanlık olmuştu ve alışkanlıklarından kolay vazgeçen biri değildi.

Gazeteye şöyle bir göz attı. Birinci sayfa Körfez Krizi haberleriyle doluydu. Köşe yazarlarının bazıları "Körfez'de savaş çıkacak" yorumlan yaparken, tam tersini öne sürenler de vardı.

ABD'nin Irak'a müdahale edeceğine inanıyordu.

Tıpkı Cumhurbaşkanı Özal gibi o da, Türkiye'nin de Amerika'nın yanında savaşa girmesinin ülke menfaatleri açısından iyi olacağını düşünüyordu.

Ortadoğu politikasını çok iyi bildiği kanısındaydı.

Konuklarına çeşitli dönemlerde gittiği Beyrut'u anlat-maktan ayrı bir zevk alırdı.

Şirkete gitmek için hazırlık yaptı.

"Patronu" Fevzi Gandur'u tanıdığında kanı ısınmıştı.

Yıllar önce Beyrut'ta tanışmışlardı...

ikisini bir araya getiren Beyrut'a ilişkin anılan değildi kuşkusuz...

iki yıldır birlikte çalışıyorlardı.

Fevzi Gandur müessesesi, deniz nakliyatçılığı yapıyordu. Oğlu Cengiz de aynı şirketteydi, "umumî vekil" sıfatıyla görev yapıyordu. Kendisinin görevi ise "danışmanlık"tı!..

Israrla reddetmesine rağmen şirketin ortağı olduğu iddiaları sürekli dile getiriliyordu...

Merak edilen başka bir soru ise, ne taşıdıklarıydı!

İstanbul'un yoğun sabah trafiğine yakalanmamak için işe biraz geç gidiyordu. Şirketin merkezi Taksim'deydi. Asya ile Avrupa'yı birbirine bağlayan Boğaz Köprüsü trafiği bıktırıcıydı.

Yatak odasına dönüp bornozunu çıkardı, iç çamaşırlarını giydi. Gardırobunu açtı. Temiz beyaz

bir gömlek seçti, onu giyerken, dolaptan gelişigüzel bir kravat aldı. Aynaya bakmadan alışkanlıkla bağladı.

Koltukaltı kılıfını boynundan geçirip omzuna astı. Yeni aldığı Magnum 357 marka tabancasını kılıfına yerleştirdi. Suikast silahı olarak bilinen tabancasıyla gurur duyuyordu. .Arkadaşlarına tabancasının özelliklerini anlatmaya bayılıyordu: "**Domuz kurşunu atıyor, kurşun vücuda girdikten sonra ikinci bir patlama etkisi daha yapıyor..**"

İsveç Başbakanı Olof Palme, Magnum 357'yle öldürülmüştü!..

Spor giyinmeyi seviyordu. Yatmadan önce iskemleye astığı koyu gri pantolonunu alıp giydi, kemerini bağladı. Açık gri ekose ceketini sırtına geçirdi. Koltukaltını ceket üstünden bir daha yokladı.

Eşiyle vedalaştı.

Ağzında piposuyla evden çıktı.

Meslekte geçen yılların getirdiği bir alışkanlığı daha vardı; evden çıkarken, siyah küçük gözleriyle dikkatlice etrafına bakar, ortalığı kolaçan ederdi.

Yine öyle yaptı. Sokakta kuşkulu bir durum görünmüyordu...

Kadıköy Çiftehavuzlar semtindeki Cemil Topuzlu Caddesi. 32 numaralı Yuvam Apartmanı'ndan çıktığında saatler 9.40'ı gösteriyordu.

34 HEZ 59 plakalı Şahin marka otomobilini her zaman apartmanın arka bahçesine park ederdi. Anahtarla kapıyı açıp direksiyonun başına oturdu. Piposunu dişlerinin arasına alıp kontağı çevirdi...

Aslında doğrudan Bağdat Caddesi'ne çıkabilirdi. Ama güvenlik gerekçesiyle gelip gittiği yollan sürekli olarak değişti-riyordu... O sabah Cemil Topuzlu Caddesi'ni Bağdat Caddesi'ne bağlayan Mahur Sokak'tan geçmeye karar verdi.

İki üç aydır huzursuzdu. Takip edildiğinden şüpheleni-yordu. Eşine ve çocuklarına hiçbir şey söylememişti.*Zaten* 'bu tür konulan" onlarla konuşmazdı.

Bir gün Ankara'ya gittiğinde yıllarca birlikte çalıştığı MİTten yakın bir arkadaşına konuyu açmış; "teşkilatın" kendini izlettirdiğini tahmin ettiğini söylemişti. Arkadaşının isteğine uyup istanbul'a geldiğinde; şüphelendiği iki otomobilin plakasını MiT istanbul Bölge Daire Başkanlığı'na bildirmişti.

Durum araştırılmış ancak araç sahiplerinin şüphelenilecek kişiler olmadığına karar verilmişti!..

Son yıllarda MlTte çalışanların, eski personelin bu tür isteklerini "paranoya belirtileri" olarak değerlendirmeleri, teşkilat içinde "moda" haline gelmişti.

Mahur Sokak'a saptı...

Bağdat Caddesi'ne çıkan tüm ara sokaklara, "otomobiller, hız yapmasın" diye kasisler konulmuştu.

Bağdat Caddesi'ne 25-30 metre kala böyle bir tümseğe geldi. Vites küçültüp otomobilini yavaşlattı. Ve ne olduysa o an oldu...

Otomobilin arka sol camına yaklaşan genç ve uzun boylu bir kişi, elindeki 7,65 çapındaki susturucu takılmış ta-bancasıyla dört el ateş etti.

Boynuna isabet eden ilk kurşunda ölümcül darbeyi almıştı.

Ne şaşırtıcı rastlantıydı ki, 19 yıl önce istanbul'da girdiği silahlı çatışmada da ilk kurşunu yine boğazına yemiş, ancak ölmemişti.

ikinci kurşun çenesini parçalayıp çıkmıştı. Niyeti kesinlikle öldürmek olan saldırgan, olayın heyecanından son iki kurşunu isabet ettirememişti... Kurşunlar aracın sağ ön kapı ve sol arka kapı camlarını parçalamıştı...

Başı sağ omzuna düştü, tanınmamak için taktiği güneş gözlüğü hâlâ gözündeydi. Piposu ise sol bacağının yanına, koltuğun üzerine yuvarlanmıştı...

Yanından hiç ayırmadığı tabancasının emniyeti açıktı. Şarjöründe 9 mermi bulunan silahına dokunma fırsatı bile bulamamıştı.

Silahlara karşı inanılmaz bir ilgi duyardı. Çeşitli çapta silahlan vardı. Onlarla poligonlara gidip atış talimleri yaptığında, sanki yaşamının en büyük mutluluğunu duyardı. Öyle durduğu yerden nisan alıp ateş etmeyi sevmezdi. Hareketli hedeflere ateş etmeyi severdi. Hedef hareketli olacak o da be-lindeki silahı çekip hedefi vuracaktı. Yakınları, açık arazide talim yaparken hızla kaçan kertenkelelere ateş ettiğini ve hiç ıska geçmediğini anlatırlardı. Bu hobisi onu Türkiye'nin en iyi silah kullanan birkaç kişisinden biri yapmıştı...

"Teşkilattaki yakın arkadaşlarına hep 5-6 kişiyle girişe-ceği bir silahlı çatışma sonucu ölmek istediğini söylerdi. Yatakta ölmek onun kâbusuydu.

istediği gibi olmuştu, ancak tabancasına davranamamış, gafil avlanmıştı...

Saldırganlar iki kişiydi. Genç olanı silah kullanmıştı. Di-ğeri 35-40 yaşlarında, kısa boylu ve saçları döküktü, elinde Bond tipi bir çanta vardı.

Silah seslerinin hemen ardından soğukkanlılıkla otomo-bile yaklaşıp içeri bakmıştı. Direksiyon başındaki kişinin öldüğünden emin olmak istiyordu.

İkinci kişi genç saldırgana başıyla "ölmüş" anlamında işaret ettikten sonra, ikisi iki aynı yöne, biri caminin olduğu sokağa, öteki 18 Mart Sokağı'na doğru koşarak uzaklaştılar...

Ölmemişti...

İki saldırgan hızla olay yerinden uzaklaşırken, o elini otomobilin anahtarına götürüp kontağı kapattı.

Sürekli kan kaybediyordu.

Dakikalar geçiyor, ama kimse yardımına gelmiyordu.

Nefes almakta zorlanmaya başladı. Ağzının burnunun içi sanla dolmuştu.

Telsiz sesi duyar gibi oldu...

Bu onun yaşamla son buluşması oldu...

Arak nefes almıyordu...

Aracın içi kan gölüne dönmüştü.

Olay yerine gelen ilk polis ekibi, otomobildeki kişinin ünlü bir MÎT mensubu olduğunu anlayamamıştı.

Telsizden olayı amirlerine anons ederken sürekli bir ayrıntının üzerinde duruyorlardı: "Maktulün üzerinde tabanca var.’’

Otomobilin plakasını hemen istanbul Emniyet Müdürlüğü'ne bildirdiler.

Plakanın çok ünlü bir istihbaratçıya alt olduğu öğrenilin-ce, istanbul Emniyeti ile MiT Bölge Başkanlığı alarma geçti.

Olay yeri bir anda polis ve MiT elemanlarıyla doldu.

Yıllarca özel kalemliğini yapan Kemal Hacıbeyoğlu ilk şaşkınlığını üzerinden atmış, gözyaşlarını saklamaya çalışı-yordu...

Başta bölge başkanı olmak üzere, istanbul'daki üst düzey MiT personelinin hemen hepsi olay yerine gelmişlerdi.

Şaşkındılar. Çünkü aynı yıl içinde suikasta uğrayan bu ikinci MiT görevlisiydi.

Emekli olmadan önce MiT Ermeni Masası'nda çalışan Al-bay Rıfat Uğurlutan 24 ocakta öldürülmüştü...

Herkes birbirini arıyor, suikastı öğrenenler duymayanla-rı haberdar ediyordu...

"Büroya daha yeni gelmiştim. Saat 10.30 sularındaydı. Çocuklar telefonu bağladı. Büyük bir gazetenin istihbarat şefi olan arkadaşım kötü haberi verdi. Şoke oldum, dondum kaldım. Ne

yapacağımı bilemedim. Kısa bir sessizlikten son-ra 'Öldü mü ?' diye sordum. 'Maalesef diye yanıt verdi.

Bir müddet öylece kaldım. Ne yapacağımı düşünüyor-dum. Aklıma ilk gelen evi, eşini aramak oldu. Alışverişe çık-mıştı, evde yoktu.

istanbul'da oğlu Cengiz'! aradım. Cengiz, 'Merhaba Ağa-bey' deyince sesinden anladım, olaydan haberi yoktu. 'Ba-bandan haberin var mıƒ diye sordum. '15-20 dakikaya ka-dar gelir' dedi. Demek haberi yoktu. 'Cengiz kapının önünde babana ateş etmişler, sen hemen eve git, ben de geliyorum' dedim. 'Peki hemen gidiyorum' dedi başka bir şey de sorma-dı, ilk uçakla hemen istanbul'a gittim."J

Suikastın üzerinden neredeyse bir saate yatan zaman geçmiş, ambulans ve adlî yetkililer hâlâ gelmemişti.

Olay yerine doluşan meraklı vatandaşlar sokağı miting

t Soner Yalçın'ın, MiT görevlisi Mehmet Eymür'te 31 ekim 1990 tarihinde. Ankara'da yaptığıgörüşmenin notlarından.

alanına çevirmişti. Herkes sanki sıraya girmiş gibi merakla otomobilin içine bakıyordu...

Ceset görünmesin diye otomobilin camlan gazete kağıdıy-la kapatılmıştı.

MiT ve polis biraz da şaşkın bir halde, çevrede rasgele araştırma yapıyor, her kafadan bir ses çıkıyordu:

"MiT üç gün önce bölgedeki takip tarassut ekibini kaldır-mış!"

"Evinin önünde bir haftadır ayakkabı boyacısı varmış, nasıl gözden kaçırmış!"

"Rahmetli takip edildiğini MtTe bildirmiş, ilgilenmemişler!"

"Birkaç gün önce çocuklarına ve damadına, 'Eve gelip gi-derken dikkatli olun' diye uyanda bulunmuş, herhalde bir bildiği vardı!"

"Koruma almayacak kadar cesurdu. Cepheden gelecek hiçbir saklından korkmazdı. Aynı zamanda çok iyi bir atıcı olması, ona bu cesareti vermişti..."

Olay yerinden toplanan mermi, kovan ve çekirdekleri ba-listik incelemeleri yapılmak üzere Emniyet Müdürlüğü'ne götürüldü.

Çok az sayıda görgü tanığı vardı, ilk ifadelerini zaten kor-ka korka veren bu tanıklara, polisler ve MiT elemanları san-ki suikastı onlar yapmış gibi- sert ses tonlarıyla sorular yö-neltiyorlardı.

Tanıklara göre, suikastı üç kişi gerçekleştirmişti. Biri te-tiği çekmiş, diğeri otomobilden bir iki metre uzakta bekle-mişti ve üçüncü kişi ise onlardan biraz daha uzak mesafede gözcülük yapmıştı.

Görgü tanıkları iki otomobile bindirilip MiT Bölge Baş-kanlığı'na götürüldü.

Bu arada ilk ifadelere bakılarak hemen suikastın nasıl işlendiğine dair yorumlar yapılmaya başlandı. Ortak fikir, sal-dırının son derece profesyonelce planlanmış olduğuydu. Ey-lemi yapanların sayısı konusunda tereddütler vardı. Bazıla-rına göre böyle profesyonel suikastlarda tek tetikçi olmazdı.

*Ne olur ne olmaz diye ikinci bir tetikçi de yedek tutulur''du. Öyle ki, birinci tetikçi, ikinci tetikçiyi tanımazdı bile. Birinci tetikçi görevini aksatır veya başına bir aksilik gelirse, ikinci tetikçi devreye girerdi. Tetikçiler birbirini tanımaz, iki tetikçiyi de sadece üçüncü kişi, yani gözlemci bilirdi...

Gazeteciler telsiz konuşmalarını dinleyip olay yerine gel-miş, sürekli fotoğraf çekip, tanıdıkları polis ve MiT görevlile-rinden bilgi almaya çalışıyorlardı. Polis yetkilileri, basın mensuplarına bilgiler veriyorlardı. Tespit edilen bazı tanıkla-rın ifadelerine dayanılarak, saldırganların robot resimleri çi-zilmeye çalışılıyordu. Bu arada istanbul'da tüm güvenlik bi-rimleri alarma geçmiş, operasyonlara başlamıştı.

Olay yerine gelen istanbul Emniyet Müdürü Hamdi Ardalı oldukça sinirliydi. Otomobilin içindeki cesedin yanında, ilk demecini verdi: "Görgü tanıklarının ifadelerine göre, saldır-ganların eşkalinden daha önceki ölüm olaylarında bulunan kişiler olduklarını saptadık. Bu onların son işidir. Onların işini bitireceğiz. Katiller en kısa sürede yakalanacaktır."

Nihayet ambulans gelebildi, hemen ardından da savcı.

Kadıköy Cumhuriyet Savcısı Sedat Musullu olay yerinde yaptığı ilk belirlemede, cesette iki kurşun bulunduğunu, kurşunlardan birinin boynun sol yanından, diğerinin başın arka bölümünden girdiğini söyledi.

Oğlu Cengiz, ceset otomobilden çıkarılıp ambulansın sed-yesine konulurken, olay yerine ulaşmıştı.

Soğukkanlılığını korumaya çalışıyordu.

Babasına son bir kez bakan Cengiz, bir an için sendeledi. Ancak yanındakilere belli etmemeye çalıştı.

Ambulans olaydan tam 1,5 saat sonra, cesedi Adlî Tıp morguna götürmek için, sirenlerini çalarak olay yerinden uzaklaştı.

Oğlu Cengiz gibi, kızı Cenan da soğukkanlılığını koruyor-du,*t*

Cenan olay yerine gelmemişti, işyerinden doğru annesi-nin bulunduğu Çiftehavuzlar'daki eve

gitmişti.

Ancak Gülsen Hanım çocukları gibi değildi. Şok geçiriyor-du. Annesini o durumda gören Cenan da direncini yitirdi. Anne ve kızın kriz geçirmesi üzerine eve doktor çağrıldı.

Kapılarının önünde bir ambulans bekletildi. Bazı MiT görevlilerinin, gazetecilerin apartmanın önün-den gitmeleri gerektiğini, pek de kibar olmayan bir tarzda söylemeleri ortamı daha da gerginleştirdi.

Ajanslar suikastı Türkiye ve dünyaya bildirmişlerdi.

ABD'de bulunan Cumhurbaşkanı Turgut Özal, Başba-kan Yıldırım Akbulut, TBMM Başkam Kaya Erdem, SHP li-deri Erdal inönü, DYP Genel Başkam Süleyman Demire! ve MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş, suikastı kınadıkları-ı u belirten demeçler verdiler.

Yasamı boyunca işadamlarıyla arası hep iyi olmuştu.

Emin Cankurtaran, "Çok iyi tanırdım kendisini. Rahmet-li çok iyi dostumdu. Onun haricinde hiçbir ticari ilişkimiz ol-mamıştır" derken, Halit Narin, "MlTten ilk ayrıldığında Na-rin grubunda 1-1,5 yıl süreyle danışman olarak çalıştı. Çok yakın arkadaşım, dostumdu" şeklinde konuştu.

içişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, suikastı gerçekleştiren-lerin iki kişi olduklarının tespit edildiğini söyledi. Bakan Ak-su. Ankara Esenboğa Havaalanı'nda gazetecilerin sorularını yanıtlarken, "Görgü tanıklarına fotoğraflar ve robot resimle-rin gösterilmesi sonucu teşhis edildiklerini de zannediyo-rum" dedi. Aradan iki gün geçti, l.

istanbul Adlî Tıp morgundan alınan Türk bayrağına sa-rılmış tabut, Selimiye Camii'ne getirildi.

Cami avlusuna gazetecilerin girmesi yasaklandı." MiT gö-revlileri fotoğraflarının çekilmesini istemiyorlardı.

Gelen bütün çelenkler elektronik araçlarla tek tek kon-trolden geçirildi.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal, Başbakan Yıldırım Akbu-lut. KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş, SHP Genel Baş-kanı Erdal inönü, DYP Genel Başkam Süleyman Demirel çe-lenk gönderenler arasındaydı.

Cami avlusunda üst düzey MiT görevlileri ve bir dönem birlikte çalıştığı Süleyman Seba, Tunca Toskay, Mehmet Eymür. Korkut Eken gibi arkadaştan da vardı. Genelkurmay Başkanlığı'nın cenazeye ne bir çelenk ne de temsili bir subay göndermemesi dikkat çekmişti.

Türk bayrağına sanlı tabut, yaklaşık 500 metre omuzlar-da taşındıktan sonra cenaze arabasına konuldu ve aile kab-ristanında toprağa verilmek üzere Yakacık Mezarlığı'na gö-türüldü. Aile mezarlığına defnedilirken, orada bulunan her-kesin kafasında aynı soru vardı:

"Bu suikastı kim, neden yaptı?"

Birinci bölüm

"AdıHiram olsun"

istanbullular, 1932 yılının sert geçen kış aylarını uzun sûre hafızalarından silememişlerdi...

Kalın ve pahalı paltosuyla heyecan içinde içeri giren 62 yaşındaki Mübarek Galip Eldem, kızı Roksan'ı yanakların-dan öpüp, titreyen elleriyle torununu kucağına aldı ve gür sesiyle, "Bunun adı Hiram olsun" dedi...

Hiram Abas'ın dedesi Mübarek Galip Eldem arkeologdu. Viyana imparatorluk Gimnasionu'nda arkeoloji ve filoloji okumuş, arkeolojiye ait birçok eser yazmıştı. Moskova, Lon-dra. Paris, Berlin, Viyana arkeoloji akademilerine fahrî üye olmuş, fahri doktorluk unvanı kazanmıştı. Hars ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Telif ve Tercüme Heyeti azalığında bu-lunmuştu. Yıllarca, müzeler genel müdürlüğü yapmıştı. Anadolu Millî Mücadelesi'ne iştirak eden Dede Mübarek Galip Eldem, çevresinde çok sevilen ve sayılan bir bilim adamıydı.

Dede Eldem'in diğer bir özelliği ise mason olmasıydı. To-rununa "Hiram" adını koymasının nedeni buydu.

Hiram adı, masonluğun kurucusu olan duvarcı ustası Hiram Usta'dan geliyordu.

Küçük Hiram Abas'ın adını aldığı mason ustasının so-yadıyla olan büyük benzerliği de dikkat çekiciydi: Hiram

Abiff î1Mübarek Galip Eldem torunu Hiram'ı, alnından öpüp, iki eliyle havaya kaldırdıktan sonra kızı Roksan'ın kucağına verdi.

Roksan Hanım, istanbul'un tanınmış ve köklü ailelerin-den Eklemlerin kızıydı.

Eldem ailesi, Sadrazam Koca Hüsrev Paşa, Sadrazam Et-hem Paşa ve Girit Valisi Müşir Şakir Paşa'ya dayanıyordu. Meşhur ressamlardan ve Türk müzeciliğinin kurucusu Os-man Hamdi Bey, Mübarek Galip Eldem'in amcasıydı.

Roksan Hanım, Atatürk'ün Balo Tertip Heyetleri'nde yer alan, kültürlü bir istanbul hanımefendisiydi. Atatürk'le dans ederken çekilmiş fotoğraflarını evinin en müstesna kö-şesinde, yularca kıymetli mücevherler gibi saklamıştı...

Uzun boyu, yakışıklılığı ve kibarlığıyla Roksan Hanım'ın gönlünü fetheden Abbas Hilmi, Yugoslavya'nın Üsküp ili, Palanka ilçesinde, 1910 yılında doğmuştu. Büyükbaba Sü-leyman Nadir (Abazoviç) geniş arazisi olan varlıklı bir kişiydi.

Birinci Dünya Savaşı ve arkasından gelen Millî Mücadele yıllarından sonra, artık Balkanlar'da yaşayamamayacaklarını düşünen} binlerce Türk ailesi gibi Abaslar da, Türkiye'ye göç etmişlerdi.2

Abbas Hilmi Abas 12 yaşındayken ailesiyle birlikte Türkiye'ye gelmiş ve tahsilinden sonra gemi kaptanı olmuştu...

Soyadı Kanunu çıktığında, "Abas" soyadını almışlardı...

22 yaşında "çiçeği burnunda bir baba" olan Hilmi Abas, her zamanki saygılı haliyle kayınpederinin kararına uydu ama, "Oğlumun göbek adını da ben koyayım" deyip, Hiram'ın önüne "Mustafa" adını eklemeden yapamadı.

1 Sözcük anlamı"duvarcı" olan masonluk, Kudüs'tekiünlüHazreti Süleyman Tapınağı'nın mimarıHiram Abiff Usta'dan gelir. Hiram Abiff, tapınağıyaparken yönetimi altındaçalışan duvarcıisçilerinin oluşturduğu bir tonca kurdu ve böylece masonluk ortayaçıktı. Masonluğun bir kolu olan ve ABD'nin Chicago kentinde doğan Rotan/enliğin kurucuların-dan birinin adıda "Hiram Shorey'di. Türkiye'de masonluk resmi olarak 1 ağustos 1909'da kuruldu ve ilk büyüküstadıSadrazam Talat Paşa'ydı

2 Türkiye tarihinde iki Abbas Hilmi Bey var Biri: Mısır eski hıdivi Abbas Hilmi Paşa. Türk uyruğuna girmek için Cumhuriyet Halk Fırkasına 900 000 TL bağışladı. Bu para, işBankası'nın kuruluşsermayesi oldu. Diğeri ise; ibrahim Paşa mahdumu Abbas Hilmi Bey, 17 ocak 1923 tarihindeİzmirİktisat Kongresi'ne.İstanbul Milli Türk Ticaret Birliği temsilci-si olarak katıldı. Ancak ikişahsın, Hiram Abas'la akrabalığıyoktu

istanbul'da. Osmanlı'dan beri her zaman entelektüel bu-semi olan Kadıköy'de oturuyorlardı. Kadıköy etnik köken açısından mozaiği andıran bir semtti; Rum, Ermeni, Yahu-i Türk. her ırk ve mezhepten halk vardı...

Hiram Abas'ın çocukluğu Kadıköy, Moda'da geçti.

1938 yılı onun için önemli bir yıl oldu.

Hep öğütlerini dinlediği dedesi Mübarek Galip Eldem, ve-fat etti.

Dedesini kaybettiği yıl Türkiye, kurtarıcısı Mustafa Kemal Atatürk'ü son yolculuğuna uğurladı...

Ve Hiram Abas aynı yıl, Moda Sekizinci llkokul'da öğre-nim hayatına başladı.

Dedesinin boşluğunu, ilkokul öğretmeni Neriman Hanım doldurmuştu.

Bir de, boş arazilerde, kendi yaptıkları bez topla futbol oy-namak...

Sessizdi, içekapanıktı.

Okulda notlar 5 üzerinden verilirdi. Ne başarılı ne de ba-şarısızdı. Notlan 3-4 arasında değişiyordu.

ilkokul yıllan Türkiye için yokluk yıllarıydı, ikinci Dünya Savaşı başlamıştı.

Ekmeğin karneyle satıldığı yıllar...

Anne babaların soluklarını tutarak radyo haberlerini din-lediği yıllar...

Mahallelerine yeni insanlar taşınmaya başlamıştı. Bunlar Nazilerden kaçan Alman bilim adanılan ve Yahudilerdi... Saint-Joseph yıllan

Fransızca o yıllarda en popüler lisandı. Genç Türkiye Cumhuriyeti'ne Osmanlı Tanzimatı'ndan miras kalmıştı Fransızca konuşmak...

Azınlıkların çoğu da Fransızca konuşurdu. O yılların Beyoğlusu'nda yürürken Türkçe'den çok Fransızca işitilirdi. Mağazaların, lokantaların, pastanelerin çoğunun adı Fran-sızca'ydı. Erkeklere "mösyö", kadınlara "madam" veya "mat-mazel" diye hitap edilirdi. Fransızca eğitim yapan kolejler vardı: sadece erkek öğ-rencilerin alındığı Saint-Joseph, Galatasaray, Saint-Benoit ve sadece kız öğrencilerin kabul edildiği Nötre Dame de Sion gibi...

Roksan Haram tek çocuğunun Fransızca eğitim almasını istiyordu. Ailesinde hemen herkes Fransızca biliyordu. Mi-nik bir kız çocuğuyken tanımıştı Fransız mürebbiyeleri. Pa-ris'i görmeyen akrabası hiç yok gibiydi.

Papazların'Fransızca eğitim verdiği Saint-Joseph Lisesi, oturdukları yere çok yakındı, okulun ana kapısı ile evlerinin arası 200 metreydi.

Ve Hiram Abas, iki yıl hazırlık, üç yıl ortaokul ve üç yıl li-se olmak üzere, 8 yıllık bir öğrenim için Saint-Joseph'e kay-dedildi...

Saint-Joseph erkek çocukların kabul edildiği, katı disip-linli bir okuldu. Ağır bir eğitim programı

vardı. Fransa'dan gelen öğretmenler çoğunluktaydı. Bunlar genelde kendisini eğitime vermiş papazlardı.

Kıyafet zorunluluğu yoktu. Kravat takmak mecburi değil di. Mecburi olan tek aksesuar, üstünde okulun amblemi bulunan kasketti. Kasketsiz okula giriş yasaktı.

Öğrenciler saat 8.05'te okulda olmak zorundaydı.

10 dakika "moral dersi" vardı; hangi davranışların yapıl-ması, hangilerinin yapılmaması gerektiği konusunda sınıf öğretmenleri örneklerle ahlak bilgisi verirlerdi.

Saat 8.15'te ders başlardı.

Ve tüm öğrencilerin en çok sevdikleri zaman dilimi 9.45'ten 10,10'a kadar süren teneffüstü.

Teneffüslerde öğrenciler spor yaparlardı. Hiram Abas basketbol ve voleybol oynardı. Bir de top ve kalkanla oyna-nan bukle oyununu çok severdi...

Asıl sevdiği spor ise bokstu. Ancak teneffüste boks yapma olanağı yoktu. Zaten okul arkadaşlarının arasında boksu seven pek kimse de yoktu...

O da bu nedenle hafta sonlarını okul arkadaşları yerine kendisi gibi boksu seven mahallesinin çocukları Abdi ve Erol'la geçiriyordu... Teneffüsten sonra iki saat daha ders görüp, öğle paydosu yapılırdı. Herkes evine yemeğe giderdi. •

Hiram Abas bu konuda çok şanslıydı. Evi okula en yakın edan öğrenciydi, öğleden sonra da sabah yapılan ders saati programı aynen tekrar edilirdi.

Sınıflar 33'er kişilikti, sınıf mevcudu bazen birkaç eksik veya fazla olurdu.

Hiram Abas'ın bulunduğu sınıfın mevcudu 30'du.

Sınıflarında Ermeni, Yahudi, Rum, Türk çocukları bir aradaydı: Leon Romano, Arman Seri, Nedret Salungan, Niogos Altıparmak, Yaman Yamaner, Harutyun Kürkciyan, Vorj Vartallti, Ferruh Yazıcı, Bülent Dikmen, Loris Diraduryan, Marsel Yafet, Vedat Saraçoğlu, Alfred Bağciyan, Metin Cantimur...

okulda arkadaşı Nafl Erinç'le Salnt-Joseph'te de aynı sı-nıftaydılar...

Okulda öğrenciler arasında gruplaşma yoktu.*Zaten o* yıl-larda kimin hangi ırktan, hangi dinden olduğu ne sorulur ne de öğrenmek için çaba sarf edilirdi. Merak bile edilmezdi...

Genelde öğrencilerin aileleri zengindi. Hiram Abas gibi memur aileden gelen öğrenci sayısı çok azdı.

Her hafta sonu karne verilirdi. Karne cumartesi öğleyin alınıp. veliye imzalatılıp, pazartesi geri götürülmek zorundaydı. ,

30 kişilik sınıfın en çalışkanı Erdem Aksoy, en tembeli ise Tahsin Biçerdi. 1772 not ortalamasıyla Hiram Abas, basan aralamasında 19'uncuydu.

Vasat bir öğrenci olması lise döneminde de değişmedi.

Lise birde; 32 kişilik sınıfta, 2352 not ortalamasıyla 22"nci sıradaydı.

Lise ikide; 28 kişilik sınıfta, 1577 not ortalamasıyla 24"üncü sıradaydı.

Son sınıfta öğrenciler Fen ya da Edebiyat bölümünü seçmek zorundaydılar.

Hiram Abas, Edebiyat Bölümü'nü seçti.

1951-1952 öğrenim yılında Saint-Joseph'ten mezun oldu.

Diplomasını, ikmale kaldığı için haziran dönemi yerine eylül ayında "orta" dereceyle aldı...

Saint'Joseph'in vazgeçilmez kuralıydı; her sömestrde öğ-renciler takım elbiselerini giyip, öğretmenleriyle birlikte top-lu fotoğraf çektirirlerdi...

Hiram Abas sadece son sınıftaki fotoğrafında kravat takmamıştı. En arkada dördüncü sırada bulunan Hiram Abas'ın bu fotoğrafı; MİTe girdikten yıllar sonra, gazetelere yansıyan tek görüntüsü olacaktı...

Türkiye'nin dönüşüm yıllan

Hiram Abas'ın buluğ çağından, delikanlılık yaşına geçtiği 1950'li yılların başında, 21 milyonluk Türkiye de kabuk de-ğiştiriyordu...

14 mayıs 1950 tarihinde yapılan seçimleri Demokrat Par-ti kazanmıştı. Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın kahramanı ismet inönü, cumhurbaşkanlığı koltuğunu Celal Bayar'a bırakıp, mecliste muhalefete düsen Cumhuriyet Halk Partisi sıraları-nın başına geçmişti, inönü, kimi subayların kendisini ziya-ret ederek, seçim sonuçlarına rağmen CHP'yi iktidarda tut-ma önerilerini reddetmişti...

Türkiye yeni bir döneme başlangıç yaparken, dünyada Soğuk Savaş rüzgârları esiyordu. Artık iki kutuplu bir dün-ya vardı. Birinin başını ABD, diğerini ise Sovyetler Birliği çe-kiyordu...

İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminde, Batili müttefikleriyle Sovyetler Birliği arasında başlayan "balayı" dönemi pek kısa sürmüştü. Doğu Avrupa'nın Sovyetler Birliği'nin nüfuzu al-tına girmesinden sonra. Bati Avrupa'da da komünist parti-lerin iktidara aday görünmeleri, ABD'nin tüm dikkatini Av-rupa üzerinde yoğunlaştırmasına neden oldu.

Soğuk Savaş sadece Avrupa'da cereyan etmiyordu, Asya ve Afrika'ya da sıçramıştı.

Üçüncü Dünya ülkelerinde hızla gelişen özgürlük ve ba-ğımsızlık akımları da ABD'yi

endişelendiriyordu...

Komünizmin yayılmasını durdurmak için, stratejik öne-me sahip ülkeleri ekonomik ve askeri yönden güçlendirip, komünistlere karşı örgütlemek işi ABD'ye düşmüştü. Soğuk Savaş dönemine giren dünyanın en stratejik ülke-lerinin başında ise Türkiye geliyordu...

5 nisan 1946'da Amerikan gemileri Missouri ve Providen-ce istanbul'u ziyaret etti. Dört gün sonra Türkiye, Ameri-ka'dan 500 milyon dolar borç istedi. Amerika borç vermeyi kabul etti. Ancak bir koşulu vardı; parayı ödünç vermeden önce, Türkiye'ye bir heyet gönderecek ihtiyaçların ve yardı-mın nerede kullanılacağım kendisi belirleyecekti. Bu yardım ABD onayı olmaksızın başka amaçlarla kullanılamayacaktı. Koşullar kabul edildi...

1947 yılı Türk-Amerikan ilişkilerinin yoğunlaştığı bir yıl oldu. Tınman Doktrini"3çerçevesinde, Türkiye ve Yunanis-tan'ın Sovyetler Birliği tehdidi altında olduğu belirtilerek, bu iki ülkeye ekonomik ve askeri yardım yapılması kararlaştı-rılmıştı. Türkiye'ye yapılacak askeri yardımı görüşmek üze-re bir Amerikan askerî heyeti 22 mayıs 1947'de Ankara'ya geldi. Cumhurbaşkanı ismet inönü, Amerika'ya teşekkür mesajı gönderdi. Türkiye, ekim 1947-eylül 1948 arasında ABD'den 73 milyon dolar askerî yardım aldı.

ikili ilişkiler sıklaşmıştı:

14 haziranda bu kez Amerikan iktisadî heyeti geldi. 8 ağustosta Türk askerî heyeti Amerika'ya gitti. 5 ekimde ilk kez bir Türk askerî heyeti, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Salih Omurtak başkanlığında Amerika'ya gitti.

8 ekim 1948'de Türkiye ilk kez Dünya Bankası'na borç-landı: 50 milyon dolar aldı.

4 temmuz 1948'de Ankara'da yapılan anlaşmayla Ameri-ka'nın "Marshall Planı"4yürürlüğe girdi. Türkiye 1948-1952 yıllan arasında Marshall Planı çerçevesinde 351 700 000 do-lar dış yardım aldı.

19 eylül 1949 tarihinde CHP Milletvekili Nihat Erim, -Ce-lal Bayar'ın benzer sözünden on yıl önce- "Türkiye küçük bir (3 ABD BaşkanıHarry Truman'a göre Ortadoğu'da düzenin sağlanmasıiçin Yunanis-tan ve Türkiye'nin ulusal bütünlüklerinin korunması, bu ikiülkenin Sovyet nüfuzundan ko-runmasıgerekiyordu. Truman'ın bu ikiülkeye yardım talebiyle 12 mart 1947'de Kongre'de yaptığıkonuşmadaki görüşlerine "Truman Doktrini" adıverildi.

4 ABD Dışişleri BakanıGeorge Marshall tarafından ortaya atılan ve ikinci Dünya Sa-vaşı’nda yıkıma uğramışAvrupaülkelerine ekonomik yardımöngören program.)

Amerika olacak" müjdesini verdi.

23 eylül 1949 tarihinde BBC; Irak, İran ve Türkiye'nin solculuğa karşı polis ve haberalma kuvvetleriyle tedbirler al-mak için, birlikte çalışmaya karar verdiklerini açıkladı.

10 şubat 1950'de Benice Boran, Niyazi Berkes, Pertev Na-ili Boratav ve bazı öğretim üyeleri solcu oldukları gerekçesiy-le üniversiteden uzaklaştırıldılar.

Üniversitelerde solcu öğretim görevlileri takip ediliyordu. Komünizm "tehdidi" nedeniyle solcular tek tek fişlenmeye başlanmıştı...

izmir Fuarın'nda Çekoslovakya standı, ülkesinin nasıl kal-kındığını gösteren istatistiklerin yer aldığı panolar sergilen-diği için kapatıldı. Bunlar birer komünist propagandası ola-rak görülmüştü!

Her taşın altında "komünist" arandığı bir döneme girmiş-ti Türkiye...

CHP döneminde başlayan bu politika. Menderes Hükûmeti'yle yoğunlaşarak sürüyordu.

CHP hükümeti ile DP iktidarı arasındaki tek fark, dış po-litikadaydı.

Menderes, Atatürk'ün "Yurtta sulh cihanda sulh" ve "Komşular arasındaki itilaflara katılmama" gibi prensiplerin vazgeçme eğilimindeydi. Dış politikada pasiflikten aktifliğe geçilmesi taraftarıydı.

Sonunda bunun fırsatını da yakaladı.

25 haziran 1950... Pazar günü şafak vakti Mareşal Çoe Yong Gün komutasındaki Kuzey Kore birlikleri Güney Ko-re'ye girdiler.

ABD Başkanı Truman, 27 haziranda Amerikan Hava ve Deniz kuvvetlerine Güney Kore'ye askeri yardım emri verdi-ğini ilan etti.

25 temmuz 1950'de de Türkiye Kore'ye Tuğgeneral Tah-sin Yazıcı komutasında bir tugay asker gönderdi. Üç yıl sü-ren savaş boyunca en ağır kayıplara uğrayan birliklerden bi-ri olan Türk tugayında bine yakın asker ve subay öldü. Amaç Batı'nın gözüne girerek NATO'ya dahil olmaktı. Türki-ye'nin bu jestinden memnun kalan ABD Başkanı Truman, Türkiye'ye yaptığı yardımı üç katına çıkardı!

Türkiye'de kamuoyu ikiye bölünmüştü. Türkiye Millî Talebe Federasyonu, kararından dolayı hü-kümete şükran sunuyordu. Kararını ateşli bir bildiriyle açıklayan bu teşkilatın başkanı, bugünün ünlü işadamı Can Kıraç'tı...

Buna karşılık başkanı Behice Boran olan Türk Barışse-verler Cemiyeti gibi sol örgütler karan şiddetle protesto edi-yorlardı...

Sonuçta Türkiye arzuladığı ödülü aldı: NATO'ya kabul -dildi. 19 eylül 1951 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi, NATO anlaşmasını onayladı ve Türkiye resmen NATO'ya da-r-sil oldu. Mecliste NATO'ya girmeye karşı tek ses Adana Mil-letvekili Cezmi Türk'ten çıktı...

Boks günleri

Türkiye NATO'ya zor kabul edilmişti. Ancak Hiram Abas'ın Galatasaray boks takımına girmesi kolay oldu.

Parmakkapı'daki Galatasaray boks takımının idmanına gittiğinde ortaokulun son sınıfdaydı.

Galatasaray o yılların en iyi boks takımına sahipti. Yıldız-lan ise, millî takımın da kaptanlığını yapan Vural inan, yumruklanyla meşhur Taci İçsel gibi o günlerin ünlü bok-sörleriydi...

Zeki bakışlı, bıyıklan yeni yeni terlemeye başlayan Hiram Abas'ı görenler biraz şaşırıyordu. Çünkü yüzü çocuksuydu.

O dönemde istanbul'da boks çok yaygın bir spordu, is-tanbul'da. Fenerbahçe, Paşabahçe, Kasımpaşa, Fatih, Bey-koz, Elektrik Kulübü, Langa, Feriköy, Hasköy, Beşiktaş gibi kulüpler vardı...

Hiram Abas'ın bu kadar kulüp arasından Galatasaray'ı tercih etmesinin nedeni, yakın arkadaşı Metin Olgaç'ın Ga-latasaray Lisesi'nde okumasıydı...

Boks hakemi Hayrettin Erberk'in aracılığıyla Galatasa-ray'a gelmişlerdi.

Bir başka yakın arkadaşı da Sami Onaran'dı.

Üç genç boksör ayrılmaz bir üçlü gibiydiler.

Kısa zamanda Galatasaray'ın lisanslı sporcuları oldular...

Sırf fazla kilolarından kurtulmak için, peşlerine takılan bir genç daha vardı: Şükrü Elekdağ.5

Boks popüler bir spordu ama zengin ve iyi okullarda öğ-renim gören çocuklardan çok, orta sınıftan gelen gençlerden rağbet görüyordu. Bu nedenle Hiram Abas ve arkadaşlarının eski takım elemanları tarafından aralarına kabul edilmeleri zor olmuştu, ilk günler idman maçları kıran kirama geçmiş-ti. Antrenörleri izin verse, iki grup birbirlerini ringde öldüre-siye dövmeye kalkışacaklardı.

Zamanla dostluklar kuruldu. Antremandan sonra Çiçek Pasajı'na gidip bira içilmeye başlandı...

Genç Hiram o yıllarda başlamıştı pipo içmeye...

Moda semtinin gençleri arasında ve Saint-Joseph'te pipo içmek oldukça modaydı.6

Kendinden birkaç yaş küçük olmasına rağmen arkadaşı Metin Olgaç'ın da ağzından pipo eksik olmazdı...

Metin Olgaç'ı pipoya Hiram Abas başlatmıştı.

Pipo ile spor birbirine uygun değildi, ama Hiram Abas bu-na aldırmıyordu.

Antrenörü Fevzi Törk'ün, "Yumruklarınızı ring dışında kullanmayın" tavsiyeleri de bir kulağından girip, öteki kula-ğından çıkıyordu.

Aniden sinirlenen bir yapısı vardı. Kızdığı zaman gözü hiçbir şey görmüyordu. Kavga ettiği mahalledeki birçok ar-kadaşının gözünü patlatmıştı.

Bu yüzden bazı aileler çocuklarının Hiram Abas'la arka-daşlık yapmasına izin vermiyordu.

Onun ise "tecrit" edilmeye hiç aldırış ettiği yoktu...

67 kiloda dövüşüyordu.

"Fighter-rype" denilen tekniği vardı. Yani yakın dövüşüseviyordu. Gongun vurmasıyla rakibine yumruklar atmaya başlıyor, rakip düşene kadar ritmini bozmuyordu. Öyle dans ederek, rakibi yorarak boks yapmayı sevmiyordu.

Rakipleri bu çocuk yüzlü boksörden öyle sert yumruklar çıkacağını tahmin edemiyor, gafil avlanıyorlardı. Sol ve sağ direkleri ok gibi peş peşe çıkarıyordu.

Boksun en önemli kuralını kapmıştı: çok hızlı düşünüp, hemen karar verip, hızlı hareket etmesi gerekiyordu!

Akıllı boksör aynı yere üç kez yumruk almazdı...

Ünlü sanatçı*Muazzez* Abacı'nın babası, o dönemin çok tanınmış boksörlerindendi: "San Bomba" lakaplı, Oktay Al-tıok!

Beş santimden, yani kısa mesafeden çok sert çıkardığı yumruklanyla tanınıyordu. Hiram Abas, "San Bomba'ya hayrandı. Onun gibi bir boksör olmayı isterdi. Zaten fighter-type tekniğini de ondan kapmıştı...

Antrenman parası olarak ayda 15 lira alırlardı. O günler-de gazetenin on, simitin beş kuruş olduğu düşünülecek olursa hiç de fena bir para sayılmazdı. Hiram Abas harçlığı-nı bokstan çıkanyordu.

Basanlar da kazandı: 67 kiloda İstanbul şampiyonu oldu.

Ama çok istediği halde millî formayı giyemedi.

Giyememesi normaldi; onun kilosunda, dönemin en ba-şanlı boksörü Ermeni Garbis*Zakaryan* vardı. Türkiye'yi, 67 kiloda Ermeni*Zakaryan* temsil ediyordu...

Bununla birlikte Hiram Abas da birkaç kez, istanbul kar-masına seçilmişti...

Herkesi şaşırtmaktan çok hoşlanırdı.

Abdullah Tomba7adlı bir boksör vardı. Rakiplerini na-kavt ederek yenmesiyle ün kazanmıştı.

Bir gün Hiram Abasla karşılaştı. Millî boksör Abdullah Tomba, genç Hiram Abas'ı doğal olarak fazla önemsemedi.(7Millîboksör Abdullah Tomba, 1977 genel seçimlerinde MSP istanbul milletvekili ola-rak meclise girdi. 12 Eylül 1980 AskerîDarbesi'nden sonra gözaltına alınıp, Ankara istih-barat Dil Okulu'nda başta genel başkanıNecmettin Erbakan olmaküzere, gözaltındaki partili arkadaşlarına sabah sporu yaptırdı.)

Ancak Hiram Abas'ın ani bir yumruğunu yiyince kendini boylu boyunca ringe uzanmış buldu. Abdullah Tomba yer-deydi ve herkes şaşkındı. Bu durumda Abas'ın köşesine git-mesi, hakemin de Tomba'ya sayması gerekiyordu. Ancak Hi-ram Abas zafer sarhoşluğu içinde köşesine gitmeyi unutun-ca, hakem de saymaya geç başlıyor, o sırada Abdullah Tom-ba toparlanıyor, ayağa kalkıyor ve maç kaldığı yerden devam ediyordu.

Kurt boksör Abdullah Tomba işin ciddiyetini fark edince, Hiram Abas'tan öcünü fena alıyor ve onu da nakavt ediyor-du. Bu maçta Hiram Abas'ın başına yıllarca unutamayacağı bir olay geliyordu: sağ elinin serçeparmağı kınlıyordu !8

imdadına masör Yorgo Tagar yetişmişti. Hiram Abas'a ilk müdahale ringde yapıldı.

O dönemde özel boks maçları da yapılırdı. Bu maçlar Ka-dıköy Altıyol'a ve caddelere bez pankartlar asılarak duyuru-lurdu: "Büyük boks maçı: Hiram-Aram arasında. Cumarte-si kaçırmayın!"

Hiram Abas'ın cumartesi akşamlan kaçırmadığı bir eğ-lencesi daha vardı: Opera sinemasında film izlemek.

Ve o günlerdeki herkes gibi Hiram Abas da Amerikan filmlerinin meraklısıydı...

Her yerde Amerikalı var

Amerikan hayat tarzı Türkiye'yi sarıp sarmalamaya baş-lamıştı. ..

"Türkçe tangolar" üstadı Celal înce'nin bir şarkısı çoluk çocuğun dilinden düşmüyordu: "Amerika Amerika/Türkler dünya durdukça/Beraberdir seninle/Hürriyet savaşında..."

Sadece yaşam tarzı yenilenmiyordu Türkiye'nin, temel askeri politikaları da değişikliğe uğruyordu.*Amerikan Harp*

8 Hiram Abas'ın sağel serçeparmağının bir kavga sırasında kırıldığıdaöne sürüldü. Parmağıiddiaya göre, kuru temizlemede pantolonunu kötüütüleyen kişiyeütüfırlatırken kırılmıştı. Yine medyada Hiram Abas'ın bir kavga sırasında düşüp, beyin sarsıntısıgeçirdi-ği de yer aldı*(2000'e Do*ğrudergisi, 23 ağustos 1987).

Doktrinlerikitabı sivil-asker bürokratlar arasında elden ele dolaşıyordu: ' "

"Bizim güvenliğimizi sadece açık saldınlar tehdit etmiyor. Bu açık saldınlar yanında, ondan daha tehlikeli, fakat saldı-rı görünüşünde olmayan, başka cins tehditler de vardır. Bu tehditler, içeriden

yapılmak istenen değiştirme ve dönüştür-melerdir. Bu maskeli saldınlar. bazen iç harp şeklinde, ba-zen ihtilalci hareketler şeklinde, bazen demolcratik akımlar ve reform hareketleri biçimlerinde karşımıza çıkmaktadır. Bizim amacımız buna benzer akımları önlemek olmalıdır."9

Amerikalılara göre, dünya daha uzun yıllar süreceği an-laşılan yeni bir döneme girmişti. Bu yeni duruma uygun ni-telikte yeni stratejiler geliştirmek gerekiyordu:

"ABD'nin hoşuna gitmeyen solcu veya solcu olmayan hü-kümetleri devirmek için gerilla taktiği kullanılabilir. Bizim amacımız hoşa gitmeyen ve bizimle dost olmayan hükümet-lerin yerine, dost hükümetleri geçirmek olmalıdır."10

Özel savaş konusunda uzman Amerikalı Franklin A. Lindsay, Gayri*Nizami Harp* adlı kitabında ne yapılacağını açık açık yazıyordu: "Kendi personelimizi ve yardımda bu-lunduğumuz memleketlerin personelini yetiştirmek için, bir eğitim sistemine ihtiyacımız vardır. NATO müttefiklerimizle müştereken komünist tecavüze maruz memleketlerde, Ame-rika'dakine benzer enstitüler ve öze,l harp daireleri kurulma-lıdır."1!

Ve Türkiye'de Özel Harp Dairesi, Seferberlik Tetkik Kuru-lu adıyla, 27 eylül 1952 tarihinde kuruldu.

Düşünceyi, finansmanı ve teçhizatı Amerikalılar verdi.

NATO'ya bağlı olan bu örgüt, sadece Türkiye'de değil, bü-tün Batı Avrupa ülkelerinde kurulmuştu. Hepsi birden Brüksel'deki NATO merkezinden idare edüiyordu.

"Gladio" denilen bu gizli örgütlerin her ülkede kendi özel kod adı vardı. Ama hepsinin amacı aynıydı: siyasî düşman komünistleri yok etmek!9 Macit Fahri,*Amerikan Harp Doktrinleri,* Yön Yayınları. 1966, s. 297.

10 a.g.e., s. 305.

11 Franklin A. Lindsay,*Gayri Nizami Harp,* s. 12.

Gizli Özel Harp Dairesi sadece savaş durumunda değil, komünistlere karşı iç politikada da kullanılacaktı...

Amerikalılar, içerdeki komünistlere karşı Türkiye'yi koru-yacak, "kontgerilla" yetiştirecekti...

izmir Menteş'teki Özel Harp kampı bir iki yıl içinde yeter-siz kalınca, Amerikalıların önerisiyle Eğridir Dağ ve Koman-do Okulu açıldı...

Örgütün ilişki ağı içinde sadece askerler yoktu. Sivil un-surları da vardı; faşist örgütler, mafya grupları gibi...

Amerikalılar sadece Özel Harpçi subayları değil, Türk Si-lahlı Kuvvetleri'nin tüm personelini eğitiminden geçiriyordu. Bu nedenle Anadolu'nun en ücra köşesindeki küçük birlik-lerde bile. Amerikan ordusunun bir subayı vardı!

Sınavdan geçirilerek seçilmiş Türk subayları Amerika'ya davet ediliyor. Özel Harp kurslarından geçiriliyordu.

ilk giden 16 subay arasında ileri tarihlerde kamuoyunun yakından tanıyacağı bir isim de,vardı: Yüzbaşı Alparslan Türkeş 1 Kansas Eyaleti'ndeki Amerikan Kara Harp Akade-misi'nde eğitim görüyorlardı. Yalnız değillerdi; orada, Boliv-ya, Şili, Brezilya ve Arjantin'den gelen subaylar da eğitilmek-teydi. Kursun geri kalanını Georgia'daki Amerikan Piyade Okulu'nda görüp, ülkelerine dönüyorlardı.

Yüzbaşı Türkeş, yurda döner dönmez gerilla eğitimi ver-meye başladı: "Amerika'daki staj dönemim bittikten sonra Türkiye'ye döndüm, Gelibolu'daki birliğime intikal ettim. Kı-sa bir süre sonra Çarıkın Gerilla Okulu'na 'gerilla öğretme-ni' olarak tayinim çıktı."12

Amerikalılar sadece "yerden mantar biter" gibi ülkenin her yanına kurduklan askerî üslerde değillerdi. Neredeyse "her taşın altında" Amerikalı vardı...

Cumhuriyetgazetesi Washington kaynaklarına dayana-rak verdiği haberde; Türkiye'de 32ö'si Dışişleri Bakanlı-ğı'nda, 144'ü güvenlik teşkilatlarında ve 42'si de Ticaret Ba-kanhğı'nda olmak üzere 507 Amerikalının çalıştığını belirti-yordu. Amerikalılar, Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde kaç (2Hulusi Turgut, Türkeş'in anıları,Şahinlerin Dansı,ABC Yayınları, 1995, s, 80.)

Amerikalının çalıştığını ise sır gibi saklıyorlardı !13

Sır gibi saklanan Amerikalılar, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yapısını değiştiriyordu.

Ordu, Prusya ekolünü terk ediyordu!

O yıllara kadar Türk Silahlı Kuvvetleri'nde Alman tarzı eğitim, öğretim ve talimleri yapılırdı ve Ordu'ya Alman disip-lini hâkimdi.

Şimdi Amerikan ekolü hakim olmaya başlamıştı...

Örneğin Alman ekolünde askerler tüfekleri sağ omuzda, süngülü taşırken, o 'yıldan sonra Amerikan ekolünün etki-siyle, tüfekler sol omuzda taşınmaya başlandı. Alman eko-lünde tüfeğin dipçiği yere değmezken, Amerikan ekolünde dipçiğin yere değmesi şarttı. Alman ekolünde bir manga 14 kişiden oluşuyordu. Amerikan ekolünde ise bu sayı 11 kişiye düştü.

Alman ekolünde her emir yazılıydı. Amerikan ekolünde ise sözlü.

Yasalar bile değişmeye başlamıştı; Astsubay Kanunuyla gedikli erbaşlar, astsubay yapılmıştı...

O sıralarda liseyi yeni bitirmiş olan Hiram Abas da, ken-di yaşamında değişiklik arayışı içindeydi...

Hiram Abas Paris'te

Hiram Abas, Saint-Joseph'ten mezun olduktan sonra öğ-renimini yurtdışında sürdürmek istedi ve Paris'e gitti. Anne ve babası tek evlatlarının gurbet ele gitmesine epey karşı çık-mışlardı, ama Hiram Abas onlan dinlememişti.

Kafasındaki plana göre özel boks maçlarından kazandığı parayla Paris'te okuyacak ve üniversite bitirecekti.

istanbul'dan bindiği tren, üç gün iki gece sonra onu Pa-ris'in Gare de Lyon Istasyonu'na indirdi.

ilk günler kendisine annesinin kuzenleri yardımcı oldu. Ancak akrabaları lüks içinde yaşıyordu, onlara uyum sağla-makta zorlandı. Yanlarından ayrıldı.

Arkadaşlarıyla kalmaya başladı. Para sıkıntısı çekiyordu. (13Cumhuriyet,16 aralık 1952.)

İstanbul'dan gelen para yetmiyordu., Profesyonel maçlar ayarlayıp ringe çıkmak da kolay iş değildi...

Savaşın ve Nazi işgalinin yaralarını yeni yeni sarmakta olan Paris, genç Hiram Abas'ın gittiği günlerde Fransa'nın Vietnam'da sürdürdüğü sömürge savaşını protesto gösteri-leriyle çalkalanıyordu. Aynca Paris sokakları. ABD'deki McCarthy'ci komünist avcılığının sonucu olarak kankoca Rosenberglerin casusluk suçlamasıyla idama mahkûm edil-melerine karşı gösterilerle de sarsılıyordu. Hiram Abas'ın ad-larını lise sıralarında öğrendiği aydınlar, bu gösterilerin ba-şını çekiyordu: Sartre, Camus, Aragon, Picasso...

"Türküm" dediği Fransızlar ona hemen Nâzım Hikmet'i soruyorlardı. Türkiye'de yasak olan Nazınım şiirleri, onun gidişinden bir yıl önce Fransızca olarak yayımlanmıştı. Ünlü şairlerin dizelerinden şarkılar besteleyen Yves Montand. sahnede Nâzım'ın şiirlerini de okuyordu, hatta "Kerem Gibi" şiirine plak yapmıştı.

"Vatan haini, komünist" diye bildiği şairin yurtdışında bu kadar sevilmesini içine sindirememişti. Üstelik orada Türki-ye'yi sanki solcular temsil ediyordu: Abidin Dino. Pertev Na-ili Boratav, Niyazi Berkes, Fikret Mualla...

Şöyle ağız tadıyla Türk yemeği yenecek bir yer yoktu. Saint-Michel Meydam'nın arka sokaklannda Yunanlılar domuz etinden "suvlaki" (döner kebap) yapıyorlardı, ama o da ağza konacak gibi değildi. Bir tek Ermeni bir kankoca-nın işlettiği Sophie'nin Yeri'nde ucuza karın doyurulabili-yordu. Üstelik orada kuru fasulye ve pilav bulmak da mümkündü. Ama Saint-Michel Bulvan'na çıkan ara so-kaklardan Rue du Sommerard'daki bu ufacık dükkânı da solcu öğrenciler dolduruyordu. Bu öğrencilerin çoğu da ay-nı sokaktaki Grand Hotel de la Loire gibi ucuz otellerde ka-lırlardı.14Zaten "Herifçioğlu Saint-Miçhel'de koyuvermiş sakalı" sözünün de bu öğrencilerden (ilerisinin Türk dışişleri bakanı) Turan Güneş için söylendiği rivayet edilirdi.

Hiram*Abas,* Paris'te kendini nefret ettiği komünistler ta-rafından kuşatılmış gibi hissediyordu.

Oysa Hiram Abas ağzında piposu, cebinde üç beş frank-la Paris sokaklarını arşınlarken, bilmiyordu ki, ileride mes-lektaşı olacağı Türk istihbaratçıların cebi o günlerde Ameri-kan dolan görmeye başlamıştı...

Amerika, Türk istihbaratına da "el atmıştı!" MAH'ı Almanlar kurdu

Ulusal Kurtuluş Savaşı'ndan zaferle çıkan Türkiye, güçlü bir istihbarat örgütü kurmak için, Almanya'dan Albay Wal-ter Nikolaî'ı Türkiye'ye davet etmişti.

Alman istihbaratçı Nikolai, Türkiye için hazırladığı eğitim planlarıyla birlikte, 1926 yılının ekim ayında gizlice Türki-ye'ye geldi, istanbul ve Ankara'da bir dizi eğitim çalışması yapan Alman istihbaratçı, bazı Türk meslektaşlarını da Al-manya'ya kursa gönderdi.

Gerek Türkiye'de kalıp eğitim alanlar, gerekse Alman-ya'ya gidenler istihbarat konusunda hiçbir şey bilmiyor de-ğillerdi kuşkusuz. Üç esaslı miras devralmışlardı:

H. Abdülhamid'in hafiye (gizli polis) politikası, 1908'den sonraki ittihat ve Terakki ve onun gizli örgütü Teşkilatı Mah-susa ve son olarak, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda işgalcilere karşı yapılan istihbarat çalışmaları...

Bu istihbarat çalışmalarını yapanların başında gelenler-den Fethi Okyar, Hiram Abaş'ın büyük eniştesiydi. Anne-annesinin kız kardeşiyle evliydi...

Almanya'dan dönenler ilk istihbarat çalışmalarına Anka-ra Ulus'taki Evkaf Apartmanı ile yanındaki iki binada başla-dılar.

MAH (Millî Amele Hizmeti) veya MEH (Millî Emniyet Hiz-meti) 6 ocak 1927 tarihinde kuruldu.

istihbarat işleri 1927'nin hemen başında Ordu Müfetüş-likleri'nden de alınarak, yeni kurulan Millî Emniyet Hizmet-leri Teşkilatı'na (MAH) verildi. Konuyla ilgili olarak Genel-kurmay Başkanı Fevzi Çakmak'ın 6 ocak 1927 tarihli emri şöyleydi: "Umumî merkezi Ankara'da ve şubeleri şimdilik is-tanbul, izmir. Adana, Diyarbakır ve Kars'ta olmak üzere bir Millî Emniyet Hizmeti teşkil edilmiştir. Şimdiye kadar Ordu Müfettişlikleri'nce tedvir edilen istihbarat hizmeti badema bu teşkflat tarafından idare olunacaktır."

Başlangıçta MAH'ta; A. Espiyonaj, B. Kontrespiyonaj, C. Propaganda ve D. Teknik ve Destek Faaliyetleri şubeleri var-dı.15Bir başkan, 13 yönetici personel ve dört şube şeklinde örgütlenen MAH'ın örgüt şeması, başkan ve altındaki şube-lerden oluşmaktaydı.

Önceleri "Alman (Prusya) ekolüne" göre kurulan ve istih-barat yapan MAH, 1950'li yılların başında değişime uğraya-rak, "Amerikan ekolünü" aldı.

MAH özellikle 1953 yılından sonra CIA'nın yerel bir biri-mi gibi çalışmaya başladı. Türkiye'nin dış istihbaratını CIA'ya bırakan MAH, tamamen iç politikaya ağırlık vermek zorunda kaldı.

Peki, bu değişiklik nasıl gerçekleştirildi ?

MAH'ın 12 yıl aralıksız başkanlığını yapan Tümgeneral Naci Perkel,161953 yılında sürpriz bir kararla Bağdat büyü-kelçiliğine tayin edüdi.

Naci Perkel'in yerine MAH'ta görevli Albay Behçet Türk-men getirildi.

Behçet Türkmen 1899'da Mustafapasa'da doğdu. Atina ataşemiliterliği, NATO Güneydoğu KKK yardımcılığı yaptı. 1951'de MAH emrinde görevlendirildi. 1953'te Millî Emniyet Hizmetleri reisliğine atandı.

Albay Behçet Türkmen, göreve başlar başlamaz, araların-da Genelkurmay istihbaratında görevli Kurmay Yarbay Fuat Doğu'nun da (15Buşubelerden Cşubesi 1927 yılının ilk altıayısonunda kapatıldı. 1956 yılında Kşubesi kurularak komünizmle mücadele sorumluluğu Bşubesinden alındı. 1962'de Gşubesi kurulmak suretiyle "bölücüve yıkıcıfaaliyetler ve güvenlik konuları" buşubenin gö-revi oldu.

16Naci Perkel 1889'da istanbul'da doğdu. Harp Okulu'ndan mezun oldu. Balkan Har-bi'ne katıldı. Esir düştü. 1915'te Irak Cephesi'nde yaralandı. AynıyılİngiIizlere esir düştüve 5 yıl Hindistan'da esir kaldı. 1929'da binbaşırütbesinde MAH emrine tayin oldu. 1934'te reis muavini oldu ve sivil kadroya geçti, ilk MAH reisi olan TümgeneralŞükrüAliÖgel'in 1941 'de emekli olmasından sonra Mini Emniyet reisliğine getirildi. 1953te Bağdat büyükel-çiliğine tayin edilmesiüzerine MAH'tan ayrıldı. 1954'te yaşhaddinden emekli oldu. 1969'daöldü.) bulunduğu altı kişilik çekirdek kadroyu eği-tim görmek üzere Amerika'ya gönderdi.

CIA'nın istihbarat kurslarından geçen altı kişilik ekip, yurda döndüklerinde, CIA elemanlarıyla birlikte MAH bün-yesinde istanbul Emirgân'da bir okul kurdular. "Başöğret-men" Kurmay Yarbay Fuat Doğu'ydu.

Türk istihbaratçılar, bu okulda tıpkı CIA elemanları gibi "operasyonel ajan" olmak üzere yetiştirilmeye başlandı. Hiç-bir maddî fedakârlıktan kaçınılmıyordu.

O günlerde MAH Başkanı Behçet Türkmen, "Dünya ser-vislerini dolaşmaya gidiyorum" diyerek sık sık yurtdışına çı-kıyordu. Öyle ki, bu gezilerin süresi bazen altı ayı bile bulu-yordu. Başkan Türkmen, o döneme göre hayli iyi harcırah alıyordu...

Behçet Türkmen dünyayı turlarken; Hiram Abas, Paris sokaklarında volta atıyordu. Yeni mekân Ankara

Hiram Abas'ın Paris sokaklarında dolaşması uzun süreli olmadı.

Beklediği macerayı bulamamıştı. Boks maçlarından da istediği parayı kazanamamıştı. Paris'in ona göre tek güzelli-ği, genç Fransız kızlarıydı!

Paris macerası bir yıl sürmüş, parasız kalınca soluğu İs-tanbul'da almıştı. Bu kez ailesinin isteğini yerine getirecek-ti. Bürokrat olmak için Ankara'ya gidip Siyasal Bilgiler Fa-küftesi'nde (SBF) okuyacaktı...

ilk kez gördüğü Ankara, Paris'ten sonra ona, küçük bir taşra kasabası gibi geldi...

Yine de başkenti sevimli buldu. Paris'ten millî duygulan kabarmış olarak dönmüş, kendini

beğenmiş Fransızlan sev-memişti.

Hiram Abas'ın Ankara'ya adım attığı günlerde, Türk Dı-şişleri, Fransızlan memnun edecek bir tavır aldı.

4 ekim 1953 tarihinde, Türk-Fransız görüşmeleri sonu-cunda yayınlanan bildiride, Türk hükümeti; Kuzey Afrika, Tunus, Cezayir ve Fas'taki milliyetçilik hareketlerini bastır-mayı amaçlayan Fransız politikasını desteklediğini açıkladı...

Türkiye'nin Fransızlan desteklemesinde, görüşmelerden önce Ankara'ya gelen ABD Dışişleri Bakanı John Foster Dul-les'ın rolü büyüktü.

O yıllarda müttefikler için Amerikalı kardeş Dulles'lann sözleri birer emirdi sanki. Soğuk Savaş'ı başlatan Amerikan diplomasisini ağabey John Foster yönetirken, kardeşi Ailen Welsh üulles da CIA'nın başına getirilmişti ve 1961'e kadar 8 yıl orada kalacaktı. Şiddetli antikomünist olan her iki kar-deş de hukukçuydu ve bir yandan ABD'nin politikalarını yö-netirken bir yandan da Rockefeller'ın petrol şirketlerinin avukatlığını yapıyorlardı.

Dünyadaki antikomünist cephenin bir numaralı finansö-rü Rockefeller Vakfi'ydı.

Üniversite günleri

Ağzından piposunu eksik etmeyen; saçlarını kısacık kes-tirmiş, daima meşin kısa siyah ceket içine, V yakalı kazak gi-yen; yumurta topuklu ayakkabılardan vazgeçmeyen orta boylu Hiram Abas, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde herkesin dikkatini çekiyordu.

SBFde çeşitli öğrenci grupları vardı; Hiram Abas, istan-bullular grubu içindeydi. En havalı gruptular. Anadolu'dan gelen öğrencileri "taşralı" bulup konuşmuyorlardı bile.

istanbullular arasında da bölünmeler vardı; Hiram Abas daha çok Kel Aydemir, Pablo Selim, Kompas Güngör, Sahte-kâr Şükrü, Harlem Erol, Canlı Turgut, ihtiyar Çetin Birmek, Boksör Sami gibi arkadaşlarıyla birlikte olurdu.

O zamanlar Siyasal'da kız öğrenci çok azdı, Hiram Abas'ın sınıfında hemen hemen hiç kız yoktu. Daha küçük sınıflardaki kızlar da genellikle istanbul'daki Nötre Dame de Sion rahibe okulundan veya Amavutköy Kız Koleji'nden ge-liyorlardı. Baü kültürüyle eğitim gördükleri ve yabancı dil bildiklerinden hariciyeci olmak için SBF'yi tercih etmişlerdi: Betin, Birsen, Filiz, Sevil, Samuray, Günay ve Dışişleri Ba-kanı Fatin Rüştü Zorlu'nun kızı Sevin... Hiram Abas*ve* arkadaşları yeni keşfettikleri Büyük Sine-ma'nm üstündeki Madamın Yeri'nde, pipoları eşliğinde cafe glace içmeyi seviyorlardı...

Para harcamaktan hoşlanıyordu, arkadaşlarına karşı cö-mertti.

Birçokları kantinde yerken, Hiram Abas, o günlere göre pahalı sayılabilecek Cebeci'deki Şölen Lokantası'nda yemek yiyordu.

Çoğu arkadaşı yurtta kalırken o ev yaşantısını seçmişti.

Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin yakınındaki dairesi, sekiz katlı bir apartmanın iki odalı çatı katıydı. Üniversite hayatı boyunca bu çatı katını hiç değiştirmedi. Bu bekâr evinde ço-ğu*zaman* yalnız kalırdı. Ancak arkadaşlarıyla paylaştığı da olurdu. Basketçi Yılmaz (Gündüz) ve Sahtekâr Şükrü (Esir-ci) Hiram Abas'ın evini sık sık kullanan iki yakın arkadaşıy-dı. Kızlı erkekli partiler için de kullanılırdı evi. Hiram Abas'ın bu işler için dayısının Gölbaşı sinemasının yanındaki evini kullandığı da olurdu.

Hiram Abas'ın müzik kulağı ve sesi kötüydü, sarkılan çok kötü söylüyordu. Sınıf arkadaşı îhtiyar Çetin (Birmek) ise klasik müzik meraklısıydı ve sesi de iyiydi. Arkadaşları mu-ziplik olsun diye, sık sık aralarında şarkı yarışması yaparlar-dı. Jüri ise her seferinde aynıydı: Kel Aydemir, Tavuk Kaya, Piç Kaya, Kompas Güngör, Piç Bülent, Canlı Turgut, Harrov Kemal...

Arkadaşları sırf ihtiyar Çetin'i kızdırmak için, her seferin-de kötü sesli Hiram Abas'ı birinci seçiyordu! ihtiyar Çetin ise her yarışma sonrası arkadaşlarına ateş püskürüyordu...

Siyasal'da herkesin bir lakabı vardı. Arkadaşları Hiram Abas'a önceleri "Davul" diyorlardı. Çok palavra atanlara böy-le denirdi!..

Ancak kısa zaman sonra "Davul" lakabının yerini "Boksör Hiram" aldı...

Herkesle şakalaşmayı seven Hiram Abas, çocuksu yüz ifadesiyle arkadaşlanna sevimli ve yumuşak bir insan ola-rak geliyordu. Hatla sınıf arkadaşlarından Mehmet Ali Kış-lalı'nın ona bazen "Lokum" diye hitap ettiği bile oluyordu. Ama herkes biliyordu ki bu sevimli adam, sinirlendiğinde bambaşka bir insan haline geliyor, kendisine hâkim olamı-yor ve gözü hiçbir şey görmüyordu. Üstelik sinirlendiğinde ses tonu bile değişiyor, cırtlak çıkan sesiyle ürkütücü bir ki-şiliğe bürünüyordu.

Hırçındı ve sık sık kavga ediyordu. Yumruklarını ring dı-şında kullanmaya devam ediyordu. Özellikle Mülkiye-Harbi-ye arasındaki basketbol maçlarında.

O zamanlar Ankara'daki basketbol müsabakalarında en kıyasıya rekabet, başkentin en güçlü iki takımı olan Mülkiye (ŞBF) ile Harbiye (Kara Harp Okulu) maçlarında yaşanırdı.

Ankara Ondokuzmayıs Stadı'nın yanındaki spor salonu inşaat halindeydi.17Henüz büyük bir spor salonu bulunma-dığından maçlar Mülkiye'nin küçük salonunda yapılırdı. Se-yirci kapasitesi sınırlı olan salonun üst kısmındaki seyirci-ler, maçı balkon kenarlarından sarkarak izlerlerken, saha kenarına kadar uzatılmış sıralarda oturan seyircilerden, salonun bir yanını dolduran üniformalı Harbiydiler ile karşı tarafta sivil giysileriyle yer alan Mülkiyeliler birbirlerinden kolayca ayırt edilirdi. Maç öncesi bir tarafın "Yaşa varol Har-biye", karşı tarafın "Ey vatan gözyaşların dinsin" diye kendi marşlarını avaz avaz söylemeleriyle başlayan gerginlik maç boyunca sürerdi. Harbiydiler, Mülkiyelileri kızdırmak için "Kel Orhan" (Mülkiye kaptanı Orhan Girgin'in saçları seyrek olduğundan) diye tempolu tezahüratta bulunurken, Mülki-yeliler de onlara "Karga Yalım" (Harbiye kaptanı Mehmet Ali Yalım kemerli burunlu olduğundan) seklinde karşılık verir-lerdi.

Bu maçların sonunda bazen büyük kavgalar çıktığı da olu-yordu. Salon dışına da taşarak

sokaklarda devam eden bu kavgaların başrolünde de her zaman Boksör Hiram olurdu.

"Basket maçı kavgalarının" en büyüğünü Boksör Sami (Onaran) kitabın yazarlarına anlattı:

"Harbiye-Mülkiye basket maçlarından birinde kavga çı-kınca hakem maçı tatil edip salonu boşalttırdı. Polis girişi tutmuştu, Harbıydiler! uzaklaştırana kadar icerdekileri dişan bırakmadı. Bu arada salonun penceresinden arka bah-çede Harbiyelilerin bizden tek kalan bir kişiyi aralarına alıp dövdüklerini gördük. Dövülen Altay Gökakın'dı, çelişkiye bakın ki babası 2. Ordu Komutanı Gökakın Paşa'ydı. Ben, Hiram, vücutçu birkaç kişi, mesela (Hava Kuvvetleri komu-tanı) irfan Tansel'in oğlu Mete Tansel pencereden atlayıp kavgaya girdik. Çok uzun süre dövüştük, başıma gelen bir taşla bayılmışım. (Sağ kaşının üzerindeki eski bir yara izini göstererek) izi hâlâ duruyor. Hiram'ın başına da taş gelmiş. O kadar çok dövüşmüşüz ki birkaç gün ağrıdan yumrukla-rımı sıkamadım. O gün kavga ettiğimiz Harbiyelilerden as-kerî ataşe olmuş biriyle ileriki yıllarda meslek hayatında karşılaştık, çok seviştik."18

Vali olmak istiyordu I..

O dönemlerde üniversiteli gençler kollarının altına kitap alarak dolaşırlardı. Okumak veya okuduğunu arkadaşlarına hissettirmek önemliydi.

Ancak Hiram Abas'ın hiç öyle kaygılan yoktu.

Okumayı sevmiyordu...

Gençler o yıllarda siyasetle çok yakından ilgili değillerdi. Bazılan "lnönü"cü, bazıları ise "Menderes"çiydi, hepsi o ka-dar...

Faşizm, komünizm gibi siyasal terminolojiler yoktu he-nüz dillerinde.

Ancak Hiram Abas, arkadaşlanyla bir araya geldiğinde, "antikomünist" olduğunu sık sık vurguluyordu: "Dünyada tek başıma kalsam da, yine de komünistlerle savaşırım!"

Ve bir gün okulda bir dedikodu yayıldı: "Boksör Hiram'ın tabancası var!"

Duyanlar kulaklanna inanamadılar. Çünkü, "çiçek ço-cuklarının" yeni yeni dünya sahnesine çıkmaya başladığı günlerdi o günler; dünya gençliğinin sevgi ve kardeşlikten (18Bu kitabın yazarlarından Doğan Yurdakul o yıllarda henüz ortaokulöğrencisiydi. ama küçük bir basketçi olarak bu maçlarıkaçırmazdı. Bir maçtan sonra salondaçıkan kav-gayıbalkondan izlerken, bir Mülkiyelininüstüne gelen Harbiyeliteri yumruklarıyta yere dü-şürdüğünügörmüşve bunun kim olduğunu soruncaçevresindekilerden. "O meşhur Bpk-sör Hiram* yanıtınıalmıştıDoğan Yurdakul. Hiram Abas'ın adınıilk kez orada duymuştu.)bahsedip, savaşa karşı çıktığı o dönemde, Hiram Abas'ın ta-bancasının olması arkadaşlarını çok şaşırtmıştı!

Hiram Abas'ın nefret ettiği komünistler o günlerde, San-saryan'da işkenceli sorgulamalardan geçirilip, sanık sandal-yelerine oturtulmuşlardı. Aralarında Şefik Hüsnü, Zeki Baş-tımar gibi isimlerin bulunduğu 167 solcunun yargılandığı dava, 15 ekim 1953'te başlamıştı.

Davanın biri bitmeden diğeri açılıyor, ancak komünistler yılmak nedir bilmiyorlardı. Onca işkenceden geçen Hikmet Kıvılcımlı ve 12 arkadaşı Vatan Partisi'ni kurmak için istan-bul Valiliği'ne başvuruyorlardı...

Hiram Abas vali olmak istiyordu!

Siyasal Bilgiler öğrencileri üçüncü sınıfta bölüm tercihi

yapmaları gerekiyordu.

Üç bölüm vardı: idarî, malî ve siyasî şubeler.

Maliyeci olmak isteyenler malî şubeyi seçiyorlardı, idari şubeden mezun olanlar kaymakam, emniyet müdürü, vali oluyordu. Hariciyeci yetiştiren siyasî şubeye girmek isteyen-lerin ise yabancı dil sınavından geçmeleri gerekiyordu.

Hiram Abas, yabancı dil bildiği halde bu sınava girmedi. Vali olmak için idarî şubeyi seçti...

6-7 Eylül**Olayları**

Selanik Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okuyan. Batı Trakya Türklerinden 21 yaşındaki Oktay Engin ise, bomba-yı attığı 5 eylül 1955 tarihinde, bir gün Nevşehir valisi olaca-ğını bilmiyordu...

25 temmuz 1955.

Yunanistan, Birleşmiş Milletler'den Kıbrıs konusunu gündeme almasını isteyerek adadaki sorunu uluslararası

platforma taşıdı.

29 ağustosta Kıbrıs sorununu görüşmek üzere Londra Konferansı düzenlendi. Türkiye'yi, Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, Millî Savunma Bakanı Ethem Menderes ve 3 geperal ile diplomatlardan oluşan bir heyet temsil ediyordu.

Anlaşma sağlanamadı.

Bir hafta sonra: 5 eylül 1955'te Atatürk'ün Selanik'teki evine bomba atıldı! Bomba olayı. DP Milletvekili Mithat Pe-rin'in Ekspres gazetesinde özel bir baskıyla manşet yapıla-rak kamuoyuna duyuruldu: "Atamızın evine bomba !"19

Ardından infial geldi!

Bomba Atatürk'ün evine değil de, istanbul'un 500 yıllık çokkültürlü yapısına atılmıştı sanki.

Yeni oluşmaya başlayan varoşlardan akın akın şehre inen Türkler: binlerce yıldır birlikte

yaşadıkları Rum. Erme-ni, Yahudi vatandaşlara ait ev ve işyerlerini birkaç saat için-de yakıp yıktılar, yağma ettiler: Lebon, Markiz, Laon pasta-neleri, Banco di Roma. Beyoğlu, Arnavutköy, Bebek. Beşik-taş, tstinye, Yeniköy semtlerini dolaşan öfke Adalara kadar ulaşmıştı...

Göstericiler, "Kıbrıs Türktür, Türk kalacaktır. Rumlar it-tir it kalacaktır" diye slogan atıyorlardı sürekli.

6 ve 7 Eylül günlerinde süren olayların bilançosu kor-kunçtu: 3 kişinin öldürüldüğü, 30 kişinin yaralandığı saldı-rılarda, 73 kilise, l fabrika, 8 ayazma, 2 manastır, 3 584'ü Rum vatandaşlara ait olmak üzere 5 538 gayrimenkul tah-rip edilip yakılmıştı.20

Hükümet hemen teşhisini koydu: bu olay olsa olsa ko-münist kışkırtması olabilirdi!

Zaten Başbakan Adnan Menderes de 12 Eylül günü mec-lis kürsüsünde, komünistlerin tertibinden söz etmişti. *

Ve polis. Sıkıyönetim Komutanı Nurettin Aknoz'un emriy-le harekete geçti, "komünist tertibi" bahanesiyle önde gelen solcu aydınlan tutukladı. (19 "Haberi" yapan Mithat Perin'in kişiliğiçok ilginçti. 27 Mayıs 1960'tan sonra. 1962 yı-lısonlarında MAH BaşkanıFuat Doğu'ya Kayseri Cezaevi'nden bir mektup geldi. Gönde-ren Mithat Perin'di. Perin,önce geçmişyıllarda "servise" (MAH'a) verdiğiçeşitli hizmetleri. "25 seneyi bulan gazetecilik hayatımda açık veya gizli hiçbir faaliyetten geri durmadığımıherkesten evvel servisin bildiği kanaatindeyim..." gibi sözlerle uzun uzun anlattıktan sonra baklayıağzındançıkarıyordu. Hapistençıkınca gazeteciliğe devam edecekti. Yapacağıyayınlarla komünizme ve Kürtçülüğe karşıcephe oluşturacaktıBunun için sahibi olduğu Havadis Matbaası'yla (GüneşMatbaacılık AŞ) istanbul*Ekspres* gazetesine malîyardım, resmîilan ve kredi kolaylığırica ediyordu ! O yıllarda MillîEmniyet Hukuk ve Basın Müşa-viri AskerîYargıçDoğan Tanyer bu mektubu dokuz yıl sonra,*Devrim* dergisinin 19 ocaK 1971 tarihli sayısında yayımladı.

20 Halen ANAP milletvekili olan Yılmaz Karakoyunlu da Güz*Sanc*ısıadlıromanının son bölümlerinde 6-7 Eylül Olayları'na genişyer vermektedir.)

Devamını "Dinozor" Mina Urgan'dan okuyalım: "Elli ko-münistin hemen tutuklanması emredildi. Birinci Şube'deki komünist dosyalarının bir kısmı gelişigüzel raflardan indiri-lip masaların üstüne yığıldı. Artık piyango kime çıkarsa. Bunların arasında ölenler ya da yıllardır İstanbul'a ayak basmayanlar vardı. Bu yüzden ancak kırk dört kişi tutuk-landı. Aralarında anımsadığım kadarıyla Aziz Nesin, Nihat Sargın, Profesör Boratav'ın kardeşleri Dr. Müeyyet ile Dr. Can, Kemal Tahir, Tornacı Emin, İlhan Berktay, Hasan İz-zettin Dinamo, Dede Ahmet, Dr. Hulusi (Dosdoğru) ve daha başkaları vardı. Bunlar aylarca Harbiye'de hapis kaldılar. Polis de bu adamların 6-7 Eylül Olaylarıyla yakından uzak-tan hiçbir ilgisi olmadığını o kadar iyi biliyordu ki, değil mahkemeye vermek, çoğu alelusul sorguya bile çekilmemiş-ti..."2i

Neden solcuların gözaltına alındığı birkaç yıl sonra orta-ya çıktı: o tarihte C1A Başkanı Ailen Dulles İstanbul'daydı.

CIA Başkanı Dulles, olaylara bakarak MAH Başkanı Beh-çet Türkmen'e, "olaylarda gördüğü tahribat şekillerinin ta-mamıyla komünist taktiği usulüne uygun olduğunu" ifade etmişti.22

Yunanistan'da yürütülen soruşturma ve mahkeme kara-rı gerçeği ortaya çıkardı:

Selanik Konsolosluğu'nda görevli Hasan Uçar ile Batı Trakya Türklerinden üniversite öğrencisi Oktay Engin bom-balamıştı Atatürk'ün evini!

Peki, İstanbul'un 52 farklı yerinde aynı anda başlayan olayları kim tertiplemişti ? Azınlıklara ait ev ve işyerlerinin listesini günler önce kim hazırlamıştı ?

Türk Silahlı Kuvvetleri'nde "orgeneral" rütbesine kadar yükselip Millî Güvenlik Kurulu genel sekreterliği görevinde bulunan, o günlerin genç subayı Sabri Yirmibeşoğlu, Özel Harp Birimi'nde, Seferberlik Tetkik Kurulu'nda görevliydi.

Yıllar sonra orgeneral rütbesinden emekli olduğunda, 6-7 (21Mina Urgan,*Bir Dinozorun An*ılan,YapıKredi Yayınları, 1998, s. 281.

22Tarih ve Toplumdergisi, sayı33, s. 147.)Eylül Olaylan'nın perde arkasını Gazeteci Fatih Güllapoğ-lu'na açıkladı: "- Sonra 6-7 Eylül Olaylan'nı ele alırsak,

- Pardon Paşam, pek anlayamadım. 6-7 Eylül Olayları mı?

- Tabiî... 6-7 Eylül de bir Özel Harp işidir ve muhteşem bir örgütlenmeydi. Amacına da ulaştı. (Paşa bunları söyler-ken benden de soğuk terler boşandı.) Sorarım size! Bu muh-teşem bir örgütlenme değil miydi ?

-E, evet Paşam!"23

6-7 Eylül tertipcileri bir bir açığa çıkmıştı zamanla...

Kızgın toplulukları kışkırtarak infial yaratan Kıbrıs Türk-tür Cemiyeti, Menderes Hükûmeti'nin güdümündeydi. Hat-ta cemiyetin genel sekreteri Kâmil Önal, MAH mensubuydu. Cemiyet öylesine bir koruma altındaydı ki, olaylardan sonra haklarında delil toplamak isteyen bir istihbarat elemanı tu-tuklanmıştı ! Emniyet müfettişlerinden Cemal Sancak Yassı -ada'da verdiği ifadede, Kıbrıs Türktür Cemiyeti'ne ait bir bel-geyi almak için Sıkıyönetim'e başvuran MAH memuru Hay-dar Tansuğ'un komünist diye tutuklandığını söylemişti ! Yassıada'da görülen 6-7 Eylül Olayları Davası'nın 19 ekim 1960 tarihli duruşmasının ikinci celsesinde, sanıklara altın-da MAH Başkanı Behçet Türkmen'in imzasının bulunduğu ve olayların tertip olduğunu doğrulayan bir Millî Emniyet ra-poru okundu. Rapora karşı ne diyeceği sorulan Adnan Men-deres şunları söyledi: "Millî Emniyet raporlarına fazla önem vermemek lazımdır. Bu raporu tanzim eden Millî Emniyet müfettişi, 7 Eylül'e kadar hiçbir şeyden haberdar değildir. Fakat hadiseler olup bittikten sonra 7 Eylül'de sağdan sol-dan derlediği haberlerle böyle bir rapor yazıyor."24

Yassıada Mahkemeleri'nde olaylardan bu cemiyetin veya komünistlerin değil, DP yöneticileri ve teşkilatlarının sorum-lu oldukları sonucuna varıldı. Celal Bayar ile Adnan Mende-res ve hükümetinin üst düzey yöneticileriyle ilgili dava, (23Fatih Güllapoğlu,*Tanks*ız, Topsuz Harekât,Tekin Yayınevi, 1991, s. 104. SabrıYır-mibeşoğlu emekli olduktan sonra,*Askeri ve Siyasi An*ılarımadlıkitap yazdı(KastaşYa-yınları, 1999). Emekli Orgeneral Yirmibeşoğlu

kitabında, Gazeteci Güllapoğlu'na anlattık-larından bahsetmiyordu,

24 Yassıada tutanaklarına dayanarak nakleden: Hulusi Dosdoğru.*6-7 Ey/*ûl Olayları.Bağlam Yayınları, 1993, s. 124.)Anayasa'nın ihlaliyle ilgili ana davayla birleştirildi.25

Şaşırtıcı rastlantılardan biri de, 6-7 Eylül Olaylan'ra orga-nize eden Seferberlik Tetkik Kurulu Başkanı Albay Cemal Akbay'ın, tutuklanan Aziz Nesin'in Harp Okulu'ndan sınıf arkadaşı olmasıydı...

6-7 Eylül provokasyonunun nedeni Kıbrıs'tı!

Birleşmiş Milletler 22 eylül günü, Kıbrıs sorununun gün-deme alınma önerisini geri çevirdi. ABD, Atina'yı destekle-mediğini açıkladı.

Dışişleri Bakanlığı koltuğuna henüz yeni oturan Fuat Köprülü mecliste yaptığı konuşmada, Yunanistan'a çatarak, "Kfbrls'ın Türk olduğunu ve Türk kalacağını" açıkladı.

ikinci Dünya Savaşı'ndan sonra özel harp tekniklerini öğ-renen üç Türk subayı; Mehmet Bozkurt, Remzi Kızılsu ve Muzaffer Temizer gizlice Kıbrıs'a giderek, Türk Mukavemet Teşkilatı'nı kurmuşlardı.

Teşkilatın kod adı; Bozkurt'tu!

Adaya sivil olarak, illegal yollardan giren Türk subayları. Seferberlik Tetkik Kurulu'nun elemanlarıydı. Kıbrıslı Türk-leri örgütleyip, tıpkı*Amerikan Harp Doktrinleri* kitabında yazdığı gibi "kontrgerilla" savaş teknikleri öğretiyorlardı.

Bayraktar ve bayraktara bağlı sancaklardan oluşan hüc-re örgütlenmeleri oluşturulmuştu.

"Mücahit" yetiştiren özel harpci subaylar görev süreleri dolunca Türkiye'ye dönüyor, onların yerine, yine sahte isim-lerle, sivil kıyafetlerle yeni özel harpçiler gizlice Kıbrıs'a çıkı-yorlardı.

Yunanistan da benzer yöntemler uygulayarak, EOKA'ya destek veriyordu...

Adada her geçen gün gerginlik tırmandırılıyordu...

Küçük bir kıvılcım Kıbrıs'ın yaşamını altüst etmeye yete-cek gibiydi...

O günlerde Hiram Abas'ın okulundaki küçük bir kıvılcım SBF'yi karıştırdı.

Yayımladığı Forum dergisinde Menderes Hükûmeti'ni sürekli eleştiren Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Turhan Fey-zioğlu'nun 1 aralık 1956 tarihinde görevden alınması Mülki-ye'nin karışmasına neden oldu.

Başta Aydın Yalçın olmak üzere bazı Öğretim görevlileri istifalarını verdi.

Öğrenciler okulu boykot etti.

Boykotçu öğrencilerin liderliğini bugünün ünlü isimlerin-den Yalçın Küçük ve Oktay Ekşi yapıyordu. Gösteriler sonu-cu 300 öğrenci gözaltına alındı. Gözaltına alınan öğrencile-rin götürüldüğü Emniyet Birinci Şube'nin müdürü (gelece-ğin istanbul valisi millî savunma bakanı) Nevzat Ayaz'dı.

Hiram Abas, ne gözaltına alınan öğrenciler arasındaydı, ne de boykota katılanlar...

Aynı tarihte, ABD, "Eisenhower DoktrinTni dünyaya du-yurdu:

"Hür dünya devletleri birbirlerine karşılıklı olarak bağlı-dırlar. Bir devletin kendi kendine yetmesi artık gerilerde kal-mıştır. Ortak egemenlik karşılıklı bağımlılıkla sağlanır..."

Amerika, ekonomik ve askerî yardım isteyen ve hatta ül-kelerine, askerî çıkarma yapılmasını bile isteyen Ortadoğu devletlerine bu yardımı sağlayacağını açıkça ilan ediyordu...

Beş günlük bir ziyaret için Benjamin Fairless başkanlı-ğında bir Amerikan heyeti, 11 ocak 1957 tarihinde Türki-ye'ye geldi. Heyet, Türkiye'ye yapılan askerî ve ekonomik yardımı incelemek ve bu konuda Başkan Eisenhower'a ra-por sunmak için görüşmelere başladı.

20 mart 1957 tarihinde, yine bir Amerikan heyeti rapor hazırlamak için üç günlüğüne Ankara'ya geldi.

Türkiye'ye sadece Amerikan heyetleri gelmiyordu...

Hiram Abas'ın yaşamını değiştirecek, meslek seçimini et-kileyecek bir film de, sinemalarda gösterime girmişti...

Rıhtımlar Üzerinde

Sinemaya çok meraklıydı. Haftada en az bir kez giderdi. Pazartesi akşamları yapılan gala gecelerini kaçırmamaya dikkat ederdi... Bir gün kızlı erkekli bir arkadaş grubuyla yine sinemaya gitmişlerdi. Başrollerini Alida Valli ile Jean-Claude Pascal'ın oynadığı filmin adı Günahkâr Gönüüer'di. Sinemadan çıktık-larında kızlardan biri, filmin erkek kahramanını eleştirerek, "Siz erkekler hep aynısınız" deme gafletinde bulundu. Bu söz üzerine kendini kaybeden Hiram Abas, genç kızı bir yumrukta kaldırıma seriyordu...

Yine sinirlenmiş ve gözü hiçbir şey görmemişti Hiram Abas'ın!

Ama hayatını değiştirecek filmi iki yıl sonra görecekti...

1954 yılında çekilen*Rıhtımlar Üzerinde* filmi 8 dalda Os-car kazanmıştı.

Film, Marlon Brando'nun canlandırdığı Terry Malloy'un başından geçenleri konu ediyordu. Eski boksör Terry, New York'un nhüm bölgesinde ağabeyi Charley için ufak tefek iş-ler yaparak yaşamını sürdüren bir gençti.

Ağabey Charley ise; rıhtımdaki sendikanın başında bulu-nan, kendi menfaatinden başka bir şey düşünmeyen, para-sını da cinayet ve dolandırıcılıkla kazanan Johnny Friendly için çalışıyordu.

Rıhtımda tüm çalışanlarca bilinen bazı kurallar vardı.

Birinci kural "gerçekçi"ydi: Johnny Friendly için çalışıyor ve onunla iyi geçiniyorsanız, rıhtımdaki bütün iyi işleri siz alır; az iş yapip çok para kazanabilirdiniz...

ikinci kural son derece basitti: Friendly'yle anlaşamıyor -sanız iş bulamazsınız...

Üçüncü kural ise gayet kesindi: bu sendika üyelerinin ya-sadjşı hareketlerini başkalarına, mesela polise ihbar edecek olursanız, hayatla ilişkiniz kesilirdi...

Marlon Brando, yani Terry, bir gün bilmeden, ağabeyi Charley ve patronu Friendly tarafından, bir adamın öldürül-mesine alet edildikten ve kurbanın kız kardeşine âşık olduk-tan sonra; kendi hayatını sorgulamaya, rıhtımda çalışan in-sanların yaşam şartlan üzerinde düşünmeye başlar. Mahal-lenin rahibiyle konuşurken ona, "Eğer Friendly ve adamları-nı ele verirsem hayatımın hiçbir değeri kalmaz" diye yakınır. Rahip Bany de ona yaşamını değiştirecek sihirli cümleyi söyler: "Eğer ele vermezsen ruhunun ne değeri kalır ?"

Ve Terry tahmin edileceği gibi polise gidip tüm bildikleri-ni anlatır...

Film Hiram Abas'ı derinden etkilemişti. Filmin kahrama-nı Terry gibi giyiniyor; yakasını her zaman kaldırdığı siyah mont değişmez parçası haline geliyordu. Terry gibi yürüyor, saçını Terry gibi tarıyor ve hep ondan bahsediyordu.

Zaten kendisi de Terry gibi bir boksördü...

Tek farkı piposuydu!

Burada biraz duralım ve filmin senaryosuna yansıyan gerçek yaşamla ilgili bir saptama yapalım:

Yönetmen Elia Kazan, filmi çektiği 1954'ten iki yıl önce, Amerika'daki McCarthy Soruşturmaları sırasında, "Ameri-kan Aleyhtarı Etkinlikler Soruşturma Komisyonu"nun (HU-AAC) karşısına çıkmış ve "komünist" olan meslektaşlarını ihbar etmişti!..

işin özünde Elia*Kazan, Rıhtımlar Üzerinde* filminde, bu hareketinin sebebini açıklamaya çalışıyordu. Kendi tutumu-nun özeleştirisini filmin kahramanı Terry'nin davranışında gösteriyordu. Yani yönetmen Kazan, arkadaşlarını "ruhunu kurtarmak için" ele vermişti.26

Film Hiram Abas'ı sadece biçimsel yönden mi etkilemişti ?

Yoksa istihbaratçı olmasına da katkıda bulunmuş muy-du?

1957 yılında okuldan mezun olduktan 20 gün sonra MAH'ın kapısını çalmasında filmin kahramanı Terry'nin ne kadar etkisi vardı ?.. (26AradançoK uzun yıllar geçtikten sonra, 1999 yılıOscar töreninde Elia Kazan'a "OnurÖdülü" verildi. 90 yaşına merdiven dayamışolan

yönetmen sahneyeçıktığında salonda bu-lunanların yansıayağa kalkmayarak ve alkışlamayarak onu hâlâatfetmediklerini belli ettiler. Filminçekimlerinin bitmesinden sonra Elia Kazan'ıbir daha görmeyen Marlon Brando ise tö-rene gelmemişti!)

ikinci bölüm

Mason dayanışması

Heyecanlıydı...

Uzun boylu, üçgen yüzlü, efe görüntüsü veren adam, ger-çi kendisine yaşıtı gibi davranıyordu ama, Hiram Abas baş-ta elleri olmak üzere vücudunun titremesine bir türlü engel olamıyordu...

Ne de olsa karşısındaki adam; haşin kişiliğiyle ünlü ve Başbakan Adnan Menderes'in en yakınındaki bürokratlar-dan biriydi...

Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Salih Korur'dan randevu-yu, babası Hilmi Abas almıştı. Aile tanıdıklarıydı. Müsteşar Korur asü, dedesi Mübarek Galip Eldem'in yakın arkadaşıy-dı. Yakınlıkları, "biraderlik'ten geliyordu; ikisi de masondu...

Devletin en üst katında oturan birinden, dedesi hakkın-da övücü sözler işitmek gururunu oksamıştı. Heyecanı ya-tışmış, kendine güveni gelmişti.

Soru üzerine, neden istihbaratçı olmak istediğini, özerde seçtiği cümlelerle tane tane anlattı.

Başbakanlık müsteşarı, aslında Hiram Abas'ın anlattık-larını dinlemiyordu. Biliyordu ki, teşkilatın okumuş, dil bi-len yeni elemanlara ihtiyacı vardı.

Artık MAH'a güvenmiyordu ve güvendiği, bildiği, tanıdığı kişilerin teşkilata girmesini istiyordu. Başbakanlık müsteşarının MAH'a güvenmemesinin ne-deni vardı.

Başbakan Menderes'in örtülü ödenekten dağıttığı parala-rın muhasebesini tuttuğu ve başbakanın gizli işlerini yaptı-ğı için teşkilatla hep yakınlık içinde olmuştu!

işin özünde teşkilatın "görünmeyen başkanı" kendisiydi. Başbakan gelen raporları okumaz, ona verir, istihbarat bil-gilerini de, MAH başkanından değil, kendisinden dinlerdi.

Menderes, 1946'dan sonra kendisine karşı bir silah ola-rak kullanılan MAH'ı, iktidara geldikten sonra, kendi istihba-rat örgütü durumuna getirmekte hiçbir sakınca görmemişti. Zaten bu amaçla 12 yıl başkanlığı yürüten Naci Perkel'i ekar-te edip Behçet Türkmen'i MAH'ın başına getirmişti...*l*

MAH Başkanı Behçet Türkmen gerçekte kimin "adamıy-dı?" Menderes'in mi; askerin mi; yoksa...

"Yoksa"nın yanıtı kısa bir zaman sonra ortaya çıkacaktı...

Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Salih Korur'un, o günler-deki tek korkusu Başbakan Menderes'in gönül maceraları-nın ortaya çıkmasıydı..

Ne yazık ki korktuğu bir gün başına geldi...

O gün. Menderes kendisini çağırıp, "Millî Emniyet'le il-gili bazı şayialar dolaşıyor" demişti. "Gir içlerine, sor soruş-tur, kulağımıza gelen bu şayialarda ne kadar gerçek payı var, öğrenelim."

Ahmet Salih Korur'un teşkilat içinde özel istihbaratçıları vardı. Dinlenen telefonların kayıtlarını kendisine de getiri-yorlardı. Ama şimdi kendisinden habersiz bir de başbakanı mı dinlemeye başlamışlardı ?

Aslında Menderes'in araştırılmasını istediği konular, ar-tık sağır sultanın bile duyduğu kendi gönül maceralarıyla il-giliydi. Kulağına kadar gelen "söylentilere" göre, ilişkide ol-duğu kadınlarla yaptığı telefon konuşmaları MAH tarafın-dan dinleniyordu. (1969'da vefat eden Naci Perkel anılarınıkaleme almıştı. Ancak MİT,ölümünden sonra notlarına el koydu ve yayımlanmasına izin vermedi. Mehmet Eymür'le röportaj, Tem-po dergisi, 21-27 nisan 1991.) Başbakanlık müsteşarı yaptığı soruşturma sonucunda şaşkınlık verici olaylarla karşılaştı. MAH'ın dinleme istas-yonlarını Amerikalıların kurduklarını, özellikle "telefon din-leyen" personelin maaşlarını CIA'dan aldıklarını öğrendi. Ama Menderes'e verdiği rapor bundan ibaret değildi, rapor daha birçok acı gerçeklerle doluydu.

Amerikalılar, MAH'a hakimdi. Para veriyor, örgüte "nü-fuz" ediyorlardı. Millî Emniyet'in bütün dosyalan CIA'mn kontrolündeydi. istanbul'da Millî Emniyete ait bir okul, ser-visin istanbul örgütü ve Yeşilköy'deki Soruşturma Teşkilatı tümüyle Amerikalıların emrindeydi. Okullara, Soruşturma Teşkilatı'na Amerikalılar "doğrudan" para veriyorlardı, is-tanbul bölge örgüt başkanlığına "doğrudan" para ödüyorlar-dı. Karşılığında "iş" istiyorlardı.

Dedikleri ne kadar doğruydu bilinmez ama; teşkilatta gö-rev alanların, çalışanların hemen hemen tümü Amerikalılar-dan para alarak karşılığında "iş" görmekten onurlarının ze-delendiğini söylemişlerdi. Bu durumun kendilerine ıstırap verdiğini belirtiyor, yakınıyorlardı...

Müsteşar Korur, öğrendiklerini satır satır Başbakan Menderes'e anlatıyordu:

"Kiminle konuştuysam" diyordu, "Millî Emniyet'in sadece CIA'dan değil, öteki yabancı gizli servislerden de 'para' aldı-ğını söylüyor."

Ne var ki, Türk gizli servisine yardım adı altında yapılan, karşılığı istenen paraların verilmesinde CIA'mn yöntemi ile, öteki servislerin uygulamaları arasında fark vardı. Fransız, İngiliz ve italyan gizli servisleri "parayı, Millî Emniyet'in An-kara'daki merkezine" veriyorlardı. CIA ise, ne merkez tanı-yordu, ne de yöntem değiştirmeye yanaşıyordu. Egemenliği-ne aldığı gizli servis

ünitelerine her ay CIA'mn adamları gidi-yor, birimin başındaki kişiye zarf içinde "para" bırakıyordu...

Yapılan saptamalara göre, Millî Emniyet birimlerine; CIA ayda 100 000, ingilizler 30 000, Fransızlar 7 000-8 000, ital-yanlar da 4 000 lira ödüyorlardı. CIA'mn uygulamalarıyla olay, "hizmet mukabili bir miktar yardım" olmaktan çıkmış. Türk gizli servisini aylık ücretlerle çalıştırmaya yöneltmişti. Devletin "gizliliğine" giren CIA. sanki bağımsız bir ülkede çalışmıyordu. ABD'nin gözetiminde, denetiminde bir ülkede bulunuyormuş gibi pervasız, dilediği gibi faaliyet gösteriyor-du. Gizli servistekiler, CIA'nın "işçilerTydi. Menderes, müs-teşarına döndü: "Ahmet Salih Bey" dedi, "bu böyle gitmez..." Yenice sigarası içerdi Menderes. Bir tane yaktı ve kesin dille konuştu: "Keselim ilişkiyi."2Eklemeden de yapamadı; "Ama Amerikalıları darıltmayalım. Yardımına muhtacız. Bizim servis mensuplarının Amerikalılardan -CIA'dan- para alıyor vaziyete düşmelerini derhal önleyelim."

Çözüm yolu da gösterdi müsteşarına: "Bize yapacaktan yardımı 'malzeme' olarak yapsınlar."3

Sonradan, birkaç yıl sonra yargılanacağı Yassıada Du-ruşmalan'nda, "Vaziyeti böyle idare ettik" diyecekti...

Ahmet Salih Korur da, yargılandığı Yassıada'da bu ilişki-ler konusunda, 22 aralık 1960 günü yapılan duruşmada şunları söyleyecekti:

"Dedim ki, sureti katiyede Amerikalılardan para almaya-caksınız. Amerikalıların servis şefini daireme çağırdım. Kati calimati verdim: 'Hiçbir memurumuzla temas etmeyeceksi-niz ve para vermeyeceksiniz.' Evet, deyip gitti"

Aynı oturumda devrik başbakan Menderes de şunları di-le getiriyordu:

"Böyledir Beyefendi. Yavaş yavaş yardımı kestik. Bu yar-dımlar şöyle başlamış: servisler arasında irtibatlar tesis et-mek, birbirine malumat vermek suretiyle müşterek çalışılı-yor. Bunun bağlı olduğu külfeti karşılamak üzere yavaş ya-vaş irtibat tesis etmişler, bunu (MAH başkanı) Behçet Türk-men'in uygun gördüğü anlaşılıyor. Ahmet Salih Korur'u bu servise bir de orada neler cereyan ediyor, gayesini anla din-le diye vazifelendirmemin sebebi budur. Netice aldıktan son-ra ilişkileri keselim, ama Amerikalıları darıltmayalım. Daimi surette servis olarak yardıma muhtacız. (2 Başbakan Menderesin, ABD'ye kızdığıo yıllarda CIA ajanıPaul Henze Türkiye'de görevliydi. Gazeteci Ufuk Güldemir'e, "1958 yılında ABD'ye Menderes aleyhinde rapor yol-lamamız yasaklanmıştı" diyecekti*(Texas Malatya,* Bilgi Yayınevi, 1992, s. 87).

3 Cüneyt Arcayürek,*Darbeler ve Gizli Servisler,* Bilgi Yayınevi, 1989, s. 43-46.) Bizim servise mensup olan memurlar, doğrudan doğruya Amerikalılardan pa-ra alıyor gibi vaziyete düşmeyi önleyelim dedim."

Başbakan Menderes ile Müsteşarı Korur, işin özünü öğ--mrnislerdi: "ClA'dan doğrudan para almayı servisin başın-^a bulunan Behçet Türkmen Paşa sağlamıştı."

Başbakan Menderes böylece telefonlarının kimler tarafm-dan dinlendiğini de öğrenmiş oluyordu.

Aslında bunun pek de şaşûacak bir tarafı yoktu; ClA'nın Iran Şahı Rıza PemevVnin yatak odasını dinledi^ de yifiar sonra ortaya çıkacaktı.

Lüks Nermin'in telefonu dinleniyor...

Başbakan Menderes'in telefonlarının dinlenmesini CIA mı istemişti ?

Pek bilinmiyor ancak tahmin ediliyor.

Bilineni; dönemin istanbul Emniyeti'nin ikinci Şube Mü-dürü Ergun Gökdeniz anlattı: "O zaman Dışişleri Bakanlı-ğı'nın istanbul'da kullandığı bir randevuevi vardı. Lüks Ner-min adında bir kadın işletirdi. Randevuevinin bazı politika-cılar tarafından korunduğunu, dolayısıyla emniyeti ilgilendi-ren çok önemli bir konuda müdahale edilemediğini görüyor-duk. Fuat Doğu MAH'ta operasyon şefiydi; binbaşı idi. Ken-disinden rica ettim. Teknik grubunu aldım ve dinledim ran-devuevinin telefonlarını. Mesela dönemin içişleri Bakanı Na-mık Gedik operasyon olarak bazı şeyler vermişti o zaman. Örneğin uyuşturucu kaçakçılarından bir tanesinin DP'li bir bakanın evinde saklandığı iddiası nedeniyle o zamanki MAH'tan rica ettim; bakanın evini dinledim ve doğru çıktı. Uyuşturucu kaçakçısı, bakan evinde saklanıyordu, işlem yapılmadı. Şimdi de adını açıklayamam."

Ergun Gökdeniz'e göre, Lüks Nermin dinlenirken bazı özel telefon konuşmalarına da şahit olmuşlardı.

Lüks Nermin, mesleğe Beyoğlu'ndaki Rumeli Han'da atıl-mış, sonra "işlerini" büyüterek Osmanbey'de kendi "mekânımı" açmıştı. O tarihlerde istanbul'da tam 70 randevuevi vardı.

Müşterileri hep üst düzey zenginler, siyasetçiler ve bürok-ratlardı.

Devlete hizmet vermiyor da değildi hani.

Örneğin, Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın davetlisi olarak Türkiye'ye gelen Endonezya Cumhurbaşkanı Ahmet Sukar-no İstanbul'un güzelliğine ve kendisine sunulan Lüks Ner-min'in kızına âşık olmuştu. Gezisini, çok beğendiği "yatak arkadaşı" için bir gün de uzatmıştı.

Endonezya cumhurbaşkanını Türkiye'den gayet mem-nun uğurlayan Türk diplomatlarının sevinci kursaklarında kalmıştı. Başkent Cakarta'dan gelen mesaj hiç de iç açıcı de-ğildi; Cumhurbaşkanı Sukarno istanbul'da belsoğukluğuna yakalanmıştı!

Endonezya, Türkiye'yi kınıyordu! Eh kabak tabiî ki Lüks Nermin'in başına patlayacaktı. Döviz kaçakçılığı bahane edi-lerek birkaç aylığına cezaevine atıldı...5

Lüks Nermin cezaevine girerken avazının çıktığı kadar bağırıyordu. Haykırışını Ankara'nın duymasını istiyordu sanki: "Ulan, Allah belanızı versin, parasını bile vermiyorsu-nuz, sonra da çıkıp hesap soruyorsunuz."

Haklıydı. Öyle ki, bazı Arap şeyhleri birden fazla kız isti-yordu koynuna.

Ve hepsinin ihtiyacını Lüks Nermin sağlıyordu.

Devrin şöhretli dansözü Özcan Tekgül de canını Irak Kralı Naibi Abdullah ile Başbakan Nuri Said Paşa'nın elin-den zor kurtarmış, DP Milletvekili Mekki Sait Esen'in istan-bul Florya'daki evine sığınmıştı. Anlaşılan devletin yabancı konuklan ağırlamak için belli artistleri, dansözleri vb içeren bir protokol listesi vardı!..

HocasıMAHbaşkanı oldu

Hiram Abas'ın. dedesinin "mason birader"! Müsteşar Ko-rur'u ziyaret ettiği günden 8 ay önce, MAH Başkanı Behçet Türkmen 18 nisan 1957 tarihinde Bağdat Büyükelçiliği'ne gönderilmişti.(*S*Murat Bardakçı,*Hürriyet,* 24 mayıs 1998.) Ancak Türkmen Amerikalılarla ilişkisini hiç kesmedi. Has ailesiyle birlikte, Coca Cola'run Türkiye'deki ortağı oldu ! Herhalde emekli maaşıyla yapılacak bir yatırım değildi bu. O günlerde bu sorulan sormak, "servet düşmanhğı"ydı!

Neşet Güriş, MAH'a 1931 yılında, 22 yaşında girmişti. CIA'dan alman paraların tanıklarından biriydi:

"Behçet Türkmen Paşa teşkilata gelince ne kadar adam alabildiyse hepsini aldı. Koridorlara masalar sığmadı. O ka-dar genişleme oldu, ama çoğu kıymetsiz ve değersiz insan-lardı. Şimdi Amerikalılar tabiî, operasyonlarla ilgili konular-da para veriyorlardı. Fakat Behçet Paşa'nın aldığı paralar, onlar illegal paralardı."6

MAH Başkanı Albay Behçet Türkmen'in yaşamında Men-deres'in varlığı ona her zaman şans getirmedi.

Türkmen, Başbakan Menderes'in uçağının düştüğü ka-zada oğlu Güner Türkmen'i kaybetti. Tek tesellisi diğer oğlu Ilter Türkmen'di.

O da babası gibi, Türk bürokrasisinin merdivenlerini hız-la çıkıp, 12 Eylül 1980 Askerî Darbesi'nin dışişleri bakanı olacaktı...

Behçet Türkmen'den boşalan MAH başkanlığına Albay Emin Çobanoğlu vekâleten atandı.

Türkmen'in yerine kimin geleceği konusu, Cumhurbaş-kanı Celal Bayar ile Başbakan Adnan Menderes'in arasını açmıştı.

Devletin zirvesindeki tartışma sürdükçe Albay Cobanoğ-lu'nun MAH'taki görev süresi uzuyordu.;

Sonunda Cumnurbaşkanı Celal Bayar'ın dediği oldu; 7 ay sonra atama yapılabildi.

MAH'ın başına ilk kez bir sivil başkan geldi: Hüseyin Av-ni Göktürk.

57 yaşındaki Göktürk, 1927 yılında istanbul Hukuk Fa-kültesi mezunuydu. Cenevre'de lisans, Berlin'de doktora çalışmaları yapmıştı. 1935'te doçent, 1940'ta profesör ol-muştu. Hiram Abas'ın

Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde(6 TuncayÖzkan,*Bir Gizli Servisin Tarihi,* Milliyet Yayınları, 1996, s. 126.)kısabir dönem öğretmenliğini yapmıştı...

1954 yılında DP'den Niğde milletvekili seçÜdi. içişleri ve adalet bakanlığına vekâleten baktı.

Hüseyin Avni Göktürk bu özellikleri nedeniyle MAH baş-kanı olmamıştı kuşkusuz.

işin doğrusu, 27 ekim 1957 seçimlerini kazanıp milletve-kili olamayan DP'li Hüseyin Avni Göktürk, 21 kasım 1957'de Türkiye'nin istihbaratını yönetmek için MAH'ın başına geç-mişti.

İstihbaratta yeni bir döneme mi giriliyordu?..

Hiram Abas'ın, Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Salih Ko-rurla görüştüğünde, MAH'ın başında Hüseyin Avni Göktürk vardı...

Menderes'in "en yakın adamı" Müsteşar Korur'un, yeni MAH başkanıyla arası iyi değildi, istihbarat raporları eskisi gibi kendisine gelmiyordu. Zaten raporların çoğu, artık Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ne, Celal Bayar'a gidiyordu.

Müsteşar Korur'un MAH içinde kendisine yakın eleman-lara ihtiyacı vardı. Oturup kalkması ve konuşmasıyla kendi-ne güvenen bir genç izlenimi veren Hiram Abas, neden onun ekibinde olmasındı?

Çaylarını içmişlerdi.

.Başbakanlık Müsteşarı Korur, masasının üzerindeki beyaz kâğıda, Menderes'in hediye ettiği dolmakalemle bir-kaç cümle yazıp, san bir zarfın içine koydu, Hiram Abas'a uzatırken, "Bunu Millî Emniyet Reisi Hüseyin Avni Gök-türk Beyefendi'ye kendi ellerinle ver. O gerekeni yapacak-tır" dedi.

Hiram Abas san zarfı aldı, teşekkür edip, müsteşarın eli-ni sıkmak için ayağa kalktı. Tokalaştdar.

Tam çıkmak için kapıya yönelmişti ki, arkasından müs-teşann kendisine seslendiğini duydu: "Hiram Bey evladım, sana ilk öğüdü ben vereyim. Sakın unutma; söz ağzımızda iken biz ona, ağzımızdan çıktıktan sonra o bize hâkim olur!"

Müsteşarın bu öğüdüne bir anlam verememişti...

Bu istihbaratın mı, yoksa masonluğun mu bir ilkesiydi ?

Başbakanlık binasından rahatlamış olarak çıkan Hiram Abas cebinden çıkardığı piposunu yaktı. Görüşme hiç de korktuğu gibi geçmemişti. Bir an kendini dünyanın en iyi casusu olarak farz etti. Yürüyüşüne bir fiyaka geldi...

Şimdi sıra san zarfın verileceği MAH Başkanı Hüseyin Av-ni Göktürk'teydi...

CIA'dan zarf içinde para alma dönemi, Behçet Türk-men'in yerine "sivil başkanın" gelmesiyle

sona ermiş iniydi ?

Tabiî ki hayır!

Minare kılıfına uydurulmuştu. CIA-Türk istihbarat örgü-tü ilişkisine sadece gizlilik maskesi giydirilmişti. Yoksa işin esası değişmemişti.

Teşkilat içinde önemli yerlerde bulunmuş, 1957 yılında istanbul merkez şefliği yapmış olan Avni Koral, o günleri an-lattı: "işitildi ki, Hüseyin Avni Göktürk. Amerikalılardan Emin Çobanoğlu döneminde alınmamış7 ayhk paranın hep-sini istemiş!"

Yani teşkilat ile CIA ilişkisi aynen devam ediyordu...

Bu yakınlaşma dostluğun ötesindeydi. Bu iliglönin da-yatması sonucu MAH, adeta CIA'nın yerel birimi gibi çalış-makta ve sadece iç politik istihbarata ağırlık vermekteydi...

Bu ilişkide Türkiye'nin yaran da yok değildi: CIA'dan sağ-lanan malî fonlar, ABD'de eğitim imkânlan, istihbarat tek-nolojisindeki ilerlemeden yararlanmak vs.

Bakalım Türkiye bunlann faturasını nasıl ödeyecekti ?

Ortadoğu'da dengeler değişiyor

Hiram Abas'ın "çiçeği burnunda" bir istihbaratçı olduğu o günlerde, Ortadoğu'da Sovyetler Birliği lehine önemli geliş-meler oluyordu. Mısır'da Sovyet yanlısı Nasır rejiminin ku-rulmasından sonra, Suriye de Sovyetler Birliği'ne yakınlaş-maya başlamıştı. Nasır'ın "Arap milliyetçiliği" çizgisini be-nimseyen Suriye'de 20 000 Sovyet askeri personeli yığınak yapmış, Suriye ordusu Sovyet silahlanyla donatılmıştı.

Sırada Irak vardı. Sovyetler'in ve Naşirin desteklediği Yarbay Abdülkerim Kasım. 14 temmuz 1958 tarihinde gerçekleşurdiği darbeyle krallığa son verdi. Kral II. Melik Faysal ve Kral Naibi Abdullah öldürüldü. Devrilen Irak Başbakanı Nuri Said, istanbul'da eğitim görmüş bir Osmanlı paşasıydı. Türkiye'ye çok yakındı. Irak, Kral Faysal ve Nuri Said Pasa döneminde Türkiye'yle yakınlaşmaya başlamış, Menderesle aralarında yakın dostluk ikişkileri de kurulmuştu.

Yarbay Kasım'ın ilk işi. Türkiye-lran-Irak-Pakistan ara-sındaki Bağdat Pakü'ndan çekildiğini ilan etmek ve Sovyet-ler'le yakın ilişkiler kurmak oldu.7

İrak'taki bu hareketle birlikte bölgedeki dengeler de iyice değişmiş oluyordu. Suriye'den sonra İrak'ın da Sovyet nüfu-zuna girmesiyle birlikte Türkiye kendisini, Sovyetler Birliği tarafından adeta kuşatma altına alınmış gibi hissetmeye başlamıştı.

Türk Genelkurmayı bu kaygılara karşı belirlenecek aske-ri stratejileri tartışırken, bu gelişmeleri Washington'dan izle-yen tanıdık bir isim vardı: o sıralarda ikinci kez ABD'de bu-lunan Kurmay Binbaşı Alparslan Türkeş !8

Türkeş'in anılarında belirttiğine göre, bu kaygılar şöyle özetleniyordu:

Türkiye'nin doğusu dağlık bölge. Biz burada hattı tıka-dık, savaştık ve düşmanı durdurduk diyelim. Sovyetler Tür-kiye'nin arkasını alacak, iran'dan dönecek, oradan İrak'a Suriye'ye, iskenderun Körfezi'ne, hatta Süveyş'e doğru aka-caktı.

Bu durumda Güneydoğu'da zırhlı bir kolordunun kurul-masına karar verildi. Bunu Amerikalılarla çok müzakere et-tik. Ben o sırada Washington'daydım. (7 ABD'nin Sovyetler1!çembere alma politikasının birürünüolan ve mimarlığınıABD Dışişleri BakanıJohn Fuster Dulles'm yaptığıBağdat Paktı,İrak'ınçekilmesinden sonra Cento adınıaldı.

8 Alparslan Türkeş. ABD'ye ikinci gidişinde bu kez Genelkurmay Başkanlığının açtığısınavıkazanarak, 1958'de NATO Daimi Grubu Türk Temsil Heyetiüyeliğine atanmıştı. VVashington'da bulunduğu sıradaçok ilginçisimlerle tanıştı: daha sonralarıorgeneralliğe kadar yükselen, o zamanlar Kurmay YüzbaşıRagıp Uluğbay (9 haziran 1999'da güveno-yu alan 57. Hükümette devlet bakanıolan ve 6 temmuz 1999'da intihar girişiminde bulu-nan Hikmet Uluğbay'ın ağabeyi); 12 Mart 1971 döneminde mili! eğitim bakanlığıyapacak olan, o zamanlar Kurmay YarbayŞinasi Orel; 1974 yılında MİT müsteşarlığıyapacak olan Bahattin Ozülker; daha sonra bir suikasta kurban gidecek olan, 12 Mart Darbesi'nin Deniz Kuvvetleri komutanı, o zamanlar Pentagon'da Deniz Ataşesi Kemal Kayacan; 27 Mayıs Hareketi'nin etkili isimlerinden, ataşe yardımcısıHava Kuvvetlerinden AgasiŞen.)Tabiî Amerikalılar bölgeyl incelediler. Sonuçta, 'Bu zırhlı kolordunun harekâtına elverişli yol durumu yok bölgede' dediler.

Güneydoğu'da 15 000 zırhlı araç ve tankı yürütecek yol mevcut değildi."9

Türkiye'nin kendini savunmaya yönelik bir zırhlı tugay talebini reddeden ABD, onun yerine saldın önerisi getiriyor-du: "Suriye ile İrak'ı işgal edin!"

Türkeş'in anılarının aynı bölümünden okumaya devam ediyoruz:

"NATO da yeşil ışık yakıyor buna. Türkiye hazırlığa baş-ladı, planlar yaptı. 7. Kolordu İrak'ı, 8. Kolordu Suriye'yi iş-gale memur edildi. Ben o sırada Elazığ'da 7. Kolordu'ya bağ-lıydım. Orada da bu harekâtın planlaması yapıldı. Her iki harekâta da askeri usule uygun kod isimler konuldu. Biri-nin adı 'Akın Harekâtı', diğerinin ki 'Bali Harekâtı'ydı. Hükü-met emir verir vermez 7. Kolordu İrak'a, 8. Kolordu Suriye'ye yürüyecekti.

Türk Genelkurmayı bu işte biraz ağır hareket etti. Eksik-likleri olduğunu ileri sürerek, müttefiklerimizden yardımla-rın hızlandırılmasını istedi. Genelkurmay Başkanı Orgene-ral ismail Hakkı Tunaboylu, 'Silahımız yeterli değil, yeterli sayıda tankımız yok' diyordu.

Türkiye ile israil arasında 1958 yılında gizli bir anlaşma imzalanmıştı. Hazırlanan işgal planı uygulanacak olsaydı, Sam dahil Şam'ın kuzeyi Türkiye'nin, Şam'ın güneyi israil'in olacaktı."

Demek ki Ortadoğu konusundaki "gizli ilişkiler" o yıllar-da ABD'yte sınırlı değildi.

işin içine israil de girmişti!..

Gizlice Ankara'ya gelen israil heyeti

Tarih 28 ağustos 1958.

Tel-Aviv'den kalkan ve Türkiye semalarında seyretmekte olan E1-A1 uçağı, tam Ankara üzerindeyken "motorundaki anza" nedeniyle Esenboğa'ya zorunlu iniş yaptı.

Rastlantıya bakın ki bu uçak, israil Başbakanı Ben Gurion. Dışişleri Bakanı Golda Meir, Dışişleri Müsteşarı Şimon Peres ve Genelkurmay Başkanı Zvi Zur'u taşımaktaydı! Uçağın pilotu ise yıllar sonra cumhurbaşkanı koltuğuna oturacak olan Ezer Weizmann'dı.

Olayın doğrusu, israilli en üst düzey yetkililerin Mende-res Hükümetiyle gizli görüşmeler yapmak üzere Ankara'ya gelmiş olmalarıydı. "Uçağın motorundaki arıza" ise, geziyi is-lam âleminden saklamak için hazırlanmış bir senaryodan ibaretti.

Görüşme masasında siyasî, ekonomik ve askerî konular-da işbirliği yapılmasına ilişkin maddeler vardı.

Ama gizli görüşmenin gündemi bununla bitmiyordu. Esas ve çok daha önemli gündem, iki ülke istihbarat teşki-latlarının işbirliği yapmasıydı.

Taraflar görüşmenin ana gündemini oluşturan istihbarat alanında düzenli olarak bilgi alışverişinde bulunulması ko-nusunu "masa altında" ele alıp karara bağladılar, iki ülke is-tihbarat örgütleri arasında yapılan bu gizli toplantı, Türk ka-muoyuna resmî bir ağızdan ilk kez aradan kırk yıldan fazla bir süre geçtikten sonra, Dışişleri eski bakanlarından llter Türkmen tarafından açıklandı.

MAH eski başkanlarından Behçet Türkmen'in oğlu olan llter Türkmen, olayı, NTV kanalında Gazeteci-Yazar Yalçın Doğan'ın 12 şubat 1998'de yayınlanan programında anlat-tı. Konuya bu yayından iki gün sonra da*Hürriyet* Genel Ya-yın Yönetmeni Ertuğrul Özkök değindi: "Olay 1958 yılında geçiyor. Dönemin başbakanı, rahmetli Adnan Menderes, dışişleri bakanı, rahmetli Fatin Rüştü Zorlu ve Dışişleri Ba:kanlığı müsteşarı da yine rahmetli Melih Esenbel. Bu üçlü, 1958 yılında bir gece Başbakanlık Konutu'nda çok gizli bir görüşme yapıyor. Görüştükleri kişiler, israil'in tanınmış iki siması. Birisi dönemin Başbakanı Ben Gurion, öteki ise Gol-da Meir. israil'in iki tarihî kahramanı bir gece gizlice Anka-ra'ya geliyor ve Başbakanlık Konutu'nda gizli bir toplantı ya-pıyor. Türkmen'in açıkladığı bu buluşma, bir gazeteci için müthiş bir haber. Ama dönemin gazetecileri demek ki bu müthiş haberi atlamışlar. Türkmen'in anlattığına göre, Türk ve israil istihbarat örgütleri arasındaki işbirliğinin ilk teme-li o toplantıda atılmış... Demek ki israil ile reel politika ilişoierinin temeli oldukça eskiye gidiyormuş..."10

Oysa, Türk hükümetlerince 32 yıl saklanan bu gizli top-antı, ilk kez Dan Raviv ve Yossi Melman adlı yazarlann 199O'da yayımlanan*Every Spy a Pirince* kitabında yer al-mıştı.

Bu toplantı öncesi hazırlıklar, Raviv ile Melman'ın kita-Dinda özetle şöyle anlaühyordu:

"Ben Gurion tarafından geliştirilen 'periphery' (dış sınır-lar) yaklaşımına göre; Arap dünyasının etrafında yer alan Iran ve Türkiye'nin oluşturduğu 'kuzey bağlantısı' ile, diğer uçta yer alan Etyopya'nın bulunduğu 'güney bağlantısı', iş-birliği alanının temelini oluşturuyordu, işbirliğine

girilmesi istenen ülkelerin ortak noktasını, Arap komşulanyla olan sı-nır anlaşmazlıkları ve Sovyet işgali korkusu oluşturuyordu. Türkiye sıralamanın en başındaki ülkeydi. Türkiye'nin öne-mi, israil'i kuşatan Arap dünyasının 'kalbinde' yer alması ve coğrafî açıdan da bu bölgenin 'dış noktasını' oluşturmasın-dan kaynaklanıyordu.

Bölgede güvenliğini sağlamanın yolunu 'düşmanlarının ardına dolaşıp vurma' (outflank) stratejisi temeline oturtan israil, askerî istihbarat AMAN (İsrail Silahlı Kuvvetleri istih-barat Birimi) tarafından organize edilecek bu işbirliğinde. Türkiye'nin müdahale alanları olarak Suriye ve Lübnan'ı be-lirlemişti. Planlanan güvenlik hattının Türkiye'nin katılımı olmadan gerçekleşemeyeceğini fark eden ABD, Türkiye'ye israil'le yakın işbirliğine girmesi konusunda sürekli telkinde bulunmaya başladı.

Ortadoğu'da aniden baş gösteren sıcak çatışmalar ve yö-netimlerin yıkılmaya başlaması, o dönemdeki Türk yönetici-lerin israil'le ilişki kurmadaki 'çekingenliğini' atmada büyük bir rol oynadı. Lübnan'da başlayan iç savaş, İrak'ta monar-şinin yıkılması ve Ürdün'deki rejimin Nasır etkisiyle çökme aşamasına gelmesinin ardından, Mısır devlet başkanının Şam'ı ziyareti sırasında İrak'taki devrimci yönetimi destekle-yeceklerini açıklaması, Türkiye'nin israil'le ilişkiye girme ko-nusundaki "utangaçlığını" yendi.

israil yönetimi 1957 yık ağustos ayında Mossad'ın Ortadoğu bölüm başkanı ve çok deneyimli bir istihbaratçı olan Eliahu Sasson'u Ankara'ya büyükelçi olarak atadı. Türk ta-rafi işbirliğinin 'gizli' tutulmasında ısrar ettiği için, Sasson kısa zaman aralıklarıyla bir araya geldiği Türk Dışişleri yet-kilileriyle iki ülke arasında kurulması planlanan bağlaşma-yı adeta ilmik ilmik ördü. İsrail Başbakanı Ben Gurion ve Dı-şişleri Bakanı Golda Meir'ın da gizli diplomatik ilişkiler ko-nusunda 'en uygun isim' olarak kabul ettikleri Sasson, tsra-il devletinin 'özel ajanı' sıfatıyla Türkiye'de bulunduğu süre zarfında 1957 yılının aralık ayında Başbakan Adnan Mende-res tarafindan kabul edildi, istihbarat işbirliğinin ele alındı-ğı bu görüşmeden yedi ay sonra iki ülkenin servis görevlile-rinden oluşacak heyetlerin yapacakları toplantıda karara bağlandı. Eliahu Sasson 19 temmuz 1958'de de Dışişleri Ba-kanı Fatin Rüştü Zorlu tarafindan kabul edildi.

Ankara'da yapılan heyetler arası istihbarat toplantıların-da Türk grubuna MAH reisi Hüseyin Avni Göktürk, israil grubuna da Mossad'ın şefi Reuven Şiola başkanlık etti. ABD'nin de Ankara nezdinde yaptığı temaslardan sonra Türk hükümeti israil'le işbirliğine girme konusunda ikna edilmişti. Ankara'nın işbirliği konusundaki 'hevesinden' ha-berdar edilen IsraÜ yönetimi kısa bir süre içinde Türkiye'ye üst düzey bir ziyaret ayarladı."

işte 28 ağustos 1958'de E1-A1 uçağının Ankara üzerinde "anzalanması"yla gerçekleşen üst düzey ziyaret, bu ziyaretti.

Ve Türkiye anlaşma şartı gereği, "elini taşın altına koy-du..."! Parola: Viktorya!. .

Görünen o ki; 1958 yılı Türk dış politikası açısından hay-li hareketli geçiyordu...

Ankara Etimesgut'taki 12. Üs'te hava kararmaya başlar-ken, C-47 uçaklarına büyük bir gizlilik içinde sandıklar yük-leniyordu. Malzemelerin yüklenmesine DP iktidarının Dışişleri Bakanı Fal in Rüştü Zorlu bizzat nezaret etmekteydi.

Bazı pilotlar uçaklara ne yüklendiğini merak edip sorsalar da, hep "yiyecek ivecek takındığı" yanıtını alıyorlardı. Yükle-wrı uçakların uçuş yönü Lübnan'ın Beyrut Havaalanı'ydı:

"fam 85 sorti yapıldı, 'malzemelerin hemen hepsi Lüb-nan'ın Beyrut l lavaalauma götürüldü. Bir seferinde merakı-mızı yenemedik ve sandıkları açtık. Sandıklarda Kırıkkale yapımı silahlar, toplar ve binlerce mermi vardı. Ben 5 kez pillim Lübnan'a. Kıbrıs ü/erinden gittik hep. O zaman Kıb-rıs, ingiltere kontrolünde. Hava sahajanndan geçmek zo-rundayız. Biz havalanmadan önce. Korkmayın, ingilizler si-ze uyarıda bulunurlarsa parolayı söyleyin' derlerdi. Parola, Viklorya'ydı!..

Kıbrıs üzerine geldiğimizde ingiliz uçakları bizi çevirirdi. Ancak Viklorya deyince bırakırlardı. Silahlan Beyrut Hava-alanı'nda Müslümanlarla çarpışan Hıristiyan milislere tes-lim ederdik. Müslümanlar o yıllarda giderek güçlenen Nasır taraftarıydılar. Arap milliyetçiliği çığ gibi büyüyordu.

Ankara bize hep uyanda bulunurdu: 'Aman dikkatli olun. Hıristiyanların içinde Ermeniler var. Uçağınızın başından ayrılmayın, yakıtın içine seker koyarlar.' Silahlar boşaltılır-ken uçağın yanında sandviç ve kolalarla karnımızı doyurup hemen Ankara'ya dönerdik."

Emekli Pilot Albay Hüseyin Avni Güler, 27 Mayıs Hareke-ti'ndeıı sonra kısa bir süre MAH ile Millî Birlik hükümeti arasındaki koordinasyonu sağladı. 1992 yılında Soner Yal-çıı'la yaptığı görüşmede tarihi bir olayı ilk kez açıklıyordu: Türkiye'nin Lübnan'daki Kirişi (yanlara silah yardımı yaptığı bugüne kadar basında hiç yer almamıştı...

Emekli Pilot Albay Güler, anlatmaya devam ediyordu:

"Yine bir sorti sırasında bizimkilerin haberi yok, Beyrut Havaalanı Müslümanların eline geçmiş. Pilot Binbaşı Rıza Kalayeıoğlu ve ekibi bunu bilmeden Beyrut'a iniyorlar. Müs-lümanlar, ekibi esir alıp uçağa el koydular. Tam bir yıl ha-pisle kaldı bizimkiler. Sonra Lübnan iç savaşı bitinee Türki ye'ye iade edildiler."

Bu tarihi olayı yaşayan sadece emekli Pilot Albay Hüseyin Avni Güler değildi. Emin Karayavuz da meslektaşı Guler'in anlattıklarını doğruluyordu.

11 Richard Deadon,*israil Gizli Servisi* adlıkitabında (Anahtar Yayınları, 1993), Mos-sad'ın Türkiye'ye ilk gelişini dahaönceki tarihlere götürür: "1949-1950 yıllarıarasında Tah-ran ve istanbul'a gönderilen Mossad ajanları, Sovyetler Birliği tarafından israil'e karşıyü-rütülen faaliyetlerle ilgili olarakçokönemli bilgiler topladılar..." s. 60.

Emekli pilot albaylar Ahmet Öz sungur, Talat Alpay, Abdül Oksal, Nevzat Balaban. Hasan Bezcioğlu olayın öteki tanıklarıydı...

Bu okul kimin ?

Ne israil'le yapılan ikili anlaşmalardan ne de Lübnan'a uçaklarla gizlice silah sokulmasından haberi vardı...

Emirgân'daki okulun bahçesinde piposunu tüttürüp, ye-ni tanıştığı arkadaşlarıyla sohbet ederken, aldıktan habere sadece o şaşırmaclı; Ankara'daki Amerikan Büyükelçiliği'rıe' bomba atılmıştı.

Hiram Abas gayet bilgiç bir havada, "Komünistlerin işidir, iyice azıttılar, aslında hepsini darağaeına göndereceksin !" diyordu soğuk bir ses tonuyla...

Menderes Hükümeti de aynı ğöriiştcydi, komünist par-mağı vardı bu saklında.

Fakat farklı düşünenler de yok değildi. Ol IP'ye göre saldı-rı, "ABD'yi komünizm hayaletiyle ürküterek, daha fazla Ame-rikan dolan elde etmek için. 1)1' (aralından gi/li güçlere" yap-ürtılmışlı.

Hiranı Abas'ın olayla ilgili aynnlılan bilmeden, tepkisini ortaya koymasının nedeni aldığı istihbarat eğitimi iniydi?

Hiram Abas'ı elinde san zarfla Ankara'da bırakmıştık. Oradan devam edelim.

MAH Müsteşan Hüseyin Avni Göktürk'le görüşmemiş, ancak san zarfı ulaştırabilmişti. Hakkında kısa bir araştır-ma yapılmış, zaten Başbakanlık müsteşarı da arada olunca, teşkilata kabul edilmesi için hiçbir engel kalmamıştı...

Aslında askerliğini yapmayanlann MAH'u ginnesi yasak ti. Ama bu engeli aşmanın bir'yolunu bulmuşlardı: "dışanvü gidecek personele Fransızca öğretecekti."

istanbul'da MAH'ın Emirgân'daki okulunda, casusluk ve karşıcasusluk konusunda kurs görüyordu.

/Jglli ve meraklıydı. Derslerindcki basan nedeniyle 8'inci ayında ilk lakı imamesini almıştı...

O yıllarda CIA'nın. teşkilatın tüm istanbul merkez ekibi-ne, istanbul Yeşilköy'deki soruşturma teşkilatına ve Emir gân'daki personele maaş verdiği artık devlet tarafından bili-nen bir gerçekti.*Zaten* bu birimler artık tamamen Amerika-lıların emrine girmişti.

Peki sadece CIA mı yardım ediyordu Türk istihbaratına ?

CIA tarafindan hazırlanan, "israil: Gizli Servisler ve Dış istihbarat" başlıklı bir raporda, Mossad'ın, Türk Millî istih-baratı ile Iran gizli servisi Savak arasında imzaladığı üçlü iş-birliği anlaşmasından söz ediliyordu.12

Rapora göre; israil; Türkiye'den Sovyetler Birliği'ni izleye-bilecek ve bunun karşılığında da Arap Birliği'nin eylemlerin-den, özellikle Suriye kanadında olup bitenlerden Türkiye'yi haberdar edecekti.

israil bu anlaşmayla, Türk istihbaratçılarının eğitimi, is-tihbarata karşı koyma ve haberalma alanında kullanılan ay-gıt ve donanımın verimliliği konularında "teknik yardım" vermeyi taahhüt ediyordu.

Üç ülke istihbarat örgütü arasında kurulan ve Trident" (üç uçlu gladyatör mızrağı) adı verilen bu ağ, Iran, israil ve Türk gizli istihbarat şeflerinin yılda iki kez, ele geçirdikleri is-tihbaratlar konusunda değerlendirme toplantıları yapmala-rını da öngörüyordu.

Mossad'ın anlaşma imzaladığı bu iki ülkeyle yaptığı işbir-liğinin "teknik yardımların" ötesinde başka yönleri de vardı. Eski bir Savak ajanı olan iranlı Muhammed Avşarî, gruplar halinde israil'e gidip eğitim aldıklarını ve israilli uzmanların da ülkesine geldiğini belirterek, sorgulamalardaki başarıla-rını, 1960'h yılların sonunda israilli meslektaşlarından öğ-rendikleri; "tırnak çekme, işkence aletlerinin kullanılması, ızgara makineleri, Filistin askısı" gibi yöntemlere borçlu ol-duklarını açıklıyordu.13

Emirgân'daki MAH Okulu'nda neler öğretildiğini Türkiye, 1970'li yılların başında görecekti...

12 Gazeteci Nezih Tavlaş,*T*ürk-israil Güvenlik ve istihbarat ilişkileri, Avrasya Dosya-sı,sonbahar 1994, s. 9; Amerikan CIA Raporu,*israei: Foreign inte/ligence and Security Services,* mart 1976, Washington, iran'daki ABD Büyükelçiliği1™işgal edenöğrenciler ta-rafından yayımlandı.

13MahmutÖvür,*Nokta* dergisi, 14 haziran 1987.

Üçlü Trtdent Anlaşması uyarınca Mossad tarafından eği-tilmek üzere israil'e gönderilen ilk Türk istihbaratçıların ara-sında, (deneyimlerini ve bilgisini daha sonraki yıllarda oğlu Mehmet Eymür'e aktaracak olan) Mazhar Eymür de vardı!..

Mazhar Eymür o dönemde Türk gizli servisinin dinleme işlerinden sorumlu Elektronik ve Teknik istihbarat Başkan-hğı'nı yönetiyordu. Ve Emirgân'daki okula ara sıra ders ver-meye gidiyordu...

CIA finansmanıyla kurulan, ve Mossad'dan da yardım alan Emirgân'daki MAH Okulu'nda "yabancı eğitmenler" Türk istihbaratçılarına ne tür kurslar veriyordu ? Geleceğin istihbaratçıları nasıl yetiştiriliyordu ?

Daha sonraki yıllarda, her fırsatta, "Operasyonel istihba-rat yapılması gerekir" deyip, elinde silahıyla çatışmalara gi-ren Hiram Abas'ın, "bu yöntemi" seçmesinde bu okulda al-dığı eğitimin ne kadar katkısı vardı ?

Hiç kuşku yok, MAH elemanları, CIA ajanları gibi yetişti-riliyordu, üstelik ceplerine dolar konularak...

Öğrencilerini, "CIA eğitmenleriyle" birlikte, "Amerikan ekolüne" göre yetiştiren kişi ise, Amerika'da kurs gördükten sonra, Türkiye'ye dönüp okulun başöğretmenliğini yapan Fuat Doğu'ydu! Nazi Generali Gehlen'ln "Türk öğrencileri"

Fuat Doğu Amerika'dan sonra iki kez de Almanya'ya gitti. Ve orada gördüğü bir Alman'ı yaşamı boyunca unutmadı, her öğrencisine, personeline onu anlattı...

Fuat Doğu'nun etkisinde kaldığı Alman istihbaratçı, Ge-neral Reinhard Gehlen'di.

General Gehlen, Hitler'in politik beyinlerinden biriydi, ikinci Dünya Savaşı'nda Sovyetler Birliği'ndeki Nazi istihba-ratının şefiydi. 1945 yılında elindeki arşivle birlikte ABD'ye teslim oldu. Gehlen, teslim olduğu Amerikalı Komutan Or-general Luther Sibert'e 129 sayfalık bir ranor verdi. Rapo-runda; savaştan sonra başlayacak Soğuk Savaş'ta komüniz-me karşı nasıl istihbarat yapılacağını anlatıyordu. Amerikalılar rapordan etkilendiler. Çünkü, Sovyetler Bir-liği hakkında fazla bilgileri yoktu ve General Gehlen'i hemen, 22 ağustos 1945'te ABD'ye götürdüler.

CIA şefi Ailen Dallas'la görüştürüldü. Ona, Amerikalıların o güne kadar biraz da küçümseyerek "Uncle Joe" (Joe Am-ca) dedikleri Stalin'in hiç de yabana atılacak biri olmadığını; ABD ve Batı Avrupa'nın, doğudan gelecek tehlikenin farkın-da olmadığını anlattı!..

CIA Başkanı Dulles ile Gehlen el sıkıştı; Nazi generali, bu kez Amerika adına, "hür dünya" için eski Nazilerden kurulu bir casusluk örgütü meydana getirip, "servis" faaliyetlerine devam edecekti.

General Gehlen, Amerikalılarla anlaştıktan sonra, 9 tem-muz 1946'da tekrar Almanya'ya döndü. Hitler'in istihbarat örgütü Gestapo ile askerî polis örgütü SS'in üst düzey yetki-lilerini topladı.

Soğuk Savaş döneminin stratejisini, yeni müttefikleri Amerika'nın kendilerinin deneyimlerine ihtiyacı olduğunu anlattı. Artık eski ülküleri nazizm yoktu, sadece düşmanla-rı vardı. Onu da zaten iyi tanıyorlardı: komünizm!

General Gehlen, eski Nazilere yeni sahte kimliklerini ver-di. Tahminlere göre Gehlen, iki yıl içinde, 10 000 kadar sa-vaş suçlusu Nazi'yi toplamayı başarmıştı...

Önce Federal Alman gizli servisi, Bundesnachichtendi-ens'i (BND) kurdu ve başkanı oldu.

Eski Naziler bunun ardından NATO'nun kurulmasıyla birlikte, Avrupa ülkelerindeki yeralti örgütlenmelerine hız verdiler. Yani, Gladio'nun temellerini attılar...

Alman General Gehlen'in bizzat kendisinden kurs almış olan Fuat Doğu, öğrendiklerini öğrencilerine bir bir anlatıyor-du. Onun da öğrencileri üzerinde karizmatik bir etkisi vardı.

Hiram Abas'ı da çok etkilemişti, okul komutanı...

Almanya'daki Nazilerin yöntemleri, Hiram Abas'ın ileride-ki yaşamına, öğretmeni Fuat Doğu aracılığıyla nasıl yansıya-caktı?

Fuat Doğu Almanya'da Nazilerden öğrendiklerini Türki-ye'de tatbik etmeye başlamıştı bile... Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Salih Korur'un bürosuna kadar gidip, "Menderes'in telefonlarını neden dinliyorsunuz?" diye sorduğu kişi, Fuat Doğu'dan başkası değildi.

CIA'dan para alındığının ortaya çıkması üzerine Fuat Do-ğu, bunun nedeni olarak teşkilatın içinde bulunduğu malî sıkıntıyı gösterecekti. Müsteşar Korur'a, "Biz onlardan para ve teknik olanak bakımından yararlanacağız, ama onlara kendimizi kullandırtmayacağız" diyordu sürekli.

Fuat Doğu, istanbul MAH binasının haberleşme sisteminin, Beyaz Saray'ınkiyle aynı olduğunu övünerek anlatıyordu...

Bu tartışmalar sürerken bir yıllık eğitimini tamamlayan Hiram Abas, göğsünü kabartarak yemin etmişti.

Yemin, Türk bayrağı üzerinde bulunan silah ve Kuranı-kerim üzerine el konularak gerçekleştiriliyordu.

Yemin töreni sadece üç şahidin bulunduğu bir odada ya-pılıyordu.

Yeminin içeriği; Türkiye'ye sadakatle bağlı olmak, gere-kirse bu uğurda ölmek; anayasal rejimi korumak, bölünmez bütünlüğü savunmak ve Atatürk ilkelerine bağlılıktı...

CIA'dan maaş alanlar yeminlerine ne kadar sadıktılar?

Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın zor günlerinden sonra ortaya çıkmış millî istihbarat örgütü ne hale gelmişti ?..

Karakol Cemiyeti, Millî Müdafaa Grubu, Yavuz Grubu, Felah Grubu, Güneş Grubu, Hamza Grubu ve Askeri Polis Teşkilatı, Tetkik Heyeü Amirlikleri...

MAH, ulusal amaca hizmet eden bu istihbarat örgütleri-nin mirasını devralmıştı...

MAH, Mehmed Akif, ingiliz Kemal, Hasan Tahsin, General Kemal Kocer, Şahande Hanım, Bektaşî ibrahim Ömer Efendi, Sanyerli Gazinocu Ahmet Bey, Binbaşı Sami Bey ve Siirtli Kol-başı Ömer Efendi gibi, binlerce yurtseverin, ölümü göze ala-rak topladıkları istihbaratların temeli üzerinde yükselmişti...

Şimdi bu mirasa Amerikan dolarlanyla mı sahip çıkıyor-lardı?

Amerikan dolan karşısında CIA'ya, dış istihbarat değil, iç istihbarat bilgileri veriliyordu. Çünkü CIA parayı, iç istihba-rat için ödüyordu. Türk istihbarat örgütü, bağımsızlıkçı karakterden, CIA'ya hizmet eden bir kimliğe bürünmüştü.

Mücadele süresince ve bitiminde istihbaratçıların olduk-ça yüksek bir prestije sahip bulundukları biliniyordu.

Peki daha sonraki istihbaratçılar neden halk tarafından sevilmediler ve toplumdan tecrit oldular ?

Çünkü Amerikan dolarıyla başlayan ilişkiler zinciri, bazı Türk istihbaratçılarını kişilik erozyonuna uğratmıştı...

ABD Başkanı George Washington*17* eylül*1796* tarihin-de siyasî hayattan çekilirken yaptığı veda konuşmasında ba-kın neler diyordu:

"Belirli bir millete sevdayla bağlanmaktan kaçınınız. Baş-ka bir ülkeye nefret yahut sevgi

duygulan beslemeyi âdet edi-nen milletler köleleşirler, kendi görev ve çıkarlarını unuturlar. Zira bir millet ortaklık hayaline kapılarak başka bir millete bağlandı mı, bu ikincisinin kavgalarına boşu boşuna kanşır.

Üstelik ona imtiyazlar tanır. Bu ise kendisinin sömürül-mesine yol açmakla kalmaz, başka ülkelerin düşmanlığını ve misillemelerini de üstüne çeker. Büyük ve güçlü bir ül-keyle öyle bir ilişki kuran küçük yahut zayıf bir millet, öte-kisinin uydusu olmaktan kurtulamaz.

Yabancı entrikaların aleti durumundaki kişiler, güvenini ve alkışını kazandıklan halkı aldatarak, onun çıkarlarını başkala-rına teslim etmesini sağlarken, bütün bunlara karşı çıkan ger-çek yurtseverler şüpheli duruma düşürülüp lanetlenebilirler."

Gerçek yurtseverleri şüpheli durumuna düşüren bir olay, ABD başkanının bu sözlerinden yüz elli yıl sonra Ankara'da meydana geliyordu...

Çapkın MAH başkanı

\7şubat 1959'da Başbakan Menderes'in uçağı, Kıbns görüşmeleri için Londra'ya giderken kazaya uğradı. Uçak, Paris yakınlanndaki bir ormana düşmüştü.

Başbakan Menderes'in sağ kurtulduğu uçak kazasında rtlrıılrr arasında Anadolu Ajansı Genel Müdürü Şerif Arzık ılı» vardı. Gazeteci Nimet Arak14eşini yitirmiş, kızı ve oğlu babasız kalmışlardı.

Ve eşini toprağa verdikten 56 gün sonra Nimet Arak'ın başına trajikomik bir olay gelecekti.

Gazeteci Nimet Arzık, MAH Başkanı Hüseyin Avni Gök-türk'le başından geçen bu dehşet verici olayı Tek At,*Tek Mız-rak* Anılar kitabında şöyle yazdı:

"Hocaya (Hüseyin Avni Göktürk'e), ingiliz Kütüphane-si'nde rastlamıştım. Bir açılış mı vardı, bir kapanış mı vardı? Uçak kazasından az sonraydı, emniyet müdürüyle karıştır-mıştım. Yurtiçinde bir yolculuk için, ufak bir yardım isteye-cektim. Doğunun türkülerini derleyecektim. Saygın vatan-daşlığımın bilinmesiydi, öyle şeyler için!

- Sizinle uzun uzun görüşmeliyiz, demişti.

- Eve buyrun!

- Komşularınıza görünmek istemem.

- Büronuza geleyim.

- O da olmaz! Size bir adres versem gelir misiniz ?

Kuruluşun bazı bölgelerde büroları olduğunu biliyor-dum.

Peki, dedim, ama ömrümde ilk kez rahat hissetmemiştim kendimi. Oysa korkusuz

büyütülmüştüm.

Bizim Nurettin Fuat Alpkartal'a danıştım:

- Gideyim mi?.. Kavaklıdere'de bir evde otururken, hırsız girmişti de, sonra muhabbetlenmeye kalkmıştı.

- Yok canım, aferin adama... Senin oralar hakkında görü -şunu isteyecek kadar zeki, demek...

Çok güvendiğim Nurettin Beyle yerinmedim. Aynı endişe-yi Celal ÖTge"ye de aktardım. Aramızda sıhriyet vardı. Uzun zaman da MAH Başkanı Behçet Türkmen Paşa'nın yardım-cılığını yapmıştı.

- Yok canım, aferin adama... Korkma, kimse o kadar eşek

değildir.

14Nimet Arzık yıllar sonra ağabeyi Taha Carım'ıda Roma'da Ermeni Asala kurşunla-rına kurban verecekti.

Gene de içim rahat değildi.

Öğleden sonraydı. Verdiği adres, Kale Yolu, Ertan Apart-manıydı.

Yol, yükselen bir nehir gibidir, kaleye kadar. O zaman öy-leydi.

- Taksiyi yüz metre ötede bırakın, demişti. Gene bir anlam verememiştim.

Ertan... Ertan... Ertan Apartmanı. Özelliksiz, beş katlı bir yapıydı, san kararmış!

'Allah Allah, buralarda, büro olur mu ?' diye geçti aklım-dan.

Hoca, bir yırtık tül perdenin arkasında beni bekliyordu. Pencere, demir parmaklıydı. 'Gel gel' işareti yapıyordu, iki elinin parmaklan tavnk.

Olayın gelişmesi... dizelerimde!.."

Gazeteci Nimet Arzık olayın arkasından "56'ncı Gün" ad-| h bir de şiir yazdı:

"Hayatta olsaydın ne çok gülerdin Beraber gülerdik

Sonra, sunturlu bir küfür ederdin Kendi stilince...

Bugün tarihî bir gün tarihimde, Az kalsın tecavüze uğruyordum Evet, tecavüze!..

Eğer karşımdaki bu kadar tavşan yürekli olmasaydı... iftira ediyoruz zavallı hayvancıklara. Olsaydı kulağın, uslardın, adını, şanını, unvanını. Dekor: cimri bekâr yatak odası. Yatak:

baklavalı bir örtüyle örtülü. Baklavadan nefret ettim o örtüden ötürü. Bir işkence sandalyası, Ukalalık kadar dik, Karşımdakinin vicdanı kadar kuru... Dinle bu tiyatro değil,

Tiyatroda düzmezler dekoru, bu kadar uygun, Kendi kişiliğine... (...) O ne kelimelerdi ne iki gönül bir olunca, diyordu hazret. Yerin önemi ne ki,

Hazret seninle, seyranın samanlıklaşacağına,

Kanaatim büyük, aklım yatık,

Fakat samanlığın seyranlaşacağını,

Kuramam en cesur hayallerimde.

Kusura bakma üstat...

Neyse yakayı sıyırdım gözüm

Tavsan yürekliden korkabüsem, korkardım.

iltifatı kabul edümedi diye

iftiraya geçecek, nasıl geçmesin;

Harpte ilk patlayan tüfek

Ödü patlayanınkiymiş.

Patlasın bakalım, mermisi neymiş!.."

istihbaratın "bir numaralı patronu" Hüseyin Avni Gök-türk kendini temize çıkarmak için yurtsever bir kadın gaze-teciyi gözden düşürmeye çabalıyor, "Yurt aleyhine çalışıyor-du, ifadesini almak için çağırdım" diyerek karşı saldırıya ge-çiyordu.

Peki hükümet ne yapmıştı ?

Olayı duyan Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, "Kadın kalorifersiz bir apartmana çağırılır mı ?" biçiminde göster-mişti tepkisini!..

Olaydan tam 20 yıl sonra. Nimet Arzık, MAH'tan ayrılıp, yedi ay kadar Yassıada'da tutuklu kalan ve 1966 yılında Niğ-de senatörlüğüne seçilen Hüseyin Avni Göktürk'le meclis asansöründe karşılaştı. Asansörde sadece ikisi vardı. Nimet Arzık yılların acısını çıkarmak için, asansörü bir aşağıya bir yukarıya indirip çıkardı. Hiç konuşmadılar. Sadece başını sürekli eğik tutan tıknaz adam, gözlükleriyle oynayıp, bir kadından neden korktuğunu bir türlü anlamadığını düşü-nerek, alnında biriken terini silmeye çabalıyordu...

MAH, kayınpederini takip ediyor 1..

Hiram Abas da çapkındı...

Lise çağlarında başlamıştı genç kızlarla flört etmeye, el ele tutuşup Kadıköy sahillerinde yürümeye.

Çok da kıskançtı. Sayısını unuttuğu kaç kişiyle kavga et-mişti, sevgilisine baktılar diye.

Üniversite yaşamında da, "çapkınlar listesi"nde adı vardı. Bundan gizli bir gurur duyardı. Nereden öğrendi, kimden duyduysa, "Otoriter annelerin çocukları çapkın olur. Ne ya-payım benim annem de çok otoriter" diyordu, yaptıklarına bahane aradığında...

Ne çok rnazeret dinlemişti kocasından Gülsen Abas!..

Hürriyetgazetesi Ankara temsilcisi Emin Karakuş'un kı-zıydı Gülsen Abas.

1940'k, İ950'li yıllarda başkent kulislerine üç gazeteci hâkimdi: Vatan gazetesinden Sabahattin Sönmez,*Cumhuri-yet* gazetesinden Mekki Sait Esen ve Hürriyetten Emin Ka-rakuş...

Çetin Altan'lann, Cüneyt Arcayürek'lerin, Metin Toker'le-•rin, Fikret Otyam'lann "çömez" olduğu yıllar...

Hürriyetgazetesinin Ankara temsilcisi Emin Karakuş'un çocukluğu türlü sıkıntılar içinde geçmişti. Eski adıyla "ima-latı Harbiye" olan Makine Kimya Endüstrisi'nde işçilik yap-mıştı. Beden isçiliğinde çalışarak Hukuk Fakültesi'ni bitir-mişti.

Diğer gazetecilere göre kendini daha çok işçi sınıfından sayıyordu. Bazı sözleri nedeniyle, MAH ve Emniyet tarafın-dan dikkatlice takip ediliyordu. O dönemde gazeteciler, ya-zarlar sürekli izleniyor, haklarında raporlar düzenleniyordu. 9 aralık 1957 tarihinde dönemin Basın Yayın ve Turizm Umum Müdürü Munis Faik Ozansoy imzasıyla gazete yöne-timlerine, çalıştırdıkları muhabir, yazar ve diğer görevliler arasında komünistlikten mahkûm olmuş veya şüpheli ola-rak takibe alınmış kimselerle, Sovyetler Birliği ile Doğu Blo-ku ülkelerinde uzun veya kısa süre bulunmuş kimselerin durumlarının acele bildirilmesi isteniyordu!..

işin aslı sonradan anlaşılacaktı, MAH, Türk basınında çalışanlar hakkında rapor hazırlamaktaydı.

Örnek mi ? işte Yaşar Kemal'in 42 yıl önce MAH'ta bulu-nan dosyası:

"Asıl adı Kemal Gökçeli'dir. 1926 yılında Kadiri'de doğ-muştur. Mecidiyeköy Kırmızı Gül Sokak 10/1 numarada oturmaktadır. Matilda Serere isimli ecnebi bir kadınla uzun müddet yaşamış ve 1953 yılında bununla evlenmiştir. Bir gözü kördür.(...) Abidin Dino'nun tesiri ile komünizmi be-nimsemiştir. 1949'da Adana'da çeltik fabrikası işçilerini gre-ve tahrik ve teşvik ettiğinden altı ay mevkuf kalmış ve fakat delil kifayetsizliğinden beraat etmiştir.*Teneke* isimli eserin-de Adana'da işverenlerin işçilere karşı olan adaletsizliğini te-barüz ettirmek istemiş ve Komünist Kör Celal, namı müste-an ile kendini bu eserin mevzuunda kahraman rolüne sok-muştur.!...} 1954 yılında Cumhuriyet gazetesinde tefrika edi-len*ince Memed* isimli roman lehinde Abidin Dino, Fransız gazetelerinde neşriyat yaptırmış ve bu roman Fransız komü-nistler

tarafından değerlendirilerek Nobel mükâfatı kazandı-rılmıştır.15(...) Kemal Tahir, Orhan Kemal, Aziz Nesin, Melih Cevdet Anday, Yaşar Nabi Nayır gibi tanınmış komünistler-le sıkı fıkı dosttur, ilhamını Orhan Kemal'den almaktadır.(...) Moskova radyosu, 26-27 mayıs 1952 tarihli memleketimizin aleyhindeki neşriyatının sermayesini. Yaşar Kemal'in Cum-huriyet gazetesindeki yazılarından almıştır.(...) 6/3/1954 gün ve Em.Ş.l.B 3075 1166 saydı yazımızla hakkında ge-rekli bilgiler verilmiştir. Anadolu'yu sık sık dolaşır ise de pa-saport aldığına ve Sovyet Rusya ile peyklerine gittiğine dair bir kayıt ve malumat mevcut değildir."

Emin Karakuş takip edilmekten korkmuyordu...

inatçıydı.

Bu nedenle yaşamının sonuna kadar, üniversitede oku-yan kızı Gülsen'i kaçırarak evlenen, onu "eve hapsederek" öğrenimini bıraktıran, kızıyla boşanıp tekrar evlenen Hiram Abas'ı hiç affetmedi.

Ve hayata gözlerini kapattığı son güne kadar, hiç konuş-madı istihbaratçı damadıyla...

Ve evden kaçan kızıyla...

Ailesi tarafından "reddedilen" Gülsen'e, istanbul'da Rok-san Hanım sahip çıktı. Tek evladının eşini, öz kızıymış gibi sevip, her konuda yardımına koştu.

iki kadın, biri kocasından, diğeri oğlundan görmedikleri

(15 MAH'ın istihbaratıyanlıştı; Yaşar Kemal, NobelÖdülüalmadı.)

şefkati, birbirlerinden esirgemediler uzun yular...

Kayınvalidesini kaybettikten sonra da iyiliklerini unut-madı, onu hep rahmetle andı Gülsen Hanım!..

"Konsolos Muavini" Hiram Abas

Hiram Abas'ın ev yaşamıyla bir ilgisi yoktu.

O, çocukluğundan beri sevdiği casusluk oyununu, "Ja-mes Bond'luğu oynamak istiyordu. Masa başı bürokratik iş-lemlerden çok sıkılmıştı...

Ancak heyecanlandığı anlar da yok değildi...

Heyecanını yıllar sonra emekli olduğunda gazetecilerle paylaşacaktı:

"Adnan Menderes" demişti, "Menderes, istanbul'da 'kü-çük bir birim' kurdurdu. Bazı Demokrat Parti milletvekilleri-ni bu birim izliyor, dosya yapıyordu."

Telefonlarının dinlendiğine sitem eden Menderes, iktidar-daki gücü azaldıkça hırçınlaşıyor ve

yasal olmayan yollara başvuruyordu...

iktidar oyunu ne tuhaftı.

1950'de Demokrat Parti hükümet olduğunda, DP'li Sa-met Ağaoğlu gazetecileri toplayıp, tek parti döneminden ör-nekler vererek, herkesin, hatta şimdi kendi bakanları olan Hulusi Köymen'in bile "zararlı faaliyetlerde bulunan insan" diye "fişlenmiş" olmasından şikâyet ediyordu. Arkasında da ekliyordu: "Artık bu devir kapandı."

O devrin kapanması bir yana, bu sözlerin söylenmesin-den birkaç yıl sonra Başbakan Menderes artık kendi millet-vekillerini büe izlettiriyordu!

Menderes, MAH'ı kendi kişisel amaçlan için kullanmaya başlamıştı.

O günlerde gerek DP, gerekse muhalefet saflarında Baş-bakan Menderes'in "bazı 'muhaliflerini izleterek' dosyalar düzenlediği" söylentileri yaygındı. Özellikle Menderes taraf-tarları bu iddiaları "asılsız dedikodular" diyerek geçiştiriyor-lardı.

Ancak dosya belirtileri zamanla yavaş yavaş ortaya çık-maya başlamıştı. Çünkü Başbakan Menderes,*"fazla* ileri giden davranışla-rını" gördüğü milletvekili ve bakanlarının önlerine "özel dos-ya"lannı firlatıveriyordu! Örneğin, DP grubunda "yaylacı" di-ye adlandırılan, Menderes'e muhalif grubun önde gelenlerin-den Sıtkı Yırcalı'nın "dosyalandığı" ortaya çıkmıştı. Dosya-sında ne bilgiler yoktu ki: Paris'teki öğrenciliği sırasında sol-cu mitinglere gitmesinden tutun da, eşini aldatıp bir hanım-la ilgilenmesine kadar...

Özellikle gece hayatına düşkün milletvekilleri ve "parasal sorunları" olanlar hakkında dosyalar düzenleniyordu.

MAH'ın bu konudaki en iyi "kaynağı", gazinocu Fahrettin Aslan'dı...

Menderes'in yaptığı kulisler başardı olmuş, "çapkın" Hü-seyin Avni Göktürk'ü gönderip, "sağ kolu" Ahmet Salih Ko-rur'u "vekâleten" de olsa MAH'ın başına getirmişti.

Aile dostu mason Korur'un teşkilatın başına gelmesi Hi-ram Abas'ı çok mutlu etti.

Kısa bir süre sonra da isteğine kavuştu: dış göreve gide-cekti...

' Hem de Sovyetler Birliği'nin en önemli üslerinin bulun-duğu Batum'a.

Piposunu keyifle tüttürdü.

Nihayet hareketli günler başlıyordu...

Ajan bizden parası sizden!

Sovyetler Birliği, topraklarındaki "Türkî Cumhuriyetler" içinde, Türkiye'ye sadece Batum'da konsolosluk açma izni vermişti.

NATO'nun Sovyetler Birliği'ni dikkatle izlediği o yularda Batum'daki Türk Konsolosluğu'nun önemi büyüktü. Başta Sovyetler Birliği olmak üzere Doğu Bloku'na gidecek istihba-ratçıların merkezi Batum'du.

iki yıl önce, "CIA'yla parasal ilişkilerinizi düzenleyin" diye MAH Müsteşan Behçet Türkmen'e sitem eden Ahmet Salih Korur, teşkilatın başına geçince ilk iş olarak, CIA'nın Türki-ye istasyon şefini" makamına çağırdı.

Bu görüşmeyi yıllar sonra Gazeteci Cüneyt Arcayürek'e anlatacaktı:

"ilişkilerimizi ancak 'müşterek hizmet masrafları' olarak sürdürebiliriz. Mesela ? Kürt hareketlerini müşterek takip ediyoruz, masrafi ne? Diyelim ki 15 000 lira, 7 500'ünü CIA öder, gerisini biz. 'Mütemadiyen' Batum'a ajan sevk ediyo-ruz. Ajanı biz temin ediyoruz. Masrafları CIA yapabilir. Uy-gulamaya geçildi ve bu paralar CIA'dan alınmaya başlan-dı."16

CIA için Öatum önemliydi. Çünkü yıllarca Osmanlı ege-menliğinde kalan Batum'da Türkiye'nin çok güçlü "ağlan" vardı.

Türk ajanların çoğu Batum'a gemici kimliğiyle gidiyordu. Gemiyle Türkiye'ye gelen, Türk asıllı Sovyetler Birliği vatan-daşı kimliğini Türk ajana verip, istanbul'da kalıyordu. Ajan, bilgiler toplayıp tekrar istanbul'a geldiğinde kimliğini gerçek * sahibine iade ediyordu!..

Hiram Abas Batum'a gemici kimliğiyle gitmedi. Kendi kimliğini kullandı. Ama Türk Dışişleri Bakanlığı tarafından kamufle edilmişti.

Sözüm ona Dışişleri Bakanhğı'nın 1957 yılında açtığı meslek memuru sınavını kazanıp, "maiyet memuru" olmuş-tu, fki yıl merkezde çalıştıktan sonra Batum'a, "konsolos muavini" olarak atanmıştı!..

Hiram Abas, eşi Gülsen ve yeni doğan oğlu Cengiz'i ala-rak Batum'a gitmek üzere yola çıktı.

Peki CIA, Hiram Abas'ın cebine de Amerikan dolan koy-muş muydu ?

Öyle ya, MAH Başkanı Korur ile CIA'nın Türkfye istasyon şefi" Batum'a gidenlerin masraflarının yan-yanya bölüşül-mesi için anlaşma yapmamış mıydı?

Ajan bizden, parası sizden!

Millî istihbarat Teşkilatı'nda istihbarat başkan yardımcı-lığı görevine kadar yükselen Sabahattin Savaşman da, yazı-lardan doğruluyordu: "Hiram Abas, Odesa'da (Batum'da), Atina'da ve Beyrut'ta aynı şekilde yapılan müşterek operasyonlar sırasında, o şe-hirlerde bulunan CIA ajanından ücret ve talimat almış, yal-nız olarak ikili temaslar yapmıştır."17

"Konsolos Muavini" Hiram Abas, anne ve babasına el sal-layıp İstanbul'dan ayrılırken, ABD Başkanı Dwight David Eisenhower Türkiye'ye geliyordu.

Ankara'da okullar tatil edilmiş, meydanlara ingilizce "Welcome îke" (Hoş geldin Eisenhower) pankartlan asılmış, ilk ve ortaokul öğrencilerinin ellerine Türk ve Amerikan bay-raklan verilerek ABD başkanının geçtiği yollarda, "Welcome îke" diye bağırtılıyorlardı.

Başbakan Menderes iki ay önce, 7-9 ekim 1959 tarihinde Amerika'daydı. O zaman ABD başkanıyla görüşmesi müm-kün olmamıştı. Şimdi fotoğrafçılara yan yana poz veriyorlar-dı. Eisenhower, "Şimdiye dek hiçbir yerde böylesine karşı-lanmadığını" söylüyordu...

Gördüğü manzaraya şaşıran sadece Amerikan başkanı değildi.

CHP lideri İsmet İnönü ise başka "manzaralara" şaşırmış-tı. Uşak'ta ve İzmir'de saldırılara uğrayıp, atılan bir taşla al-nından yaralanmıştı.

Türkiye gerginleştiriliyordu...

Batum günleri!

Hiram Abas'ın da Batum'daki günleri hayli gergin geç-mişti. ..

Genelde diplomatlar, kendileri hakkında raporlar hazırla-yıp Türkiye'ye gönderen istihbaratçıları ne severler ne de gü-venirlerdi.

Ancak Batum Konsolosu İhsan Aksoy, elinde sürekli pi-poyla dolaşan, iki dil bilen, 27 yaşındaki genç istihbaratçıyı sevmişti.

Aralarının daha sonra açılacağını kuşkusuz o ilk günler-de bilmiyordu.

17 Sabahattin Savaşman,*3. Adam Anlat*ıyor,Kaynak Yayınları, s. 240, 241.

"Konsolos Muavini" Hiram Abas'ın Batum günlerini mes-lektaşı Mehmet Eymür söyle anlatıyor:

"Batum Dışişlerindeki dış postların en kötüsü idi. Ancak teşkilat yönünden önemli bir posttu. Belki de bu önem biz-den ziyade, o bölgelerde tahditli faaliyeti olan ABD (CIA) is-tihbaratı için daha fazlaydı.

O tarihlerde Batum'da diplomatlara birçok yer yasaklan-mıştı. Hatta şehrin içindeki bazı bölgelere girmeleri yasaktı.

Hîram Bey, Batum'da yalnız değildi. Başında kendisin-den kıdemli olan N. Ç. isimli teşkilat mensubu vardı. N. Ç. aşın içki içiyor bazen konsolosluk dışında, umumî yerlerde sızıyordu. Hiram Bey birkaç kez kendilerini izleyen Sovyet gizli polisinin, N. Ç.'yi kollarına girip konsolosluğa getirdiği-ni müşahede etmişti.

Konsolosluk tam başıboş durumdaydı. Konsoloslukta gö-revli Yun Viktoroviç KGB'nin (Sovyet gizli servisi) adamıydı. Hiram Bey kendisinden önce, KGB'nin konsolosluğa girip gizlilik içeren kasayı açtığını öğrenmişti. Yirmiden fazla oda-sı olan konsolosluk binasının üst katındaki odalarında eşi çocuğu ile kalırken, Hiram Bey gecelerce alt kattaki şömine-nin içinde pusuya

yatıp, konsolosluğa gizlice girecekleri tes-pit etmeye çalışmıştı.

Ruslar onun varlığından rahatsız olmuşlardı. Oğluna Ve-rem' teşhisi koydular, kansının hemen apandisit ameliyatı olması gerektiğini belirttiler. Hepsi asılsız çıktı. Korkutup kaçırmaya, zehirlemeye kalktılar. Hiram Bey kolay pes ede-cek adam değildi. Sonunda bir yıl kadar sonra Türkiye'ye izinli geldiklerinde Fuat (Doğu) Paşa onu tekrar geri yollama -dı. Eşyalan arkasından geldi.

Batum'daki operasyon hasılasını değerlendiren Amerika-lılar, Batum'dan dönüşünden sonra N. Ç.'nin Sovyetlerce angaje edilmiş olabileceğini belirterek, MİTe sorgulanmasını teklif etmişler, o zamanki yönetim herhalde 'teşkilat yıpranır' gerekçesiyle bunu uygun görmemişti."18

Hiram Abas'ın amiri N. C.'yi, CIA'ya kim ihbar etmiş ola-bilirdi? "Konsolos Muavini" Hiram Abas'ın "ajan kimliği" Ba-tum'da kısa zamanda ortaya çıkmıştı. Sovyetler Birliği, Hi-ram Abas'ın ülkelerini terk etmesini Moskova Büyükelçisi Kemal Nejat Kavur'dan uygun bir dille istedi.

"James Bond"luk oynamak isteyen Hiram Abas, ilk dış gö-revinde, daha bir yılını bile doldurmadan "deşifre" olmuştu!

Hiram Abas Türkiye'ye döndüğünde, 1959 yılı başında MAH reisliğine yine sivil bir diplomat getirilmişti: Romanya Büyükelçisi C«lalettin Tevflk Karasapan. Dışişleri Bakanlığı genel sekreter yardımcılığı da yapmıştı Karasapan. Kansı Nevzat Hanim'la birlikte Ankara sosyetesinin ünlü simala-rından biriydi. Onsuz davet olmuyordu sanki. Üst düzey devlet adamlarının hemen hepsiyle yakın dostluğu vardı. Paris'te öğrenim görmüştü, Paris Siyasî ve Sosyal Bilimler Okulu'ıdah mezun olmuştu.

ingilizce, italyanca ve Fransızca bilen, 58 yaşındaki Kara-sapan, Bükreş büyükelçiliğinden alınarak MAH'ın başına getirilmişti...

Tesadüf bu ya, bir önceki MAH başkanı gibi o da mason-du!..

MAH Başkanı Celalettln Tevfik Karasapan, Hiram Abas'ın üniversiteden sunf arkadaşı ve o zamanlar*Yeni Gün gazete-sinin* genel yayın müdürü olan Mehmet Ali Kışlah'nın nişan-lısı Sevinç Hanım'ın babasıydı.19

Hiram Abas istanbul'a döndükten sonra Kontrespiyonaj Bölümü'nde çalışmaya başlamıştı. Özellikle Doğu Bloku ve Arap ülkelerinden gelen casusları takip ediyorlardı. "He-derlerini takip ederken çeşitli kılıklara girmek hoşuna gidi-yor, kendini oyun oynuyor gibi hissediyordu.

Asım Aytek adlı Suriye ajanını yakalayıp, 12 yıl 6 ay hap-se mahkûm ettirmişlerdi. Yakaladıkları bir diğer Suriye ajam Cemil Pırıltı, sevk edildiği cezaevinden kaçmıştı.

Bulgaristan adına casusluk yapan; Kadir Çekti, Hilmi Şişman, Davut Çalışkan, Galip Yengil adlı Türk vatandaşla-rını da yakalayıp yargıya teslim etmişlerdi.

MAH kurulduğu yıldan o tarihe kadar toplam 64 casus yakalamıştı.

Bunlardan sadece biri Yunan ajanıydı: Dimitri Bundukos l adlı Yunan-'ajanı, Kıbns'ta gerilimin doruğa çıktığı 1957 yı-lında yakalanmıştı.

Bir de, Wilfried Herbecht adında bir Alman vardı yakala-|; nan casuslar arasında. Buradaki önemli ayrıntı, Alman'ın l kendi ülkesi adına değil, Bulgaristan için casusluk yapıyor olmasıydı!

Yakalananlar arasında iki de Mısır ajanı vardı: biri Türk £ vatandaşı Ethem Akıl, diğeri Mısırlı Şeyh ibrahim. Onlar da. Nasır rüzgârlarının estiği Ortadoğu'da, Mısır'ın "çıban başı" olarak görüldüğü dönemlerde yakalanmışlardı.

Geriye kalan 58 ajanın yansı Sovyetler Birliği, yansı da Bulgaristan adına casusluk yaparken yakalanmıştı...

Hiram Abas istanbul sokaklarında "komünist casus" av-larken, Türkiye 1950'li yıllan geride bırakıp, siyasal çalkan-tılarla geçecek yeni bir on yıla giriyordu...

Kayınpederi, Menderes'1 kaçırıyor !

Türkiye Büyük Millet Meclisi, 1960 yılına tartışmalı, kav-galı bütçe görüşmeleriyle girdi. Bazı DP milletvekilleri, Millî Savunma Bakanlığı bütçesi görüşülürken, yeni düzenleme-ler yapılarak Türk Silahlı Kuvvetleri'nln giderlerinin azaltd-Rfmasını istediler. CHP'liler sıra kapaklarım vurarak talebi protesto ettiler...

Benzer eylemi DP'liler CHP Milletvekili Bülent Ecevit'in sözleri üzerine yaptılar. Ecevit, ABD'yleomzalanan "ikili an-laşmalara" karşı çıkıyordu: "ikili arüaşrtfc$||Sbr ki; Türk hü-kümeti istediği takdirde, memleket dahilinde vuku bulacak, İP 'silahsız bilvasıta bir tecavüzü' önlemek üzere, (19 SevinçKarasapan ile Mehmet Ali Kışlalı1959'da evlenip ikiçocuk sahibi oldular. Daha sonra ayrıldılar. SevinçKarasapan, Prof. Mümtaz Soysalla evlendi. M. Ali Kışlalt, uzun yıllar*Yank*ıdergisiniçtkardı;*Milliyet, Terc*üman, Türkiyegazetelerinde, Radio Liberty ve T/me'da gazetecilik yaşamınısürdürdü. Halen yabancıyayın organlarının temsilciliği yanında*Radikal* gazetesinde de köşe yazarlığıyapmaktadır.) Amerikan hûkametinin askeri yardımda bulunmasını öngörmektedir. Ar-kadaşlar, Amerika böyle bir anlaşmayı hiçbir Avrupa devleti ile yapmamıştır. Bu tür anlaşmaları sadece bazı Arap devlet-leriyle yapmıştır ve bu da kötü sonuçlar doğurmuştur. Oysa Türk hükümeti, meclisin onayına bile sunmadan, böyle bir anlaşmayı bir yıl önce imzalamıştır."

DP'liler, "Moskova'ya, Moskova'ya" diye bağınyorlardı!..

Demokratlar mecliste Ecevit'e "Moskova'ya, Moskova'ya" diye bağırırken, Adana incirlik Üssü'nden kalkan ve CIA ajanı Gary Powers'ın kullandığı Amerikan LK2 "casus uçağı" Sovyet uçakları tarafından Moskova yakınlarında düşürülüyordu.

O günlerde sokakları, caddeleri, ellerinde Türk bayrakla-rıyla dolduranlar ise, "Hürriyet! Hürriyet!" diye bağırarak DP hükümetini düşürmeye çalışıyorlardı...

Sloganlar birkaç gün sonra değişecek, binlerce insan, "Katil hükümet" diye bağırmaya başlayacaktı.

28 nisan 1960 günü istanbul Beyazıt'ta gösteri yapan öğ-rencilerin üzerine polisin ateş açması sonucu Turan Emek-siz yaşamını kaybedecekti...

Turan Emeksiz'in adı daha sonra istanbul şehirici feribo-tuna verilecek ve bu feribotun kaptanlığını kısa bir süre Hi-rarn Abas'ın babası yapacaktı!..

Bir hafta sonra Ankara'daki olaylar sırasında da, Hiram Abas'ın kayınpederi Gazeteci Emin Karakuş'un başına ilginç bir olay gelecekti.

Parola "555 K" yani; 5'inci ayın 5'inde, saat 5'te, Kızılay'da toplanan göstericiler, yanlışlıkla aralarına düşen Celal Ba-yar ve Adnan Menderes'1 görünce çok şaşırmışlardı. Cum-hurbaşkanı Bayar, hemen DP il Merkezi'ne girmişti. Başba-kan ise yanına aldığı birkaç polisle göstericilerin üstlerine doğru ilerleyip onlarla tartışıyordu: '

- Ne istiyorsunuz ?

- istifanızı istiyoruz!

Ortalık giderek gerginleşiyordu. Birinci Şube Müdürü Ni-yazi Bicioğlu başbakanı yol kenarında duran siyah Volkswa-gen otomobile bindirmeye çalışıyordu.

Otomobil*Hürriyet* gazetesinin Ankara temsilcisi Emin Karakuş'a aitti. "Bulvara bakan büromdan olayları gözlüyordum. Birden gözüme daha taksitlerini ödemediğim ve yeni aldığım Volkswagen çarptı. Arabamın çevresi polislerden geçilmiyor-du. Kurtarmak için dışarıya fırladım. Arabaya varıp zor bela içine oturduğumda Adnan Menderes polislere talimat veri-yordu. 'Yakalayın şunu, tutun şunu, bu ne rezalettir' diye bağırıyordu. Marşa bastım, ilerlemem mümkün değildi. O sırada yan kapı açıldı. Birisi 'Sayın Başvekilim, lütfen araba-ya girin' diyerek Menderes'1 benim yanıma oturtmaya çalışı-yordu .'Başbakan buna hiç niyetli değildi. Arabanın damını yumrukluyor, çevresindekilere bağırıyordu. 'Yuh ne demek ulan, yuh bana mı?' Gaza bastım, kalabalığı yararak uzak-laştım. Menderes'1 300 metre ötede 'postane önünde bırak-tım. Kendisi böyle istemişti."

Emin Karakuş, bu olayı ancak 27 Mayıs'tan sonra, yani DP sansürü bittikten sonra*Hürriyet* gazetesinde, "Menderes Arabama Nasıl Sığındı" başlığıyla yazabilecekti.

Gösteriler durmuyordu, ok yaydan çıkmıştı...

Eylemlere Harp Okulu öğrencileri de katıldı. Genç Harbi-yeliler Ankara sokaklarında sessiz bir yürüyüş yaparak hü-kümeti protesto etti.

Eymür ile Ağar'ın babalan gözaltında.

27 Mayıs 1960 saat 04.36'da Kurmay Albay Alparslan Türkeş'in Ankara Radyosu'ndan, Türk Silahlı Kuvvetleri memleketin idaresini ele almıştır" duyurusunu yapmadan birkaç saat önce,20istanbul MAH teşkilatı önlemlerini alma-ya başlamıştı...

O sıcak gecenin tanıklarından Mehmet Eymür, MAH'ın teknik büro şefliğini yapan babası

Mazhar Eymür'ün neler yaşadığını yıllar sonra şöyle anlatacaktı:

"26 mayıs 1960 geceyansına doğru babama telefonla bil-gi geldi, ihtilal hareketi başlamıştı. Babamı ilk defa telaşlı

20Türkeş, cuntaya girme teklifini kurmay binbaşıolarak Elazığ'da görev yaparken, Kurmay Albay Talat Aydemir'den aldı, bir süre sonra buöneriye "Evet" diyerek, daha son-ra MillîBirlik Komitesi adınıalacak olan gizliörgütünüyesi oldu. Radyodan okunan ve ken-di kalemindençıkmışolan ihtilal bildirisinin hikâyesini anılarında anlatır (Hulusi Turgut, Tür-keş'in anılan,Şahinlerin Dansı,s. 83-89).

görüyordum. Hemen yakında oturan birkaç personel çağrıl-dı, nöbetçi erlere herhangi bir müdahaleye karşı koymama-ları için talimat verildi. Babamın yardımcılarından Necdet Bey de yakınlarda oturduğundan hemen daireye geldi. Bir-likte, en üst katta lojmanın karşısındaki dairede bulunan 'özel dinleme' bölümüne geçip, buradaki bazı bant ve evrakı imha ettiler. Öğrendiğime göre orada muhalefet partisi CHP ve onun yöneticileri izleniyordu. Babam Necdet Bey'e, 'Kaç kere söyledim bizi şu işlere karıştırmayın diye, bir türlü din-letemedim' şeklinde yakınıyordu."21

Ne kadar önlem alırsa alsın, Mazhar Eymür, 27 Mayıs'tan sonra gözaltına alınmaktan kurtulamayacaktı.

ihtilalciler, MAH içinden ve Emniyet kadrolarından bir-çok kişiyi gözaltına almaya başlamıştı.

Görevden alınıp sorgulananlar arasında Adana Emniyet Müdürü Zülküf Ağar da vardı!

17 yaşındaki Mehmet Eymür ile 9 yaşındaki Mehmet Ağar, babalarının askerler tarafindan götürülmelerini hiç unutmayacaklardı...

Zeki Müren'in komutanı

Ne Cumhurbaşkanı Celal Bayar Çankaya Köşkü'nde ne de Başbakan Adnan Menderes halka hitap etmek için gittiği Eskişehir'de, askerler tarafindan "derdest" edilirlerken, iki yıl önceki bir olayı akıllarına getirmediler.

Ya peki tutuklanacağını anlayınca Kara Harp Okulu'nün penceresinden atlayarak intihar eden içişleri Bakam Namık Gedik, üd yıl önceki koşuşturmasını hatırlamış HM^tlJ?

Binbaşı Samet Kuşçu adını üçü de çoktan unutmuş-tu...

27 Mayıs 1960'tan iki yıl önce... .

istanbul Ordu Temsil Bürosu'nda askerliğini yedeksubay olarak yapan Zeki Müren, komutam Binbaşı Samet Küş-çu'nun o sabahki telasını bir türlü anlamamıştı.

"Sanat Güneşi" Zeki Müren'in her sabah halini haünru «Soran komutanı, bu kez yüzüne bile bakmamıştı... •** Harp Okulu'nda çalışkanlığı ve zekâsıyla sivrürniş, kısa zamanda kurmay olup

NATO'da görev yapmış, birkaç dil bi-len Komutan Kuşçu'nun o sabahki halini kimse hayra yor-madı...

Binbaşı Kuşçu makamındaki telefonun ahizesini kaldırır-ken gözleri eline takıldı, sadece eli değil tüm vücudu, deyim yerindeyse "zangır zangır" titriyordu. Ancak kararlıydı, nu-maraları çevirdi.

Aradığı kişi, Ordu Temsil Bürosu'nda askerliğini yapar-ken tanıştığı Gazeteci Mithat Perin'di.

Hal hatır sormadan söyleyeceklerini art arda sıraladı: "Tıpkı Mısır'da olduğu gibi bazı subaylar Nasır tipi ihtilal ha-îarlığı içindeler. Başlarında Yarbay Faruk Güventürk var. Beni Başbakan Menderesle acilen görüştür!"

Mithat Perin,*istanbul Ekspres* gazetesinin sahibi ve aynı zamanda DP milletvekiliydi.

Perin, başbakana ulaşamadı, ama içişleri Bakanı Na-mık Gedik'le, Park Oteli'nde buluşup, Binbaşı Kuşçu'dan dinlediklerini bir solukta anlattı. Olay, Menderes'e intikal "ettirildi.

Başbakan Menderes, içişleri Bakanı Gedik'e, "Millî Sa-vunma Bakanı Semi Ergin'i de istanbul'a çağırın, istanbul Valiliği'nde bir araya gelip durum değerlendirmesi yapalım" dedi.

Tesadüf. (Hani aksi tesadüf denir ya!)

v Binbaşı Kuşçu'nun, "Başlarında Faruk Güventürk var" r dediği yarbay tam o sırada Ankara'da, Millî Savunma Baka-nı Semi Ergin'e, "ihtilalin başına geçin" teklifini yapıyordu !22

Görüşmeyi istanbul'dan arayan içişleri Bakanı Gedik'in -telefonu yanda kesti.

22 O sıralarda Ordu içinde birbiriyle ilişkisi olmayan birçok ihtilalci grup vardı. Bu grup-lardan birinin başınıda yine ihtilale teşebbüsten 1964'te idam edilecek olan Talat Aydemir ile Dündar Seyhançekiyordu. Gruptan BinbaşıSadi Koçaş, cuntaya dahaüst rütbeli "bü-yük bir baş" aramayaçıkmıştı. Tavsiyesini almaküzere yakın dostu ve MillîEmniyetle gö-revli BinbaşıCihat Akyol'a gitti. BinbaşıAkyol, Koçaş'a "onlardan başka bir grup daha ol-. düğünü, Semi Ergin'e liderlik teklif edileceğini, Samet Kuşçu'ya güvenmemesini" tavsiye etti (Sadi Koçaş,*Atat*ürk'ten 12 Mart'a,c. 1, s. 354). Koçaşve Akyol "9 Subay Olayfndan tutuklanmadan kurtuldular.İleriki yıllarda biri başbakan yardımcısı, diğeriÖzel Harp Daire-si başkanıolacaktı.

Bakan Semi Ergin askeri bir uçakla istanbul'a gidip top-lantıya katıldı. Darbe yapacaklar arasında Yarbay Faruk Güventürk'ûn adının da olduğunu görünce bayağı endişe-lendi. Ancak hiç renk vermedi.

içişleri Bakanı Gedik'in, "Bu subayları hemen tevkif ettire-lim" önerisine karşı çıktı, "Elinizde delil var mı?" diye sordu.

Delil aramaya başladılar.

Oysa en güçlü deliller, Menderes'in Sağındaki koltukta oturan Millî Savunma Bakanı Semi Ergin

ile, arkasında du-ran yaveri Muzaffer Ersü'ydü...23

Nasıl delil elde edileceği kısa bir tartışma sonucu bulun-du. Binbaşı Kuşçu, ihtilalci bir subayı evine çağıracak, ko-nuşmaları teybe kaydettirilecekti.

Samet Kuşçu'nun evine çağırdığı istanbul Kolordu Kur-may Başkanlığı'nda görev yapan Albay llhami Barut, binba-şının sohbet sırasında neden bağırarak konuştuğuna önce bir anlam verememişti. Ama balkondaki karartıyı görünce işi kavradı. Dikkatli konuşmalıydı.

45 dakikalık bandı dinleyen içişleri Bakanı Gedik, hırsın dan dişlerini dudağına geçirdi. "Bu ne rezalet" diye bağırı-yordu. Delil kasete göre, ortada ihtilal filan yoktu.

Bakanın hışmından korkan Binbaşı Kuşçu pencereden atlayıp kaçtı...

Birkaç saat sonra...

istanbul Emniyet Müdürü Hayrettin Nakipoglu'nun tele-fonu çaldı. Arayan ABD Konsolosluğu'nda görevli CIA'nın is-tanbul istasyon şefiydi:

"Burada bize sığınmak istediğini söyleyen bir Türk suba-yı var. Türkiye'de ihtilal yapılacağını söylüyor, bilgiler veri-yor. Lütfen gelip alır mısınız kendisini ?"

Binbaşı Kuşçu, Türk hükümetini inandıramayınca solu-ğu Amerikalıların yanında almıştı.

Nakipoğlu emniyet sorgusunu yaptığı Binbaşı Kuşçu'yu MAH'a teslim etti. Onlar da aynca sorguladı...23 ihtilalci Muzaffer Ersü, Menderes'in sağkurtulduğu uçak kazasında yaşamınıkaybetti.

Alınan ifadeler önce yine içişleri Bakanı Namık Gedik'in önüne gitti. Ge-dik artık binbaşıdan bıkmıştı. Ama yine de görevini yaptı, ifadelerini Başbakan Adnan Menderes ile Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a sundu.

Üç gün sonra...

Kurmay Albay llhami Barut, Kurmay Albay Naci Aşkun, Topçu Yarbay Faruk Güventürk, Piyade Binbaşı Ata Tan, Pi-yade Yüzbaşı Hasan Sabuncu, Piyade Binbaşı Ahmet Dalkı-lıç, Piyade Yüzbaşı Kâzım Özfırat ve emekli Kurmay Albay Cemal Yıldırım, ihtilale teşebbüsten tutuklandılar.

16 ocak 1958'de hâkim karşısına çıkarıldılar. Askerî mahkemenin başkanlığını -geleceğin Genelkurmay başkan-larından- Tümgeneral Cemal Tural yapıyordu... ihtilalciler kendilerine lider ararken Tural'a da başvurmuşlardı. Tural, kendisiyle görüşmeye giden Albay Kenan Esengin'e, "Bu da-vaya inanıyorum. Bir er olarak bile çalışırım. Ama tam tanı-madığım bir kadronun organizatörü olamam"24demişti. Ya-ni, ihtilalcileri yargılayan mahkemeye, kendisine liderlik tek-15 lif ettikleri general başkanlık ediyordu!

5 nisan tarihinde sekiz subay serbest bırakıldı. Ceza gö-ren tek kişi, muhbir Binbaşı Samet

Kuşçu'ydu. Ordu'yu is-yana teşvikten iki yıl ceza aldı...

Celal Bayar o sıcak günleri yıllar sonra Gazeteci Cüneyt Arcayürek'e şöyle anlatacaktı: "Gerek mahkeme ve gerekse daha yüksek makamlar olaya lazım gelen ehemmiyeti ver-mediler, beraat ettirdiler. Ben, bu mesele üzerinde görüş-mek üzere hükümeti çağırdım. Kendilerini ikaz ettim. Ad-nan (Menderes) Beyle konuştum, Heyeti Vekile'yi çağırdım, onlarla da konuştum. Adnan Bey'in de dahil olduğu Bakan-lar Kurulu toplantısında kendilerini ikaz ettim ve daha cid-di harekete davet ettim. 'Efendim Türk Ordusu'ndan böyle bir subay çıkmaz' dediler. Ehemmiyet vermeyenlerden birisi Millî Savunma Bakanı Semi Ergin'dir. Semi Ergin'in, Faruk Güventürk ile bir konuşma yaptığından, ihtilal liderliği tek-lifi aldığından, o sıralarda haberim olmadı. Fakat sonra, li-derlik teklif ettiklerine dair bilgi aldık. Gerçekten 9 Subay

24 Sadi Koçaş,*Atat*ürk'ten 12 Mart'a,c. 1, s. 349.

Olayı*iyi* değerlendirilmiş olsaydı, 27 Mayıs olmazdı. Bana, bu olayın dışında Ordu'nun iç bünyesi hakkında hiç bilgi ve-rilmemiştir."25,

Tıpkı MAH gibi, tüm bu olaylardan habersiz Asteğmen Zeki Müren, kışlada asker arkadaşlarına, "Bir ihtimal Daha Var" şarkısını söylüyordu...

MAH ihtilalin ayak seslerini duymuş muydu ?..

MAH'ın başında yine bir "birader"

MAH'ın 27 Mayıs Harekâtı konusunda, Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ı ve Başbakan Adnan Menderesi haberdar edip etmediği konusunda iki farkh görüş var.

Birincisi; 27 Mayıs'tan iki gün sonra MAH Başkanlı-gYndan alınan sivil başkan Celalettin Tevfik Karasapan'ın askerî harekâttan haberi yoktu, bu nedenle Bayar ve Men-deres'i haberdar edemedi görüşüdür. Bu, oldukça yaygın bir görüştür.26

Ancak Celalettin Tevflk Karasapan'ın eski damadı Gaze-teci Mehmet Ali Kışlalı yıllar sonra daha farklı bir tez ileri sürdü:

"MAH, Celalettin Tevflk Karasapan döneminde askerî müdahale hazırlıkları hakkında işaretler almış, müsteşar Çankaya Köşkü'ne, Bayar ve Menderes'e bu bilgileri vermek için çıkmıştır. Bu olayın kişisel şahidi de zamanın Basın Ya-yın Genel Müdürü Altemur Kılıç*tır. Ama MAH müsteşarının naklettiği bilgiler ciddiye alınmamış, haberi getiren 'şeamet tellalı' olmakla zirvedekilerce suçlanmıştır."27

2527Mayısöncesinde TSK'da ayrıayrıbirçok gruplar oluşmaya başlamıştı. Bunlar-dan biri de Belçika Kulûbü'ydü;üsteğmen, yüzbaşıve binbaşırütbesindeki bazısubaylar*, Ordu'da birbirlerini desteklemek ve ileride lider kadroyu ele geçirmek için kendi aralarında "illegal" bir birlik oluşturdular. Adına Belçika Kulübüdediler. NATO'nun merkezi Belçika'da olduğu için bu adıalmışlardı. Belçika Kulübüüyeleri zamanla Ordu ve kuvvet komutanlık-larına hatta Genelkurmay Başkanlığı'na kadar geleceklerdi.

26Bu görüşte olanlar ilginçbir olayıda aktarıyorlar: MAH BaşkanıKarasapan bir yıl sonra Afyon'dan senatör seçildi. Turizm bakanlığıyaptı. Talat Aydemirin 21 mayıs 1963 tarihinde hükümeti yıkmak için giriştiği hareketten haberi olmadığıiçin, kırmızıplakalıma-kam arabasıyla dolaşırken az kalsın gözaltına alınıyordu. .

27*Radikal, 23* ağustos 1998. MAH BaşkanıKarasapan da anılarınıyazdı, torunlarıdedelerinin anılarınıkitap yapmak için uğraşmaktadırlar.

MAH sivil otoriteyi askeri hareket konusunda uyardı veya uyarmadı; ancak ihtilali gerçekleştiren Millî Birlik Ko-mitesi'nin teşkilat konusunda kafası karışıktı. MAH'ın ba-şına kimi getirecekleri konusunda her kafadan bir ses çı-kıyordu.

Sonunda ihtilalin Orgeneral Cemal Gürsel'den sonra "ikinci komutanı" Orgeneral Fahri Özdilek'in dediği oldu: teşkilatın başına 1926 Harp Okulu çıkışlı, uzun yıllardır MAH bünyesinde çalışan Ziya Selışık getirildi.

Hiram Abas yine şanslıydı.

"Ziya Selışık" adını ortaya atan Komutan Fahri Özdilek de, MAH'ın yeni başkanı da masondu !..

"Birader" öz kardeşten önce gelirdi...

Baş kuraldı; birader, biraderi daima kollardı...

MAH'ın başına yine yeni bir "birader" gelmişti!..

ihtilalcilerin büyük çoğunluğu o tarihlerde "masonluk nedir" bilmiyorlardı.

27 Mayıs'ın hemen ertesi günü bazı genç subayların is-tanbul'daki mason locasını basmalarını anlayamamışlardı. Yeni kurulan kabinede başbakan yardımcılığı görevine geti-rilen "birader" Özdilek Paşa, bu olayı büyük bir sorun hali-ne getirmişti. Hemen ardından subayların politikayla uğraş-maması şeklinde sert bir bildiri hazırlanmıştı.

MAH'ın, CIA-Mössad-Savak'la ilişkisini de birçoğu bilmi-yordu. Örneğin Adana ve çevresinin çalışma alanı olarak Mossad'a verildiğinden haberleri bile yoktu.

Tek bildikleri, devletin pek çok kurumu gibi, MAH'ta da, Demokrat Parti'ye bağlı olanların yuvalanmış olduğuy-du.

Gerçeği öğrenmeleri fazla zaman almadı. Harp Akademi-si'nde öğretmenlik yapan Naci Asutay'j MAH'ta görevlendir-mişlerdi. Aradan bir süre geçti. Asutay'ı ne zaman arasalar bulamıyorlardı. Ya yurtiçinde bir gezide ya da bir başka ül-kede oluyordu. Sonunda anladılar ki, "birader" Ziya Selışık, Asutay'ın örgüte egemen olmasını engellemek için sürekli geziye çıkmasını sağlıyordu. Asutay, bir türlü görevinin ba-şında kalamıyordu...

Görevinin başında bulunmayan biri daha vardı: Ziya Se-lışık. MAH başkanı ne zaman aransa, israil Maslahatgüzar-lığı'nda bulunuyordu!

ihtilalin üzerinden altı ay geçmişti ve MAH'ta istedikleri değişiklikleri bir türlü yapaınıyorlardı...

Teşkilat mensupları, kulaklarına gelen, "Personel tasfiye-si yapılacak" sözlerinin gerçekleşeceği günü endişeyle bekli-yorlardı...

Türkiye'nin müttefikleri ise endişelerini çabuk gidermişler-di, ihtilal hükümetinin Dışişleri Bakanı Selim Sarper, "NA-TO'ya ve Cento'ya bağlı olduklarını" açıklamıştı. Ticaret Baka-nı Cihat iren de, "yeni rejimin dış yardıma güvenmeye devam edeceğini, daha çok yardım almayı umduklarını" söylemişti.28

Amerikan Başkanı Eisenhower'ın, ihtilalin lideri Orgene-ral Cemal Gürsel'i kutlayan ve hükümete basanlar dileyen 11 haziran 1960 tarihli mesajı. Millî Birlik Komitesi'nde bir-kaç subayın suratını asmasına yol açsa da, çoğunluk tara-fından coşkuyla karşılanmıştı.

Amerika ihtilali destekliyordu! ilk etapta Türkiye'ye 400 milyon dolarlık yardım gönderecekti...

Sovyetler Birligi'nin ise, Türkiye'deki yeni "rejiminin ren-gi" konusunda kafası karışmıştı. Çünkü KGB'nin raporla-rına göre, ihtilali gerçekleştiren Millî Birlik Komitesi içinde Amerikan aleyhtarlığıyla bilinen subaylar vardı.

Sovyetler, bir ilişki kurulabilir düşüncesiyle yeni hüküme-te bir öneri 'götürdü: "NATO'dan çıkarsanız, Kafkasya'daki Türkiye sınırından ve Karadeniz kıyılarından itibaren 250 km derinliğe kadar bütün bir alanı askerden anndınnz. Ayrıca 500 milyon dolar hibe ederiz."

Konu Cemal Gürsel'e aktarıldı, Sovyetler Birligi'nin tekli-fi MBK'da görüşülmeye değer bulunmamıştı.

28İki bakan da masondu ! 27 Mayıs kabinesinde 6 bakan masondu. Bkz.İlhamıSoy-sal,*T*ürkiye'de ve Dünya'da Masonluk ve Masonlar,Der Yayıncılık, 1978.

CIA'nın 27 Mayıs raporu

Neler olup bittiğini yerinde görmek için, 18 haziranda NA-; TO Başkomutanı General Norstad Türkiye'ye geldi, onu bir |.ay sonra Amerikalı bir heyet takip etti. Ve raporlarını yazdı-^lar: ortalık süt limandı! Rejim konusunda endişe edilecek | bir durum yoktu. ABD Dışişleri Bakanlığı istihbarat ve Araş-ıp tirma Dairesi, 17 nisan 1961 tarihli, 8453 sayılı, "Türk Siya-11 setinde Silahlı Kuvvetler'in Rolü" başlığıyla, üzerinde, "Giz-ili/Yabancıların .Bakması Yasaktır" damgalı 11 sayfalık bir |. rapor hazırlad*. Rapor Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yönetime neden el koyduğunu değerlendiriyordu: "Türk Silahlı Kuv-vetleri'nce yapılan kansız darbe, Türkiye dışında genellikle U ağırlık taşıyan, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin 'apolitik' olduğu ve ciddi bir siyasî bunalımda müdahale etmeyeceği yolunda-ki inanışı yıkmıştır." Rapor, Millî Birlik Komitesi'ni ise şöyle |. tahlil ediyordu: "MBK adı altında yönetimi ele geçiren gru-bun gerçek boyutu bilinmiyor. Ancak belirlenen tüm üyeler asker ve profesyonel subay kadrosunun ortanın üstündeki |- temsilcileri. Mevcut bilgilere göre, esas olarak belirlenen 38 şf Üyenin beşi general, yedisi albay, yedisi yarbay, 12'si binba-[sı ve yedisi yüzbaşı. Yaş ortalaması 41. Yaşlar 27 ile 65 ara-sında değişiyor. Dördü hariç hepsi evli. Altısı hariç hepsi |;- kurmay okul mezunu. Üyelerinin 24'ü yurtdışına

seyahate çıkmış ve 20'si yurtdışında askeri eğitim ve öğretim görmüş. | Askerlik öncesi geçmişleri değişik olmasına rağmen, hemen hepsi Türkiye ve halkı hakkında esaslı bilgilere sahip ve or-tak hareketlerinin bütün ülke nüfusunca destekleneceğine inanmışlar. Siyasî eğilim olarak hemen hepsi Bati yanlısı, antikomünist ancak bazıları, Menderes rejiminin Batı'ya karşı çok fazla boynu eğik olduğuna inanıyorlar. Belirli kişi-lerin seçimindeki kesin ölçütte olduğu gibi MBK üyelerinin seçimindeki mekanizma hâlâ gizli kalmış durumda." Rapor bir ekleme yapmayı da ihmal etmiyordu: "Ordu yeniden mü-dahele edebilir!"

Türk Silahlı Kuvvetleri bir türlü durulmuyordu. 235 ge-neral ve amiralle birlikte, çeşitli rütbelerdeki 4 000 subay emekliye sevk edildi.

Subayların emeklilik ikramiyelerini Millî Birlik Komitesi üyesi Kurmay Albay Alparslan Türkeş, Amerikalılardan bu-luvermişti!

Başbakanlık .müsteşarlığı görevine getirilen, Albay Tür-keş o günlerde neler bulmuyordu ki.

TBMM'nin kuzey cephesinde yer alan içişleri Bakanlığı binası üç bölümden oluşuyordu. Bunlar bakanlık merkez binası, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Ko-mutanlığıydı.

"27 Mayıs'tan sonra, bakanlıkları dolaşmaya başladım, içişleri Bakanlığı'na gittiğimde, orada, ayn bir odada, bir ay-rı büroda Amerikalıları gördüm. Bizim yetkililere 'Nedir bu ?' diye sorduğumda şu cevabı aldım:

- Biz komünizmle mücadele için Amerika ile işbirliği ya-pıyoruz. Buradaki Amerikalılar da, onlarla bizim aramızda-ki işbirliğinin koordinasyonunu yapıyorlar.

/Ama işi biraz daha inceleyince gördüm ki, içişleri Bakan-lığı'na dışarıdan gelen şifre, telgraflar ile bakanlıktan dışan çıkan tüm evraklar oradan geçiyor. Yani onlar, bunları görü-yorlar, kontrol ediyorlar.

Bunu öğrenince dedim ki:

- Bunlar buradan çıksınlar, Amerikan yardım binasına gitsinler. Orada çalışsınlar.

Ben bu talimatı verdikten sonra CIA'nın Ankara'daki baş-kanı olan Amerikalı zat (Arthur V. Miller) bana geldi. Çanka-ya'da oturuyordu. Hatta bir iki defa birlikte yemek yemiştik."29

CIA'nın Türkeş'ten ricası (I)

Burada Türkeş'in anılarına küçük bir ara verip kafamıza takılan bir soruyu soralım: "ihtilalin kudretli albayı" Türkeş ile CIA'nın Ankara istasyon şefi, birkaç kez niçin yemek ye-mişler ve ne konuşmuşlardı ? Bunlar anılarda geçmiyor.

Devam edelim: "Derken Amerikan büyükelçisi geldi. Aynı talebi ileri sürdü. Israr ediyorlardı üzülüyorlardı. Ona da ay-nı şeyi söyledim. Bununla da yetinmeyip ardından daha sonra da bir mektup yazdı Amerikan sefiri. 'Orası zaten küçük bir odadır, önemli değildir. Orada kalmalarına müsaade edin' diyordu."

Bu arada ABD'nin Ankara Büyükelçiliği Birinci Sekreteri

William H. Doyle tarafından Başbakanlık Müsteşarı Albay

Alparslan Türkeş'e gönderilen 25 temmuz 1960 tarihli mek-

I tupta, içişleri Bakanlığındaki büronun CIA ofisi olduğu da

açıklanıyordu.

|, Doyle, mektubuyla birlikte ayrıca, Türk polisi ile CIA'nın işbirliğini içeren bazı dokümanları da Albay Türkeş'e gön-iiderrfüşti.

Doyle'un mektubu aynen şöyleydi: "Değerli Albay:

CIA, Türk millî polisiyle yaklaşık on yıldan beri irtibat içeri-Istndedir. Şu anda, polislik deneyimi çok fazla olan Mr. Arthur |V. Miller, CIA'nın Türk polisi ile irtibatını temsü etmektedir.

Bizim irtibat görevlimiz, geçtiğimiz yıllar içerisinde Türk | polisi ile ülkenizde yıkıcı eylemlere karşı gelmek üzere Little i Grups (Küçük Gruplar) adındaki grupların örgütlenip eğitil-1;meşinde çalıştı.

Bu gruplara "karşı tahrip" edici hareketler konusunda f uzman olmaları için yaygın bir eğitim verildi. Geçtiğimiz bir-

içerisinde bu grupların yaklaşık altı tanesi eğitildi. Bir süre önce, Millî Güvenlik Genel Direktörlüğü, Mr. Mil-l'ler'a artık bu alanlarda çalışmasının istenmediğini bildirdi. Aynca Mr. Miller'dan polis karargâhınızdaki küçük ofisten

lası da istendi...

Geçtiğimiz birkaç yıl boyunca Türk millî polisi ile ilişkimi-kısa bir özetini ilişikte bulacaksınız. Ayrıca, aslında bi-'•Zim teşvikimizle ve ortak çabalarımızı harekete geçirmek ayla 1959 yılında yayınlanan, bakanlığa ait kararname-|hln bir kopyasını da gönderiyoruz..."

•Bu önemli mektupta, söz konusu büronun açık seçik bir liçimde, "CIA irtibat Bürosu" olduğu belirtiliyor, mektupla pötrlikte verilen dokümanda ise, CIA'nın Türk polisinin yetiş-itirtlnıesi konusunda yaptığı çalışmalar ile verdiği paralar flçıklanıyordu.

Mektubun ekinde bir de, "Türk Millî Polisi ile Resmîleşti-iirÜmiş işbirliği" başlığını taşıyan resmî yazı bulunuyordu. Üzerinde "Secret" -gizli- damgası bulunan yazıda, CIA ka-nalıyla Türk polis örgütüne verilen hizmetler ve yapılan yar-dımlar sıralanmaktaydı.

1- Türk millî polisiyle irtibat eylemlerinin, ilk CIA temsilci-lerinin Türkiye'ye varışından beri devam etmesine karşın, Türklerden işbirliği için resmileştirilmiş bir isteğin dosyalar-daki kaydı, 1950 yazını gösterir. Bu zamanda Halk Güvenliği Genel Müdürü Mr. O'DonnelTa, Amerikan

hükümetinin Türk millî polisinin yeniden örgütlenmesinde yardımcı olması için. Amerikan polis görevlilerinden bir danışma kadrosu sağlama konusunda yardım talebinde bulundu. Bu başarıldı.

2- ilk operasyon fonları için o zaman 15 000 dolarlık bir başlangıç fonu konmuştu. Bu ilk giderlere 1950-1951 malî yılında 200 000 dolarlık bir değişiklik getirildi.

/

Belgede, bunlar karşılığında, Türk millî polisinin tam bir tefrişinin" başarıldığı belirtiliyordu.

Anlaşılan Amerikalılar istihbarata da, polise de tam anla-mıyla hakim olmuşlardı. Türkiye son 10 yılda "küçük Ame-rika olma" yolunda epey yol kat etmişti...

Aynı gönlerde kapısında bekleyen nöbetçi er, iktidarı bo-yunca "küçük Amerika olma" isteklerini sık sık tekrarlayan devrik cumhurbaşkanı Celal Bayar'ı, hücresinde bel kemeriyle intihara teşebbüs ederken yakalayıp, ölümden kurtaracaktı.

Celal Bayar; Anayasa'yı değiştirmek, Türk halkını iç savaşa sürüklemek ve Türk topraklarının bir kısmını yabancı bir dev-letin egemenliğine bırakmak sucuyla yüce divana verilmişti.

Konu edilen "yabancı devlet" Türkiye'nin her köşesinde üsleri, kurumlarında CIA ofisleri bulunan Amerika değildi! Menderes Hükümeti, "yapacağı yardım karşılığında Doğu Anadolu'nun bir kısmını Sovyetler Birliği'ne bırakma teşeb-büsüne geçmekle" itham ediliyc ~Ju! Sonunda Menderes de komünist suçlamasıyla hâkim karşısına çıkacaktı!

Demokrat Partililer hakkında açılan dava Yassıada'da baş-ladı. Davanın başlamasından 10 gün önce, Amerikan 6. Filo-su ile Türk gemileri Karadeniz'de ortak tatbikat yapmışlardı!

ihtilalciler, 27 Mayıs'tan bir hafta sonra Ordu'nun üst ka-demesinde değişiklik yaptılar. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Rüştü Erdelhun Yassıada'ya gönderilmişti. Genelkur^ may başkanlığına Ragıp Gümüşpala getirildi. Menderes Hü-kümeti döneminde Genelkurmay ikinci başkam olan Cevdet Sunay Kara Kuvvetleri komutanı yapılmıştı.

ihtilalin güçlü isimlerinden, "Osmanlı tipi son pasa", Ce-mal Madanoğlu korgeneralliğe terfi ettirilmişti...

3. Ordu Komutam Ragıp Gümüşpala'nın,3027 Mayıs gü-nü öğleye kadar ihtilale katılmakta tereddüt göstermesi ne-I deniyle bazı subaylar yeni Genelkurmay başkanına tepki "isterdiler...

Aslında Ordu'nun başına ikinci Başkan Cevdet Sunay | düşünülüyordu.

Cevdet Paşa, Orgeneral Gümüşpala'nın yeni görevinden |j dolayı çok Huzursuz oldu. Değişiklik iki ay sonra gerçekleş-ti. Gümüşpala emekli edildi, Sunay Genelkurmay başkanlı-ğına getirildi!

O tarihlerde, Orgeneral Sunay'ın alt rütbedeki subayların komuta kademesini hiçe sayarak, ihtilal yapmalarını haz-medemediğini kimse bilmiyordu.

"Sıfir general" parolasıyla yola çıkan, yani Cemal Gürsel dışında Ordu'nun üst kademesindeki tüm generalleri emek-li etmeyi düşünen idealist genç subaylar, gelişmeleri hayal kırıklığı içinde izliyorlardı...

27 Mayıs coşkusu yerini düş kırıklığına bırakıyordu...

MAH'ta Naci Aşkun dönemi

23 ekim 1960 günü yapılan genel sayıma göre Türki-ye'nin nüfusu, 27 milyon 800 bindi.

. Millî Birlik Kömitesi'nde radikallerin sayısı ise 14'tü. Ara-larında Alparslan Türkeş'in de bulunduğu 14 üye yurtdışı-na sürgüne gönderildi.

iki yıl önce ihtilal yapma teşebbüsünden, dokuz arkada-şıyla birlikte tutuklanıp, yargılanan Naci Aşkun, MAH'ın ba-şına getirildi...

30 Ragıp Gümüşpala daha sonra kurulacak olan Adalet Partisi'ne genel başkan oldu. ' Onunölümünden sonra genel başkanlığa Süleyman Demirel geldi.

Dokuz subayla birlikte yargılanmıştı.

Aylarca soğuk bir hücrede tek başına kalmıştı. Hava al-ması, volta atması için bile avluya çıkarılmamıştı. Tuvaletini bile hücresine konan bir kovaya yapmıştı.

Tüm baskılara dayanarak; Ordu içinde hükümeti devir-mek için bir faaliyet olmadığını, eğer varsa böyle bir girişim-den haberi olmadığını söyleyerek, kimseyi ele vermemişti.

Sonunda beraat etmişti.

Komiteci arkadaşları, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin belirli stratejik yerlerini kontrol altında tutuyorlardı, ihtilalin başa-rısızlığı halinde tüm kadroların ele geçmemesi için bazı ar-kadaşlarını yurtdışı görevlerine göndermişlerdi. Başarısızlık halinde bunlar tekrar cunta faaliyetlerine yeniden başlaya-caklardı. \.

\^

Bu subaylar arasında Sadi Koçaş, Talat Aydemir gibi Na-ci Aşkun da vardı.

Naci Askun'un Roma ataşemiliterliğine tayinini çıkarmış-lardı...

ihtilal başarılı olunca, komitenin ilk çekirdek kadrosun-da bulunan Naci Aşkun'a yine görev düşmüştü. MAH'ı mil-lîleştirmesi için Roma'dan Ankara'ya çağrıldı.

Teşkilatı tanıyordu ve ne yapacağını iyi biliyordu, kurmay yüzbaşıyken MAH'ta çalışmıştı.

Ve beklenen büyük operasyon gerçekleştirildi: teşkilat içindeki sivil personelin tamamına yakını ya devletin başka kurumlarına gönderildi ya da emekliye sevk edildi.

Hiram Abas bu tasfiye dalgasını ucuz atlatmıştı. Onun içinde bulunduğu Kontrespiyonaj Bölümü'ne fazla dokunul-mamıştı. Yeni yönetime göre onlar daha çok casus kovala-mış, iç siyasal tertiplerde ve polemiklerde pek fazla kullanıl-matruşlardı.3*

Başkan Aşkun, MAH'ı millîleştirmek için Türk Silahlı Kuvvetleri'nden tanıdığı subaylara güveniyordu. Bunlardan biri de Kurmay Yarbay Talat Turhan'dı:

31Hava Kuvvetleri Komutanıırfan Tansei'in oğlu Mete Tansel, Hiram Abas'ın SBF yıl-larındançok yakın arkadaşıydı. Hiram Abas'ın tasfiye hareketinden kurtulmasında bu iliş-kinin rolüolduğunu söyleyenler de vardır.

"1961 yılı başlarında dönemin MAH Başkanı Tümgeneral Naci Aşkun ziyaretime geldi. Sohbet ederken çok yalnız ol-duğunu, bu nedenle bana gereksinimi bulunduğunu, eğer kabul edersem, beni bir süre Ankara'da çalıştırdıktan sonra, istanbul bölgesi daire başkanlığına atayacağını söyledi ve fikrimi sordu. Güç bir durumda kalmıştım.

Benzeri çok az bulunan bir çalışma azmi, engin bir genel kültürü vardı. Çok uzun yular istihbarat işlerinde çalıştığı için temkinli, dikkatli, irdeleyici bir kişiliği vardı. Adı Demok-ı&t Parti dönemindeki 9 Subay Olayı'na katıldığı için de epeyce çekmişti. Zaman kazanmak için Teşkilatı bana tanı-tır mısınız' dedim, kabul etti.

Günlerce o dönemde Evkaf Apartmam'ndaki odasında is-tihbarat ve örgütleri hakkında fikir alışverişinde bulunduk ve Millî Emniyet'in dağınık binalarda bulunan tesislerini Et-lik'ten Florya'ya kadar dolaştık...

Herkesin içeri girmek için kuyruğa girdiği bir kuruluşun en üst düzeydeki görevini neden kabul etmemiştim ? Önce-likle gördüklerim beni tatmin etmemişti. Teşkilat Naci As-kun'un elinde sürekli kalamazdı. Her ne kadar o, yasa hu-dutları içinde kalmak için kesin inanç sahibi bir kişi idiyse de, MAH yapısı itibariyle başkanın eğilimleri doğrultusunda hızla görev alanı dışına kaydırılabilirdi. Teşkilat içindeki ki-şflerin birçoğunun 'istihbaratçılık megalomanisi' içinde ol-duğunu görmem de midemi bulandırmıştı. Zamanla çok isa-betli karar verdiğimi anladım."

Hiram Abas ve arkadaşları teşkilata son günlerde gelen muvazzaf ve emekli subaylardan oldukça rahatsızdılar. An-cak seslerini çıkarmıyorlardı.

Sürekli yaramazlık yapan oğlu Cengiz'le oynamakla meş-guldü o günlerde Hiram Abas.

Tıpkı küçük Cengiz gibi. Ordu da yerinde durmuyor, hu-zursuzluk her geçen gün artıyordu...

Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral trfan Tansel yeni gö-•Fev yeri olan Washington'a gitmek istemediğini hükümete il-ginç bir biçimde ifade ediyordu: jet uçaklarını başkent sema-larında uçuruyor ve yerinde kalıyordu! Buna sinirlenen ihtila-lin güçlü paşası Cemal Madanoğlu MBKdan istifa ediyordu...

Türk uçakları Ankara üzerinde protesto gösterisi yapar-ken. Sovyetler Birliği uzaya ilk insanı, Yuri Gagarin'i gönder-mişti.

Aynı yıl Yassıada Mahkemesi'nin idama mahkûm ettiği Adnan Menderes, Fatiri Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan da-rağacına gönderiliyordu...

Türkiye, 1961 yılında bir referandum ve bir de seçim yap-mıştı. Referanduma sunulan yeni Anayasa, "Evet derseniz Menderes asılacak" ve "Hayır da hayır vardır" propagandala-rına karşın aldığı yüzde 60,4 kabul oyuyla yürürlüğe girdi.

Yapılan genel seçimlerden CHP 36,7 oy yüzdesiyle birinci parti çıktı, ismet inönü başbakanlığında koalisyon hüküme-ti kuruldu. "Cemal Ağa" lakaplı Gürsel ise artık reisicum-hurdu!..

Yeni Anayasa'ya göre kurulan Millî Güvenlik Kurulu ilk toplantısını Başbakan inönü başkanlığında yaptı.

27 Mayıs Anayasa'sının getirdiği özgürlük ortamında. Türk-lş'e bağlı bazı sendikacılar 13 şubat 1961'de Türkiye işçi Partisi'ni (TiP) kurdular. 20 aralık 1961'de de Yön dergi-sinin çıkmasıyla, sosyalist fikirler tartışılmaya ve taraftar toplamaya başladı.

istanbul'da ise, 27 Mayıs'tan umdukları radikal atılımla-rı göremeyen ve 15 ekim 1961'de yapılan genel seçimlerden, DP'nin devamı niteliğindeki sağcı partilerin toplam yüzde 63'lük oy oranıyla çıkmaları üzerine düş kırıklığına uğrayan, 10'u general 28'i albay, "Silahlı Kuvvetler Birliği" üyesi 38 subay, Harp Akademilerinde bir araya geldiler. 21 ekimde bir "ihtilal protokolü" imzaladılar.

Aralarında, 10 yıl sonra 12 Mart 1971 Muhtırası'nı imza-layacak, Faruk Gürler, Celal Eyiceoğlu ve Muhsin Batur başta olmak üzere, Kemal Kayacan, Namık Kemal Ersun, Vecihi Akın, Bahattin Özülker, Bedrettin Demirel, Emin Alp-kaya, Turan Çağlar gibi bu kitabın ilerleyen bölümlerinde tekrar karşılaşacağımız subaylar vardı.

Benzer bir toplantıya Ankara'da katılanların başında ise Kurmay Albay Talat Aydemir geliyordu...

Peki MAH bu toplantılardan haber alabiliyor muydu ?

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cevdet Sunay'm toplan-tılardan bilgisi olmuştu. Yeni yılın başında, 19 ocak 1962 günü Orgeneral Sunay, 72 üst düzey komutanla toplantı yaptı. Herkes, "eteğindeki |?ı. taşlan döksün" toplantısıydı bu.

Birkaç subaydan sonra sözü. Harp Okulu Komutanı Kur-may Albay Talat Aydemir aldı. Orgeneral Sunay'ın gözlerinin içine baka baka, "Paşam gelin başımıza geçin, memleket için en hayırlı, en az tehlikeli ihtilal hiyerarşik ihtilaldir" dedi. Genelkurmay Başkanı Sunay şaşırmıştı, "Yoo, beni mesuli-yet ^.Altına sokma, olmaz" diye yanıt verdi. / Talat Aydemir, Genelkurmay Başkam Sunay'a "darbe ya-palım" önerisini götürmüş, ama ret cevabını almıştı.

Orgeneral Sunay toplantı sonrasında Aydemir'in kulağı-na eğilerek, "Sen ço«. ateşlisin Albayım, dikkat et, başın be-laya girmesin" dedi...

"Ateşli Albay" Talat Aydemir, kendisini üniformasından, MAH Başkanı Naci Aşkun'u da koltuğundan edecek, yeni bir ihtilal hareketine bir ay sonra start verecekti...

MAH, ihtilalciler ile Ordu arasında arabulucu

22 şubat 1962 ihtilal girişiminden üç gün önceydi.

Silahlı Kuvvetler Birliği'nin en etkili subaylarından Kur-may Yarbay Talat Turhan'ın o gün önemli bir konuğu vardı: MAH Başkanı Naci Aşkun.

"Sivil kıyafetiyle bana geldi. Ben o sırada Millî Savunma Bakanlığı özel kalem müdürüyüm. Aynı zamanda Başba-kanlık özel kalem müdürlüğünü de yürütüyorum.

Biz Naci Aşkun ile Millî Savunma Bakanlığı ile Kara Kuv-vetleri Komutanlığı koridorlarında bir aşağı bir yukarıya do-lanıyoruz. MAH başkanı bir tümgeneral, bir kurmay yarba-yın koluna girmiş koridorlarda dolaşması oldukça yadırga-ma bir olay. Herkes şaşkın şaşkın, çekingen gözlerle bize bakıyordu...

Ne konuşuyoruz; bana, 'Ordu içinde özellikle alt rütbeli-lerin bir hareket hazırlığı içinde olduğunu, bunu benim bil-diğimi' söylüyor. Benden ne yapılması konusunda fikrimi soruyor. Ben de dedim ki, o tarihte hareketin başında olan başta Talat Aydemir olmak üzere bazı subaylar tayin edilmisti. 'Onları tekrar eski görevlerine döndürün' dedim." MAH başkanı umduğu istihbaratı yapmış mıydı bilinmez.

Üç gün sonra, 22 şubat 1962 akşamı...

Belki de Türk siyasî yaşamının en hareketli bu gecekini Talat Turhan'dan öğrenelim:

"Gece saat 22.OO. Millî Savunma Bakanlığı'nda odamda oturuyorum. Odam kalabalık, herkes merak içinde, tedirgin. Başta Harp Okulu öğrencileri olmak üzere, dışarıda büyük çoğunluğu silahlı 18 OOO kişi var. Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay, Mürted Havaalanı'nda pistte bekliyor, ne ola-cak diye. Menfi bir şey olsa kaçıp gidecek. Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel kayıp. Deniz Kuvvetleri komutanı Bartın'da Pelikan Üssü'nde. Hava Kuvvetleri Komutanı irfan Tansel Eskişehir'de Muhsin Batur'un yanına sığınmış. Her şey Ka-ra Kuvvetleri Komutanı Memduh Tağmaç'ın elinde.

Telefonum çaldı, arayan kişi MAH Başkanı Naci Aşkım. Beni hareket içinde sanıyor, 'Ülke elden gidiyor bir şeyler yap' diyor. Ben yine, Tayinleri durdurun' dedim.

O sırada, Talat Aydemir'in akrabasıydı; Yeni Türkiye Par-tisi Genel Başkanı Ekrem Alican, Harp Okulu'na elçi olarak gönderilmiş.

ilk telefonundan sanıyorum yatım saat sonraydı, Naci Aşkun ikinci kez telefonla beni aradı. Tayinleri durdurun is-teğimi Genelkurmay'da tek bulabildiği general, KKK Kurmay Başkanı Tümgeneral Zeki llter'e ilettiğini, beni bekledikleri-ni söyledi. Genelkurmay'a gittim, Tümgeneral Ilter'i buldum.

Birlikte Orgeneral Tağmaç'ın yarana gittik. Bana, 'Sen ne biçim kurmay subaysın, bana nasıl böyle öneri getirirsin' de-di. Ben de kendisine, 'Bana bak, ben senin etrafındaki su-baylara benzemem. Senin etrafındakiler senden, NATO göre-vi, ataşelik, harcırahlı iş, lojman, hiç olmazsa askeri öğret-menlik isterler. Beni onlarla kanştırma. Askeri kanuna göre, her kurmay subay fikir ve düşüncelerini her platformda söy-ler' dedim. Çekip çıktım yanından.

Bu sırada Genelkurmay'da, 'Harp Okulu öğrencileri gele-cek hepimizi teslim alacaklar' diye bir korku var. Hatta ateş emri çıkarılmıştı, ancak altında emri çıkaranın imzası yok. Ne olur ne olmaz diye kimse cesaret edip imzalamamış. O sırada Fethi Gürcan, Cumhurbaşkanlığı Muhafız Ala-yı'nı enterne edip, başlarındaki albayı teslim almış. Köşk'te inönü'nün başkanlığında Bakanlar Kurulu toplantısı var. Fethi Gürcan, Talat Aydemir'e haber gönderiyor, 'Hepsini toplayayım mı* diye. 'Hayır' yanıtını veren Talat Aydemir'in ikircikli davranışı hareketi başarıya ulaştıramadı."

Kurmay Albay Talat Aydemir, 72 arkadaşıyla birlikte üni-formasını kaybetti; hepsi emekliye sevk edilmişti.

Talat Aydemir'in yerine Kara Harp Okulu komutanlığına -15 yıl sonra, 1977 yılında, başarısız bir darbe girişiminde bulunup, emekli edilecek- Kurmay Albay Namık Kemal Er-sun getirildi!

"Ordu'yu izle" emri

Gelelim MAH Başkanı Naci Aşkun'un koltuğunu nasıl kaybettiğine:

22 şubat ihtilal girişiminden dört gün önce...

Amerika'daki kurstan döndükten sonra, terfi edip MAH'ta göreve başlayan Kurmay Binbaşı Ragıp Uluğbay,3218 şubat günü Talat Turhan'ın yanına gitti. "Yarbayım" de-di, "Fuat Doğu başkanlığında ben ve sizin akrabanız Albay Hayrettin Hanağası'nın bulunduğu üç kişilik bir heyeti isra-il'e gönderiyorlar. Ankara karışık, isterseniz bana ihtiyacınız varsa ben gitmeyeyim."

MAH'ta Naci Aşkun'un sağ kolu olarak bulunan Binbaşı Uluğbay, açıkça ihtilalin içinde olmak istediğini söylüyordu.

Talat Turhan, bu genç ve başarılı subaya, israil'e gitmesi-nin doğru olacağını belirtti.

Türk istihbarat heyeti, ihtilal teşebbüsünün yaşandığı o geceyi Tel-Aviv'de öğrendi.

Binbaşı Uluğbay heyecana kapılarak, "Ben hemen Anka-ra'ya dönmeliyim" diyerek tavrını açığa çıkarmıştı. Tabiî ula-şım olanağı olmadığı için Ankara'ya gelememişti. Ancak,

32 Ragıp Uluğbay adının dahaönceki bölümlerde de geçtiğini anımsatalım. Alparslan Türkeş'le birlikte Amerika'da kursa gönderilen subaylardan biriydi. Kardeşi devlet bakanlı-ğıgörevinde bulunan Hikmet Uluğbay'dı.

Mossad'la çeşitli görüşmeler ve bilgi alışverişi yaptıktan son-ra Türkiye'ye dönmüşlerdi.

Bir hafta sonra Naci Aşkun'u Genelkurmay Başkanı Su- \ nay çağırdı. Orgeneral Sunay, MAH başkanını*azarlar* gibi konuşuyordu. "Hani Binbaşı Uluğbay çok başardı bir subay-dı. Hani ondan çok iyi yararlanacaktınız. Ne oldu ? israil'de neler yapmış, neler söylemiş biliyor musunuz ? Bilmiyorsa-nız ben söyleyeyim" deyip, Uluğbay'ın Tel-Aviv'de iki Türk meslektaşına söylediklerini elindeki kâğıttan okuyordu.

Naci Aşkun "poker suratlı", heyecanını ve sinirini hiç bel-li etmeyen bir istihbarat subayıydı. Tel-Aviv'de, üç Türk su-bayı arasında geçen sohbetin, Fuat Doğu tarafından Genel-kurmay Başkanı Sunay'a iletildiğini, teşkilatta kimseye his-settirmedi. Bu konudan kimseye bahsetmedi...

Ancak 15 gün sonra Genelkurmay Başkanı Sunayla yap-tığı görüşmenin ardından istifasını yazmak zorunda kala-caktı...

Millî Birlik Komitesi çekilip, seçimler yapıldıktan sonra, Ordu'nun güçlü adamları Sunay-Tağmaç ikilisi, aynen Ad-, nan Menderes gibi, MAH'ı "özel örgüt" gibi çalıştırmak, ken-dilerine "Ordu içinden" istihbarat toplamaya yönlendirmek istiyorlardı...

"Bu olaylar hep senin yüzünden oldu, sana kaç kez söy-ledim, istihbaratı Ordu'nun peşinden ayırmayacaksın diye. Herkesin her adımını izleyeceksin. Hep bana gereksiz yere direniyorsun. Şimdi emir veriyorum, gerekirse her subayı iz-leyeceksin."

Sunay'ın bu sözlerini soğukkanlılıkla dinleyen MAH Baş-kanı Aşkun, "Bu emrinizi yarından itibaren uygulayacağım ve izleme işine ilk olarak sizden başlayacağım" diyerek çekip çıktı. Ve kendisinden beklenmeyen ölçüde ağır bir üslupla istifasını yazdı.33 Naci Aşkun'a benzer bir davranışıda, MAH'ın Hk başkanıolan Albay M.ŞükrüAliÖgel göstermişti. Dönemin başbakanıRüşdüSaraçoğlu, CHP içindeki muhaliflerinin tele-fonlarının dinlenmesini isteyince, 1927'de Atatürk'ün emriyle geldiği MAH başkanlığından 1941 'de istifa ederek ayrıldı.

27 Mayıs'ı birlikte yaptığı arkadaşları, "Ordu'da kal, kıta-ya çık, kolordu yönet, ama çekilme. Gün gelir gerekirsin" di-yorlardı.

Naci Aşkun'un ataması Gelibolu'ya, kolordu komutanlığı-na yapılmıştı, ama o, Sunay'ın sözlerini onuruna yedireme-di ve emekliliğini isteyip Türk Silahlı Kuvvetleri'nden de ay-nldı.34

Genelkurmay Başkanı Sunay'ın Naci Aşkun'dan istedik-leryaslında istihbarat tarihi açısından da bir dönemecin başlangıcıydı. O güne kadar teşkilatı sadece iktidar partile-ri, muhaliflerini izletmek için kullanıyorlardı.

O günden sonra ise MAH, artık Ordu içindeki gelişmeleri de izlemeye alacaktı, hem de Genelkurmay başkanının em-riyle!..

27 Mayıs'ın tasfiyesi

Naci Aşkun'un yerine kim geldi ?

Nazi Generali Gehlen'in öğrencisi Fuat Doğu!..

Öd yd içinde; ihtilalci subaylar bir bir tasfiye edilirken, Cevdet Sunay, Memduh Tağmaç, Fuat Doğu gibi, 27 Mayıs'a muhalif askerler, Ordu'nun ve devletin en kritik noktalarını ele geçirmeye başlamışlardı...

MAH artık subay peşindeydi!..

21 Mayıs 196Ş.

Talat Aydemir ve arkadaşlarının onurlarını kurtarmak için giriştikleri ikinci ihtilal girişimi de başarısızlıkla sonuç-landı. Ankara, istanbul ve izmir'de bir aylık sıkıyönetim ilan edildi. Darbeciler tutuklandı. Talat Aydemir ve iki subay ar-kadaşı 5 temmuz 1964'te asıldı.

Harbiye, 1963 ve 1964 yılında mezun veremedi. Çünkü öğrencilerin tamamı, l 459 askerî öğrenci Kara Harp Oku-lu'ndan atılmıştı...

34 Aynen eski başkanlardan Naci Perkel gibi, bu idealist subay daölümünden sonra yayımlanmaküzere anılarınıyazdı. Ancak Aşkun'un ailesi bu anılarıhenüz ortay*çıkar-madı.

Aydemir'in yeni bir cunta hareketine başladığı bilgisi bir ay önce, MAH Başkanı Fuat Doğu tarafından Başbakan inö-nü'ye bildirilmişti...35\

istihbaratı alan inönü, hareket içinde olanların hemen gözaltına alınması emrini verebilirdi, ama bekleyip, ihtilalci-lerin kesin sayısını öğrenmek istemişti.

ZatenMAH durumdan o kadar emindi ki Fuat Doğu, ih-tilal teşebbüsünün olduğu gün iran'a gitmişti.

inönü ile Fuat Doğu'nun ilişkisi yıllar önce başlamıştı. Fuat Doğu en üst makamlara rapor yazmayı çok seviyordu. Henüz yüzbaşı rütbesiyle Genelkurmay istihbarat Daire -si'nde çalışırken, savaşın son yıllarında Cumhurbaşkanı inönü'ye, Onikiada'yla ilgili iki rapor sunmuş ve onun övgü-sünü kazanmıştı.

Fuat Doğu'nun bir özelliği de, "nabza göre rapor vermekti!"

Raporunu kime sunacaksa, sunduğu kişinin özelliklerine göre hazırlıyordu. Bazen, cumhurbaşkanı, başbakan ve ge-nelkurmaya olmak üzere üç rapor hazırlıyordu; her birinin içeriği de başka başka oluyordu!..

21 Mayıs Hareketi'nden sonra Ankara, istanbul ve iz-mir'de sıkıyönetim ilan edildi. Siyasî terminolojimize o gün-lerde yerleşti "zinde güçler!" sözü.

Zinde güçler her yerde cuntacı arıyordu.

Birini bulmuşlardı:

"Bir ağustos gecesi sabaha karşı kapı çaldı, evde yalnı-zım, kalktım baktım. Üç kişi duruyor kapıda. Biri Şükrü Balcı, o zaman Ankara trafik müdürü. Biraz şaşırdım. Tra-fikle ilgili bir

sorunum yok, Şükrü Balcı kapımı neden çalar.

Açıkladı:

- Sıkıyönetim Komutanlığı'nın emriyle arama yapılacak, sizi tanıdığım için ben geldim.

Daha çok şaşırdım. Ne aradıklarını sordum, söylemiyor-lar. Kâğıtlar, kitaplar, mektuplar yığıldı odamın ortasına. Bir valize doldurduk. Balkon kapısında gün ağarırken Şükrü Balcı biraz üzgün:

35 Talat Aydemir,*Hat*ıralaradlıkitabındaşöyle der: "Mahkeme safhasında sıra Al-parslan Türkeş'e gelince işin içyüzüanlaşılır. Meğer ihbarıyapan Türkeş'miş", s. 338.

- Sizi Emniyet Müdürlüğü'ne götüreceğiz, bir soruşturma

var.

Aşağıda cip, bindik, gittik Emniyet Müdürlüğü'ne. Saatlerce bekledikten sonra Ali Sulukioğlu'nun karşısına

çıktım:

- Başka bir soruşturma nedeniyle şimdi sizi daha yetkili görevlilere yolluyoruz, Harp Okulu'na gidiyorsunuz.

Bir cip ve Harp Okulu. Şaşkınlığım sürüyor, bir yandan da seviniyorum. Harp Okulu'nda 21 Mayıs olayına katılan Harbiydiler yatıyor, bir gazeteci için ilginç olabilir. Akşam •b'astınyor, Harp Okulu'nun koridorlarında ilerliyoruz. Kapı-larda Sıkıyönetim Mahkemeleri'nin numaralarını okuyarak koridorun sonuna geliyoruz. Bir kapı, bir kapı daha, bir oda-ya giriyorum. Camlar kapalı, ortada bir karyola, temiz çar-şaflı yastığıyla çok hoşuma gitti, hemen yattım, bir güzel uyudum. Sonra bir kadın çığlığıyla uyandım birden, yan odadan sesler geliyor. Başını karyolaya vurarak bağıran bir kadın suçsuzluğundan bahsediyor. Ben de suçumu merak ediyorum, ama sabahı beklemek gerek.

Ertesi günü akşam saatlerinde sorgu yargıcının karşısına çıkınca suçumu öğrendim neyse! Mamak'ta yatan Talat Ay-demir ve arkadaşları için vurucu bir kuvvet suçüstü yakala-nıyor, ben de o kuvveti yönetenlerden biriyim!.. Mamak'a gi-dip kaçıracağız onları!.. Kargaların bile güleceği bir olay...

Valizimdeki mektupların, yazıların okunması bitince ben-den özür düedüer..." 36

Gazeteci Müşerref Hekimoğlu başından geçenleri yıllar sonra kaleme aldığı*Başkent Günleri* adh kitabında böyle an-latıyordu...

Müşerref Hekimoğlu'nu yakalama emrini MAH Başkanı

Fuat Doğu vermişti.

48 yaşındaki Fuat Doğu'nun bir diğer özelliği de, herkes-ten kuşkulanmasıydı...

MAH başkanlığına gelmesi için Fuat Doğuya en büyük desteği, Millî Birlik Komitesi üyelerinden Sami Küçük ver-mişti.

36 Müşerref Hekimoğlu,*Ba*şkent Günleri,ÇağdaşYayınları, nisan 1990, s. 186, 187.

Fuat Doğu koltuğuna oturduğu ilk günlerde, Sami Küçük, komiteden arkadaşı Suphi Karaman'ı da yanına alıp, kutlama ziyaretine gitmişlerdi.

Sonradan MAH içindeki arkadaşlarından öğrendiler ki, Fuat Doğu, kendisini kutlamaya gelen bu meslektaşlarının konuşmalarını teybe aldırmıştı!..

. Fuat Doğu, Genelkurmay Başkanı Sunay'ın emrini yeri-ne getirmeye başlamıştı; Türk Silahlı Kuvvetleri'ni izliyordu!

MAH yeniden içedönük istihbarat faaliyetlerine başla-mıştı... Günlerini tavla oynayarak geçiriyor

İki yıldır sessizce istanbul'daki teşkilata gidip gelen ve pek bir iş yapmayan 30 yaşındaki Hiram Abas, günlerini tavla oynayarak, atış talimleri yaparak geçiriyordu.

"Öğretmeni" Fuat Doğu'nun MAH başkanı olmasını, teş-kilattaki arkadaşlarına rakı ısmarlayarak kutladı.

Fuat Doğu istanbul'da ilk değişikliği yapmış, 27 Mayıs'ta gözaltına alınan Mazhar Eymür'ü, MAH istanbul bölge baş-kanlığına getirmişti...

Hiram Abas bilmiyordu ve kendisine de cesaret edip so-ramamıştı; Mazhar Eymür'ün mason olduğu söyleniyordu...

Yeni bölge başkanının 19 yaşındaki oğlu Mehmet Ey-mür'ü, o tarihlerde, babasını ziyarete geldiğinde tanımış ve kanı çok ısınmıştı. Gerçi biraz yaramazdı... Ankara Koleji er-kek kısmında okuyordu, ingilizce öğretmeniyle derste tartış-mış iki arkadaşıyla birlikte okuldan uzaklaştırma cezası al-mıştı. Okul arkadaşlarıyla birlikte, olayı kınamak için 97 metrelik dilekçe yazıp Millî Eğitim Bakanlığı'na göndermişti. Mehmet Eymür istihbarat konularına da çok meraklıydı. Sık sık babasını ziyarete geliyordu:

"Babam 1962 yılında 62 yaşında iken istanbul ve bölgesi merkez şefliğine veya diğer bir adıyla İstanbul ve bölgesi em-niyet baş müfettişliğine tayin edilmiş, Trakya, Bursa, iz-mit'in de dahil olduğu geniş ve önemli bir bölgenin başına geçmişti. Bir hafta sonu Bursa'ya gittik. Babam daireye gi-decekti. Benim de gitme isteğim üzerine birlikte yola çıktık. Daireye uğrayıp bir müddet kaldıktan sonra Bursa'daki gö-.revlilerle birlikte iki katlı küçük bir eve gittik. Evde yerde bağdaş kurmuş oturan, iki sakallı adamla ayakta duran Irtyan muhafız tipli birkaç adam vardı. Oturanlar biz girince , ayağa kalktılar. Babam adamlardan daha yaşlısı ile tercü-man vasıtasıyla bir şeyler konuştu. Ben yanlarında fazla1 kalmayıp dışan çıktım, şoförlerin yanına gittim. 'Bunlar da j, kim böyle' diye sorduğumda iran'dan sürülen bir şahıs oldu-t ğunu, Türkiye'de

misafir edileceğini söylediler... Yıllar sonra a bab^ânla konuşan o yaşlıca sakallı adamın dünyanın ve »Ifan'ın kaderini değiştireceğini nereden bilebilirdim. O adam ' iran'ın dinî lideri Ayetullah Humeyni idi."37• Ayetullah Humeyni'nin Türkiye'de bulunduğu o yıllarda Amerikan Barış Gönüllüleri akın akın Anadolu'ya geliyorlar-dı. Gelmelerinin "nedeni" de, "geri kalmış toplumlara Batı; uygarlığını götürmekti!"

Köy Enstitüleri'ni kapatan Türkiye, kapılarını ardına ka-dar Amerikan Banş Gönüjlüleri'ne açmıştı.

Banş Gönüllüleri'nin organizasyonunu, -bugün artık B ClA'nın "sivil toplum kuruluşu" olduğu açığa çıkan- Mor-I mon misyonerleri yapıyordu...

ABD'de geniş bir kampanyayla gençler toplanıyor, kurs-lardan geçiriliyor ve şu sloganla Türkiye gibi az gelişmiş ül-kelere uğurlanıyorlardı: "Amerika'nın daha iyi yaşanacak bir yer olmasını sağlamak için ülkeyi terk et!"

Banş Gönüllüleri'nin dolaylı ajanlık yaptıkları kısa bir sü-re sonra ortaya çıkacaktı. Örneğin, geldiklerinin üçüncü yı-lında Genelkurmay Başkanlığı, Banş Gönüllüleri'nin Doğu Anadolu Bölgesi'ne gitmesine izin vermeyecekti...

Hiram Abas'ın da içinde bulunduğu Kontrespiyonaj Bölü-mü, Banş Gönüllüleri'nin ne yaptıklarını, neleri merak ettik-lerini, kimlerle temas kurduklarını araştırmamıştı. 1962-1964 yıllan arasında üç Türk vatandaşını Bulgaristan adına casusluk yapıyor diye yakalamışlardı.

Ama müttefiklerin casusluk yapacaklarına hiç, ama hiç inanmıyorlardı!..

37 Mehmet Eymür,*Analiz,* Milliyet Yayınları, 1989, s. 38-30.

Türkiye'deki Banş Gönüllüleri'nin sayısı l 201'di. Bu ra-kam, Hindistan'dan sonra dünyada en çok barış gönüllüsü-nün bulunduğu ikinci ülkenin Türkiye olduğunu gösteriyor-du...

işin ilginç bir yanı ise Banş Gönüllüleri'nin en çok baş-kent Ankara'da (317) bulunmalarıydı, istanbul ikinci sırada (64) gelmekteydi...

"Batı uygarlığını öğretecek" Banş Gönüllüleri'ne kapıları-nı sonuna kadar açan Türkiye, iki yıl önce "komünist" ol-duklan gerekçesiyle, 147 öğretim üyesini üniversitelerden kapı dışan etmişti!

CIA**anketi**

1960'h yıllar ne Türkiye için, ne de Amerika için "hayırlı" geçiyordu...

ABD telaş içindeydi, dünya elinin altından kaymaya baş-lamıştı. Birleşmiş Milletler'deki ağırlığını her geçen yıl kaybe-diyordu. 1952 yılında üye ülkelerin yüzde 85'i Amerika'yla birlikte hareket ederken, bu oran 1960 yılında yüzde 56'ya düşmüştü.

Güney Amerika, Afrika, Asya ve Ortadoğu'da Amerika'ya karşı sert tepkiler başlamıştı. 1960-1964 yıllan arasında 27 Afrika ülkesi bağımsızlığını kazanmıştı. "Yankee go home" afişleri

asılıydı dünyanın her köşesinde...

Amerika sertleşmeye başlamıştı. Hâkimiyetini reddeden "Üçüncü Dünya ülkeleri" liderleri CIA tarafından ya tasfiye ediliyor ya da öldürülüyordu...

Ve Türkiye de bundan "nasibini" alacaktı.

21 aralık 1963...

Akdeniz'in en sorunlu adası Kıbns yine karışmıştı, iki Türk öldürülmüştü. Türkiye'de gösteriler başlıyor, Türk uçaklan Kıbns göklerinde gövde gösterisi yapıyordu. Bu-gün sonra da Türk donanmalan Kıbns karasularına giri-yordu.

ingilizler ve Yunanlılar eğer Türkiye adaya çıkarma yaparsa karşı koyacaklarını söylediler. Türkiye çıkarma yap-

IfDadı.

f Ancak Kıbns durulmuyordu. Lefkoşa'run Yunan Mahalle-

1 ii'ndekiBayraktar Camii'ne bomba atıldı.

,1; Adada gerginlik artıyordu. Kıbns sorunu konferanslarla

g eşmiş Milletler nezdinde çözüme kavuşturulmaya ça-• la önce Kıbns konusunda Türkiye'nin lehine, Yuna-'ın aleyhine tutum alan Amerika saf değiştirmişti, e ingiltere Türkiye'yi sıkışünyordu. Başbakan inönü başta olmak üzere, Türkiye geri adım at-1,iniyordu... -- •••

|; 22 şubat 1964 tarihinde saat 11.45'te, Başbakan ismet l.'înönü'ye, Başbakanlık'tan çıkarken. Mesut Suna adındaki • kişi tarafından dört el ateş edildi. Kurşunlar otomobilin kapısına isabet etmişti...

Suikastı gerçekleştiren Mesut Suna'yı MAH ve Emniyet birimleri birlikte sorguladılar. Kayseri'den gelmişti. Hiçbir p örgütle bağlantısı yoktu! inönü'nün yaptığı konuşmalardan olumsuz etkilenip onu öldürmeye karar vermişti!.. Hepsi buydu!. .38Mesut Suna yargılanıp ceza yedi ve "dosya" kapandı...

Bu arada Kıbns krizi giderek tırmanıyordu...

6 mart 1964 tarihinde inönü gazetecilere, adaya çıkarma yapabileceklerini söyledi. 13 martta Türk jetleri bir kez daha ada üzerinde uçtu.

16 martta meclis oybirliğiyle, hükümete Kıbns'a çıkarma

yetkisini verdi.

Soluklar tutulmuş, çıkarma saati beklenirken ABD Baş-kanı Lyndon Johnson'dan Başbakan

inönü'ye bir mektup geldi. Amerika Türkiye'yi uyararak, "Bizim verdiğimiz NATO silahlarını kullanamazsınız" diyordu!

38 Türkiye'de başbakanlara yapılan suikastlarda nedense hiçörgüt bağıbulunamıyor-du. Demirel iki kez, Ecevit biri yurtdışında olmaküzere iki kez veÖzal bir kez bu tür saldı, rılara maruz kalmıştı. Ancak hiçbir suikastta siyasi neden bulunamamıştı. Garip I..

O güne kadar Türkiye'nin yüzüne gülen Amerika gerçek yüzünü gösterivermişti. Silahlar sadece "komünistlere" kar-şı kullanılabilecekti!. .

Başbakan inönü, siyasî literatüre geçen, "Yeni bir dünya kurulur, Türkiye'de orada yerini alır" ünlü sözüyle yanıtladı mektubu...

Ardından Amerika ve ingiltere'de bir dizi görüşmelerde bulundu.

Sovyetler Birliği firsatı kaçırmıyor, NATO içinde yalnız ka-lan Türkiye'ye sıcak mesajlar gönderiyordu...

"ihtiyar Kurt" inönü pes etmiyordu. Türk uçakları bir kez ada üzerinde gövde gösteri yaptı...

O sıcak günleri Başbakan inönü'nün damadı gazeteci Metin Toker yalandan yaşamıştı:

"Benim bildiğim kadarıyla, biz Kıbrıs'a çıkmaya ciddi ola-rak ilk defa 1964 yazında azmettik. O teşebbüsümüz de, Johnson'ın ünlü mektubuyla durdurulmuştu.!...)

General Porter diye bir Amerikalı geldi. General Anka-ra'ya bizzat Başbakan Johnson tarafindan gönderilmişti. Görevi ismet Paşa'nın 'hayır' dediği birtakım teklifleri Türki-ye adına kabul edebilecek bir başbakan aramaktı.(...)

General Porter'ın gelişi günlerinde CIA ajanları da, Türki-ye'de bir anket yapıyorlardı: 'Başbakan kim olsun ?'."39

Aranan başbakan bir yıl sonra bulunacaktı: Süleyman Demirci...

O günlerde Fuat Doğu da, Cento kursuna gidecek Türk istihbaratçılarını tespit etmişti; listesinin başına en beğendi-ği "öğrencisi" Hiram Abas'ı yazmıştı...

Hiram Abas'a Cento kursu

19 nisan 1964...

Genelkurmay Başkam Orgeneral Cevdet Sunay, Kıbrıs'la ilgili gazetecilerin sorularını, "Sabrımız tükendi, artık bun-dan gerisini dostlarımız düşünsün" diye yanıtlayıp, Cento Askeri Komitesi'nin toplantısına katılmak için Amerika'ya

39Metin Toker,*Demokrasimizin ismet* Paşa//*Y*ılları,Bilgi Yayınları, 1990, s. 195-211.

giderken, Hiram Abas ve teşkilattan arkadaşları Londra'da-ki Cento kursuna gitmek için son hazırlıklarını yapıyor-lardı...

Hiram Abas arkadaşlarına karşı sürekli sıcak, neşeli ve espriliydi. Oysa eşi ve oğluna karşı soğuk davranıyordu.

Kimsenin gelip kendisini havaalanından yolcu etmesini istemedi. "Zaten" diyordu, "abartacak bir şey değil, topu to-/ pu bir aylığına gidiyorum, göz açıp kapayıncaya kadar biter.":′ Arkadaşlarıyla Yeşilköy Havaalanı Dış Hatlar bölümünde buluştular. Görevli olarak ikinci kez yurtdışına çıkıyordu... Cento, (Merkezî Anlaşma Teşkilatı) Türkiye ile Amerikan, ingiliz, Iran, Pakistan istihbarat birimleri arasında sıkı bağ-ların kurulmasına ve gizli faaliyetlerin yürütülmesine yol açan bir ittifaktı.

Bu teşkilat Türkiye, Iran, Irak, Pakistan ve ingiltere ara-sında Sovyetler'in Ortadoğu'da nüfuz kurmasını önlemek amacıyla Bağdat Paktı adıyla 1955 yılında oluşturulmuştu, işin özünde Nasır harekâtına karşı Ortadoğu'da bir örgüt-lenmeydi Bağdat Paktı. Ancak Irak, temmuz 1958'de yapılan bir darbe sonrasında Sovyet yanlısı rejimin işbaşına geçme-siyle ittifaktan ayrılmıştı.

Trajikomik olan, İrak'ta askerî darbe olduğu gün Kral Faysal'ın Türkiye'ye gelecek olmasıydı. Bayar ve Menderes konuk kralı karşılamak için istanbul Yeşilköy Havaalanı'nda bekliyorlardı. Kral Faysal değil, ama devrildiğinin haberi gel-di istanbul Yeşilköy Havaalanı'na!

Bunun ardından da Bağdat Paktı üyeleri Londra'da top-lanarak, teker teker Amerika'yla savunma ve işbirliği anlaş-maları imzalanmasına ve paktın Bağdat'ta olan merkezinin Ankara'ya taşınmasına karar verdiler.

Bu ülkeler, Amerika'yla olan ilişkilerini daha da geliştire-rek, örgütün adını 21 ağustos 1959'da Cento yaparak faali-yetlerine devam ettiler.

Cento giderek, ABD'nin Ortadoğu'daki casusluk örgütü haline geldi. Cento'nun bir istihbarat birimi de Ankara'day-dı. Bu merkezde sadece istihbarat değil, Sovyetler Birliği'ne karşı dezenformasyon da yürütülüyordu. Yapılan anlaşmalar* Amerika'nın "iç kargaşa" durumları dahil her türlü dolaylı veya doğrudan saldın durumlarında üye devletlere müdahale etmesi koşuluna kadar getirildi.

Cento, Ortadoğu'da Amerikan-Ingiliz gizli servislerinin ra-hat, verimli çalışmalarında çok etkili oluyordu. Örgütün kü-çük hücrelerden oluşan istihbarat koordinasyon ve yönlen-dirme birimleri kendi ülkelerinde operasyonlar yürütüyor-lardv...

Hiram Abas ve arkadaşları Londra'daki "Cento Koruyucu Güvenlik Kursu"nda, Iran ve Pakistan'dan gelen meslektaş-larıyla kısa zamanda kaynaştılar.

Amerikalılar ile İngilizler dostluk kurmuşlardı. Aslında hepsi sıkı birer "antikomünist" olarak yetiştirilmişler ve ül-kelerinde bu konuda "gözlerini budaktan esirgemiyorlardı." Ama işte yine de kursta gruplaşma olmuştu...

Eğitim daha çok psikolojik harbin nasıl yürütüleceği üze-rineydi.

Bu kurslarda özellikle basında gazeteci yazarlardan olu-şan bir "casus ağının" nasıl kurulacağı öğretiliyordu. Cento, medyada Sovyetler Birliği aleyhinde yazı yazanlara yüksek miktarlarda paralar ödüyordu, işin gülünç yanı, yazılan ha-ber veya makalenin içeriğine değil, sütununa, santimine pa-ra verilmesiydi. Cetvelle ölçülerek para veriliyordu... Bu "de-mode uygulama" 1974 yılına kadar devam etti.

O yıldan sonra artik para değil, "firsat" vermeye başlandı!..

Basında "casus ağına" takılan gazetecilere, "görüş lideri" deniyordu.

Cento kursunda aynca, "gizlilik dereceli bilgilerin korun-ması, personel teftişleri' gibi konularla, "SSCB, Çin istihba-rat teşkilatlan" hakkında bilgiler veriliyordu...

Hiram Abas Cento'da komünizmle mücadele yöntemleri-ni öğrenirken, Türkiye ile Sovyetler Birliği arasındaki dost-luk temelindeki ilişkiler de hızla gelişiyordu.

ilk adımı Türkiye, 8 eylül 1964'te attı. Hasan Esat Işık, Fahri Korutürk'ün yerine $loskova büyükelçisi olarak Sov-yetler Birliği'ne gönderildi. Bu atama Türk hükümetinin Sovyetler Birliği'yle ilişkilerine daha fazla önem verdiğini göstermek için yapılmıştı.

Sovyetler Birliği bu jeste hemen yanıt verdi: Ankara Bü-yükelçisi Nikita Rijov, Hasan Esat Işık şerefine bir öğle ye-meği verdi. Yemekte Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin

de hazır bulundu.

30 eylülde de Dışişleri Bakanı Erkin Moskova'ya gitti. Sovyetler Birliği, Kıbrıs konusunda Türkiye'nin yanında ol-duğunu belirtti, iki ülke arasında "Kültür Anlaşması" imza-landı.

Amerika ve NATO gelişmeleri endişeyle izliyordu... Ancak

bir ay sonra rahat nefes alacakları bir gelişme oldu.

Bir ay sonrası...

Divan başkanı konuşurken delegelerin nefesleri bile du-yulmuyordu.

Başkan da herkesin gözünün ve kulağının kendi üzerin-de olduğunu bildiğinden, tane tane konuşuyordu: "Sadettin Bilgiç 522, Tekin Anburun 39 ve Süleyman Demirci l 062 oy. Sayın Demirci, Adalet Partisi'nin genel başkanı seçilmiş-tir. Allah yolunu açık etsin..."

Divan başkanının bundan sonraki sözleri salonda yapı-lan tezahürattan duyulmuyordu...

tki ay sonra, ismet inönü başbakanlık koltuğundan indi-rildi. Kayseri AP listesinden bağımsız senatör seçilen Suat Hayri Ürgüplü başkanlığında, AP, YTP, CKMP koalisyonu

kuruldu.

Süleyman Demire! başbakan yardımcısı olmuştu; deyim

yerindeyse "devleti öğrenme stajına" başlamıştı...

Cento kursunda "stajyerlik yapan" Hiram Abas, yurda döndüğünde "öğretmeni" MAH Başkanı Fuat Doğu'nun, tuğgeneral olup kıtaya çıktığını öğrendi.

Fuat Doğu'nun yerine, MAH başkanlığına ikinci kez Ziya

Sehşık getirilmişti.

Sehşık'ın göreve ikinci kez gelişinde masonların bir rolü var mıydı ? Bilinmez, ama MAH Başkanı Ziya Selışık, "ma-son olduğunu" reddeden Başbakan Yardımcısı Süleyman Demirel'e "tuhaf şeyler" söylüyordu.

Demire! çeşitli işlerinin yanı sıra MAHla da "mesaiye"-başlamıştı. Sonraki yıllarda o günleri gazeteci Cüneyt Arca-yürek'e şöyle anlatıyordu:

"Allah rahmet etsin, Ziya Selışık vardı, sık sık gelir ve 'iyi sıhhatte olsunlar da herhangi bir şey yok' der ve giderdi. Ben bu ifadeyi dinler, fakat hiçbir şey anlamazdım. Kimdi, neydi bu 'iyi sıhhatte olsunlar' derdim içimden. Utanır, Ziya Selı-şık'a soramazdım.

Sonunda bir gün dayanamadım, sordum Selışık'a, 'Kim bu iyi sıhhatte olsunlar?' Cevabı çok kısaydı: 'Ordu' dedi."

Başbakan Yardımcısı Demirci, devleti öğrenmeye çalışır-ken, mecliste yeni istihbarat yasa tasarısı görüşülmeye baş-lanmıştı...

MAH'ü, MiT**oldu**

1963*te ismet inönü koalisyon hükümeti tarafından mec-lise sevk edilen Millî istihbarat Teşkilatı (MiT) kanunu tasa-rısı, iki yıl sonra, 6 temmuz 1965'te yasalaştı.

Yasanın TBMM'den çıkana kadar geçtiği aşamaların öy-küsü ilginçti:

1960'ta Bayar-Menderes yönetimini deviren ihtilalci su-baylar, MAH'ta personel tasfiyesi yaptıkları günlerde; MAH'ın, CIA, Savak ve Mossad'la iç içeliğini, teşkilatın için-de asker-sivü çekişmesi olduğunu, hükümetlere istihbarat vermediğini, dış istihbaratla uğraşmak yerine iç siyasete ka-rıştığını, Emniyet istihbaratı ve Genelkurmay istihbaratıyla aralarında rekabet ve çekişme olduğunu görmüşler, teşkilat yasasını çıkarmak için kollan sıvamışlardı.

Devlet Planlama Teşkilata (DPT) Başkanı Şinasi Orel'e gö-rev verilmişti. Orel, MAH'ı daha belirgin biçimde organize edecek, görevlerini yasal hükümlerle sınırlayacak bir millî istihbarat teşkilatı için komisyon kurdu. Üyeler arasında. Ankara Sıkıyönetim Karargâhı Komutanhğı'ndan Binbaşı Recep Ergun, MAH'ın hukuk müşavirleri, içişleri Bakanlığı adına Önemli işler Müdürü Ergun Gökdeniz, Genelkurmay istihbarat Dairesi temsilcileri vardı.

Komisyon, MiT tasarısını hazırlarken dünyada benzeri bulunan gizli servislerin iç yapılarını, uğraşılarını uzun uza-dıya. incelemişti. Gizli servisler birbirine benziyordu. "Yapısal ayrtmlan" yoktu. Ancak uygulama yöntemleri aynydı. Örne-ğin ABD'de casusluk -espiyonaj- görevini CIA üstlenmişti. Karsşıcasuslukla FBI ilgileniyordu. Sovyetler'de KGB'nin ya-nı sıra GRU örgütü vardı ve bu ikinci örgüt. Ordu istihbara-tı diye anılıyordu.

Yasakomisyonda hazırlanırken MtTe iki görev birden ve-rildi. Bu ana kural hiç değiştirilmedi, tasan meclisten geçer-ken jde korundu. Komisyonun uzun süre tartıştığı ana konu, Mtl5 dışında kalan devlet istihbarat birimlerinin MlTle orga-nik ilişkilerinin nasıl düzenleneceğiydi. Bir eğilime göre, ör-neğin içişleri Bakanlığı istihbaratı da MiT bünyesine ahnma-- Irydı, Genelkurmay istihbaratı MtTin dışında kalmalıydı, ama. "ötekiler" MtTe bağlanmalıydı. Emniyet Genel Müdür-lüğü de "kontrespiyonaj" yapıyordu. Bütün istihbarat birim-lerinin MtTe bağlanmasını savunanlar birbirinden ayn ör-gütlerin aynı konulan araştırırken, ister istemez kimi çatış-malardan kaçınılamayacağını öne sürüyorlardı. Öteki istih-barat birimlerinin MtTe bağlanması fikrinden vazgeçildi.

Komisyon "MiT yasa tasansrnı hazırlayıp Millî Birlik Ko-mitesi'ne gönderdi. Onlar da meclise havale etti.

işte bundan sonrası biraz kafa kanştınyordu. K Çünkü...

1961 Temsilciler Meclisi tutanaklarına göre (cilt 6, s. 2) sayılı MiT tasansı Temsilciler Meclisi'nde görüşülmek üzere Başkanlık Divanı'na verilmişti. Daha sonra Millî Sa-vunma ve içişleri komisyonlarına ve Maliye Komisyonu ile Kur-ucu Meclis Bütçe Komisyonu'na seçilen temsilci üyeler-den, oluşan karma komisyona gönderilen tasarının metni ne yazık ki mecliste kayboluvermişti!

Basınakapalı görüşme

Sonunda şu oldu, bu oldu ve MiT yasa tasansı, 2 yıl son-ra, 23 mart 1965 tarihinde meclis genel kuruluna geldi.

IMillet Meclisi'nde salı günü başlayan 79. birleşimde Baş-bahtan Suat Hayri Ürgüplü adına Başbakanlık Müsteşan Ve-kili Muhlis Fer ve Millî Emniyet Hizmetleri Başkanı Ziya Sehşık yazılı yetki belgesiyle oturuma katılmışlardı.

Başbakan adına konuşma yapmak üzere meclis kürsü-sünde MAH başkanı vardı!

Başkan Ziya Selışık, daha çok personel yasasıyla ilgili so-runlardan bahsetdiyse de, millevekilleri dediklerinden fazla 'bir şey anlamadılar.40

Ancak Tabiî Senatör Haydar Tunçkanat'ın konuşması Senato'yu sinirlendirmişti:

"27 Mayıs îhtilali'nden sonra Millî Emniyet Teşkilatımız bünyesindeki yabancı unsurlardan temizlenmiş ve teşkilata yeni bir düzen verilmeye çalışılmıştır, ihtilalin o günkü zor şartlan içinde dahi, yeni bir teşkilat kanunu hazırlanması için emir verilmiş ve personel içinde tensikata

(azaltmalara) geçilmiştir.

Rejimin güvenliği ile ilgili görevlerin içişleri Bakanlığı'na devri kararlaştırılarak kanun tasansına ithal edilmişti (içine alınmıştı). Bugün huzurunuza gelen kanun tasansı o za-mandan beri birçok tadillere uğradıktan sonra bugünkü şekli ile huzurunuza gelmiş bulunmaktadır.

Bu devrede müttefiklerimiz Amerika'nın CIA istihbarat teşkilatının da gelip Millî Emniyetin içine yerleşmesi ve bi-zim hakkımızda elde etmek istedikleri siyasî, iktisadî, sınaî, sosyal ve diğer önemli istihbaratı yine bizim teşkilatımız ara-cılığı ile ve kendi paralan ile sağlamalan da Millî Emniyet Teşkilati'nı dış istihbarattan ziyade iç güvenlik faaliyetlerine zorlamış ve bunda da basan sağlamışlardır. Bihassa teşki-latta önemli mevkiler işgal edenlerin,' Amerikalılar tarafın-dan tertiplenen dış seyahatlere katümalan ve hibe şeklinde-ki bazı yardımlar Amerikalıların bu teşkilatın sırtından ken-di millî güvenliğimiz aleyhine geniş imkânlar sağlamalanna sebep olmuştur."41

Hiram Abas ve tüm teşkilat meclisteki tarüşmalan gazete sayfalanndan heyecanla takip ediyorlardı. Onların daha çok ilgilendiği, kendilerine daha iyi maddî olanak sağlayacak personel yasasıydı.

40Millet Meclisi Tutanak Dergisi,dönem 1 (1965), cilt 37, s. 591.

41Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi,birleşim 86 (1S6S), cilt 28/1, s. 29 ve Hay-dar Tunçkanat,*Amerika Emperyalizm ve CIA,* Tekin Yayınevi, 1987, s. 97. .

Ancak meclisin daha sonraki birleşimlerinde neler oldu-ğunu ne onlar ne de Türkiye öğrenebildi. Çünkü, MiT yasa tasansı, Büyük Millet Meclisi'nde görüşülürken Adalet Par-tisi'nden Giresun Milletvekili Ethem Kıkçoğlu ve 14 arkada-şının önerisiyle 10. maddeden sonra gizli oturuma geçildi. Ve bu nedenle tartışmalar hakkında bugüne kadar sağlıklı bir bilgi alınamadı.42

1963'te ismet inönü koalisyon hükümetince parlamento-ya sevk edilen tasan, iki yıl gecikmeyle, 6 temmuz 1965 gü-nü 644 sayılı Millî istihbarat Teşkilatı Yasası adıyla yürürlü-ğe girdi.43

1965 MİT Yasası'yla MAH ortadan kaldırılmamıştı. Tam tersine yeni kurulan MlTin beynini ve çekirdeğini yine MAH oluşturuyordu. Yapılan iş, yasanın gerekçesinde de açıkça belirtildiği üzere, MAH'ın yeni Anayasa karşısındaki hukukî statüsünün belirlenmesinden başka bir şey değildi. Yani bir anlamda peçe değiştirilmiş, MAH'ın adı MiT olmuştu!

işin aslında ise, istihbarat örgütü sadece kâğıt üzerinde "yasal sınırlar" içine çeküebilmişti. Çünkü teşkilat elemanla-n hiçbir zaman kendilerini bu yasaya bağlı kalmadıklarını birçok yasadışı işlere girerek göstereceklerdi...

Yasa incelendiğinde. Millî istihbarat Teşkilatı'nın, Millî Güvenlik Kurulu'nun (MGK) bir organı şeklinde düşünül-müş olduğu görülüyordu. Sanki MiT, Millî Güvenlik Kuru-lu'nun bilgi toplama merkeziydi!..

MtTin bilgi vereceği "protokol" sırası şöyleydi; cumhur-başkanı, başbakan. Genelkurmay başkanı ve Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği.

MiT müsteşarının kim olacağına da MGK karar verecek-ti. Başbakan önerecek, MGK görüşüp karar verecek, cum-hurbaşkanı onaylayacaktı...

644 sayılı yasanın l. ve 2. maddelerine göre, MiT Basba-kanlık'a bağlı olarak kurulmuş, MiT müsteşan tarafından yönetilen ve Millî Emniyet Hizmetleri Başkanlığı (MAH), is-tihbarat Başkanlığı (1B), Psikolojik Savunma Başkanlığı

42Millet Meclisi Tutanak Dergisi,dönem 1 (1965), cilt 37, s. 634, 635.

43Resmi Gazete,22 temmuz 1965, sayı12055.

(PSB),idari işler Başkanlığı (ÜB) Teftiş Kurulu Başkanlığı ve Hukuk Müşavirliği'yle diğer gerekli dairelerden oluşuyordu. MlTin daire başkanlarını büe, MGK belirleyecekti. Daire başkanlarını, MiT müsteşarı önerecek MGK görü-şecek, başbakan ve cumhurbaşkanının onayıyla atama ya-pılacaktı...

1965 yılına kadar, içişleri Bakanlığı ve Millî Savunma Ba-kanlığı bünyesinde 4 000 memurla işlerini yürüten Türk is-tihbarat Servisi, bu tarihten sonra, ülke içinde ve dışında gerçek anlamda örgütlenmeye başladı.

MiT'in kendisine verilen görevleri yerine getirebilmesi ve devletin diğer istihbarat birimleriyle koordineli çalışması için aynca bir de. Millî istihbarat Koordinasyon Kurjulu (MlKK)

oluşturuldu.

Yasanın 8'inci maddesindeki şemaya göre bu kurul, MiT müsteşarının başkanlığında; Millî Güvenlik Kurulu genel sekreteri veya yardımcısı, MAH ve istihbarat başkanları, Ge-nelkurmay istihbarat başkanı veya yardımcısı, bakanlıkla-rın istihbarat hizmetleriyle görevlendirilmiş daire ve benzeri kurumlar başkanları ile MiT müsteşarının çağıracağı kimse-lerden teşekkül ediyordu.44

Tarihî**dönemeç**

MiT Yasası en çok Başkan Ziya Şelışık'ı üzdü. Yeni yasaya göre müsteşar 65 yaşını geçmiş olamaya-caktı.

Ziya Selışık, 1900 doğumluydu ve 65 yaşındaydı.

Yaş haddinden emekli oldu...45

Eski Başkan Behçet Türkmen Adalet Partisi'ne girmişti. Ziya Sehşık da, "Siyasete aülsam mı" diye düşündü, sonra vazgeçti... s

44MİT Yasası'yla ilgili ayrıntıbilgi için, HikmetÖzdemir'in AFA Yayınları'ndan 1989'daçıkan*Rejim ve Asker* kitabına ve Sami Kûçük'ûn,*Cumhuriyet* gazetesi, 31.7.1965 tarihli

makalesine bakılabilir.

45 Yaşhaddinden emekli olan bir diğer istihbaratçıise Mazhar Eymür'dü. Adını, istan-bul'daİtalyanların kurduğu bir dinleme merkezine verdiler; Mazhar Eymûr Dinleme Merke-zi!

Hükümet MiT'in başına hemen bir atama yapmadı.

Ekim ayında genel seçimler vardı. Bu nedenle göreve "Ve-kâleten" teşkilatın Ankara bölge başkanlığını yapan, 1932 Harp Okulu çıkışlı Avni Kantan getirildi.

10 ekim 1965 seçimleri, başbakanlık koltuğuna 41 yaşın-daki Süleyman Demirel'i oturttu.

Devletin yeniden yapılandığı bir dönem başlamıştı.

"Bazı kurumlar" dönüşüme uğruyordu... / 1952 yılında kurulan Seferberlik Tetkik Kurulu o yıl, "ger-çek hüviyetine" kavuştu ve Özel Harp Dairesi adını aldı...

ilk başkanı Tuğgeneral Recai Engin oldu...

Seferberlik Tetkik Kurulu'nun başkanlığını hep albay rütbesindeki subaylar yapıyordu. Şimdi "ihtiyaç" doğmuştu ki, daire büyütülmüş, tugay seviyesine çıkarılmış ve başına da tuğgeneral rütbesiyle bir paşa getirilmişti.46

Bir pasa da MlTin başına getirildi: Fuat Doğu bu kez tuğ-general rütbesiyle yeniden MlTin başındaydı...

; Kuşkusuz Başbakan Demirci, Fuat Doğu'yu tanımıyor-du. Bazı "sivil arkadaşlarının" önerisiyle Sivas'ta tugay ko-mutanlığı yapan Fuat Doğu'nun adını Millî Güvenlik Kuru-lu'na sunmuştu.

isim kabul görmüştü; Tuğgeneral Fuat Doğu, 5,5 yıl sü-recek olan görevine başlamıştı...

Hiram Abas'ın bulunduğu istihbarat başkanlığının başı-na İse Kurmay Albay Cihat Akyol getirilmişti.

ilginçtir ama, fikirleri ve istihbarat anlayışları aynı olan MiT istihbarat Başkanı Albay Cihat Akyol üe Mit Başkanı Fuat Doğu'nun arası hiçbir zaman iyi olmamıştı.

Cihat Akyol, binbaşırütbesindeyken MillîEmniyet Hiz-metleri'ndeçalışmış, kurmay albay rütbesiyle Kara Kuvvet-46Zamanla Türkiye'nin "ihtiyaçları" daha da artınca,Özel Harp Dairesi de bu ihtiyacıgideremediği için bir kez daha büyütüldü,Özel Kuvvetler Komutanlığıadınıaldı. 23 ekim**1982** yılında kurulanÖzel Kuvvetler Komutanlığı'nın başında da artık tuğgeneral değil, bir•korgeneral olacaktı. 1952 yılında Amerikalılarla küçük bir binada hizmet vermeye başla-ytn,özel harpünitesi, Seberbertik Tetkik Kurulu zamanla "kolordu" seviyesine gelmişti.

leri istihbarat başkanlığı ve Genelkurmay istihbarat başkan yardımcılığı görevlerinde bulunmuştu.

Paris'te NATO karargâhında kurslar gören Cihat Akyol, Moskova ataşemiliterliği de yapmıştı.

Fuat Doğu, Cihat Akyol'u "yerinde gözü olmakla" suçlu-yordu.

Sonunda devlet kavgaya müdahale etti.

Cihat Akyol, tuğgeneralliğe terfi ettirilerek Özel Harp Da-iresi'nin (ÖHD) başına getirildi...

O yularda, gerek MiT, gerekse ÖHD kadrolarının, başta Amerika olmak üzere, bazı Avrupa ülkelerine özel harp ve is-tihbarat kurslarına gitmeleri sıklaşmıştı.

CIA'yla ilişkiler kesilmemiş, artarak sürüyordu. Özel Harp Dairesi, Amerikan Askeri Yardım Kurulu'yla aynı bina-da, "teşriki mesai" yapıyordu!

1988'de Fuat Doğu'nun ziyaretine gelen misafirlerine söylediğine göre, "1965'lerde MÎT ile CIA aynı binalarda ça-lışmaya" devam ediyordu...

O günler, Devleti Kurtarma Planı, "Dev-Kurt Planı"nın Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cevdet Sunay tarafından yürürlüğe konulduğu günlerdi. Genelkurmay bir genelge ya-yınlayarak.*Komünizmle Mücadale* Metottan adlı kitabın as-keri okulların ders programlarının içine alınacağını ve bütün Silahlı Kuvvetlerce okunacağını bildirdi...

Radikal sağ kanatta da değişiklikler vardı: l ağustos 1965 CKMP kongresinde genel başkanlığa emekli Kurmay Albay Alparslan Türkeş seçildi...

Devlet yeni döneme "eli silahlı" giriyordu...

28*haziran* 1965 tarihli oturumunda meclis, toplum poli-sinin zırhh araba ve otomatik makineli silahlar kullanılma-sına izin veren yasayı kabul etti...

Yeni döneme uygun cumhurbaşkanı da bulundu: Genelkurmay eski başkanı Cevdet Sunay!

iddia: Cevdet Sunay 1966 yılının başında bir NATO toplanusına katılmak için Paris'e gitmişti. Aynı günlerde eski Başbakan Suat Hayri Ürgüplü'nün oğlunun Paris'te düğünü vardı. Düğünde herkes Cevdet Sunay'ın cumhurbaşkanı olup olmamasını tartışıyordu. Eski Başbakan Ürgüplü bu düğünde Sunay'a bir teklifte bulundu: "Mason olur musun?" Ürgüplü ailesi Türkiye'nin önde gelen mason ailelerinden bi-riydi. Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay öneriye sıcak baktı. Dönüşünde Roma'ya uğrayıp masonluk yemini etti. iki ay sonra da, 17 mart 1966'da tabiî senatörlük, 28 mart

1966'dâ ise cumhurbaşkanlığı yemini etti.

Genelkurmay başkanlığına ise Orgeneral Cemal Tural ge-tirildi.

Tıpkı Sunay gibi Orgeneral Tural da, 27 Mayıs Hareke-ti'ne soğuk bakan subaylardandı...47

Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay;

Başbakan Süleyman Demirci;

Genelkurmay Başkanı Cemal Tural;

ÖHD başkanı, önce Recai Engin, ardından Cihat Akyol;

MiT Başkanı Fuat Doğu...

Ve "komünistlerin nefes alışlarını bile izlediğini" söyleyen, solcu milletvekillerinin meclisteki odalarında gizlice arama yaptıran, "zehir hafiye" içişleri Bakanı Faruk Sükan!..

Operasyon başarıyla sonuçlanmıştı...

Gazeteciye**Özel** Harp dayağı

8 eylül 1966...

Gazeteci llhami Soysal, Ankara Çankaya'daki evinden Kı-zılay'daki gazetesine gitmek için dolmuş beklerken, siyah bir Buick otomobil kendisini "buyur" edince, arabaya bindi.

Şoför çok kibardı, iki yüz metre ileride bekleyen iki kişiyi

47Talat Turhan, Cemal Tural'ışöyle anlattı: "1958 yılında istanbul 66. Tümen komu-tanı. 27 Mayıs Hareketi içine davet edildi, kabul etmedi.

27 Mayıs'ta Gelibolu'da 2. Kolordu komutanı. O gün, ihtilalciler, 'Hemen istanbul'a gel'**diyor.** Makam arabasıylaüçkez Korudağı'naçıkıpçıkıp iniyor, bekliyor; 'Bakalım ihtilal ba-şarılıolacak mı?' diye.

Sonuçta başarılıolduğunu görünce, istanbul'a geliyor ve karşısınaçıkan iki kurmay yarbaya selama duruyor. Diyor ki; 'ihtilalin subayına selam durulur !' Sonuçta bu ikircikli S davranışını, ihtilalden sonraki yıllarda 27 Mayıs düşmanlığına dönüştürdü."

daha aldı. Otomobilde kimse konuşmuyordu. Gazeteci Soy-sal, dışarıyı seyrederken, yanında oturan kişinin, "Sen bizim büyüklerimizi, komutanlarımızı nasıl tenkit edersin ?" diye küfretmesiyle irkildi. Ardından suratına ilk yumruğu yedi!

Ankara dışına çıkan meçhul otomobil, dayaktan yüzü gö-zü kan içinde kalan gazeteciyi Çayyolu köyünde yol kenarı-na attılar...

Haber başkentte bomba etkisi yaptı. Herkes birbirine ay-nı soruyu yöneltiyordu, "Kim dövmüş ?"

Gazeteci Soysal aslında kendisi "kaşınmışü";*Akşam* ga-zetesindeki kösesinde, "Erkekçe" başlıklı bir yazı yazıp, Ge-nelkurmay başkanlarının da yasalara saygılı olmak zorunda olduklarını

söylemiş, daha sonraki makalelerinde de, komu-tanlara lüks köşkler yapılmasını eleştirmişti.

Önce uyarılmış, ardından imzasız mektuplar almış, ama oralı bile olmamıştı! Şimdi de, kendisini kimlerin dövdüğü-nü ortaya çıkarmak için kollan sıvamıştı.

Buldu da: Soysal'ı dövenler, Özel Harp Dairesi'nden Yar-bay Raci Tetik,48Astsubay Başçavuş Yüksel Asçıoğlu ve Ast-subay Sadık Görmez'di.

Buick marka otomobil Yarbay Raci Tetik'indi. Ancak ken-disi gibi otomobili de "sırra kadem" basmıştı.

Yarbay Rac; Tetik, Kıbrıs'ta "kontgerillacılık oynasın" diye adaya gönderilmişti.

Bu arada kamuoyundaki yoğun baskılar nedeniyle, bu saldırıya göz yuman ÖHD Başkanı Tuğgeneral Recai Engin de "hava değişikliğine" Londra'ya ataşemüiterliğe gönderili-yordu...

Basında ilk kez; ÖHD subayı konuşuyor

Özel Harp Dairesi basının gündeminden uzun yıllar düş medi. Kitabın yazarlarından Soner Yalçın, basında ilk ke/. ÖHD'de subaylık yapmış bir Özel Harpçi subayla röportaj yap ti. 30 eylül 1992 tarihinde yapılan röportajda Özel Harp Dai resi mensubu Binbaşı Bahadır Özel bakın neler anlatıyordu:

48 Raci Tetik 12 Eylül 1980 Darbesi'nden sonra, işkenceleriyle meşhur (!) Mamak As kerîCezaevi'nin komutanlığınıyapacaktı.

"- Sayın Bahadır Özel, Özel Harp Dairesi'nde çalışmaya ne zaman başladınız?

- 1966 yılında üstteğmendim. araştırılıp, belli normlara uygunluğumuzu görünce bizi ÖHD'ye aldılar. Alınmadan önce takip ediliyorsunuz; dürüstlük, milliyetçilik, vatanse-verlik gibi değerlere sahip olmanız gerekiyor. Kursa alınıyor-sunuz; psikolojik harp, gerilla faaliyeti, özel harp konuların da dersler veriliyor. Komanda kursları da var. Tüm bunlar-dan geçenler ihtiyaca göre daireye alınıyor.

- t)k görev yeriniz ?

j*'Mücahit yetiştirmek üzere Kıbrıs'a gittim. Orada lider görevi yaptım. Tabiî, subay olarak gitmedim, sahte bir kim-likle öğretmen olarak gittim. Mücahitleri asker gibi eğitiyor-duk. Biliyorsunuz, 1952 yılından beri Kıbrıs'ta Türk Muka-vemet Teşkilatı var. Söylendiği gibi fazla sayıda subay yoktu. 20-30 kişiydik. Çok sayıda olsaydık kokusu çıkardı. Gerçi ' Rumlara da Yunanistan'dan subaylar geliyordu, iki tarafta biliyordu aslında olayın gerçeğini.

- Kıbrıs'tan sonra Türkiye'de nerelerde çalıştınız ?

- Çeşitli bölgelerde çalıştım. Yerlerini söyleyemem. Bölge başkanlıkları vardı. Bölge başkanları albaydı. Onun emrin-de 3-4 subay bulunur. ÖHD'nin o zaman toplam subay sa-yısı 50-60'ı geçmezdi. Şimdi ne kadar bilmiyorum. Benim " tek yaptığını vatansever insanları -bunlara nüve

derdik-ÛHD'nin emri altına almaktı.

- Sivil nüveleri nasıl seçiyordunuz?

- Önce takip ediyorsunuz. Sohbette görüşlerini filan öğre-niyorsunuz. Sonra merkeze durumu bildiriyorsunuz. Mer-kez onaylarsa gidip adamla konuşuyorsunuz. Merkez, An-kara'daki daire. Adamla konuşmayı üst rütbeli subay yapı-yor.

- Albay seçtiği nüveye ne diyor ?

- Detaya giremem, o zaman dairenin çalışmalarını ifşa et-miş olurum. Nüve gelişigüzel seçilmiyor, eğitimi vb iyi olma-lı. Sır tutacak biri olmalı. Rasgele seçim yapılmıyor. Çok titiz davranmak gerekiyor.

- Nüveleri nasıl bir eğitimden geçiriyorsunuz ?

- Bunları söyleyemem.

- Silahlı eğitimi kim veriyor ?

- Bakın bu konuda kamuoyu yanlış yönlendirildi. Biz si-lahlı eğitim filan vermezdik. ÖHD'nin bir tek görevi vardır; yurt işgal edildiğinde düşmana karşı gerilla savaşı yapmak. Sabotajlar düzenlemek filan. ÖHD benim görev yaptığım 70'li yıllarda illegal faaliyet içinde olmamıştır.

- 70'li yıllarda MGK dış tehdit ve iç tehdit değerlendirme-si yaparken Sovyetler Birliği ve komünizmi tehdit olarak de-ğerlendiriyordu. O halde ÖHD 70'li yıllarda oturup 'komü-nistlerin işgalini mi" bekleyecekti ? Yoksa işgal etmesini ön-lemek için birtakım illegal faaliyetlerle komünistlerin güç-lenmesini mi önleyecekti ?

- ÖHD yasal bir kurumdu. Görevinin ne olduğu yasada bellidir. Genelkurmay Başkanlığı'na bağlıdır. Tartışmalar sı-rasında kimse çıkıp bunları söylemedi. Kimse ÖHD'yi sa-vunmadı. Zaten ben bu nedenle 1979 yılında istifa ettim. Kurumun kamuoyunda bu hale gelmesinin nedeni Cihat Akyol'dur. Teşkilatı Cihat Akyol bozdu.

- ÖHD'nin hiç mi kusuru yoktu. İlk dönemlerinde perso-nel maaşlarını ABD ödüyordu. Merkezi ABD'nin askeri yar-dım teşkilatı JUSMMAT ile iç iceydi. Bu nasıl bağımsız ör-güt?

- Türk Silahlı Kuvvetleri'nde normal subay ne kadar ma-aş alıyorsa ben de o kadar aldım. Ben dolarla filan maaş al-madım. Sonra tuttular, bizi MHP'li yaptılar. Yahu ne alaka-sı var.*Bizzat* ben nüve olarak CHP'lileri, AFlileri bile seçtim. MHP'yi çökertme uğruna ÖHD harcandı. Piyon olarak kulla-nıldık."

MfTte 67111er dönemi

MlTin illegal faaliyetlerinin tartışıldığı günlerde Hıram Abas Tunus'a gidiyordu.

Müsteşar Fuat Doğu, "Evladım" dediği Hiram Abas'ın yıl-dızını parlatmak için elinden geleni

yapıyordu. Devletin üst kademeleriyle ilişki kurmasını istiyordu sürekli.

l aralık 1966 tarihinde. Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay resmî bir*ziyaret için* Tunus'a gittiğinde heyette Hiram Abas da vardı.

Cumhurbaşkanı Sunay'ın güvenliğinden sorumluydu. Bir hafta süren ziyarette bir an olsun Sunay'ın yanından ayrılmamıştı. Özellikle mgilizce'siyle ve ana dili gibi konuş-tuğu Fransızca'sıyla Türk heyetinin dikkatini çekmeyi ba-şarmıştı.

Birkaç ay sonra ise yakın arkadaşlarını MlTe çekmeyi başaracaktı...

MlTte, "67'liler" denilen bir grup vardı...

Fuat Doğu asker olmasına rağmen teşkilatı sivilleştirmek istiyordu. Bu yüzden de 1967 yılında MÎTe rekor sayıda per-sonel alınırken, özellikle üniversite mezunu sivilleri tercih etmişti.

Fuat Doğu'nun, asker istememesinin nedeni. Harp Oku-lu'nda belirli bir nosyonu alan subayların, daha sonraki dö-nemlerde ideolojik olarak yönlendirilememesiydi...

Fuat Doğu'nun teşkilata personel alımında en büyük yardımcısı, Hiram Abas'tı. Hiram Abas, birlikte pipo içip, boks yaptığı arkadaşı Metin Olgaç'ın MfTe girmesine yar-dımcı oldu.

Galatasaray'ın iki boksörü şimdi, MiT çatısı altında bir-leşmişlerdi...

Yine Hiram Abas'ın Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden yakın arkadaşı Kompas Güngör (Salman) de teşkilattaydı...

, *Zamanla*MlTin üst düzey yöneticiliğine kadar yüksele-cek olan Mikdat Alpay, Ertuğrul Güven, Şenkal Atasagun gi-bi isimler hep o dönemde teşkilata girenlerdendi.49

istanbul'da da yoğun çalışma vardı; 1967 yılında teşkila-ta giren en ünlü isimlerden biri de Mahir Kaynak'tı...50

MlTteki yeni yapılanmayı*Cumhuriyet gazetesi* bir yıl son-ra haber yapıyordu: "Bundan bir süre önce Millî istihbarat Merkez Teşkilatı özellikle Siyasal Bügiler ve Hukuk Fakülte-si mezunu olan lisan bilir gençler tarafından takviye edilmiş,

49Yıllar sonra, herüçünün de adıMİT müsteşarlığına aday olarak geçti. AralarındanŞenkal Atasagun, 8şubat 1998'de bu göreve getirildi.

50Mahir Kaynak MiT'e girişini kitabın yazarlarına söyle anlattı: "Üniversitede aktif b« öğrenciydim. Solcuydum. Ama millîci bir solcu. O dönemdeüniversitedeki bazıasisi,inim -ki bunların teşkilatla ilişkisi olduğunu biliyordum- beni taciz etmeye başladılar Aı,ıi... "" dit de«diyorlardı. Sonra bana teklifi yaptılar. Düşündüm ve kabul ettim."

yurdun çeşitli kentlerinde de yeniden örgütlenme faaliyetine girilmiştir."51

Çerkez kökenli Fuat Doğu, Kafkas ve Orta Asya kökenli elemanlar arıyordu: Azerî, Gürcü, Çerkez, Abaza, Dağıstanlı, Özbek, Türkmen, Tatar...

Örneğin Harp Okulu'ndan atılan Enver Altaylı, tam Fuat Doğu'nun istediği özelliklere sahipti: hem ülkücü hem de Özbek'ti!..

Aslında Fuat Doğu'nun bu "personel politikasının" altın-da, CIA'nın isteği yatıyordu.

Amerika, Sovyetler Birliği topraklarındaki, "Anadolu'yla akraba azınlıkları" kullanmak istiyordu. En iyi istihbarat kaynağı onlardı. Bu politikanın perde arkasındaki CIA gö-revlisi ise Özbekistan kökenli Ruzi Nazar'dı...

ikinci Dünya Savaşı'nda Kızıl Ordu'dan kaçıp Alman SS'lerine katılmıştı. Nazi ordusunun ünlü 'Türkistan Birli-ği"ni kurmuştu.

Kısa zamanda Nazi Generali Gehlen'in en güvendiği isim-lerden biri oldu. Gehlen'in "CIA'laştırdığı adamlarından biri de Ruzi Nazar'dı.

1959 yılından beri Türkiye'deydi ve CIA ajanı olarak, Amerikan Büyükelçiliği'nde çalışıyordu! Ankara Bahçeliev-ler'deki evinde her gün ünlü konuklarım ağırlıyor, sohbetler yapıyordu. Örneğin Ayten-Cüneyt Gökçer çifti bu ünlüler-dendi.

O tarihlerde, CIA'nın "Antikomünist Orta Asya Operasyo-nu"nu planlayan bir diğer uzmanı da Paul Henze'di...

Bir diğer CIA şefi ise Graham Fuller'dı. Hanvard Üniver-sitesi'nin "Rus incelemeleri" kürsüsünden lisans ve lisans üstü diploması vardı. Sovyetolog Fuller, 1964-1967 yıllan arasında istanbul'da görev yaptı. 20 yıl boyunca Sovyetler Birliği'ni çevreleyen ülkelerde görevlerde bulundu.

Nazi Generali Gehlen'in öğrencileri Türkiye'de iyi bir "itti-fak" oluşturmuşlardı; Fuat Doğu, Ruzi Nazar, Paul Henze ve Graham Fuller!

51*Cumhuriyet,* 13 ağustos 1968.

Hiram Abas'ın hepsiyle de yakın mesaisi vardı...

Tabiî bu teşkilatın "sivil unsurları" da vardı:

24 şubat 1967 tarihinde CHP Aydın Milletvekili Şükrü Koç, mecliste düzenlediği basın toplantısında, "AP Senatörü (üsteğmen-doktor) Fethi Tevetoğlu, özel olarak eğitilmiş bir C1A ajanıdır" dedi.

Senatör Tevetoğlu'nun adı daha önce, Türkiye'deki za-rarlı jsimlerden" oluşan gizli bir rapor hazırlayıp, CIA'ya ver-diğrlddialanyla gündeme gelmişti...*&*

'*"CIA ajanlığı iddialarının bir önemi yoktu, önemli olan ko-münist ajanlığıydı! Ve MiT ile

Emniyet sürekli komünist avındaydı...

Sovyetler Birliği gezisinden dönen Aziz Nesin, Komünist Partisi'nin gizli belgelerini getirdiği iddiasıyla gözaluna alı-nıp, dayak atıldıktan sonra serbest bırakıldı...

izmir'de konuşma yaparken tartaklanan Türkiye işçi Par-tisi Milletvekili Çetin Altan'ın "Aya Doğru" yazısından dolayı mecliste dokunulmazlığı kaldırıldı...

Ozan Hasan Hüseyin Korkmazgil, "Kızılırmak" şiirinde komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle tutuklanıp ce-zaevine kondu...

Ve aynı yıl, yani 1967'de Hiram Abas'ın "başına talih ku-şu kondu!"

Hiram Abas'tan Demirel'e brifing

Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Salih Korur'un makamına çıkmasının üstünden 10 yıl geçmişti. Q zaman duyduğu he-yecan çoktan nasırlaşmıştı.

Baba Hilmi Abas oğlunun istihbarat teşkilatına girmesi-ne önayak olmuştu, ama yıllar sonra sanki bundan pişman

52MİT psikolojik savaşçerçevesinde elde ettiği "doğru-yanlış" bilgileri güvendiği "ya-zarlara" verip kitap olmasınısağlıyordu. Fethi Tevetoğlu'nun,*T*ürkiye'de Sosyalist ve Ko-münist Hareketler,(Ankara, 1967), Aclan Sayılgan'ın*T*ürkiye'de Sol Hareketler(istanbul, 1968) bu tür yayınlara ikiörnektir. Her iki yazar da CIA ajanıRuzi Nazar'ın yakın arkada-şıydı.

olmuş gibiydi. Oğlunu iş yerinde ziyaret edememekten şikâ-yetçiydi. Yakın arkadaşları Hilmi Bey'in bir gün oğluna şöy-le dediğini duymuşlardı: "Çöpçü bile olsan hiç değilse yerini bilirdim, sokakta da olsa seni görmeye gelirdim. Şimdi çalış-tığın yerde bir çayını içmeye bile gelemiyorum!"

Ancak şimdi oğlu Başbakan Süleyman Demirel'e brifing veriyordu.

Başbakan Demirel önemli konuklarını hep saat 22.00'de kabul ederdi. Hiram Abas'ı saat tam 22.00'de kabul etti.

Brifingin konusunu,-o tarihte bir yıllık MiT elemanı olan Mehmet Eymür anılarında şöyle anlatır: "Avusturya asıllı Adolf Slavik, 1918 tarihinde Viyana'da doğmuştu. Viyana Üniversitesi'nden 'hukuk doktoru' olarak mezun olan Sla-vik, 1932 yılında 'Hitler Gençleri' ve 'Avusturya Gençleri', 1938 yılında< Waffen SS Teşkilatı' isimli Nazi organizasyon-larına üye olmuş ve aktif faaliyette bulunmuştu, ikinci Dün-ya Harbi sonunda Amerikalılara esir düşen Slavik, 1945 yı-lında Viyana'ya dönmüş ve Halk Mahkemesi'nde yargılana-rak mahkûmiyet almıştı. Sovyet istihbarat teşkilatı KGB ile ilk teması Stein Cezaevi'nde başlayan Slavik işgal kuvvetle-rinin Avusturya'yı terk etmesinden sonra Viyana'daki Sovyet Sefareti'ndeki özel bir şubeyi, KGB binbaşısı rütbesiyle yö-netmişti. Daha sonra Cezayir'e giderek, Çekoslovak silahla-rının dağıtımını organize eden Slavik, 1949-1960 yıllan ara-sında çeşitli ülkelerde güvenilir bir Sovyet ajanı olarak çalış-tı. 1960 yılında istanbul'a gelen Adolf Slavik ithalat-ihracat

işleri ile iştigal eden bir şirkete hissedar olarak katıldı. Sla-vik bilahare şirketin tüm hisselerini alarak adını da değiştir-di. Faaliyetin maskelenmesi tamamlanmıştı. Şimdi istihbari çalışmalara başlamanın sırasıydı. Slavik, gazetelere Türkçe ders verecek öğretmen aradığına dair ilan verdi. Emekli Ha-va Subayı Küçükkutlu bu işe talipti.

MiT, Küçükkutlu ile temas kurdu. Faaliyet izlenmeye başladı. Slavik, Küçükkutlu'dan tanıdığı generallerin ve önemli görevlerde çalışan subayların listesini istedi. Bunu, Türkiye'deki siyasî partilerin ve koalisyon hükümetlerinin durumu hakkındaki rapor isteği takip etti. MiT Küçükkut-lu'yu besliyor, iştahını kabartacak bilgiler Slavik'e akıyordu. Slavik'in faaliyeti ile ilgili birçok başka teması da öğrenilmişti. Sıra faaliyetin çökertilmesi safhasındaydı. Slavik, Küçük-kutiu'dan NATO'ya veya Harp Akademileri Komutanlığı'na girmesini istemişti. Küçükkutlu'nun Harp Akademileri'nde tercüman olarak görevlendirildiğine dair belgeler ve kimlik kartlan MlTçe hazırlandı. Slavik, l şubat 1967 günü, iste-miş olduğu askerî maksatlı bilgileri Küçükkutiu'dan alırken suçüstü yakalandı. Sorgulanmasından sonra l. Ordu Aske-rî Mahkemesi'nde yargılandı ve Sovyetler lehine casusluktan j6 yıl hapse mahkûm oldu. Slavik daha sonra Bulgaristan'da "mahkûm Türklerle (iki MiT ajanı, y.n.) takas edildi."53

Eymür'ün anılarını dinleyen teşkilattan arkadaşları, "an-latımı biraz abartılı" bulmuşlardı. Emekli Albay Küçükkutlu kendisi korkup MlTe her şeyi anlatmıştı. O günlerde MlTin başanya ihtiyacı olduğu için, operasyonu "KGB'nin Türki-ye'deki istihbarat ağını" çökertmiş gibi abartmıştı!..

MiT Müsteşan Fuat Doğu, kendisinin ve teşkilatının na-sıl casus yakaladığını Başbakan Demirel'e göstermek için Slavik Operasyonu'nu fırsat bilmişti. Slavik yakalanmadan önce faaliyeti yürüten Hiram Abas'ı Başbakan Demirel'e göndererek prim yapma olanağı bulmuştu.

Gerçi MÎT, sıradan bir operasyon yapmıştı. Ama Fuat Do-ğu, Başbakan Demirel'in "toyluğundan" yararlanmıştı. O ta-rihe kadar 20 KGB ajanı yakalanmıştı, ancak hiçbirinin ope-rasyonu dönemin başbakanlarına anlatılmamıştı...

35 yaşında başbakana brifing veren Hiram Abas'ın teşki-latta "havasından" geçilmiyordu. Özellikle Fuat Doğu'nun "Evladım" sözleriyle başlayan övgülerini göğsü kabararak dinliyordu...

Hiram Abas'ın "havalarda uçtuğu" 1967 yılında, Türki-ye'nin tam merkezinde bulunduğu bölgede, savaşlar ve dar-beler birbirine kanşmıştı...

21 nisanda Yunanistan'da alt rütbeli subaylardan kuru-lu faşist cunta, genel seçimleri önlemek için darbe yaptı. Darbe, Türkiye'nin de ileriki yıllarda kendi topraklarında gö-receği bir metotla yapılmıştı. Yunanistan'ın birçok yerinde, kimin yapağı belli olmayan bombalar patlatılıyor (örneğin Girit'te nedeni anlaşılamayan yedinci bomba 23 mart 1967'de patlamıştı), cinayetler işleniyordu.

Özel harp metoduydu; isteniyordu ki, Yunan halkı terör-den bıksın, gelecek yönetime -bu darbe bile olsa- razı olsun! Darbenin arkasında CIA vardı. Çünkü yapılacak seçimlerde solun iktidar olacağına kesin gözüyle bakılıyordu.

Türkiye, komşusunda rejim değişikliğine yol açan darbe-ye tıpkı Amerika gibi sessiz kaldı...

Yunanlı albaylar ilk "icraat" olarak, Kıbns'ta Enosis ilan etmek için kollan sıvadılar. Ada yine kanşti. Grivas adlı es-ki bir faşist subay, EOKA adlı gizli örgütü aracılığıyla Türk-leri vuruyordu. CIA'nın komünizm tehlikesine karşı yetiştir-diği "Kızıl Teke Derisi Örgütü" ile ırkçı Yunanlı subaylar da adaya dolmuştu.

TBMM bir kez daha Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kıbns'a çıkmasına onay verdi. Onay verdi ama; ne Genelkurmay ts-tihbaratı'nın ne de MfTin, Kıbns'la ilgili bir dosyası yoktu... Kıyılarda su derinliği nedir, adadaki Yunan ordusunun gü-cü ne kadardır, denizi mayınlamışlar mıdır, vs...

Bu soruların yanıtlan Türk istihbaratında yoktu!..

ABD Başkanı Johnson, özel elçisi Cryus Vance'yi arabu-luculuk yapması için Atina ve Ankara'ya gönderdi. 29 aralık 1967'de Kıbns'ta geçici Türk yönetimi ilan edildi... Bu arada Türk hükümeti 20 ocak 1968 tarihinde, -Amerika'dan iki gün önce- Yunanistan'daki albaylar hükümetini tanıdı!..

Atina'da deşifre olan "ikinci kâtip"

MfT, artık NATO müttefiki Yunanistan'ı "kara listesine" almıştı. MfTin takip tarassut (gözetleme) elemanları Yunan-lıların peşine düşmüştü...

Tabiî Yunan Gizli Servisi'nin personeli de Türkleri izleme-ye başlamıştı...

işin garip yanı, her iki ülkenin istihbarat teşkilatını CIA'nın kurup, eğitmiş olmasıydı...

Bakalım en çalışkan öğrenciler hangi taraftaydı?..

Yunanistan'dan bilgi ihtiyacı vardı, bu nedenle Hiram Abas'a Atina "seferi" gözüktü.

Hiram Abas, "istihbaratçı kimliği ortaya çıkmasın" diye; eşi Gülsen rfanım'ı, oğlu Cengiz ile yeni doğan kızı Cenan'ı da Yunanistan'a götürdü.

Tıpkı Batum'da olduğu gibi, yine Dışişleri mensubu kim-liğiyle Atina'ya yerleşmişti. Bu kez görevi, Atina Büyükelçili-ği ikinci kâtipliğiydi!. .

Terfi almıştı; konsolos muavinliğinden, ikinci kâtipliğe

yükselmişti î54

Hiram Abas'ın Atina'daki en büyük yardımcısı kuşkusuz

Türkiye'den göç eden Kumlardı.

Atina'nın en güzel semtlerinden Paleon Faliron, sanki bir f'(kucak istanbul semtiydi. Sokakta herhangi bir kişiyle ra-hatlıkla Türkçe konuşuluyordu. Bir diğer semt Kallitea'da da çok sayıda Anadolu'dan göçen Rum yaşıyordu. Nea Smir-ni (Yeni izmir) semtinde de öyle.

Nea Filadelfiya'da ise, Türkiye'nin bazı şehirlerinin ve il-çelerinin adlarını, sokak ismi olarak görmek Abas ailesini çok şaşırtmıştı. Sık sık izmir Sokağı'na gidip, küçük lokan-1 lalarda yemek yiyorlardı. Etli kabak dolması, salçalı köfte, | kıymalı patates, taskebabı, musakka ve zeytinyağlılar, ye-mek konusunda da hiç sorunu yoktu Abas ailesinin.

Atina'nın kuzey kesimindeki dağların adı Türk Dağlan'ydı! Futbol takımı bile kurmuşlardı: AEK (Atletiki Enosis Kontsantinopoliton) yani, "istanbullular Spor Birliği". | Yunanistan'da yaşayan insanların neredeyse yansını | Türkiye'den göçen Rumlar oluşturuyordu. Hiram Abas as-lında Atina'nın göbeğinde bir Türk lobisiyle karşılaşmıştı. Türkiye'den göçen Rumlar Türklere karşı hâlâ sıcak duygu-lar İçindeydiler ve Türkiye'ye hâlâ yürekten bağlıydılar. Türklerden bahsederken "biz", yaşadıklan ülke insanların-dan "Yunanlılar" diye bahsediyorlardı... Yunanlılar bu ne-denle göçmen Rumlan hep "Türkî" diye küçümsüyorlardı!

Ve yıllardır birbirine karışmış, komşu olmuş iki toplum için şimdi ne yazık ki savaş canlan çalıyordu...

Abas ailesi Atina'nın düzenine uyum sağlamakta biraz zorlandı. Örneğin buradaki çalışma saatleri Türkiye'ye hiç benzemiyordu.

M Hiram Abas'ın gerek Batum. gerekse Atina'daki "kadrosu", Dışişleri Bakanlığı'nın 1967'de yayımladığımensuplarına ait katalogdan alınmıştır.

Atina'da 14.00-17.30 arası "siesta" saatiydi. Başkent Ati-na bu saatler arasında çalışmıyor, uyuyordu. Çünkü sıcak bunaltıyordu bu saatlerde. Yaşam, gece 22.00'den sonra başlıyor ve sabaha kadar sürüyordu. Tabiî kaçta yatarsanız yatın, sabah 08.30'da işinizin başında olmak zorundaydınız.

Hiram Abas'ın "Atina macerası" da tıpkı Batum'da oldu-ğu gibi daha bir yılı doldurmadan son bulacaktı, ikinci Kâ-tip Mustafa Hiram Abas yine deşifre olmuştu.

Hiram Abas, Atina'da Yunan Dışişleri Bakanhğı'nda çalışan K. Çangarakis adlı bir kadınla samimi olmuştu. Hi-ram Abas akşamlan buluşup birkaç kadeh içki içtikten son-ra "angaje" ettiği bu kadından çok özel bilgiler almaya başlı-yordu. Aldığı bilgileri büyükelçilikten kriptoyla Ankara'ya gönderiyordu...

Her şey güzel gidiyordu...

Ancak kısa bir süre sonra şansı yardım etmese, az kalsın soluğu Atina Cezaevi'nde alacaktı...

Hiram Abas'ın, aÇıgaje ettiğini düşündüğü kadın, Yunan Gizli Servisi'nin bir elemanıydı. Üstelik kadının kocası da, binbaşı rütbesiyle Yunan Genelkurmay Istihbaratı'nda çalı-şıyordu!..

Yunan Gizli Servisi, elemanları Çangarakis'in, Hiram Abas'tan öğrendiği bilgilerle Atina'daki "Türk Büyükelçili-ği'nin ikinci kâtibine" suçüstü yapmak için plan hazırladı. Hiram Abas'ın angaje ettiği başka bir Yunanlı olan 29 yaşın-daki Atanassiadis Pantelis'ten bilgi ve belgeler alırken bas-kın yaptılar. Hiram Abas bu baskından kurtulup kendini büyükelçiliğe zor attı. Hemen o gece elçilikteki bir diploma-tın otomobilinin bagajında Yunanistan'ı terk etti...

"Casus avcısı" Hiram Abas, "faka basıp" açığa çıkmıştı!.. "Türk James Bond'u" ava gittiği her dış görevde avlanıyordu!

Akropolisgazetesi, Hiram Abas'ın, "Yunanistan hakkın-da; Amerikan askerî yardımları, verilen malzeme ve teslim tarihleri, Ege'deki füze üslerinin yerleri, liman, havaalanı, sanayi tesisleri hakkında ayrıntılar, Yunan savaş sanayii ve 2, 6, 8, 10, 11, 12, 15. Yunan tümenleri" konularında son derece gizli bilgileri toplamaya çalıştığını yazıyordu.

Hiram Abas'ın angaje ettiği Yunanlı 10 yıl ağır hapse mahkûm edilecekti. Yunan gazeteleri haberi şöyle veriyordu:

"Bir denizcilik işletmesinde çalışan 29 yaşındaki Atanas-siadis Paritelis adında bir Yunanlı, Türk Büyükelçiliği için casusluk yapma suçundan 10 yıl hapse mahkûm edilmiştir. Savcının 'müebbet hapis' isteğiyle mahkemeye sevk edilen Atanassiadis, Türk Büyükelçiliği'nin ikinci kâtibi Mustafa Abas'a, Yunan donanmasının nerelerde bulunduğu, kesin rakamlarla gücü, Yunan Deniz Kuvvetleri'nin üsleri ve Kıb-r^s'ta bulunan Yunan kuvvetlerinin mevcudu ile ilgili bilgiler ^'vermekle suçlanmıştır."

Hiram Abas, dokuz ay önce gittiği Atina'dan haziran ba-şında istanbul'a dönmek zorunda kalmıştı.

Doğrusu oldukça şanslıydı: eğer bir istihbaratçı müttefik bir ülkede açığa çıkarsa, o ülkenin büyükelçiliği ve konso-losluğu uyarılır ve ajanın ülkelerini terk etmesi istenirdi. Tıpkı Hiram Abas'ın başına geldiği gibi.

Eğer ülke dost ve müttefik değilse, işte o zaman casusun işi zordu. Tıpkı, Suriye'de Faik Kelican adlı MiT görevlisinin başına geldiği gibi, işkenceler görüp, cezaevinde zor şartlar-da kaldıktan sonra, ancak karşılıklı casus takasıyla kurtarı-labilirdi...

Veya MÎT görevlisi Cenan Kocahakimoğlu'nun İrak'ta uğ-radığı suikast gibi, pusuya düşürülüp, açılan çapraz ateş sonucu suikasta kurban giderdi!..

CIA ajanı Clarridge, "Kiramla kardeş gibiydik"

Hiram Abas'ın istanbul'a döndüğü günlerde. Mayıs 68 Hareketi tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'yi de kasıp kavu-ruyordu. Özellikle üniversite gençliği yeni bir dünya özlemiy-le ayağa kalkmıştı. 1961 Anayasası'nın getirdiği özgürlük or-tamı. Türkiye'nin toplumsal gerçeklerinin daha tartışılır ol-masını sağlamıştı. Özellikle aydınlar ve üniversite öğrencile-ri arasında sosyalist bilinç hızla yayılıyordu. Öğrenciler De-niz Gezmiş ve arkadaşlarının kurduğu Devrimci Öğrenciler Birliği (DÖB) ve adı daha sonra Dev-Genç olacak olan Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF) çevresinde örgütleniyorlardı. 'Tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye" sloganıyla düzenlenen gösteriler ülkenin her yanına yayılıyordu.

Resmî ideolojiye göre, .komünizmin panzeri islam'dı! Ge-lişen sol dalgayı kırmak için devlet kollarını sıvadı.

1946 yılında dinî amaçlı dernek sayısı 1 l'di. 1968 yılına gelindiğinde ise, dinî amaçlı demek sayısı 10 730'a ulaşmış-tı. 1963'ten itibaren kurulmaya başlanan "komünizmle mü-cadele demeklerTnin sayısı 1968'de 141'e varmıştı...

"Umumî menfaatlere dayalı" derneklerin başında gelen "ilim Yayma Vakfi"mn (1971'de ilim Yayma Cemiyeti adını aldı) şube sayısı 46 olmuştu.

1951 yılında sadece yedi adet olan imam hatip okulu sa-yısı, 1968'de 69'a ulaşmış, aynı yıllarda Kuran kursu sayısı da 237'den, 994'e çıkmıştı.

Fahrî Kuran kursu sayısı ise 3 573'tü...

Bir yandan da 27 Mayıs'ın tasfiyesi sürüyordu...

Cumhuriyet Senatosu, 27 Mayısçı beş tabiî senatörün; Mucip Ataklı, Ekrem Acuner, Sezai Okan, Suphi Karaman ve Şükran Özkaya'nın dokunulmazlıklarını kaldırdı. 27 Ma-yısçılardan, Mustafa Kaplan, Şefik Soyuyüce, Münir Köse-oğlu ve Numan Esin de, Alparslan Türkeş'in partisi haline gelen CKMP'den ayrılmak zorunda kalmışlardı...

Devletin 27 Mayıs'a nasıl baktığını emekli Korgeneral Nevzat Bölügiray şöyle anlatıyordu:

"Ben 1968-1970 tarihinde Genelkurmay Istihbaratı'nda kurmay subay olarak Yıkıcı Faaliyetler şube müdürü idim. O günlerde MtTten bize ulasan istihbarat raporları genellik-le, '1961 Anayasası'nın sağladığı geniş özgürlüklerden ya-rarlanarak...' diye başlar ve anarşinin nedenleri arasına Anayasa'da sokulmuş olurdu. Kuşkusuz bu yorumlar aynı görüşleri, bir süreç içinde bize de aşılamış oluyordu."55

27 Mayıs'a arak devlet değil, sokak sahip çıkıyordu!

Ve o yıllarda "1961 Anayasası'nın sağladığı geniş özgür-lüklerden yararlanılarak" yapılan her "antiemperyalist" gös-teri, karşısında polis, milliyetçi ve köktendincilerden oluşan "kutsal ittifakı" buluyordu... "islam'ın siyasallaşması" devlet eliyle organize ediliyor-du...

Toplumu dönüştürmeyi isteyenler güçlerini Atatürk dev-rimlerinden alıyorlardı. Miting ve yürüyüşlerinde "Atatürk geliyor" sloganı atılıyordu. Buna karşı çıkanlar ise çareyi di-ne sarılmakta bulmuş; devrimcilerle, muhafazakârlar tarih-te bir kez daha karşı karşıya gelmişlerdi...

Ankara'da Millî Şahlanış Mitingi'nde binlerce sarıklı, "Ya-samız Ordumuz, islamiyet'tir yolumuz" diye bağırıyordu, Is-*f*,-'" tanbul'daki "Uyanış MiungTnde ise, "Komünizmi ezeceğiz, Türkistan'a geçeceğiz" sloganı atılıyordu...

Başbakan Demire! izmir'de islam Enstitüsü'nün temelini tekbir sesleri arasında atıyordu...

imam hatip okullarını bitirenlere üniversite sınavına gir-me hakkı verilmeye başlanmıştı...

ilahiyat Fakültesi'nde başörtü giymek istemeyen Hatice Babacan adlı kız öğrenciyi protesto edenler okulda açlık gre-vi başlatmıştı...

Konya'da, bir grup Yeni Konya gazetesine saldırmış, "Ya-sasın şeriat" diye bağıran grup, içki satan dükkânları ve lo-kantaları tahrip etmişti. Öğretmenlerin oturduğu Selçuk Mahallesi'ne girmeleri güçlükle önlenmişti, içişleri Bakanı Faruk Sükan, "Sağı kışkırtanlar solculardır" diyordu. Adana Osmaniye'de halk, "istanbul'da Kuran'ı yırtmışlar" kışkırt-maları üzerine olaylar çıkarmıştı. Haberin asılsız olduğu sonradan anlaşılmıştı!..

izmir'de 10 ağustosta, üç olay arka arkaya meydana gel-mişti: Hisar Camii'ne bomba, Amerikan Haberler Merkezi'ne molotofkokteyli atılmıştı. Komünizmle Mücadele Deme-ği'nde yangın çıkarılmak istenmişti. Dört gün sonra yakala-nan sanıklar, "Bizlere yüklenen suç yalan, olayları bizzat içişleri Bakanlığı ve MiT tertipledi" demişlerdi...

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi ikinci sınıf öğrenci-si Mahmut Nedim Aksoy basın toplantısı düzenleyerek, "MtT üniversite içinde ajanlık yapmam için bana şantaj yapıyor"56diyordu...

56*Cumhuriyet,* 14 nisan 1968.

Gençlik içindeki "ilerici-gerici" biçimindeki ayrını 1968 yı-lında yerini, "sağcı-solcu" kavramlarına bırakmıştı. "Üniver-site hastaneleri kurulsun; öğrencilere daha fazla burs sağ-lansın; üniversite idaresine öğrenciler de katılsın; üniversite mezunları işsizlik sigortasından yararlansın; Latince ders zorunluluğu kaldırılsın" gibi masum isteklerle eylem yapan öğrencilere polis çok sert karşılık veriyordu...

Üniversitelerden toplam 308 öğretim görevlisi yayınladık-ları bildiriyle, "NATO'yla ilişkilerin yeniden gözden geçirilme-sini" istemiş, istanbul'da öğrencilerin düzenlediği "NATO'ya Hayır" haftasında, toplam 106 öğrenci gözaltına alınmıştı.

7 mart 1968 günü Devlet Bakanı Seyfl Öztürk'ü yuhala-dıkları iddiasıyla, dört üniversite öğrencisi gözaltına alınıyor-du. Bu öğrencilerden biri de, "68 kuşağının simgesi" haline gelecek olan Deniz Gezmiş'ti...

15 mayısta istanbul ve Ankara'daki TiP kongrelerine sal-dırılar oluyordu. Kongrelerden birinin yapıldığı yer polis ka-rakolunun 30 metre yakınındaydı, ancak polis salona 45 da-kika sonra gelebilmişti. Ve ilk kan dökülüyordu...

24 temmuzda istanbul Hukuk Fakültesi öğrencisi Vedat Demircioğlu polisin açtığı ateş sonucu yaşamını kaybediyor-du... Öğrenciler başka bir "arenaya" çekilmek isteniyordu!.. 1968, Türkiye'de uzun yıllar sürecek "iç savaşın" başladı-ğı dönem olarak tarihteki yerini alacaktı...

işte o günlerde Türkiye'ye geldi, ABD'nin yeni büyükelçi-si Robert Commer...

28 kasım 1968: ABD Büyükelçisi Robert Commer'ın Tür-kiye'ye gelişi istanbul'da gösterilere neden oldu. Eylemciler Büyükelçi Commer'ın*Çift* görevlisi olduğunu, Vietnam'da binlerce kişinin ölümüne neden olan 'yatıştırma programın-da" aktif rol oynadığını söyleyerek, Türkiye'nin yeni bir Viet-nam yapılmak istendiğini belirtiyorlar ve ABD elçisinin ülke-yi terk etmesini istiyorlardı...

Bir hafta sonra CIA ajanı büyükelçinin makam arabası ODTÜ'de yakıldı...

Büyükelçi Commer'ın yıllar sonra söyledikleri sanki o1-1-4

SONER YALÇIN/DOĞAN YURDAKUL

Gençlik içindeki "ilerici-gerici" biçimindeki ayrını 1968 yı-lında yerini, "sağcı-solcu" kavramlarına bırakmıştı. "Üniver-site hastaneleri kurulsun; öğrencilere daha fazla burs sağ-lansın; üniversite idaresine öğrenciler de katılsın; üniversite mezunları işsizlik sigortasından yararlansın; Latince ders zorunluluğu kaldırılsın" gibi masum isteklerle eylem yapan öğrencilere polis çok sert karşılık veriyordu...

Üniversitelerden toplam 308 öğretim görevlisi yayınladık-ları bildiriyle, "NATO'yla ilişkilerin yeniden gözden geçirilme-sini" istemiş, istanbul'da öğrencilerin düzenlediği "NATO'ya Hayır" haftasında, toplam 106 öğrenci gözaltına alınmıştı.

7 mart 1968 günü Devlet Bakanı Seyfl Öztürk'ü yuhala-dıkları iddiasıyla, dört üniversite öğrencisi gözaltına alınıyor-du. Bu öğrencilerden biri de, "68 kuşağının simgesi" haline gelecek olan Deniz Gezmiş'ti...

15 mayısta istanbul ve Ankara'daki TiP kongrelerine sal-dırılar oluyordu. Kongrelerden birinin yapıldığı yer polis ka-rakolunun 30 metre yakınındaydı, ancak polis salona 45 da-kika sonra gelebilmişti. Ve ilk kan dökülüyordu...

24 temmuzda istanbul Hukuk Fakültesi öğrencisi Vedat Demircioğlu polisin açtığı ateş sonucu yaşamını kaybediyor-du... Öğrenciler başka bir "arenaya" çekilmek isteniyordu!.. 1968, Türkiye'de uzun yıllar sürecek "iç savaşın" başladı-ğı dönem olarak tarihteki yerini alacaktı...

işte o günlerde Türkiye'ye geldi, ABD'nin yeni büyükelçi-si Robert Commer...

28 kasım 1968: ABD Büyükelçisi Robert Commer'ın Tür-kiye'ye gelişi istanbul'da gösterilere neden oldu. Eylemciler Büyükelçi Commer'ın*Çift* görevlisi olduğunu, Vietnam'da binlerce kişinin ölümüne neden olan 'yatıştırma programın-da" aktif rol oynadığını söyleyerek, Türkiye'nin yeni bir Viet-nam yapılmak istendiğini belirtiyorlar ve ABD elçisinin ülke-yi terk etmesini istiyorlardı...

Bir hafta sonra CIA ajanı büyükelçinin makam arabası ODTÜ'de yakıldı...

Büyükelçi Commer'ın yıllar sonra söyledikleri sanki o

BAY PİPO

günkü eylemcilerin ne kadar haklı olduğunu doğrular gibiy-di: "ODTÜ olayı bence siyaset bilimi açısından yeni bir geliş-' menin göstergesiydi. Amerika'nın meselenin siyasî boyutu-nu göremeyip başarısızlığa uğramasının göstergesi, biz o yıl-larda müfredatını teknik alanlara oturtmak suretiyle ODTÜ öğrencilerini politika dışı tutabileceğimizi sanmıştık. Elek-tronik ve

fiziğin ağır konsantrasyon gerektiren dersleri o günkü kafamıza göre, öğrencilerin politize olmasını önleye-cekti." 57

Göıjûnen oydu ki Büyükelçi Commer, bırakın Türkiye'nin içişlerine müdahaleyi, ODTÜ'deki ders müfredatıyla bile ilgi-liydi...

Ve CIA'nın en deneyimli şeflerinden Commer, Türkiye'ye kendi "ekibiyle" birlikte gelmişti...

CIA'nın kontrterör merkezi başkanıyken emekli olan Du-ane Clarridge, 1968-1973 yıllan arasında CIA Türkiye istas-yon şefiydi. Anılarını Bütün*Mevsimlerin* Casusu adlı kitabın-da topladı, istanbul'a gelişini şöyle yazıyordu: "Haziran 1968'de istanbul'a indik. Aynı gün bir yemeğe davetliydik. Ailen Dulles'in eski sevgilisi olan Betty Carp'ın Dolmabahçe açıklarına bakan evinde öğle yemeği yedik. Manzaranın key-fini çıkarıp, 6. Filo askerinin kıyıya taşınmasını seyrediyor-duk. Askerler Dolmabahçe Sarayı'nın önünde şehir turuna çıkmak için otobüs bekliyordu. Aniden kalabalık bir öğrenci grubu stadyumu geçip aşağıya doğru aktı. Amerikan aleyh-tarı sloganlar atıyor, denizci askerlere saldırıyorlardı. Betry'nin apartmanından Amerikan askerlerinin Boğazi-çi'nin gri sularına atılmasını çaresizlikle seyrettik. Bu benim CIA kariyerimde terörizmle ilk karşılaşmamdır."58

Nikaragua'daki solcu Sandinist yönetimini devirmek için sağcı kontraların örgütlenmesi ve uyuşturucu ticaretiyleki." güçlendirilmesi; Latin Amerika'daki "ölüm mangalarTnın kurulması ve yönetilmesi; "Irangate" diye bilinen iran'a silah satılması ve elde edilen parayla CIA'nın tüm dünyadaki ye-raltı operasyonlarının desteklenmesi gibi ileriki yıllarda bir-

57 Ufuk Güldemir,*Kanat Operasyonu,* Tekin Yayınevi, istanbul, 1985.

58CIA istasyonŞefi Clarridge tarih konusunda küçük bir yanılgıya düşmüştü: 6. Filoİstanbul'a 15 temmuz 1968'de geldi.

çok operasyonda CIA Kontrterör Dairesi Başkanı Duane R. Clarridge'in "imzası" olacaktı!.. Ancak o yıllarda "çömezdi".

CIA içindeki adıyla Deweyn Clarridge'in*Bütün Mevsimlerin Casusu* adlı kitabında Miranı Abas da yer alıyordu: "Hiram Abas eşsiz biriydi. Kendi döneminden Türkiye'nin en iyi istih-barat memuruydu. Bu görüşü, onu tanıma ayrıcalığına sahip olan bütün yabancı istihbaratçılar paylaşırdı. Onunla iyi ar-kadaş olmuştuk, neredeyse Hiram Abas'la kardeş gibiydik."

Ama Hiram Abas "kardeşi" bu CIA şefinden ne yazık ki(!) aynlmak zorundaydı...

Hiram Abas'ın 30 eylül 1968 günü Beyrut'taki görevine başlaması gerekiyordu...

Beyrut'ta da ikinci kâtip

Beyrut...

Zenginlik, sefahat ile yoksulluğun iç içe geçtiği 1,5 mil-yonluk bir başkent...

Farklı dinleri, mezhepleri, ırkları; farklı ideolojileri bir ara-da barındıran, Ortadoğu'nun en kozmopolit yeri...

Akdeniz, Ortadoğu, Balkanlar, Önasya ve Afrika finans kapitalinin kol gezdiği serbest bölge...

CIA, KGB, Mossad, MfT... Casusların "cirit attığı", gizliden gizliye kapıştığı dünyanın en stratejik şehri...

Filistin Kurtuluş Örgütü'nün en önemli merkez üssü...

Beyrut'un en parlak zamanıydı o yıllar. 1967 yılındaki Arap-lsrail Savaşı'ndan sonra Beyrut daha da önemli bir kent haline gelmişti.

MlTte dil bilen tecrübeli kadrolar çok azdı. Bu nedenle Hiram Abas'a bir kez daha dış görev yolu görünmüştü...

Fransızca ve ingilizce bilen Hiram Abas'a iki seçenek sun-muştu, "öğretmeni" MiT Müsteşarı Fuat Doğu; ya Paris'e gi-decekti ya da Beyrut'a...

"James Bond" olma isteği tercihine yön verdi...

En yakın arkadaşı Mehmet Eymür neden Beyrut'u seçti-ğini şöyle anlatıyordu: "O görev bakımından Beyrut'un daha aktif olacağı ve kendisinin daha yararlı hizmetler yapabilece ği düşüncesiyle Beyrut'a karar vermiştir. (...) O silahların patladığı, casusların çarpıştığı Beyrut'u tercih etmişti."59

Batum ve Atina'da deşifre olduğu için Beyrut'ta daha dik-katli davranıyordu...

Yine Dışişleri görevlisiydi ve yine Atina'daki gibi ikinci kâ-tipti!..

"Kamufle" olmak istediğinden ailesini de yine yanında gö-türmüştü...

Gülsen Abas yıllar sonra hep dost sohbetlerinde, "En mutlu olduğumuz yer Beyrut'tu" diyecekti...

Akdeniz'in kıyısındaki ünlü Hamra Caddesi'ndeki turları-nı hiç unutamamıştı. Bazen çocuklarıyla birlikte gittikleri Commodore Oteli'nden de sık sık söz ederdi...

Yurt özlemini gidermek için, zaman zaman Akdeniz'in ne-fis mavisinin en iyi görüldüğü "Ras Beyrut" denilen bölgeye B gidiyorlardı...

Filistinlilerin Gazze Şeridi'ni terk etmeye zorlanıp, Bey-rut'a yerleşmelerine ailece tanıklık etmişlerdi.

' 27 ay kaldıktan Beyrut'ta iyi dostluklar da kurmuşlardı.

Askeri ataşe Muhittin Fisunoğlu ve eşi Neriman Hamm'la Rabieh bölgesindeki Türk sefaretinde

bazı aksamlar bir ara-ya geliyorlardı.

Ancak daha sonraki günler Abas ile Fisunoğlu ailelerinin arası açılacaktı...

Hiram Abas'ın Beyrut'taki arkadaşlarından biri de Roger Tamraz'dı...60

Tamraz ailesi Lübnan'ın zengin bir Ermeni ailesiydi.

Tamraz ailesi CIA ajanlanyla içli dışlıydı. Öyleki bazı CIA ajanları Beyrut'ta Tamrazlann şirketlerinde çalışıyor gözü-küyordu...

Lübnan karıştığında CIA'nın Beyrut şefi William Backley, Tamraz ailesinin uçağıyla ABD'ye kaçırılmıştı.

59Mehmet Eymür,*Analiz, s. 55.*

60 Roger Tamraz, 1995 yılında Bakü-Ceyhan Boruhattı'nın kulisini yapmak için, MHP lideri Alparslan Türkeşve onun referansıyla Başbakan TansuÇiller'le görüşecekti...

Amerikalı gazeteci James Risen, 27 eylül 1997 tarihli Los*Angeles Tünes'ta* Tamraz'ın, Özer Çiller'e rüşvet verdiğinin CIA tarafindan tespit edilip, Beyaz Saray'a rapor edildiğini yazdı. Roger Tamraz'ın adı Azerbaycan darbesine de karıştı. Hıram Abas'ın Beyrut'ta tanıştığı bir diğer yabancı da Ab-durrahman Fevzi Gandur'du...

Gandurlann da tıpkı Tamrazlar gibi, Ortadoğu'nun en büyük silah kaçakçılarından olduğu söyleniyordu...

Lübnan'da 200 000 Ermeni yaşıyordu... Hiram Abas, Ati-na'da Anadolu'dan gelen Yunanlılarla kurduğu ilişkiler gibi, Beyrut'ta da bu kez Anadolu'dan göçen Ermenilerle yakın dostluklar kurup, istihbarat ağı oluşturmaya çalışıyordu...

Tabiî bu "kolektiT bir çalışmaydı, CIA, Mossad, Savak ve MiT işbirliği yapıyorlardı...

Hiram Abas'ın Mossad içinde yakın dostları oluştu. Bun-ların başında ileriki yıllarda Mossad başkan yardımcılığına kadar yükselecek olan Ravfl Eytan vardı. Mavi gözlü, kısa boylu, şişman Ravfl Eytan ile Hiram Abas'ın dostluğu uzun yıllar sürecekti.

Hiram Abas, "Karanlıklar Prensi" adıyla tanınan CIA aja-nı Frank Terpil'la da Beyrut'ta tanışacaktı. Binbaşı Terpil, Hıristiyan gerillaların, yani falanjistlerin kampında "antiko-münist militanlar" yetiştiriyordu. Aynı zamanda da silah ka-çakçılığı yapıyordu...

Hiram Abas da kendisini silah konusunda daha iyi yetiş-tirmek için haftada iki üç kez sefaretteki poligonda atış tali-mi yapıyordu. Ancak sabit hedeflere ateş etmekten bıkmıştı. "Kan görmeden" ateş etmenin zevki kalmadığı için, hedefe tavuk koymaya başlamıştı!..

Hiram Abas'ın kurşunlarına hedef olan tavuklar poligonu kan içinde bırakırken, istanbul Taksim Meydanı'nda oluk oluk insan kanı akıyordu...

MÎTin**darbe ihban**

16 şubat 1969...

Amerikan 6. Filosu'nu protesto eden üniversite .öğrencile-rinin üzerine, "Müslüman Türkiye" diye saldıranlar, Mehmet Ali Aytaç ve Duran Erdoğan'ı öldürüp yüzlerce eylemciyi yaraladı. "Kanlı Pazar"ı polis sadece seyretmişti...61

Benzer saldın Ankara'da Yargıtay Başkanı Imran Ök-tem'in cenaze töreninde yaşandı. Tekbir" getiren kalabalık, "Dinsizlerin namazı kılınamaz" diye cenazeye saldırdılar. Na-maz, güvenlik güçlerinin duruma hâkim olmasından sonra camiye gelen ismet inönü'nün ısrarıyla küınabildi. Ertesi gün Ankara'nın o güne kadar gördüğü en büyük kalabalık toplanarak olayı protesto etti ve "Atatürk geliyor" sloganıyla Anıtkabir'e yürüdük

7 temmuzda.Kayseri'de, Türkiye'nin artık görmeye alıştı-ğı provokasyonlardan biri daha yaşandı: iki cami ile imam hatip okulunun yakınında bomba patlatıldı. Ve doğal olarak Kayseri karıştı!..

"Müslüman" kimliği yerini "komandolara" bırakıyordu...

Partisinin adını Milliyetçi Hareket Partisi olarak değişti-ren Alparslan Türkeş, ne yapılan saldırılarla, ne de koman-do kamplarıyla bir ilgilerinin olmadığını açıkladı!..

Ancak gazeteler, Alparslan Türkeş'in Mudanya'da 35. Ko-mando Kampı'nı açtığını, her bir komandoya yemek ve yat-ma dışında 350 OOO TL maaş verildiğini yazıyordu...62

Solcu öğrenci Taylan Özgür'ün 23 eylül 1969'da vurula-rak öldürülmesi üzerine, istanbul'daki bazı alt rütbeli su-baylar bildiri yayınlayarak, "Gençliğe sıkılan kurşun Musta-fa Kemal'e sıkılıyor" dediler. Gazeteci Can Ataklı, Taylan Öz-gür'ün öldürülüşünü nasıl gördüğünü 17 ocak 1999 tarihli*Sabah* gazetesindeki köşesinde yazdı: "Annem babamla bir-likte Beyazıt tarafından Kapahcarşı'ya gidecektik. O gün meydan çok kalabalıktı. Çünkü birkaç gün önce Millî Türk Talebe Birliği'nde yaptığı bomba elinde patlayan Mustafa Bil-gi adlı sağcı öğrencinin cenazesi vardı. Bu nedenle Beyazıt Meydanı çarşaflı, türbanlı kadınlar ve sakallı cüppeli erkek-lerle doluydu. Biz o zaman Marmara sineması olan binanın

61KanlıPazar'a neden olan isimlerden biri de yazılarıyla islamcılarıkışkırtan MehmetŞevket Eygiydi. Ne ilginçtir, KanlıPazar'dan 20 gün sonra Hollanda'da bir bankaya M.Şev-ket Eygi adına 350 000 dolar yatırılmıştı. München Commerzbank A. G. Jumalist M.Şev-ket Eygi. Konte no: 86473/4936. Tarih: 8.3.1969. Para Cidde'den gönderilmişti. Ayrıntılıbil-gi için, M.Şahap Tan'ın*Bug*ünün Dervişi MehmetŞevket Eygi Kimdirkitabına bakılabilir.

62Akşam,27.9.1969.

girişinde durup uzaktan kalabalığa bakıyorduk. Tam o sıra-da önümüzde, otobüs durağında siyah renkli bir otomobil durdu, içinden iki üç kişi fırladı. 1,5 metre kadar önümüzde yürüyen iki kişinin üzerine çullandılar. Bunlardan biri zorla otomobile bindirildi. Ama bu kişi otomobilin diğer kapısından çıktı. Arkasından biri ceketinin yakasını tuttu. Ceket ve göm-lek yırtılarak

gencin üzerinden sıyrıldı. Gencin üzerinde sa-dece kırmızı bir atlet kaldı. Koşmaya başlayan genç, yolu ayı-ran demir bariyerin üzerinden tam atlayacakken, yine 2 met-re önümüzde duran, gri takım elbiseli biri, elinde rulo olarak tuttuğu gazeteyi kenara bıraktı, içinden çıkan silahı kaçan kişiye doğru yöneltti, nişan aldı. Mantar tabancası patlar gi-bi bir ses çıkti. Kaçan genç yere yığıldı, birileri koşup onu al-dılar ve bir cipe bindirip götürdüler. Akşam radyo haberleri-ni dinliyorduk. Spiker, 'Bugün Beyazıt Meydanı'nda çıkan si-lahlı çatışmada Taylan Özgür adlı ODTÜ öğrencisi vurularak öldürüldü. Taylan Özgür'ün üzerinden iki tabanca çıktı' de-yince donup kaldık. Çünkü öldürülen Taylan Özgür'ün üze-rinde silah yoktu, çatışma çıkmamıştı, sadece bir tek el ateş edilmişti, ilk kez bir öğrenci liderinin, sokak ortasında, üste-lik resmen öldürülmesi Türkiye'nin yakın geleceğini etkileye-cek baskı tehdit döneminin habercisiydi."

Küçük rütbeli subaylar siyasî gelişmelerden duyduktan rahatsızlıkları dile getirirken, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin üst komuta kademesi hayli karışıktı. Ve MiT, Türk Silahlı Kuv-vetleri'ndeki her gelişmeyi Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a bildiriyordu. Genelkurmay eski başkanı Sunay'ın "onayladı-ğı" raporlar Başbakan Demirel'e gidiyordu...

1969 yılında bir gün MlTin verdiği rapor "doğru" çıktı. Başbakan Demirel'e gelen MiT yazısına göre: "Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cemal Tural bir darbeyle yönetime el koyma hazırlığı içinde"ydi.

Başbakan Demire! hemen Köşk'e, Sunay'a koştu. Çanka-ya'daki zirvede Cevdet Sunay "Evet" dedi, ve "ne önerirsiniz?" diye sordu. Genelkurmay eski başkanının yanında olduğunu gören Demirci, "Yapacağımız iş basit, Genelkurmay Başkanı Tural'ı hemen emekliye sevk edip yerine başka birini getire-ceğiz" dedi. Türkiye tarihinde ilk kez; darbeye kalkıştığından kuşku-lanılan bir Genelkurmay başkanının "yasal yollardan tasfiye edilmesi" gündeme geliyordu.

Demirel, Millî Savunma Bakanlığı Personel Dairesi Baş-kanlığı'na bir kararname hazırlattı. Bakanlar Kurulu toplan-dı. Başbakan Demirel, kabine üyelerine, "Şimdi üstü açık bir kararname gelecek. Hepiniz imzalayacaksınız'. Üstünü daha sonra biz, usulüne uygun doldurup gerekeni yapaca-ğız" dedi.*f*-

Yedi dakikada ^mzalar tamamlandı. Başbakan Demirel, müsteşarı Munis' Faik Ozansoy'la kararnameyi Köşk'e Cev-det Sunay'a gönderdi.

27 Mayıs Ihtilalili'nin Genelkurmay Başkanı Cevdet Su-nay, "darbe yapma ihtimaline karşı" Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cemal Tural'ı emekliye sevk eden kararnameyi onayladı!..

Yeni Genelkurmay başkanı, Cumhurbaşkanı Cevdet Su-nay'a bağlüığıyla tanınan Orgeneral Memduh Tağmaç'tı.

Başbakan Demirel, Orgeneral Tağmaç'ı Genelkurmay başkanlığına getiren kararnameyi imzaladığı 11 mart 1969 tarihinde, "demokratik rejime bağlı subaylar da varmış" se-vincini yaşıyordu...

Ne var ki, MiT Müsteşarı Fuat Doğu kaynaklı 'Tural Ope-rasyomTnun aslında Sunay-Tağmaç kliği tarafından düzen-lendiğini bundan iki yıl sonra, 12 Mart 1971 tarihinde anla-yacaktı. ..

Başbakan Demirel'in bilmediği tarihî bir gerçek daha var-dı: 1946 seçimlerinden sonra, ismet inönü'nün seçimlere gitmeyeceğini düşünen DP yanlısı bazı subaylar, Ankara ve istanbul'da cuntalar kurmuşlardı.

istanbul'da "Yıldız Harp Akademileri Grubu" içinde Tuğ-general Cevdet Sunay ile Kurmay Yarbay Memduh Tağmaç da bulunuyordu!

Bu grup gizli toplantılarını MAH'ın Parmakkapı'daki loka-linde yapıyordu.63

Bir dönemin cuntacı ekibi Cevdet Sunay ve Memduh Tağ-

63 Ayrıntılt bilgi için bkz. Abdi ipekçi/Sami Coşar,*ihtilalin i*çyüzü,İstanbul, 1965.

maç şimdi kendilerim devirecek bir hareket olmaması için, MiT Müsteşarı Fuat Doğu aracılığıyla Türk Silahlı Kuvvetle-ri'ni izliyordu.

Ve "27 Mayıs'ın albayları" tek tek tasfiye ediliyordu.64"Balon Operasyonu" son rauntlardan biriydi.

Balon Operasyonu

Neydi bu "Balon Operasyonu ?"

En kısa anlatımla, MlTin, Türk Silahlı Kuvvetleri içinde "9 Martçılar" diye bilinen cuntaya ajan sokup, toplantılarını kaydederek hazırladığı bir dosyaydı...

Peki, MlTin izlemeye aldığı "9 Mart Cuntası" ne istiyordu? "Atatürk'ün başlattığı ulusal kurtuluş devrimi yan yolda bıra-kılmış ve yolundan saptırılmıştır. Türkiye'de yapılacak dev-rim, yarım kalmış Atatürk devrimlerini tamamlamaktır."

MiT 1967'den 1971'e kadar uzun bir süreç içinde "cunta-sal olayları ve gelişmeleri" izleyen bilgileri dosyalamış, bir ra-porla ilgililere sunmuştu.65

Balon dosyasının bilgileri, MlTin 9 Martçılar'ın arasına soktuğu ajan olan "Fakülteli" kod adlı, iktisat Fakültesi asis-tanlarından Mahir Kaynak'tan alınmaktaydı. Dosyanın iz-lenmesi görevi ise o zamanlar genç bir eleman olan (halen MiT müsteşar yardımcısı) Mikdat Alpay'a verilmişti. MiT aja-nı Mahir Kaynak, 9 Martçılar'ın arasına nasıl sızdığını şöyle anlattı: Türk Devrim Ocaklan'na gelip giden Cemal Mada-noğlu'nun yeğeni Hıfzı Kaçar beni 27 Mayıs'ın ünlü komu-tanlarından Cemal Madanoğlu ile tanıştırmak istedi. Kabul ettim. Ben o zaman Türk Devrim Ocaklan'nın başkan yar-dımcısıydım. Madanoğlu ile yan yana gelince bana cuntaya girmemi teklif etti. Ben de kabul ettim.

Kamıma teypi koyup, sırtımda da anteni vardı, konuşmalan kaydederdim.

64Ağustos 1970'deki Yüksek AskerîŞûra'da, 56 general ve 516 albay emekliye sevk edildi. Bunların arasında 1. Ordu ve Sıkıyönetim KomutanıKorgeneral Kemal Atalay da vardı. Demire! Atalay'a Kara Kuvvetleri komutanlığınısöz vermiş, ama bunu başarama-mıştı. Onun yerine bu

göreve kitabın ilerleyen bölümlerinde yakından tanıyacağımız Faik Türün atandı. Sunay-Tağmaçikilisi istedikleri değişikliği yapmışlardı.

65MİT, ihtiyaçgösterdiği için(!) bünyesi içindeki daire başkanlıklarına ek olarak 7'nci bir başkanlığı, Elektronik ve Teknik istihbarat Başkanlığını1971 'de kurdu.

Toplantılar genellikle Madanoğlu'nun evinde olurdu. Bazen de ilhan Selçuk'un. Yıl 1966 filan. Ma-danoğlu beni herkesle tanıştırdı, referansım Madanoğlu ol-duğu için kimse benden şüphelenmiyordu...

işin bence mükemmel yanı, ilk yıllarda Hiram Abas gibi Kontrespiyonaj'daki arkadaşlar benim ajan olduğumu bil-miyorlardı. Beni de cuntacı sanıp takibe bile almışlardı!"

Ama işin içinde iş vardı...

MlTin Cujıihurbaşkanı Sunay'a, Başbakan Demirel'e ve Genelkurmay Başkanı Tağmaç'a verdiği bu bilgiler, komuta kademesindeki "9 Martçı" Hava Kuvvetleri Komutanı Muh-sin Batur'a da gidiyordu.

Muhsin Batur, 27 Mayısta Adnan Menderes'i Eskişe-hir'den Ankara'ya getiren eli Thomsonlu albay olarak o gü-nün gazetelerinde resminin çıkmasıyla ün kazanmıştı. Ordu içinde "solcu" diye biliniyordu...66

Yani MiT tarafından "izlenen" 9 Martçı generaBer, izlen-diklerini biliyorlar, haklarında yukarıya ne bilgi gittiğini anında haber alıyorlardı!

Mahir Kaynak, bu gizli istihbarat savaşını şöyle değerlen-diriyor: "Garip bir oyundu aslında hepsi. Ben bilgileri MtTe aktanyorum, MiT bilgileri dosya haline getirip MGK'ya su-nuyordu. MGK'daM paşalar da bilgileri tekrar cuntaya veri-yordu ! MGK içinde cuntaya bilgi sızdıran bana göre, Muh-sin Batur'du."

Cumhurbaşkanı Sunay'ın Muhsin Batur'u sevdiği ve ko-ruduğu biliniyordu. Batur 1968'de korgeneralken Hava Kuvvetleri Komutanı irfan Tansel'i eleştiren uzun bir şikâyet mektubunu Sunay'a göndermişti. Daha sonra da Sunay ABD'ye yaptığı resmî ziyaretteki heyete askeri danışman ola-rak Batur'u almıştı. MfT Müsteşarı Fuat Doğu "Balon Ope-rasyonu" dosyasını MGK'ya sunmadan önce Sunay'a ver-

66Muhsin Batur, zaten emekli olduktan sonra kontenjan senatörüoldu ve CHP'ye gir-di. 12 Eylül'denönce CHP'nin cumhurbaşkanıadayıydı. Daha sonra SHP'ye deüye oldu. Ancak partililer tarafından darbecilikle itham edilince istifa etmek zorunda kaldı. 1999 yılında vefat etti.

mis, tabiî oradan da Batur'a gitmişti.

MiT raporunun MGK üyelerine açıklandığı gün Muhsin Batur Balon Operasyonu dosyasını çoktan okumuş, yanıtı-nı bile hazırlamıştı...

Tarih 20 ocak 1970. ,

Yer: Marmara Köşkü, yani Ankara Atatürk Orman Ciftli-ği'nde MlTin hizmetine verilen bina.

Katılanlar: Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, Başbakan Süleyman Demirci ve MGK'nın (o gün hasta olan Genelkur-may Başkanı Memduh Tağmaç hariç) asker ve sivil üyeleri.

Cumhurbaşkanı Sunay toplantıyı açtı.

MiT Müsteşarı Korgeneral Fuat Doğu ve ekibi, Ordu için-deki cuntalarla ilgili Balon Operasyonu hakkındaki uzun sunuşlarını yaptılar.

Sunay başka söz isteyen olup olmadığını sorunca, suç-lananlardan Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur söz aldı.

Demokrasiye bağlılığı konusunda geçmişten örnekler verdikten ve Talat Aydemir'in ihtilal girişiminde bulunduğu 21 mayısta Ankara üzerinde havadan attırdığı bildiriyi67okuduktan sonra şöyle dedi:

"MiT başkanının açıkladığı Balon Projesi meselesinin ta-mamen yabancısı değilim. Orhan Kabibay, Ekrem Acuner ve Mucip Ataklı68gibi bazı kimseler bir buçuk, iki yıl evvel be-nimle de temas aradılar. Kendilerini, ihtilal için ortamın mü-sait olmadığı ve esaslı bir sebep bulunmadığı, Türkiye'yi dış dünyada desteksiz bırakacağı, ekonomik bir felakete yol açacağı ve eninde sonunda yine demokratik rejime dönüle-ceği gerekçeleriyle reddettim."

inanılacak gibi değildi! Kendisine güvenip "ihtilal için fik-

67Türk milletince kabul edilmişolan Anayasamızın meclis*ve* hükümet tarafından ih-lal edildiği hususunda milletçoğunluğu vicdanında bir kanaat belirmediği müddetçe, ufak veya büyük olsun hiçbir zümre veya kuvvetin meşru düzeni bozmaya hakkıolmadığına inanmışbiz havacılar, bu gibi hareketlere tevessül edenlere karşıaynıkanıve aynıünifor-mayıtaşıdığımız halde, silahla karşıkoymaya azimliyiz. Türk milletinin geleceğinişahıs ve isteklerimizinüstünde tutarak arzularınızdan sarfınazar etmenizi ve kardeşkanıdökülme-siniönlemenizi son defa hatırlatırız. 1. Hv. Kv. K." Ayrıca, Marmara Köşkü'nde yaptığıko-nuşmanın tam metni için de bkz. Muhsin Batur,*An*ılar ve Görüşler,Milliyet Yayınları, tem-muz 1985, S. 148-172.

68Milli Birlik Komitesi üyesi 27 Mayısçı subaylarını" soran meslektaşlarını Muhsin Batur, cumhurbaşkanı, başbakan ve MiT müsteşarına isim isim söylüyordu!..

Sonra ne oluyor; Batur'a güvenen Ekrem Acuner'in doku-nulmazlığı 20 temmuz 1970'te kaldırılıyordu! Gerekçesi, ih-tilal hazırlığı! Acuner 23 temmuz 1970'te yaptığı basın top-lantısında, "MlTin şahsıma tevcih etiği bir komplo ile karşı karşıya kaldığımı anladım" diyordu...

Neyse toplantıya dönelim;

Toplantının ikuacl versiyonu:

Balon Operasyonu olayını Demirel'den naklen anlatan gazeteci Cüneyt Arcayürek'e göre ise, Fuat Doğu cuntanın "Ordu üst kademeleriyle ilişkileri" olduğunu belirttiğinde Muhsin Batur "Kimi kastediyorsunuz ?" diye çıkış yapmıştı. Fuat Doğu, "Sizsiniz" dedi.

Somut soruya somut yanıttan sonra Muhsin Batur de-mokrasiye bağlılığını kanıtlayan geçmişteki eylemlerinden söz etti. 22 şubat darbe girişiminde uçaktan attığı demokra-siyle ilgili düşüncelerini içeren küçük bildiriyi okudu. Batur anılarında Fuat Doğu'yla ilgili olarak surdan da söylüyor: "Ben o dönemde Fuat Paşa'nın bazı tutumlarını beğenmez-dim, birbirimize karşı biraz kapalıydık. Yıllar sonra kendisi Lizbon'da büyükelçi iken yedi gün süre ile geçmiş dönemin konularını görüştük ve tartıştık. O dönemde basına yansıya-nın ve bende bıraktığı izlenimin tersine, kendisinin doğru bir yol izlemiş olduğunu anladım ve takdir ettim."69

Ardından, 24 nisan 1970 günü yapılan Millî Güvenlik Kurulu toplantısında MiT Müsteşarı Fuat Doğu söz alarak yine aynı konuyu gündeme getirdi, raporda suçlananlara Hava Kuvvetleri Komutanı Batur'un yanı sıra Kara Kuvvet-leri Komutanı Faruk Gürler de eklenmişti, ama suçlamalar biraz yumuşatılmıştı: "ihtilal heveslileri bilhassa Ankara'da artmıştır. Emekli General Madanoğlu, Doğan Avcıoğlu, Os-man Koksal çalışma içindeler, Millî Birlikçi Ekrem Acuner de 'Devrimci Kemalizm Grubu' olarak muvazzaf ve emekli subaylarla ilişki halindeler. Hıfzı Kaçar; Orgeneral Gürler ve

69Muhsin Batur, a.g.e., s. 200, 201.

Orgeneral Batur'la ihtilalin liderliği için temas aramış, bu is-tek reddedilmişti."70

9 Martçılar için önemli bir tehlike atlatılmıştı, ama MiT, cunta toplantılarını izlemeyi sürdürüyordu.

MiT, kamuoyunda "Madanoğlu Cuntası" djye bilinen 9 Martçılar'ın sivil kesiminin toplantılarını, 19 mart 1967'den 8 nisan 1971'e kadar dinledi. Cuntacıların arasına sızdırıl-mış olan ajan Mahir Kaynak, dört yılda bir kısmı Ankara, bir kısmı istanbul'da yapılan 61 gizli toplantıyı banda aldı.

Madanoğlu ve arkadaşları 12 Mart'tan sonra bu bantlara dayanılarak yargılandılar.

Belki de dünya istihbarat tarihinde bir rekor sayılabile-cek olan bu dinleme olayının dört yıl boyunca açığa çıkma-masının başlıca nedeni darbecilerin ve özellikle örgütün lide-ri Emekli General Cemal Madanoğlu'nun Mahir Kaynak'a son derece güvenmesiydi.

Öyle ki, bu güvenden emin olan Mahir Kaynak,*24* ekim 1969 tarihindeki toplantıyı annesinin evinde düzenlemişti I Hatta, toplantıların "dinlendiği" yolunda aldıkları bilgilerin artması üzerine 24 eylül 1970 toplantısına katılanlar ceket-lerini çıkardılar ve üstleri arandı, ama Madanoğlu herkesin üstünü Mahir Kaynak'a aratmıştı !71

Mahir Kaynak, karnındaki dinleme*cihazı* ile sırtındaki antenin yakalanmasından, sağladığı bu güven sayesinde kurtulmuştu.

Madanoğlu ekibi aralarında ajan olabileceğinden kuşku-lanıyordu. Mahir Kaynak anlatıyor: "Aslında cunta benim iç-lerine sızdığımı daha ilk günden beri biliyordu. Beni bilmi-yorlardı, ama

içlerinde ajan olduğunu biliyorlardı. Bir gün Sovyet basın ataşesi, Doğan Avcıoğlu'nu ziyarete geliyor. Sohbet ederlerken -dinlenmemesi için- cebinden bir kâğıt çı-karıyor ve kâğıda, içinizde ajan var, bilgilerinizi istihbarata veriyor' diye yazıyor.*Zaten bu* nedenle şüphelendikleri Hay-ri Yalçıner adlı generali cuntadan uzaklaştırdılar."

70Batur'a göre MİT, bu muvazzaf ve emekli subayların adlarınıda vermişti. Ayrıca kendisiyle Fuat Doğu'nün söylediğişekilde bir temas aranmamıştı. Muhsin Batur, a.g.e., s. 181.

71İstanbul Sıkıyönetim KomutanlığıAskerîSavcılığı'nın 9.1.1973 tarihli iddianamesi (Madanoğlu CuntasıDavasıiddianamesi).

MiT "açtığı" mektuptan nasıl karıştırdı ?

9 Martçılar, bu nedenlerle toplantılarının ve ilişkilerinin deşifre olmaması için çeşitli önlemler alıyorlardı. Konuşma-ların herhangi bir yolla kaydedilme olasılığına karşı, kayıt ci-hazına parazit yaptırma amacıyla odanın orta yerinde radyo, teyp veya pikap gibi müzik aletleri çalıyorlardı...

Birtakım "nazik" sayılan konularda konuşmak yerine kâ-ğıt kalem kullanıyorlardı...

Ele geçmesi tehlikesi mevcut olduğundan çalışmalarında yazılı belge kullanmama kararına varmışlardı. O kadar ki, ileride aleyhlerinoe delü olmaması için okudukları gazeteler-de bile iz'bırakmamaya titizlik gösteriyorlardı...72

Ancak bunun t^k istisnası, Cemal Madanoğlu'nun "Kadro Örgütü" başlığını taşıyan, örgütün tüzüğü ile "Dev-rim Genel Kurulu" başlığını taşıyan devrim programıyla. Devrim Genel Kurulu genel başkanlığına Cemal Madanoğ-lu, genel sekreterliğine Doğan Avcıoğlu'nun atandıklarını bir toplantıya yazılı olarak getirmiş olmasıydı. Madanoğ-lu'nun73kendi el yazısıyla ve 1965 seçimlerinden arta ka-lan oy pusulalarının arkalarına yazdığı bu belgeler, daha sonra yargılanacakları davada karşılarına kanıt olarak çı-karılacaktı...

Deurim dergisi mensupları, MİTin kendilerini nasıl izledi-ğini, gökte ararken yerde bulacaklarını akıllarına bile getire-mezlerdi.

Türkiye işçi Partisi'nin (TiP) izmir il Örgütü kasım 1970 ortalarında bir gün postadan gelen bir zarfı açtıklarında, içinde partinin genel merkezinden gelen bir yazının yanında başka bir yazı daha bulunduğunu fark ettiler.

"TC MÎT Müsteşarlığı" antetli kâğıda yazılmış, iki yerinde

72Devrimdergisinin iki yazıişleri müdüründen biri olan Hasan Cemal anlatıyor: "Or-du'daki 30 ağustos tayin terfileri gazetelerde yeni yayımlanmıştı. Ben de bu haberleri okur-ken bana yabancıolmayan bazısubay isimlerinin altınıçizmiştim. Doğan Bey (Avcıoğlu) görünce bozulmuş, 'Aman bunu bir daha yapma !' deyip gazeteyi bana imha ettirmişti. Giz-lilik esastıo günlerde ! MiT hiçşüphesiz bazıyerleri dinliyordu.Örneğin o tarihlerde*Ak*şamgazetesinin Ankara temsilcisi olan ilhamıAbi'nin (Soysal) bürosunda bir iki tane minnacık mikrofon bulmuştuk (Hasan Cemal,*Kimse K*ızmasın Kendimi Yazdım,Doğan Kitapçılık,şubat 1999, s. 37).\

73Emekli General Madanoğlu, 1965 seçimlerine istanbul'dan bağımsız aday olarak girmişti. O seçimden kalan pusulaların arkasınımüsvedde kâğıdıolarak kullanıyordu.

"ÇOK GiZLi" damgası bulunan ve "İzzettin Cebe, Millî Emni-yet Hizmetleri Başkanı Y." İmzası bulunan yazıyı okudukla-rında hayretten donakalmışlardı:

"IV.Mr.D.IX.Şb.Gr./343S74.

Konu: İbrahim Uzun Hk, Ankara,

27 ekim 1970

İzmir ve Bölgesi Daire Başkanlığı'na

Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanı İbrahim Uzun imzası ile Söke'den Doğan Avcıoğlu'na gönderilen mektubun bir sure-ti ilişikte gönderilmiştir.

Mektupta Kuş Adası İzmir sahil yolu güzergâhının, De-mirel ailesinin büyük hissesi bulunduğu ve Şevket Demi-rel'in de yönetim kurulu başkanı olduğu bildirilen Kuş-Tur Tesisleri'nin hazine arsası üzerine kurulmuş olduğu belirti-lerek Doğan Avcıoğlu'nun bu haberleri piyasaya sürmesi, böylece Demircilerin yıpratılmaya çalışılmasının sağlanma-dı istenmektedir. Nitekim*Devrim* gazetesinin 20 ekim 1970 tarih ve 53 sayılı nüshasında bu mealde bir yazı neşredil-miştir.

Mezkur şahsa daha evvel de mektup yazdığı anlaşılan İb-rahim Uzun hakkında gerekli incelemenin yapılarak, ideolo-jik durumu, temas ve faaliyetleri hakkında derlenecek bilgi-lerin gönderilmesini rica ederim."74

İşin aslı şuydu: MiT, Deurim'e gelen mektuptan açıyor, bir fotokopisini alıp aslını tekrar sahibine gönderdikten sonra "gereğini" yapıyordu. Hesap Uzmanı İbrahim Uzun, Demirci-lere ilişkin yolsuzluk' iddialarıyla ilgili olarak yaptığı incele-meleri bir mektupla*Devrim* Başyazarı Doğan Avcıoğlu'na göndermişti. Bu mektup Avcıoğlu'na varmadan önce MİT ta-rafından açılmış, kopyası alınıp, aslı yeniden dergiye gönde-rilmişti. Bu arada MİT İzmir Bölge Başkanlığı'na Uzun'un ideolojik durumu hakkında bilgi toplanması için bir talimat yazılmıştı. Ama MİT, TİP'in mektuplarını da Merkezi'nin İzmir örgütüne gönderdiği sonra yerine gönderilirken bir yanlış] ^cıyordu. TİP Genel pir yazı okunduktan [yapılmış, MiT'in İzmir bölgesine gönderdiği İbrahim Uzun'la ilgili talimatı da bu zarfa konmuştu.

İşin dibi kurcalanınca, Daire Başkan Yardımcısı İzzettin Cebe'nin MİTe "aile boyu" yerleşmiş olduğu ortaya çıktı. Ce-be'nin kızları Nurdan ve Emel de MiT'te çalışıyorlardı. Ertan ve Taner Sürsal kardeşlerle evliydiler. Yanlışlığı Cebe'nin bü-yük kızı Nurdan Sürsal yapmıştı. Cebeler ile Sürsallar Bah-çelievler son duraktaki blok apartmanlardan birinde, altlı üsüü dairelerde oturuyorlardı. Sürsallann kız kardeşi de MiT'te tercüHÎan olarak çalışıyordu. Rastlantı bu ya, Taner Sürsal mCKtuplan açılan İbrahim Uzun'la meslektaştı, o da hesap uzmanıydı. Cebe'nin "dalgın kızları" için de "ideolojik durum araştırması" yapıldı. Temiz çıktılar! Olayda "komü-nist parmağı" olmadığı anlaşılmıştı !75

Bir de şu anlaşılmıştı: MİT, "Demirci ailesini yıpratma fa-* aliyetlerine" karşı da istihbarat

yapıyordu.

Haberleşme özgürlükleri çiğnenen*Devrim* ve TİP, MİTi ve PTTyi dava ettiler. Olay TBMM'de gündem dışı konuşmalar-la dile getirildi.76

'Terin kulağı var" diye düşünen 9 Martcılar, başka bir ön-lem olarak da, sivil kesimin ilişkide olduğu komutanlara kod isimleri vermişlerdi: Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Faruk Gürler: "Selim Bey", Hava Kuvvetleri Komutanı Orge-neral Muhsin Batur: "Yavuz Bey", Korgeneral Atıf Ercıkan: "Erçü Bey", Tümgeneral Celil Gürkan: "Nuri Bey", Hava Tuğ-general Aydın Kirişoğlu...

Darbenin dönüm noktası: 9 mart

9 Martcılar başarıya ulaşsalardı bu isimlerden Faruk Gürler devlet başkanı, Muhsin Batur başbakan, Celil Gür-kan başbakan yardımcısı. Atıf Ercıkan Genelkurmay baş-kanı, Aydın Kirişoğlu Devrim Konseyi genel sekreteri ola-caktı.

75 MillîEmniyet Hizmetleri BaşkanıKurmay Yüzbaşıizzettin Cebe hakkında, müste-şara yakınlığınedeniyle bir soruşturma açılmadı. 12 Martlar sonra Sadi Koçaşaleyhinde yazılan imzasız mektup olaylarına da adıkarıştı, ondan da kurtuldu. Ama Nurettin Ersin'in müsteşarlığa gelmesinden sonra MiT'ten tasfiye edilenlerin arasındaydı.

76*TBMM Tutanak* Dera/dj, 27.1.1997.

Ama başarıya ulaşamadılar; bölündüler, ihanete uğradı-lar, tasfiye edildiler...

Ve 27 Mayıs'ın hemen ardından başlayıp on yıl süren dar-be hazırlığının yenilgiyle sonuçlanan son raundu, on günlük nefes kesen bir süreye sığdı:

2 mart günü Batur, 12 generali çağırarak bir nabız yok-laması yaptı. Çıkan sonuç sekiz generalin darbeden yana, ikisinin çekimser, ikisinin de karşı olduğuydu.

7 mart: CHP milletvekili ve darbeden sonra millî savunma bakanı yapılması düşünülen Fakih Özfakih'in evinde alela-cele toplanıldı. Darbeciler telaşlıydı, çünkü Tağmaç bütün kuvvet ve Ordu komutanlarını "Genişletilmiş Komuta Kon-seyi" adı altında 10 mart günü Ankara'ya çağırmıştı... Ne oluyordu ? Yoksa Tağmaç, Gürler-Batur cuntasının kendini devirecek bir darbe hazırlığında olduklarını haber almış, bu-na karşı önlem mi düşünüyordu ? Toplantıda bulunmayan Gürler'in de Tağmaç'a yaklaşmakta olduğu söyleniyordu. Sonunda, Genişletilmiş Komuta Konseyi toplanmadan, yani 9 martta düğmeye basılması kararlaştırıldı.

Toplantıda sık sık tuvalete giden Korgeneral Atıf Ercı-kan'ın durumu kuşku uyandırmıştı. Kimileri prostatı, şeke-ri var derlerken, kimileri de, "Gerekirse Gürler'i de bertaraf edelim" yolundaki konuşmaları banta alıp Gürler'e ve Tağ-maç'a dinlettiğini öne sürüyorlardı. Batur anlatımı: "Silahlı Kuvvetler'in Ankara grubunda en yüksek rütbeli subay, Kor-general Atıf Erçıkan'dı. Hemen hemen bütün toplantılar sıkı takip altındaydı, zaten Korg. Atıf Erçıkan her toplantıya ka-tılıyor, albayları tahrik edici konuşmalar yapıyor ve ertesi sa-bah ilk iş olarak ele alınan konulan Genelkurmay başkanı-na rapor ediyordu. Kendisi mart yaklaşırken örgütten

koptu. Zannederim 12 Marttan sonra evinin bombalanması kendi-sinin bu oynak ve güvenilmez tutumundan olsa gerek."77

9 mart, saat 17.00: beklenen gün gelmişti. Gürler ve Ba-tur'un çağrısıyla Hava Kuvvetleri komutanının karargâhın-da dokuz darbeci general toplandı. Koridorlarda çoğu hava-cı birçok genç subay vardı; toplantıdan darbe için "düğmeye

77 Muhsin Batur, a.g.e., s. 218. /

basma" kararının çıkmasını bekliyorlardı.

Oysa bu, Batur'un deyimiyle "bir darbe girişimi toplantı-sı değil, bir darbe girişiminin durdurulması toplantısrydı. Toplantıya katılanlardan Tümgeneral Celil Gûrkan'ın anlatı-mı ise Batur'unkinden çok farklıdır: "Benimle herhangi bir ilintisi yoktu, bir beraberlik içinde değildi bir hazırlığın için-de ve başında olmadığını söylüyordu, o zaman neden beni çağırır? Muhsin Batur bir kuvvet komutanı olarak karargâ-hında resmî çalışma odasında bir 9 mart günü Faruk Pa-şayla beraber/karacı, denizci, havacı (Korg. Atıf Erçıkan, Tümg. Celil/Gürkan, Tümg. Şükrü Köseoğlu vs) çağırıyor. Erkekse desin ki bunları çağırdım, Nasrettin Hoca fıkraları anlattık, bir saat sonra yemeğe gittik desin çok daha onurlu bir şey olur. Ama onu demiyor, hareketi önlemeye matuf bir toplantıydı diyor. Harekete karar veren kişi senin karargâ-hında saat 17.30'dayaptığın toplantıya gelir de boynunu ke-mende uzatır mı?"78

Generaller artık okun yaydan çıktığını belirterek "düğme-ye basılmasını" istediler. Ama Faruk Gürler, "Hiçbir hareke-te tevessül edilmeyecek, varsa hazırlıklar durdurulacak, ya-nn genişletilmiş Komuta Konseyi toplanıyor, orada alınacak karar beklenmelidir" dedi ve toplantı bitti.

Batur, koridorda bekleyen genç subayların geri gönderil-mesini emretti. Olaydan şu veya bu şekilde haberdar olan hiç kimse o gece uyumadı. Hepsinin kulakları kirişte, boşu boşuna Gürler'in düğmeye basmasını, Ankara'da uçakların uçmasını, tankların yürümesini, radyodan devrim bildiri-sinin okunmasını beklediler.

Hiçbir şey olmadı.

Gürler ve Batur devrim isteyen kurmaylarını durdurmuş-lar, anayasasına kadar yeni bir rejim hazırlayıp anahtarını kendilerine uzatanlara sırtlarını dönmüşlerdi.

9 mart akşamı ihtilal toplantısından çıkan Gürler ile Ba-tur, Genelkurmay başkanının ertesi gün toplanacak olan Genişletilmiş Komuta Konseyi onuruna verdiği yemeğe gitti-ler. 9 mart önlenmişti.

Artık Sunay ve TağmacTa birlikte 12 Mart'a yürüyeceklerdi.**Beyrut'ta Abas-Gündeş kapışması**

9 Martçılar ihtilali yapamamışlardı...

Ancak;

2 mart 1969'da Hafız Esad Suriye'de;79

25 mayıs 1969'da Cafer El Numeyri Sudan'da;

l eylül 1969'da Kaddafl Libya'da başarmıştı...

Binlerce yıldır nice ihtilallere, ayaklanmalara ve cuntala-ra ev sahipliği yapan Anadolu topraklarında" tarihin yönü-nü değiştirmek isteyen" başka gruplar da vardı. Onlar Ana-dolu'da devrim yapmak istiyorlardı...

Kitle eylemlerinden kopan 68 kuşağı, "maceracı" eğilimle-re rağbet etmişti: Onlarca idealist genç Suriye ve Lübnan'a gidip gerilla eğitimi alıyorlardı. "Ülkenin makus talihini" si-lahla değiştireceklerine inanıyorlardı...

Suriye El-Feüh Gerilla Kampı'nda eğitim gördükten son-ra Türkiye'ye giriş yapan Fikir Kulüpleri Federasyonu eski başkanı Yusuf Küpeli sınırda yakalanmıştı. Yakalananlar-dan biri de, Deniz Gezmiş ve Yusuf Aslan'la birlikte idam edüen Hüseyin Inan'dı. 10 kasım 1969 tarihli*Cumhuriyet* gazetesinin haberine göre, Türk güvenlik örgütleri dönü-şünden haberliydi."

79 SeyfiÖztürk dokuz yılçeşitli bakanlıklarda bulunmuşTürk siyasîyaşamındaki en-der renkli politikacılardan biriydi. Bir dönem Süleyman Demirel'in en yakınındaki siyasetçi-lerdendi. Demirelözellikle MiT'ten gelen gizli dosyalan SeyfiÖztürk'e okutur, böylece ra-porlarınözetini ondan dinlerdi l Soner Yalçınçeşitli kez kendisiyle sohbet yapma olanağıbuldu.*2* aralık 1991 tarihli görüşmesinde ilginçbir anısınıanlattı: "Başbakan Demirel yanı-ma geldi, 'Seyfi gel, seninle birşey konuşacağım' dedi. Ben sanıyorum ki makamında ko-nuşacağız, 'Çıkalım' dedi, Başbakanlıktançıktık. Makam arabasına da binmedi, ben de binmedim. Dinleniyor diye binmedi. Kim dinliyor tahmin edersin ! Neyse, yürüyoruz. Ma-kam arabalarımız ve korumalarda arkamızdan geliyor. Fısıldayarak dedi ki, 'Yahu Seyfi, Fuat Doğu geldi bugün bana. Bir haber verdi, doğru mu değil mi, bilmiyorum valla. Bizim-kiler (MİT),ÇIA ile birlikte Suriye'de darbe yapacaklarmış. Hafız Esad diye bizimçok iyi ta-nıdığımız birÇerkez'i başa getirecektermiş. Adam bizeçok bağlıymış. Sen akşam radyo-yu bir dinle de bana haber ver, işdoğru mu ?' Ayrıldık. Akşam radyoyu dinledim. Sahiden darbe olmuş. Hafız Esad da başa gelmiş. Lakin adam bizimkilerin değil. KGB'nin adamı çıktıarkadaşl" Kamuoyu, Fuat Doğu'nun "Çerkez arkadaşı" Hafız Esad'm o günden son-ra Türkiye'nin ne denli "dostu* olduğunu yakından görecekti.

Hıram Abas, bölgedeki Türk öğrencilerin bulunduğu kampların yerlerini ve kimlerin askerî eğitim gördüğü bilgi lerini Mossad'dan alıyordu...

isterseniz buna bir MtTten bir de Mossad'dan tanık gös-terelim.

Yedi yıl sonra "ABD hesabına casusluk" iddiasıyla tutuk-lanacak olan Mit görevlisi Sabahattin Savaşman anılarında şöyle yazıyor: "... iran'da şahlık rejimi mevcutken, birkaç ay-da bir Savak ve israil servisi Mossad'la periyodik buluşma-lar yapmaktaydık. Bu periyodik görüşmeler sadece idareci makamlar seviyesinde değildir. Çeşitli seviyelerdeki teşkilat kuruluşları müttefik sergisin kendi seviyelerindeki organla-rıyla görüşürler. Bu görüşmede yalnız uluslararası konular değil, ulusal konuldr da ele alınır. Her ülkedeki sol faaliyet-ler, millî azınlıkların faaliyetleri, tedhişçi Filistin'e karşı ön-lemler, yıkıcı diğer faaliyetler, anarşi hakkındaki ikili üçlü temaslar kurulur. Bu

görüşmelerde genellikle yol gösterici olan üstün tekniğiyle Mossad'dır ve Mossad'ın memleketi-mizde hayli geniş imkânları bulunmaktadır. Şahsî ve politik menfaatlerine engel olduğum için benim ekarte edilmem operasyonuna katılan karşıcasusluk ekibindeki şahıs (y.n. Hiram Abas, y.n.), Beyrut'ta böyle temaslarda çok bulun-muştu. Lübnan'da CIA'yla beraber operasyonlara katılan, onlardan yüklü ücret ve ikramiyeler temin eden, Filistin kamplarındaki bir kısım solcu genci hedef alan faaliyetlerde gösterdiği basan sonucu mükâfatlandırılan bu kişinin..."80

Bir de Mossad'dan tanık demiştik, o da şöyle: "israil'de Ib-ranîce yayımlanan günlük*Ma'ariv* gazetesinin Mossad örgü-tünde görevli üst rütbeli bir subaya dayanarak verdiği ha-berde şunlar belirtiliyor: Mossad Türkiye'deki sol örgüt ele-manlarını eğiten Filistin örgütleri hakkında MlTe önemli bil-gi ve belgeler sundu. Bu konuda MlTe yardım etti."81

Ama gel gelelim sadece Türk solcuların peşinde koştukla-rı için, ne Hiram Abas ne de ondan sonra göreve gelen*MÎT* e-lemanlan, o yıllarda temelleri atılan Ermeni terör örgütü Asala'nın Beyrut'ta kök salıp filizleneceğini görememiş, de-ğerlendirememiş ve analiz edememişlerdi... Ve bu nedenledir ki, Asala şiddet eylemlerine başladığında MÎT de, Türk devleti de "nereden çıktı bunlar" dercesine şaşıp kalmışlardı!..

MlTin sürekli iç politikaya endekslenmesinin faturası, Asala konusunda da ağır oldu: 28 Türk diplomatı öldürül-dü. Ne yazık ki bunlardan biri de, 1967-1970 yıllan arasın-da Beyrut'ta büyükelçilik yapan ismail Erez'di. Asala, Bey-rut'ta görev yapan birçok Türk diplomatı, özellikle de diplo-mat kimliğindeki MiT görevlilerini hedef almıştı. Asala'nın bu bilgileri elçilikte "kavas" yani yardımcı hizmetli olarak çalışan Ermeni kankocadan aldığı yıllar sonra ortaya çıka-caktı.

Beyrut, MiT içinde yıllarca sürecek bir kavganın da baş-lama noktası oldu...

iki MİT görevlisi; Hiram Abas ile Nuri Gündeş arasındaki amansız mücadelenin başlangıcı 1970'li yılların başıydı... / Önce taraflardan Nuri Gündeş'i dinleyelim:*1* "Ben asker kökenliyim. Paris'te Şef Karargâhı'nda görev-liyken, binbaşılığımda, Fransızca büen bir subaya ihtiyaç başgösterdi, Fuat (Doğu) Paşa zamanında istanbul bölge başkanlığına tayin oldum. O zaman oranın ismi istanbul Merkez Şefliği idi. Mehmet Eymür'ün babası Mazhar Eymür Bey merkez şefiydi. Oraya geldim ve Espiyonaj Şubesi mü-dürü olarak geldim asker olduğum için. Muhtelif evrelerden geçtim, beni yurtdışına göndermek için askerî rütbemden soyutlanmam gerekliliği üzerinde ısrar ettiler. Ordu beni vermek istemiyordu, muhtelif yerlerde tahsile gönderdiler, Ortadoğu Amme Idaresi'ne, Fransa'ya Montpellier'e, beni • menagement hocası olarak Bursa'ya tayin etmek ve general yapmak istiyorlardı ve Ordu ile MiT arasında bir çekişme; fa-kat kızım Dame de Sion'da okuyordu.82Onun okumasını sağlamak amacıyla askerlikten, yarbaylığın son senesinde ayrıldım. Sonra bir sene hak verdiler, askerlik şubesinde al^ baylığa terfi ettim, istanbul'da bölge daire başkan yardımcı-lığına kadar çıktım. Oradan Beyrut'a gittim: üç sene Bey-rut'ta kaldım. Efendim Hiram'la lAbas) benim aramda ihtilaf olamaz; çünkü çok uçurum farkı var; o şube müdürü, ben

82Nuri Gündeşin kızıistanbulÜniversitesiöğretimüyelerinden Nükhet Güz, bir dö-nem TRT Genel MüdürüTayfun Akgüner'in de "danışmanlığını" yaptı.

başkanım. Yalnız kader bizi bazı görevlerde... Mesela Bey-rut'ta halef selef olduk. O deşifre

oldu, oradan gelenler deşif-re olduğunu söylediler, beni tayin ettiler, onun yerine git-tim... Mesela yurtdışında, işte ben oradan üstün başarıyla geldim, o kovularak geldi..."83

Söz sırası Hiram Abas'ın konuyla ilgili düşüncelerini an-lattığı MiT eski daire başkanı Mahir Kaynak'ta: "Hiram Abas kendisi Beyrut'ta iken, Nuri Gündeş'in Beyrut'a gönderilme-sini, bir başka ülkenin kendisine yaptığı operasyon olarak değerlendirdi. Yani Hiram'a göre, Nuri Gündeş kendisini kon-trol için gönderilmişti. Hiram Abas'a göre. Gündeş'i yabancı güçler kendisine operasyon yapılması için göndermişti."

Hayretten küçük dilinizi yutacağınız bir iddia!.. Aynı za-manda kavganın boyutlarını da göstermesi bakımından hayli ilginç...

Kısaca ortaya çıkan sonuç şuydu ki Hiram Abas Bey-rut'ta da deşifre olmuştu! Bunu Nuri Gündeş söylüyor, Hi-ram Abas da, Nuri Gündeş'in "kendisine karşı yapılacak operasyonda kullanılması için gönderildiğini" belirterek, de-şifre olduğunu doğruluyordu.

"ikinci Kâtip" Mustafa Hiram Abas, Batum ve Atina'dan sonra Beyrut'ta da açığa çıkmıştı...

Nuri Gündeş, Hiram Abas'ın Beyrut'ta kurduğu ilişkileri bile kullanmak istemedi. Örneğin Ermeni Fevzi Gandur'dan "yararlanmak istemediğini" yıllar sonra açıklayacaktı: "Fevzi Gandur Beyrutlu, benim zamanımda orada hedef olarak vermişlerdi, hatta, bir ara dediler ki bunun atlan vardır, se-yislerinden istifade edin, istihbarat yapın diye, ben de bu adamdan ne istifade edeceğiz, başka elemanlarım var benim onların içinde onlardan bilgi alabilirim dedim ve bu suretle onu da eleman olarak almadım. O, Yukan Volta devletinin fahrî konsolosuydu. Silah için oradayken bir silah işine, tah-min ediyorum, Makine Kimya'yla ilişkili bir işe, o zaman bir duyumum var. Yani Makine Kimya Enstitüsü'yle silah alış-

ın Nuri Gündeş, Susurluk Komisyonuüyelerine böylece biyografisini de anlatmışolu-yordu. (Susurluk Komisyonu Tutanakları, Nuri Gündeş'in ifadesi, ciltII,s. ,1165-1169.)

verişi hakkında bir işe girişecekler, bunu da kati bilmiyo-rum; ama bir duyumum var..."84Nuri Gündeş, Gandurlann silah kaçakçısı olduğunu ima ediyor!..

Ve Hiram Abas ailesiyle birlikte l kasım 1970 tarihinde istanbul'a döndü.

Artık, istanbul Kontrespiyonaj şube müdürüydü...

Türkiye'de olaylar hızla ivme kazanıyordu.

"Kimliği belirsiz kişiler" istanbul'daki Kültür Sarayı'nı yaktı.

TiP Amasya il Başkanı Şerafettin Atalay öldürüldü...

Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Ülkü Ocaklan'na bağ-lı komandolar tarafından işgal edildi..

Silahlı çatışmalar, banka soygunları, adam kaçırmalar artıyordu.

Toplum polisi önce Hacettepe Yurdu'nu, sonra SBF Yur-du'nu basryor, yakaladığı öğrencileri döverek, sürükleyerek gözaltına götürüyordu.

Ziraat Bankası'nın Ankara Küçükesat Şubesi silahlı mili-tanlarca soyuldu...

Amerikalı Çavuş James Finley kaçırıldı. Fakat zenci oldu-ğu için özür dilenerek bırakıldı...

TiP Sivas Yıldızeli ilçe Başkanı Ali Han Uluğ öldürüldü...

Devrimci Avukatlar Derneği Başkanı Niyazi Ağımaslı Di-yarbakır'da yakalanan gençlere MlTin ajanlık önerdiğini söyledi.85

Yabancı ajanlar da boş durmuyordu.

Bunlardan biri de Aldrich Ames'ti. CIA ajanı olarak 1968-1971 yıllan arasında Türkiye'de çalışmıştı.

O dönemde Türkiye'de yaptıklarını, KGB adına casusluk yaptığı için 1994 yılında cezaevine girdiği ABD'de yazdığı Bir Casusun*itirafları* kitabında anlatıyordu.

CIA ajanı Ames kitabında Deniz Gezmiş'ten de bahsedi-yordu.

iddiasına göre, Ankara Basın Yayın öğrencisi güzel bir genç kızı, 75 dolar karşılığı solcu öğrencilerin arasına sokup, bilgiler almıştı...

84 Susurluk Komisyonu Tutanakları, Nuri Gündeş'in ifadesi, cilt II, s. 1175.

85*Cumhuriyet,* 7.3.1970.

Ancak CIA ajanının bilmediği bir ayrıntı vardı; kız öğren-ci CIA ajanıyla ilişkisini solcu öğrencilere anlatmıştı. CIA ajanı oyuna getirilmişti. Örneğin, "4 mart 1971 tarihinde solcu öğrenciler Basın Yayın Yüksek Okulu'nu basacaklar" bilgisinin verildiği gün. Deniz Gezmiş ve arkadaşları Ankara Balgat'taki ABD üssünden dört Amerikalıyı kaçırmışlardı!

Ava giden avlanmıştı...

4 mart 1971 'de biri çavuş, üçü hava eri dört Amerikalı kaçırıldı. Dejriiz Gezmiş ve arkadaşları kaçırdıkları Jimmy Sexton, Ri6hard Caraczi, James Gholson ve Larry Haevner'i Amaç Sokak, Martı Apartmanı üç numaraya götürdüler. Er-tesi sabah Anadolu Ajansı'na bırakılan bir zarfta, eylemin Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu tarafından üstlenildiğini ve serbest bırakılma koşullarını açıklayan bir mesajla, Ameri-kalıların kimlikleri bulunuyordu. Eylemciler 400 000 dolar fidyeyle tutuklu tüm devrimcilerin serbest bırakılmasını isti-yorlardı.

ABD Başkam Nixon, Türk hükümetinden "tedhişçilerle pazarlık yapılmamasını" istedi.

Güvenlik güçleri eylemcilerin saklandığını düşündükleri ODTÜ yurtlarını kuşattılar. Rektör Erdal inönü polisi okula istemedi. Ama içişleri Bakanı Haldun Menteşeoğlu jandar-maya yurtlara

girme emri vermişti. Jandarmanın ateşine yurtlardaki öğrenciler karşılık verdiler. 5 martta direniş kırıl-dığında 3 ölü, 26 yaralı vardu ama Deniz Gezmişler üe kaçı-rılan Amerikalılar orada yoklardı. Amerikalı havacılar 8 mart-ta serbest bırakıldılar.

Türkiye hızla yeni bir döneme giriyordu.

Ve bu yeni dönemde Hiram Abas'ı "yeni görevler" bekli-yordu...

Üçüncü bölüm

Nazmiye Demirel istihbarat topluyor

10 mart 1971 çarşamba.

Genişletilmiş Komuta Konseyi1üyeleri Genelkurmay Başkanlığı'nda bulunan Yüksek Askerî Şûra salonunda top-landı.

Genelkurmay Başkanı Tağmaç başkanlığında 32 general ve amiralin katıldığı toplantının konusu "Hükümeti devirip yönetime el koyalım mı, yoksa sert bir uyarıyla yetinelim miydi. Altı saat süren toplantıdan sonra Ordu'nun müdaha-leden yana olduğu anlaşıldı. Müdahale emir komuta zinciri içinde yapılacaktı ve uygulanacak yöntem dört komutana bırakılmıştı.

11 mart 1971 perşembe.

Öğleden önce.

Başbakan Süleyman Demirel neler olup bittiğinden hiç-bir haber almıyordu, ama yine de tedirgindi, "istihbarat" alabilmek için çok ilginç bir yönteme başvurdu: eşi Nazmi-ye Hanım'ı Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç'ın eşi ile kuvvet komutanlarının eşlerinin katıldığı bir öğle yeme-ğine gönderdi. Nazmiye Hanım yemekten dönüşte, "Hiçbir şey görünmüyor, herkes sakin ve normal konuşmalar yâ-

1 O zamana kadar, askerîhiyerarşi geleneklerinde "Komuta Konseyi" deyimi vardı, ama "GenişletilmişKomuta Konseyi" diye birşey yoktu.

pildi" şeklinde izlenim getirdi !2

Oysa Nazmiye Hanım'ın eşine "her şey normal görünü-yor" bilgisini verdiği saatlerde komutanlar Başbakan Demi-rel'e verecekleri muhtıranın müsveddesi üzerinde çalışmalar yapıyordu!

Saat 17.30.

Genelkurmay Başkanı Tağmaç'ın çağrısı üzerine Kuvvet Komutanları Gürler, Batur ve Eyiceoğlu Genelkurmay'a git-tiler. Toplantının gündemi muhtıraydı. Genelkurmay Hare-kât Başkanı Korgeneral Kemal Taran'a bir müsvedde hazır-laması görevini verdiler ve dağıldılar.

Saat 21.30.

Kara Kuvvetleri Komutanı Gürler, Hava Kuvvetleri Komu-tanı Batur'un evine geldi. Önc^, Deniz Kuvvetleri Komutam Eyiceoğlu, sonra da o saate kadar Cumhurbaşkanı Sunay'ın yanında olan Genelkurmay Başkanı Tağmaç eve çağrıldı.

Sunay'ın yanından dönmüş olan Tağmaç, cumhurbaşka-nıyla neler konuştuğunu anlatmıyordu, ama müdahaleye henüz ikna olmadığı belliydi. Başbakan Demirel'in istifaya ikna edilmesini savunuyordu. Üç saat süren tartışmalardan sonra Cumhurbaşkanı Sunay'ın fikrinin alınmasına karar verildi. MiT Müsteşarı Fuat Doğu çağrılarak Sunay'a gönde-rildi.

MfT Müsteşarı Doğu, Cumhurbaşkanı Sunay'a: "Sayın Cumhurbaşkanım, beni Genelkurmay başkanı gönderdi. Şimdi toplantidalar. Yarın bir darbe yapacaklar. Size bildir-memi emrettiler" dedi. Haberi yokmuş gibi davranan Sunay, yorum yapmadı, "Peki Fuat Paşa" demekle yetindi.

Köşk'ten gelen cevap üzerine Tağmaç'ın da direnci kırıldı. "Yann bildiriyi getirin imzalayayım" dedi.

Müdahaleyi cumhurbaşkanına bildirmiş olan Fuat Do-ğu yu o gece uyku tutmadı. Söylediğine göre resmen bağlı

2 Demiret, MiT'ten emekli bir dostunun AP sempatizanıeşinden de "istihbarat" alıyor-du: komutanlarşubat 1971'de CumhurbaşkanıSunay'la Eskişehir'de bir toplantıyapmış-lardı. MİT emeklisinin eşi Demirel'e, Eskişehir'deki toplantıda, komutanların, Sunay'ın bir dönem daha cumhurbaşkanıkalmasında anlaşmaya vardıklarınıbildirdi (C. Arcayürek,*Darbeler ve Gizli Servisler,* s. 133,165).

bulunduğu başbakana bilgi vermemiş olmasının iç muhase-besini yapıyordu: "Eve geldiğim zaman düşündüm. Demi-rel'e söylesem karşı gelecek, karışıklık çıkacak, belki kan dö-külecek. Ben şahsen bunu Demirel'e söylemedim. Söyleme-diğim için bugün çok memnunum."3

Her darbeden sonra aynı soru sorulur: .acaba MiT, bir as-kerî müdahale yapılacağını bağlı bulunduğu başbakana ha-ber vermiş miydi ?

Evet vermişti.!

Ama darbeden sadece 2 saat önce! Ve cumhurbaşkanı-nın emriylet1*

MiT darbeyi bildiriyor!

12 Mart 1971 cuma.

Saat 10.45.

Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, MiT Müsteşarı Korgene-ral Fuat Doğuyu aradı ve gece kendisine verdiği haberi Baş-bakan Demirel'e iletmesini istedi.

Saatll.OO.

Başbakan Demire! Güniz Sokak'taki evinden henüz çık-mamıştı.

Birinci kattaki telefon çaldı.

Arayan Fuat Doğuydu: "Sayın Başbakanım sizi sayın cumhurbaşkanının bir dileğini iletmek için rahatsız ettim. Biraz önce yanlanndaydım, Süleyman Bey istifasını versin buyurdular..."

Şaşıran Demirel, "Fakat Fuat Paşa, daha iki gün önce siz bana, cumhurbaşkanından başka bir mesaj getirdiniz. Sa-yın Sunay, 'Ben ne 22 Şubatlar, 21 Mayıslar gördüm, kay-gı duymasınlar' demişti. Şimdi ne değişti de istifamı istiyor?" dedi boğuk bir ses tonuyla.

MiT Müsteşarı Fuat Doğu, üstü kapalı bir şekilde Ör-

; .

3 Fuat Doğu bunlarıMehmet Ali Birand'ın 5 haziran 1994'te Show TV'de yayınlanan "12 Mart Belgeseli"nde ahlattı.

4 Demirel kendisiyle yapılan bir söyleşideşöyle diyor: "27 Mayısta rahmetli Adnan Bey'in, 12 Martta ve 12 Eylül'de benim resmen devletin bir organıtarafından bu hadisele-rin olacağına dair bir bilgimiz olmamıştır. Genellikle mesela Angola'da olan hareketleri biz biliriz de, Ankara'da olan hareketleri pek bilmeyiz"*(Nokta,* 16 mart 1986).

du'nun müdahale karan aldığını söylenebildi. •

Demirci, "Fuat Paşa ben buraya seçimle geldim. Bunu nasıl yaparlar. Partimle konuşmam lazım" dedi.

Doğal olarak "emrindeki" MiT müsteşarından yanıt ala-madı, telefonu kapattı.

Aceleyle Başbakanlık'a gitti. Bir yandan Millî Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu'nu çağırırken, bir yandan da kırmı-zı telefonla Cumhurbaşkanı Sunay'a ulaşmak istedi. Sunay telefona çıkmıyordu. Köşk bürokratları, "Bahçede dolaşıyor" gibi bahanelerle Başbakan Demircl'i oyalıyorlardı.

Demirel'in telaşla bir çare bulmaya çalıştığı sırada, dört komutan Genelkurmay başkanının makam odasında Tüm-general Kemal Taran'ın hazırladığı muhtıra taslağı üzerinde-ki son düzeltmeleri yapryorlardı. Kesin seklini alan metni imzaladılar, %an bir zarfa koydular ve TKTye gönderdiler. Tağmaç, Gürler, Eyiceoğlu ve Batur'un imzalarını taşıyan "12 Mart Muhtırası", Tuğgeneral Musa öğün tarafından TRT Haber Müdürü Doğan Kasaroglu'na teslim edildi.5

Cumhurbaşkanı Sunay saat 13.00'e çeyrek kala gibi çık-tı Başbakan Demirel'in telefonuna.

Başbakan, "Böyle bir durum var. Çok yanlış oldu. Türki-ye'nin itibarını da, demokrasiyi de zedeler. Ben size bunları daha önce de söyledim" dedi.

"Ne yapayım ? Beni de aştılar. Mani olamryorum. Sağlık nedenleriyle istifa etseniz iyi olur" diye yanıtladı cumhurbaş-kanı.

Demirel'in sağlığından bir şikâyeti yoktu. "Meclise gide-rim, güvenoyu isterim" diyebildi.

Telefonu kapattıklarında saat 13.00'ü gösteriyordu*ve* Spiker Çetin Çeki radyodan Ordu'nun verdiği muhtırayı okudu...

Başbakan Demire! arkadaşlarıyla görüştü, istifa etmezse muhtıranın üçüncü maddesine göre Ordu meclisi kapata-caktı.5 O gün ayağıalışmışolacak ki Musaöğün daha sonra TRT'ye genel müdür oldu. Tam 12 Mart günütanışmışolan MusaÖğün.ve Doğan Kasaroğlu, 12 Eylül Darbesi'nden sonra kurulan ve darbeciler tarafından desteklenen Milliyetçi Demokrasi Partisi'nde (MDP) kurucu olarak yer aldılar.

Müsteşar Yardımcısı Muhlis Ferle Köşk'e yollayacağı isti-fa mektubunu yazmaya başladı...

Ana muhalefet cephesine gelince...

CHP Genel Başkanı ismet inönü darbeye ilk gününden karşı çıkti ve 14 mart günü CHP grubunda çok sert bir ko-nuşma yaptı.

Paşa'nın "yumuşatılması" gerekiyordu.

iş yine MiT Müsteşarı Fuat Doğu'ya düştü.

Demirel'e .istifasını istemekle görevlendirilen MiT müste-şarı, şimdi de inönü'yü yumuşatmaya çalışacaktı.

Fuat Doğu müsteşarlık döneminin ilk yıllarından başla-yarak fernet inönü'ye hep yakın olmuştu. Şimdi, muhüracı-larla ismet Paşa'nın Pembe Köşkü arasında mekik dokuma-ya başlamıştı. '

Komutanlar MiT müsteşarı aracılığıyla inönü'ye en kısa*zamanda* demokrasiye dönüleceği mesajını gönderiyorlar, bunalımdan çıkmak için kendisinden yardım istiyorlardı.

Sonunda inönü'yü Ordu'nun yönetime el koymayacağına, 12 Martın Ordu'nun iç sorunlarından kaynaklandığına ikna eden Fuat Doğu, firsatını yakalamışken komutanların, CHP Genel Sekreteri

Ecevit'in solculuğundan şikâyet ettiklerini de paşaya aktanvermişti laf arasında. Zaten MiT daha önce Ecevit'in "komünizmi öven Bursa konuşmasını" da el altın-dan Turhan Feyzioğlu'nun Güven Partisi'ne ulaştırmıştı.

Bunlar inönü'yü rahatsız ediyordu, ismet Paşa yavaş ya-vaş Ecevit'e güvenini kaybediyordu. CHP Genel Başkanı ile*genel* sekreterinin arasına "MiT" girmişti!

Kutlu Savaş'ın "Haşhaş Raporu"

12 Mart ve ABD deyince akla gelen ilk konulardan biri, ABD ile Türkiye arasında yıllarca süren "haşhaş soru-nu"ydu.

ABD yönetimi "Amerikan gençliği uyuşturucudan zehirle-niyor" gerekçesiyle harekete geçti, bunun baş sorumlusu olarak da hep haşhaş eken ülkeleri gördü. Bunların başın-da Türkiye geliyordu ve ABD Türkiye'yi uzun yıllar "haşhaş ekimini yasaklamaya" zorladı:

1950'de Adnan Menderes'ten istendi, reddedildi.

1965'te inönü'den istendi, reddedildi.

1965'te Demirel'den istendi, reddedüdi.

1970'te tekrar Demirel'den istendi, reddedüdi.

12 Mart'tan sonra darbecilerin denetimindeki Nihat Erim Hükûmeti'nden istendi. Kabul edüdi.

29 temmuz 1971'de Erim Hükümeti, 1972 yılından itiba-ren haşhaş ekiminin yasaklanmasına karar verdi.6

"fran 1969 yılında, topraklarında haşhaş tarımının tekrar yapılmasına izin vermişti, ilginçtir, bu kez Türkiye haşhaş ekimini yasaklıyordu. Türkiye önemli bir döviz kapısını ka-patıyordu. Afyon üretiminde dünya üçüncüsüydü. Milyon-larca dolarlık geliri vardı. 90 000 aile haşhaş ekimiyle geçi-niyordu..."7

Haşhaş ekiminin yasaklanması zorlamasının son reddi-nin ilginç de bir öyküsü vardı:

Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) yöneticilerinden Nevzat Yalçıntaş, bir gün genç uzmanlarından birini çağırıp, "Şu haşhaş sorununun önünü arkasını bir inceleyin bakalım, gerçekten haşhaş ekimi yasaklanmalı ?" dedi.

Genç uzman sekiz ay araştırdı ve "Haşhaş Raporu"nu ha-zırlayıp sundu.

Gizli rapor DPT Müsteşarı Turgut Özal'ın önüne gitti. Ra-por, "Haşhaş ekimi kesinlikle yasaklanmamalı ekimi yasak-lamak ülkenin zarannadır. Ancak kaçağa karşı bütün ted-birler alınmalıdır" demekteydi özetle.

Özal raporu beğendi, cumhurbaşkanına, başbakana ve Millî Güvenlik Kurulu Genel

Sekreterliği'ne gönderdi.

Raporu yazan genç adamm adı Kutlu Savaş'ti.8

Raporun da etkisiyle AP hükümeti haşhaş ekiminin dur-durulmasını isteyen Amerikan önerisini reddetti.

Dışişleri eski bakanlarından ihsan Sabri Çağlayangü haşhaş ile 12 Mart Askeri Darbesi arasında söyle bir ilişki kurar:

6 Kamuoyunun büyük tepkisi sonunda bu yasak, 1973 seçimlerinden sonra kurulan CHP-MSP Koalisyonu tarafından kısmi olarak kaldırıldı.

7 Soner Yalçın,*Boco, Beh*çet Cantürk'ün Anıları, SuYayınevi,*5*. baskı, mart 1999.

8 Türkiye, Kutlu Savaş'ın adını1. MİT Raporu, 2. MiT Raporu ve Susurluk soruştur-malarında duyacaktır. 1986'da adıMİT müsteşarlığıiçin bite geçmiş, ama sonunda Radyo ve TelevizyonÜst Kurumu (RTÜK) başkanıolmuştur.

175

"Ben Dışişleri bakanıydım. Amerikan büyükelçisi bana geldi. 'Sayın Demirel'e söyleyiniz. Sizde nerede, ne. kadar haşhaş ekiliyorsa biz onun parasını verelim, ekimi durdur-sunlar' dedi. 'Peki söylerim' dedim. Sayın Demirel'e söyle-dim. Aldığım cevap şöyleydi:

'Bizim 27 ilimiz ve çevresinde haşhaş «kiliyor. Bizde ismi-ni afyondan alan ilimiz var. Bunu yapamayız. Ama ekim alan-larını giderek daraltabiliriz.' Gittim, Amerikan elçisine söyle-dim. Bana, 'Beni bir kere bu konuda başbakanınızla görüştü-rebilir misinizVfledi. 'Peki söylerim' dedim. Gittim Demirel'e yi-ne söyledik Demirci kabul etti. Aynı cevabı verdi Sayın De-mirel. Bu görüşmeden sonra Amerikan büyükelçisi, 'Çok ya-zık, bundan fena neticeler doğacak' dedi. Çok fena neticeler belli oldu. Üç ay sonra bizim hükümetimiz düşürüldü."9

12 Mart ve ABD deyince akla gelen başka bir konu ise dö-nemin Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhsin Ba-tur'un 12 Mart Darbesi öncesi ABD'ye gitmiş olmasıydı.10

Ziyaretin resmî nedeni, ABD Hava Kuvvetleri Komutam Orgeneral Ryan'ın, Batur'a "Legion of Merit" nişanını verecek olmasıydı. Ama General Ryan, tören sırasında "darbenin ne zaman yapılacağı" konusunda Batur'un ağzını aramaktan da geri kalmamıştı:;

Orgeneral Muhsin Batur'un, bu geziye alışılagelenin ter-sine, yanına karargâhından hiçbir yardımcı almadan, deyim yerinde ise tek başına çıkması arkadaşları tarafından şüp-heyle karşılanmıştı.

Batur ABD'den dönünce Kurmay Albay Kemal Tunuslu-oğlu'nun Tandoğan Meydanı'ndaki evinde bir toplantı ya-pıldı. Celil Gürkan ve diğerleri ABD temaslarının nasıl geçti-ğini sordu. Batur'un yanıtı şöyleydi:

"Benim onuruma verilen bir kokteylde Orgeneral Ryan ile baş başa olduğumuz sırada bana Türkiye'deki olaylar hak-kında bazı sorular sordu ve sözü getirip: 'Siz askerler, bir müdahalede bulunmanın tam zamanı olduğunu düşünmü-yor musunuz' gibi bir niyet yoklamasında bulundu.9İhsan SabriÇağlayangil,*An*ılarım,Yılmaz Yayınlan, 1990, s. 63.

10 Ne hikmetse, 12 Eylül 1980 AskerîDarbeöncesinde de yine dönemin Hava Kuv-vetleri KomutanıOrgeneral TahsinŞahinkaya ABD'ye gidecekti!

Ben de açık vermeyen bir mukabelede bulundum."*11*

12 Marttan haberi olan sadece ABD yönetimi değildi. Iran Şahı Pehlevfnin de haberi vardı askeri darbeden:

Çaglayangil şahın acele çağrısı üzerine iran'a gitmişti. Şah, "Birkaç ay içinde Ordu Türkiye'de darbe yapacak" de-di. Türkiye'nin içişlerini ilgilendiren bir konuyla ilgili bir şey söylemek için Tahran'a çağrılmasını yadırgamıştı Çağlayan-gil. Ama şahın derdi sadece Türk hükümetini uyarmak de-ğildi. Kendi canının derdindeydi: "Benim çevremde uğraşa-cağım sorunlarım var. Ruslara inanılmaz. Doğuda Pakistan sınırında Patonlar. Kuzey iran'da Kürtler. Biz çokuluslu bir devletiz. Babam cahil adamdı, ama bana daima Türklerle iyi geçin demişti. Sizde sağlam bir rejim oldukça benim için Türkiye sınırında mesele olmaz."

Sah istihbaratın kaynağını söylememişti. Ama Çağlayan-gil'in tahminine göre bilgi Savaktan gelmiş olabilirdi.

Savak bilir de Mossad bilmez mi ?

Dönemin CIA şefi Richafrd Helms, israil istihbarat örgü-tüyle yaptığı bir toplantıdan dönerken Ankara'ya uğradı:

"12 Mart'tan bir hafta veya birkaç hafta önce CIA Başka-nı Helms, Tel-Aviv'den ülkesine dönerken açıklanmayan kı-sa bir ziyaret için Ankara'ya uğramış ya da başka bir deyim-le Ankara'dan geçmişti. Sonradan öğrendiğimize göre görüş-tüğü ilgililere bir liste vermiş, vakit geçirilmeden Ordu'dan ekarte edilmeleri gereken subaylardan söz etmiş ancak böy-le bir tasfiye operasyonunun kamuoyunda yaratacağı çal-kantıyı dikkate alarak, listede adlan yazılı, ama en üst dü-zeyde bulunan komutanların şimdilik yerlerinde bırakılma-ları gereğini vurgulamıştı!.."*12*

11 Celil Gürkan, a.g.e., s. 205, 207. Muhsin Bakır'un reddettiği bu olay Gürkan ile Ba-tur arasında tartışmalıolarak kaldı. Batur toplantının yapıldığıyeri de reddediyordu. Gür-kan ise Yuvam Apartmanı'nda olan dairenin Tunusluoğlu'na ait olup olmadığınıaradan ge-çen zaman nedeniyle tam olarak hatırlayamıyordu. Tunusluoğlu maalesef artık hayatta de-ğildi. Ama güzel bir rastlantıCelil Gürkan'ıdoğrulamamıza yardımcıoldu: bu kitabın yazar-larından Doğan Yurdakul'un kayınpederi ile kayınvalidesi, Albay Tunusluoğlu'yla kapıkomşusuydu. Mattepe Yuvam Apartmanıaltıncıkat 17 numaralıdairenin sahibi TalatÖzı-şık ve ailesi ile 18 numaralıdairenin sahibi Kemal Tunusluoğlu ve ailesi hem komşu hem de yakın dosttular.Çocuklarıda arkadaştı. Bir motosiklet kazasındaölen besteci Uzay He-pan'nın eşi modacıZeynep Tunusluoğlu, Kemal Tunusluoğlu'nun kızıydı.

12 Celil Gürkan, a.g.e., s. 207.

CIA'nın eylemli**katkıları**

işin içyüzünü "yabancılardan" öğrenmek için fazla bekle-meye gerek kalmadı. Darbeden tam 9 ay 10 gün sonra bir ingiliz gazetesi yazıyordu olup biteni.

21 ocak 1972 tarihli Daily*Telegraph* gazetesi CIA kay-naklarına dayanarak verdiği haberinde, CIA'nın hangi ülke-lerde darbe yaptığının listesini yayımlarken, 12 Martı da lis-teye almıştı:

"1960. Türkiye. CIA'nın General Gürsel'e Menderes Hü-kûmeti'ni devirmesi içjrf yardımı.

1971. Türkiye. Ojföu'nun girişiminden hemen sonra hü-kümetin zorunlu istifasında CIA ajanlarının eylemli katkıları."

CIA'nın "eylemli katkılarTnın ne olduğunu kitabın oku-yucuları artık tahmin ediyordur!

12 Martın devirdiği hükümetin Dışişleri Bakanı ihsan Sabri Çağlayangil ise başka bir kaynaktan okumuştu aynı listeyi.

Önce Gazeteci ismail Cemle1312 mart 1976'da*Politika* gazetesinde çıkan söyleşide patlattı ilk bombayı ihsan Sebri Çağlayangil:

"12 Martta CIA vardır. Büyük ölçüde vardır. 12 Martta haşhaş vardır. CIA Papadopulos'ta vardır. CIA Gizikis'te var-dır. CIA'nın nasıl hareket edeceği tahmin edilemez. Şimdi nasıl yapar CIA? Organik bağlarıyla yapar. Benim istihbarat şefim, kendisi farkında bile olmadan CIA benim altımı oyar. Elinde imkân var adamın. Girmiş, enfiltre benim içimde. Onun için hiç şaşmam, aramam da, bulamam ki. Nasıl yap-tı, bulamam."

Sonra bu söylediklerini düzeltmek isterken daha da açık-lık getirdi:

"Demeç öyle değildi. Zaten demeç de değildi, bir sohbetti. Cem bana, 'Darbenin içinde Amerika'nın parmağı var mı ?' diye sormuştu. Verdiğim cevapta Economtst dergisinin 'Blue Report adlı az sayıda basılan özel ekinde, CIA'nın darbe yap-tığı ülkelerin bir listesini yayımlandığını, bunda 27 Mayıs ve

13 Bu kitabın yazıldığısırada DSP-MHP-ANAP hükümetinin dışişleri bakanı

12 Mart'ın da CIA darbeleri arasında gösterildiğini söyledim. MfFin CIA, Mossad ve Savak ile bilgi alışverişi içinde olduğu zaten biliniyordu."14

Tasfiyeler başlıyor

Yeni hükümet henüz kurulmamıştı. Ama "devlette de-vamlılık esas"tı. Yenisi "atanana" kadar Demire! başbakan-lığa vekâlet ediyordu.

16 martta 13 subayın emekliye sevk kararnamesi "getiril-di" Demirel'in önüne.

Demirci, "Getirin imzalayayım" dedi.

Emekli edilenler arasında dört general ve bir amiral var-dı: Tümgeneral Celil Gürkan, Tuğgeneral Şükrü Köseoğlu, Tuğamiral Vedii Büğet, Tuğgeneral Ömer Çokör, Tuğgeneral Mehmet Tuğcu.

Demirel'e muhtıra veren komutanlar, Demirci'! devirmek için birlikte yola çıktıkları, ama son anda ihanet ettikleri ar-kadaşlarının tasfiyesini aynı Demirel'e imzalatıyorlardı.

Karışık gibi görünse de anlaması zor değil, ihtilal her za-man olduğu gibi kendi evlatlarını yiyordu.15

Yoksa israil dönüşü Ankara'ya uğrayıveren CIA başkanı-nın bıraktığı Ordu'dan tasfiye edilecekler listesi mi uygulanı-yordu ?

9 Martçılar'ın üst düzeyinden geriye bir tek Kara Kuvvet-leri Komutanı Gürler ile Hava Kuvvetleri Komutam Batur kalmıştı.

Ordu'da tasfiyelerin yapıldığı 16 mart gününün gecesi, dönemin öğrenci liderlerinden Deniz Gezmiş ve Yusuf Aslan Sivas Gemerek'te yakalanıp, Ankara'ya getirildi. Sinan Cem-gil ve arkadaşlarıyla buluşacağı Nurhak Dağlan'na ulaşa-mamışlardı.16

14 Cüneyt Arcayürek,*Darbeler ve Gizli Servisler,* s. 147.

15 1 ocak 1971'den 1 temmuz 1972'ye kadar geçen 18 aylık süre içinde Kara Kuvvet-leri bünyesinden 115 subay, 89 astsubay, 64 Harp Okuluöğrencisi; Deniz Kuvvetleri'nden*78* subay, 10 astsubay, 32«jrenci; Hava Kuvvetleri'nden 264 subay, 54 astsubay ve 70öğrenci atıldı.

16 30 mayısta Adıyaman'ın inekli köyüyakınında kıstırılan Sinan Cemgil, Kadir Man-ga ve AlpaslanÖzdoğanöldürüldü, iki arkadaşlarıda yaralıolarak yakalandı. 23 martta da Hüseyin inan, Kayseri Pınarbaşı'nda yakalandı.

Türkiye kaynarken, CHP Kocaeli Milletvekili Nihat Erim, 19 martta hükümeti kurmakla görevlendirildi. Partisiyle ba-zı sürtüşmeleri olduğu zaten biliniyordu. O gün partisinden istifa edince bir anda aranan "partilerüstü ve tarafsız" baş-bakan niteliğini de kazanmış oldu!

Aslında Nihat Erim'e teklif bir önceki gün, 18 martta Çan-kaya Köşkü'ne çağrılarak, Cumhurbaşkanı Sunay ve Genel-kurmay Başkanı Tağmaç tarafından yapılmıştı. Öteki üç ko-mutanın bundan haberleri yoktu. Başbakanın atanmasında devre dışı bırakümışlardı/Darbenin üstünden bir hafta geç-meden 12 Martçüar ayasında emir komuta Sunay-Tağmaç kliğinin eline geçmişti.

Nihat Erim'in başbakan olmasından iki gün sonra, Bü-lent Ecevit, "Bu muhtıra ortanın soluna ve bana karşıdır" di-yerek CHP genel sekreterliğinden istifa etti.

Kabinede MİT kavgası

Bir hafta sonra açıklanan Erim kabinesine, muhtırada ye-r alan "reformları" gerçekleştirmek görevi verilmişti. Kurulan hükümete kamuoyunda "teknokratlar kabinesi" deniyordu.

Hükümette "siyasî işlerden sorumlu" başbakan yardımcı-lığına, 27 Mayıs Askerî Hareketi'nin kurmaylarından Sadi Koçaş getirilmişti. CHP Konya milletvekiliydi.

Ve MfTin ona bağlanması söz konusuydu.

Teşkilatı bilmeyen biri değildi.

Daha önce MlTte reform yapılmasının düşünüldüğü iki kez, 1962'de ve 1965'te örgütün başına getirilmek istenmiş-ti. Ama ikisinde de teşkilata Fuat Doğu'yu getirmek isteyen-lere yenik düşmüştü.

Şimdi başbakan yardımcısı olarak MiT ona bağlanıyordu.

Ve MtTin başında hâlâ Fuat Doğu vardı. Hem de, Sunay ve Tağmaç'ın artık vazgeçilmez adamı haline gelmiş olan Fuat Doğu.

Çok önceki yıllardan kalan "çekişme" 12 Mart sonrasına ta-şınıyordu. MtTin tepesinde siyasî tarihimize "Koçaş-Doğu kav-gası" adıyla geçecek olan çatışmanın fitili tutuşturulmuştu. Bu kavganın tüm ayrıntılarına az sonra gireceğiz. 12 Mart öncesinde, pipo tüttürürken istanbul'da bıraktı-ğımız Hıram Abas'ı da orada unutmayalım.

Hiram Abas, 12 Mart 1971 saat 13.00 haberlerinde rad-yodan okunan muhtırayı dinlediğinde Beyrut'tan istanbul'a döneli dört buçuk ay olmuştu. Bölge Başkanı Necip Yusu-foğlu, Kontrespiyonaj Şube Müdürü Hiram Abas'tı. Eski böl-ge başkanlarından Mazhar Eymür'ün oğlu Mehmet Eymür de artık teşkilata girmiş ve Hiram Abas'ın ekibinde grup amiri olmuştu.

Ekip olarak uğraşı alanları, Hiram Abas'ın "uzmanlık ala-nı" olan Ortadoğu sorunlarıydı. Ama esas işleri, Filistin kamplarında eğitim görüp geri dönen ya da halen*orada* olan solcu Türkleri saptamak ve yakalatmaktı.17

Eski tüfeklerden (Türkiye'nin en eski kuşak komünistle-rine böyle denir) Mihri Belli, mayıs ayı başında sınırdan giz-lice geçti ve Şam'daki El-Fetih bürosuna gitti. Orada Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) lideri Yaser Arafat'la tanıştı. Eylül ayında Türkiye'ye dönerken sınırda Suriye askeri istihbara-tı tarafından tutuklandı. Şam'daki El-Mezze Askerî Hapis-hanesi'nde üç aydan fazla tutuklu kaldı. Serbest bırakıldık-tan sonra 1972 başında yine gizli yollardan yurda döndü.I8

MfT-Mossad işbirliği gururla sunar!..

Hiram Abas ve ekibinin neler yaptıklarını Mehmet Ey-mür'den dinleyelim:

"O tarihlerde Arap talebelerin kurduğu birçok illegal ce-miyet vardı. El-Fetih, El-Saika, Demokratik Cephe, Halk Cephesi, Irak Talebe Birliği, Suriye Talebe Birliği vb gibi. Ka-nunlarımıza göre kökü yurtdışında olan bu tip cemiyetlerin faaliyetleri yasaktı. Bu

cemiyetlerin aşın soldaki Türk tale-beleri ile irtibatları oluyor, onların Ortadoğu ülkelerinde te-rör eğitimi görmelerine ve silahlanmalarına aracılık yapıyor-lardı.

(...) ilgili kuruluşlarla işbirliği yaparak bu cemiyetlerin

1712 Marttan sonra Filistin'e ilk gidenlerden biri de Mihri Belli'ydi. Kod adıEbu Hayr'dı(Faik Bulut,*Filistin R*üyası,s. 77).

18Mihri Belli,*Mihri Bolli'nin An*ları, insanlar Tanıdım II,Doğan Kitapçılık, s. 219-232.

elebaşılarını tespit ettik. Bir kısmını 'sınırdışı ettik. Daha sonra sıkıyönetim bu cemiyetleri kapattı, iyi bir eleman ağı kurmuş ve her türlü yeni faaliyetin daha başlangıcında ha-berini almaya başlamıştık.

(...) Arap talebelerle irtibatlı olan Nahit Töre'yi Teşviki-ye'deki bir evde bu şekilde, elemanlarımızdan haber alarak yakalatmışuk. Hedef ülkelere gelen giden mektuplar sansü-re tabi tutuluyordu. Çok iyi Arapça bilen bir tercümanımız vardı."19/x

MiT istihbarat Daire Başkanı Sabahattin Savaşman, Beyrut'ta görev yapan meslektaşı Hiram Abas için surdan söylüyordu: "Mossad'ın memleketimizde hayli geniş imkân-lan bulunmaktadır. Karşıcasusluk ekibindeki şahıs, Bey-rut'ta böyle temaslarda çok bulunmuştu. Lübnan'da CIA'yla beraber operasyonlara katılan, onlardan yüklü ücret ve ik-ramiyeler temin eden, Filistin kamplarındaki bir kısım solcu genci hedef alan faaliyetlerde gösterdiği basan sonucu mü-kâfatlandınlan bu kişi..."20

işte tam o sıralarda çıkmıştı teşkilatın tepesindeki kavga. Şimdi devletin doruklarında kopan MiT firtınasına kaldığı-mız yerden devam edebiliriz.

Sadi Koçaş-Fuat Doğu kavgası

Anımsayalım...

Önce Başbakan Menderes'in müsteşan Ahmet Salih Ko-rur şaşırmıştı MlTte neler olup bittiğine. Sonra 27 Mayısçılar.

Şimdi şaşma sırası 12 Mart'in başbakan yardımcısı Sadi Koçaş'a gelmişti.

Korur'dan Sadi Koçaş'a yirmi yılı aşkın bir zaman geç-miş, MAH'ın adı MiT olmuş, yasası çıkmış, ama teşkilatın iş-leyişi değişmemişti. Üstelik MiT müsteşan artık başbakan-lan aşmış. Genelkurmay başkanı ve cumhurbaşkanına is-tihbarat veriyordu. Dediğimiz gibi Sadi Koçaş teşkilatı tanı-yordu, arkadaşlan vardı. Ama daha işe başladıklan gün, di

19 Mehmet Eymür,*Analiz,* s.*57, 58.*

20 Sabahattin Savaşman,*3. Adam Anlat*ıyor,s. 24.

renişle karşılaşacağını doğrusu pek aklına getirememişti.

MfTin ilk itirazı yeni bakanlardan Atilla Karaosmanoğ-lu'naydı. Bakanlar Kurulu açıklanır açıklanmaz MİT Müste-şarı Fuat Doğu, Başbakan Nihat Erim'e koşup ilk "ihbarını" yaptı: "Karaosmanoğlu, Sosyalist Kültür Demeği kurucula-rındandır, Devlet Planlama Teşküatı'ndayken sol eğilimli olarak tanınmıştır."

Karaosmanoğlu ABD'den, Dünya Bankası'ndaki görevin-den ayırtılıp getirtilmişti hükümete.

Başbakan Erim'in kafası karışmıştı. Karaosmanoğlu'nu Amerikalılar önermişti. MÎTin itirazına karşı referans olsun diye, hemen Dünya Bankası genel başkanı, ABD eski savun-ma bakanı Mc Namara'ya düşüncesini sordu. Temiz rapo-ru" hemen geldi: "Mr. Karaosmanoğlu, başardı, milliyetçi, pı-rıl pırıl bir beyindir." Bunları başbakandan duyan Sadi Ko-çaş kulaklarına inanamadı:

Türkiye Cumhuriyeti'nin bir bakanı, yabancı bir bankanın başından, ABD eski savunma bakanından soruluyordu !21

Ama bu Başbakan Yardımcısı Köçaş'ın şaşıracağı daha ilk olaydı. Kendi başına neler geleceğini henüz bilmiyordu.

27 Mart günü kabine içinde görev bölümü yapıldı. Kara-osmanoğlu ekonomik işlerden, Sadi Koçaş siyasî işlerden sorumlu başbakan yardımcıları oldular. Köçaş'ın ağırlıklı görevi MGK ve MiT ile hükümet arasındaki ilişkileri yürüt-mekti.

Aksilik bu ya, Koçaş ertesi günü küçük bir trafik kazası geçirdi. Kaburgalarında çatlak vardı. Üç gün evden çıkama-dı, başbakanı göremedi.

Dördüncü gün Başbakanlık'a gittiğinde onu bir sürpriz bekliyordu: görev dağılımı değişmiş, MiT ve MGK ondan alı-nıp başbakana verilmişti. Fuat Doğu, o yokken Cumhurbaş-kanı Sunay'a ve Genelkurmay Başkanı Tağmaç'a gitmiş ve "kendisinin bir albayın (Koçaş) emrine verilmemesini, zaten kanunen başbakana bağlı olması gerektiğini" söylemişti.

Koçaş'ın istifaya kalkışması üzerine durum yeniden Cumhurbaşkanı Sunay'a intikal etti, onun da onayıyla yeni bir formül bulundu: MlTin başbakan yardımcısına bağlanmasında yasal engel yoktu, MGK Genel Sekreterliği ve MiT Müsteşarlığı idari işlerde Koçaş'a bağlı olacaktı, müsteşar sadece kanunda yazılı bazı hallerde başbakana karşı so-rumlu olacaktı.22

ilk kriz kâğıt üzerinde aşılmıştı. Ama aynı zamanda yak-laşık beş ay sürecek bir çatışmanın da ateşleyicisi oldu.

MlTin tepesinde başlayan kavga derhal örgütün içine sıç-radı. Bir taraf "MÎTi Koçaş'a bağlamayacaklar" propaganda-sını yürütürken, öbpr taraf Fuat Doğu'nun gidici olduğu bil-gisini yayıyordu. Teşkilat içinde birdenbire imzasız mektup-lar fırtınası esmeye başladı. Cumhurbaşkanına, başbakana. Genelkurmay başkanına, MtTteki her ilgiliye mektuplar postalanıyordu.

Köçaş'ın adayları: Haydar Saltık, Cihat Akyol

Bazı çevrelere göre. Başbakan Yardımcısı Sadi Köçaş'ın MiT Müsteşarı Fuat Doğu'yla kavgasının nedeni, bu kritik göreve kendisine yakın bir kişinin gelmesini sağlamaktı.

Bu kişi Köçaş'ın Harp Okulu'ndan sınıf arkadaşı ve aynı zamanda akrabası, MiT Dış istihbarat Daire Başkanı Abdul-lah Argun'du.

Bu olasılığın MiT içinde yayılması köstebeklerin hemen harekete geçmesine yol açü. "Başkan adayı Argun" hakkın-da fısıltı gazetesi yayınına belden aşağı vurarak başlamıştı:

"istihbarat çalışması yapıyorum diye, Ankara'nın ünlü Funda ve Milka pastanelerinden topladığı hayat kadınlarını teşkilata götürüp Nuri Gündeş ve Süleyman Yenilmez'le bir-likte âlem yapan adam.

"Elindeki çantasını KGB'ye kaptıran bir istihbaratçı nasıl teşkilata başkan olabilir ?.."

Sadi Köçaş'ın MlTin başına düşündüğü bir diğer isim ise, Özel Harp Daire eski başkanı Tümgeneral Cihat Akyol'du.

22Aralık 1971'e kadar sürecek olan bu kısa dönem, MiT'in bir başbakan yardımcısı-na bağlandığıson istisna oldu. Bir de, ileride göreceğimiz Birinci MC döneminde "aşırıakımlarıve güvenlik konularını" incelemeküzere bazıbakanlar ve MİT temsilcisinden bir kurul oluşturulmuş, bu kumlun başına, MHP Genel Başkanıve Başbakan YardımcısıAl-parslan Türkeşgetirilmişti. MİT dolaylıyoldan Türkeş'e bağlanmıştı!

Yatan arkadaştılar. Fuat Doğu, 1969 yılında MiT istihbarat daire başkanı olan Cihat Akyol'un gözünün yerinde olduğu-nu düşünüp, ayağını kaydırdığını daha önceki bölümde yaz-mıştık. Cihat Akyol, MiT'ten, Özel Harp Dairesi'ne "transfer" olmuştu...

Sadi Koçaş, yakın arkadaşı Cihat Akyol'u MiT'in başına getirerek Fuat Doğu'dan kurtulmayı planlıyordu...

Başbakan Yardımcısı Koçaş her fırsatta, Tümgeneral Ak-yol'un ingilizce, Fransızca ve Rusça bildiğinin altını çiziyor-du. Arkadaşı, yıllarca istihbarat birimlerinde çalışmıştı ve deneyimliydi.

Sadi Koçaş'ın aklının bir köşesindeki aday ise, Haydar Salük'tı. Kamuoyu Haydar Saltık'ı 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi'nden sonra yakinen öğrenecekti.23

Sadi Koçaş stratejisini Fuat Doğu'yu MfTten uzaklaştır-ma üzerine kurmuştu. Ancak Fuat Doğu öyle kolay pes ede-cek bir istihbaratçı değildi...

Fuat Doğu ekibinden olduğunu gizlemeyen K. F. rumuzlu bir MtT mensubu. Gazeteci Arcayürek'e şunları anlatmıştı:

"Birdenbire serviste bir mektup salgını başgösterdi. Tabiî mektuplardakl hedef, doğrudan Doğu Paşa'ydı. Öyle yazıl-mışlardı ki hukuk bilgisi olan birinin kaleminden çıkağı an-laşılıyordu. O zaman anlayamamış, sonradan öğrenmiştik. Serviste Doğu'ya ve ona yatan olan bizlere karşı

Koçaş yanlı-sı bir cunta kurulmuş. Cuntada Nuri Gündeş, Abdullah Ar-gun, Mehmet Ali Kaşıkçılar, Necdet, Sadi Koçaş'ın sınıf arka-daşı Behçet'in olduğunu öğrenecektik. Tabiî neden sonra !"24

Olayı teşkilatın o günlerini bilenler şöyle anlatıyor;

Talat Turhan: "Sadi Koçaş'ın amacı MiT'te üst düzey gö-revli olan akrabası Abdullah Argun'u müsteşar yapmaktı. Bunu yapmaktaki amacı akrabasını yükseltmek değil, MÎTe hatam olma isteğiydi. Biliyordu ta MfTe hakten olamazsa ba-şarıya ulaşamazdı. Fuat Doğu öteta kanadı temsil ediyordu. 27 Mayısçılar ile 12 Martçılar MfTte, hükümette ve Ordu'da

23Sadi Koçaş, Haydar Saltık'ı MiT müsteşarı yapamadı, ama Haydar Saltık, Sadi Ko-çaş'ı 12 EylûTûn Milli Güvenlik Konseyi'ne "danışman" yaptı.

24Darbeler ve Gizli Servisler, s. 174, 175 Nuri Gündeş o sıralarda Beyrut'ta görevli-dir. Eğer K. F.'nin verdiği bu bilgi doğruysa, çatılmaya o oa yurtdışından "katkıda" bulun-maktadır. Hepsinin emeldi albay olması da rastlantı m,dır bilinmez !

son kez kapıştılar ve galibi 12 Martçılar oldu."

MtT eski daire başkanı Mahir Kaynak: "Fuat Doğu, Sa-di Koçaş ile mücadeleye girdiğinde teşkilatta mektuplar furyası başladı. Mektup yazanlardan biri de Hlram Abas'tı. ilk kazan kaldıranlardan biri Abas olmuştu. Bunun nede-ni bence, Abas'ın kim olursa olsun kimsenin liderliğini ka-bul etmemesiydi. Önünün hep açılmasından yanaydı. Bu nedenle çok kişiyle, yani önündeki çok kişiyle kavga halin-deydi."•/

Evet, Hiram Abas'la yeniden buluşuyoruz. MtTte tayamet koptuğu sırada demek ta o da kollarını sıvayıp dalmıştı kav-gaya.

MtTin tepesinde meydana gelen çatışmanın boyutlarını

biraz daha açalım.

Sadi Koçaş'a yapılan teklifler

Sadi Koçaş ile Fuat Doğu'nun "mücadeleleri" çok eskilere dayanıyordu.

Tarih, 27 aralık 1961.

Dönemin MAH Başkanı Naci Aşkun, 27 Mayıs 1960 Ha-reketi'ni birlikte yaptıkları arkadaşı Sadi Koçaş'a birlikte çalışma teklifi götürdü: "Size önermek istediğim asü görev muavinllğimdir. Fakat halen bu görevde Albay Fuat Doğu vardır. Örgütte uzun yular çalışmış, tecrübeli ve çalışkan bir insandır. Bu sebeple onu ayırmayı düşünmüyorum. Ama birinci adam olacak nitelikte değil. MiT Yasası çıktık-tan sonra ben kalırsam benden sonraki en yüksek göreve, ben kalmazsam benim yerime geçirilmek üzere yetişmeniz için sizi şimdiden örgüte almak istiyorum.

Size şimdi ba-ğımsız çalışan istanbul daire başkanlığını teklif ediyorum. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Sayın Cevdet Sunay Üe ilişkilerim pek iyi değil. Kendileriyle hiçbir görev bağım ol-mamasına rağmen, sırf general olduğum için beni ve dola-yısıyla örgütü kendi emrinde sayıyor. Nereye gidersem kendisine önceden haber vermemi istiyor. Genelkurmayla ilgili olsun olmasın her istihbaratın hatta haberin mutlaka kendisine de verilmesini istiyor. Bunlar pek önemli olmayabilir. Fakat şimdi özel istihbarat isteklerinde de bulun-maya başladı."25

Sadi Koçaş, MAH Başkanı Naci Aşkun'un teklifini redde-diyor. Anımsarsanız benzer bir görevi Kurmay Yarbay Talat Turhan'a da teklif etmiş, o da reddetmişti.

Aradan birkaç yıl geçti.

Suat Hayri Ürgüplü Hükümeti (1965) sırasında, Sadi Ko-çaş'a bizzat başbakan tarafından MİT müsteşarlığı teklif edi-liyordu. Koçaş: "iyi, ama Sayın Başbakan üç ay sonra seçim var. Eğer AP iktidara gelirse ben nasıl çalışırım onlarla ?"

Başbakan Ürgüplü: "Onu düşünmeyin Sayın Koçaş. On-lar iktidara geldiği zaman siz teşkilata hâkim olmuş olacak-sınız. Cumhurbaşkanı ve Millî Güvenlik Kurulu'nun asker kanadı sizinle beraber. Hiçbir şey diyemezler."

Dönemin Genelkurmay Başkanı Sunay da ısrar edince Koçaş kabul edecek gibi oldu. Albay Cihat Akyol ve Albay Macit Akman gibi arkadaşlarını dolaşıp onaylarını aldı. Ama Koçaş'a oyun oynanacak, Sunay sonradan Müsteşar Yar-dımcısı Fuat Doğu ve MAH başkam olarak iki general tayin edecekti. Gerekçesi de hazırdı: "Albayın emrine general veril-mez t"26

Fuat Doğu, Sadi Koçaş'ın MiT müsteşarı olmasını "rütbe farkıyla" önlemişti.

Mtrte "meydan savaşı"

Koçaş artık başbakan yardımcısıydı, üstelik MlTten so-rumluydu. Bu kez yenilmeyi istemiyordu.

Koçaş'ın MiT içinde bir "cuntası" var mıydı bilinmez, ama "adamları" olduğu muhakkaktı. Başbakandan ve kendinden saklanan dosyalar olduğunu da bu kanallardan öğrendi. Bunlardan biri Yaşar Turiagür raporuydu.

Kimdi Yaşar Tunagür?

Bunu öğrenmek için 12 Mart öncesine kısa bir geri dönüş vaprnamız gerekecek.

Tunagür, izmir gezici vaiziyken Nurcu ve Atatürk düşma-nı olduğu içişleri Bakanlığı tarafından belirlenmiş, buna rağmen 1965'te AP hükümeti tarafından diyanet işleri baş-kan yardımcılığına getirilmiş bir kişiydi. Zaman içersinde Tunagür'ün rejim aleyhtarı faaliyetleri basında sık sık yer al-mış, ancak iktidara sırtını dayadığı için kimse onu yerinden oynatamamıştı. Ama Tunagür'ün marifetleri bu kadarla kal-mıyordu. Cumhuriyet gazetesi l mayıs 1969'da Dışişleri Ba-kanlığı'na verilmiş bir raporu açıklayarak. Yaşar Tuna-gür'ün Aramcofpetrol şirketi ve Rabıtatül-Âlemül-lslanı Der-neği'yle ilişkilerini belgeledi. Sık sık İrak'a ve Londra'ya seya-hat ediyor, her yıl hac bahanesiyle Suudî Arabistan'a gide-rek Arap dernekleriyle durum değerlendirmesi yapıyordu.

Rezalet ayyuka çıkınca Tabiî Senatör Mehmet Özgüneş, ocak 1970'te Senato kürsüsünden Tunagür'le ilgili bir ko-nuşma yaptı ve ardından da Senato'da "Yaşar Tunagür'ün zararlı faaliyetlerini araştırma komisyonu" kuruldu.27

Komisyon MlTten bilgi istediğinde aldığı yanıt "MlTte Tu-nagür'le ilgili belgeye dayalı bilgi olmadığTydı. MiT ve Demi-rel Hükümeti, Tunagür dosyasını hasıraltı etmişti. Tuna-gür'ün Başbakan Süleyman Demireı'in kardeşlerinden Hacı Ali Demirel'in en yakın dostu olduğu ve Nazmiye Demirel'in Çankaya'daki bir apartman dairesinde kira vermeden otur-duğu da gene Özgüneş'in bilgisi dahilindeydi.28

28 temmuz 1970 tarihli*Devrim* dergisinde de açıklanan bu MiT raporunda, Tunagür'ün Nurculuktan Kürtçülüğe, Komünizmle Mücadele demeklerinden milliyetçi öğretmen-lere, Müslüman Kardeşler ve İrak'taki Nurculardan Rabıta örgütüne ve örgütün isviçre Şube Başkanı Dr. Said Rama-zan'a kadar ilişkiler zinciri anlatılıyordu. Sonuç olarak aşın sağın lideri haline geldiği ve doldurduğu kadrolarla Diyanet işlerini de buna alet ettiği belirtiliyordu.

işte Başbakan Yardımcısı Koçaş'tan saklanan dosyalar-dan biri buydu. Olay hakkında daha önceden bilgisi olan

2712 Mart hükümetinde devlet bakanıolan MehmetÖzgüneş, Yaşar Tunagür'üDiya-netten uzaklaştırdı. Ama 12 Eylül'de de devlet bakanıolan aynıÖzgüneşbu kez Rabı-ta'yla kendisi ilişki kurdu ! Rabıtaörgütüyle ilgili daha genişbilgi için bkz. Uğur Mumcu,*Ra-b*ıta,um:ag ve Soner Yalçın,*Hangi Erbakan,*Öteki Yayınevi.

28İlham! Soysal,*Cumhuriyet,* 25.3.1987,

Koçaş, MlTtn Senato Komlsyonu'na gönderdiği "Belgeye da-yalı bilgi yoktur" yazısıyla, Cumhurbaşkanı Sunaya verdiği raporun bir kopyasını buldurttu. Bunları zamanı gelince kullanmak üzere çekmecesine koydu.

Diğer yanda MiT Müsteşarı Fuat Doğu her fırsatta aynı sözlerini tekrarlamayı sürdürüyordu; ona göre "anarşinin" kaynaklan, 1961 Anayasası, bunun sonucu oluşan-üniver-site özerkliği, özerk TRT, basın özgürlüğü, bağımsız yargı, sendikalar, CHP'nin sol kanadı ve Cumhuriyet Senato-su'ndaki 27 Mayısçı tabiî senatörlerdi!..

Hangi devlet yetkilisi istihbarata ilişkin bir şey sorsa, MiT müsteşarı hemen "anarşinin sebepleri" diye konuya giriyor ve bunları sıralıyordu.

Önerdiği çözüm ise hep aynıydı: Anayasa değiştirilsin, sı^ kıyönetim ilan edilsin, MiT'te dosyası olan bütün solcular tutuklansın!

Nisan ayı başında MiT, Bakanlar Kurulu'na yedi saat sü-ren bir brifing verdi. Yedi saat boyunca yine aynı şeyler tek-rarlandı ve yine haklarında ne bir belge, ne bir yargı karan gösterilmeyen birçok aydın suçlandı.

Toplantının sonunda söz alan Koçaş, MlTin "daha kolay fakat renkli olaylarla ilgilenme

eğilimini, hiç uğraşmamaları gereken iç politikaya yönelmesini, asıl görevlerini ikinci pla-na atmasını" eleştirdi ve "MiT Kanunu içinde kalacak faali-yetlerini destekleyeceklerini, ama bunun dışında özellikle partilerarası faaliyetlere yönelirlerse buna müsaade etmeye-ceğini" kesin bir dille söyledi.

Kartlar açılmış, kılıçlar çekilmişti...

Bundan birkaç gün sonra 9 Martcılar'ın içinde bulunup da, toplantıları banda kaydeden Korgeneral Atıf Erçıkan'ın evine bomba atıldı.

Sadi Koçaş, MiT müsteşarından bombayı atanlar konu-sunda istihbaratları olup olmadığını, terör eylemlerine karşı ne önerdiklerini sordu. Fuat Doğu iki dosyayla çıkageldi: bunlardan biri Anayasa'nın 40'tan fazla maddesinin değişti-rilmesi, diğeri ise sıkıyönetim ilan edilmesiyle ilgiliydi.

Genelkurmay Başkanı Tağmaç da Anayasa değişiklikleri ve sıkıyönetim için hükümete baskılarını arbrmıştı. Hükümet, özgürlüklerin kısıtlanması için kendilerinin dı-şında esaslı hazırlıklar yapıldığını ancak o zaman öğrenebi-liyordu.

Devletin zirvesindeki bu tartışmalar sonucunda Koçaş, artık bir gerçeği görmüş oluyordu: "Genelkurmay Başkanı maalesef cumhurbaşkanının kayıtsız şartsız emrindedir. Cumhurbaşkanı da MfT müsteşarının etkisindedir. Yani on-lar bir sacayağıdır."

Zaten, Koçaş'ın bu konularla ilgili olarak destek istemeye gittiği ismet inönü de ona, "Bugün, bir ay sonra, duruma Sunay'la Tağmaç hâkim. Şimdi anlıyorum ki onların akü ho-cası MiHrEmniyet (MiT)"29diyordu.

Korgeneral Atıf Erc'kan'ın evine bomba olayı üzerine Nihat Erim bir açıklama yaptı, alınacak önlemlerin "balyoz" gibi ineceğini söyledi. 26 nisanda 11 üde sıkıyönetim ilan edüdi.

Sunay-Tağmaç-Doğu üçlüsünün istediği olmuştu. Bu sa-yede "anarşi" konusunda hükümeti devreden çıkardılar ve sıkıyönetim komutanlarını perde arkasından yönlendirmeye başladılar.

MlTln "Balyoz Operasyonu"

Sıkıyönetimin ilanının ertesi günü Cumhuriyet ve Akşam gazeteleri, Deurimve Ortam dergileri kapatıldı. Ardından da Türkiye îşçi Partisi, Millî Nizam Partisi, Dev-Genç, Ülkü Ocakları.

Balyoz sözcüğünü duymak, zaten tetikte bekleyen insan avcılarını harekete geçirmeye yetti. Özellikle de komutanı Faik Türün olan istanbul Sıkıyönetimi "sıkı" çalışıyordu: "Balyoz Operasyonu" başlamıştı...

Çetin Altan ve ilhan Selçuk tutuklandı. Daha sonra da Sabahattin Eyüboğlu ve Azra Erhat. Turhan Selçuk gözal-tında dövüldü.

Aydınların tutuklanması başlar başlamaz işkenceler de beraberinde geldi. Gazeteci Emil Galip Sandalcıya gözaltın-da işkence yapıldığı, Gazeteci Nimet Arak tarafından hükü-mete duyuruldu.

29 Sadi Koçaş, a.g.e., s. 161-165.

MiT dosyalan raflardan indirilmişti. Tutuklamaların çoğu MiT'in sıkıyönetim komutanlıklarına verdiği "kara listelere" göre yapılıyordu. Ama MlTe bu kadarı yetmemişti.

Genelkurmay'da yapılan haftalık sıkıyönetim brifinginde müsteşar şöyle dedi: "Dev-Genç'e ait yardım makbuzlarının dip koçanlarını elde ettik. Dev-Genç'e yardım yapan herke-sin adlan şu an elimizdedir. Listelerini sıkıyönetim komu-tanlığına vereceğiz. Hepsi tutuklanırsa bu iş kökünden hal-ledilecektir.^0

Hükümet engel olmaya çalıştıysa da bir kere ok yaydan çıkmıştı.

Fuat Doğu brifingden çıkar çıkmaz tutuklanmasını iste-diklerinin isimlerini sıkıyönetime verdi. Böylece "şu veya bu nedenle" Dev-Genç'e bağış verenler de toplanmaya baş-lıyordu.

17 mayısta israil'in istanbul Başkonsolosu Efraim Elrom kaçırıldı.

Tüm Türkiye'ye yayılan ikinci ve daha büyük bir tutukla-ma dalgası da beraberinde geldi.

Eylemi Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (THKP-C) örgütü üstlenmişti. "Tutuklu devrimciler üç güne kadar ser-best bırakılmazsa konsolosu öldüreceklerini" duyuruyorlardı.

Hükümetin uzun tartışmalar sonucu hazırladığı bildiriyi Sadi Koçaş radyonun 22.45 haberlerinde okudu: "Elrom he-men serbest bırakılmazsa, konsolosu kaçıran, öldürmekle tehdit eden veya onlara yardım edenler, onlan tahrik eden-ler gözaltına alınacak. Kaçıranlar ve onlara yataklık edenler idamla yargılanacak. Elrom öldürülürse kanun geçmişe dö-nük olarak da uygulanacak"tı.

Bildirinin hazırlanması sırasında Özel Kalem'de olan MiT Müsteşan Doğu, "Bildiri çok güzel oldu, yayınlanır yayınlan-maz ben valilerle temas ederim, bütün şüphelileri tutuklatı-rız" demişti.

Ne diyorsa öyle oldu.

18 mayıs günü 11 ilin sıkıyönetim komutanlıktan ile geri kalan 56 ilin valileri korkunç bir insan avı başlattı.

Elrom'u THKP-C kaçırmıştı, ama Türkiye'nin dört bir yerinde, bu örgütle yakından uzaktan ilgisi olmayan yazarlar, çizerler, üniversite hocalan, öğretmenler, memurlar, öğren-ciler gözaltına alınıyordu.

Ve Hiram Abas'a gün doğmuştu. Hiç sevmediği masa ba-şı işini nihayet bırakmış, çift tabancası ve ağzından düşür-mediği piposuyla "operasyon" sahnesine çıkmıştı.

"Sorgulardan" alınan bilgilerle saptanan evlerin basılması için kurulan ekibin başındaydı. MfTten aln-yedi kişinin bu-lunduğu ekipte Mehmet Eymür de vardı. Emniyet Birinci Şu-be ekipleriyle birjöcte çalışıyorlardı. MiT ekibi baskın sırasında geri planda katfyör, esas olarak evin aranmasında rol alıyordu. Ama Hiram Abas'ın bu kurala uyduğu pek söylenemezdi.

Burada yapılacak bir saptama belki de Hiram Abas'ın ne-den "komünistlere karşı" hep en ön safta koştuğunu anla-maya biraz yardımcı olabilir. O dönemde Ortadoğu'daki ge-lişmeler ve israil'in Arap ülkeleriyle girdiği savaş, Türk hü-kümeti tarafından çekimserlikle izlense de kamuoyunda, özellikle de sol ve sağın bazı gruplarında israil aleyhtan güç-lü bir hava vardı. Resmî ideoloji 10 yılı aşkındır "komünizmi" başdüşman olarak göstermişti. Ancak kamuoyunda yavaş yavaş masonluk ve Siyonizm de hoş karşılanmaz olmaya başlamıştı. Hiram Abas mason olarak biliniyordu. Bu söy-lentiyi örtmek için görevi olmamasına rağmen herkesten faz-la "antikomünist" gözükmesi gerekiyordu!

12 Mart'ın bu ilk büyük tutuklama kampanyasının bo-yutlarını anlamak için, sadece Faik Türün'ün emriyle gözal-tına alınan ünlülerden bir kısmını saymak bile yeterliydi: Mümtaz Soysal, Cemal Madanoğlu, Doğan Avcıoğlu, ilhamı Soysal, Altan Öymen, Uğur Alacakaptan, Uğur Mumcu, Uluç Gürkan, Bahri Savcı, Muammer Aksoy, Bülent Nuri Esen, Behice Boran, Sadun Aren, Nihat Sargın, Adil Özkol, Tank Zafer Tunaya, Yaşar Kemal, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Fa-kir Baykurt, Kemal Türkler...

Tüm Türkiye'de süren beş günlük Balyoz Öperasyo-nu'nun sonucu 547 tutukluydu.

işin ilginç tarafı, 1961 Anayasası'nı hazırlayan öğretim üyeleri; Aksoy, Savcı, Soysal, Esen, Alacakaptan ve Tunaya'nın gözaltına alınmasıydı. Hedef belliydi; 27 Mayıs ve onun getirdiği özgürlükçü Anayasa!..

Gördüğü tablodan dehşete düşen Koçaş, "Bildirideki amacımız Konsolos Elrom'u kaçıranlan korkutup serbest bırakmalarını sağlamaktı. Tahrik eden' deyince, basında AP iktidarını, Türkiye'nin bozuk düzenini tenkit eden ne kadar yazar, ne kadar üniversite hocası varsa hepsini tutukladılar. Yaptığımız hatanın azametini bir defa da o*zaman* anladım. Ve kendimi hiç affetmeyecektim böyle bir oyuna getirilmiş olmaktan dolayı"[31]diyordu.

Yılmaz Güney'in evinde saklanıyorlar

22 mayısta istanbul'da. >kağa çıkma yasağı kondu ve kent, 30 000 güvenlik gücü tarafindan didik didik arandı. Ama ne Elrom ne de kaçıranlar bulunamadı.

Neden mi?

Çünkü eylemciler aramanın yapıldığı gece, ünlü sinema sanatçısı Yılmaz Güney'in evinin çatı aralığında saklanmış-lardı.

THKP-C'nin hükümete verdiği üç günlük süre dolduğun-da örgüt yönetimi "öldürelim mi, fidye alıp bırakalım nü" ko-nusunu tartışmış ve "öldürme" karan çıkmıştı. Elrom'u Ni-şantaşı Hamarat Apartmanı'nda rehin tutanlar birkaç gün daha beklemek niyetindeydiler. Ama 23 mayısta sokağa çık-ma yasağı uygulanacağını radyodan duyunca infazı erkene aldılar. Sonrasını Askeri Savcı Naci Gür'ûn iddianamesin-den okuyalım: "(22 mayıs) Saat 18.00 sıralarında radyoyu sonuna kadar açan Mahir Cayan, 6,35'lik tabancasını Efra-im Elrom'un sağ kulak sayvanı ön üst kısmı, saçlı deri mın-tıkasına yönelterek üç el ateş etmiştir. Başkonsolos anında ölmüştür... Mahir Cayan, Hüseyin Cevahir ve Oktay Etiman evden ayrılarak Yılmaz Güney'in arabası ile beklediği

soka-ğa gelmişlerdir. Yılmaz Güney ile saklanma konusunu ko-nuşan sanıklar çatıya açılan bir kapağın varlığını öğrenince burada gizlenmeyi daha emin bulmuşlar; 23 mayıs 1971 gü-nü aramanın biteceği vakte kadar burada gizlenmişlerdir." Elrom'un cesedi 23 mayıstaki aramalar sırasında Hama-rat Apartmanı'nda bulundu.

Ama olayla ilgili spekülasyonlar günümüze kadar sürdü.

iddialara göre istanbul Emniyeti, Elrom'un kaçırılacağını bir ay önceden biliyordu. Sadi Koçaş da anılarında bu iddi-ayı doğruluyor. Elrom'un kaçırıldığının haber alınması üze-rine içişleri Bakanı Hamdi Ömeroğlu, Koçaş'a şöyle diyordu: "Asıl suçlu istanbul Emniyeti'dir. 10-15 gün evvel Emniyet Genel Müdürlüğü, konsolosun kaçırılması ihtimalini tespit etti. Kendilerine emir de vermiş olmamıza rağmen nasıl ön-lenenıez bu iş anlayamıyorum."32

Hatta Emniyet bunu istihbarat örgütüne de bildirmişti. Elrom'un kaçırılacağının haberi MiT istanbul Bölge Başkanı Turan Deniz'e gelmişti.33

iddialara destek olarak, bilindiği halde önlem alınmama-sı, üstelik Elrom kaçırıldıktan sonra sanki kaçıranların onu öldürmesini ister gibi istanbul'un kanş kanş aranması gös-teriliyordu. Sıkıyönetimin yürüttüğü tutuklama kampanya-sıyla da yine Elrom'un öldürülmesi istenir gibiydi. Elrom öl-dürülürse, tutuklamalar gerekçe kazanacak, dış dünyaya "İşte görün bu anarşistler ne biçim insanlar" denebilecekti. Psikolojik harp uygulanıyordu!

Yüzbaşı llyas Aydın ajan mıydı ?

Olaya adı karışanlardan ve Konsolos Elrom'u öldürdüğü söylenen THKP-C militanı, Hava Harp Okulu'nda istatistik öğretmenliği yapan Yüzbaşı llyas Aydın'ın sonu da merak konusuydu. Ajan olduğu için Filistin'de öldürüldüğü söyle-niyordu. Acaba öyle miydi, yoksa bugün bir başka kimlikle mi yaşıyordu ?

Mehmet Eymür ise şöyle diyor: "llyas Aydın benim için de

32 Sadi Koçaş, a g.e., s. 213.

33İTÜÖğrenci Birliği BaşkanıHarun Karadeniz,*Ya*şamımdan AcıDilimler(MAY Ya-yınları, 1975) adlıkitabında 1971 yılında kaldığıMaltepe AskerîCezaevi'ndeki bir anısını şöyle anlatır: "Koğuştaki gençler ClA'dan MiT'ten bahsediyorlar ve onlarıküçümsüyorlar-dı. (27 Mayıs 1960 Hareketi ninönde gelen isimlerinden MBKüyesi) irfan Solmazer, 'Ço-cuklar siz MİT'İpek kenara atmayın, bu işler sizin bildiğiniz gibi değir dedi. Gençlerin umur-samaz tavrınıgörünce Solrnazer sinirleniyor; 'Siz biliyormusunuz ki, Elrom'un kaçırılacağı-nıhükümet sekiz günönceden biliyordu.' Gençler pek ihtimal vermediler" (s 32-35).

bir şüphedir. MiT değil, ama herhangi bir başka örgütün THKP-C içindeki ajanı olabilirdi."34

THKP-C mensuplarından Yüzbaşı Orhan Savaşçı: "tlyas Aydın'ın ajan olduğu yolunda dün kuşkularımız vardı, bu-gün de vardır. Fakat bu kuşkulan doğrulayacak kanıtlan -maddî kanıtlan- elde edebilmiş değiliz."35Ertuğrul Kürk-çü: "Şenim kanım da tlyas Aydın'ın ajan olduğu yolunda-dır. Ancak ben llyas Aydın'ın bir kışkırtıcı ajan değil, bir muhbir olduğu

kanısındayım."36

THKP-C lideri Mahir Cayan, konuyla ilgili olarak dava ar-kadaşf Oktay Etiman'a surdan söylüyordu: "llyas Aydın'la MiT bağlantı kurmuş, MiT, llyas'a ajanlık önermiş. Kabul et-mesini, bize de istihbarat getirmesini istedim."37

Bir iddiaya göre ise, Elrom, Araplarla yakınlaşmayı savu-nuyordu ve zaten Türkiye'ye sürgün gelmişti. Ülkesinde an-tifasişt olarak tanınıyordu. Zaten neden Elrom'un kaçırıldı-ğı ise bugün hâlâ muamma. Çünkü, örgüt ispanya veya Por-tekiz konsolosunu kaçırmak istiyordu, ancak bugün kimse-nin de bilemediği bir nedenle birden Elrom'un "esir alınma-sı" gündeme gelmişti.

iddialar çeşitliydi. Ama olayda polisin en azından ihmali bulunduğu saptanmıştı: iddialan incelemek üzere Emniyet Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanı Adnan Çakmak38görevlendirildi.

Elrom'un öldürülmesinde istanbul Emniyetinin, ihmali görüldüğü için Emniyet Müdürü Muzaffer Çağlar ve Emni-yet Birinci Şube Müdürü Ilgız Aykutlu39görevden alındılar.

israil Başkonsolosu Elrom'un ölü bulunmasından sonra Mahir Cayan ve arkadaşları istanbul'da sıkışmışlar, yaka-lanmalan için takip ve baskınlar da yoğunlaştırılmıştı.

34Mehmet Eymür,*Analiz, s.* 84.

35Uğur Mumcu,Çıkmaz Sokak,s. 68,89.

36 Uğur Mumcu, aynıyer., s. 88, 89.

37 Turhan Feyztoğlu,*Mahir, s.* 364.

38 AdnanÇakmak, Mareşal FevziÇakmak'ın yeğeniydi. 1973te Ziverbey'de işkenceli sorgulamaya alındı.

39 ligiz Aykutlu, 6şubat 1979 tarihinde uğradığısilahlısaldırısonucuöldürüldü.

27 Mayıs'ta basılan bir evde Necini Demir, ilkay Demir, irfan Uçar ve Necati Sağır yakalandı. 28 mayısta da Ziya Yılmaz, Ulaş Bardakçı ve Rüçhan Manas ele geçirildi. 30 ma-yısta ise Maltepe Rıhtım Caddesi'ndeki bir evde kıstırılan Mahir Cayan ile Hüseyin Cevahir sığındıklan evin küçük kı-zı Sibel Erkan'ı rehin aldılar. Bina güvenlik güçleri tarafın-dan kuşatıldı.

Kuşatma 51 saat saat sürdü. Sonunda dünya atıcılık şam-piyonası üçüncüsü Deniz Binbaşı Cihangir Erdeniz,40Hüse-yin Cevahir'i uzaktan dürbünlü silahla tek atışta öldürdü.

Çıkan çatışmada Mahir Cayan yarak olarak ele geçirildi. Operasyona katılanlar arasında Hiram Abas'ın ekibi de var-

.

Hiram Abas'ın çarpışmaya girdiği iki genç Mahir Cayan ve Hüseyin Cevahir de kendisi gibi Siyasal Bilgiler Fakülte-si'ndendi. Aynı fakültenin mezunlan iki ayn gruptaydı!..

MiT'in yok ettiği rapor

Cezaevleri doluyordu, ama MiT doymuyordu. Bu kez de TÖS'ün42kapatılmasını ve içindeki "komünistlerin" tutuk-lanmasını istiyorlardı.

20 mayısta Başbakanhk'ta yapılan brifingde MiT temsil-cisinin verdiği bir örnek Sadi Koçaş-Fuat Doğu kavgasında bardağı taşıran son damla oldu.

Brifingdeki uzun izahlardan sonra Sadi Koçaş dayana-mayıp müsteşara sordu: "Bir yazarın komünist olduğunu nasıl anlıyorsunuz ?"

Müsteşar Doğu, sorunun yanıtını konuşmacı olan MÎT görevlisine bıraktı. Emekli subay olan MiT mensubu açıkla-dı: "Kara Harp Okulu'nda bir makinalı tüfek hocamız vardı. Tüfekte anza varsa tak tak seslerinden arızanın yerini ve se-bebini hemen anlardı. Biz de komünizm konusuna o kadar alıştık ki bir yazıyı okurken komünizm propagandası olup olmadığını hemen anlarız. Sosyal adalet, sosyal güvenlik, re-formlar, diye başlar, bu maske altında gider..."

Bu acayip benzetme hükümetin kesin kararını vermesi-

40Cihangir Erdeniz birkaçyıl sonra yarbay rütbesinden emekli oldu.İstanbul'da açtı-ğıav malzemeleri satan mağazasında 23 haziran 1978 tarihindeöldürüldü.

41Mehmet Eymür,*Analiz,* s. 58.

42 O zamanlar 80 OOO'den fazlaüyesi olan TürkiyeÖğretmenler Sendikası.

ne yetmişti: Fuat Doğu gitmeliydi. Çünkü artık biliniyordu ki, MiT daha, THKP, THKP-C ve THKO arasındaki farkı büe bilmiyordu! Hepsini aynı örgüt sanıyordu!..

O ay sonundaki MGK'ya hükümet kanadı kararlı ve ha-zırlıklı gelmişti. Bu kez kulis çalışmasında başarılı olan hü-kümetti: Sadi Koçaş, manevî lideri ismet inönü'ye gidip des-tek sözü almış. Başbakan Erim de Cumhurbaşkanı Sunay'ı yumuşatmıştı.43

MiT müsteşarı bilinen uzun sunuşlarından birini yapıp erken ayrıldı toplantıdan. Fuat Doğu gidince hükümet ko-nuyu açmak için daha bir rahatladı. Aslında herkes ne ko-nuşulacağını biliyordu, iş kuruldaki güçler dengesine kal-mıştı.

ilk sözü Başbakan Yardımcısı Koçaş aldı ve hemen konu-ya girdi: MiT kendi yasasıyla belirlenen stratejik istihbarat görevini yapmak yerine, siyasî işler peşinde koşmak, tertip-ler almak, siyasî akıl hocalığı yapmak, siyasî ve idarî icraat-ta bulunmak gibi görevi olmayan işler yapmaktaydı. "Bu suçtur" dedi Koçaş devam etti: "MlTin yasadışı eylemlerinin bundan ibaret olduğunu da sanmıyorum. Biz bu suçun iş-lenmesine daha fazla tahammül edemeyiz. Şu kanaata var-dık ki bu müsteşar ve onun istinat ettiği (dayandığı) ekiple MİT görev yapamaz ve biz de hükümet olarak bu zatla daha fazla çalışamayız."

Tartışmayı yöneten Cumhurbaşkanı Sunay'ın sözü bek-letmeden verdiği Genelkurmay Başkam Tağmaç, özetle Or-du'nun böyle bir değişikliğe taraftar olmadığını söyledi; "Mu-harebe ortasında karargâh değiştirilmez" dedi. Sunay bu sö-zü, "Çay geçerken at değiştirilmez" biçiminde yinelerken Ko-çaş tekrar söz istedi.

İndirici darbeyi sona saklamıştı. Genelkurmay başkanına cevaben sözü, daha hâlâ Cumhurbaşkanı'nda olduğunu43 Buçatışma sürerkenÖzel Harp Dairesi (ÖHD) başkanlığınıCihat Akyol yapıyordu. Geçen bölümlerden anımsanacağıgibi Koçaş'ın 27 Mayıs Darbesi'ne davet ettiği kişiler-den biri de Cihat Akyol'du. 1967'ye kadar istihbarat daire başkanlığıyaptığıMiT'ten Fuat Doğu'yla anlaşamadığıiçin ayrılıpÖHD'ye başkan oldu. Yani, Sadi Koçaş'ın kavgasında Cihat Akyol onun yanındaydı. 1971'de Trakya tümen komutanlığına tayin oldu veÖHD başkanlığınıyardımcısıTuğgeneral Kemal Yamak'a bırakan Akyol, 1973'te emekli oldu.

bildiği Diyanet işleri Başkanı Yaşar Tunagür dosyasına getirdi: "MiT yanlış, hatta yalan rapor da veriyor. Tunagür hakkın-da soruşturma açan Senato Komisyonu'nun bilgi isteğine MiT, 'Bu zat hakkında bilgi yoktur' diye cevap verdi. Ben ba-kan olunca yazışmaları okudum, MiT 'belgeye bağlı bilgi ol-madığını' bildiriyordu."

Oyun tutmuştu, Cumhurbaşkanı Sunay hemen müda-hale etti:

- Olma2 öyle şey, o dosya duruyor bende. Koçaş:

- Oynaması lazımdı, ama oldu. Bunun üzerine MlTten Tunagür hakkında "belgeye dayalı bilgi" istedim, üç gün sonra dosya geldi.

Cumhurbaşkanı Sunay sinirlendi:

- Olamaz. Olursa ben o dosyayı Fuat Paşa'nın başına fır-

latinnı.

"işte biz de başına dosya atacağınız bu müsteşarla çalışa-mayacağımızı söylüyoruz" diyerek Koçaş son noktayı koydu.

Genelkurmay Başkanı Tağmaç'ın direnci kırılmaya başla-mıştı: "Hep Başbakan Yardımcısı Koçaş konuştu, başbakan ne diyor bu işe" diye yardım aradı. Ama bulamadı, Başbakan Nihat Erim'in yanıtı kesindi: "Sayın Koçaş hükü-met adına konuşuyor, kendisiyle aynı görüşteyim."

Tağmaç bu kez komutanlara başvurdu. Kara Kuvvetleri Komutanı Gürler çekimser kaldı. Hava Kuvvetleri Komutanı Batur, "Hükümet bu müsteşarla çalışamam diyorsa çalış-ması mümkün değildir" dedi. Bakanlardan da -daha sonra başbakan olacak olan Millî Savunma Bakanı Ferit Melen ha-riç- destek gelmeyince Genelkurmay Başkanı Tağmaç "müs-teşarını" kaybettiğini anladı.

Artık iş Fuat Doğu'nun yerine aday bulmaya gelmişti. Hükümet General Şefik Erensü'den söz edecek oldu. Tağ-maç, "Çok bilgilidir, benden bile kültürlüdür. Ama emekli ol-maz. Muvazzaf

da vermem. Fuat Paşayı da bırakamam ar-tık. Bir sivil bulsunlar" sekline dönüştürdü direnişini. Aday tartışması bir sonraki MGK'ya bırakıldı.

Dışişleri Bakanı Osman Olcay'ın deyişiyle hükümet o gün "MiT meydan savaşı vermiş ve kazanmıştı".

Ama yaralıyorlardı. Savaşın sadece bir cephesi kapan-mıştı.

200 sayfa yırtık yer

Neıvsıueekdergisi {22.11.1971) CIA'nın 1965 yılına kadar sürdürdüğü "yöntemleri artık değiştirmeye başladığını ha-ber veriyordu:

"... 1965 yılına kadar CIA'nın temel birimi yabancı bir ül-kedeki görevli ajanıdır. Bu ajan o ülkenin gazetecilerine rüş-vet yedirip Amerika lehindeki yazılan yayınlatmakta yahut bir gün kullanabilecek siyasal hareketlere sessizce para yar-dımı yapmaktadır. CIA'nın adamlan bulunduklan ülke va-tandaşlarının özel hayatını ve önemlerini incelemekte, şan-taj yahut rüşvet yoluyla kimleri ajan olarak kullanabileceği-ni araştırmaktadır."

"... Zaman zaman CIA'nın daha cesur girişimleri olmuş-tur. Bunların bazdan artık bilinmektedir. 1953'teTahran'da düzenlenen ve sahi tekrar iktidara getiren hükümet darbesi, zengin petrol

kaynaklarını Ruslardan uzak tutabilmiştir. Guatemala'daki solcu hükümeti deviren 1954 ayaklanması CIA tarafından düzenlenmiştir. Daha sonralan, çeşitli pis görevlerin yerine getirilmesini CIA başkalarına bırakmış, başkalarım kullanmıştır. CIA darbe kapasitesini kaybetmiş değil tabu."

CIA'nın "pis görevlerin" yerine getirilmesini "başkalarına" bıraktığı bu yeni strateji, birçok ülke gibi Türkiye'yi de yir-minci yüzyılın son çeyreğinde yaşadığı kan, şiddet ve gözya-şı dolu bir döneme sokacaktı.

CIA dilinde "dirty action" (kirli harekât) denilen bu işlerin bırakıldığı Türkiye'deki "başkalan", zaten bir süredir görev basındaydılar.

l ilerin istifasından az önceydi. Kasım ayı sonlarına doğ-ru Tümgeneral Memduh Ünlütürk, eski dostu Sadi Koçaş'ı aradı, istanbul'a tayin edildiği için veda etmek istemişti. Ko-çaş bu "mevsimsiz" tayine şaşırıp "Hayrola ?" diye sorunca, Ünlütürk, "Sayın Genelkurmay başkam istanbul'da çalış-mamı emrettiler, 1. Ordu Karargâhı'nda olacağım. Kesin ye-rini ben de bilmiyorum"48yanıtını veriyordu.

Ünlütürk, Genelkurmay Başkanı Tağmaç'ın emriyle 1. Ordu'da, yani Faik Türün'ün yanında, "kesin yerini bilmediği" bir yere gidiyordu. Tıpkı bir süre sonra gözaltına alınmalarını emredeceği kişilerin "bilmedikleri bir yere" götürülmeleri gibi!

Komutanın da, tutukluların da neresi olduğunu geldik-ten sonra öğrenecekleri bu yer, MtTin istanbul'daki gizli sor-gulama merkezlerinden biri olan Ziverbey'deki Zihnibey Köşkü'ydü.

29 kasım akşamı THKP-C'nin beş lideri tutuklu bulunduk-lan Maltepe Askeri Cezaevi'nden kaçti: Mahir Cayan, Cihan Alptekin, Örnç/Ayna, Ulaş Bardakçı ve Ziya Yılmaz, bir ay ça-lışarak kazdıkları tünelden hapishane dışına çıkmışlardı.

Hem nasıl kaçtıklarının hem de şimdi nerede saklandık-larının araştınlması gerekiyordu. Peki, ama kim arayacaktı kaçanları ?

Evet, iyi tahmin ettiniz, Hiram Abas ve arkadaştan yine sahnedeydiler.

Ünlü Zihnibey Köşkü'nde ve Ankara'dan "bu işler için" özel olarak getirtilmiş olan Tümgeneral Memduh Ünlü-türk'ün emrinde, sıkıyönetim. Emniyet ve MtT işbirliğinde.

THKP-C liderleri tutuklanıp Maltepe'ye götürülür götü-rülmez cezaevindeki bazı görevlilerle ilişki kurdular, bir kıs-mını örgüte çekmeyi başardılar. Bunlardan biri de Teğmen Fuzuli Yazıcı'ydı. Örgüt mensuplarından Ulaş Bardakçı genç teğmenin kadın tutuklulardan Rüçhan Manas'a duygusal bir yakınlık duyduğunu fark etti ve onunla görüşmeye baş-ladı. Teğmen Yazıcı'yı etkilemek üzere Mahir Çayan'ın kayın-biraderi ve örgüt militanı Yüzbaşı Orhan Savaşçı'yı devreye soktular. Böylece Teğmen Yazıcı onlara hem dışanyla bağ-lantıda kuryelik yapmıştı hem de kaçma planına yardımcı oldu; hapishanenin ve zırhlı birliğin planlarını temin ederek tünelin nereden nereye kazüacağının saptanmasını sağladı.

Ama Teğmen Fuzuli Yazıcı ilişkisini saklayamadı. Cezae-vi yönetimine tutuklulardan Rüçhan

Manas'la evlenmek is-tediğine ilişkin bir dilekçe verince, 4 kasımda görev yeri de-ğiştirildi, sonra da cezaevi tüzüğüne aylan davranıştan Seli-miye'de gözaltına alındı.

Yani Çayanlar kaçtığı sırada artık Maltepe'de değildi. Kaçma olayını soruşturanlar arasında Hiram Abas eki-binden Mehmet Eymür de vardı: "Çok çalışıyorduk... Cayan ve arkadaştan kaçmışlardı. Ankara'dan gelen Memduh (Ün-lütürk) Paşa olayın soruşturulması ile görevliydi. Teşkilat-tan istanbul Daire Başkan Yardımcısı Y. S. Albay (Yaşar Sa-vaş) ile beni bu soruşturma ekibinde görevlendirdiler."49

Hiram Abas ve ekibi artık istanbul Bölge Başkanı Turan Deniz'in denetiminden çıkmışlar, 644 sayılı MİT Yasası'na aykırı bir biçimde Türün-Ünlütürk hiyerarşisi altında çalışı-yorlardı.

Sorgulama ekibi zırhlı birlikteki erden subayına kadar hepsinin sicillerini inceledi, tutukevinde görevli bütün subay ve erlerle teker teker mülakat yaptı, ama bir sonuç alamadı.

Kaçış sırasında Selimiye'de tutuklu bulunduğu için kim-senin aklına gelmeyen Teğmen Fuzuli Yazıcı, Mehmet Ey-mür'ün aklına geldi, cezaevine verdiği evlilik dilekçesini gör-müştü. Sıkıyönetim Komutanı Faik Türün'den ve MiT Bölge Başkanı Turan Deniz'den izin alınarak Teğmen Fuzuli Yazı-cı, Ziverbey'de sorguya alındı. Ve günler süren sorgulama sonunda Mehmet Eymür tarafından konuşturuldu.

Elde ettiği bu basan nedeniyle üslerinden çok fazla övgü alan Mehmet Eymür, Fuzuli Yazıcı'yı konuşturmuş olmak-tan öylesine keyiflenmiştir ki, kitabında bu sorguyu en "ince ayrıntılarına kadar" tam dört sayfa ballandıra ballandıra an-latır. Örneğin şöyle: "O gece genç teğmen nöbetçiydi. Hücre-lerin dışında oturduğu yerden hücreye bakarken Rüçhan Manas ile göz göze geldiler. Genç teğmen etkilenmiş, içinde bir şeyler kıpırdanmaya başlamıştı.

49Mehmet Eymür,*Analiz,* s. 58. Eymür'ün Y. S. rumuzuyla sözünüettiği Yaşar Sa-vaşhakkında Talat Turhanşunlarıyazmaktadır: "12 Marttan sonra 'teknik sorgulama eki-binde' görev aldığınıikrar eden UlşAlbay Yaşar Savaş, Genelkurmay Başkanlığfna ver-diği dilekçesinde Ankara Merkez KomutanıTevfik Türüng'ün Orgeneral Memduh Tağmaçve CumhurbaşkanıCevdet Sunay'dan külliyetli paralar alıpüzerine oturduğunu belirtmiş-tir"*(Bomba Davası*Savunma,cilt 1, s. 122). Tevfik Türüng'ün Kızıldere Olâyı'ndanönceÜnye ve Fatsa'da yapılan operasyonlarda daçok para harcadığısöylendi.Ünye'de tutuk-lananlardan AvukatŞener Sadi TBMMye verdiği dilekçesindeşöyle yazdı: "Samsun Böl-ge Jandarma KomutanıAlbayİI6 Tümgeneral Tevfik Türüng tarafından bizzat işkence ya-pıldı. Yüz bin lira para dahi teklif edildi." Faik Türün'ün akrabasıolan Tevfik Türüng, sıkı-yönetimin kaldırılmasından sonra hakkındaçıkan söylentilerüzerine Ankara merkez ko-mutanlığıgörevinden uzaklaştırıldı(Mehmet Kemal,*12 Mart,*Öfkeli Generaller ve işken-ce, s. 271).

O günkü göz göze bakışma kısa bir süre içinde teğmenin Rüçhan Manas'a bağlan-masını sağlamış, karşılıklı sohbet, sanlma ve öpüşmeler, nöbetçi subay odasına konulan bir yatak ile neticelenmişti. Teğmen askerî birlik içindeki cezaevinde Rüçhan Manas'la ilişkisini iyice ilerletmişti. Cezaevine rakılar getirtiliyor, çiğköfteler yapılıyordu..." 5°

MlTin sıkıyönetim emrinde sorgulama yapma kanunsuz-luğu Ankara'da da yürütülüyordu. Işkenceli sorgulamalann yapıldığı yerler istanbul'a oranla biraz daha yaygındı: emek-li bir MiT

mensubunun bize anlattığına göre, Yenimahalle MiT Merkebimin altındaki sorgu odaları, Atatürk Orman Çiftliği'nde MlTe tahsis edilmiş olan Marmara Köşkü. Ata-türk Orman Çiftliği Bira Fabrikası ile Çimento Fabrikası ara-sında telsiz tamirhanesi adı altındaki sorgulama odası... ve bunlara Uğur Mumcu'nun ekledikleri:51Bahçelievler'deki eski Gönen Koleji ve Mamak Muharebe Okulu'ndaki radyo-evinin altındaki odalar...52

Hiram Abas silahlı çatışmada

22 ocak 1972'de istanbul'da "Fırtına 1 Operasyonu" ya-pıldı. Saat 06.00'dan 18.00'e.kadar istanbul yine didik didik arandı. Arananlardan Mahir Cayan, Ulaş Bardakçı ve Ziya Yılmaz o gün Levent Menekşe Sokak no l'deki evin alt katın-

>

50Mehmet Eymür,*Analiz,* s. 61-.' Ziverbey'de verdiği kendisini suçlayan ifadeler yü-zünden Teğmen Yazıcı, THKP-C davasıiddianamesinin 598'inci sayfasındaşöyle yer al-dı: "84-Sanık Emekli Top. Tğm. Fuzuli Yazıcı'nın, muhafazasına memur olduğu tutuklunun kaçmasınıkolaylaştırmak ve fesat heyetinin varlığınıbildiği halde derhal hükümete haber vermemek suçunu işlediği sabit görüldüğünden, fiiline uyan TCK'nın 151/1..."

51"Şu Kontrgerilla",*Cumhuriyet, 7* aralık 1992.

52Soner Yalçın'ın notu: 9 temmuz 1993'te, Hasan Yalçınla birlikte bir dönem MiT'in Ankara'daki enönemli sorgucularından olan Engin Ataünal'ın Ankara Batıkent'teki evine gittik. MİT görevlisi Ataünal, 12 Mart Darbesi sonrasında Ankara'da kurulan işkence mer-kezinde Hasan Yalçın'a günlerce işkence yapmıştı. Haberşuydu; işkenceye uğrayanla iş-kencecisi yıllar sonra buluşmuştu. Bu Türkiye'de ilk kez oluyordu. MiT'ten emekli olan Ata-ünal alkol bağımlısıydı. MiT'in kendisini sürekli takip ettirdiğini ve bir trafik kazasısüsüyleöldürüleceğini iddia ediyordu. Ruhsal durumu son derece bozulmuştu. MiT'e nasıl girdiği-nişöyle anlattı: "Giriştarihimi hiçunutmuyorum. "30 nisan 1970. Mülkiye'yi bitirmiştim. Gül-veren Lisesi'ndeöğretmenlik yapıyordum. Bir gün Ankara Kızılay'da yolda yürürken iki ki-şi koluma girdi. Teklif ettiler kabul ettim. 1979'da MiT'ten ayrıldım, Başbakanlıkla ve Mali-ye Bakanlığı'nda müşavirlik yaptım. 14 nisan T988'de emekli oldum."*Ayd*ınlıkgazetesi bu görüşmeyi dizi halinde yayımladı.

da kazılan çukurda gizleniyorlardı. Evde şüpheli bir durum görmeyen ekipler orayı aramadan geçtiler. Genel aramadan bir süre sonra Mahir Cayan ev eşyası taşınıyormuş süsü ve-rilen bir kamyonetteki sandığın içinde Ankara'ya götürüldü. Ulaş Bardakçı ile Ziya Yılmaz o evde kalmayı sürdürdüler.

Mahir Cayan yakalanamamış, ama Teğmen Fuzuli Yazı-cı'nın ifadelerinden hareket eden Ziverbeyciler, başında Ma-hir Çayan'ın kayınbiraderi Hava Yüzbaşı Orhan Savaşçı'nın bulunduğu THKP-C'nin askerî kanadına baskınlara giriş-miş, önde gelen birçok subayı ele geçirmişlerdi. Ele geçirilen-lerden biri, örgüt içinde kuryelik yaptığından birçok örgüt mensubunu ve hücre evini tanıyordu ve bildiği evlerin hep-sinin yerini ve iç yerleşim planlarını Ziverbey ekibine veri-yordu.

Sıra yavaş yavaş daha büyük operasyonlara geliyordu. Hiram Abas ve ekibi yine başrollerdeydiler: "Olayların ge-lişmesi üzerine ilgili daire başkan yardımcısı dahil bu şube-nin görevlileri Ziverbey'e dolmuşlardı. Memduh Ünlü-türk'ün53yeni karargâhı burasıydı. Ziverbey Köşkü bir anda Türkiye'nin en önemli yeri olmuştu. Bina gözaltına alınanla-ra yetmiyordu. Zemin kat ve müştemilatlar da kullanılmaya başlamış, dış emniyet ve nöbet hizmetleri için bir iki manga komando eri getirilmişti. Siyasî Şube, Merkez Komutanlığı ve Ziverbey Köşkü*gözaltına* alınanlarla doluydu..."54

Çayan'la arkadaşlarının izini sürüyorlar, Ziverbey'de alı-nan ifadelerden çıkan her evi basıyorlardı. Bazen de Anka-ra'ya gidip oradaki baskınlara katılıyor, geri dönüyorlardı.

Bu arada Ziverbey'de sorgulananlardan biri Mahir Cayan ve arkadaşlarının Menekşe Sokak'taki evde saklandıklarını söyleyince oraya operasyon yapılmasına karar verildi.

Ev 13 şubat akşamı üç kalabalık ekip tarafindan kuşatıl-dı... Hiram Aba'8 ile Mehmet Eymür de operasyona katılan-lar arasındaydı. Ulaş Bardakçı, Ziya Yılmaz ve Ülkü Ahmet Cafer içerdeydiler. Ziya Yılmaz'ın panjurların kıpırdamasın-dan kuşkulanması üzerine dışarıyı kontrol eden Ülkü Ah-met Cafer sarıldıkları haberini verdi. THKP-C iddianamesine

53 MemduhÜnlütürk, 7 nisan 1991 tarihindeİstanbul'daöldürüldü.

göre, bunun üzerine evden dışarıya kurşun ve bomba yağ-maya başladı. Dışardaküer de eve doğru gelişigüzel ateşe başlayınca ortalık toza ve dumana boğuldu. Kargaşalıktan ve karanlıktan yararlanan Bardakçı, Yılmaz ve Cafer bomba atmaya ve silahla ateş etmeye devam ederek arka pencere-den bahçeye atlayıp kaçmayı başardılar.

Ziya Yılmaz anlatıyor

Bu kaçışın öyküsünü olayın baş kişilerinden Ziya Yıl-maz, evin kroM^ini çizerek anlattı: "Villa tipi bir evdi. O ge-ce oradan ayrılacağımız için bavullarımızı hazırlamış, bizi götürmeye gelecek olardan bekliyorduk. Evin iki taraftan da giriş kapısı vardı. Girişteki uzun bir koridorun sağında ve solundaki birer büyük salon arka bahçeye ve bir yamaca bakıyordu. Yamaç dik olduğundan o taraftan kimsenin gel-mesi pek mümkün değildi. Ön cephedeki-yatak odasına git-tim. Akşam olmuştu, biraz uzanayım demiştim, iyi ki gitmi-şim, pencerenin panjurunun kımıldadığını fark ettim. Ül-kü'ye 'Dışarıya bir göz atsana, galiba bir anormallik var' di-ye seslendim. Ülkü ön kapıya gidip baktı ve 'Sarıldık' diye bağırdı. O anda dışarıdan ateş açıldı, kurşun yağmaya baş-ladı. Ön tarafta çok büyük bir bahçe vardı, oradan ateş edi-yorlardı. Ulaş'la ikimiz ön pencereden karşılık verince dışa-rıdan gelen ateş biraz hafifler gibi oldu, Ulaş'a 'Sen kaç, ben seni korurum' dedim. Ulaş ateş ederek ön pencereden atla-dı, ben de iki tabancayla sürekli ateş ediyordum. Ulaş evin yanından arkaya dönüp kaçarken bir polisle karşılaşmış, onu vurup kaçmaya devam etmiş. O kaçınca ben salona geçtim, Ülkü'ye 'Sen teslim ol, sana bir şey yapmazlar' de-dim. Hazırladığımız bavullardan biri dinamit doluydu. Kaç-madan önce, 'O bavula ateş etsem ev havaya uçar mı, za-man kazanır mıyım' diye düşündüm, ama sonra Ülkü'nün evde olduğu aklıma geldi. Hem zaten patlayıp patlamayaca-ğını bilmiyordum, şimdi bile bilmiyorum. Salonun pencere-sinden arka bahçeye atlayıp kaçmaya başladım. Bir ağacın altında dört beş polis vardı, yanımdaki el bombalarından birini onlara doğru fırlattım. Patlamadı, ama polisler tam si-per yere yatmışlardı. Koşarak caddeye çıktım, Ulaş'a yetiştim. Bizim arkamızdan Ülkü de

kaçmış.

Kıyafetim böyle bir duruma hiç müsait değildi. Hani*şu* yün gömlekler vardır, vücuda yapışır, üstümde ondan vardı. Tabancalar belli oluyordu. Yoldan bir taksi çevirdik, 'Hasta-nede hastamız var' deyip Taksim'e dedik. Şoför pek inanma-dı, ama herhalde tabancalardan ve halimizden korkup bizi götürdü. Oradan bir dolmuşla Beşiktaş'a indik. Dolmuştaki kalabalıkta durumumuz anlaşılmıyordu. Oradan da bir dol-muşla Arnavutköy'e gittik. Ulaş orada kaldı, ben daha son-ra Fındıkzade'deki o yakalandığım eve geçtim."

içerden gelen ateşin kesilmesi üzerine eve giren operas-yon ekipleri içerdekilerin kaçtıklarını anlayınca şiddetli bir tartışmaya giriştiler. Mahir Cayan'ın da içeride olduğunu ve ellerinden kaçırdıklarını sanıyorlardı. Her kafadan bir ses çı-kıyor, Emniyetçiler MlTcileri korkup kaçmakla ve kendileri-ni yalnız bırakmakla suçluyorlardı.

Evde bulunan örgüt içi belgeler THKP-C yönetici kademe-sinde ideolojik ayrılık başgösterdiğini, "şehir gerillası" eylem-lerine karşı çıkan Yusuf Küpeli ile Münir Aktolga'nın "pasi-fistlikle" suçlanarak örgütten ihraç edildiklerini ortaya koyu-yordu.

Ziya Yılmaz'ın sonradan anlattığına göre, hapisten ka-çanlar istanbul'da ve Ankara'da sıkışmışlar, saklanacak ev bulmakta bile güçlük çekmişlerdi. Örgüt içi muhalefeti bas-tırmak için daha büyük bir eylem koymaları gerektiğini dü-şünüyorlardı. En uygun bölge olarak da henüz çok fazla tu-tuklama yapılmadığı için güçlerini korudukları Karadeniz'i, Ünye ve Fatsa çevresini görüyorlardı.55

Menekşe Sokak'ta ele geçen belgeleri dikkatle inceleyen tecrübeli bir istihbarat teşkilatı, hapisten kaçanların yeni bir eylem koymak zorunda olduklarını, hatta bunu nerede na-sıl yapacaklarını tahlil edebilirdi. Ama MlTte değil böyle tahlil yapacak, daha yeni duydukları THKO, THKP-C adları-nı anlayabilecek eleman bile yok denilecek kadar azdı.

Hele Hiram Abas'ın o "taraklarda hiç bezi" yoktu, "komünist" değil mi, onun için hepsi birdi.

Hiram Abas'ı esas ilgilendiren son operasyonda uğradık-ları "korkaklık" suçlamasıydı. Bu çok ağnna gitmişti. Bun-dan sonraki baskınlara çelik yelek giymeden ve en önde gir-meye karar vermişti. Eline geçecek ilk fırsatta cesaretin ne demek olduğunu herkese göstermek için sabırsızlanıyordu.

Bu fırsatı bir hafta içinde yakalayacağını henüz kendisi de bilmiyordu...

Hiram Abas vuruluyor

Menekşe Sokak'tan kaçan Ziya Yılmaz Fındıkzade'de Hü-seyin*y£* Safiye Özkan'ın, Ulaş Bardakçı ise Amavutköy'de Lale Ankdal'ın evinde gizlenmişlerdi.

Ziverbey'dekiler bunun istihbaratını 18 şubatta aldılar. Geceyansı her iki eve de baskın yapılması kararlaştırıldı. İl-ki Ziya Yılmaz'ın saklandığı eve yapılacaktı...

9 şubat 1972.

Saat 02.30.

Yer istanbul Fındıkzade Kızılelma Caddesi, Tevfik Fikret Sokak, Kısmet Apartmam'nın bodrum katı.

Buraya kadar bir sorun yok, herkes aynı şekilde anlatı-yor. Yani tarih,t saat ve yer tamam.

Ama olayın bundan sonrası için iki ayrı anlatım var; biri dısarda olan Mehmet Eymür'ün, öteki içerde olan Ziya Yıl-maz'ın anlatımı. Önce Mehmet Eymür'den dinleyelim, baka-lım Fındıkzade Baskını onun penceresinden nasıl görünüyor:

"Emniyet ve MiT elemanları evi sardı. MiT ekibinin başın-da Hiram Abas var. Bu kez çelik yelek giymemiş. Kalabalık bir grup sessizce apartmandan içeriye giriyor. Bodrum ka-tındaki dairenin kapısını birkaç kez çalıyorlar, içeriden ses gelmiyor.

Hiram Abas'ın emri üzerine iki polis kapıya yüklenip kırı-yor Eve dalınıyor. En önde Hiram Abas var.

iki odalı evin ilk odasında bulunan iki kadın evde kendi-lerinden başkasının olmadığını söylüyor.

Yine Hiram Abas en önde olmak üzere ikinci odaya gir-diklerinde dört erkekle karşılaşıyorlar ve birdenbire silahlar patlıyor.

Kimin kime ateş ettiği belli değil. Ortalığı barut dumanı ve kokusu kaplıyor.

Hiram Abas elinde silahı sendeleyerek odadan dışan çı-kıyor.

Ziya Yılmaz onu, o da Ziya Yılmaz'ı yaralamıştı. Ateş edilen odadan haykırışlar ve inlemeler geliyordu. Kanlar içinde iki kişi sürünerek dışarıya çıktı. Çelik yelekli polisler yer değiştirerek içeriden açılan ateşe mukabele edi-yorlardı. Biraz sonra içeriden 'Ateş kesin teslim oluyoruz' di-ye bağırmalar geldi. Polisler Tek tek ve yerde sürünerek çı-kın' diye karşılık verdiler. Çıkanlardan biri örgütün muhasi-bi Ziya Yılmaz'dı. Polisler çekince buzda kayar gibi büyük bir kan izi bırakarak odanın ortasına geldi. Yan ölü gibiydi. Yer-de cansız gibi yatanların pek yaşayacağına ihtimal vermiyor-dum. Hepsi yaşadılar. Çatışma bitmişti. Odaya girildi. Ziya Yılmaz'ın kullandığı silah 14'lü tabir edilen cinstendi, şarjö-rü özel yapılmış, 30 mermi alıyordu. Ziya Yılmaz kamından, bacağından ve kolundan üç kurşun yarası almıştı. Oradaki sahneyi gördükten ve bana adeta saatlerce sürmüş gibi ge-len silah atışlarına şahit olduktan sonra onların nasıl yaşa-yabildiğine akıl erdiremiyordum.

Sonradan Hiram Bey'den odaya girer girmez Ziya Yıl-maz'ın açtığı ateşle yaralandığını, kendisinin de ateşe cevap verdiğini. Ziya Yılmaz'ın kalorifer peteğinin üstüne çıkıp odada bulunanlardan birini önüne siper alıp kendisini koru-duğunu öğrendik."56

Bu anlatılanları bir de karşı taraftan dinlemek istediğimiz için Ziya Yılmaz'a başvurduk. Çok eskiden yakın arkadaşla-rına anlatmıştı, ama bunlar basında yer almamıştı. Aradan onca zaman geçince Fındıkzade Baskını her anlatanın ken-dinden bir şeyler katmasıyla masalımsı bir havaya

girmişti. Söze; "Ben Hiram Abas'ı tanımıyordum. Yani o zaman onun o kişi olduğunu bilmiyordum. Baskın sırasında, da görmedim. Mehmet Eymür'ün kitabından öğrendim" diye girdi. Belli ki o gün yaşadıklarını çoktandır aklına getirmi-yordu. Olayı bir de kendinden dinlemek istediğimizi söyleyip ısrar edince biraz düşündü. Gözleri daldı. Kolay değil, 28 yıl öncesine geri dönmesini istiyorduk. "Çizerek anlatırsam da-ha kolay olacak" dedi. Hiram Abas'ın onun için, "Arkadaşla-rının arkasına saklandı" dediğini anımsatmış, buna ne dedi-ğini de sormuştuk.

Kâğıt kalem istedi ve bir ev krokisi çizmeye başladı. Çiz-diği bu krokinin üzerinden anlatıyordu:

"Daire bodrum katindaydı. Dairenin hemen girişindeki küçük bir odada dört kişiydik. Uzunca bir koridorun sonun-da iki oda daha vardı, birinde iki kız arkadaş kalıyordu, öte-ki boştu. Bulunduğumuz küçücük odanın penceresi sokağa bakan yanm bir pencereydi, yani yansı kaldırıma kadar ka-palı, yansükâldınmdan yukansını görüyor. Kapı odanın or-tasından'açılıyordu, kapının tam karşısındaki duvara bitişik bir gaz sobası vardı. Yani kalorifer peteği falan yok, zaten ev-de kalorifer yok. iki arkadaş (Serafettin Serdar ve Osman Cahit lyigün) o gaz sobasının yanına uzanmış uyukluyorlar-dı. Ben pencerenin tam karşısındaki duvara dayalı olan se-dire uzanmıştım, gece geç vakit olmuştu. Hüseyin Özkan da, 'Az ileri git' deyip yanıma uzandı. Odanın kapısı bize göre se-dirin sağ tarafinda, duvarın ortasındaydı. Açıldığı zaman içeriye ve bize doğru açılıyordu, içeri girenin bizi çok dar bir açıdan göreceği şekilde. Sobanın yanındaki arkadaşlar kapı-nın arkasında kalıyor, görünmüyorlardı.

Bize kuryelik yapan arkadaş ellerindeymiş, anahtan var-dı, dış kapıyı açıp girmişler. Biz hiçbir şey duymamıştık. Bir-denbire hem pencereden hem de odanın kapısından ateş başladı, kurşun yağıyordu. Pencere anlattığım gibi olduğun-dan menzil dışında kalıyorduk, oradan gelen kurşunlar kim-seye isabet etmiyordu. Hüseyin sedirden aşağı kayıp yere yattı, o da hem pencerenin hem kapının atış menzilini^ dı-şına çıkmış oldu. Ben sedirin üstünde oturur vaziyete geç-tim, dediğim gibi kapıdan çok dar bir açıdan görülüyordum ve zaten içeri bakmadan gelişigüzel taradıklan için o ana ka-dar isabet almamıştım. Beş kurşunum vardı, silahımı sol elime alıp beşini de peş peşe siktim. Tabiî o zaman sol tara-fim hedef olmuştu, sol dirseğimden ve sol bacağımdan yara-landığımı hissettim. Dirseğimi parçalayıp geçen kurşun Hü-seyin'in dizine gelmiş ve -onun da dizini dağıtmış. Benden başka kimsede silah yoktu. Kurşunlarım bitip silah sesi keşilince odaya doldular. Ölmediğimi anlayınca. Vuralım mı, vurmayalım mı* diye tereddüt geçirdiklerini fark ediyordum. Başımda duran biriyle göz göze gelince bunu hissettim. Sa-nınm silah sesleri kesildikten sonra tekrar ateş ederlerse sa-vunmasız birini öldürdükleri anlaşılır diye vazgeçtiler. Ama götürürlerken çok hırpaladılar, beni gören her polis yum-ruk, tekme, dipçik vurmadan geçmiyordu.

Yani arkadaşlarımın arkasına saklandım, siper aldım di-ye bir şey yok. Öyle olsa yakınımda bir tek Hüseyin var, onun delik deşik olup ölmesi gerekirdi.

Hiram Abas'ın boynundan vurulmuş olduğunu çok son-ra öğrendim.*Zaten yüz* yüze bir çarpışma değildi ki kapı ara-lığından görmeden tarıyorlardı, ben de kapıya doğru ateş et-miştim. Kimseyi vurduğumun farkında bile değilim. Yüz yü-ze çatışma bile olsa, üstüne kurşun yağarken o kargaşalık-ta nişan alacaksın, tam boynuna isabet ettireceksin, bu ol-sa olsa kovboy filmlerinde olur.

Anlrk bir*zaman* içinde olupbitti. Düşünün, beş kurşu-nun peş peşe sıkılması kaç saniye sürer ? Eymür'ün anlat-tıkları belki çok uzun süren çatışmalarda olabilir." "Emniyet Müfettişi Mehmet Ali"

Çatışma bitince Mehmet Eymür hemen hastaneye koş-tu. Boğazından ve omzundan yaralanmış olan Hiram Abas kendindeydi. Mehmet Eymür'e, "Hüviyetimin bulunduğu cüzdanı ve silahımı sen al, sende kalsın, eve bir şey söyleme-yin" dedi. Hiram Abas evdekilerin merak etmesini isteme-mişti, ama annesi olayı biliyor, gizlilik kurallarına uyuyor, soğukkanlılığını koruyordu. SBFden gençlik arkadaşı Ayde-mir Koç bize surdan anlattı: "12 Mart döneminde bir çatış-mada yaralanmıştı ve hastanedeydi. Ben yurtdışından izinli gelmiştim, Hiram'ın başına gelenlerden haberim yok, Rok-san Hanım'ı ziyarete gittim. Sohbet ederken Kompas Güngör (Salman) geldi. Alçak sesle, Teyze'Aydemir'e söyledin mi' de-di. O da, 'Hayır, bilmiyormuş gibi davranıyor sandım hiçbir şey söylemedim' dedi. Meğer benim görevimin ne olduğunu bilmediğinden, gizli bir tahkikat yürütüyorum sanmış ve hiç renk vermemiş, ne ağlama ne sızlama... Annesi Roksan Ha-

B A Y]' M1O

nım'ın çelik gibi sinirleri vardı. Cesaret ve soğukkanlılık Hi-ram'a ondan geçmiş olmalı. Demek ki soğukkanlılık bunlar-da genetik..."

Hiram Abas tanınmaması için başka bir kimlikle kamuf-le ediliyordu: "... Bu sırada Ziya Yümaz'ın kullandığı taban-cadan çıkan bir mermi, görevliler arasında yer alan Emni-yet Müfettişi Mehmet Ali'nin sol çenesinden girip boyun sağ nahiyesinden çıkmış, sağ köprücükten tekrar girerek, sağ sırttajcalmak suretiyle hayatî tehlike teşkil edecek derecede yaralanmıştır.. ."57

Hiram Abas "Mehmet Ali" kod adını kitabın ilerleyen bö-lümlerinde göreceğiniz gibi başka operasyonlarda da kul-lanacaktı!..

Mehmet Eymür şefini hastanede bırakıp çıkmak zorun-daydı, operasyon devam ediyordu, o gece yapılacak bir bas-kın daha vardı. Yola Hiram Abassız devam edeceklerdi.

Gün ağarmaya başlamıştı.

Arnavutköy'de Mahir Cayan ve arkadaşlarının kalma ola-sılığının bulunduğu bir yer daha söylenmişti. Kesin yer be-lirtilmemişti, Üvez Sokak'taki üç apartmandan biri denmiş-ti. Üçer katlı bu küçük apartmanları daire daire aradılar. Sa-bahın o erken saatinde uyandırdıkları insanların evlerini ya-tak odalarına kadar didik didik ediyorlardı. Sonuncu ve 8 no lu yüksek apartmana geldiklerinde apartman yöneticisin-• ' den bilgi aldılar. Apartmanda oturan kuşkulu pek bir kimse yoktu. Buna rağmen bodrum kattaki l no'lu dairenin kapı-. ;~sını çaldılar. Kapıyı açan Lale Ankdal dairede yalnız oturdu-ğunu söyledi. Ekiptekiler yine de dairede bir arama yapmak için dağılmışlardı ki koridorun dibindeki odayı arayan poli-sin sesi geldi: "Burada bir erkek ceketiyle peruk var !"58

O anda odanın duvar tarafından bir cayırtı koptu. Duva-ra dayalı fermuarlı elbise dolabının içinden otomatik taban-ca ateşi başlamıştı. Ani açılan ateşle karnından vurulup ye-re düşmüş olan polis memuru Tamer Gürbüz, odanın kapı-sına gelen arkadaşlarına duvardaki dolabı işaret

ediyor, ora-

57 THKP-C Davasıiddianamesi, s. 264. Hiram Abas'ın boynundaki yara iyileştikten sonra da etkisini sürdürecek,ölünceye kadar nefes almasında güçlük yaratacaktı.

58Arananların fotoğraflarının bulunduğu afişlerde saçlarınınön tarafıiyice azalmışol-duğu görülen UlaşBardakçı, bunu gizlemek için peruk takıyordu.

dan ateş edildiğini söylüyordu. Fermuarlı elbise dolabı bir anda kurşun yağmuruna tutuldu. Silah sesleri kesildiğinde yere devrilmiş olan dolabın fermuarını açan polisler, vücu-dunun her yerinden isabet alıp o anda ölmüş olan Ulaş Bar-dakçı'yla karşılaştılar.

Silah sesleri üzerine kaçıp apartmanın içinde bir yere sin-miş olan Lale Ankdal'ı da alıp götürdüler.59

Aynı gün MiT Müsteşarı Nurettin Ersin'den bir kutlama ve teşekkür mesajı aldılar. Ersin mesajında başta Bölge Baş-kanı Turan Deniz olmak üzere tüm personele teşekkür edi-yor, "Değerli arkadaşımız Hiram Abas'ı ayrıca takdir eder, acil şifalar dileği ile gözlerinden öperim" diyordu. Müsteşarın yasalarda izin verilmemiş olan bu "örtülü operasyonları" açık bir mesajla kutlaması alışılagelmiş bir davranış değildi. MiT Kanunu'na aykın olduğu için yasadışı görülen bu ey-lemler basında eleştirildiği kadar teşkilat içinden de tepki görüyordu. "Hiram Abas ekibi kontrespiyonajla yetinmedi. MlTte operasyon emniyet gibi değildir. Beyinle çalışır. Esas-lı bir istihbarat çalışması gerektirir, kulaktan dolma bilgiyle, teyit edilmemiş bilgiyle yapılmaz. Yukardakiler bunu bilmez, 'Şunu yakalayın, falana operasyon yapın' derler. Hiram Abas da böyleydi. MiT için her zaman CIA'nın organizasyo-nunu ideal olarak görürdü. Oysa MiT'in operasyonu çok uzun bir süreç ister."

Hiram Abas o sırada yurtdışında bulunan eski amirle-rinden K. A.'dan bir geçmiş olsun mektubu aldı. imza yeri-ne "Kahraman Asker Şvayk" yazılmış olan mektup önce kendisine ve ailesine geçmiş olsun dilekleriyle başlıyordu, ama geri kalanı sanki Hiram Abas'ın kişiliğini tanımlıyordu: "... Karakterini, heveslerini, deliliğini bildiğim için maalesef tahmin ettim. Artık sana nasihat vermekten, yazmaktan bıktım usandım. Birazcık şu ağabeyinin nasihatlanndan nasiplen ne olur. Hayrola ne oldu ? Yine kahramanlık mı yaptın ? Değer mi bu risklere girmeye ? Çoluk çocuğunu hiç mi düşünmezsin ? Aklını mı yitîrdin ? Bak oğlum aklını ba-

59Apartman, SiyasîŞube MüdürüMahmut Dikler'e aitti ve Dikler operasyonu telsiz-den izliyordu. Birlikte oturduklarıkız kardeşi de apartman yöneticisiydi. Bu olaydan sonra polis teşkilatıiçinde Dikler'e espri olsun diye "Komünist Mahmut" denmeye başlandı. 6şu-bat 1980 tarihindeöldürüldü.

sına topla. Geride bırakacaklarını, küçücük yavrularını bir gözünün önüne getir. Arkandan onlardan başka kimsenin ağlamayacağını peşinen bilesin. Birkaç gün ah, vah. aslan çocuktu vs derler, ondan sonra da realite ile baş başa kalı-nır..."60

Hiram Abas yaralandıktan üç ay sonra bir geçmiş olsun mektubu da Lizbon'daki eski müsteşarından aldı. Fuat Do--ğu, yaralanma olayını kendisini Lizbon'da ziyaret eden Hi-ram'ın babası Hilmi Abas'tan öğrenmişti. "Beybabanı tanı-mak benim için büyük bir bahtiyarlık oldu.

Senin gibi güler yüzlü, hoşsohbet ve gün görmüş olan bu çelebi insanla ko-nuşmak, şu yalnızlık içindeki hayatımda bana renk verdi" diyordu mektubunda.

Kaptan Hilmi Abas, oğlunun yaralanmasından 'birkaç ay sonra yönetimi altındaki Ragıp Gümüşpala gemisiyle gitmiş-ti Portekiz'e. Limana varınca oğlunun gençlik arkadaşı Bok-sör Sami'yi aramıştı.

Sami Onaran anlatıyor: "1971'de Lizbon'da başkâtiptim. Benden sonra Fuat Doğu büyükelçi olarak geldi. Bir gün te-lefon çaldı, arayan kişi, 'Ben Abbas Kaptan, Hiram Abas'ın babasıyım. Arkadaşlarını topla gel, benim gemide yiyip içe-lim' dedi. Biz de gemiye gittik. Hiram'ın bir çatışmada yara-lanmış olduğunu o zamâh babasından duydum. Babası çok üzülüyordu, oğlunun işi nedeniyle her an tehlikede olmasın-dan memnun değildi. Hiram'ın babasını Büyükelçi Fuat Do-ğu ile tanıştırdım..."

Eski müsteşardan gelen mektuba çok sevinmişti Hiram Abas. Yeni müsteşardan gelen mesajı da geleceğe dönük ola-rak değerlendirecekti.

Bu arada Müsteşar Nurettin Ersin ve yardımcısı Recep Ergun teşkilatın başına geldiğinden beri MiT'te huzursuzluk azalacağına giderek artmıştı. Ersin ve Ergun aleyhinde Hi-ram Abas'ın kaleminden çıktığı söylenen imzasız mektuplar, bildiriler dolaşıyordu teşkilat içinde...

Oraya da geleceğiz, önce istanbul'daki operasyonlara bi-raz daha değinelim...

dan ateş edildiğini söylüyordu. Fermuarh elbise dolabı bir anda kurşun yağmuruna tutuldu. Silah sesleri kesildiğinde yere devrilmiş olan dolabın fermuarını açan polisler, vücu-dunun her yerinden isabet alıp o anda ölmüş olan Ulaş Bar-dakcı'yla karşılaştılar.

Silah sesleri üzerine kaçıp apartmanın içinde bir yere sin-miş olan Lale Ankdal'ı da alıp götürdüler.59

Aynı gün MiT Müsteşarı Nurettin Ersin'den bir kutlama ve teşekkür mesajı aldılar. Ersin mesajında başta Bölge Baş-kanı Turan Deniz olmak üzere tüm personele teşekkür edi-yor, "Değerli arkadaşımız Hiram Abas'ı ayrıca takdir eder, acil şifalar dileği ile gözlerinden öperim" diyordu. Müsteşarın yasalarda izin verilmemiş olan bu "örtülü operasyonları" açık bir mesajla kutlaması alışılagelmiş bir davranış değildi. MiT Kanunu'na aykın olduğu için yasadışı görülen bu ey-lemler basında eleştirildiği kadar teşkilat içinden de tepki görüyordu. "Hiram Abas ekibi kontrespiyonajla yetinmedi. MÎTte operasyon emniyet gibi değildir. Beyinle çalışır. Esas-lı bir istihbarat çalışması gerektirir, kulaktan dolma bilgiyle, teyit edilmemiş bilgiyle yapılmaz. Yukardakiler bunu bilmez, 'Şunu yakalayın, falana operasyon yapın' derler. Hiram Abas da böyleydi. MiT için her zaman CIA'nın organizasyo-nunu ideal olarak görürdü. Oysa MiT'in operasyonu çok uzun bir süreç ister."

Hiram Abas o sırada yurtdışında bulunan eski amirle-rinden K. A.'dan bir geçmiş olsun mektubu aldı. imza yeri-ne "Kahraman Asker Şvayk" yazılmış olan mektup önce kendisine ve ailesine geçmiş olsun dilekleriyle başlıyordu, ama geri kalanı sanki Hiram Abas'ın kişiliğini tanımlıyordu: "... Karakterini, heveslerini, deliliğini bildiğim için maalesef tahmin ettim. Artık sana nasihat vermekten, yazmaktan bıktım usandım. Birazcık şu ağabeyinin nasihatlarmdan nasiplen ne olur.

Hayrola ne oldu ? Yine kahramanlık mı yaptın ? Değer mi bu risklere girmeye ? Çoluk çocuğunu hiç mi düşünmezsin ? Aklını mı yitirdin ? Bak oğlum aklını basına topla.

59Apartman, SiyasîŞube MüdürüMahmut Dikler'e aitti ve Dikler operasyonu telsiz-den izliyordu. Birlikte oturduklarıkız kardeşi de apartman yöneticisiydi. Bu olaydan sonra polis teşkilatıiçinde Dikler'e espri olsun diye "Komünist Mahmut" denmeye başlandı. 6şu-bat 1980 tarihindeöldürüldü.

Geride bırakacaklarım, küçücük yavrularını bir gözünün önüne getir. Arkandan onlardan başka kimsenin ağlamayacağını peşinen bilesin. Birkaç gün ah, vah, aslan çocuktu vs derler, ondan sonra da realite ile baş başa kalınır. Hiram Abas yaralandıktan üç ay sonra bir geçmiş olsun mektubu da Lizbon'daki eski müsteşarından aldı. Fuat Do-ğu, yaralanma olayını kendisini Lizbon'da ziyaret eden Hi-ram'ın babası Hilmi Abas'tan öğrenmişti. "Beybabanı tanı-mak benimyiçin büyük bir bahtiyarlık oldu. Senin gibi güler yüzlü, hoşsohbet ve gün görmüş olan bu çelebi insanla ko-nuşmak, şu yalnızlık içindeki hayatımda bana renk verdi" diyordu mektubunda.

Kaptan Hilmi Abas, oğlunun yaralanmasından 'birkaç ay sonra yönetimi altındaki Ragıp Gümüşpala gemisiyle gitmiş-ti Portekiz'e. Limana varınca oğlunun gençlik arkadaşı Bok-sör Sami'yi aramıştı.

Sami Onaran anlatıyor: "1971'de Lizbon'da başkâtiptim. Benden sonra Fuat Doğu büyükelçi olarak geldi. Bir gün te-lefon çaldı, arayan kişi, 'Ben Abbas Kaptan, Hiram Abas'ın babasıyım. Arkadaşlarını topla gel, benim gemide yiyip içe-lim* dedi. Biz de gemiye gittik. Hiram'ın bir çatışmada yara-lanmış olduğunu o zaman babasından duydum. Babası çok üzülüyordu, oğlunun işi nedeniyle her an tehlikede olmasın-dan memnun değildi. Hiram'ın babasını Büyükelçi Fuat Do-ğu ile tanıştırdım..."

Eski müsteşardan gelen mektuba çok sevinmişti Hiram Abas. Yeni müsteşardan gelen mesajı da geleceğe dönük ola-rak değerlendirecekti.

Bu arada Müsteşar Nurettin Ersin ve yardımcısı Recep Ergun teşkilatın başına geldiğinden beri MtTte huzursuzluk azalacağına giderek artmıştı. Ersin ve Ergun aleyhinde Hi-ram Abas'ın kaleminden çıktığı söylenen imzasız mektuplar, bildiriler dolaşıyordu teşkilat içinde...

Oraya da geleceğiz, önce istanbul'daki operasyonlara bi-raz daha değinelim...

Hiram Abas sorguda

Operasyondan vakit buldukça Ziverbey'deki sorgulama-lara da katılıyordu Hiram Abas.

Ulaş Bardakçı'nın öldüğü Amavutköy Operasyonu'nda sağ ele geçen Lale Ankdal Ziverbey'de sorguya alınmıştı.

Lale Ankdal, sorgu odasında tanıdığı Hiram Abas'ı daha sonra şöyle anlattı:

"işkence sırasında diğerleri ona 'Albay' ya da 'Yarbay' di-ye hitap ediyorlardı.61

Uzun boylu, kısa kesilmiş saçlı, açık renk gözlüydü Hi-ram Abas. Erenköy'de tutulduğum 4 no'lu hücreye birkaç kez geldi. Bir keresinde kolu sanlıydı. Daha önce Fındıkza-de Baskırıı'nda yaralandığı için Amavutköy'de bizim eve ya-pılan ve Ulaş Bardakçı'nın öldüğü baskına katılamadığın-dan yakınıyordu. 'Herkesin bir merakı vardır, kimisi pul ko-leksiyonu yapar ben de silahla oynamasını severim. Çocuk-luktan kalma bir alışkanlık işte' diyordu.

Bu arada onun kafa yapısı hakkında beni dehşete düşü-ren bir şey anlattı, işkence yapmak benim için özel bir uğ-raş haline geldi. Mesela bir dostumun kansı kurbağadan çok korkar. Eğer bir gün ona işkence yapmam gerekirse, bir yatağa bağlar, bırakınm. Kurbağa zıpladıkça o kadın korku-sundan ölür' diye devam etmişti. Bir insanın dost kabul et-tiği başka biri için böyle bir şeyi düşünmesi gerçekten deh-şet vericiydi."62

Mehmet Eymür Ziverbey Köşkü'nde sorguladığı Lale Ankdal'dan kitabında L. A. rumuzuyla söz eder. Ankara Ko-leji'nde okumuş olan Ankdal'a kendisi de aynı okuldan oldu-ğu için bu yoldan dostça yaklaşmıştı. Gözaltında olduğu sü-rece ona iyi davranılmasını sağlamaya çalışmıştı. Eymür'e göre Ankdal'ın gazeteye anlattığı "kurbağa" hikâyesi Hiram Abas'ın bir şakasından ibaretti! Çünkü Hiram Abas, kendi-sini iyi tanımayanlann ne zaman şaka. ne zaman ciddi ko-nuştuğunu anlayamadıklan bir kişiydi. L. A. da Abas'ın şa-ka yaptığını anlayamadığı için onu "işkenceci ve sadist" ola-rak görmüştü! Eli kolu bağlı, korku içinde sorgulanan bir sanığı kurba-ğa işkencesiyle tehdit etmenin nasıl bir "şaka" olduğunu herhalde ancak ruh doktorlan çözebilir!..

Ziverbey Köşkü, bir süre sonra daha başka ünlü ve üst düzey kişileri "konuk etmeye" hazırlanıyordu. Hiram Abas'ın da bazılarında yine boy göstereceği yeni sorgulamaların.

Oraya geçmeden önce, 1968'de büyük ideallerle başlanan bir yolculuğun 1972'de nasıl bir dramla sonuçlandığını gö-

Süleyman Demirel'i kaçırma planı

istanbul'dan kaçıp Ankara'ya gelen Mahir Cayan oradaki arkadaşlanyla buluştu. Sıkışıklıktan kurtulup nefes alabil-mek için bir eylem yapmalan gerekiyordu. Süleyman Demi-rel'i kaçırmayı düşündülerse de devrik başbakanın Güniz Sokak'taki evinin çevresinde yaptıklan araştırma sonucu bundan vazgeçtiler.

Sadece Demirel'in evinin çevresinde değil, Ankara'nın her yerinde çok sıkı güvenlik önlemleri vardı. 13 şubatta Mahir Cayan ve birkaç arkadaşı Oğuzhan Müftüoğlu'nun kalmak-ta olduğu Yavuz dökmen63ile Füsun Gökmen'in64evine geçtilerse de, dışanda bir sivil polisin görülmesi üzerine ora-dan da aynldılar. Şubat sonuna doğru Müftüoğlu'nun yaka-lanması ve Koray Doğan'ın öldürülmesi üzerine, Mahir Ca-yan ve arkadaşları Ankara'dan ayrılıp, Karadeniz'e geçmeye ve Ünye Radar Üssü'ndeki ingiliz teknisyenleri kaçırmaya karar verdiler. 18 martta makarna yüklenen bir kamyonda-ki çuvalların arasına gizlenerek Ünye'ye geçtiler.

Türkiye, 27 mart 1972 günü, Ünye'de görevli ikisi ingiliz biri Kanadalı üç teknisyen Charles Turner, John Stuart Law ve Gordon Banner'ın THKP-C tarafından kaçınldıklan habe-riyle sarsıldı. Kaçıranlar Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idamlannın durdurulmasını istiyorlardı.

Konuyla ilgili Millî Güvenlik Kurulu bildirisi radyodan okunup, Başbakan Nihat Erîm'e tam yetki verildiği sırada

6324 kasım 1 998 tarihindeölenünlügazeteci ve*H*ürriyetköşe yazarı.

Mahir Cayan ve arkadaşlarıyla üç rehineden oluşan 14 kişi-lik topluluk, Niksar'ın Kızıldere köyüne ulaşmış ve Muhtar Emrullah Aslan'ın evine yerleşmiş bulunuyorlardı. .

Bölgeye cemseler dolusu asker sevk edildi, helikopterler kaldırıldı, Ünye ve çevresi adeta bir askerî harekât bölgesi haline geldi, içişleri Bakanı Ferit Kubat, MiT Müsteşarı Kor-general Nurettin Ersin, Jandarma istihbarat Daire Başkam Tuğgeneral Vehbi Parlar, Ankara Merkez Komutanı Tevfik Türüng de olay yerindeydi.

Mahir Cayan ve arkadaşlarını hâlâ istanbul'da aramakta olan Hiram Abas ve ekibi, Ünye'deki olayı duyduklarında akıl-larına hemen Fatsalı olan Ziya Yılmaz geldi. Hiram Abas zaten kendisini yaralayan rakibini görmek ve tanımak da istiyordu. Mehmet Eymür*yazıyor.* "Kolu alçılı Ziya Yılmaz Erenköy'e ge-tirilerek sorgulandı. Hiram Bey Ztyaya kendini tanıtarak, ateş ederken arkadaşlarını siper almasını yakıştıramadığını söyle-di. Ziya inkâr etti. Ona göre öyle bir şey vaki değildi. Hiram Bey üstelemedi. Ringe çıkmış dövüşmüşler ve ikisi de hasar almışlardı. Ziyaya kişisel bir husumet duymuyordu."65

Ziya Yılmaz'a bu olayı da sorduk. "Doğru. Kızıldere'den önce Mahirlerin nerede olduğunu sormak için beni tekrar MfTe götürdüler. O sorguyu yapanın Hiram Abas olduğunu ben yine bilmiyordum. Hiram Abas olduğunu bilmediğim o kişi, 'Arkadaşlarının arkasına saklandın' dedi. Çatışmanın nasıl olduğunu anlattım. Bulunduğum yerde arkasına sak-lanacak hiçbir şey yoktu. 'Ben sedirin üstünde açık hedef-tim, sizler iyi nişancı, değilmişsiniz' dedim."

Ziya Yılmaz'dan bilgi alamayınca istanbul MlTten Yaşar Savaş, Mehmet Eymür ve iki eleman daha, yanlarına tutuk-lu bir üsteğmeni de alarak Ankara'ya geçtiler. Ankara bölge-de onları bekleyen MiT ekibini de alarak Ünye'ye gittiler. Çok gitmek istemesine rağmen istanbul Bölge Başkanlığı henüz tyileşmemiş olan Hiram Abas'a izin vermemişti.

Gerisini, Kızıldere Operasyonu'na katılanlardan MiT gö-revlisi (haydi biz de rumuz kullanalım) K. D. bakın nasıl an-latıyor: • "Mahir Cayan Maltepe Askerî Çezaevi'nden kaçtıktan sonra biz onun Ankara Necatibey'deki Elektrik Etüt Dai-resi'nde çalışan kız arkadaşını takibe aldık. Her gün kızın peşindeyiz, adım adım takip ediyoruz. Sık sık Zafer Çarşı-sı'ndaki kitapçılara gidiyordu. Biz önceleri kitap alışverişi yaptığını sanıyorduk. Halbuki mesaj alışverişi yapıyor-muş.

Bu kızın yardımıyla Ziya Yılmaz'ın Ankara makama fab-rikasında çalışajı akrabası bir kamyon şoförü ayarlanıyor. Kamyon yoldaxaranmadan hep rahatlıkla geçiyor. Çünkü elinde irsaliye belgesi var. Hatta kamyonun Samsun'a 13 km kala vantilatör kayışı kopuyor. Gidip Samsun'dan kayış alıp yola devam ediyorlar.

MiT'in Ankara ve istanbul ekibi Ünye Jandarma Karako-lu'nda bir araya geldi. Ünye'de isimler tek tek araştırılarak herkes gözaltına alınıyordu. Çalışmalar sonucu Mahir Ça-yan'a rehberlik eden çoban (Mehmet Eymür'ün kitabında H. Y. rumuzuyla tanımladığı Yüncü Hasan denilen kişi,

y.n.) bulundu. Çoban her şeyi anlattı. Aslında hep Kızıldere muh-tarının ihbar'ettiği söylenir, ancak doğrusu çobanın verdiği bilgiler sonucu her şey ortaya çıkmıştır.

Nevşehir'den komando taburu getirildi. Jandarma tüm-generalinin arabasından Ankara ile sürekli telsiz irtibatın-daydık. '

Biz ellerindeki yabancıları öldürmeyip bize teslim etmele-rini istiyorduk sürekli. Mahir Cayan içeriden bağırdı. 'Ata-türk Çanakkale'de yüzlerce ingiliz'i öldürdü. Ülkemizin ba-ğımsızlığı için bir avuç ingiliz'i öldürmekten geri durmayaca-ğız. Bu arada marşlar söylüyorlar. Slogan atıyorlardı... Söy-ledikleri marşlardan biri Mülkiye Marşıydı.

Olay bittikten sonra öldürülenlerin kimlik tespitini yapı-yoruz. Biz ölenlerin arasında bulunan kamyon şoförünü Er-tuğrul Kürkçü sandık. Yüzü fazla benzemiyordu, ama biz, 'Bak işte Ertuğrul estetik ameliyatla yüzünü değiştirmiş' de-dik. Hatta gazete ve radyoda ölenler arasında Ertuğrurur adı da açıklandı. Sonra Ertuğrul'un babası, 'Bu benim oğ hım değil' deyince kafamız iyice karıştı. Evi tekrar aramay. başladık, işte o zainan Ertuğrul samanlıktan çıkıp teslim ol du. Hemen helikoptere bindirip Ankara'ya götürdük. Yanında bizden Gülleci Necdet dediğimiz bir arkadaş vardı, 16,5 metre gülle atardı, o götürdü Ankara'ya. Atatürk Orman Çiftliği bira fabrikası ile çimento fabrikası arasında bir bina vardı, orası bizim sorgu yerimizdi. Telsiz tamirhanesi olarak bilinirdi. ErtuğruTu orada sorguladık."

Kızüdere'de 30 mart, saat 14.30'da karşılıklı ateşle başla-yan çatışma, güvenlik güçlerinin eve bazoka ve havan mer-mileri yağdırmasıyla kısa sürede sona erdi.66Evin önüne se-rilen parçalanmış cesetlerin gazetelerde çıkan fotoğrafları uzun süre kimsenin gözlerinin önünden gitmedi: Mahir Ca-yan, Cihan Alptekin, Ömer Ayna, Saffet Alp, Sinan Kâzım Özüdoğru, Hüdai Ankan, Ahmet Atasoy, Ertan Saruhan, Sabahattin Kurt ve Nihat Yılmaz ölmüşlerdi. Ertuğrul Kürk-çü sağ yakalanmıştı.

Rehine teknisyenlerin Cayan'lar tarafından mı, yoksa dı-şarıdan yapılan atışlarla mı öldürüldükleri bir süre tartışma konusu oldu. Ama Ertuğrul Kürkçü, "Ben Mahir'le uğraştı-ğım süre içersinde diğer arkadaşlardan biri veya birkaçı üç ingiliz'i vurarak öldürmüşlerdi" diyordu. Otopsiyi yapan Doktor Şehsuvar Savuran da "rehinelerdeki ölüm katılığının diğerlerinden daha fazla olduğunu; vücutlarındaki şarapnel yaralarının kanama yapmadığını, bunun da şarapnellerin ölümden sonra isabet etmesi anlamına geldiğini; sonuç ola-rak ingiliz teknisyenlerin son çatışmadan bir saat kadar ön-ce ölmüş olduklarını" söylüyordu.67

Yanında küçük bir makine götürerek fotoğraflar da çek-miş olan Mehmet Eymür'e, Kızıldere Olayı'ndan sonra arka-daşları "Gazi" unvanını verdiler. Operasyonda herhangi bir yara bere almamıştı, ama teşkilat içinde bir süre "Gazi Bey" adıyla çağrıldı.

Sağ yakalanan Ertuğrul Kürkcü'yü helikopterle olay ye-rinden götürdüklerinde yanında MiT elemanlarından "Ayı Mehmet" vardı. Yular sonra Ayı Mehmet adaşı Mehmet Ey-mür'ün Antalya'daki buz fabrikasında çalışacaktı...66 Kızıldere Operasyonu'ndaÖzel Harp Dairesi (veya kontrgerilla) personelinin kulla-nıldığını, ileride Kenan Evren'in anılarındanöğrenilecekti. *L*

Deniz Gezmiş'leri kurtarmak isterken Kızıldere'de ölen-ler, onların idam sürecini hızlandırmış olduklarını nereden bileceklerdi?

Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin inan, Kızılde-re'den bir hafta sonra, 6 mayıs 1972 günü sabaha karşı idam edildiler. "68 kuşağı" liderlerinden bir kısmının umut-lan Kızıldere'de ve darağaçlannda dramatik bir biçimde son buldu...

Başbakan Nihat Erim'in umutlan ise idamlardan yirmi gün önce sorr bulmuştu, ikinci Erim Hükümeti 17 nisanda istifa etti.££ Cumhurbaşkanı Sunay'a sunulan istifa gerek-çesi bu kez hastal'k değil, "aşın yorgunluk"tu. Sunay, Erim'in önerisiyle başbakanlığa bir süre Ferit Melen'in vekâ-let etmesini uygun bulmuştu. Erim siyasal yaşamını bun-dan sonra kontenjan senatörü olarak sürdürecekti.69

31 mart 1972 günü SBF birinci sınıf amfisinde yapılan Kızıldere Katlîamı'nı protesto toplantısından çıkanlar bildiri-ler dağıtıyorlar, boykot çağnsı yapıyorlardı. Göstericilerden 12'si yakalanarak gözaltına alındı. Bu 12 kişinin arasında o günlerde adı duyulmamış bir üniversite öğrencisi olan, ama bugün artık herkesin tanıdığı bir isim de vardı. Abdullah Öcalan!

Abdullah**Öcalan ve** Pilot Necati

Bu, Abdullah Öcalan'ın 1999*da Imralı'ya götürülmesine kadar geçen 27 yıldaki ilk ve son futuklanmasıydı.

SBF birinci sınıf öğrencisiydi.

Yani o da Hiram Abas'la aynı fakültedendi!

7 nisanda gözaltına alındı, 27 nisan 1972'de tutuklandı, 27 ekim 1972'de serbest bırakıldı.

Bu serbest bırakılma pek "normal" görünmüyordu.

Başlangıçta aynı davadan yargılananlar arasında, hak-kında en ağır ceza istenen iki kişiden biriydi. Ama askeri

68 Sadi Koçaş, Erim'in idamların kendi zamanında yapılmamasıiçin istifa ettiğini ya-zar,*12 Mart An*ıları, s.609.

69 Nihat Erim, 1980'de istanbul Dragos'taki evinin yakınında düzenlenen bir suikasttaöldürüldü.savcı daha sonra "fikrini değiştirdi". Önce Öcalan hakkında istediği cezayı hafifleştirdi, sonra da tahliyesini istedi, işi da-ha da ilginç kılan, bu askerî savcının antikomûnistliğiyle ünlü Baki Tuğ olmasıydı. Deniz Gezmiş davasında da iddia makamında yer almıştı. Kolay kolay kimsenin tahliye isteği-ne katılmazdı.

Apo'nun tahliyesinden sonra da "garip" şeyler oldu. Önce askerliği ertelendi. Sonra da 21 yaşını geçmiş olduğu ve di-siplin cezası almış bulunduğu halde, yönetmeliğe aylan olan burs isteği kabul edüdi.

Gazeteci Uğur Mumcu öldürülmeden az önce başladığı ve tamamlayamadığı*Kürt* Dosyost'na, Öcalan'ın 12 Mart döne-minde herhangi bir nedenle "kayınldığr kuşkusunu araştı-rarak girişti.70

Biraz ilerleyince PKK liderinin yakınında kuşkulu iki kişi daha olduğu bilgisine ulaştı: 1978'de evlendiği kansı Kesire Yıldırım ve yanından hiç ayrılmayan Ağrılı Pilot Necati.71

Öcalan, kendisine konuyla ilgili sorular soran gazetecile-re, "Pilot Necati'nin MiT ajanı olduğunu bile bile yanında tut-tuğunu, onu kullanarak MÎTi kandırdığını" söylemişti.72Bundan 4 yıl sonra Mahir Sayın'la yaptığı bir TV röportajın-da ise "PKK'nın kuruluş aşamasında Pilot Necati aracılığıyla MÎTin parasını yediklerini, Atatürk'ün manevî kızı Sabiha Gökçen'e suikast planı gibi bazı provokasyonlarda kullanıl-mak istendiğini" anlatacak ve "işte Uğur Mumcu bunları ya-zacaktı. Adam 10 gün sonra öldürüldü. Bilemiyorum bunun etkisi var mı yok mu ? Bu açılsa çok iyi bir olaydır. Hatta tam bu aile ilişkisini, pilot ilişkisini inceliyordu" şeklinde imalar-da bulunacaktı.73

Mumcu'nun öldürülmesinden kısa bir süre sonra bir açıklama yapan ve o zamanlar CHP grup başkanvekili olan Uluç Gürkan konuya yeni bir boyut getirdi: "Ben, Uğur Mumcu,

70 Uğur Mumcu,*K*ürt Dosyası,um:ag, mart 1997.

71 Bu kişilerin MİT ajanıolduklarına ilişkin iddialar dahaönce 7.8.1979 tarihli*Ayd*ınlıkgazetesindeçıkmışve Doğu Perincek'in genel başkanıolduğu Türkiye işçi KöylüParti-si 'nin bildirisinde yer almıştı.

72***Tempo*, 14 nisan 1993.**

73*Gazete Pazar, 22* haziran 1977.

Prof. Bahri Savcı, Mümtaz Soysal gibi bazı isimler aynı koğuşta tutukluyduk. Bu koğuşa zaman zaman üzerle-rinde Apo'nun yazdığı mektuplarla yakalanan bazı gençler getiriliyordu. Bizler bu gençlerin polis olduğundan kuşkula-nıyorduk. Gerçekten de iki üç gün gözaltında tutulan bu gençler daha sonra serbest bırakılıyorlardı. Ancak işin garip yanı, üzerinde mektup bulunan gençler birkaç günlüğüne de olsa içeri alınırken, mektubu*yazan* Abdullah Öcalan, Si-yasal Bilgiler Fakültesi'nde kimse dokunmadan öğrenciliği-ne devam ediyordu. O tarihlerde bizim aklımıza giren bu kuşku, uzun yıllar açıklığa kavuşmadı. Yıllar sonra, geçtiği-miz aylarda rahmetli Uğur Mumcu ile bir sohbetimiz sırasın-da yine gündeme geldi. Mumcu bu konuşmamızdan sonra konuyu araştıracağını söyledi. Ardından çeşitli kişilerle ko-nuştuğunu duydum."74

Uğur Mumcu'nun konuştuğu kişilerden biri, 12 Mart dö-neminde Öcalan'ın tahliyesini sağlayan Askeri Savcı Baki Tuğ'du. Artık emekli olmuştu ve DYP'den milletvekili seçil-mişti. Uğur Mumcu'ya bazı belgeler arayacağını söylemişti.

Uğur Mumcu, Baki Tuğ'dan beklediği cevabı ve belgeyi bir türlü alamamıştı.

Mumcu'nun ölümünden üç gün sonra*Sabah* gazetesin-den Nezih Tavlaş, Baki Tuğ'u aradı.

Aralarında şu telefon görüşmesi geçti: "- Baki Bey saygılar sunuyorum. Nezih Tavlaş ben.

- Buyur canım sağ olasın. Saygı benden canım.

- Şimdi bilmiyorum arkadaşlar şey yaptı mı ? Benim Uğur Ağabey ile çok yakın ve özel bir ilişkim vardı.

- Söyledi arkadaşlar söyledi, söyledi.

- Şimdi Baki Bey, ben, bundan yaklaşık 10 gün önce Uğur Ağabey ile yaptığımız konuşmada sizinle görüştüğünü söylemişti bana.

- Görüştü benle konuştuk. Biz 6 aydan beri konuşuyo-

ruz.

- Öyleymiş.

- Ben şimdi üç akşamdan beri uyuyamıyorum.

- Evet efendim. Şimdi Uğur Ağabey'in bana aktardığı bir

74*G*ünaydın, 3şubat 1993.

şey vardı. Size de bunu bir ileteyim istedim. Sizinle yaptığı konuşmada, kendisinin bu Apo'yla ilgili, Apo'nun tutuklan-masıyla ilgili şeyi araştırdığını -siz eksik olmayın yardımcı ol-muşsunuz kendisine- o, Apo'nun gözaltına alındıktan sonra salıverilmesi için size bir telkinde bulunulduğu ve yukarıdan bir şey geldiğini söyledi bana.

- Şimdi, şöyle Nezih. Ben o tür bir olay hatırlıyorum an-cak Apo'yla mı ilgili, başka mensupla mı ilgili onu çözeme-dik. Sayın Mumcu'ya da söylediğim oydu. Bana böyle bir şey gelmişti. Ancak onla ilgili mi, değil mi bende resmî yazı ola-cak dedim. Ben o yazıyı ararken o olay oldu.

- Yani size bu şahsı bırakın ya da bu şahsa dokunmayın gibisinden bir şey geldi mi ?

- O, -dokunmayın- mealinde değil -bizim mensubumuz-dur- şeklindeydi. Yalnız o mu, değil mi çözemedik. O belgeyi arıyordum ben.

- Anladım. Yani belgeyle...

- Aradığım belge oydu bulsaydım onu verecektim."75

Baki Tuğ telefonu kapattıktan sonra aradığı*Sabah* TBMM Büro Şefi Mehmet Çetingüleç'e de şunları söyledi: "Mumcu'ya söylediğim sürede istediğim belgeyi henüz bula-madım. Bunu kendisine de en son telefon görüşmesinde bil-dirdim, inceleme 10-15 gün daha sürecek. Belgede bir şa-hıs ismi var. MÎT hesabına çalışan bir şahsın ismi. O belge-yi arıyorum onu bulursak Uğur Mumcu'nün aradığı düğüm çözülecek."

Baki Tuğ hâlâ o belgeyi arıyor!..

Ama şurası belgelenmişti ki MiT, sıkıyönetim makamları-nın "yanlışlıkla" tutukladığı ajanları olursa devreye giriyor, "mensubumuzdur" diye yazı gönderiyordu.

MiT ajanlarını sıkıyönetimden koruyor

tşte birkaç örnek:

Ankara Sıkıyönetim Savcılığı'na l eylül 1971 tarihli, MiT Müsteşarı Korgeneral Nurettin Ersin imzasıyla bir yazı geldi. "ODTÜ öğrencisi Eyüp Temeltaş, teşkilatımızca kendisinden uzun süre istifade edilmiş bir kimsedir. Adı geçenin duru-munun açığa vurulması, gerek kendisi, gerekse teşkilatımız yönünden birtakım sakıncalar tevlit edecektir. Bu bakımdan Eyüp Temeltaş'ın durumunu deşifre etmeden, tatkibat dışı bırakılması yerinde bir tedbir olacaktır. Bilgilerinize arz ede-rim."

25 ağustosta tutuklanan MiT ajanı Eyüp Temeltaş bu ya-zıdan iki gün sonra, 3 eylül 1971 tarihinde serbest bırakıl-dı... /

Prof. Uğur Alaoakaptan, Şevket Can Özbay76adh bir hu-kuk fakültesi öğrencisi tarafından dekanlığı sırasında Dev-Genç'le işbirliği yaptığı şeklinde ihbar edilmişti. Bu kişinin MİT görevlisi olduğu dosyadan çıkan belgelerden anlaşılmıştı.

MiT ajan kullanır da polis boş durur mu ?

"5.3.1971 tarihinde ODTÜ'de cereyan eden olaylarla ilgili olarak hakkında gıyabi tevkif karan verilmiş olan Sami oğlu, Terme 1951 doğumlu, ODTÜ Fizik Bölümü öğrencisi Mah-mut Erdoğan daha önce mimlenmiş olup, 29.5.1970 tari-hinde angajesi yapılmış ve kendisinden müteaddit raporlar alınmıştır."'

18.6.1971 tarihinde tutuklanan Mahmut Erdoğan, Em-niyet Genel Müdürü Sedat Kirtepe'nin bu yazısı üzerine sekiz gün sonra serbest bırakıldı...77

... Sefer Sayılır... Kubilay Kılıç... Muzaffer Köklü... Ahmet Yılmaz... Uğur Sani... Mevlut Bayraktar... Sezai Akalın... Er-dal Gökyüzü... ajan listesi uzayıp gidiyordu...

Sıkıyönetim mahkemeleri bu yazılara göre kararlar veri-yordu:

"... Ankara Hukuk Fakültesi öğrencisi sanık Uğur Sa-ni'nin eyleme, suç konusu bildiriyi dağıtanlar, suç failleri ile kesin deliller ortaya çıkarmak amacıyla Emniyetçe verilen görevi icabı katıldığı yolundaki savunması, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 18.3.1972 tarih ve 387 sayılı, 13.11.1972 gün ve 516 ve 28.3.1973 tarih ve 169 sayılı yazılan doğru-

76 imralı'dakiÖcalan davasında müdahil avukatlık yaptı.

77 Uğur Mumcu,*Yeni Ortam,* 22 mart 1974 ve OrsanÖymen,*Milliyet.* 23 mart 1976.

landığından sanığın müsnet suçtan beraatine oybirliği ile karar verilmiştir..."

Ve Sıkıyönetim Mahfem6161"1'nde açılan davaların iddia-nameleri sanıkların işkenceyle alınan ifadeleriyle, bu ajanla-rın ihbarlarından ba§ka hiçbir delüe dayanmıyordu.

Hatta bazı davalar bunlara bile dayanmayan senaryolar üzerine kuruluyordu^

"Uçak kaçırma örgütü" bunlardan biriydi.

THYrıin Boğaziçi UÇağı 4 mayısta kaçınlarak Sofya'ya in-dirilmişti, uçağı kaçıT311dort^S1Deniz Gezmişlerin idamı-nı önlemek istemişler*- Daha sonra teslim oldukları Bulgar makamları tarafindafl tutuklandılar.

Ama bu olay nedeniyle Ankara'da "gizli bir örgüt" keşfe-dilmişti ! Örgütün yöneticileri oldukları söylenen Altan Öy-men. Emil Galip Sandalcı, Erdal Öz, Mükerrem Erdoğan, il-han Kalayhoğlu, Abdi Yazgan, Ömer Polat başta olmak üze-re otuzdan fazla aydıı1tutuklanmıştı. Zamanın Ankara Sıkı-yönetim Adlî Müşaviri Albay Muzaffer Gücür'ün Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Semih Sancar'ı inandırdığı senaryoya göre, tutuklananlar uçakta °Iludabulunan ismet inönü'yü Deniz Gezmişlerin idamını önlemeye razı etmek için bu ey-lemi yapmışlardı!

fşin aslı ise bu aydınların her birinin başka nedenlerle "mimlenmiş" olmalardı. Örneğin Sandalcı,*TRT* Yönetim Kurulu'ndayken Muş» Öğün Paşa'nın TRT genel müdürlü-ğüne getirilmesini eleştirmişti. Altan Öymen ve Erdal Öz idamlara karşı çıkmışlardı. Mükerrem Erdoğan, Deniz Gez-miş'in avukatıydı vs. Gerçek hava korsanları Sofya'da yargı-lanıp ikişer yıl hapis cezasına çarptırıldılar. Ankara'daki uy-durma örgüt mensupla"ise dört-beş ay yatıp çıktılar. San-dalcı, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'na açtığı tazminat davasından beş bin lffakazandı!

Diyarbakır'da Kuruştan Demokrat Partisi sanığı olarak yargılanan Şerafettin^Çi aleyhindeki tek delil MlTin mah-kemeye sunduğu mektup fotokopileriydi. Asılları hiçbir za-man bulunamayan uiektupların Irak KDP'den geldiği öne sürülüyordu. Elçi kenesine mektup gönderdiği söylenen kisiyi buldurup, böyle bir mektup yazmadığını kanıtlamasına rağmen sekiz ay yattı. Tahliyesinden sonra Diyarbakır MiT Bölge Başkanı Hava Albay Salt Faik Kelican'a gidip, durumu anlatan Elçi'nin aldığı yanıt şöyle oluyordu: "Serafettin Bey, bizim için önemli olan bir insana teşhisimizi koymaktır. Biz teşhisimizi koyduktan sonra o doğrultuda gerekirse tanık, gerekirse herhangi bir belgeyi mahkemeye sunmakta sakın-ca görmeyiz."78

Albay Talat Turhan hakkında Boğaziçi Köprüsü'nün ayaklarına bomba kffyma planı yaptığı gerekçesiyle açılan "Bomba Davası"rjfc$a daha sonra göreceğiz.

Asılsız veya gülünç ihbarlarla açılan davalar yüzünden bu ihbarları yapanlara "Sayın muhbir vatandaş" denmesi de o zamanlardan kalmadır. Birkaç çarpıcı örnek verip gecelim: 12 Marttan sonra gözaltına alınan en yüksek bürokrat olan TEK Genel Müdürü Mehmet Erdemir, AP eski milletvekili ve TEK Yönetim Kurulu üyesi Mehmet Ali Aytaç tarafından ih-bar edilmişti. Aytaç'ın ihbarında (Jandarma Genel Komuta-nı Kemalettin Eken'e suikast girişimi duyulunca), "Bravo gençlere, kana kan gerekir" dediğini öne sürdüğü Mehmet Erdemir, Semih Sancar'dan sonra Ankara sıkıyönetim ko-mutanı olan Namık Kemal Ersun'un emriyle gözaltına alın-dı. Beraat etti. Ersun karan temyiz etti, reddedildi...

Ankara iktisadî ve Ticarî ilimler Akademisi Rektör Yar-dımcısı Naci Kınacıoğlu aynı akademiden Doçent Erzan Er-zurumluoğlu'nu ihbar etti. "Nisan'da kızıl bayrağı çekeceğiz" dediği iddia edilen Erzurumluoğlu, ailesiyle tatil kampında bulunduğu Erdek'ten apar topar Emniyet'e götürüldü. Hak-kında takipsizlik karan verildi.

Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Mümtaz Soysal bir re-sepsiyondaki sohbet sırasında, "Fakültede tek renk vardır o da kırmızıdır. Bunun değişik tonları vardır. Fakat başka renge müsaade edilemez" dediği için ihbar edildi. Soysal hakkında koğuşturmaya yer olmadığına karar verildi, ihba-n yapan Prof. Ali Ertuğrul ile Prof. Vedat Sezer hakkında if-tira suçundan dava açıldı.

78*ikibine* Doğru dergisi, 17-23 ocak 1988.

Bu kadar ucuz kurtulamayanlar da vardı: Yazar Sevgi Soysal, 26 şubat 1972'de Çöl iskelesi adlı restoranda Altan Oymen'le yemek yerken "Silahlı Kuvvetler'e hakaret içeren" konuşmalar yaptığı gerekçesiyle ihbar edildi. Muhbirlerin tanıklığına dayanılarak 10 ay hapse mahkûm edildi !79

Sofya'ya kaçırılan uçakta ismet Paşa'nın oğlu Ömer inö-nü de vardı demiştik.

Haberi alan ismet İnönü bir kalp spazmı geçirdi.

Oysa ertesi gün CHP kurultayı toplanacaktı. 12 Marttan hemen sonra Ecevit'in genel sekreterlikten istifasıyla başla-yan Inönü-Ecevit gerginliği, artık açık bir mücadeleye dö-nüşmüştü. Çözüm bu kurultaya kalmıştı.

Bir gün ertelenen kurultay, ismet Paşa'nın durumu biraz düzelince 6 mayısta toplandı.

Ve 6 mayıs 1972'de ismet inönü'yü genel başkanlıktan indiren Bülent Ecevit CHP'nin yeni lideri oldu.

13 mayısta Cumhuriyet tarihinin en kısa ömürlü hükü-meti kuruldu: Kontenjan Senatörü Suat Hayri Ürgüplü'nün Bakanlar Kurulu, radyonun 13.00 haberlerinde açıklandı. Gece haberlerinde ise "onaylanmadığı" bildirildi. Yanm gün içinde Genelkurmay Başkam Tağmaç devreye girmiş ve Cumhurbaşkanı Sunay'a, "Böyle hükümet olmaz" demişti.

16 mayısta kurulan Ferit Melen Hükümeti ise Sunay'dan "onay", meclisten de güven oyu aldı.

Hükümet yenilenmişti, ama Türkiye'nin ufkunda kapka-ra bulutlar dağılmamıştı.

Ağustos 1972'de Genelkurmay Başkanı Tağmaç'ın, mart 1973'te de Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'm görev süreleri doluyordu. Ordu komuta kademesi her iki olayla ilgili kara-rını 12 Marttan hemen sonra vermişti. Bu karar temmuz 1971'de Eskişehir'deki gizli bir toplantıda Sunay'a tebliğ edilmişti: ağustosta Gürler, Genelkurmay başkanlığına geti-rilecek, sonra da Cumhurbaşkanı Sunay'ın görev süresi üç yıl uzatılacaktı!

79 Bu olayların ve daha fazlasının belgeleri 7*G*ündergisinde 19 aralık 1973'ten, 13şubat 1974'e kadar yayımlanmıştır.

Ama Sunay ikili oynuyordu. Ordu'daki Gürler karşıtı güçlü ekiple de ilişki içindeydi. Bu ekibin başını Faik Türün çekiyordu. Ankara Sıkıyönetim Komutanı Semih Sancar da Gürler karşıtı gruptaydı. Sancar'ın Demirci yanlısı olduğu biliniyordu.

Sunay, "Gürler'i ekarte ettiği" takdirde Türün'e de Genel-kurmay başkanlığı sözü vermişti î80Gürler karşıtı ekip, ilk aşamada Tağmaç'ın süresinin uzatılmasını istedi. Tağmaç'ın süresi uzatılırsa Gürler'in önü tıkanacak, seneye Kara Kuv-vetleri komutanhğ&ıdan emekli olacaktı. Bu yüzden kapalı kapılar arkasıraan Gürler'i yıpratma kampanyası başlattı-lar. Türün, eski dosyalan açtı, Gürler'in sol bir darbe içinde olduğunu kanıtlayacaktı. Ve başında kendi ekibinden Mem-duh Ünlütürk'ün bulunduğu Ziverbey'deki işkenceli sorgu-larla Faruk Gürler aleyhinde ifade toplanla çabasına girişti.

Devletin çatısındaki siyaset oyunu çok sert oynanıyor-du...

MİT ajanını harcıyor

Artık Ziverbey'e getirilen herkes iki kişi aleyhinde ifade vermeye zorlanıyordu: Kara Kuvvetleri Komutanı Faruk Gürler ile Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur.

27 Mayıs'tari sonra bir ara MAH istanbul bölge başkanlı-ğı'na getirilmesi düşünülen Kurmay Albay Talat Turhan, Zi-verbey'e temmuz 1972'de alındı, O sırada MiT müsteşar yar-dımcılığı koltuğunda oturan Recep Ergun'la Kara Harp Oku-lu'nda sınıf arkadaşıydılar.

31 gün süreyle işkencede kaldı. "Boğaziçi Köprüsü'nün ayaklarından birine bomba yerleştirmekle suçlanıyordu. Bu yüzden yargılandığı davanın adı da "Bomba Davası" ola-rak anıldı.. Ama ona asıl söyletilmek istenen "Gürler ve Ba-tur'la Marksist-Leninist bir cunta içinde yer aldıklan"ydı.

işkenceciler kaba falaka ve elektrikten öte daha ince ve sistematik işkence yöntemleri uyguluyorlardı, işkence me-totlarını nereden öğrendiklerini Talat Turhan daha sonra çı-

80 Faik Türün, Sunay'dan bu teklifi aldığınıdaha sonraki yıllarda açıkladı. Faruk Gür-ler'i de "Marksist-Leninist bir cuntanın başı" olmakla suçladı.*Terc*üman,6-25 aralık 1985.

katıldığı mahkemede açıklıyordu: "Washington Uluslararası Polis Akademisi, Panama'dâki üslerde bulunan 'Southern Command (Güney Komutanlığı) bağlı Kontrgerilla Okulları, Albrook Hava Üssü'ndeki Inter-American Air Force Aca-demy..."81

Ziverbey'de sorgulanan herkese "Genelkurmay Başkanlı-ğı'na bağh kontrgerilla örgütünde bulunduğu, kendilerinin Anayasa ve yasalara bağlı olmadıktan" söyleniyordu. Köşk'teki sistematik işkence, Kızıldere'den sonra sorgula-maları ele alan "kontrgerillanın teknik sorgulama timi" tara-fından yürütülüyordu. Başında MiT istanbul Kontrkomü-nizm Daire Başkan Yardımcısı Eyüp Özalkuş vardı.82

işkence köşkünün "misafirlerinden" Doğan Avcıoğlu an-latıyor: "Teknik yardım ve eğitim sağlama yoluyla CIA, ulu-sal gizli polis örgütlerine kolayca sızmayı başarmıştır. 1972

sonbaharında bana 'Kontrgerilla üssü' diye bildirilen ünlü köşke götürüldüğümde, odamdaki yatak bir Amerikan yata-ğı idi. Yatağın üstünde markası ve fiyatı yazılıydı: 'New Bea-uty Rest, 69,5 dolar.' Pencereleri siyah kâğıtla kaplanmış ve içinden tüten bir soba borusu geçen eski köşkün harap oda-sına, 69,5 dolar fiyatlı yeni bir Amerikan yatağı pek az yakı-şıyordu, ihtimal, köşkte benim görmediğim, fakat varlığını feryatlardan sezdiğim, Amerikan yardımından sağlanmış bir çok 'teknik araç' bulunmaktaydı. Kontrgerillada bana yönel-tilen ve yazılı cevap istenen belli başlı sorulardan biri, Amerika'yı neden eleştirdiğimiz idi."83

ilhan Selçuk da insanların bu köşkte neler çektikleri, ne işkenceler gördükleri hakkında bir kitap yazdı.84

Ziverbeyciler çok "uğraştılar", ama sanıklardan ne kendi-lerini, ne de Orgeneral Gürler'i suçlamaya yetecek ifade ala-madılar. Çünkü ilhan Selçuk. Doğan Avcıoğlu ve tlhami Soy-81 Talat Turhan,*Bomba Davası Savunma,* s. 191.

82Zıverbey'deki işkenceleri yöneten MiT görevlisi EyüpÖzalkuşile Bomba Davası'n-dan Gürler-Batur aleyhinde siyasîmalzemeüreten döneminünlüSıkıyönetim SavcısıSü-leyman Takkeci (12 Eylül AskerîDarbesi'nde de DİSK ve BarışDavası'na baktı), daha sonra THY Sivil Savunma Kurumu'nda birlikteçalıştılar.

83Doğan Avcıoğlu,*Devrim ve Demokrasi*Üzerine,s. 103 ve Uğur Mumcu'nun*Su*ç-lular ve Güçlülerkitabınaönsöz.

84Ziverbey Köşkü,ÇağdaşYayınları.

sal, Ziverbey'e götürülmeden önce nasıl ifade vereceklerini aralarında kararlaştırmışlardı.

Savcıların ellerinde MiT ajanı Mahir Kaynak'ın katıldığı "cunta toplantılarını" kaydettiği bant çözümlerinden başka bir delil yoktu.

Davayı bu şekilde açamazlardı, kanıt gerekliydi.

MiT, ajanını tanık yapmaya karar verdi.

Ve ajanlarını Sıkıyönetim Mahkemeleri'nden koruma il-kesine istisna getirerek, sol örgütlerin içine soktuğu en önemli ajanı ola^TMahir Kaynak'ı deşifre etti.

Ayrıca Mahir Kaynak MITin koruduğu öteki muhbir veya ajanlar gibi salt istihbarat toplamak amacıyla görevlendiril-miş biri değildi. Bir ajan-provokatördü85Bu görevde olanlar, istihbarat görevinin yanında, aralarına girdikleri insanları daha yıkıcı olmaya, daha fazla suç işlemeye kışkırtırlardı.

Kaynak, bu yüzden yurtdışına da gönderilememişti. Fuat Doğu Lizbon'a gitmeden önce MiT, başbakandan bir memu-runa (Mahir Kaynak'a, y.n.) bir dış görev verilmesini istemiş, konu Sadi Koçaş'a havale edilmişti. Koçaş, memurun duru-munu incelemiş, "Madanoğlu-Koksal dosyasının hazırlan-masında yardım eden ajan-provokatör" olduğunu görünce diş görev verilmesi talebini reddetmişti.86

Sanıklardan elde edemediklerini ajan-provokatörlerini gözden çıkararak sağlayacaklardı. Mahir Kaynaktan sadece Madanoğlu davasına tanık olması değil, Gürler aleyhinde de tanıklık yapması isteniyordu. Açığa çıkma tehlikesiyle karşı karşıya kalan Kaynak, MlTe direndi. "Olayın içindeyken, yaptığın yanlışlığı görüp itirafta bulunmuş gibi yap" dediler, kabul etmedi. Rapor yazmasını istediler, reddetti. "Ben anla-tırım, anlattıklarımı rapor haline getirirsiniz" dedi. Öyle yaptılar.

Mahkemede okunan raporların kendisine ait olduğunu kabul etti.

Ama Ziverbeycilerin foyası hemen meydana çıktı. Mahke-me heyeti, sanıkları beraat ettiren gerekçeli kararında MiT

85Kışkırtıcıajan.

86 Sadi Koçaş,*12 Mart An*ıları, s.318.

ajanının tanıklığına itibar etmedi. Anayasa Mahkemesi'nin son kararlan buna olanak tanımıyordu. Ajanın raporunda ve duruşmalardaki ifadelerinde çelişkiler vardı. Tasdikli ve tasdiksiz raporları karşılaştıran mahkeme aralarında fark bulmuştu. Üstelik üzerinde değişiklik yapılan tasdiksiz ra-por Faruk Gürler'le ilgiliydi!

Gerekçeli karardaki en önemli saptama şuydu: "Millî is-tihbarat Teşkilatı'nın görevleri arasında adlî görev de ifa ede-ceğine dair herhangi bir hüküm mevcut bulunmamaktadır. MlTin yaptığı takibin kanunî bir takibat olarak nitelendiril-mesine ve kabulüne imkân görülmediği..."

Yani, Askerî Mahkeme, MlTin sanıkları takibini yasadışı bulmuştu!

Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay da mecliste grubu olan partilerin liderlerine bundan yakınıyordu: 'Teypler delil sayılsa idi o zaman daha erken netice alınırdı. MlTin temin et-tiği deliller, teypler ve ajanlar delil sayılmadı. Anayasa Mah-kemesi karan delilsizlik doğurdu. Böylece senelerden beri hazırlanan dosyalar hiçe sayıldı."87

Mahir Kaynak sonrasını şöyle anlatıyor: "12 Mart mahke-melerinde ben tanık olmak için mecburen kimliğimi açık et-tim. Açığa çıkanlan bir adamın yapabileceği hiçbir şey yok-tur. Günlerce evden dışan bile çıkamadım. Bir gün Hiram Abas beni Park Otel'e içki içmeye davet etti. Park Otel benim için çok lüks bir yerdi. Gittiğimde sıkıntılıydım. O ise çok ra-hattı, piposunu rahatlıkla tüttürüyordu. Doğrusu bu rahat tavn beni etkiledi."

Talat Turhan ise bu durumu şöyle değerlendiriyor: "Ba-lon Operasyonu'nda ajan harcandı, ama dava beraatla so-nuçlanınca kabak değil de balon Mahir Kaynak'ın başında patladı. Zor ve sıkıntılı anlar yaşayan eski ajan kuralı bozan teşkilatını kural dışı da olsa sürekli eleştirdi. Sade vatandaş, eski MfTçinin söylediklerinin çok azını dile getirse çoktan 141-142'nin hışmına uğrardı.88Kaynak'ın buna getirdiği açıklama ise söyle: "Benim bertaraf edilmem onların kaybı

8713 Temmuz 1972 Florya KöşküTutanakları, Cüneyt Arcayürek,Çankaya'ya Giden Yol, s.312.

88Talat Turhan,*Doruk Operasyonu, s. 47.*

olacaktı. O yüzden hiçbir şey yapamadılar. Belki de şansım var, belki de ömrüm uzundu, bilemiyorum."89

Bu olaydan sonra resmen MİT kadrosuna geçen Mahir Kaynak Ekonomik işler Daire Başkanlığı'na getirildi. Öylesi-ne işlevsiz bir yere getirilmişti ki bir gün Recep Ergun'dan "iran'daki tavuk fiyatlannı öğrenip hükümete bildirmek" görevini bile almıştı!

Çok sonralan MlTten ayrılıp öğretim üyeliğine geri dön-dü. Artık teşkilatı daha rahat eleştirebilecekti.

MÎTin Marmara Brifingi

Faik Türün ekibinin ağustos tayinlerini değiştirmeye gü-cü yetmedi.

Hava Kuvvetleri Komutanı Batur'un, Kara Kuvvetleri Ko-mutanı Gürler'e desteği tamdı. Gürler, Aslanlı Kapı'dan (Ge-nelkurmay Başkanlığı) sonra Çankaya'ya tırmanırsa, en kı-demli orgeneral olarak Genelkurmay başkanlığı Batur'a ge-çebilirdi. "Uçan general" de denilen Muhsin Batur, Gürler karşıtlarına gözdağı vermek üzere Ankara üzerinde jetlerini uçurdu.

Muhsin Batur şöyle diyordu: "O arada benim emrimle Ankara semalarında jetler uçmaya başlamıştı. Ne yapalım... kimileri el altından maksatlarına ulaşmak isteyince bu yol-lara sapmak gerekli oluyordu."90Başkenttiler bunu yaklaşan 30 Ağustos Bayramı'nın provası sandılar. Ama anlayan anlamıştı. Mücadeleye henüz hazır olmayan karşı tarafın di-renci kırıldı, esas çarpışma ikinci raunda kaldı.

Memduh Tağmaç fazla direnemeden emekli oldu. Genel-kurmay başkanlığına Orgeneral Faruk Gürler geldi.

Gelmesiyle birlikte, yakın tarihimizde devletin zirvesinde görülen en büyük kavgalarından birine start verildi. Sanki görünmeyen bir el devletin bütün güçlerini savaş sahnesine sürmüştü. Taktikler, ayak oyunlan, ikili oynayanlar, köstebekler, dinlenen telefonlar, yaydan söylentiler, dedikodular, adam yıpratmalarla tam yedi ay sürecek bir savaş başlıyordu.

Savaşın nedeni açıktı: Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın görev süresi 1973 martında doluyordu. Bu durumda gele-nek devam ederse onun yerine Faruk Gürler cumhurbaşka-nı olacaktı. Ve bunun bütün dengeleri altüst etme olasılığı vardı.

Böylece Türkiye her şeyin cumhurbaşkanı seçimine en-dekslenÜiği bir döneme girdi.

Faruk Gürler karşıtı ekip yerini sağlamlaştırmıştı: Faik Türün yerinde kalmış, Turgut Sunalp Genelkurmay ikinci başkanı olmuş, Semih Sancar Kara Kuvvetleri komutanlı-ğına getirilmişti.

Şimdi bu cepheye çok önemli siyasî bir güç de ekleniyor-du: AP Genel Başkanı Demire! henüz açıkça girmediği, ama yavaş yavaş hazırlandığı bu savaşta "solcu" Faruk Gür-ler'den 12 Mart'in "rövanşını" almak istiyordu.

Ordu'nun zirvesindeki kavgalara katılmayı artık bir "gö-rev" haline getirmiş olan MiT de mücadelenin taraflarından biriydi, istihbarat örgütünün Nurettin Ersin, Recep Ergun, Rüştü Kazandağı ve Hulusi Suman'dan oluşan dörtlü yöne-timi Faruk Gürler'den yana saf tutmuşlardı. Nedeni açıktı: Pasif görevlerden alınıp oraya getirilmelerini 12 Martcılar'a borçluydular.

Bu saflaşmanın ilk güç denemesi 3 kasımdaki "Marmara BrifingTnde91yapıldı. Brifing, dışarıdan bakıldığında devle-tin üst kademelerini "anarşi ve terörün kaynağı olan sol ve sağ örgütler" konusunda rutin bilgilendirme toplantıların-dan biriydi.

Ama işin perde arkası öyle değildi.

Toplantı MlTe ait bir yerde yapılıyordu ve o güne kadar bu brifingleri MiT'in vermesine alışılmıştı. Ama brifingi veren MİT değildi! Hatta brifing ekibinde temsilcisi büe yoktu!

Brifing ekibi Turgut Sunalp, Memduh Onlütürk ve su-baylarından oluşuyordu.

91Brifing, MiT'in Ankara Atatürk OrmanÇiftliği'ndeki Marmara Köşkü'nde yapıldığıiçin bu adıalmıştı. Bilgilendirme ekibinin hepsi askerdi ve rütbe sırasıylaşu kişilerden olu-şuyordu: Turgut Sunalp, Abdurrahman Ergeç, Recai Engin, MemduhÜnlütürk, Fazıl Polat, Nahit Arda, Fikret Küpeli. Ali Pirgil, Turgut Akan Ragıp Horozoğlu, Sabahattin Ar, Necdet Timur.

"Anarşiyle mücadele" konusunda inisiyatif, Türün-Su-nalp-Ünlütürk ekibine geçmişti! Yani "Ziverbeycilere", yani kontrgerillaya...

Başında Gürlerci Nurettin Ersin ve ekibinin bulunduğu MiT, uyanıklık yaparak brifinge katılmamıştı ! Başlaması çok yaklaşan kavganın ilk devresinde pasif güreşerek ilk hamlenin Faik Türün cuntasından gelmesini beklemiş, so-rumluluğun onlarda kalmasını hedeflemişti.

Ama karşı taraf /uyumuyordu.

Gürler'in en cjnemli destekçilerinden olan MlTin yönetimi-ni sarsmak için ilk gürültüyü Ersin'e karşı koparacaklardı.

Hiram Abas'tan Nurettin Ersin'e "muhtıra"

MiT Müsteşarı Nurettin Ersin'in, Fındikzade ve Arnavut-köy baskınlarından sonra gönderdiği kutlama mesajı Hiram Abas'ta ikili bir etki yaratmıştı. Fuat Doğu'nun gitmesinden ve MlTin tepesindeki değişiklikten pek hoşnut olmadığı için yeni yönetimden kendisine gelen kutlama ve geçmiş olsun dileklerine çok sevinemedi. Ama birçok kişinin "yasadışı" di-ye suçladığı operasyonların*bizzat* müsteşar tarafından kut-lanması önemli bir olaydı. Onun "bildiği yolda" yürümesinin kapılarım açıyordu. Bundan aldığı cesaretle bölge yönetimi-ni "baypas"92ederek Nurettin Ersin'e ulaştırılmasını istedi-ği uzun bir yazıyı kaleme aldı. Son olaylarla prestijinin çok yükseldiği istanbul bölgedeki arkadaşlarına da imzalattırdı-ğı, kendisiyle birlikte otuz imzalı yazıyı, 7 ekim 1972'de is-tanbul Bölge Başkanlığı aracılığıyla müsteşara gönderdi.

Yazıda sekiz madde halinde "servis"in93sorunları anlatı-lıyor ve çözüm yollan öneriliyordu.

Ama öyle bir bölüm var-dı ki orada tam Hiram Abas'ın idealindeki örgüt anlatılıyor-du: "Servisimizin Türkiye iç ve dış politikasında rol oynama-sını ve bunun hükümet ve bakanlıklarca normal karşılan-

92Hiram Abas'ın ileriki yıllardaçok sık başvuracağı, hiyerarşiyi atlayarak enüst ma-kama ulaşma yöntemine teşkilatta böyle deniyordu.

93İlginçbirözellik daha: mensuplarının büyük birçoğunluğu MiT'ten "teşkilat" diye söz ettikleri halde, Hiram Abas gerek yazarken, gerekse konuşurken hep "servis" deyimini kullanırdı. Bu deyim, genelde CIA ve Mossad ajanlarıtarafından kendiörgütleri için kulla-nılır.

masını gerekli görmekteyiz. Son sol hareketlerde servisin geçmiş yıllarda ne kadar haklı okluğu anlaşıldığı, dış temsil-ciliklerimizdeki bazı casusluk olaylarında servisimizin bura-larda ne kadar lüzumlu bulunduğu görüldüğü halde servis, ilgili bakanlıklardan ve hükümetten çalışmalarla ilgili gerek-li tavizleri alamamıştır. Servis politika dışında, fakat Türkiye politikasını etkileyen ve hatta politikaya yön veren bir mües-sese haline gelmelidir."

Yazının sonlarına doğru ise örgüt içi bir ihbarda bulunu-luyordu: "ispat edemeyeceğimiz, fakat emarelerini şifahî ola-rak karinelerle belirtebileceğimiz bir husus, servis içinde idarî mekanizmaya etkisi olan, yabancı devletler lehine çalı-şan şahıs veya şahısların bulunduğudur. Geçmiş senelerde birçok emsal servislerde bu gibi olayların meydana çıkarıl-ması nedeniyle bu hususa önemle eğilinmesini ve gerekli ça-lışmaların güvenilir şahıslar tarafından gizlilikle yapılmasını istemekteyiz." Bu son bölümün tercümesi, Hiram Abas'ın müsteşar eğer arzu ederse şifahî, yani sözlü bazı ihbarlarda bulunmak istemesiydi.

Nurettin Ersin "muhtıra" diye adlandırdığı bu yazıya ya zıh tepkisini dört ay sonra gösterdi. Çünkü o sırada cumhur-başkanına, başbakana, Genelkurmay başkanına ve kuvvet komutanlarına 2 aralık 1972 tarihli imzasız bir bildiri gön-derilmişti. "Çiçeği burnunda" CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in masasına bile uzanmış olan mektupta şöyle deni-yordu:

"Nurettin Ersin, Rüştü Kazandağı ve Recep Ergun'a açık mektup!

Son tutum ve davranışlarınızla gerçek niyet ve düşünce-lerinizi bütün ayrıntıları ile ortaya sergilenmiş bulunuyorsu-nuz. Sizin kafanızda bulunan şahısların bu görevde bulun-ması bizler için, servis için büyük şanssızlıktır.

Daha dün operasyonlardaki hedefler arasında ismi geçen şahıslarla birlikte oyun tezgâhlayarak Çankaya Operasyo-nu'nu yürütmek için AP ileri gelenleri ile bazı devlet adamla-rımızın telefonlarını dinlettiğinizi herkes biliyor. Cuntasal fa-aliyet yürüten**bazı** şahısların konuşmalarında MİTteki ada-mımız dedikleri Recep Ergun'u cuntacılar bilmekte ve ona güvenmektedirler. Sizler daha önceki Müsteşar Fuat Doğu ile MAH Başkanı İzzetin Cebe ve arkadaşlarını hırsızlıkla, ırz düşman^ ile it-ham etmek küstalığını göstermiş müfteri durumi4nadüş-müştünüz. Asıl siz R. K.'nın (Rüştü Kazandagi, y.n)e şine tahsis edilen otoyu, devletin herhalde size bu iş içi^ verme-diğini idrak edebilecek durumdasınız. Bayan S. ilesizlerin de bir ilişkisi olmalı ki bu kadını yeniden işe aidini^

Sizler önceki dönemde kurulan şube müdür muav ri kadroları için konulan öğrenim

mecburiyetini ne idûğü belirsiz kara cahil bir K. T. 'yi personel dairebaşkan yardımcıhgma tayin ettiniz. Bütün intibak ve tayinlerdurur-ken personelde memur olarak çalışan eratın şubemuavinliklerine tayinini çıkardınız.

MİTin selameti için açıklarınızı ve yolsuzluklarınızı dilik açıklamakta fayda görmüyoruz. Ancak sırtınızdakiuni ~ formanın şerefini kurtarabilmek için bulunduğumuz ma-kamlardan istifa ettiğinizi, çekildiğinizi 15 gün içimde aÇ'klarsanız yukarıda bir kısmı açıklanan çalışmalarım^ umuma açıklanmayacaktır. Aksi halde bütün oyunlarınız hem MİT içinde hem de MİT dışında açıklanacak ve rezil olacaksınız-Bu açıklama Türkiye'de de bir Watergate Olayı yaratacaktır. MİTte sevilmiyorsunuz, istenmiyorsunuz.

Bunun için size 15 gün mühlet verilmiştir. MİTte soysuz-ların ve müfterilerin yeri olmadığını ve bannamayacakl^rını bilmelisiniz. Görevden çekilmediğiniz takdirde si^j başba-kanın beyanları da kurtaramayacaktır."

Faik Türün cuntasının MİTteki yandaşları Nurettin Er~ sin'i yıpratma harekâtım başlatmışlardı. Müsteşar Ersin, "Çankaya Operasyonu" yani Gürler'in seçilmesi için AP'nin ve başka devlet adamlarının {Semih Sancar'ın, y.n.) telefon-larını dinletmekle suçlanıyordu. Mektupçular böyıeceMİT yönetiminin cumhurbaşkanlığı seçiminde kimi tuttuğunu da açıklamış oluyorlardı.

Müsteşar bu mektubun Hiram Abas ve arkadaşlar, findan yazıldığı kanısındaydı. MiT merkezi, İstanbul'daki otuz numaracının her birine birer uyan yazısı yolladı, Jmî?aslzmektubu yazmakla suçlanıyorlardı ve muhtıra ve niektu.t)i-in

rg'n halinde gereken yasal işlemin yapılacağı belirtiliyordu.

Hiram Abas müsteşara yazdıkları yazıya böyle sert bir ya-nıtı hiç beklemiyordu. Hemen kaleme sarıldı ve müsteşarı bu kez sadece kendi imzasıyla yanıtladı.

Hiram Abas, l mart 1973 tarihli mektubunda, imzasız yazıların tarafından gönderildiği hükmüne varmış olmala-rından duyduğu üzüntüyü bildirdi. O, böyle imzasız bir mektup gönderecek kadar "şerefsiz ve servis terbiyesinden uzak" biri değildi. O güne kadar kaç müsteşarla çalıştığını ve aldığı takdirleri sıraladı. Daha yakınlarda "Cumhurbaşka-nı'nın Tunus seyahatinde kendisini korumak şerefine erişti-ğini" belirterek Sunay'ı da kendisine referans gösteriyordu.

Bu yazışmalardan sonra Hiram Abas, Müsteşar Nurettin Ersin gerginliği yatışır gibi oldu.

Daha doğrusu Ersin'i kızdıran "imzasız mektupçular" ya-yınlarına ara verdiler.

Çünkü mart ayı gelmiş, herkes gibi onlar da nefeslerini tutmuşlardı.

MtTteki kavganın son darbesi cumhurbaşkanı seçimin-den sonraya ertelenmişti.

Cumhurbaşkanlığı seçimi MtTi bölüyor

Ziverbey'de işkenceyle alınan ifadeler hiçbir dava dosya-sına konmamıştı. Ama birer kopyalan Süleyman Demirel'in kasasında gün ışığına çıkarılmayı bekliyordu. Mektupları ona kim vermişti

? Bir süre sonra AP'den milletvekili olacak olan Faik Türün mü?94Orası bilinmiyor. Gürler'in cumhur-başkanlığını engellemek için mi verilmişti ? işte burası kuş-kusuz.

23 ocakta Başbakan Ferit Melen'in Demireı'i konuta çağı-rıp gizlice söyledikleri, AP genel başkanının açık mücadeleyi başlatmasına neden oldu. Başbakan Melen, "Sunay'ın süre-sini üç yıl uzatalım, Ordu'nun görüşü bu" demişti. Demire!, sözlerinin Ordu üst kademelerine gideceğini bilerek Melen'e,

94 Konuyla ilgili bir yazısında Uğur Mumcu da, "Belki Faik Türün vermiştir der. Ama buna bir not daha ekler: "Geçenlerde bir otomobil kazasındaölen 12 Mart savcılarından YargıçAlbay Naci Gür'ünüzerinden dokuz ayrıkimlikçıkmamışmıydı? Gazeteler, Albay Gür'ünüst derecede bir MİT görevlisi olduğunu açıklamamışmıydı?"*Cumhuriyet,* 17 mart 1978.

"Sonra? Üç yıl sonra da Gürler cumhurbaşkanı olsun. Böy-le bir şey tartışılamaz bile" yanıtını verdi. Melen'den sonra başka arabulucular da geldi, hepsi Demirel'den "ret" cevabı aldılar.

Demirel, Ordu üst kademesinin Gürler konusunda fikir birliği içinde olmadığını biliyordu. Sancar'ın tutumundan haberi vardı.

Batur'un Gürler'le arasının açıldığı haberleri de geliyor-du. En genç, ama aynı zamanda en kıdemli orgeneral olan Muhsin Batur, Garler'den artık geleneklerin değişmesini, havacılara da Genelkurmay başkanlığı yolunun açüabilme-sini istemişti. "Amerika'da havacılar da, denizciler de bu gö-reve gelebiliyorlardı." Aynca cumhurbaşkanı olursa arkasın-da Batur gibi güvenebileceği biri olmalıydı, Sancar ekibine güvenemezdi.

Faruk Gürler gelenekleri değiştirmeye yanaşmadı.

Gürler'in adı artık kulislerden kamuoyu önüne çıkıyordu. AP üst düzey yöneticileri buna açıkça tavır koydular. Demi-rel Güven Partisi (GP) lideri Turhan Feyzioğlu Ue CHP'den ayrılıp Cumhuriyetçi Parti'yi (CP) kuran Kemal Satır'dan destek arıyordu. CHP'de belirgin bir tavır yoktu. Genel Sek-reter Kâmil Kınkoğlu kulislerde "Ecevit'in Gürler'e söz verdi-ğini" söylüyordu. Kasım 1972'de partisinden ve milletvekilli-ğinden istifa etmiş ve kontenjan senatörlüğüne getirilmiş olan ismet inönü'nün adı da bir ara kulislerde dolaştı, ama Paşa eski Paşa değildi, arkasında siyasî bir destek kalma-mıştı.

MÎTin iki kanadı da girmişti tartışmalara. Bir kısmı, "Müsteşar Ersin'in Gürler'1 desteklediğini, Gürler seçilmezse Ordu'nun darbe yapacağını" yayarken, öteki bölümü, "Su-nay'ın ve Kara Kuvvetleri Komutanı Sancar'ın Gürler'e karşı olduğunu" fısıldıyordu kulaklara.

Beklenen gelişme seçime bir hafta kala gazete manşetle-rinde yer aldı: "Gürler Genelkurmay başkanlığından kendi isteğiyle emekli edildi. Semih Sancar Genelkurmay başkan-lığına getirildi."

Gürler'e onu destekleyen 400 parlamenter olduğu söylen-miş, seçileceğinin kesin olduğuna inandınlmıştı.. "Sivüleşen" Gürler, cumhurbaşkanı tarafından kontenjan senatdtitigü-ne atandı. Çünkü, Anayasa cumhurbaşkanının TBMM {cin-den seçtaesini şart koşuyordu!-

Ardından sansür geldi. Ankara Sıkıyönetim Komutanı Namık Kemal Ersun'un yayınladığı

bildiri, cumhurbaşkanlı-ğı seçimleriyle ilgili "Silahlı Kuvvetleri rencide edecek ve meclisin iradesini baskı altında tutacak yayınlardan kaçınıl-masını" tavsiye ediyordu. Ecevit'in "Bu bir sansürdür!" de-meci bile basında yer alamadı. Artık TRTnin Gürler propa-gandası yapan yayınlarından başka bir şey kalmamıştı.

13 mart günü TBMM'nin dinleyici locası başta Semih Sancar, yüksek rütbeli subaylar tarafından doldurulmuştu. Bugün geri dönüp o fotoğrafa bakanlar parlamentonun Or-du tarafından işgal edilmiş olduğunu bile sanabilirler.

Bir tek Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur yoktu ara-larında. Genelkurmay başkanlığı hayali suya düştüğünden beri Gürler'den desteğini çektiği söylentisi doğrulanıyordu.95

Milletvekilleri mesajı hemen aldılar: "Gürler secilmezse jetler uçmayacaktı!"

Ve... Seçilmedi.

AP'li Tekin Anburun 292, Faruk Gürler 175, DP lideri Ferruh Bozbeyli 45 oy almıştı.

O gün yapılan üç turda da oranlar değişmeyince Gürler adaylıktan çekildi.

Jetler uçmadı, ama komutanlar o gece Cumhurbaşkanı Sunay'a gittiler. Önerdikleri yeni formül Sunay'ın süresinin bir iki yıl daha uzatılmasıydı. Sunay'ın cevabı o sıralarda An-kara'da anlatılan kendisiyle, ilgili fıkralara yakışır gibiydi: "Bir iki yıl için kimse evini bile kiraya vermiyor. Yeni bir dö-nem için olursa kabul ederim."

Gürler'in seçilememesi sorunu yeniden kitlemişti. Or-du'nun Köşkte bir AP'liyi istemediğinin bilinmesi, mecliste yeni yeni aday isimlerinin dolaşmasına neden olmuştu. MlTte boş durmuyordu; MiT ile meclis arasına sanki bir is-tihbarat köprüsü kurulmuş, adaylık için kimin adı geçse

95The Economist19 mart 1973'teşöyle yazıyordu: "Güçlüve popüler bir'asker olan Muhsin Batur, General Gürler'in cumhurbaşkanlığınıdestekleyenlerden biriydi. Ancak Gürler'in yerine Genelkurmay başkanıolamayınca bu destek eridi."

onunla ilgili aleyhte söylentiler yayılıveriyordu kulislere.

Cumhurbaşkanlığı seçimi turları sürerken, Sunay'ın gö-rev süresinin uzatılması için Anayasa değişikliği oylaması yapıldı. "Sunay formülü" bir oy farkla reddedildi: 300-299 ! Parlamento askerlere direniyordu.

Demire! ile Ecevit bir ara Anayasa Mahkemesi Başkanı Muhittin Taylan üzerinde anlaştılar. Kontenjan senatörlü-ğüne atanmasını istemek üzere Çankaya Köşkü'ne çıktıkla-rında, Taylan'yı dosyası Cumhurbaşkanı Sunay'ın önüne çoktan konjmıştu: "Başkan, Deniz Gezmişlerin idamına karşı çıkmıştı!"

Sunay, Muhittin Taylan'ı senatoya atamayı reddetti. Ko-nuyla ilgili son eylemi de bu oldu. Süresinin dolduğu 28 mart günü de Köşk'ten inip senatodaki koltuğuna oturdu.

Çözümsüzlük sürerken ve Ordu'nun partiler üzerinde "Gürler'i seçmeleri için" baskılan yeniden artarken beklen-medik bir gelişme oldu: Demire! ile Ecevit Deniz Kuvvetleri eski komutanlarından, emekli Oramiral Fahri Korutürk üze-rinde anlaşmışlardı. Konuyu açtıkları Feyzioğlu MlTin yay-dığı söylentiden, Korutürk'ün Moskova büyükelçiliği sırasın-da geçirdiği ruhsal bunalımdan söz ederek itiraz etti.96

AP ve CHP liderleri ona aldırmadan Korutürk'e haber yol-ladılar. Hakkında kulislerde söylenenlere üzülüp istanbul'da-ki evine çekilmiş olan kontenjan senatörü Korutürk, Anka-ra'ya döndü. Ve seçildi. 6 nisan 1973'te frak giyip Cumhur-başkanlığı yeminini etti. Devletin en tepesinde bir istihbaratçı vardı artık; Fahri Korutürk, bir dönem Genelkurmay istihba-rat Dairesi'nin başında bulunmuştu. Zaten istihbaratçı kimli-ği bilindiği için Moskova'ya büyükelçi olarak gönderilmişti...

Ztverbey'de son perde

Daha önceki bölümlerden anımsayacak olursanız, 21 ocak 1972 tarihli Daily*Telegraph* gazetesi Türkiye'deki CIA ajanlarının eylemli katkılarından söz etmişti.

96İkinci Erim Hükûmeti'nin istifasından sonra tarafsız başbakan arayışlarısırasında da Korutürk'ün adıgeçmiş, o zaman CumhurbaşkanıSunayşöyle demişti. "Amiral hasta-lık geçirdi. Sinirlidir, reaksiyoneldir. Haksız müdahaleler oldu mu tahammül edemez. Bir haftada istifa eder." Cüneyt Arcayürek,Çankaya'ya Giden Yol,s. 284.

Eski CIA ajanı Phillppe Agee ise*Firar* kitabında şöyle di-yordu: "CIA kendisinin en önemli düşmanları ve aleyhtarla-rı hakkında geniş bir liste hazırlar. Bu liste bu kişilerin ha-yatlarını ve onların nasıl, nerede bulunabileceklerini de içe-rir. Amaç, askeri darbe olduğu zaman bu bilgi arşivini, o ül-kenin gizli askeri istihbarat teşkilatına verip, bu kişilerin derhal bulunup tutuklanmalarını sağlamaktır. Darbe yapıl-dığında Amerikan aleyhtarları CIA'run sızdırdığı liste saye-sinde tutuklandıklarında, o ülkenin istihbarat teşkilatı üye-leri kurumlaşmış işkence yöntemlerini bu insanlar üzerinde uygularlar."97

Amerikan aleyhtarlarının arasına kışkırtıcı ajan sokul-ması... eylemli katkılar... istihbarat elemanlarının kurum-laşmış işkence yöntemleri... O yıllardaki Türkiye'ye, özellikle de Ziverbey'e bakınca, sanki önceden yazılmış bir senaryo-nun adım adım sahneye konduğunu görür gibi oluyorduk.

Kurmay Albay Talat Turhan, "Boğaz Köprüsü'nün ayak-larından birine bomba koyma" suçlamasından mahkemeye çıkarılmayı beklerken, işkenceli sorgulamalarla "itirafları" alınan 22 kişi hakkında da "sabotaj davası" açılmıştı.

27 kasım 1970'te istanbul Kültür Sarayı'nın yakılması...

5 mart 1972'de Marmara yolcu gemisinin yakılması...

28 haziran 1972'de Eminönü araba vapurunun batırıl-ması...

Bounlar Türkiye'nin daha önce görmeye alışık olmadığı türden provokatif kirli operasyonlardı!..

Ama Ziverbeyciler "sabotajcıları" hem bulmuşlar hem de "itirafta" bulundurmuşlardı.

3 kasım 1972'deki Marmara Brifingi'nde Turgut Su-nalp'in başında bulunduğu konuşmacılar, henüz mahke-meye bile çıkartılmamış olan' sanıkları suçlu ilan ettiler. Devlet büyüklerini şöyle "brife" ediyorlardı: "Neticede sabo-tajcıların hepsi tümü yakalanmıştır. Bugün için edinilen ka-naat, sabotajcıların sınırdışı Türkiye Komünist Partisi'nin ortaya sürdüğü büyük paralarla elde edilerek eyleme itildik-leri merkezindedir. Hepsi tutuklanmış olan sabotaj ekibi, bir bütün halinde bir sendikanın görevli mensuplarıdır."

Sorgulamalardan vereceğimiz tek bir örnek, Sunalp eki-binin bu "kanaati" nasıl edindiğini anlamaya yetecektir: sa-nıklardan O. K. adındaki bir avukat, "gemi batırmak için Bülent Ecevit'ten 465 000 lira aldığını" itiraf etmişti!

Dava Turgut Sunalp'in İstanbul sıkıyönetim komutan ve-kili olduğu dönemde açıldı.

Ve sanırız artık bu davanın sonucunu tahmirvetmişsiniz-dir: idamla yargılanan 22 sanığın 22'si de beraat ettiler!

Faruk Gürier'in cumhurbaşkanı seçilememesi Ziverbey ekibinin hızını kesmedi. Yeni hedefleri Gürler ile Batur'u cunta davalarının sanıkları haline getirmekti.

Talat Turhan önce "84 Sanıklı Dava" adlı davada yargıla-nıyordu. Mahkeme sanıkları beraat ettirmeye başlayınca Fa-ik Türün'ün emriyle 11 mayıs 1972'de "lağvedildi". Bomba Davası sürecekti, ama Talat Turhan ve davanın öteki sanık-ları bir süre "beklemeye alınmışlardı." Bekleyişin bir nedeni ifadelerinin siyasî arenada kullanılacak olmasıydı. Ama bir başka nedeni daha vardı: Ziverbey'de işkenceyle haklarında delil toplanmaya çalışıldığı, Kayacan, Batur ve Gürler'e ulaş-tırılmıştı. Madanoğlu davasından yargılanan emekli Hava Kurmay Yarbay Necdet Düvencioğlu, kendisinden işkencey-le bazı komutanların adının alındığını Numan Özdalga'ya iletebilmişti. Tuğamiral Numan Özdalga da bu olayı bir mek-tupla Muhsin Batur'a iletti. O da o sırada artık Genelkurmay başkanı olan Gürler'e. Bu koşullar altında Ziverbeyciler da-va açılmasını bekletmek zorundaydılar. Bu davanın ilk iddi-anamesinde Gürler, Batur ve Kayacan'ın adı henüz geçmi-yordu. Ama Gürler cumhurbaşkanı seçilemeyince bu gene-raller derhal savcının esas hakkında mütalaasına eklendiler ve Anayasa'yı ihlal etmekle suçlandılar.

Talat Turhan bu mütalaaya karşı yaptığı savunmada, "Sunay-Tağmaç cuntası ile Gürler-Batur cuntası arasındaki mücadelede kendilerinin piyon durumuna düşürüldükleri-ni" söyledi. "Anayasa'yı ilga suçu işlenmişse bunun baş so-rumluları bu dört komutandı. Yok eğer Bakanlar Kurulu'nu cebren görevinden men etmek suçu söz konusuysa, tasfiye edüen Gürler ile Batur değil, başarıya ulaşan Sunay ile Tağmaç bu suçu işlemişlerdi." Turhan'a göre "Bomba Davası, Sunay^Tağmaç-Türün üçlüsü tarafindan, Gürler-Batur-Ka-yacan üçlüsünü temizlemek amacıyla açılmıştı."

Mayıs ayı sonunda Ziverbey'deki konuklara emekli Tüm-general Celil Gürkan da eklendi. 31 mayıs 1973 günü gözle-ri bağlanıp, bilekleri kelepçelenerek işkence köşküne götü-rüldü. Daracık bir odaya ellerinden ve ayaklarından zincir-lenerek hapsedildi. Tuvalet ihtiyacını bile zincirli

olarak gör-mek zorunda bırakıldı. Gözleri bağlı olarak kendisine "Alba-yım" diye hitap edilen birisi tarafından sorgulandı. Sorgusu sırasında sık sık Gürler ve Batur'a ağır hakaretler ediliyor ve onlardan hesap sorulacağından söz ediliyordu. Söz Atıf Er-çıkan'a geldiğinde, "Ondan bahsetmeyin, o görevli" dendi. Gürkan'dan, 16 mart 1972'de Ankara Kent Oteli'nin gece kulübünde on üç emekli subay toplanıp. Silahlı Kuvvet-ler'den öç alma yemini ettiğini kabul etmesi isteniyordu, id-diaları reddetti. Daha sonra kâğıt kalem verilip. Gürler ve Batur'u suçlayan bir ifade yazması istendi. Üç kez baştan yazdırıldıktan sonra sonuncusu beğenilmiş olacak ki gözal-tının altıncı gününde serbest bırakıldı. Tümgeneral Gürkan, serbest bırakıldıktan sonra kendisini sorgulayan kişinin Kel E. (Eyüp Özalkuş, y.n.) olduğunu öğrendi.98

Celil Gürkan'la birlikte, emekli Tümgeneral Ömer Çok-gör, emekli Kurmay Albay llyas Albayrak, emekli Deniz Bin-başı Erol Bilbilik, emekli Kurmay Albay Bahattin Taner, emekli Kurmay Albay Nedim Arat ve Fakih Özfakih de Ziver-bey'e götürülmüşlerdi.

Muhsin Batur ve Kemal Kayacan tertibin kendilerine doğ-ru yöneldiğini fark edince "aktif müdahale" tehdidiyle bu tır-manışı durdurdular. Ziverbey'e götürülenler mahkemeye bi-le çıkarılmadan serbest bırakıldı. Askerî savcı görev yerini değiştirdi.

Ziverbeyciler zoru görünce rotayı değiştirmişlerdi.

Kimler geçmedi ki Ziverbey'den

Mareşal Fevzi Çakmak'ın yeğeni, eski Emniyet Teftiş Kurulu Başkanı Adnan Çakmak, oğlu yaşında erlerden küfür yiyordu. "'

O sırada Genelkurmay başkanı olan Faruk Gürler'in oğ-lu Metin Gürler, l ekim 1972'de Ziverbey'e götürülüp, 7 ekimde kendisine ve babasına küfredilerek Sultanahmet Meydanı'nda serbest bırakıldı.

Gözaltına alınıp Ziverbey Köşkü'ne getirilen subaylara po-lisler tarafından işkence yaptırdığı için Tümgeneral Osman Fazıl Polat yıllarca Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından "afaroz-la" cezalandırıldı/Ordu, sol görüşlü bile olsa subaylarına po-lisler tarafindan işkence yapılmasını kabul edememişti.

Ziverbey Köşkü, "tarihsel işlevini" bitirdikten sonra sık sık ateşli tartışmalara konu oldu.

12 Mart döneminde bu köşke girebilen tek gazeteci Nimet Arzık oldu. Nimet Arzık, 27 Mayısçdardan Numan Esin'e bu-rada işkence yapıldığını duymuş ve bunu Faik Türünle ko-nuşmak istemişti. Türün, Arzık'ın köşkü ziyaretine izin ver-Hîf di. Memduh Ünlütürk de Arzık'a odaları gezdirdi."

Peki, ama yerinin sır gibi saklı tutulduğu Ziverbey Köşkü ve orada "sorguculann" tanınmamak için kurbanlarının göz-lerini bağladığı işkenceler basına nasıl sızmıştı ?

12 Martta MiT istanbul Bölge Başkanı Necip Yusufoğ-hrydu.100Yardımcısı da Süleyman Yenilmez'di. Darbenin ilk günlerindeki operasyonlar bu ikilinin yönetiminde yapılıyordu.

Necip Yusufoğlu Ankara'ya atandıktan sonra Ziverbey'in kontrolü Eyüp Özalkuş ve ekibinin eline geçti.101

işte Ziverbey Köşkü'ndeki insanlıkdışı davranışların gaze-telere girmesi, bu ekibe karşıt olan Turan Deniz yandaşları

99Sıkıyönetim kalktıktan sonra Nimet Arzık artık yerini bildiği Ziverbey'e bir de Nu-man Esin'le birlikte gitti. 27 MayısçıEsin, köşkütanıdı, Kendisinin hangi odada sorgulandı-ğınıanlattı. Daha sonraki yıllarda da Uğur Mumcu "Bomba Davası" yazıdizisini yazarken*(Cumhuriyet,* 9-13 kasım 1985.) köşküTalat Turhan'la birlikte ziyaret etti. Köşkününündeçektirdikleri fotoğraf Talat Turhan'ın*Kontrgerilla Cumhur/yeti* adlıkitabının kapağında yer

aldı.

100Necip Yusufoğlu'nun işkencecilerden biri olduğu daha sonraki yıllarda gazeteler-de yer aldı. Bkz.*H*ürriyet,30 ocak 1978.

101Bu ekibin, daha sonraki yıllarınünlüfilm yapımcısıo dönemin subayıÜmit Utku, adıbazıyolsuzluklara ve provokasyonlara karışan SubayŞahap Atalay, ABD'dejsğitim. görmüşMehmet Erhan, Nezih Sarışgibi isimlerden oluştuğu basında yer aldı*(Ayd*ınlık,2.8.1978).

sayesinde oldu. Onlara ise emekli Kurmay Albay Turan Çağ-lar102yardım etti. Kitabın ilerleyen bölümlerinde tekrar kar-şılaşacağımız Turan Çağlar Yusufoğlu'ndan sonra istanbul bölge başkanlığına gelen Turan Deniz'in yakın arkadaşıydı. Aynı*zamanda* Gazeteci Nimet Arzık'la da iyi tanışırdı.

Sorumlulara gelince;

Ziverbey Köşkü için önceleri, "istanbul'da MfTe ait bir yer" diyorlardı. Ama daha sonra, "Ziverbey Köşkü nedir?" sorusu daha sık sorulur olunca yavaş yavaş itiraflarda bu-lunmaya başladılar:

Faik Türün: "işkence iddialarına konu olan Erenköy, Zi-verbey Köşkü'nde yapılan soruşturmaya bir kez yarım saat katıldım. Burada MlTten gelen müşavirlerin görev aldığını gördüm. MÎT, bilindiği gibi yan askeri bir örgüttür. Bu örgüt içinde büyük sayıda sivil giyinmiş asker görev yapmaktadır. Burada gözaltına alınanların gözlerinin bağlanması bu güven-lik elemanlarının tanınması için tedbir özelliğini gösterir."103

"Ben Kadıköy'deki köşkü Kontrgerilla örgütüne özel ola-rak hazırlattım."104

Turgut Sunalp: "Uygulanan sorgulama yöntemi özel bir teknik aslında. Özel olarak yetişmiş insanlardır bunlar... Bir kıza copla tecavüz edildiği iddia edilmişti, iddia eden kız da ciddi şekilde, ağır derecede komünistti. Özür dileyerek söy-lüyorum, taş gibi delikanlı oğlanlar var elimizde, yirmi yaşın-da, yirmi bir yaşında. Yani kalkıp da bir kıza bu yoldan iş-kence yapacaksa copa müracaat etmek ihtiyacını hisseder mi ? Yani bazı şeyler var böyle mantıkla çürütülüyor. Benim bildiğim o köşkte bir tek tokat atılmıştır. Bir asker kişiye."105

Memduh Ünlütürk: "Başta sıkıyönetim komutanı olmak üzere, yardımcıları Donanma Komutanı Oramiral Kemal Ka-yacan. Kolordu Komutanı Korgeneral Turgut Sunalp, MiT Müsteşarı Korgeneral Nurettin Ersin bölgedeki garnizon (102Emekli Kurmay Albay TuranÇağlar, 27 Mayıs'tan sonra kurulan SilahlıKuvvetler Birliği adlıhareketin istanbul kesiminin imzaladığı1961 protokolüne katılmıştı.Çağlar, Ta-lat Aydemir hareketlerinde de yer almıştı.

103Hürriyet, 27ocak 1978.

104*Yank*ı,1 temmuz 1993.

105*Nokta, 3* kasım 1985. Sunalp'in söz ettiği tokat olayı, Talat Turhan'ın EyüpÖzal-kuştarafından tokatlanmasıdır.)

komutanı Tümgeneral Rüştü Naiboğlu, bazı askeri savcı ve gü-venlik kuvvetleri yetkilileri sık sık buradaki çalışmaları izle-mişlerdir. "106

Demirel ve Adalet Partisi, bütün bunları bile bile 1973'te Faik Türün'ün Kara Kuvvetleri komutam yapılması için Ge-nelkurmay Başkanı Semih Sancar'a baskı yaptılar. Ama iş iş-ten geçmiş, Türün'ün emekliliğine, Eşref Akıncı'nın Kara Kuv-vetleri komutanı yapılmasına karar verilmişti.107Demirel ün-lü "Dün dündür, bugün bugündür" sözünü de Sancar'la yapı-lan £>u gizli görüşmelerin basına yansıması üzerine yapmıştı!

/'/

MiT'te mektuplar savaşı

"Gürler operasyonu"ndan sonra sıra MlTin yönetiminde-ki Korgeneral Nurettin Ersin ekibini tasfiyeye gelmişti. Bir ara kesildiği sanılan "imzasız mektup furyası" yeniden baş-latıldı: Bu kez " l numaralı bildiri" başlığıyla.

"idealist MiT mensupları" diye başlayan " l numaralı bil-diri", tüm MiT çalışanlarının dolaplarına konmuş, cumhur-başkanından başlayıp gazete bürolarına dek dağıtılmıştı.

Şöyle diyorlardı idealistler:

"Vatanperver, namuslu insan kisvesi altında teşkilatın üst kademesinde görev alan Nurettin Ersin, Recep Ergun, Rüştü Kazandağı, Hulusi Suman ve şürekâsı şahsî çıkarları yolunda müstevlilerle işbirliği yapacak derecede pervasızca hareket ederek, servis sırlarını uluorta her yerde anlatmak-tadırlar. Hükûmetüstü bir teşkilat olan servisi şahsî menfa-at ve çıkarları uğruna, efkârı umumiye nezdinde taraf tutu-cu bir duruma düşürmüşlerdir. Cumhurbaşkanlığı seçimin-de oynanan komedi bunun bariz bir örneğidir.

Zaten hakkımız olan ve kafasızlıkları yüzünden bugüne kadar verilemeyen birkaç yüz liralık yan ödemeyi temin edip, personelin karnını doyurdum diyerek, personelin gözünün memleketin ve MiT'in gerçeklerini görmeyeceğini zanneden ve Faruk Gürler'i tutup, Süleyman Demirel'in ve Semih San-car'ın telefonlarını dinleten, Naim Talu'ya Ermeni çocuğu

106 Uğur Mumcu,*Cumhuriyet,* 13 nisan 1973.

107 Muhsin Batur,*An*ılar ve Görüşler, s.361.

dedirten, Fahri Korutürk'ün akıl hastası olduğu söylentisini çıkarttıran ve genel sekreteri ile emir subayını MlTi idarede söz sahibi yapan Ersin, Ergun ve Kazandağı generaller gaf-let ve ihanetin içinde yüzmektedirler..."

MiT içinden bir grup, müsteşar ve üst düzey bazı görevli-lerin kellesini istiyordu.

Müsteşar Nurettin Ersin tüm teşkilata yolladığı 14 hazi-ran 1973 tarihli yazıyla bu mektupların "malum mihrakla-rın işi" olduğunu söyleyerek ortalığı yatıştırmaya çalıştı.

Hiram Abas ile Mehmet Eymür imzasız mektupları üre-ten bu "malum mihrakın" Ankara'da, "Personel Güvenilirliği Daire Başkanlığı" olduğu kamsındaydılar.108Ne kadar isa-batli bir "tahminse", başında bir albayın bulunduğu bu dai-re bir süre sonra kapatıldı!

Müsteşar tarafından durumdan haberdar edilen Başba-kan Ferit Melen durumu idare etmeye çalıştı. Ama Genel-kurmay Başkanı Semih Sancar telefonlarının dinlenmesine köpürmüştü.*Zaten* Ersin'in gitmesini isteyenlerle birlikte olan Sancar'ın öfkesini dindirmek mümkün olmuyordu.

Sonuçta ne mi oldu ? Ersin ekibi bu yeni saldın dalgası-na dayanamayıp yenik düştü. Temmuz 1973 sonunda Müs-teşar Nurettin Ersin ile yardımcısı Recep Ergun kışlalarına geri döndüler. Ersin Adana 6'ncı Kolordu komutanlığı, Re-cep Ergun Afyon yurtiçi menzil komutanlığı görevine gönde-rildi. Aslında yükselemeyecekleri yerlere atanmışlardı, ama şansları yaver gitti. Bir yıl sonraki Kıbrıs Barış Harekâtı, Er-sin ile Ergun'u109kurtardı, yükselişleri devam etti ve 12 Ey-lül'de de yıldızlan parladı.

MiT müsteşarlığına vekâleten Tuğgeneral Bülent Türker getirildi.

108 Mehmet Eymür,*Analiz, s. 97.*

109 Soner Yalçın'ın notu: Recep Ergun'la 1992 yılının ekim ayıbaşında mecliste bir görüşme yapmıştım. O dönem MiT'in sivilleştirıleceği tartışmalarıvardı. Söylediklerini not etmiştim: "MİT müsteşarıiçin hükümet herhalde uygun bir isim arıyor. Tabiîoraya paraşüt-le gelecek bir insanıbilmek zor bir olay. Allah kolaylık versin gelecek kişiye. Teşkilatıtanı-mak zordur. Orada yetişmeyen birinin işi gerçekten zordur. 1954 yılında Hüseyin Avni Gök-türk ile sonra Bükreş'te elçilik yaparken getirilen Celal Tevfik Karasapan teşkilata hâkim o-lamadılar. Sadece odalarında oturdular." Recep Ergun o günlerde ANAP milletvekiliydi. Ve MiT'in başına sivil bir kişinin getirilmesine karşıydı...

Filistin'de öldürülen devrimciler

Hiram Abas ve ekibi operasyonlardan alınmış, Kontrespi-yonaj'daki işlerine geri dönmüşlerdi. Ortadoğu sorunlanyla da "ilgilenmeye" devam ediyorlardı. Nuri Gündeş ise 1971'den beri hâlâ Beyrut'taydı.

Mossad, israil'in istanbul Başkonsolosu Efraim Elrom'un mayıs 1971'de öldürülmesi olayından sonra Türk solu ve özellikle Filistin'de bulunan mensupları üzerinde çalışmaya başlamıştı. Çok kısa bir sürede bu örgütlerin Filistin kamp-laftndaki silahlı eğitim notlarından malî kaynaklarına kadar /elindeki bütün bilgileri MtTe ulaştırmıştı.*Zaten* o sıralarda Beyrut ajan kaynıyordu. Eski bir Mossad ajanı olan Victor Ostrovski'nin anlattığı ve Kanadalı Gazeteci Claire Hoy'un kaleme aldığı*Hile* Ybiu110adlı kitap israil gizli servisinin Fi-listin Kurtuluş Örgütleri içindeki haber sızdırma, yanlış yön-lendirme, servisten servise ajan devşirme, sabotaj, suikast, bilgi toplama ve ajan sokma gibi faaliyetlerini ayrıntılarıyla anlatır. Dönemin içişleri Bakanı Suriye ve Lübnan'ı ziyaret etmiş ve bölgedeki Türk "teröristlerin" teslim edilmesini iste-mişti Suriye Türklerin ülkedeki varlığını inkâr etmiş, Lüb-nan hükümeti ise yakalayıp teslim edeceğine söz vermişti. Beyrut'taki Türk devrimcilerinin kaldıkları evler sık sık bas-kına uğruyordu.

Filistin'deki Türk devrimcileri konusunda MfT-Mossad iş-birliği, semeresini 21 şubat 1973'te çok kanlı bir biçimde verdi. Türkiye ihtilalci İşçi Köylü Partisi (TtlKP) üyesi Bora Gözen ve arkadaşlarının bulunduğu Nahr El Bared Kampı'nı basan israil birlikleri, kamptaki hemen herkesi katletti-ler.*11* ! MtT-Mossad ortaklığı Elrom'u kurtaramamış olmanın intikamını mı alıyordu ? •

Bora Gözen, Kerim Öztürk, Cafer Topçu, Ali Kiraz, Gürol llban, Şükrü Oktu, Ahmet Özdemir ve Yücel Özbek, geceya-nsı aniden başlayan israil topçu ateşi altında neye uğradık-larını anlayamadan parçalanarak can verdiler. Bombardı-

110 Türkçesi E Yayınlarıtarafından 1990'da yayımlandı.

111 O sıralarda Filistin'de bulunan CengizÇandar (halen*Sabah* gazetesi yazarı) veŞahin Alpay (halen*Milliyet* gazetesi yazarı), kısa bir süreönce buörgütten ve kamptan ay-rılmışlar ve Avrupa'ya geçmişlerdi.Şans eseriölümden kurtulmuşlardı...

man sırasında Türklerin olduğu barakanın dışında nöbet tutan Faik Bulut ağır yaralı olarak esir alındı.

Gecenin karanlığında Türklerin olduğu yeri elleriyle koy-muş gibi bulan israillilerin baskını, tipik bir ortak operasyon biçiminde hazırlanmış ve planlanmıştı: önce her türlü istihba-rat yapılmıştı, kamptakiler isim isim biliniyordu, silah ve cep-hane durumları hakkında bilgi alınmıştı, operasyondan bir süre önce yavaş yavaş boşaltılmaya başlanan kamptaki Türk-lerin savunması zayıftı ve bölge hakkında bilgileri yoktu, daha-sı kampın Filistinli yöneticileri arasında silah ve uyuşturucu kaçakçısı olan "köstebekler" vardı. Operasyondan yaralı ola-rak kurtulup israil'e götürülen Faik Bulut, bütün bunları tu-tukluluğu sırasında öğrenecekti, hatta kendisini sorgulayan-lar kamptaki Türklerin fotoğraflarını bile göstermişlerdi.*1*12

MÎTln Martı Operasyonu

Hiram Abas ekibi aralık 1972'de Mehmet Erel adında bir şüpheliyi sorgulamıştı. Mehmet Erel geçmiş yıllardaki bir MAH-CIA ortak operasyonunda kullanılmıştı. Ama 1958 yı-lından beri Bulgaristan'la çok sıkı iş ilişkileri vardı ve o za-mandan beri Bulgar casusu olduğundan kuşkulanılıyordu. Sorgulamayı Hiram Abas'ın görevlendirdiği Mehmet Eymür yaptı. Mehmet Erel bütün sorulan yanıtladı ve 70-80 sayfa-lık ifade verdi.*1*13

Bu ifadeden, takip şefliği ve sorgu bürosu amirliği gibi önemli görevlerde bulunmuş "Şemsi Bey" adındaki MiT mensubunun Bulgarlarla ilişkileri; Bulgarların, sağcı-lslam-cı ilim Yayma Demeği'ne para ve silah yardımı yaptıkları gi-bi bilgiler almışlardı. Mafyayla ilgili bazı bilgilere de ulaşmış-lardı, ı14

112Faik Bulut,*Filistin R*üyasıadlıkitabında bu olayıtüm ayrıntılarıyla anlatır.

113Mehmet Eymür bu sorgudanşöyle söz eder: "Onun kibarlığı, bizim de ona kibar davranmamıza neden oluyordu"*(Analiz,* s. 100). Demek ki MiT'in sorgulamalarında "kibar davranmak" istisnaydıl

114Mehmet Erel'in ifadelerinde Bulgar istihbaratına tanıştırdığıkişiler arasında Olga-çay adlıbir diplomatın da adıgeçiyordu. Büyükelçi ismail Berdük Olgaçay bunu dört yıl sonraöğrendi ve emekliliğinde yazdığıTasma//Çekirgeadlıkitapta, Hiram Abas ve Meh-met Eymür'ü, ClA'nın Türkiye istasyonŞefi Paul Henze'in adamlarıolmakla ve masonluk-la itham etti.

Türkiye'de, önceleri sigara, viski, oyun kağıdıyla başlayan kaçakçılık, giderek demir, sac, dövizle büyümeye başlamış, nihayet uyuşturucu ve silaha el atmıştı. Uluslararası boyut kazanmaya başlamıştı.

Darbe yapanlar rejimi korumak için harekete giriştikleri-ni göstermek ve sadece solcuların üzerine gitmediklerini is-pat etmek için, 12 Mart Askeri Darbesi'nde de yeraltı dünya-sının ünlü isimlerini gözaltına aldılar.

Haziran 1973'te istanbul Sıkıyönetim Komutanı Faik Tu -rün "Babalar Operasyonu" yapılmasına karar verdi. MiT ile Malî Şube ortaklığında yapılan ve Mehmet Eymür'ün de ka-tıldığı "Martı OperasyomTnda, yeraltı dünyasının ünlü isim-leri gözaltına alınıp, sorgulandı, ev ve işyerlerinde aramalar yapıldı. Aramalarda birçok bürokrat, subay ve emniyetçinin ünlü babalarla çekilmiş fotoğrafları, mektupları, kartvizitle-ri bulundu.

Daha da önemlisi, o zamanlar istanbul emniyet müdür yardımcısı olan Şükrü Balcı'nın mafyayla ilişkisi olduğu ortaya atıldı. Tutuklanan mafya babalarının ifadelerinde, Şükrü Balcı'nın Hüseyin Uğurlu, oğullan Abuzer ve Musta-fa Uğurlu, silah kaçakçısı Zihni ipek ve silah ve uyuşturucu kaçakçısı Mahmut Karaduman gibi yeraltı dünyasının ünlü-lerinden rüşvet aldığı, bazı suçlarına ve Bulgaristan'dan ka-çak silah getirmelerine göz yumduğunu söylediler.

işte tam bu noktada Faik Türün Şükrü Balcı'yı korumak üzere soruşturmaya müdahale etti. Bu müdahale fezlekeye şöyle geçti: "Aynı tarihlerde istanbul Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Faik Türün, soruşturmayı yapanlan makamına çağırarak o anda İstanbul emniyet müdür muavini olan Şükrü Balcı'nın aşın sola karşı çok darbe vurmuş bir kimse olduğunu, yolsuzluklarının duyulması halinde bunun sol mihraklarca istismar edilebileceğini belirterek, Şükrü Balcı ile ilgili kısımların ifadelerden çıkarılmasını, ayn bir dosya haline getirilmesini, kendisinin idarî soruşturma açtırarak neticesinde Şükrü Balcı'yı cezalandıracağını belirtmiştir. İş-lemler sıkıyönetim komutanının talimatı doğrultusunda ge-liştirilmiştir."115

115 Birinci MİT Raporu'nun ekleri, Belge-5:ŞükrüBalcı'ylaügüiİÇyazışma.

Korgeneral Türün, Şükrü Balcı hakkındaki iddiaların mahkemeye intikalini işte böyle önledi. Sonra da tahmin edileceği gibi hiçbir soruşturma yapılmadı, hatta Balcı terfi ettirildi.116

Öteki sanıklar çeşitli ağır*cezalara* çarptınldılarsa da, bir yıl sonra 1974 affindan yararlanarak serbest kaldılar.

"Martı Operasyonu" bazı "ilk"lere yol açtı:

Cezaevine konulan babalar ileri tarihlerde silah ticaretine girişecekleri örgütlerle ve liderleriyle ilk kez burada tanıştı-lar.

MiT ve Türk Silahlı Kuvvetleri yeraltı dünyasını ilk kez bu operasyonda yakından tanıdılar.

Fazla da samimi oldular; yeraltı dünyasının ünlü isimle-rinden Oflu Hasan (Cevahir) öldüğünde Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın oğlu Dr. Atilla Sunay117cenazeye çelenk gönderecekti...

Babalar Operasyonu, uzun yıllar sürecek bir çatışmanın da başlangıç noktası oldu: MiT ile Emniyet'in bugüne kadar birbirlerini suçlayagelmelerinin ilk kıvılcımı atıldı.

Emniyet, MfTin yasal olarak böyle bir operasyona yetkisi olmadığını söyledi. MiT ise yeraltı dünyasıyla ideolojik örgüt-lerin ve diğer ülkelerin istihbarat teşkilatlarının içli dışlı ol-duklarını söyleyerek mafya operasyonlarının kendilerinin eylem sahasına girdiklerini belirtti.*118*

Ecevlfln telefonu MfT üzerine kayıtlı!

Ferit Melen Hükümeti istife edince, Ecevit ile Demire! ye-ni başbakan konusunda anlaşamadılar. Aynca Demirci, Ecevit'in "fikir suçlularının*affi"* önerisine sıcak bakmıyordu. AP ile CHP arasındaki diyalog koptu. Demirci, Turhan Fey-zioğlu'nun CGP'siyle (Cumhuriyetçi Güven Parti) anlaşarak

(116 Bu olayın tekrarı12 Eylül 1980 Askeri Darbesi'nde aynen yaşanacaktır, istanbul Emniyet MüdürüŞükrüBalcıVıbu kez istanbul 1. Ordu KomutanıOrgeneral NecdetÜruğkoruyacaktır.

117 CumhurbaşkanıCevdet Sunay'ın oğlu*Dr.* Atilla Sunay daha sonraki yıllarda Ame-rikan vatandaşıolup, buülkede yaşamaya başladı.

118 Bu tartışma 1983'tekiİkinci Babalar Operasyonu'nda, 1987'deki Birinci MİT Raporu'nda ve 1996'dakıİkinci MİT Raporu'nda da sürmüştür. ")

Naim Talu'yu başbakanlığa getirdi. 14 ekimdeki seçimlere bu hükümetle gidildi.

Ağustosta Muhsin Batur ile Faik Türün de emekli olunca TSK açısından 12 Mart bitmiş oldu.*1*19

Seçimlere katılacak "yeni" bir parti vardı: Necmettin Er-bakan'ın Millî Selamet Partisi (MSP). Erbakan, Millî Nizam Partisi'nin (MNP) Anayasa Mahkemesi tarafından kapatıl-masından sonra isviçre'ye gitmişti. 12 Martçılar AP'nin tek başına iktidara gelmesini istemiyorlardı. Aynca

radikal Is-Jörn'ın reformcu islam'la önlenebileceğini düşünüyorlardı.7 Bu nedenlerle Erbakan'ın Türkiye'ye dönüp parti kurmasını uygun görüyolardı. Orgeneral Muhsin Batur ile Orgeneral Turgut Sunalp isviçre'ye gidip Erbakan'a "dönerse başına bir şey gelmeyeceği" güvencesini vermişlerdi.12 ° Erbakan da bu güvenle, Türkiye'ye dönerek 11 ekim 1972'de Millî Sela-met Partisi'ni kurdu.

CHP'nin AP'yle "af" konusundaki anlaşmazlık sonucu hükümet dışında kalması, seçim kampanyasında işine ya-radı. Ecevit mayıs ayı sonlarında "MlTin ne yaptığı karanlık-tadır"121diyerek karanlık güçlere karşı mücadele sinyali verdi. Seçim kampanyası boyunca işkencecilerden ve kontrgerilladan hesap sorulacağı konularını işleyen CHP, seçimlerden birinci parti olarak çıktı.

14 ekimde yapılan seçimlerde CHP 186, AP 149, MSP 49, DP 45, CGP 13, MHP 3, BP l sandalye kazandılar. CHP-MSP'yle koalisyon hükümeti kurdu, Ecevit ilk kez başba-kanlık koltuğuna oturdu.

Koalisyon ortaklan siyasî af konusunda anlaştılar. Hem sağ hem de sol görüşten siyasî tutuklulara af çıkarı-lacaktı.

Askerî hapishaneler de çok hareketliydi. Siyasî tutuklu-lar, af çıkacağından emin, hani hani eşyalannı topluyor, va-lizlerini hazırlıyorlardı. Tutuklu aileleri üç yıla yakın süredir

119 Bir sûre sonra Batur CHP'ye, Türün AP'ye girdi, ilerleyen bölümlerde bu ikilinin 1980 cumhurbaşkanıseçimlerinde yine karşıkarşıya geleceklerini göreceğiz.

120 Soner Yalçın,*Hangi]Erbakan, s. 77, 76.*

121*H*ürriyet,27 mayıs 1973.

hasret olduklan evlatlarının, eşlerinin özledikleri yemekleri pişirmek için kollan sıvadılar.

Ama kamuoyu henüz MSP'nin oyunlarının tadını tatma-mıştı. CHP çiçeği burnunda ortağına karşı iyi niyetle doluydu.

Bu yüzden önce Türk Ceza Kanunu'nun 163. maddesin-den yatanların, yani şeriat düzeni kurmak isteyenlerin affı-nın görüşülmesini kabul etti.

163. madde affi göz açıp kapayıncaya kadar geçti genel kuruldan.

Sıra 141., 142. ve 146. maddelerden yatanların, yani sol-cuların affına gelmişti.

Ama o da ne ?

MSP sıralan bomboştu.

Erbakan ve arkadaştan istediklerini elde ettikten sonra sırra kadem basmışlardı.

Çoğunluk sağlanamadığından solcu tutukluların affı ger-çekleşememişti.

Daha "balayı günleri" dolmadan ortağının ilk ihanetine uğrayan CHP, Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu.

Yüksek Mahkeme'nin karan eşitsizliği ortadan kaldırdı.

Solcu tutuklular da üç ay gecikmeyle, haziranda hapis-ten çıktılar.

Af sorununu çözen Başbakan Ecevit'in gündeminde MiT vardı.

Seçimlerden kısa bir süre sonra, Madanoğlu davasında Mahir Kaynak'ın MiT ajanı olduğunun açığa çıkmasına Ece-vit'in tepkisi sert olmuştu.*Yankı* dergisine verdiği demeçte: "Önemli devlet kuruluşlarının kışkırtıcı ajan kullanmak gibi hiçbir demokratik hukuk devletinde kabul edilemeyecek bir huydan ve uygulamadan henüz vazgeçtiklerine güvenmiyo-ruz. Vatandaşlar, kışkırtıcı ajanlara karşı uyanık olsun" di-yordu.

Sanki bu demeç bekleniyormuş gibi eşzamanlı olarak CHP Genel Merkezi'ne Ecevit'in telefonunun dinlendiği yo-lunda bir ihbar geldi. CHP'lilerin yaptığı araştırma sonucu Ecevit'in makam telefonunun MlTin üzerine kayıtlı olduğu ve faturalarının MiT tarafından ödendiği anlaşıldı. Soruştur-malar uzadıkça uzadı. Sonunda Ecevit, "gizli saklı faaliyetleri olmayan politikacıların konuşmalarının dinlenmesinin sa-kıncası olmadığı" gibi bir görüş ortaya koyunca skandal unutulmaya terk edildi.122

Bu olaydan iki ay sonra Talat Turhan, 11 şubat 1974'te Başbakan Bülent Ecevit'e bir mektup göndererek, Eren-köy'deki Ziverbey Köşkü'nde işkence gördüğünü yazıyor, iş-kencelerin sorumlusu olarak Sıkıyönetim Komutanı Faik Türün ile Tümgeneral Memduh Ünlütürk'ü suçluyordu.

Seçim meydanlarındaki sözlerinin tersine, artık "geçmişe sünger çekmeye" karar vermiş olan Ecevit, konunun üstüne I ^gitmedi.

Ama o ne kadar kaçarsa kaçsın kontrgerilla konusu peşi-ni bırakmıyordu.

ABD parayı kesince...

Başbakan Ecevit temmuz ayında Genelkurmay başka-nının şaşırtıcı bir talebiyle karşı karşıya kaldı. Orgeneral Sancar örtülü ödenekten "birkaç milyon lira" istiyordu.

Ecevit anlatıyor: "O yıllarda milyonlar büyük paraydı, benden istenen miktar da örtülü ödenekteki paranın tümü-ne yakındı. Genelkurmay'dan bu paranın ne amaçla istendi-ğini sordum. 'Özel Harp Dairesi için istiyoruz' yanıtı geldi. Öyle bir resmî dairenin o*zamana* kadar adını bile duyma-mıştım. Şimdiye kadar bu dairenin ihtiyaçtan nereden kar-şılanıyordu diye sordurdum. O zamana kadar bu dairenin tüm giderlerini, bir gizli ödenekle ABD'nin karşıladığı, ancak artık ABD'nin bu katkıyı kestiği bana bildirildi. Bu dairenin, Özel Harp Dairesi'nin nerede bulunduğunu sordum. 'Ameri-kan Askerî Yardım Heyetiyle aynı binada' yanıtını aldım. Bu yanıtlar beni hayrete düşürdü ve kaygılandırdı."123

Millî Savunma Bakanı Hasan Esat Işık, Paris ve Moskova büyükelçiliklerinde bulunmuş deneyimli bir diplomat ve

122Faruk Bildirici,*Gizli Kulaklar*Ülkesi, s. 67.68.

123Ecevit bu sözleri, Kenan Evren'in 1990'da*Mili/yene* yayımlanan, sonra da kitap olarakçıkan*An*ılar'makarşı,*Milliyette* kasım 1990'daçıkan yazıdizisinde söylüyordu. Bu yazıdizisi de daha sonra*Kar*şıAnılar adıylakitap oldu. Ancak, yine Ecevit ile Sancar ara-sındaki bu görüşme, dahaönce Cüneyt Arcayurek'in 1985'te yayımlanan*Demokrasinin Sonbahar*ıadlıkitabında yer almıştı(s. 372).

devlet adamı olduğu kadar cesaretiyle de tanınırdı. Paris bü-yükelçiliği sırasında başkonsolosluktaki bir ğöcevlinin sü-rekli olarak Paris'teki öğrencileri jumaüediğini, büyükelçilik-teki MiT tarafından atanmış bir kişinin de raporlarını doğru-dan Ankara'ya gönderdiğini 'saptadı. MiT görevlisinin direkt ilişkisini kesti ve her türlü yazışmanın kendisinden geçeceği ilkesini uygulatarak MfTe karşı koydu.

Hasan Işık, temmuz ayı başında bir gün ok gibi Devlet Bakanı ismail Hakkı Birler'in odasına daldı. Gerisini Birler anlatıyor: "Onun kızgınlığı, sevinci ve coşkusu hep çok abartmalı olurdu. 'Özel Harp Dairesi kucağımıza düştü' de-di, 'biliyorsun bu daireyi Amerika kurmuştur. Kontrgerilla örgütü bu daireye bağlıdır. Millî Savunma Bakanhğı'nın bu gizli örgüt üzerinde hiçbir denetimi yoktur. Örgütün talima-tı da Amerika'dan gelir.' Kıbrıs çıkartması dolayısıyla Ameri-ka Türkiye'ye kızdığı için dairenin tahsisatını ödememiş. Özel Harp Dairesi bu durumda Millî Savunma'dan bütçe is-temek zorunda kalmış. Hasan Bey bu konuyu Bülent Ece-vit'e açmış, o da 'Ne istiyorlarsa verelim, gerekirse meclisten ek bütçe alırız' demiş. Sayın Işık bu konuda çok heyecanlıy-dı, bana 'Sen benim yanımda olacak mısın, olmayacak mı-sın' diye sordu. 'Bunların ne olduğunu artık öğreneceğiz, Özel Harp Dairesi'ni kontrolümüze almak için bundan daha iyi fırsat olamaz. Bütçelerini karşılayacağım, ama bir şartla, bunların girdisini çıktısını öğrenmeliyiz. Kimler yönetiyor bu örgütü ? Asıl amaçları nedir ? Örgüt nasıl çalışıyor ? MtTle ilişkisi nedir ? Personel durumu nedir. Amerika'dan nasıl ödenek alıyorlar? Bütün bunları bilmeden beş para vereme-yiz.' Ben, 'Elbette Hasan Bey, sizin yanınızdayım' dedim.

Akşam birlikte konuta gittik. Hasan Bey konuyu açtı. Bü-lent Bey, 'Evet' dedi, 'Jusmmat124sorunu. (Özel Harp Daire-si'ne Jusmmat deniyordu.) istedikleri parayı vereceğiz, ama önce onlar bizim istediğimiz bilgileri versinler.'

124Truman Doktriniçerçevesinde Türkiye'de 10 ağustos 1947 yılında "Amerikan As-kerîYardım Kurulu" (Jammat) kuruldu. Kurul adını1958 yılında "ABD AskerîYardım Kuru-lu" (Jusmmat) olarak değiştirdi. Amerikalılar kurula büyükönem veriyorlardı, başında hep tümgeneral bulunduruyorlardı. 1965 yılında Seferberlik Tetkik Kurulu'nun,Özel Harp Dai-resi'ne dönûşmesiy'" Ankara'da aynıbinada "hizmet" verdiler. Jusmmat'ın ayrıca, Genel-kurmay içinde de bir odasıvardı!

Hasan Bey bu karan Özel Harp Dairesj'ne iletti, ama bir türlü onlardan istediğimiz bilgiler gelmedi. İşi uzattıkça uzattılar. Sonunda 12 ekimde Ecevit istifa etti. Bu sorun na-sıl sonuçlandı, ne ben öğrenebildim ne de Hasan Bey !"125

Ecevit Türkiye Cumhuriyeti başbakanının o*zamana ka-dar* haberi olmadığı, devlet belgelerinde adı geçmeyen, ABD'den gelen gizli ödenekle ve ABD Askeri Yardım Kuru-lu'yla aynı binada çalışan bu dairenin işlevleri ve kuruluş bi-çimi hakkında bilgi istedi.

Başbakan Ecevit ile Millî Savunma Bakanı İşık'a brifing verecek olan ÖHD'ciler, önce brifingin yapılacağı Başbakan-lıkJ46nutu'nun duvarlarında mikrofon bulunup bulunmadı-ğîni anlamak için elektronik aygıtlarla iyice taradılar!

Yine Ecevit anlatıyor: "Bilgi vermek üzere rahmetli Semih Sancar'la o sırada Özel Harp Dairesi başkanı olduğunu öğ-rendiğim Tuğgeneral Kemal Yamak ve bir iki subay geldiler. Anlattıklarının özeti şu idi: ÖHD, Türkiye'nin veya bir kısım topraklarımızın düşman istilasına uğraması durumunda, istilacılara karşı gerilla yöntemleriyle ve her türlü yeraltı et-kinliğiyle mücadeleye hazırlanmak üzere kurulmuştu. Adla-rı gizli tutulan bazı Vatansever gönüllüler' Özel Harp Daire -si'nin sivil uzantısı olarak çalışmak üzere ömür boyu görev-lendirilmişlerdi. Gereğinde bu gönüllü sivil vatanseverlerin kullanmaları için de Türkiye'nin bazı yerlerinde gizli silah depolan oluşturmuşlardı."

Edindiğimiz bilgilere göre Özel Harp Dairesi, Rum baskı-sına karşı Kıbns'taki Türk direnişiyle ilgili bazı işlevler de üs-lenmişti. O yüzden sorunun üzerine gitmeyi, Kıbrıs Banş Harekâtı sonrasına ertelemek zorunluluğunu duyduk. Fa-kat Kıbns Banş Harekâtı'nın hemen ardından hükümetten aynldık."126

Kıbns Harekâtı yüzünden kapanan ÖHD konusunun da-ha çok uzun yıllar konuşulacağını ilerleyen bölümlerde gö-receğiz.

Son bir noktayı, daha belirtip geçelim. Ecevit, ÖHD'nin üzerine Kıbns Harekâtı yüzünden gidemediğini belirtirken şunu vurguluyordu: "Diyorlardı ki, Rum tarafında Özel Harp Daire-si'nin adandan varmış, onlardan bilgi alınıyormuş. Oysa bun-larla harekât sırasında telsiz irtibatı bile kuramadık."127

Kıbrıs'ta istihbarat savaşı

Fransız*Le* Monde128gazetesi, Kıbns'ın süper güçler için taşıdığı önemi şöyle yazmaktaydı:

Adadan gelen son haberler, ABD, ingiliz ve Sovyet gizli is-tihbarat teşkilatlarının amans bir mücadeleyi sürdürdük-lerini belirtmektedir. Kıbns kaynaklarının bildirdiğine göre, ingiliz gizli servisi ve ünlü CIA, adanın Kirenya bölgesindeki Karavas'ta kurmuş olduklan büyük dinleme merkezlerin-den Ortadoğu'daki bütün radyofonik yayınlan izlemektedir-ler. Buna karşılık Sovyetler Birliği'nin Lefkoşa Elçiliği'nde olağanüstü kabul edilecek sayıda diplomat bulunmaktadır. 60 diplomat görev yapmaktadır. Bu kimselerin çoğu gizli ha-beralma uzmanıdır ve görevleri adadaki ingiliz askeri üssü ile israil'i sürekli tarassut altında tutmaktır."

Kıbns konusunda Yunanlılar da ikiye bölünmüştü: Gri-vas (arkasında ABD ve israil desteği vardı) Kıbns'ı Yunanis-tan'a bağlamayı amaçlarken, Makarios (arkasında Sovyetler Birliği ve Araplar vardı) Kıbns'ın bağımsızlığını hedef almak-taydı. ABD Dışişleri eski bakanı Henry Kissinger anılarında söyle diyordu: "Makarios'a baydmadığımız doğruydu. Ama onu devirmek

için plan yapmadık. Kıbns'ı Doğu Bloku'na sokmak istemesinden endişe duyduğumuz ise doğrudur. Castro olduğu için değil, her iki süper devleti birbirine karşı kullanmaya çalıştığı için."129

NATO'nun hedefi ise Ortadoğu'nun en stratejik adasını ne olursa olsun, şemsiyesi altında tutmaktı... Bu nedenle Makarios Üe Türkiye'nin ittifak yapmasından korkuluyordu. Çünkü Türkiye o yıllarda geçmiş dönemlere oranla biraz da-ha bağımsızlıkçı bir dış politika izliyordu... Türkiye'nin Kıbns'a müdahalesinden 25 yıl sonra yazılan bir kitap ise, 1960'lı ve 1970'li yıllarda Kıbns üzerinde oyna-nan başka bazı oyunlan aydınlatıyordu.

Brendan O'Malley ve lan Craig adlarında iki ingiliz gazete-ci bu yıl yayımlanan kitaplarında, 1964'te yapılan gizli bir Amerikan-lngüiz planını aydınlatıyorlardı. ABD ile İngiltere 1960'tan beri Kıbns'ın "kontrollü olarak bölünmesinden" ya-naydılar ve "kendi üsleri ve dinleme faaliyetlerini sağlama al-mak için Ingitere'nin çekilme ihtimaline karşı her zaman Tür-kivenin bir miktar toprağı kontrol etmesinden yanaydılar." Plana göre Rumlar Enosis ilan edecek, Türkler de ABD'ye üs garantisi karşılığında belli bir bölümü işgal edebilecekti.

Bu nedenlerle, Kissinger'ın 1974'te "Watergate Skanda-h'yla boğuşurken Kıbns'la fazla uğraşamadığT açıklaması doğru değildi. Kissinger, Ecevit'i arayıp surdan söylemişti: "Köprübaşını ele geçirdiniz. Takviye güçleriniz de adaya çık-mak üzere. Ateşkes ilan ederseniz yine de güçlerinizi yığma-yı sürdürebilirsiniz."

Yunanistan'daki Albaylar Cuntası 15 temmuz 1974'te Kıbns Cumhurbaşkanı Makarios'u devirip yerine EOKA'cı Nikos Sampson'u130oturttu. Bunun üzerine Başbakan Ece-vit, Londra ve Zürich anlaşmalarından doğan müdahale hakkının kullanılması için ingiltere'nin işbirliğini aradı. Bun-dan bir sonuç alınamayınca, Türk Silahlı Kuvvetleri 20 tem-muz 1974 günü Kıbns'a çıktı.

Askeri harekât iki aşamalı planlanmıştı. Birinci aşama bir köprübaşı tutulup, diplomatik görüşmelerle sonuç alma-ya çalışmaktı. Cenevre'de yapılan banş görüşmelerinde Kıb-rıslı Rumlar oyalama taktiği kullanmaya başladılar. Bu ara-da Kıbns'taki Türk birliklerinin önüne mayın döşendiği ha-berleri gelince, ikinci aşama, yani elde edilen bölgenin geniş-letilmesi harekâtına girişildi. 14 ağustosta ilerlemeye başla-yan Türk birlikleri adanın yüzde otuzdan fazla bir kısmını kontrol altına aldıktan sonra durdular.131Kıbns'ta o gün Türkiye'nin yarattığı fiilî durum günümüze kadar süregeldi.

130Sampson, sahibi olduğu*Mahi* (Savaş) adlıgazetede darbeden 25 yıl sonra yaz-dığıyazıda cunta tarafından kullanıldığınıitiraf etti.*(H*ürriyet,16.7.1997.)

131Mehmet Ali Birand, 30*S*ıcak Günadlıkitabında Kıbrıs Müdahalesi'ni gün gün an-latmaktadır. Milliyet Yayınları.

Türkiye, dış istihbarata en çok gerek duyduğu Kıbrıs Mü-dahalesi sırasında iç politikayla ve kendi iç çalışmalarıyla uğraşan MlTten bir,verim alamamıştı. MÎTin dış istihbarat-taki zayıflığı ve yabancı servislerin yanıltıcı etkilerine açık ha-le gelmesi nedeniyle istihbarat daha çok Genelkurmay çevre-sine akmaya başlamıştı. Siyasîler de MlTe güvenmez olmuş-lardı. Harekât sırasında ne MtTin ne de ÖHD'nin çalışmala-rı hükümet tarafindan yeterli görülmemişti. Harekât büyük ölçüde Genelkurmay istihbaratına ve Dışişleri Bakanlığı'nın sağladığı açık istihbarata

dayanılarak yürütülmüştü.

MtT müsteşarının kuşkulu ölümü

Kıbrıs Savaşı olanca sıcaklığıyla sürerken ve yeterli istih-barat alınamazken, MİTin başında hâlâ vekâleten Bülent Türker vardı.

MiT müsteşarlığına kimin getirileceği tartışmaları altı ay-dır sürüyordu.

Sonunda bir isim üzerinde uzlaşma sağlandı:

MİT müsteşarlığına 28 şubat 1974'te emekli Koramiral Bahattin Özüiker getirildi. 1914 istanbul doğumlu olan Ba-hattin Özüiker, 1933'te Harp Okulu'ndan mezun oldu. ABD'ye Türkeş'le birlikte giden ilk subay ekibindendi. 27 Mayıs'tan önce kurulan "Silahlı Kuvvetler Birliği" örgütü üyelerinden ve 21 ekim 1961 ihtilal bildirisini imzalayanlar-dandı. 1964'te donanma komutanlığı, 1966'da Genelkurmay istihbarat başkanlığı yaptı. Koramirallikten emekli oldu.

Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk kendisi gibi denizci olan Özülker'i müsteşarlığa getirmek için tam altı ay mücadele vermek zorunda kalmıştı.

Özüiker geldiğinde, Fuat Doğu'nun son zamanlarında başlayan ve bütün bir Nurettin Ersin döneminde süren kav-galar dinmemişti.

Teşkilat içinde sürüp giden çalkantılar 1970'lerin başında Beyrut'ta başlayan bir çatışmanın, Hiram Abas-Nuri Gündeş kavgasının yeniden tutuşmasının da habercisi gibiydi.

Hiram Abas'a ağustos 1974'te Beyrut'a gitme görevi veril-di. Nuri Gündeş Beyrut'tan dönerken, bu kez de Hiram Abas tekrar oraya gidiyordu.

Anımsarsanız 1970'te de Hiram Abas dönerken, Nuri 1 Gündeş Beyrut'a gitmişti. Ne hikmetse hiçbir zaman ikisi aynı anda Beyrut'ta olamadılar. Sanki görünmeyen bir el, Ü ikisinin aynı bölgede bir arada çalışmasına izin vermiyordu! •>, Sanki Hiram Abas istanbul'da olduğu için, Gündeş, Beyrut dönüşü Ankara'ya atanıyordu!

Nuri Gündeş, Ankara'da personel daire başkanlığına ge-tirilmişti.132 Daire başkanlığına terfi ederek gelmişti, çünkü Beyrut'a gitmeden önce istanbul bölge başkan yardımcı-sıydı.pu yüzden yakınlarına, "Hiram Abas Beyrut'tan kovu'-' larair döndü, ben üstün başarıyla geldim" diye övünüyordu. Hiram Abas bu çok kısa süreli görev için Beyrut'a gider-ken yanında Mehmet Eymür de vardı. EOKA'nın ve Kıbrıs Rum Kesimi'nin bölgedeki faaliyetleri, Filistin Kurtuluş Ör-gütü'yle (FKÖ) ilişkileri, Filistin'den Kıbrıs'a silah ve cepha-ne sevkiyatı hakkında bilgi toplamaları gerekiyordu.

Mehmet Eymür anlatıyor: "Herkesin birbirini vurduğu Beyrut'a giderken bize bu kritik görev emrini veren zamanın Müsteşarı rahmetli emekli Amiral Bahattin Özüiker sanki geri dönmeme ihtimalimiz varmış gibi sarılıp bizi öpmüş, sır-tımızı sıvazlamıştı. Hiram Bey'i babası Abbas Kaptan'dan, beni ise Bahriyeli olan dayılarım dolayısıyla tanıyordu. Her ikimizle de şakalaştı. Bana, 'Ne o bıyıklar öyle; manavlara dönmüşsün' diye takıldı. Yanından ayrılır ayrılmaz

bıyıkları-mı kestim."

O tarihlerde Hiram Abas da favori bırakıyordu. MiT Müs-teşarı Özüiker, onun da favorilerine takıldı mı bilmiyoruz. Mehmet Eymür devam ediyor:

"Bu seyahatte Beyrut Elçiliği Konsolosu Bilge Erol'la ta-nıştık. Renkli bir kişiliği olan Dışişleri'nin 'Korkunç Yengesi' ile dostluğumuz, takip eden yıllarda da devam etti. Onun dostu olmak her zaman düşmanı olmaktan daha iyiydi. Bir kez hışmına uğradım ve birbirimize girdik, ama sonra ilişki-miz düzeldi."1^

Bilge Erol da ilişkiyi doğruluyor; "Hiram Abas'ı 1974-

132 Nuri Gündeşpersonel subayıydı. Genelkurmay'da protokolşubesinde deçalış-mış, orada enüst düzey subaylara yakın olmuştu.

133Mehmet Eymür,*Analiz,* 1976, s, 106.

1976 yıllan arasında Beyrut Büyükelçiliği'nde Konsolosluk Şubesi'ni tedvir ettiğim*zaman* tanıdım. Kendileri Beyrut Bü-yükelçiliği'nde benden önceki dönemde görev almışlar ve gö-revi bugün meşhur bir isim olan Nuri Gündeş Albay'a teslim etmişler. Biz bir müddet sonra eşimin bıçaklanması dolasıy-la 1975 ekim ve kasımında Hacettepe Hastanesi'ne geldiği-miz dönemde, Hiram Abas ve Mehmet Eymür ikilisinin, teş-kilattaki mevcut kumanda merkezi ile çok büyük sancılan

olduğunu kendilerinden dinlemiştik." X

Bu nottan sonra tekrar dönelim Müsteşar Bahattin Özül-ker'e; "Arnavut Bahattin" olarak bilinen Müsteşar Özülker, Kemalist yanıyla tanınan, kısa süreli görevi sırasında kendi-sini teşkilata sevdirmiş bir müsteşardı. Göreve MİTin olay-lara bakışını eleştirerek başlamıştı. MiT'in olayların kayna-ğında hep solculan gören tutumunu beğenmiyordu. Ona gö-re en büyük ve yakın tehlike ilticaydı.134

Hükümetler, Genelkurmay ve başta CIA olmak üzere müttefik istihbarat örgütleri, ne Islamî ne de MHP gibi milliyetçi örgütler hakkında bilgi istiyordu. Örneğin, CIA'nın tek öğrenmek istediği Türkiye'deki sol hareketler-di. CIA bu yıllarda MiT'ten hep sol örgütlere ilişkin rapor-lar istiyordu.

Müsteşar Özülker MlTin önceki tutumlarını eleştiren bir rapor hazırladı. Bu raporu yazdıktan bir hafta sonra, 26 ey-lül 1974'te, bir denetleme için gittiği Samsun'daki otel oda-sında ölü bulundu. Yanında, 12 Mart'ta istanbul bölge baş-kan yardımcısı olan, Kızıldere Operasyonu'na da katılmış bulunan, o sırada Ankara bölge başkanı emekli Albay Süley-man Yenilmez vardı.

Olayla ilgili olarak görüşlerine başvurduğumuz üst düzey yöneticilikten emekli iki MiT mensubu ölümün kuşkulu ol-duğunu belirttiler: "Bir ilaç var çaya atılıyor. Üç dakika için-de kalp krizi geçirtiyor, ve arkasından ölümü getiriyor. Otop-side ne olduğu anlaşılmıyor."

Emeldi Binbaşı Erol Mütercimler 5 ocak 1997 tarihli Ay*dınltk*dergisinde, "Bahattin Özülker'i

zehirleyerek öldüren kişi yurtdışına kaçırıldı. Sonra da yurtdışında yok edildi" diyeyazdı.

Bahattin Özülker'in eşi ise kocasının bir cinayete kurban gittiğine emindi.

Bahattin Özülker'in ölümünden sonra yine Bülent Tür-ker, bu kez iki aylığına müsteşar vekilliğini yürüttü.

Müsteşarlığa 25 kasımda emekli Orgeneral Hamza Gür-güç getirildi. Hamza Gürgüç, 1913'te Sinop'ta doğdu. 1933'te Harp Okulu'ndan mezun oldu. Washington kara ataşe muavinliği, Bükreş ataşemiliterliği (o dönemde Bükreş büyükelçiliğinde, kısa bir süre sonra MAH başkanı olacak Celal Tevfik Karasapan vardı), Dağ Tümeni komutanlığı, Gü-neydoğu Avrupa Müttefik KKK Türk yardımcılığı, Cento Türk askeri temsilciliği. Genelkurmay istihbarat başkanlığı, Yüksek Askerî Şura üyeliği, 3. Ordu komutanlığı yapmış. 1974 yılında orgenerallikten emekli olmuştu.

Gelmesiyle birlikte çarpıcı bir gerçekle karşılaşıp hayrete düşmesi de bir oldu: "Müsteşar olduğumda MlTi ABD, ingil-tere. Fransa, italya, B. Almanya, Iran ve israil ile çeşitli ko-nularda işbirliği yapar buldum. Bu ülkelerin bazılanndari miktarca farklı para ve malzeme alıyorduk. Bu münasebet-lerin geçmişini aradım, ortada hiçbirine ait yazılı bir belge yoktu..."135

12 ekim 1974'te CHP-MSP koalisyonu yıkıldı. Ecevit'in is-tifası birçoklan tarafından "erken seçime gidip Kıbns zaferiy-le yükselen itibarını oya çevirme arzusu" olarak yorumlandı.

Ama kendisi bu yoruma itiraz ediyor ve istifasının nede-ninin Erbakan'a güvensizlik olduğunu açıklıyordu.

Ecevit'in istifasından sonra yeni hükümet arayışlan baş-ladı. Kontenjan Senatörü Sadi Irmak'ın kurduğu hükümet 450 kişilik meclisten sadece 18 milletvekilinin güvenoyunu aldı! Bu bir rekordu!

Ve 31 mart 1975'te AP, MSP, MHP ve CGP'nin oluşturdu-ğu Birinci Müliyetçi Cephe (MC) kuruldu...

Kurulmasıyla birlikte "bazı vatansever gönüllülerin" ha-

135 Dönemin MİT MüsteşarıHamza Gürgûç'ünölümünden sonra yayımlanan anıları, Mehmet Yalçın,*Akt*üel,18-24 temmuz 1991.

rekete geçmesi de bir oldu. Terör olaylarında ölenlerin sayı-sı 1974'te 4'ken, 1975'te 35'e; 1976'da l O4'e ve 1977'de 292 kişiye fırladı. 1974'te Ecevit'e verilen brifingde sözü edilen Özel Harp Dairesi'nin sivil uzantısı olarak ömür boyu çalış-mak üzere görevlendirilmiş, adlan gizli tutulan kişilerdi bunlar. Türkiye 1975-1980 yularını bu kişilerin yarattığı korkunç bir terör dönemi olarak yaşadı.136

Demirel'in başbakanlığındaki koalisyon hükümetinde MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş başbakan yardımcısı oldu. MtT de onun sorumluluk alanına giriyordu.

Alparslan Türkeş'in MÎTe nasıl el atüğı birkaç yıl sonra ortaya çıkacaktı...

Türkeş'in kasasındaki MiT raporu

1970'li yıllara biraz ara verelim.

12 Eylül 1980 Askeri Darbesi'nin olduğu gün tüm parti genel merkezleri gibi MHP'nin Ankara Bahçelievler'deki ge-nel merkezi de aranmıştı.

Alparslan Türkeş'in odasındaki özel kasasında ilginç bir rapor bulundu. Rapor MlTten geliyordu.

Raporun içeriğinden yazılış tarihinin MC hükümetinin kurulmasından hemen sonra, 1975 nisan ayı olduğu anla-şılıyordu.

Türkeş'in beş yıl özenle sakladığı MiT raporunu kimin gönderdiği belli değildi, imzasız rapor şöyle başlıyordu:

"Naçiz bir MiT mensubu olarak bundan sonra vereceğiniz büyük mücadelede kendisine büyük vazifeler düşen Millî is-tihbarat Teşkiİatı'nın, basiretsiz ve yeteneksiz ellerde adeta millilik vasfı kaybettirilmiş hazin ve elem verici halini acı fa-kat gerçekleri yansıtan bu raporumla zaüâlinize duyurmayı bir borç bildim.

30 temmuz 1971 tarihinde teşkilattan uzaklaştırılan Kor-general Fuat Doğu'nun yerine dört sene içerisinde atanan, teşkilat ve istihbarat bilgisi ve tecrübesinden yoksun üç müsteşar ile aynı paraleldeki general başkanların isabetsiz

136 Soner Yalçın/Doğan Yurdakul,*Reis, Gladio'nun T*ürk Tetikçisiadlıkitabın ikinci bölümütamamen bu olaylarıanlatmaktadır.

ve yeteneksiz şevki idareleri sonucu teşkilat her müsteşar değiştirildiğinde gizli servis hüviyetini yitire yitire nihayet bugünkü hazin durumuna getirilmiştir."

Buraya kadar şu sonuç çıkıyor: raporu yazan, eskt müs-teşar Fuat Doğu'ya yakın bir MiT görevlisiydi. Fuat Doğu'ya yakın olan bu MiT görevlisinin aynı zamanda yönetici konu-munda da olduğu anlaşılıyor. Çünkü Fuat Doğu'dan sonra arka arkaya müsteşarlık yapan dört müsteşarı da yakından tanımaktadır.

"Nurettin Ersin; Gürlerdydi!"

Raporun eleştiri oklan önce Nurettin Ersin'e yöneliyordu: "1) Temmuz 1971 yılında müsteşarlığa getirilen Korgene-ral Nurettin Ersin tarafından alınan bir kararla teşkilat bir gizli istihbarat servisi fonksiyonunu bir tarafa bırakıp;

a) Adeta eşkıya takibine çıkan bir jandarma taburu gibi başında müsteşarı olduğu halde zamanın içişleri bakanının peşinde mahalle aralarından dağ başlarına uzanan bir sa-hada elde tüfek anarşist avına çıkarılmıştır.

b) O tarihe kadar büyük bir titizlikle maskelenen teşkila-ta ait sorgulama tesisleri personeli ile

sıkıyönetim komutan-lıkları emrine verilerek bir mahalle polis karakolu ölçülerine bile sığmayacak fütursuz bir aleniyet içerisinde MiT adı al-tında beceriksizce sorgulamalar yaptırılmış ve dolasıyla teş-kilatın gerek basında ve gerekse halk efkârı üzerinde her türlü itibar ve güveninin sarsılmasına sebep olunmuştur.

2) Gene aynı devrede, cumhurbaşkanlığı seçimleri sıra-sında parlamentoda cereyan eden demokratik parlamenter nizamın mevcudiyeti mücadelesinde, teşkilat mensupları General Nurettin Ersin, MAH Başkanı Tuğgeneral Rüştü Ka-zandağı, istihbarat Başkanı Tuğgeneral Recep Ergun ve An-kara Bölgesi DaireT3aşkanı Piyade Albay Süleyman Yenil-mez tarafından Faruk Gürler'in cumhurbaşkanı seçilmesini temin maksadıyla parlamento kulislerinde senaryolar tertip-lemeye ye parlamenterleri Silahlı Kuvvetler'in adı kullanıl-mak suretiyle Gürler lehinde oy temini için vazifelendirilmiş-

! lerdir.

3) Gene bu devrede zamanın Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ı yanıltmak için hilafı hakikat MiT raporları düzenlen-miş Köşk'ün telefonları dinlenilmeye yeltenilmiş, Sayın De-mirerin ev telefonları ise devamlı surette dinlenilmiştir. (Su-nay'a sorulabilir.) Bu devrede teşkilat adeta Silahlı Kuvvet-ler'deki cuntanın tam bir istihbarat ve terör örgütü olarak kullanılmış bu çirkin ve utanç verici davranışlara tahammül edemeyen yüksel tahsilli, milliyetçi ve bilgili yüzlerce MÎT mensubu üzülerek teşkilattan ayrılmak mecburiyetinde bı-rakılmışlardır."

Ağır eleştirilere maruz kalan Nurettin Ersin, mektubun Türkeş'in özel kasasından çıktığı 12 Eylül günü, askerî dar-be yapan Millî Güvenlik Konseyi'nin beş generalinden biriy-di...

"Solcu" MiT müsteşarları l

MiT görevlisi Türkeş'e gönderdiği raporunda, Nurettin Er-sin'den sonra vekâleten MÎT müsteşarlığına gelen Tuğgene-ral Bülent Türker için de hiç iyi sözler sarf etmiyordu:

"Bülent Türker ise;

a) Teşkilat ve istihbarat bilgisi noksanlığım, personele ha-karet etmek, izzetinefisleri ile oynamak ve dolayısıyla sindir-mek suretiyle örtme gayreti içine girmiştir.

b) Ortanın solu görüşe yatkın, Ecevit sempatizanı AP ve sağ partiler tandansı karşısında olan bu general Millî Gü-venlik Kurulu'na cumhurbaşkanına ve Silahlı Kuvvetler ko-mutanlarına sunulan MiT raporlarında maksatlı olarak aşı-rı sağ ve milliyetçilik faaliyetlerini adeta aşın solun tahriba-tından daha tehlikeli bir şekilde gösterme gayreti içine gir-miştir.

c) Aşın milliyetçidir şeklinde fişletilmek suretiyle yüzlerce gencin ve öğretmenin burs almalarına, yurtdışına çıkmaları-na memuriyet almalarına mani olunmuştı ir.

d) Sayın Ecevit tarafından çok beğenilen ve takdir edilen General Türker, gene Sayın Ecevit'in emri ile teşkilatta mil-liyetçi, sağcı ve AP sempatizanı olarak tespit ettirdiği olduk-ça kabarık bir yekûn tutan M/T personelini tasfiye hazırlığı sırasında, müsteşarlığa merhum Amiral Özülker'in getiril-mesiyle bu tasarrufu akim (sonuçsuz) bırakılmıştır." Raporu yazan MiT görevlisi,

Samsun'da otel odasında ölen MiT Müsteşan Bahattin Özülker'i de beğenmemektedir:

"Merhum amiral, insan olarak muhterem ve iyi bir kişi ol-masına rağmen gene teşkilat konularına yabancılığı ve mes-lekî yetersizliği sebebiyle General Türker'in ve Sayın Ece-vit'in oyuncağı durumuna girmiş ve bunun neticesinde;

a) Bölge daire başkanlıklan ve haber kaynaklarından ge-len sol ve aşın sağ faaliyetlerle ilgili raporlan, teşkilatta böy-^e dedikodulara yer vermeyin, bunlar hayalî ve uydurma ra-^porlardır, şeklinde dosyalara atılmasını ve itibar edilmeme-sini emretmiş.

b) Psikolojik savunma başkanlığı tarafından programlı bir şekilde sanayi mües-=eselerinde ve işçi teşekküllerinde ter-tiplenen aşın sol ve yıkıcı faaliyetleri önleyici ve işçileri ay-dınlatıcı mahiyetteki konferanstan Sayın Ecevit'in emri ile hemen durdurulmuş ve bu konferanstan tertipleyiciler hak-kında sual açtırmaya kalkmış.

c) Psikolojik savunmanın başında bulunan Ali Kuralı'nm sağ tandanslı ve milliyetçi bir görüşe sahip olması karşısın-da psikolojik savunma faaliyetlerine MiT içinde yer yoktur, bu başkanlık MiT bünyesinden çıkanlacaktır şeklinde bir görüşle bu başkanlığın komünizm ve aşın uçlarla mücade-lede zaten haddi asgariye indirilmiş birkaç kırıntı faaliyetine de nihayet verdirmiş.

d) Bu arada eski CHP Kastamonu milletvekili adayı olup yoklamayı kazanamayınca teşkilata giren Kemâl Eker'i idari işler başkanlığına getirmiş ve onun marifeti ile tahsilsiz, ye-teneksiz fakat CHP sempatizanı olan bir kısım personeli la-yık olmadıktan halde şube müdürü ve daire başkan yardım-cısı gibi kilit noktalanna getirmek olmuştur."

"Komünizmle mücadele etmeyen müsteşar"

Raporu yazan MiT yöneticisinin Alparslan Türkeş'e şikâ-yet ettiği bir diğer MİT müsteşan ise Hamza Gürgüç'tü:

"Her şeyi herkesten iyi bildiğim ve her şeyin kendisinden başkası tarafından yanlış bilindiği ve uygulandığı vehmi içe-risinde bulunan, kelimenin tam manasıyla renksiz ve her-hangi bir heyecan ve hayatiyetten mahrum bulunan bu şahis ise, beş aylık müsteşarlığı sırasında en önemli fonksi-yonlarını zaten yitirmiş olan teşkilatı şu şekle sokmuştur;

a) Müsteşarlık merkez daireleri dahil bütün bölge daire başkanlıkları ve bölge müdürlükleri personeli, muhtelif mih-rak ve vasatlarda cereyan eden olaylara hemen bütün kapı ve pencerelerini kapatarak adeta kış uykusuna yatırılmıştır. Merkezlerin bütün faaliyeti, müsteşar tarafından yapılacak denetlemelere, eldeki mevcut eski kırıntı bilgilere brifingler ve şemalar çizmek ve hazırlamakla meşguldürler. Bu arada hâlâ aldıkları eski terbiye icabı, vazife aşkı ve şevki Üe teşki-lata hizmet arz etmek isteyen ajan ve mutemetlerimizin vaki müracaatlarına bile amirler, 'Ne söyleyecekse telefonda söy-lesin veya yazsın da göndersin' şeklinde cevap vermekte ve memurlarını terslemektedirler.

b) Hemen hemen en küçüğünden en büyüğüne kadar bü-tün teşkilat mensupları bizzat müsteşar tarafından, 'tabldot, kantin, iş ocakları talimatından başlayıp adeta bahçede na-sıl gezilir, merdivenden nasıl inilir, çiçek nasıl dikilir adlı ta-limat ve etütlerin' hazırlanması ve müzakeresi

üe vakit öl-dürmektedirler.

e) Gizli faaliyetlere operasyonlara ve ajanlara sarf edüme-si gereken gizli ödeneğin sarfında, Muhasebeyi Umumiye Kanunu'nda büe bulunmayan öyle kayıt ve formaliteler ko-nulmuştur ki, görevlüer bu parayı operasyon ve ajan faali-yetleri için sarf etme yerine, operasyon tertiplememeyi ve ajan kullanmamayı daha uygun bulmaktadırlar. Şimdi MiT bir tasarruf sandığı gibi tasarruf ettiği bu on beş müyon lira-yı Sayın Ecevit'in önerdiği halk sektöründe yatırım sermaye-si olarak kullanılmak üzere yüzde 10 faizle Halk Banka-sı'nda muhafaza etmektedirler.

d) Yıkıcı faaliyetlerde mücadele için sarf edümek üzere devlet tarafından verilen bu 15 müyon lira Halk Bankası'nda işletilirken. Psikolojik Savunma Başkarüığı'nca hazırlanan antikomünist mahiyetteki makale ve broşürlerin bastırılma sı ve yayımlanması, dairesince müsteşara teklif edüdiğinde bizzat müsteşarın cevabı, 'Ben icra değilim. Bu makale ve yazüan Başbakanlık'a gönderin. Basın ve Yayın Genel Mü-dürlüğü marifetiyle neşretsinler' seklinde olmaktadır.

e) Gene bizzat Müsteşar Hamza Gürgüç'ün emirleri üe artik MiT raporlarında sol, aşın sol, komünist gibi ifadelerin kaldırılması ve kuüamlmaması gayreti içine girilmiştir. Bu deyimleri kullanan memurlara bizzat müsteşar, 'Komünist ne demek, komünizm dünyada tahakkuk etmemiş, komü-nizm ütopyadır, hal böyle iken bir şahsa nasü komünist der-siniz' sualini sormaktadır. Gene müsteşarın, üzerinde ısrarla durduğu bir konu kendisinin tarafsız olduğu, teşkilat men-suplarının dolasıyla teşküatin da mutlaka tarafsız olması ge-rektiğidir. Ancak burada tarafsızlık ölçülerinin sunnı verme-mektedir. Devletin bekası üe ügüi millî güvenlik istihbaratını yapmakla görevli bir teşküat nasü renksiz ve tarafsız olur? "• f) Hemen her seviyedeki vasatlarda ve bilhassa SÜahlı Kuvvetler üe cumhurbaşkanlığı nezdinde, teşküat görüşü olarak yaymak istediği bir fikir de; sağcı tabir olunan dindar vatandaşlar tarafından masumane emeller ile tertiplenen Kuran kursları ile, solun ortaokul sıralarındaki öğrencüer-den başlatıp çeşitli sınıf ve seviyelerde uyguladığı ideolojik eğitimi aynı seviye ve tehlikede imiş gibi gösterebilme gayre-ti içinde olmasıdır.

g) Bugün sokaktaki sade vatandaşın büe renklerini teşhis ve tefrik ettiği, sağ ve sol tandanslı basın hakkında dahi teş-kilatta sol veya aşın sol ifadesini kullandırtmamakta ve gö-revlileri, 'bu tabirler yerine bir kısım basında intişar eden' deyimini kullandırmaya zorlamaktadır.

h) En önemli konulardan bir tanesi de, çok yakın bir ge-| •'• lecekte, işbirliği halinde bulunduğumuz yabancı servislerle olan münasebetlerimizin müsteşarın medenî münasebetler ölçülerine sığmayan çok garip bir tutumu sonucu kopmak üzere olmasıdır. Bu servisler temsücileri üzerinde adeta ki-racısına katini tahliye etmesini büdiren bir ev sahibi edasıy-la çeküen protesto mahiyetindeki memorandumların reaksi-yonu çok üzücü olmuştur."

Ve MiT görevlisi raporunu bir taleple bitiriyor:

"Bu ölçüler ile hareket eden bir müsteşann (Hamza Gürgüç) yönetimi altında bulunan bir Millî İstihbarat Teş-kilau'nın komünizmle mücadeleyi koalisyon protokolünde ,. ve hükümet programında birinci planda ele alan milliyetçi partiler topluluğu hükümeti ile birlikte çalışmasına ve ko-münizm ile mücadelede bu iktidara ne ölçüde yardımcı olabileceğini takdirlerinize sunarım."

MHP lideri Türkeş'in yıllarca özel kasasında sakladığı MiT raporu burada bitiyordu.

MtTten Tûrkeş'e rica

Alparslan Türkeş'in kasasında bir başka MiT belgesi da-ha vardı. Bu belgede ise, MlTte hangi kişilerin nereye atan-masının iyi olacağı belirtiliyordu.

"l- Albay Cahit Vural: Genelkurmay Isth. Bşk. da görev-li. MAH bşk. yardımcısı veya güvenlik daire başkanlığına atanması."

Burada araya girip daire başkanlığına atanması istenen Albay Cahit Vural'la ilgili bilgi vermemiz gerekiyor: 12 Mart Darbesi'nde Ankara'da "hayli etkin görevler alan" Albay Vu-ral, Genelkurmay istihbarat Başkanlığı bünyesinde, Gerilla-ya Giriş adlı bir kitap yazdı. Albay Vural kitabında, "gerilla-ya karşı mücadelede yardımcı faaliyetlerden nasıl yararla-nılacağını" bakın nasıl anlatıyor: "Kalabalık şehirlerde kış-kırtıcı ajanlar organize edilip üniversite ve fabrikalara soku-lurlar. Endüstri ve eğitim merkezlerini ele geçirirler. Bu ajanlar sabotaj malzemeleri ile yıkıcı harekâtta bulunurlar. Tedhiş hareketleri düzenleyerek gaye uğruna soygunlar ya-parlar, cinayet işlerler."

MÎTten "sorumlu" Türkeş'ten istenen atamalara devam edelim:

"2- Visali Günaydın, PSB'nda görevli, MAHK (Komünizm) daire başkanlığına atanması;

3- Topçu Albay Alaattin Tosun, Genelkurmay Isth. Bşk'nda görevli. Ankara bölge başkanlığına getirilmek üzere uygun bir göreve tayini;

4- Fuat Birsay, istanbul bölge daire bşk. yrd.'dan emekli. Kendisi ile görüşülmesinde yarar vardır, istanbul bölge dai-re bşk.'na vey , uygun görülecek bir göreve atanması;

5- Jan. Yb. Hasan Cemil Erdem, Nevşehir Jandarma ko-mando Tb. K. iken Kıbns'a gönderildi. Ankara'ya uygun gö-rülecek bir göreve atanması;

6- Metin Erdem, PSB'da görevli, Ankara Bölge d. bşk g. şb. md. atanması.

Not: diğer görevler için uygun aday kişiler bulup tezkiye edemediğimi üzüntü ile arz ederim."

Son cümle gösteriyor ki, MiT görevlisi oturup Alparslan Tûrkeş'e rapor yazmamıştı. Türkeş illegal yoldan MtT hak-kında bilgi istemiş ve rapor bunun üzerine yazılmıştı. Çün-kü raporu yazan MiT görevlisi istenen tüm görevlere uygun birilerini bulamadığını belirtmekteydi.

Ama bu arada MlTte dosyası bulunan CHP milletvekille-rjıfin listesini de Alparslan Tûrkeş'e ulaştırmakta bir sakın-*//ca*görmemişti. MÎTin izlemeye alıp, araştırmalar yaptırdığı ve takip ettiği CHP'liler şunlardı:

Bülent Ecevit, Mahmut Türkmenoğlu, Mustafa Üstün-dağ, Orhan Birgit, Hasan Esat Işık, Mustafa Ok, Deniz Bay-kal, Orhan Eyüpoğlu, M. Yılmaz Mete, Ferda Güley, Selahat-tin Cizrelioğlu, Turan Güneş, Ali Topuz, Önder Sav, Cahit Karakaş, Cahit Kayra.

MiT yasal olarak başbakana bağlıydı, ama Türkeş'in MtTle ilgilenmesinin formülü hazırdı, içinde MiT'in de bu-lunduğu kurulun başına Türkeş getirilmişti.

"Aşın akımları ve güvenlik konularını inceleyerek, sonu-cu Bakanlar Kurulu'na sunmak üzere bir kurul görevlendi-rilmişti. Bir devlet bakanı veya başbakan yardımcısı baş-kanlığında bazı bakanlar ve MtT temsilcisinden oluşan bir kuruldu bu. AP hükümeti zamanında bu kurulun başına, MHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Alparslan Tür-keş getirildi, ilk toplantıya yanımda Millî Emniyet Hizmeti başkanı ile gittim. Türkeş, Devlet Bakanı Seyfı Öztürk ve biz çalışmaya başladık."137

Gestapolaşan MiT

Ekim 1975'teki Millî Güvenlik Kurulu toplantısında Baş-bakan Yardımcısı Alparslan Türkeş'in "Asayiş Planı" kabul edüdi.

O yıl CHFnin Uşak, izmir, Fethiye gibi birçok mitinginde olaylar çıktı. Ülkücüler Ecevit'in mitinglerini basmaya başladı.

MHP'nin "MfTi ele geçirme planı" da adım adım yürüdü. Özellikle Müsteşar Yardımcısı Tümgeneral Nihat Yddız'ın ça-balarıyla, 12 Martta adı işkenceciye çıkmış kişiler MiT için-de cunta oluşturmaya başladılar. Daire başkanlıklarının he-men hepsi MHP'ye yakın kişilerin eline geçiyordu.

Emekli bazı MiT mensuplarının anlattıklarına göre Müs-teşar Hamza Gürgüç başta MiT Yasası olmak üzere yasala-ra o derece bağlıydı ki, teşkilattakiler bu yüzden kendisine "Kanunî Hamza" derlerdi. Zaten az önce gördüğümüz Tür-keş'e gönderilen raporu yazanlar da, Gürgûç'-ün bu yönlerin-den ve "tarafsızlığından" nasıl rahatsız olduklarını açıkça or-taya koyuyorlardı.

Peki, Birinci ve ikinci MC dönemleri boyunca görev yapan "Kanunî Hamza", olup biten kanunsuzluktan görmüyor muydu ? Görüyor, "esef ediyor" ama kendinden istenilenleri de yerine getiriyordu.

Gürgüç'ün anılarından okumaya devam edelim:

"MHP, MfTe nüfuz etme çabası gösteriyordu. Fakat başa-rısızdı. AP iktidara gelince başbakan, MiT değerlendirmeleri-ni eleştiren emirler göndermeye başladı. Emir ve istekler do-zunu artırdı. Başbakan haber kaynaklarını ister oldu. Ayrı-ca 1973 affı ile hapisten çıkanların nerelerde bulundukları-nı da istiyordu. Başbakanın istihbarat konularında kimler-den faydalandığını araştırınca, karşımıza MHP'liler çıktı.

Esefle söyleyeyim ki, MiT şüphelileri namı altında eski komünistlerin adreslerinin takibi de görevlerimiz arasınday-dı. Başbakan eski devirlerden kalan alışkanlığından, bu ad-resleri istemekteydi. Ne yapacağını merak edip, bunlardan TRT'dekilerin listesini verdirttim, istanbul, Ankara ve izmir belediyelerinde çalışanların da listesini hazırlattım. Aradan haftalar geçti, bunlara bir şey olmadı. Ben de diğer listeleri vermeyi kestim.

Seyfi Öztürk anarşi ile mücadele için öyle şeyler söyledi, öyle şeyler yapmamızı beklediğini ifade etti ki, kendisine kanunumuzun müsait olmadığını hatırlatmak mecburiye-tini duydum. Bunun üzerine anarşistleri kastederek, 'On-lar kanunla mı hareket ediyor?' deyince 'Biz hukuk devle-tiyiz. Eşkıya olamayız' cevabını verdim...

Ülkücü demek mensuplarının gördüğü teşvik nedeniyle bir gün Bay Demirel'e, Bay Türkeş'i kastederek, şu yardım-cınıza lütfen söyleyiniz, bir gün gelir onu asarlar, demek ih-tiyacını duydum. Bu konulan hep dinleyip konuşmayan başbakan, ilk kez 'Ben onunla konuşurum Hamza Paşa' de-yince hayret ettim."138

1976'ya geldiğimizde MİTte artık Türkeş'in akrabalan bi-le yardı. Türkeş'in dünürü Şahap Homriş, MtT Hukuk Dai-si'nin başına getirilmişti. Damat Yüzbaşı Davut Homriş de 'Özel Harp Dairesi'nde görev yapıyordu. Şahap Homriş'in Türkeş'le yakınlığı çok eskilere dayanıyordu. Türkeş'in 30 kasım T 960 günü "14'ler" içersinde yurtdışına sürgüne gön-derildiğinde Türkeş'e yakınlığıyla bilinen Türk Kültür Der-nekleri de kapatılmıştı. Ve bu derneklerin başında Şahap Homriş vardı!..

16 yıl önce Türk Kültür Dernekleri'nin başından devlet tarafından uzaklaştırılan "dünür" Şahap Homriş, bu kez MtTin önemli t>ir koltuğunun başına oturuvermişti: hukuk müşavirliği. Kim bilir, belki de artık MlTin hukuk dışı uygu-lamalarını önleme işi de MHP'den sorulacaktı!

Türkeş'in dünürü Şahap Homriş Fuat Doğu'nun has adamıydı. MlTe 1966 yılında getirilmişti. CIA görevlisi Ruzi Nazar'ın da yakın dostuydu.

Fuat Doğu'nun, Hiram Abas'ın istediği oluyor, MiT hızla Gestapolaşıyordu!..

1976 yılında dönemin içişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk'le birlikte Almanya'ya giden, istanbul Emniyet Müdürü Mus-tafa Yiğit ilginç bir anısını anlatıyordu:

"Almanya'da bizi Anayasa'yı Koruma Örgütü'nün Başka-nı Bay Mayer'le görüştürdüler. Bay Mayer bize önce, 'Siz po-lis misiniz, istihbaratçı mısınız ?' diye sordu. Biz kendisine, 'Hem polisiz hem de istihbaratçıyız' yanıtını verdik. O, 'Ol-maz' dedi. Nedenini sorunca, 'Siz öyleyse düpedüz Gesta-posunuz' dedi. Doğrusu Bay Mayer'in sözü canımızı sıkmış-tı. Sonunda izah etti. Kendi polislerinin geniş yetkiye sahip olduğunu söyledi. Ama istihbarat biriminin operasyon yap-ma yetkisi ve gücü olmadığını belirtti. Sonra da, 'Çünkü, ay-nı örgüt hem istihbarat yapar hem operasyona giderse ora-da sanık karşısında tarafsız olamaz' dedi. Sonra düşündük ki Bay Mayer'in dediği doğruydu."139

MtT, MlTi izliyor I

Nuri Gündeş'in 1974'te Ankara'ya dönüp personel daire başkanlığına getirilmesiyle birlikte, Hiram Abas-Nuri Gün-deş kavgasının yeniden patlak vereceğinin ilk belirtileri de görülmeye başlandı.

Ankara merkezde kaynaşmalar oluyordu. O arada Meh-met Eymür 1975'te takip şube müdürü olarak Ankara'ya ge-tirilmişti. Olayları yakından izleyebiliyordu. Hiram Abas böl-ge başkan yardımcısı olarak istanbul'da kalmıştı, ama mer-kezde olup bitenleri Ankara'daki yakın

arkadaşından günü gününe öğrenebiliyordu:

Nuri Gündeş'in rakipleri olan istihbarat Daire Başkanı Necip Yusufoğlu (12 Mart'ın istanbul bölge başkam) ile Di-yarbakır bölge başkanlığından Ankara'ya atanan Faik Keli-can 'takibe alınmışlardı. MiT yine MtTi izliyordu...

Takip Şube Müdürü Mehmet Eymür kendisine verilen bu görevin arkasında ne yattığını biliyordu:

Esas mücadele konusu, o tarihlerde boş olan MlTin en önemli birimi MAH başkan yardımcılığı koltuğuydu. Nuri Gündeş ile MAH başkanlığına vekâlet eden Mehmet Ali Kaşık-çılar bu koltuğu karşı*tarafa* kaptırmak istemiyorlardı, istihba-rat Daire Başkan Yardımcısı Sabahattin Savaşman da onların safindaydı. Eymür'ün bu takip görevine yaptığı itiraz amirleri tarafından müsteşara iletildi ve sonunda takipten vazgeçildi.

Aslında, Faik Kelican, Başbakan Demirel'in bir ara müs-teşar yapmayı bile düşündüğü bir yakınıydı. Takipten vazge-çilmesinin önemli nedenlerinden biri de buydu.14 °

(139Oktay Ekşi,*H*ürriyet,29 haziran 1994.

140 16 mart 1989 tarihli görüşmesinde Mehmet Eymür, Soner Yalçın'a, "Aslında De-mirel de MİT'İsivilleştirmek istedi. Onun adayıda Faik Kelican'di" diyerek bilgiyi teyit edi-yordu.)

Faik Kelican kendi isteğiyle emekli oldu. Necip Yusufoğlu ise olası bir Nuri Gündeş operasyonundan Mehmet Eymür tarafından kurtarıldığını öğrenince, zaten koruyucusu oldu-ğu Hiram Abas ekibine daha da yakınlaştı.

Nuri Gündeş'in rakiplerini tasfiye etmek için "MtTi MlTe izlettirme" operasyonlarında Kelican ve Yusufoğlu kadar şanslı olmayanlar da vardı. Yeni hedef Nuri Gündeş'in per-sonel dairesinin bağlı bulunduğu idari işler Başkanı Kemal Eker'di. Celal Bayar'ın eski yaveri olan Eker'iri gelini Sonia, Belçika asıllıydı. MiT içi mücadelede her yol "meşru" sayıldı-ğı için Eker'in tasfiyesinde basın da kullanıldı. Bir gün bir gazetede gelin Sonia'nın kayınpederi Kemal Eker'in makam otosuna binerken fotoğrafı yayımlandı!

Elbette bu "iş" için de Mehmet Eymür'ün başında olduğu Takip Şubesi kullanılmıştı. Eymür bu kez "kurbanı" koruya-mamıştı. Kemal Eker emekliye sevk edildi. Nuri Gündeş bir rakibini daha safdışı bırakmıştı.

Sürüp giden bu gerginlik, sonunda kavgaya dönüştü.

1976 yılında MlTte reorganizasyon hareketi başlatılmış-tı. Başında Nuri Gündeş'in yer aldığı bu "yeniden yapılan-ma" girişiminin dış görünüşteki amacı, istihbarat ile değer-lendirmenin birbirinden ayrılması, çalışma tarzının "moder-

nize edümesi"ydi.

Nuri Gündeş TBMM Susurluk Komisyonu'nâ verdiği ifa-dede şöyle diyordu: "Dönmeden evvel

Bahaddin Özülker Amiral, Türk gizli servisinin reorganize ve modemize edilme-si için benim mazide aldığım buna ilişkin eğitimle ilgili ola-rak beni personel başkanlığına getirdiler. Ömrü vefa etmedi, Hamza Paşa geldi. Hamza Paşa'ya bu durumu anlattık ve bir reorganizasyona gittik. Teşkilat o dönemde, 1976'da yüz se-ne ileriye giden bir atılım gösterdi reorganizasyonda. Her şey modernize edilmeye başlandı, her şey kompütere edilmeye başlandı ve esaslı bir tabana oturtuldu." l41

141Meclis Susurluk Komisyonu Tutanakları, s. 1165-1166, 1191. Hasan Fehmi Gü-neşanlatıyor: "Nurettin Ersin Paşa MiT'in başındayken CIA ile MİT arasında bir işbirliği an-laşmasıimzalandı. Buna göre NATOülkelerine ve ABD'ye bilgi aktaracaktık. Bilgi alışveri-şi yapılacaktıMiT'in teknik donanımıCIA tarafından sağlandı. Bilgisayarlar getirildi. Bilgi-sayar terminallerine CIA istediği girişçıkışlarıyapmıştı. MiT'in terminallerinden dilediği an-da istediği gibi elbette yararlanıyordu.

Nuri Gündeş teşkilatı "yüz sene ileriye götürdüklerini" söylüyordu, ama Hiram Abas grubu hiç de aynı kamda de-ğildi. Mehmet Eymür bu "reorganizasyonun" Gündeş'in ken-di yerini sağlamlaştırma ve rakiplerini tasfiye operasyonu ol-duğunu söylüyordu.142

Peki ama hangisine inanılacaktı? ikisinden birine mi, iki-sine birden mi, yoksa hiçbirine mi ?

Dilerseniz gelin her iki belgede yazılanları alt alta koyup kapışan grupları karşılıklı konuşturalım.

Nuri Gündeş: "Bizim zamanımızda toplar, değerlendirir ve bu üd faaliyeti destekler üç ana ünite vardı. Hamza Pa-şa'nın zamanında şu üç noktadan hareket ettik. Bir adam hem haberi toplar hem de değerlendirirse sübjektif olarak kendi topladığı habere doğrudur der. Onun için toplamayla değerlendirme arasına bir çelik duvar girsin, haber faktörle-rinden yoksunsa değerlendirme, yahu sen bana bu haberi gönderdin ama, üç tanesi noksan... Yani, bir otokontrolle böyle bir sistem yapmıştık." (Tercümesi: Hiram Abas operas-yon yapmasın, sadece değerlendirme yapsın!)

Mehmet Eymür: "Nuri Bey tesir kabiliyetini ustaca kulla-narak Müsteşar Hamza Paşayı etkisine almış, teşkilatta re-organizasyon yapmak bahanesi ile teşkilatın şemasını değiş-tirerek, kademe kademe yerini sağlamlaştırmaya başlamış-tı." (Tercümeye gerek yok!)

Nuri Gündeş: "O grup bunun böyle olmadığını, toplama-nın ve değerlendirmenin aynı ünite olduğu üzerinde ısrar ediyordu. Ben daha aktif olduğu için bu organizasyonun da-ha randımanlı olacağını, onlar da öbür organizasyonun da-ha randımanlı olacağını iddia ediyorlardı." (Tercümesi: karşı taraf direniyor!)

Mehmet Eymür: "Haber toplama ve kıymetlendirme bi-rimleri ayrıldı. Teşkilatın kuruluşundaki en önemli temel bi-rimlerinden biri olan Kontrespiyonaj Dairesi bir kıymetlen-dirme ünitesi haline getirildi." (Tercümesi: bizim istihbarat olanağımızı elimizden aldılar!)

Nuri Gündeş: "Hiram Abas reorganizasyonu bozdu. O za-man öyle bir programa geçildi, tez ve antitez. Yani onlar da bunu kabul ediyorlar." (Tercümesi: biz kazandık!)

Mehmet Eymür: "Bazı personelin tasfiyesi için başında bulundukları ünitelerin fonksiyonları

azaltıldı, bazı personel için yeni fonksiyonel üniteler kuruldu. Müsteşar yardımcılı-ğı ihdas edilerek bu makama General Nihat Yıldız atandı. Nuri Bey'in Personel Dairesi, idari tşler'den koparak müste-şara bağlı müstakil bir ünite haline geldi." (Tercümesi: Gün-deş çevirdiği dolaplarla yerini sağlamlaştırıyor!)

Kavga bu noktadayken, yukarıdan gelen bir atama emri ateşe benzin dökmüş gibi oldu.

Hİram Abas, Ankara Kontrespiyonaj daire başkanlığına

atanmıştı.

Tam da gönlünde yatan istanbul bölge başkanlığını ele geçireceğini sandığı bir sırada Ankara'ya atanmak, Hiram Abas için ağır bir darbeydi. Ankara'daki kavganın o ana ka-darki aşamasından iki taraf da hasar görmüştü.

Biraz daha kazançlı olan Nuri Gündeş'in kaybı, Abas eki-bini koruyan Yusufoğlu'nu tasfiye edememiş olmasıydı. Hi-ram Abas'ın ise başına getirildiği bölüm istihbarattan kopa-rılmış, hiç sevmediği "masa başı değerlendirme" işine indir-genmişti.

Yıllar sonra yine Ankara'da

Hiram Abas, 1976 yılında Ankara'ya geldi. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun olduktan sonra başkente sadece resmî ve özel ziyaretler nedeniyle kısa süre-ler için gelmişti.

Şimdi artık uzun bir süre için ve Kontrespiyonaj daire başkanı olarak Ankara'daydı. Hiram Abas Ankara'da pek yalnızlık çekeceğe benzemiyordu. Bağlı olduğu istihbarat başkanı, istanbul'dan iyi tanıdığı Necip Yusufoğlu'ydu. Yine istanbul'dan tanıdığı Süleyman Yenilmez Ankara bölge baş-kanıydı.

Yakın arkadaşı Mehmet Eymür takip şube müdürüydü. 12 Mart'ta birlikte çalıştıkları Yaşar Savaş, Eymür'ün da-ire başkanıydı.

Hiram Abas çocuklarının okulu nedeniyle ailesini Istanbul'da bırakmış, Ankara'ya "bekâr" gelmişti. Eymür'ün na-zik davetini kabul ederek onun Kavaklıdere'de kirada otur-duğu çatı katındaki evinde birlikte kalmaya başladılar.

Hirarn Abas Ankara'da istanbul'dan tanıdığı birine daha rastlamıştı: Mahir Kaynak.

"Ben Ankara'ya tayin olduktan sonra Hiram Abas da ta-yinle Ankara'ya gelince arkadaşlığımız arttı. Daire başkanı olarak Ankara'ya gelmesi kıdem olarak iyiydi. Ancak o is-tanbul bölge daire başkan yardımcılığını istiyordu. Anka-ra'ya gönderildiği için bozuktu, istanbul yaptığı iş için daha etkiliydi. Ankara'da bazen Mehmet Eymür'le kaldı, bazen teşkilatın evlerinden birinde yalnız kalırdı. Ailesini getirme-di. Çapkındı. Bana tabanca kullanmayı o öğretti. Öğle pay-doslarında tavla oynardık. Bazı akşamlar da birlikte rakı

içerdik."

Hiram Abas, "beyaz Türk'tü"; oruçla namazla arası iyi de-ğildi ! iyi bir rakı içicisiydi...

Hiram Abas yeni görev yerinde yeni durumlarla karşı kar-şıyaydı. Dış politikadaki değişiklikler dış istihbaratın ve kon-trespiyonajın önemini artırmıştı.

Hiram Abas'ın tam Ankara'ya geldiği sıralarda Türkiye, onun 1970'ten beri Mossad'la birlikte takip ettiği Filistin'e karşı yumuşama havasına girmişti.

1976'daki 7. islam Konferansı istanbul'da toplanmıştı. Türkiye bir yandan Kıbrıs nedeniyle ABD'nin uyguladığı am-bargo, bir yandan da petrol fiyatlarındaki baş döndürücü ar-tışlar nedeniyle islam ülkelerine yaklaşıyordu. 1967'den be-ri üye olmadan katıldığı konferansa Türkiye o yıl tam üye olarak katılma karan aldı. Rauf Denktaş'ın da hazır bulun-duğu konferansa Türkiye "Kıbrıs tezTni kabul ettirdi. Konfe-ransın israil ve Siyonizm'i kınama karan almasına paralel olarak Türk hükümeti de FKÖ'nün Ankara'da büro açması-na izin vereceğini açıkladı.143

143 israil'e karşıbu soğuk tavır hükümetlerüzerindeki MSP etkisiyle devam etti. MSP 1979'daİsrail'le ilişkisini kesmediği için Dışişleri BakanıHayrettin Erkmen'i düşürdü, 28 ağustos 1980'de de Türkiye Kudüs'teki başkonsolosluğunu kapattı. 12 Eylül Askeri Rejimi ABD'nin "yeşil kuşak" projesi uyarınca islamülkeleriyle ilişkileri artırdıveİsrail'le ilişkiler "donduruldu". Ta ki MİT 1982'de Asala'ya karşıMossad'la ortak eylemlere girişene kadar.

Kıbns Müdahalesinden sonra ABD'nin uyguladığı silah ambargosu, Yunanistan'la Kıbns ve Ege soruman yüzünden her geçen gün artan gerginlik istihbarat örgütlerine de yan-sımıştı.

MC Hükümeti MlT-CIA ilişkileri ve kontrgerilla iddiaların-dan bunalmıştı. Üstelik AP önde gelenlerinden Çağlayan-gÜ'in açıklamalarından144sonra daha da dikkatliydiler.

Hükümetin bu çabası MtTe de bazı sırlann Yunanis-tan'dan saklanması, hatta "dost" servislere karşı daha tem-I kinli olunması şeklinde yansıyordu.

1; Hiram Abas teşkilat içindeki kavgasını bu yeni politikala-H ra uydurarak yürütmek zorundaydı. MHP'liler bazı kilit gö-revlere gelmişlerdi ama, MÎTte "yeniden yapılanma" adı al-tındaki iç çekişmeler sürüyordu. Nuri Gündeşle kavga kızışıyordu.

Birinci raundun yaralanm sarmaya henüz vakit bula-mamış olan iki ekip, yeni mücadelenin sahasını Ankara ola-rak belirlemişti. "Yakın ve atak dövüş uzmanı" Hiram Abas ile "strateji ve taktik ustası" Nuri Gündeş artık aynı şehir-deydi.

Hiram Abas'ın hem bu kavgada üstünlük sağlamak hem de eskiden olduğu gibi operasyonlu "güzel" günlere dönmek için esaslı bir fırsat yakalaması gerekiyordu.

Bu fırsatı Ankara'ya geldikten bir süre sonra yakalayaca-ğını ileride göreceğiz.

Tam o sırada başka bazı ülkelerle birlikte Türkiye'yi de sarsan yeni bir olay patlak verdi.

Lockheed rüşvet skandali

Amerikalı Senatör Frank Church, şubat ayı başında bü-tün dünyayı sarsan bir açıklama yaptı: Lockheed uçak fir-ması, Japonya, Almanya, İtalya, Fransa ve Türkiye'de top-lam 15 milyon dolar rüşvet dağıtmıştı. Bunun 876 000 dola-n Türkiye'deki üst düzey yetkililere dağıtılmıştı. ABD Sena-tosu Dışilişkiler Komisyonu Alt Komitesi Başkanı Church,

144Çağlayangil'in 12 Mart'tan sonrakiünlü"CIA altımızıoymuş" sözleri.

Kıbns Savaşı nedeniyle silah ambargosu uygulanan Türki-ye'ye nasıl uçak satılabildiğini de araştırıyordu.

Haberin duyulmasıyla birlikte "Locheed rüşvet skandali" bütün Türkiye'nin konuştuğu tek konu haline geliverdi.

Türk Silahlı Kuvvetleri, Kıbns Müdahalesi sırasında dü-şen uçaklarını yenilemek ve hava gücünü artırmak için 1974-1975 yıllarında Locheed firmasından 40 adet F-104 savaş uçağı satın almıştı. Uçaklar Lockheed lisansıyla ital-ya'da üretim yapan Aeritalia şirketinden alınmıştı.

Hemen TSK ile Millî Savunma Bakanlığı yetkililerinden oluşan bir araştırma komisyonu kuruldu, başına da Kor-general Musa Öğün getirildi. TBMM de olayı soruşturmak için bir meclis araştırma komisyonu kurulmasına karar verdi.

Komisyonlar çalışmaya henüz başlamışlardı ki, skandal içinde yeni bir skandal ortaya çıktı: Aeritalia şirketi, eylül 1975'te deprem felaketine uğrayan Lice'ye okul yapılması için Hava Kuvvetleri Komutanı Emin Alpkaya'ya 30 000 do-lar göndermişti. Bütün gözlerin üzerine çevrildiği Alpkaya, "konudan Genelkurmay Başkanı Semih Sancar'ın haberinin olduğunu" söyledi.

işte kıyamet de o zaman koptu. Genelkurmay başkanının haberi yoktu! Sancar'ın Cumhurbaşkanı Korutürk ve Baş-bakan Demirel'ie anlaşarak istifaya zorladığı Emin Alpkaya, 5 martta kendi isteğiyle emekli oldu. Yerine gelecek komu-tan terfi sırasına göre Orgeneral irfan Özaydınlı veya Orge-neral Ethem Ayan'dı. Genelkurmay'ın önerisine karşın. Baş-bakan Demire! sürpriz yaparak komutanlığa Korgenaral Ce-mal Ergin'i atadı. Özaydınlı, Yüksek idare Mahkemesi'ne da-va açıp bu tayini iptal ettirdi. Bunun üzerine Hava Kuvvetle-ri komutanlığına Ethem Ayan getirildi.

Alpkaya hakkında 7 nisanda açılan dava jet hızıyla görül-dü ve 30 nisanda beraatla sonuçlandı. Genelkurmay Başka-nı Sancar karan temyiz ettiyse de Askeri Yargıtay beraat ka-rarını onayladı. Bir genel, bir ara seçim geçti, hükümetler değişti, Ordu komuta kademesi değişti, Lockheed skandalıy-la ilgili soruşturmalar da sürdü gitti. Sonunda dosya 12 Ey-lül'den önceki son hükümetin başbakanı Demirel'in şu söz-leriyle kapandı: "Bence Lockheed bir muammadır. Üzerinde çok uğraşılmış, bir şey çıkarılamamıştır. Kişi suçu ispatlan-madıkça suçsuzdur, ispatlarlarsa ben de üstüne vannm. Biz üstümüze düşeni yaptık. Çok iyi yaptık..."145

Ağustos tayinlerinde Ordu'nun' üst kademelerinde de MiT'te olduğu gibi MHP'ye yakın isimler kritik görevlere geti-riliyordu:

Kenan Evren Ege ordu komutanlığına atandı. Evren'in bu göreve gelmesinde Türkeş'in de katkısı olmuştu. Başbakan Yardımcısı Alparslan Türkeş, Başbakan Demirel'e "Evren ./benim sınıf

arkadaşımdır. Ordu komutanı yapılsa iyi olur" demişti. Bu görüş. Demire! tarafından Genelkurmay Başka-nı Sancar'a iletilmişti. Ondan boşalan ve Özel Harp Daire-si'nin bağlı olduğu Genelkurmay ikinci başkanlığına Orge-neral Vecihi Akın geldi. Genelkurmay istihbaratının başına Özel Harp Dairesi'nin ilk komutanı Korgeneral Recai Engin getirildi.

Ama en önemlisi Orgeneral Namık Kemal Ersun'un Kara Kuvvetleri komutanlığına getirilmesiydi.

Ankara sıkıyönetim komutanlığından sonra emekli olma-ması için yıllardır kullanılmayan Kara Kuvvetleri komutan yardımcılığı kadrosu onun için yeniden açılmıştı.

Aslında Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, Ersun'un Kara Kuvvetleri komutanı olmasını istemiyordu. Bu nedenle ka-rarnamesini de bir süre imzalamadı. Ancak hükümetin ısra-n sonucu imzalamak zorunda kalmıştı.

Bu isimlerin kritik noktalara gelmesinin TSK içindeki ku-lisini yapan kişi ise Genelkurmay Başkanı Sancar'ın özel ka-lemi Albay Orhan Kilercioğlu'ydu. Bir yıl sonra, yani 1977'de Genelkurmay Başkanı Sancar'ın görev süresi doluyordu. Ye-rine gelecek kişi ise Ordu geleneklerine göre Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Namık Kemal Ersun'du...

"MHP devletin en önemli kalelerini bir bir ele geçirdi, MC'den acilen kurtulmak gerek" diyen Ecevit ile kendine özgü nedenlerle seçimden "tek başına iktidar" uman AP anla-şınca, TBMM 5 haziran 1977 tarihinde erken genel seçim yapılmasına karar verdi.

Seçimlere giderken MlTteki durum Uğur Mumcu'nun bir yazısında anlatılıyordu: "Acaba Ülkü Ocakları, MHP ve kan-lı olaylar hakkında Millî Güvenlik Kurulu'na şimdiye dek hiç rapor verilmiş midir ? Siyasal Partiler Yasası'nda herhangi bir derneğin bir siyasal partiyi desteklemesi yasaklanmıştır. Acaba MiT Müsteşarı Sayın Hamza Gürgüç, Millî Güvenlik Kurulu'na bu konuda bir bilgi vermiş inidir?

Millî Güvenlik Kurulu'nun yaşadığımız olaylar hakkında tam, güvenilir ve inanılır bilgi alabilmesi için, MiT ve öteki güvenlik kuvvetlerine çöreklenmiş MHP eğilimli görevlilerin temizlenmesi gerekmektedir. Türkeş bir bakıma köşeleri tut-muştur: kendisi Millî Güvenlik Kurulu'nda, yandaşlan ise güvenlik örgütlerinde...

Türkeş Millî Güvenlik Kurulu'ndayken, yaşadığımız olay lar konuşunda hiçbir etkili önlem alınamaz. MiT, Türkeş yanlılarından arındırılmalıdır."146

Meclisin erken seçim kararını alır almaz hem MiT içinde-ki hem de Ordu ve ÖHD içindeki MHP yanlıları harekete geçti.

Sol yani CHP tek başına hükümet olabilirdi. Bu "düzen değişikliği" demekti! MiT, CHP milletvekülerinin 64'ünün aşın solla irtibatlı olduğunu bildiriyordu. Teşkilatın iddiası-na göre yeni seçimde bu rakam daha da artacaktı!

Mirin cunta raporu kayboluyor I

Bir şeyler yapmak gerekiyordu. Kollar sıvandı...

istanbul Göztepe Yeşil Çeşme Sokak 9/9 adresindeki da-ire nisan ayı boyunca hayli hareketli gecelere tanıklık etti.

Ev sahibi Rafet Kaplangı başta bazı üst düzey komutan-lar olmak üzere işadamlan, siyasetçiler ve bürokratlan ağır-lıyordu.

Ev toplantılarının değişmez baş konuğu ise Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Namık Kemal Ersun'du...

işin garip yanı ise MlTin bütün bu ev toplantılarını rapor etmesine rağmen bu bilgilerin nedense ne Cunıhurbaşkan-I hğı'na, ne Başbakanlık'a ve ne de Genelkurmay Başkanlı-ğl'na bir türlü ulaşamamasıydı!

Raporlar teşkilat içinde görünmez eller tarafından yok ediliyordu...

12 Mart generallerinden hepsi tasfiye olmamıştı. O dö-nemde*! kalanlardan Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Na^ıfik Kemal Ersun, seçimlerde tek başına iktidar olacağı-| na kesin gözüyle bakılan CHP'nin önünü kesmek için darbe girişimine hazırlanıyordu.

Ersun, 1961'de Yassıada irtibat Bürosu'nda görev yapar-ken Silahlı Kuvvetler Birliği adlı örgütün üyesiydi ve örgütün 21 ekim 1961 ihtilal protokolünü imzalayanlardandı. Talat Aydemir 1963'te komutanı olduğu Harp Okulu'nun öğrenci-leriyle birlikte giriştiği darbede başarısız olup idam edilmiş-ti. Ardından Türk Silahlı Kuvvetleri'nde ilk kez yaşanan bir !' olay olmuştu: öğrencilerinin hepsinin Ordu'dan atıldığı Kara Harp Okulu 1963 ve 1964 dönemlerinde mezun vermemiş-ti, işte böyle bir dönemde Aydemirin arkasından Harp Oku-lu komutanlığına getirilen Namık Kemal Ersun, 1968'e ka-dar bu görevde kalmıştı.

Ersun'un yıldızı 12 Martta parlamıştı. Emekliliğini bek-lerken, önce Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağ-maç tarafından sıkıyönetim koordinasyon kurulu başkanlı-ğına, arkasından da Semih Sancar'dan sonra Ankara sıkıyö-netim komutanlığına sonra da Sıkıyönetim Koordinasyon Komitesi'nin başına getirildi.

Darbe hazırlığı içinde yer aldığı iddia edilen Orgeneral Su-at Aktolga da aynen Namık Kemal Ersun gibi 21 ekim pro-tokolünü imzalayan eski cuntacı subaylardandı. Harp aka-demileri komutanlığı yapmıştı.

Aydemir'in 1963'teki darbe girişimiyle Ersun'un 1977'deki darbe girişimi arasında ilginç bir benzerlik daha vardı: Alparslan Türkeş desteği! Türkeş, Talat Aydemir'le işbirliği yapmış fakat sonunda cuntayı ihbar etmişti. Simdi de Namık Kemal Ersun'la işbirliği yapıyordu.

Acaba sonlan da benzeyecek miydi ?

5 haziran 1977 seçimlerine giderken Türkiye, art arda ge-len depremler gibi peş peşe gelen olaylarla sarsıldı. CHP'nin seçimlerden tek başına iktidar olarak çıkma olasılığının be-lirmesi üzerine seçimleri yaptırmama planı artık devreye gir-mişti.

Yılın ilk üç ayında terörden ölenlerin sayısı 59'ken, seçim . kararının alındığı nisandan seçimin yapıldığı 5 hazirana ka-dar bir buçuk ayda tam 133 kişi ölmüştü.

Ve provokasyonların ardı arkası kesilmiyordu... insan ister istemez 12 Mart 1971 Askerî Darbesi'yle ilgili*Daily Telegraph'tn* yazdıklarını anımsıyordu: "1971. Türkiye. Ordu'nun girişiminden hemen sonra hükümetin zorunlu is-tifasında CIA ajanlarının eylemli katkıları..."

l Mayıs 1977'de istanbul Taksim Meydanı'nda düzenle-nen ve Türkiye'nin o güne kadarki en büyük kitle gösterisi olan îşçi Bayramı kutlamalarına yapılan provokasyon sonu-cu 34 kişi hayatını kaybetti.

29 mayısta Sirkeci Gan'na ve Yeşilköy Havaalam'na valiz içinde bırakılan saatli bombaların patlaması sonucu 5 kişi hayatını kaybetti.147İnceleme sonucu patlayıcıların "Ordu malı" olduğu anlaşıldı!

Psikolojik harp de stratejinin bir parçasıydı; 31 mayıs 1977 tarihli Tercüman gazetesinde "Almanya'da kurulduğu" bildirilen Türkiye Sosyalist Devrim Konseyi" (TÜSDEK) imzalı bir bildirinin haberi yayımlandı. Bildiri: "Grevler 1977 seçim öncesi 39 BS 4 KK, 63 BKL eylemleri ile istenilen düzeye ulaşamazsa, süratle THY-4, DD-6, MEK-4 ve DiSK 19, 23, 27 eylemleri uygulamaya alınacaktır" gibi şifreli izlenimi veren 11 maddeden oluşuyordu.

TÜSDEK adlı "örgüt", l Mayıs Katliamı'nın*ve* Yeşüköy Havaalanı ve Sirkeci Garı bombalamalarının hemen ardın-dan "zuhur etmişti". Ve haziranda Orgeneral' Ersun'un dar-be girişiminin açığa çıkarılmasından sonra ortadan kaybola-cak, bir daha da TÜSDEK adını duyan olmayacaktı!

147İtalyan Gladio'sunun 1980'de Bologna Gan'na bir valiz içinde bıraktığıbombanın patlamasısonucu 85 kişiölmüştü. Yöntemler arasındaki benzerlik ilginçdeğil mi ?

25 mayısta Başbakan Demirci, "Seçime üç gün kala talih-siz işler olabilir, hiç görmediğimiz talihsiz işler" dedi.

29 mayısta izmir Çiğli Havaalanı'nda CHP lideri Bülent Ecevit'e suikast girişiminde bulunuldu. Alandaki bir güven-lik görevlisinin "özel" silahından çıkan mermi Ecevit'e isabet etmedi, CHP yöneticisi Mehmet Isvan'ı yaraladı. Ecevit olayı şöyle değerlendirdi: "Çiğli Havaalanı'nda, önce varlığı inkâr edilen, sonra gizli bir devlet deposundan alındığı ortaya çı-*rtfan*bir silahla, bana ve eşime düzenlenen ve arkadaşımız Mehmet Isvan'ın ağır yaralanmasıyla sonuçlanan suikast gi-rişimi."148

Ve seçime iki gün kala, CHP'nin 3 haziranda Taksim'de yapacağı seçim mitinginden önce Başbakan Demirel'den Ecevit'e Taksim mitinginde suikast yapılacağı uyarısı geldi. Demire! suikastın, "3 haziran Taksim Meydanı'nda CHP mi-tingi sırasında Sheraton Oteli üst katlarındaki odalardan bi-rinden uzun namlulu ve dürbünlü bir tüfekle ateş edileceği, bu teşebbüsün 29 mayıs 1977 günü izmir'in Çiğli Havaala-nı'nda cereyan eden olayla birlikte l Mayıs 1977'de Taksim Meydanı'nda vukua gelen olaydan cesaret alan, iç barışı bü^ yük ölçüde sarsabilecek kanlı tertiplere karar veren ve ayn-ca 5 haziran 1977 tarihinde yapılacak olan seçimlerden bir fayda

ummayan, seçimlerin yapılmasını istemeyen kişilerce" yapılacağını bildiriyordu.

Bu uyarıya rağmen CHP mitingi görkemli geçti ve "O gün orada olacağım" diyen Ecevit de konuşmasını yaptı. Bir şey olmadı.

Ama Demirel'in bu bilgiyi nereden aldığı tartışma konusu oldu.

Demire! olayı gazeteci Cüneyt Arcayürek'e şöyle anlattı: "MfTten altında imza olmayan -onlar böyle davranır- antet-siz bir kâğıt getirdiler. Bu yazıda Ecevit'e Taksim Meydanı'n-daki CHP mitingi sırasında suikast yapılacağının ihbar edil-diği bildiriliyordu. Sordum MtTe doğruladılar. Vahim bir olaydı. Düşündüm, Ecevit'e gerçekten bir suikast yapılırsa bunu daha önce neden bildirmediğim söz konusu olabilirdi. Bildirirsem haberin yayılması başka etkiler yapabilirdi. Fa-kat düşündüm taşındım Ecevit'e bu ihban bildirmenin baş-bakanın sorumluluğu gereği olduğuna karar verdim."149

Bu kitabın yazarlarının görüştüğü emekli bir MiT mensu-bu da aynı yönde konuştu: "Ecevit'e suikast haberi bize gel-di. KGB'den gelen bir yanlış yönlendirme de olabilirdi. Ama biz Başbakan Demirel'e bildirmeye mecburduk."

Ama olayla ilgili önemli bir iddia daha vardı. Alman is-tihbarat Örgütü'nün (BND) önemli isimlerinden Dr. Hans Ekart Kannapin, suikast bilgisini*Tercüman* gazetesinin sa-hibi Kemal Ihcak'a söylemiş, o da Başbakan Süleyman De-mirel'e aktarmıştı. Uğur Mumcu'nün verdiği bu bilgiyi, Cü-neyt Arcayürek*Darbeler ve Gizli Servisler* kitabının ikinci baskısına not olarak ekledi.150Dr. Kannapin, Gladio'nun kurucusu Nazi Generali Gehlen'in öğrencisi, CIA ajanı Ru-zi Nazar ile Alparslan Türkeş'in yakın dostu, MiT görevlisi Enver Altaylı'nın "hamisi", Alman istihbaratçı bir Türko-log'du !

ÖHD konusu Köşk'te

Daha 5 haziran seçimlerinin sonuçlan kesinleşmeden, iki önemli gelişme yaşandı.

1) CHP lideri Ecevit ÖHD'yi Cumhurbaşkanı Korutürk'e şikâyet etti.

2)Namık Kemal Ersun, ağustos şûrası beklenmeden emekliye sevk edildi.

Ecevit, 1974'te, Kıbrıs Müdahalesi'nden önce Sancar'dan duyduğu "devlet sırrını, yani ÖHD gerçeğini, kendi deyimiy-le "bir zehir gibi içinde saklamıştı." Ama l Mayıs ve kendisi-nin Taksim mitingi provokasyonlarında ÖHD'nin "sivil kesi-minin" kuvvetli kuşkulan vardı ve bu sim artık saklayama-yacağına karar verdi.

6 mayısta Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'e gidip bütün kuşkulannı bir bir anlattı. Korutürk bunları yazılı vermesini istedi. Ecevit, bu isteği yerine getirmeden önce partisinin 7 ma-yısta izmir'de yapılan açık hava toplantısında isim verme-den, "devlet içinde fakat devletin bilgisi ve denetimi dışında" bir örgütten söz etti. Herkes bunu MiT sandı!

Sonra da Korutürk'e istediği bilgileri içeren bir mektup gönderdi. Ecevit'in mektubunda yazanlarla ÖHD ve kontrge-rilla başbakanlık yapmış bir devlet adamının kaleminden ilk kez

resmiyet kazanmış oluyordu. Bu bakımdan mektubun önemli maddelerini anımsamakta yarar var:/'• "Söz konusu örgüt gerilla ve kontrgerilla savaşlan için ve her türlü yeraltı faaliyetleri için planlar yapar ve insan yetiş-tirir. Gizlilik içinde çalışır, demokratik hukuk dışındadır.

12 Mart döneminde sözü çok geçen ve 'kontrgerilla' denen kimselerin bu örgüte bağlı olma olasılığı vardır.

Bu eylemlerden bazılan görünürdeki çoluk çocuk değil, ancak güçlü bir örgüt tarafından düzenlenecek nitelikte-dir. Özellikle l Mayıs 1977 Taksim Olayı bu izlenimi ver-mektedir.

Bu örgütte görev almış, yönetici olarak çalışmış kimseler-den bazılannın emekli olduktan sonra da, bilgilerini ve yetiş-tirdikleri elemanlan, siyasal nitelikteki eylemler için kullan-dıklannı gösteren belirtiler vardır."

Ecevit mektubunda komando kadrolarından ve maddî destek veren bazı işadamlanndan da isim vererek söz edi-yordu.151

Korutürk mektubun birer kopyasını, 10 mayısta Başba-kan Demirci ve Genelkurmay Başkanı Sancar'a gönderdi.

Mektubu alan Demire! de Ecevit'e bir mektup gönderdi ve vehme dayanarak tahkikat yapılamayacağını, en ufak bir delili varsa bildirmesini istedi.

Bu mektupların 5 şubat 1978'de basında çıkmasıyla bir-likte tartışma yeniden hareketlenecekti.

Hareketlenen bir başka yer ise Ordu üst kademeleriydi. Namık Kemal Ersun'un ağustosa iki ay kala zamansız emeldi edilmesi kamuoyu için şaşırtıcı olmuştu.

151Bu işadamlarının isimleri açığaçıkmadı. Ama bir yıl sonra Konya'da yapılan bir cunta toplantısına Sakıp Sabancıile Halit Narin'in de katıldığınıgöreceğiz. Yorum yok !..

O arada Genelkurmay Başkanı Sancar'ın "Türk Silahlı Kuvvetieri macera peşinde koşanlara asla iltifat etmeyecek-tir" demesinden gereken anlam çıkarılabilirdi, ama biz bu zamansız emekliliğin esas nedenini yine yabancılardan öğre-necektik:*Washington Post* un yazdığı habere göre, 5 haziran seçimlerinin hemen öncesinde ihtilal girişiminde bulunan başta Orgeneral Namık Kemal Ersun olmak üzere 200 su-bay emekliye sevk edilmiş ya da tutuklanmıştı.

New York'ta yayımlanan*The Christian Science Monitör* ise biraz daha ayrıntı veriyordu: Türkiye'de 5 haziran seçimle-rinden önce girişilen bir ihtilal teşebbüsü güçlükle önlen-mişti. MHP lideri Albay Alparslan Türkeş'in idaresinde aşın sağcı 200 kadar subay ihtilal teşebbüsüne girişmiş, bu te-şebbüste üç de general yer almıştı. Amerikan gazetesine gö-re bu generallerden ikisi Namık Kemal Ersun ile Musa Ogün'dü.

Önce darbenin lideri Kara Kuvvetleri Komutanı Namık Kemal Ersun tasfiye edilmişti. 1963'te darbe girişiminde bu-lunan Talat Aydemir'den Harp Okulu komutanlığını devra-lan Ersun'un yazgısı da halefine benzeyecekti ama bir fark-la: Aydemir hayatını kaybetmişti, Ersun sadece üniforması-nı kaybedecekti. Üstelik birkaç yıl sonra da iş Bankası Yöne-tim Kurulu'na alınacaktı

î152

Darbenin öteki liderlerinin tasfiyesi ağustostaki Yüksek Askeri Şûra'ya kalmıştı.

Ordu'dabüyük**operasyon**

Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Ersun'un emekli edilmesinden birkaç gün sonra 5 haziran genel seçimlerinin kesin sonuçlan da açıklanıyordu: CHP 213, AP 189, MSP 4, MHP 16, CGP 3, DP l sandalye kazanmışlardı.

152Orgeneral Ersun darbesinin o zamanki PKK yönetimine de dolaylıetkileri olmuş-tu. AbdullahÖcalan, yanından hiçayrılmayan Pilot Necati'nin "merkez"den yönlendirildi-ğinden hatta "MiT'in adamı" olmasındanşüpheleniyordu ya.İşfe o Pilot Necati bir ara orta-dan kayboldu.Öcalan bunu "Ankara Emniyet Müdürlüğü'nden Komiser Kemal'in -Yazıcı-oğlu-kendilerine yönelik bir provokasyonu sırasında keşfettiklerini" söylüyordu. Pilot Neca-ti'nin Namık Kemal Ersun'un yapmasıbeklenen darbe girişiminde yer aldığınıöğrenmişler-di. Darbe olacak ve kendilerinin işi de sabaha karşıbitirilecekti. Darbe yarım kalınca Pilot da grup içindeki görevine geri dönmüştü. (Gazete Pazar, 22 haziran 1997.)

Darbecilerin önlemek uğruna Türkiye'yi kan gölüne çevir-dikleri sonuç gerçekleşmiş, CHP seçimden birinci parti ola-rak çıkmıştı.

Cumhurbaşkanı Korutürk, hükümeti kurma görevini Ecevit'e verdi. CHP liderinin kurduğu azınlık hükümeti mec-listen güvenoyu alamadı.

21 temmuzda Demirel'in başbakanlığında AP. MSP ve MHP^len oluşan ikinci MC Hükümeti kuruldu. Böylece geri kafan darbecilerin emekliliklerini imzalamak yine Demirel'e kalmış oluyordu!

Ersun'dan iki ay sonra, ağustos tayinlerinde de darbenin öteki elemanlan tasfiye edildi. Genelkurmay Istihbarat'ın başında bulunan Recai Engin153emekli edilen komutanlar arasındaydı.

12 Mart Darbesi'nin TRT Genel Müdürü, Lockheed So-ruşturma Komisyonu Başkanı Musa Öğün de emekli kerva-nına katılan isimlerdendi. Perde arkasında Türkeş'in bulun-duğu bir cunta daha tasfiye edilmişti...

Ordu'daki çalkantılar durulmadığı için. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Sancar'ın görev süresi bir yıl uzatıldı.

Orgeneral Ersun yerine Kara Kuvvetleri komutanlığına ki-min getirileceği Demirel Hükümeti ile Köşk'ün arasını açtı:

Teamüllere göre l. Ordu Komutanı Orgeneral Adnan Er-söz'ün Kara Kuvvetleri komutanı olması ve ertesi yıl Orgene-ral Sancar'dan boşalacak Genelkurmay başkanlığına gelme-si gerekiyordu. Cumhurbaşkanı Korutürk'ün tercihi de Or-general Ersöz'den yanaydı.

Ama Başbakan Demirel'in 3. Ordu Komutanı Orgeneral Ali Fethi Esener'i154Kara Kuvvetleri komutanı yapmak iste-mesi ortalığı kanşürdı.

1531977 seçimleri yapılmadanönce darbe girişiminde bulunduğu için emekli edilen Recai Engin'in kardeşi Vasıf Engin, MİT binasınaçıkarak intihara teşebbüs etti, kurtarıldı. Ancak daha sonraki yıl bu kez tabancasıyla intihar ederek hayatınınoktaladı.

154Orgeneral Ali Fethi Esener 12 Eylül'den sonra Süleyman Demirel'in emriyle kuru-lan "Büyük Türkiye Partisi"nin genel başkanlığına getirildi. Ancak Esener Paşa, eski arka-daşlarından oluşan MillîGüvenlik Kopseyi'nin vetosunu yemekten kurtulamadıve partisi kapatıldı.

Bu çekişme sonucu bir karar verilemeyince Orgeneral Esener de, (daha sonra MİT müsteşarı olacak olan) Orgene-ral Ersöz de emekli edildi.

Ferruh Sezgin, binbaşı rütbesindeyken TSK'dan ayrılmak zorunda kalan MHP'li subay. Parti içinde genel sekreter yar-dımcılığına kadar yükseldi. Yazdığı kitapta şunları anlatıyor:

"Ersöz de Ersun gibi Silahlı Kuvvetler'deki 'nadir beyin-lerden' biriydi. Olağanüstü mesleki bilgisi ve sergilediği 'ikna edici lider' tipiyle bir cazibe odağıydı. Kuvvet komutanlığı için adı söz konusu olunca, kendisinin solcu olduğu dediko-duları başlatıldı.

Ersöz solcu değildi. Değildi ama, geleneksel devletçilikten ayrılmaya kapitalizme kaymaya da hiç taraftar değildi. O günlerde Silahlı Kuvvetler'in meyli de Ersöz'den yanaydı. Ra-hatça iddia edilebilir ki, Ersöz şayet Genelkurmay başkanlı-ğına kadar yükselse ve 12 Eylül kendisinin komutasında ya-pılsaydı, ne milliyetçiliğin katledilmesine bulaşırdı ne de ka-pitalizme geçişe izin verirdi. Belki Türk milliyetçileri hayalle-rindeki milliyetçi asker modelini yine göremezlerdi ama, Türkiye de bugünkü Türkiye olmazdı."155

Kara Kuvvetleri komutanlığı aniden boşalınca, devlet ku-şu sonradan herkesin tanıyacağı bir ismin başına kondu: İz-mir'de Ege Ordu komutanlığında emekliliğini beklemekte olan Orgeneral Kenan Evren Kara Kuvvetleri komutanı oldu. Evren'in yazgısını değiştiren ve önce Genelkurmay başkanlı-ğı, sonra da devlet başkanlığı yolunu açan bu atamada yine Türkeş'in rolü vardı: "30 ağustos 1977'de Kara Kuvvetleri komutanlığına bir atama yapılmadan orası boş kaldı. Ben de yeni komutan adayı olarak hükümete Kenan Evren Paşa'yı önerdim. Koalisyon ortaklanma dedim ki: 'Madem Ali Fethi Paşa'yı atamak mümkün olamadı. Kenan Evren Paşa'yı Ka-ra Kuvvetleri komutanı yapalım. Şartlan da müsaittir."!56Kenan Evren'e bu desteği veren Türkeş, onun gün gelip dar-be yapacağını, partisini kapatacağını ve kendisini hapse ata-cağını nereden bilebilirdi ki ? Ama bir bildiği doğruydu; Ev-ren'le aynı görüşteydiler ve bu nedenle 12 Eylül Askerî Darbesi sonrasında partisi,için, "fikirleri iktidarda kendisi ha-piste" tanımını yapacaktı...

Darbecilerden boşalan yerlere gelenler arasında yine 12 Eylül'de tanıyacağımız başka ilginç isimler vardı:

Sedat Celasun Genelkurmay ikinci başkanlığına;

Tahsin Şahinkaya Millî Güvenlik Kurulu genel sekreterli-ğine;

Nurettin Ersin 1. Ordu komutanlığına getirildi...

Donanma komutanlığına getirilen Oramiral Nejat Tümer ise/J*Ö80'de Bülend Ulusu'dan boşalacak Deniz Kuvvetleri komutanlığına hazırlanıyordu...157

Evet, görünüşe göre darbeciler tasfiye edilmişti. Ama ha-ziran 1977 darbecileri tasfiye edilmiş, onların yerini 12 Ey-lül 1980 darbecileri almıştı!..

"CIA ajanı" yakalanıyor

- 118-52-17, tamam,

- 126-14-61, tamam.

İstihbarat Daire Başkanı Necip Yusufoğlu ile Kontrespi-yonaj Daire Başkanı Hiram Abas "karargâhta"158telsizden gelen şifreli mesajlan dinliyorlardı. Yusufoğlu'nun odasın-daydüar ve Mehmet Eymür'ün Takip Şubesi'nin yürüttüğü çok kritik ve riskli bir operasyonu izliyorlardı.

- 118-52-17, tamam,

- 126-14-61, tamam.

"Ne diyorlar?" diye sordu İstihbarat Daire Başkanı Yusu-foğlu. Şifreler sadece bu operasyon için özel olarak düzen-lenmişti, takipçilerle Hiram Abas'tan başkasının anlaması olanaksızdı.

1

"Hedef elindeki çantayla bilinen sokağa girdi Paşam, çok tedirgin, sık sık arkasına bakıyor" diye izah etti Hiram Abas.

15712 Eylül Darbesi sırasında, Alparslan Türkeş'in MHP Genel Merkezi'ndeki odasın-da Deniz Kuvvetleri komutanlığına, Oramiral Arif Akdoğanlar'm yerine Oramiral Nejat Tü-mer'in getirilmesini istediği yazılıbelge bulundu. Oramiral Tümer'in Deniz Kuvvetleri komu-tanıolmasıiçin Bülend Ulusu'nun görev süresi bir yıl uzatılmıştı.

158 MİT'çiler Ankara Yenimahalle'deki MİT merkezine "karargâh" derler. O zamanlar. MİT personelinin büyükçoğunluğunun asker olmasından ileri gelen bir alışkanlık olabilir.

"Eyvah"dedi Yusufoğlu, "çok tecrübelidir, takibi fark et-mesin ?"

Hiram Abas sakindi, "Merak etmeyin Paşam, bizimkilerin hepsi işinin ehlidir. Zaten artık gittiği adres belli oldu."

Zamangeçmek bilmiyordu. Aralık ajandaydılar, "karargâh-taki" oda çok iyi ısınmıyordu ama paşanın alnında boncuk boncuk terler birikmişti. Yusufoğlu çok sıkıntılıydı. Müsteşar operasyona razı olmuştu, ama bastan yapılmasına kesinlikle karşıydı. Sadece uzaktan fotoğraf ve videoyla

kanıt toplanma-sını istemişti. Takipçilerin ufacık bir hatası her şeyi berbat edebilirdi. Bu endişe onu bunaltırken telsiz yine çalıştı:

- 120-43-34, tamam,

- 126-14-61, tamam.   v

"Hedef apartmana girdi" dedi Hiram Abas sorulmasını beklemeden. "Girerken de arkasına bakıyordu, acemi gibi davranıyor." Yusufoğlu'nun heyecanı yatışmamıştı, alnında-ki terleri mendiliyle silerken sordu:

"Bir aksilik çıkmaz değil mi ? Yani bir hata falan... Belki de artık takibi kesmelerini söyleyebiliriz."

Hiram Abas bir yandan soluk almadan telsizi dinliyor di-, ger yandan istihbarat daire başkanını sakinleştirmeye çalışı-yordu. Operasyonu durdurmasından korkuyordu. "Müsterih olun Paşam, şimdiye kadar çok iyi gitti. Apartmandan çıkar-ken de videoya kaydetmeleri gerek. Biraz sonra her şey bi-ter..." Ama çok kısa bir süre içinde telsizden cızırtılar gelmeye başladı. Gürültüler arasından güçlükle bir şifre duyulabildi:

- 128-35-35, 128-35-35...

"Neler oluyor ?" diyerek ayağa firladı Yusufoğlu. Hiram Abas, bu sonucu önceden biliyormuş gibi, "Bizimkiler içeri girdiler" dedi. Yusufoğlu durmadan "Olamaz, yapamazlar. Yetkileri yok. Mahvolduk" demeye başlamıştı ki, telsiz yeni-den çalıştı, artık şifre yoktu:

- Hedef enterne, tamam... Görev bitti, tamam...

"Bu bizim Mehmet" dedi Hiram Abas, "operasyon başarıl-dı Paşam, adam iş üstünde yakalandı. Kader müsteşarlığın emrini dinlemedi!.." Keyifle piposunu yaktı...

Takvimler 10 aralık 1977'yi gösteriyordu.

MiT istihbarat daire başkan yardımcısı, başka bir deyişle teşkilatın üç numaralı adamı Sabahattin Savaşman, Ameri-kalılara "devlet sırlarını" verirken suçüstü yakalanmıştı...

Neler olduğunu anlamak için biraz geriye dönmemiz ge-*•' rekecek. Çünkü bu öykünün ayrıntıları, MiT içindeki ekipler kavgasında akla gelen gelmeyen her türlü casusluk yönte-minin nasıl kullanıldığını gözler önüne serecektir...

Hiram Abas'ın Ankara'da başına getirildiği Kontrespiyo-naj Dairesi, Sabahattin Savaşman'a bağlıydı. Yani Hiram Abas, operasyon düzenlediği Savaşman'ın maiyetinde çalışı-yprduy

Jüîram Abas Ankara'ya geldikten kısa bir süre sonra Nuri Gündeş-Hiram Abas kavgasındaki saflar aşağı yukarı bir netlik kazanmıştı, iki tarafin güçleri mevkilerinin önemine göre şu şekilde sıralanmışlardı:

Emekli Kurmay Albay Nuri Gündeş cephesi:

Sabahattin Savaşman {istihbarat daire başkan yardımcı-sı, asker).

Nuri Gündeş (personel daire başkanı, asker).

Mehmet Ali Kaşıkçılar (MAH başkanvekili, sivil).

Müsteşar ve müsteşar yardımcısı askerdi ve reorganizas-yon hareketinde Nuri Gündeş'i desteklemişlerdi. Kavga baş-layınca tarafsız kalacak, kavga bitip ortalık yatışınca Gün-deş'ten yana olacaklardı.

Hiram Abas cephesi:

Necip Yusufoğlu (istihbarat daire başkanı, asker).

Süleyman Yenilmez (Ankara bölge başkanı, asker).

'Hiram Abas (Kontrespiyonaj daire başkanı, sivil).

Mahir Kaynak (ekonomik işler daire başkanı, sivil).

Mehmet Eymür (takip şube müdürü, sivil).

Galip Tuğcu (iç istihbarat başkan yardımcısı).

Aynca hukuk dairesi başkanı, Türkeş'in dünürü Şahap Homriş gibi MHP'liler de kavga başlayınca bu cepheden ya-na olacaklardı.

Bu tablodan çıkarılabilecek sonuçlar şunlardı: 1) Hiram Abas Ankara'ya geldikten sonra yaklaşık bir yıl içinde önemli bir gücü lehine çevirmeyi başarmıştı. Girişece-ği "büyük" bir operasyonu sonuna kadar götürebilecek ka-dar desteği vardı. Hatta müsteşarın sessiz kalmasını bile sağlayabilirdi. Bu öyle bir operasyon olmalıydı ki, hem Kontrespiyonaj dairesini "pasifleştirme" çabalarını kırmalı hem Nuri Gündeş cephesinden parça kopartmak hem de kendisinin hedefine ilerlemesini sağlayacak derecede prestij kazandırmalıydı.

2) MiT içindeki mücadelenin temeli sık sık iddia edildiği gibi bir asker-sivil karşıtlığı değildi. Nuri Gündeş'in onun "asker düşmanı" olduğu propagandasını yaymasına karşın, Hiram Abas'ı koruyanlar arasında MlTte önemli bir gücü temsil eden askerler de vardı. Zaten asker-sivil ayrımı uygu-lamada değil, kafalardaydı. Hiram Abas'ı yıllarca koruyup destekleyen, yükselmesini sağlayan eski Müsteşar Fuat Do-ğu asker değil miydi ? Teşkilata her fırsatta sivil personel alan Fuat Paşa olmamış mıydı ? istihbarat Daire Başkan Yardımcısı emekli Kurmay Albay Sabahattin Savaşman'a teşkilattakiler "En Sivil Asker" adini takmamışlar mıydı ?

MlTte "Taklş" grubu

1926'da doğan Sabahattin Savaşman muhabere subayı olarak Kore Savaşı'nda görev yaptı,

1963'te de Kahire'ye as-kerî ataşe olarak gönderildi. 1968'de kurmay albay rütbesiy-le Ordu'dan ayrıldıktan sonra MİTe girdi. Kısa süre içinde Ortadoğu bölgesi muavinliği, Ortadoğu bölgesi başkanlığı, "elçilik başkâtibi" görüntüsü altında üç yıl Kahire'de istihba-ratçılık yaptıktan sonra Ankara'ya dönüp MiT Okulu'nda öğretmenliğe başladı. 1976'da istihbarat dairesi başkanlı-ğına getirildi. Basamakları öyle hızlı çıkmıştı ki, sekiz yıl içinde sıradan bir haber değerlendiriciliğinden, MlTin üçün-cü adamlığına yükselmişti. Savaşman, 12 Mart öncesi ve sonrasında MGK'ya brifing veren MİT ekiplerinde de yer al-mıştı.

Hiram Abas, yöneümi altında bulunduğu Savaşmanla daha ilk günlerden itibaren anlaşmazlık içine girmişti. Bu anlaşmazlığın nedeniyle ilgili olarak olayın kahramanlarının farklı iddiaları vardı:

Mehmet Eymür'ün iddiası: "Hiram Bey'in amiri duru-munda olan Savaşman'ın Batılılarla ilgili çalışmalara özel ilgi göstermesi, bu konulardaki evrakları bir süre elinde alı-koyması dikkatini çekmiş. Hiram Bey'in kanaati, Savaş-man'ın iran'da askeri ataşelik yaptığı zaman angaje edildi-ğiydi."159Görüşlerine başvurduğumuz emekli iki üst düzey MİT mensubu da bize benzer şeyler söylediler: Sabahattin Savaşman istihbarat raporlarını 'Ben bunları inceleyeyim' diye bir iki gün kendinde tutardı. Sonra üzerinde hiç not, karalama falan olmadan temiz geri verirdi."

Sabahattin Savaşman'ın iddiası: "Darbeden sonra (12 Mart, v>n.) iki büyük şehre karargâh kurmuş ve yönetimin en ü#t katlarından kaynaklanan asker-sivil karması, cunta adı verilen bir ekip doğdu. Bana karşı düzenlenen operasyo-nun planlarını yapan kişi cuntanın karşıcasusluk bölümün-deki koludur. Kendisiyle aramda uzunca bir süredir husu-met bulunması hadisenin nedenidir. Daha sonraları ben kudret kazanınca, menfaat yollan kapandı tabiî. Aktif görev imkânları kalmadı. Bir bölgenin başına da gelemedi. Yaban-cı uyruklu bir kadınla ilişkisini açığa çıkarmam bana olan nefretini daha da artırdı. Darbe döneminin beşli çetesi için-de yer almıştı bu şahıs. Meşhur köşkte (Ziverbey, y.n.) bir a-raya gelen bu beş kişi (Yusufoğlu, Yenilmez, Savaş, Abas, Ey-mür, y.n.) CIA'ya yaptıkları hizmetleri örtbas etmek, kanun-dışı eylemlerini unutturmak için şimdi de bana karşı birleş-tiler. Bu operasyonda karşıma çıkarılanlar hep o günkü ikti-darın, hatta iktidarın bir kanadının (MHP) adamlarıydı."160

Ve Mahir Kaynak'ın bize söyledikleri: "Hiram Abas iddia-lı bir isimdi. Tavrı hükmediciydi. Lider konumundaydı. Li-derliğini kimseyle paylaşmak istemezdi."

Peki ama, MAH'a girdiği andan itibaren kendini CIA'yla içlidışlı ilişkiler içinde bulan, hatta bazen maaşını bile ora-dan alan, ilerleyen yıllar içinde ortak operasyonlara katılan Hiram Abas, ne olmuştu da birdenbire CIA düşmanı kesil-mişti? Çantasına uydurma belgeler koyduğu amirini neden Amerikalılara "Devlet sırlarını satıyor" diye suçüstü yakalatmıştı? Yabana atılamayacak bir iddiaya göre. Savaşman ile Hi-ram Abas MÎTin denetimi dışında ayn bir istihbarat ekibi kurmuşlarda Takiş" adı verilen bu grup, başta CIA olmak üzere yabancı istihbarat örgütlerine dolar karşılığı bilgi ve belge satıyordu, iki istihbaratçı zaman içinde anlaşmazlığa düşünce Hiram Abas bir komplo düzenleyerek Savaşman'ı tasfiye hareketini gerçekleştirmişti.

Bu iddia, 12 kasım 1990'da çeşitli kişi ve kuruluşlar üe gazete yazarlarına gönderilen imzasız bir mektupta yer alı-yordu, imzasız mektupta yer alan iddialardan bazıları şöy-leydi: "Eski MiT müsteşarlık binasının 4'üncü katında CIA üe müşterek operasyonlar yürüten Takiş" grubu MtTten ayn olarak ayn bir takip ünitesi oluşturmuştur. Oluşturu-lan bu ekip elemanlan da maaşlarını

dolar bazında almak-taydılar. Bu takip grubunun başına da rahmetli Hiram Abas ve takip müdürü olarak Mehmet Eymür getirilmişti. MiT ta-kip şube üe Takiş aradaki katı kompartımantasyon nedeniy-le, kesinlikle yatay ve dikey örgütlenmede birbirlerini tanı-mamakta idüer. Standart olarak Takiş daha yüksek konum-da idi. Hiram Abas o günkü kariyeri itibariyle Kurmay Albay Sabahattin Savaşman'a karşı sorumlu idi. Savaşman olayı Taki<; gnıbunun 1976'da lağvedümesiyle ortaya çıkmıştır. O güne kadar MlTıı elde ettiği bügüer Farabi'deki binada CIA'nın süzgecinden geçirilmekteydi. Türkiye'nin 70 cent'e muhtaç olduğu dönemlerde bazı önemli haberler ügüi dış ül-kelere niteliğine göre 500 000 US dolara saülabüiyordu. Sa-bahattin Savaşman bu dönem içinde mahkûm olmuştur. Teşküat içinde bu durumu denetleyecek herhangi bir ma-kam söz konusu değüdi."

Mektubun*yazan* bu bilgUeri 13 yıl saklamış, Hiram Abas'ın öldürülmesinden bir buçuk ay sonra açıklamıştı. MiT mensubu olduğunu söylüyor, can güvenliği nedeniyle isim ve imza koyamadığı için özür düiyordu.

Mektupta yazılaman bir an için doğru kabul ettiğinde, in-sanın aklına çeşitli sorular takılıyordu:

Acaba mektubun yazan da Takiş" görevlüerinden biri miydi ? Savaşman'ın başına gelenlerden korktuğu için sak-ladığı sırlarını, Hiram Abas ölünce mi açıklamaya karar ver-mişti? Hiram Abas ile Savaşman bu işte ortaklarsa sonra ne ol-muş da birbirlerine girmişlerdi? Takiş neden lağvedilmişti? Yoksa Takiş lağvedilince Hiram Abas bu ortaklığın ortaya çı-kacağından çekinmiş de onun için mi Savaşman'a bu komp-loyu hazırlamıştı? Geçelim.

Mektup imzasız olduğu için üzerinde yorum yapmanın gereği de kalmıyor. Ama, Savaşman'ın anılarında da bu mektubu tamamlayan ve doğrulayan bazı bügüer olduğunu söylemeden geçmeyelim. Aynca Mehmet Eymür'ün, Savaş-//rnan'ın bu işten aldığı bir maaş ikramiyenin, Amerika'da bir "çöpçü maaşı" kadar düşük olduğunu belirterek, "Devletin hayatî, çok gizli millî bügileri ucuza satılmıştı"161dediğini de unutmayalım.

Bu iddialardan hangisinin doğru olduğunu bilemeyiz, çünkü MiT gibi gizli bir teşkilatın içinde çıkar çatışması olursa, herkes rakibi veya rakipleri hakkında "inandıncı" suçlamalarda bulunabilir, kanıtlar ve deliller imal edebi-lirdi.

Ama bu iddialardan hangisi doğru olursa olsun, Hiram Abas'ın, Savaşman'ı gözüne kestirdiği ve mücadeleyi onun şahsına yöneltmeye karar verdiği açıkça görülüyordu.

Bunun için arkadaştan Süleyman Yenümez ve Mehmet Eymür vasıtasıyla birkaç "deneme" yaptı, yani Savaşman'ı takip ettirdi. MtTin MfTi takibi işi yine Mehmet Eymür'e düşmüştü. Eymür bu konuda artık epey tecrübe kazanmış sayılırdı: istanbul'da Yümaz Güney'e bügi sızdıran Necati Binbaşıyı, Ankara'da önce Necip Yusufoğlu ile Faik Keli-can'ı, sonra da Kemal Eker'i takip etmişti. Bu takipten son-ra, "Kemal Eker olayı benim de gözümü açtı ve başında bu-lunduğum ünitenin bir daha bu tip olaylarda kullanümama-sına gayret ettim"162demişti. Demişti demesine ama o söz o zaman söylenmişti. Şimdi Hiram Abas istiyordu ve Savaş-man takip edüecekti. Emrinde yeni teknik araçlarla donatil-mış yeni kadrolarla güçlendirilmiş aralarında kadın memur-ların da bulunduğu bir ekip vardı. Takipçiler, Savaşman'ın bir ingiliz'in ve bir Amerikalının evine girip çıktığını "saptadılar". Daha doğrusu saptamadı-lar da bilgi tazelediler, çünkü her ikisi de MıTin yakından tanıdığı kişilerdi, ingiliz gizli servisinden Robin Seeley, gizli

bir ajan değil, MlTin tanıdığı resmî hüviyete sahip biriydi. Amerikalı William Philips ise CIA'nın Türkiye istasyon şefiy-di. Gerçi diplomat hüviyetindeydi ama gerek MiT, gerekse Ankara'nın diplomatik çevreleri onun kim olduğunu biliyor-du. Örneğin takipçilerden Süleyman Yenilmez, Philips'i Sa-vaşman'dan daha iyi tanıyordu. Savaşman'ın iddiasına göre "Kafkasyalı (Süleyman Yenilmez), Jimmy (VVilliam Philips) ile birlikte operasyonlara girmişti, onun yemek ve kokteyl arka-daşıydı, içtiği su ayn gitmezdi. Her yaz tatilinde bütün aile-sini Amerikalıların kampında barındırırdı. "163

MıTin 3. adamı Savaşman, Philips'i, CIA'nın eski istas-yon Şefi Paul Henze onuruna MfTin Marmara Köşkü'nde verdiği veda davetinde tanımıştı. Paul Henze ile Hiram Abas ve Mehmet Eymür'ün ne kadar yakın ilişkiler içinde olduk-larını bilmeyen yoktu. Eski CLA şefinin giderken ilişkilerini yeni şefe devretmiş olduğu muhakkaktı.

O tarihlerde bu olaylara çok yakın olan eski bir MiT men-subuna göre; "NATO ülkelerinin teşkilatların iç içelik ilişki-lerine son verilmiş, yeni yaratılan kurala göre, her teşkilat diğer teşkilatlarla ilişki kuracağı irtibat elemanları saptamış-tı. Savaşman MITin CIA'yla irtibat subayıydı. CLA MlTe bir bilgi vereceği*zaman* Savaşman'a veriyordu. MiT CIA'yla bir şey vereceği zaman Savaşman bunu iletiyordu. Savaşman yakalandığı o buluşmada normal görevini yapıyordu."

Savaşman bunu kendisi de söylüyor: "Biz teşkilat olarak Philips'in başında bulunduğu heyete istihbaratı, kendi ülkemizin başkentinde, düzenli raporlar halinde teslim ediyor-duk. Hatta bununla kalmıyor, konular üzerinde tartışmalı toplantılar düzenliyor, CLA mensuplarının sorularını cevap-lıyorduk."

163 Sabahattin Savaşman,*3. Adam Anlat*ıyor, s. 37.Doğan Yurdakul'un notu: Saba-hattin Savaşman'ın savunmasıve anıları1979'da*Ayd*ınlıkgazetesinin Ankara temsilci-siyken elime geçmişti. Savaşman hakkındaki yargıkararıkesinleşmemişti veüstelik duruş-malarla ilgili yayın yasağıvardı. Anıları, herhangi bir Ortadoğuülkesinde geçiyormuşşek-line sokarak ve isimleri değiştirerek 30 temmuz 1979 gününden başlayarak yayımladık.Ör-neğin anılardaki "Jimmy", CIA istasyonŞefi VVilliam Philips'tir. "Kafkasyalı" MİT Ankara Bölge BaşkanıSüleyman Yenilmez'dir, vs. Savaşman'ın anılarında isimleri geçenlerin ger-çek kimlikleri ilk kez*Bay* P/po'da yazılıyor.

Mehmet Eymür'e göre, Müsteşar Hamza Gürgüç başkan-larla görüşüp konuyu onlara da açmış, ne yapılması gerek-tiği konusunda fikirlerini almıştı. Hiram Abas'ın suçüstü ya-pılması teklifine karşı Mehmet Ali Kaşıkçılar ve Nuri Gündeş bir balkanlar toplantısında konuyu ortaya aüp Savaşman'ı ititötta zorlamayı telkin etmişlerdi. Kesin bir karar alınama-I mıştı. Yine Eymür'e göre bu tip faaliyetlerde personel daire başkanının (Nuri Güıideş) operasyonel konularda bilgisi ol-ması ve fikir yürütmesi mutat bir davranış değildi.

Hiram Abas Savaşman'ı izletirken, 10 .aralık 1977 günü eline hiç beklemediği müthiş bir fırsat geçti. Savaşman, Ma-hir Kaynâk'a gidip bir belge istemişti. Gerisini Mahir Kay-nak'tan dinleyelim:

"Hiram'la sohbetlerimizde, bazı kişilerin teşkilata sızma l olduğunu konuşurduk, ortak tespitler yapardık. Savaşman fi bana göre sızmaydı. Onu ben keşfettim.

Bir gün Savaşman bana geldi. Dışişleri Bakanı ihsan Sabri Cağlayangil Sovyetler Birliği'nden dönmüştü ve iki ül-ke ikili bir anlaşma imzalamıştı. 'Bu metni bulabilir miyiz' diye sordu. Ben hemen bu isteğin Savaşman'ı kullananlar tarafından istendiğini anladım. Durumu Hiram Abas'a söy-ledim. Hiram Abas, 'Metni ele geçirip verelim sonra takip ederiz' dedi. 'Nasıl ele geçiririz, Dışişleri bunu bize vermez' dedim. Ne yapacağımızı düşünürken, ben dedim ki, 'Ben uy-duruk bir metin yazayım, bir elemanımızı da Dışişleri'ne metni almaya gönderir gibi yaparız.' Savaşman inansın diye kendisine gittim, 'Metni Dışişleri'nden alacağız ancak hemen gidip gelmesi için otomobilinizi verebilir misiniz ?' dedim. Kendisi çok cimriydi ama hemen verdi. Bizim eleman Dışiş-leri'nde dolaşırken ben uyduruk bir metin yazdım. Eleman dönünce hazırladığım metni Savaşman'a verdim. Savaşman mesai bitimini bile beklemeden hemen dışan çıktı. Hiram Abas ekibi bunu takip etti ve evde yakaladı. Yakalandığında masanın üzerinde benim hazırladığım uyduruk ikili anlaş-ma metni vardı. Biz Savaşman'ın hangi istihbarat adına ça hştığını bilmiyorduk. Öyle söyledikleri gibi günlerce filan da takibe almadık. Her şey o gün oldu ve bitü. Bizimkiler içeri girince Amerikalı ve ingiliz'le karşılaştılar. Bunlar başka ül-kenin elemanları da olabilirdi."

Mahir Kaynak için olay bu kadar basit bir şekilde olup bitmişti.**Taraflar operasyonu anlatıyor**

Ama biz şimdi bölümün başındaki 10 aralık 1977 akşa-mına dönelim. Öyküyü bir de birinci derecedeki görgü tanık-larının, Eymür ile Savaşman'ın anılarından yan yana getire-rek izleyelim.

Savaşman o akşam karargâhtan çıkarken Mehmet Ali Kaşıkçılar'a rastlamıştı. Kaşıkçılar ona "Sabahattin, çantan yeni mi ?" diye sormuştu. Yani Başkanlar Kurulu kararını Savaşman'a hissettirmeye çalışmıştı. O*zaman* bu soruya bir anlam veremeyen Savaşman yakalandıktan sonra bu ikazı anlamadığına çok yanacaktı.

Sabahattin Savaşman (S. S.): "Yağmurlu bir kış günüy-dü. VVilliam ile buluşmak için oğlumun işlerini örtü olarak kullanmaya karar vermiştik." (Savaşman oğlunu öğrenim i-çin Oxford'a göndermek istiyordu.)

Mehmet Eymür (M. E.): "Neticede karargâh Savaşman'a suçüstü yapılmasına karar verdi. Kapıda bekleyecek ve çık-tığı zaman suçüstü yapacaktık. Evlerin içine girmemiz uy-gun görülmemişti. Ben böyle bir suçüstüne karşıydım. Böy-le bir suçüstü Savaşman'a hiçbir suç yüklemeyecekti, her şeyi inkâr edip kurtulabilirdi. Hiram Bey de böyle bir suçüs-tü yapılmasına köpürmüş, böyle yapılacaksa hiç yapılmasın diyordu." (Zaten bu yüzden emri dinlemeyip eve girdiler!)

S. S.: "Odamdaki masamın gözünden belgeleri alıp eve getirmiştim. Bunlar yabancı bir ülkeyle ilgili olduğu için ris-ki azdı."

(Mahir Kaynak'ın hazırladığı sahte belgeden söz etmiyor.)

M. E.: "Ses tespiti yapacak, video ve fotoğraf çekecek, kapıdan çıkar çıkmaz Savaşman'ı enterne edecek personel top-lu halde ve ayrı ayrı her iki adrese göre talimatiandınldı. Sa-vaşman alındıktan sonra bindirileceği kapalı minibüs bile hazırdı."

(Yani Savaşman'ı mutlaka alacaklardı.)

S. S.: "Evden belirlenmiş saatte çıktık, kontrtakipcinin peşimde olduğunu sanıyordum. Oğlumu bıraktıktan sonra eve dönerken William'ın evinin bulunduğu bir alt sokakta a-rabayı park ettim. Bizim takipçiden ses seda yoktu."

fTzÛapciler cümbür cemaat oradaydı ama Savaşman fark etmiyordu.)

M. E.: "Savaşman Çankaya'dan aşağıya Nenehatun Cad-desi'nin altındaki eve doğru yürüyor, tereddütlü adımlarla kaderine doğru gidiyordu. Adres belli olmuştu."

(Birine göre Güvenlik Caddesi, diğerine göre Nenehatun. Ankara'yı tanıyanlar bu caddelerin pek de yakın olmadığını bilirler.)

S. S.: "Hiçbir şeyden şüphelenmediğim ve ziyaretimi Ame-rikalıların bayramı vesilesine bağlayabileceğim için eve gir-dim."

(Arkasından da takipçiler topluluğu!)

M. E.: "Y. S. Albay (Süleyman Yenilmez), ben, teknik ekip, birkaç takip personeli apartmanın içine girdik. Onsager'in kapısına kadar gelip kulağımızı dayayıp içeriyi dinlemeye ça-lıştık, içeriden gelen konuşmalar anlaşılmıyordu."

(Yani her türlü riski almış, tedbiri bırakmış durumdalar, içerden biri tesadüfen kapıyı açacak olsa, kulakları kapıya dayalı vaziyette yakalanmalarını nasıl izah edecekler?)

S. S.: "Bizimki, arkadaşı, aileleri hep oradaydı."

(Içerdekiler rahat, Noel kutlaması havasındalar.)

M. E.: "Bir ara üst üste çekilen ve bir fotoğraf makinesinin deklanşör sesine benzeyen bir ses duyduk. Arada evin için-de gelip gidenlerin ayak sesleri duyuluyordu."

(Eymür'ün kulağı mikrofilm makinesi sesi duyacak kadar hassas, mikrofilm makinesinin "çıt" sesi ayak sesinden kuv-vetli !)

S. S.: "Daha esas mevzuya girme imkânı bile bulamadan kapı çalındı."

(Dışardakilerin acelesi var.)

M. E.: "Her şey bir anda oldu. Kader müsteşarlığın emir-lerini dinlememiş ve Savaşman'ın kurtulmasına imkân ver-memişti."

(Kader mi, yoksa Hiram Abas mı müsteşarlığın emirlerini dinlememişti ?)

S. S.: "Meslektaşım sakin bir şekilde yerinden kalktı, ka-pıyı açınca beynimden vurulmuşa döndüm."

(Davetsiz misafir!)

M. E.: "Birden kapı açıldı ve Lyle Onsager ile karşı karşı-ya kaldık. Kocası Inarae de arkasındaydı."

(Biz dememiş miydik, şimdi ayıkla pirincin taşını!)

S. S: "Kafkasyalı (Süleyman Yenilmez) ve silahlı adamları karşımdaydı. Demek uzun süredir izliyorlardı. Bir anda şim-şek çaktı kafamda; Williams'la irtibat halinde miydiler ?"

(Bir anda bu kadar çok şeyi düşünebilmek için doğrusu çok hızlı çalışan bir beyin.)

M. E.: "Y. S. Albay (Yenilmez) ayağını araya koyarak kapı-yı yüzümüze kapatmak isteyen ev sahiplerine mani oldu. Kapıyı iterek önde biz, arkada ses ve film ekibi ve de diğerle-ri içeri girdik."

(Sürpriz! Herkese iyi Noeller!)

Bizce bu iki hikâye arasında, birinin "Kapı çalındı", öteki-nin "Aniden içerden açıldı" demeleri dışında bir çelişki yoktu!

Hikâyelerin bundan sonrası birbirini az çok tutuyor. Sa-vaşman enterne edildi. Takipçiler belgeleri elleriyle koymuş gibi buldu. Savaşman aşağıda kendini bekleyen minibüse tı-kılarak karargâha götürüldü-

MiT merkezinde zamanında kendisinin hazırlamış oldu-ğu odada sorgulandı. Hiram Abas, Savaşman'ı sorgularken bol bol poz verip fotoğraf çektirdi. Hem bir gövde gösterisi hem de Savaşman'ın iyi muamele gördüğünü gösterme amaçlı olan bu fotoğraflar daha sonra gazetelerde yayımla-nacaktı.165

Hiram Abas-Mehmet Eymür ikilisi operasyon jonucunda ceplerini de doldurmuşlardı. Hiram Abas l 500 TL, Mehmet Eymür 500 TL ikramiye almışlardı MiT müsteşarından.

CIA istasyon Şefi William Philips'in defterinden çıkan ve başka MİT mensuplarıyla yaptığı görüşmeler üzerinde du-rulmadı, bunlar örtbas edildi.

Çok gizli kalması gereken böyle büyük bir casusluk olayı, sorgulama bittikten sonra gazetelere sızdırıldı. 25 ve 26 ara-lık 1977 tarihli gazetelerde: "MiT istihbarat daire başkan yar-dımcısı casusluk iddiasıyla tutuklandı", "Amerika ve ingilte-re hesabına casusluk yapıyordu" haberleri yer alıyordu.166

Olayın mahkemeye intikal edene kadarki süreci tam bir kanunsuzluk örneğiydi. Basına sızdırılan haberlerle sanık suçlu ilan edilmiş, mahkemeye çıktığında çoktan "casus" damgasını yemişti.

Daha sonra Türkeş'in dünürü MiT Hukuk Dairesi Başka-nı Şahap Homriş de devreye girdi. İddianamenin hazırlan-masında çalıştı. Yani Savaşman'a komployu kurup yakala-yanlar şimdi

iddia makamı olmuşlardı.

Savaşman'ın avukatları Münir Tüfekcibaşı ile Süreyya Uy-sal'a baskı yapılıyordu. Necip Yusufoğlu, Tüfekcibaşı'nın bü-rosuna kadar gelmiş, "Bırak bu dosyanın peşini!" demişti.

Hatta Savaşman dosyası bir gün ansızın avukatların bü-rosundan kayboluvermişti! Dosyanın içinde elbette Savaş-man'ın mahkemede yapacağı savunma da vardı!

MtTçi MlTçiye işkence yapıyor l

Gizli yapılan duruşmalar sırasında Savaşman MlTteki ifadelerinin işkenceyle yapıldığını söyledi.

MtTçi MlTçiye işkence yapar mı ?

Aslında bunu en iyi Savaşman biliyordu: çünkü kendisi de işkenceciydi ve anılarında da anlatmaktaydı: "istihbarat okulunda verdiğim sorgulama tekniği derslerinin bir gün bana karşı kullanılacağını hiç düşünmemiştim. Bu konuda en son Amerikan kaynaklarını tarayarak derlemeler yapmıştım.

165 Bu fotoğraflar yıllar sonra Mehmet Eymür'ün*Milliyet* gazetesinde yayımlanan anı-larında kullanılacaktı.*Milliyet,* 23.5.1991.

166 Hiram Abas ekibinin basına haber ve belge sızdırma alışkanlığına ilerleyen bö-lümlerde de rastlayacağız.

Sorgu odasına (MiT merkezindeki, y.n.) elektrikli işken-ce aletlerini ve ışık verme aparatlarını ben yerleştirmiştim, işkencenin maddî ıstırabı üzerinde değil, metotlu bir şekilde beyin yıkanması ve psikolojik etkiler üzerinde sıkça durur-dum. Hatta birçok meslektaş beni robotlaştırma uzmanı ola-rak tanırdı..."

Ve Savaşman bir meslektaşına yaptığı işkenceyi anlatı-yordu: "Yıllar önce, bir sosyalist ülke hesabına casusluk yaptığı iddiasıyla bir görevlimizin ifadesi alınmıştı. Sorgu sı-rasında uyguladığımız yöntemler sonunda kendisinin de katkısıyla essiz bir senaryo hazırlandı. Ama mahkeme saf-hasında, her şeyi inkâr etti ve heyete bir kibrit kutusu uzat-tı. Kutunun içinde sorgu odasında topladığı soyulmuş deri parçalan bulunuyordu. Sonunda bizim delillerle görevli ağır bir cezaya çarptırıldı. Ancak, Yüksek Mahkeme'nin karan sonunda beraat etti."167

Demek ki MÎTçi MfTçiye işkence yapıyormuş!

Ama Mehmet Eymür bunu reddediyordu: "Sorgusu kısa sürmüştü. Kendisine iyi muamele etmiştik. Akşam yemekle-rinde beraber oluyor, zaman*zaman* gece dışanya yürüyüşe çıkanyorduk."168

Şahap Homriş'in de "katküanyla" hazırlanan iddianame-ye göre Savaşman, CIA'nın Türkiye istasyon Şefi VVilliam Philipps'e Türk Sovyet ilişkileri, Kıbns'taki göçmenler ve ta-nm işçileri, Suriye Genelkurmay başkanının Moskova gezisi notian ve KGB'nin Türkiye'deki çalışmalan hakkında bilgi ve belge vermişti, ingilizlere de; Suriye, Irak ve öteki Ortadoğu ülkeleri hakkında

gizli kalması gereken bilgileri vermişti.169

Hiram Abas ekibi, "Savaşman suçunu itiraf etti" diyordu. Ama Savaşman MfT sorgusundaki ifadelerini reddettiği mah-kemede çok daha önemli itiraflarda bulunmuştu: MiT, kurulu-şundan beri CIA'yla iç iceydi. MlTin CIA'dan gizli saklı hiçbir sım yoktu. 20 MiT görevlisi CIA adına çalışmaktaydı. Üstelik bu bilgilerin CIA'nın Türkiye istasyon Şefi Philips'e verilmesiy-le bizzat Savaşman'ın kendisi "resmen" görevlendirilmişti...

Sonuçta görünen o ki; belgelerin verilmesi normaldi ama Savaşman'ın yaptığı tek hata, bunlan üstlerini atlayarak CIA'ya vermiş olmasıydı.

Savaşman bu son itirafıyla 'Vatana ihanet" suçu değil, ol-sa olsa idari soruşturmaya konu olabilecek bir disiplin suçu işlemiş olduğunu kabul ediyordu.

Genelkurmay Askeri Mahkemesi 9 nisan 1979'da MiT is-tihbarat Daire Başkan Yardımcısı Sabahattin Savaşman'ı 17 yıl 6 ay ağır hapis cezasına,çarptırdı.

Dava sonuçlandıktan sonra Savaşman'ın yakınlan çeşit-li girişimlerde bulundular. Savaşman'ın akrabası olan Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Hilmi Fırat, MiT'in Hamza Gürgüç'ten sonraki MiT Müsteşan Adnan Ersöz'e gitti.

12 Eylül'den sonra da Millî Güvenlik Konseyi Genel Sek-reteri Haydar Saluk'a gidildi. Talep aynıydı; "yeniden muha-keme" için başvuruda bulunulsun!...

Bunlardan bir sonuç çıkmadı. Savaşman 1985'e kadar yattığı askeri hapishaneden meşruten tahliye oldu. Birkaç yıl sonra beyin damarlarında bir kireçlenme oldu ve felç ge-çirdi. Bir yıl sonra kalp krizi sonucunda öldü.

Hiram Abas'ın MtTin üç numaralı adamını "casuslukla" suçlayıp mahkûm ettirmeye kalkışmak kadar son derece büyük bir riski göze almış olmasının en önemli nedenlerin-den biri de MiT istanbul bölge başkanlığı koltuğuydu. Hiram Abas-Nuri Gündeş kavgasının temelinde istanbul'u paylaşa-mamak vardı.

Hiram Abas, Savaşman'dan giderek Nuri Gündeş'e ulaş-mayı hedefliyordu. Ama olmamıştı...

Şimdi bize, "Peki ama istanbul'da bu kadar paylaşamaya-cak ne var?" diye soracak olursanız, buna "Ne yok ki!" yanı-tını veririz, ilerleyen bölümlerde bu sorunun yanıtını bol bol alacaksınız. Ama yine de birkaç ipucu verelim: istanbul'da güç, para, yeraltı dünyası, iktidar vardır. MiT bölge başkan-lığı istanbul'un imparatorluklarından biridir. Ve en önemlisi teşkilatta daha yukanya giden yollar oradan geçmektedir.

Mahir Kaynak da söylüyor: "Hiram Abas istanbul bölge daire başkanlığını istiyordu. Ankara'ya gönderildiği için bo zuktu, istanbul yaptığı iş için daha etkiliydi. Hiram Abas id-dialı bir isimdi. Tavn hükmediciydi. Lider konumundaydı. Liderliğini kimseyle paylaşmak istemezdi. Yenilgiyi asla ka-bul etmezdi, zamanı gelince strateji gereği geri çekilmeyi bil-mezdi. O yüzden kaybetti." Nuri Gündeş de Susurluk Ko-misyonu'na verdiği ifadede anlatıyor; "Hiram Abas beni, onun istanbul'a tayinini önlemekle suçladı."

Sabahattin Savaşman operasyonu tamamlandıktan son-ra Hiram Abas ve Mehmet Eymür ödüllendirildiler. Kutla-maları kabul ettiler. Ama ödüller Hiram Abas'a, istanbul Nu-ri Gündeş'e verilmişti!

Nuri Gündeş, bundan sonra 7 yıl (1977-1984) bölge baş-kanlığı yapacağı istanbul'a hareket ediyordu...

Hiram Abas ekibi arkasından dedikoduya başladı; "Nuri Gündeş, MiT personel daire başkanlığı döneminde Müsteşar Hamza Gürgüç'ün oğlunu iyi bir yere tayin ettirdiği için ödül olarak istanbul'u aldı."**Konya'da cunta toplantısı**

MlTte kapışmalar sürerken Türkiye'de oluk oluk kan akı-yordu. MiT Müsteşarı Hamza Gürgüç'ün Ankara'daki evinin önünde bile bombalar patlıyordu.

Sakin, heyecansız kişiliğiyle tanınan Hamza Gürgüç bile ne yapacağını şaşırmış durumdaydı...

Ve "ikinci MC" fazla hükümette kalamıyor, AP'den 12 mil-letvekilinin istifasıyla 31 aralık 1977 tarihinde düşünülüyor-du.

Bu 12 kişiden H'inin bakan olduğu Ecevit başbakanlı-ğı'ndaki CHP+bağımsızlar hükümeti 2 ocak günü kuruldu.

MC hükümetinin gensoruyla düşürülüp CHP hüküme-tinin kurulduğu son iki haftada siyasî cinayetler sonucu 30 kişi öldürülmüştü.

Türkiye bir kez daha Özel Harp Dairesi tartışmalarına sahne oluyordu...

12 Mart'ın Başbakan Yardımcısı Sadi Koçaş'ın nisan 1978'de*Müliyet'te* yayımlanan andan ÖHD ve kontrgerilla tartışmalarını bir kez daha alevlendirdi. Kocaş yazı dizisinde kontrgerilla ve işkence konusuna da değiniyor ve başta Memduh Ünlütürk olmak üzere suçlananlan açıklama ya-parak kendilerini aklamaya cağınyordu.

CHP Erzincan Senatörü Niyazi Unsal, CHP izmir Milletve-kili Süleyman Genç konuyu meclis kürsüsüne taşımışlardı.

Özel Harp Dairesi eski başkanı Cihat Akyol kendisinin hedef olarak gösterilmesinin nedenini sohbetlerinde söylü-yordu. MiT içindeki Fuat Doğu ekibinin bilinçli olarak adını ortaya attıklarını belirtiyordu. Fuat Doğu'nun kininin geç-mediğini belirtiyordu.

Özel Harp Dairesi ve Cihat Akyol'la ilgili bilgilerin ne ka-darının Fuat Doğu tarafından sızdırıldığı bilinmiyor.

Ancak ÖHD "içinden" bazı CHP'lilere bilgi veren kişi. Ha-vacı Yüzbaşı Salih Zeki Yümaz'dı. Bu sosyal demokrat su-bay, devletin birtakım illegal işlere girip solculan provoke et-mesini hiç hazmedememişti...

Mecliste, Özel Harp Dairesi'yle ilgili hareretli, kavgalı otu-rumlar yapılırken, Başbakan Ecevit, 30 mayıs 1978'de Washington'da ABD Başkanı J. Carter'la görüşme yapıyor-du.

Amerika'dan binlerce kilometre uzakta Konya'da ise, bambaşka bir toplantı yapılıyordu. Özel Harpcilerin pes et-meye hiç niyetleri yoktu...

Bir yıl önceki Askeri Şûra'da Orgeneral Sancar'dan boşa-lan Genelkurmay başkanlığına 2. Ordu Komutanı Orgeneral Vecihi Akın'ın adını kimse önermemişti.

Çünkü herkes biliyordu ki, tasfiye edilen Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Namık Kemal Ersun'a en yakın komu-tanlardan biri de Vecihi Akın'dı. Bu nedenle adı telaffuz bile edilmemişti. Orgeneral Akın 2. Ordu'ya atanmıştı.

Ancak "cunta virüsü" bir komutanın kanına girmeye gör-sün!..

Tarih 13 nisan 1978.

Yer 2. Ordu Komutanlığı'na bağlı Konya Orduevi.

Orgeneral Vecihi Akın'ın konuklan var:

Özel Harp Dairesi'nden Genelkurmay istihbaratının başı-na gelip 1977 cuntasıyla emekli edilen Recai Engin konuk-lar arasında. Kara Harp Okulu Komutanı Sami Karaımsır,170Özel Harp Dairesi Komutanı Albay ismail Hakkı Özkan, Eğridir Komando Okulu Komutanı Aşir Özözer,171Suat Aktolga gi-bi subayların yanında iş dünyasından da iki tanınmış isim vardı: Sakıp Sabancı ve Halit Narin.

MtT toplantıyı rapor edince, 2. Ordu Komutanı Orgene-ral Vecihi Akın izmir'de, NATO karargâhında kızağa çekile-cekti!..172

Burada bir aynnuyı not etmek gerekiyor; 1970'li yıllarda TSK içinde Konya'daki 2. Ordu Komutanlığı çok önemliydi. Genelde 2. Ordu komutanları, Kara Kuvvetleri komutanlı-ğına getiriliyordu. Ancak bu teamül daha sonraki yıllarda değişecek, istanbul'daki 1. Ordu Komutanlığı daha fazla önem kazanacak ve buradan Kara Kuvvetleri komutanı ol-ma teamülü başlayacaktı.

Bunun nedeni istanbul sermayesinin Ordu içindeki gü-cünün artmasıydı!..

Ne tesadüftür, 1960'h, 1970'li yıllardaki cunta hareketle-rinin pek çoğunda hep Özel Harp Dairesi'nin komutanları yer alıyordu...

Hep söylendiği gibi Özel Harp Dairesi, küçük bir karar-gâh ise ve amacı da sadece işgal durumunda düşman kuv-vetlerine sabotaj yapacak örgütlenmeyi sağlamaktan iba-retse, bu Özel Harpçi komutanlar neden hep cuntaların içindeydi ?

Yoksa söylenenlerin tersine özel Harp Dairesi, kontrgeril-lanın merkezi miydi ? Yoksa Özel Harp Dairesi 12 Mart ön-cesi ve sonrası, 1977 seçimleri öncesi ve sonrası birçok pro-vokasyonun

tertipçisi miydi ?

170Sami Karamısır, Seferberlik Tetkik Kurulu'nün ilk komutanlarındandı. Emekli ol-duktan sonra 1983 yılında Kuzey Kıbrıs'ta Zefiros Oteli yakınlarında bir kampta CIA ve Su-udi Arabistan istihbaratörgütünün denetiminde Suud askerlerine eğitim yaptırdığıMİT ta-rafından saptanınca Kuzey Kıbrıs'tan kovuldu. Daha sonra SuudîArabistanşirketi Faisal Finans Kurumu'nun Faisal Eğitim Yardımlaşma Vakfı'nm (FEY) başkanlığınıyaptı. 10 ekim 1993 tarihinde Refah Partisi'ne kaydoldu.

17112 Mart Darbesi'ninünlükomutanıFaik Türün'ün damadı.

172Yıllar sonra, Konya toplantısına katılan komutanlardan Vecihi Akın, Ak Sigorta YKüyeliğine; Namık Kemal Ersun, işBankasıYKüyeliğine; Suat Aktolga, Lassa; dönemin Genelkurmay BaşkanıSemih Sancar, Akbank YKüyeliğine geleceklerdi. Generaller yıllar sonra SabancıHolding'de buluşacaklardı.

Başbakan Ecevit MtTe güvenmiyor ve teşkilata çekidü-zen vermek istiyordu. Gerçi MiT, Ecevit Başbakan olur olmaz, "dosyasını" yırtınıştı.173

Ecevit'in MlTe güvenmediğinin en somut örneği şuydu: Başbakan Ecevit'in bir özelliği vardı, bazı gazetecilerle çaylı toplantılar yapar, Türkiye'yi ve dünyayı değerlendirirdi. Bir-kaç kez Marmara Köşkü'nde toplantı yapıldı, sonra Ecevit birden Köşk'te gazetecileri toplamaktan vazgeçti. Nedeni MtTin orayı dinlediğiydi...

Başbakan Ecevit, Müsteşar emekli Orgeneral Hamza Gürgüç'ten memnum değildi. MiT müsteşarlığına emekli Or-general Adnan Ersöz'ün getirilmesini MGK'ya kabul ettirdi.

Ersöz, 13 temmuz 1978 tarihinde görevine başladı.

Daha önce görmüştük; Adnan Ersöz'ün Kara Kuvvetleri komutanı olmasını dönemin başbakanı Demirel istememişti.

"işkenceci Hiram Abas"

Hiram Abas ve arkadaşları o günlerde oldukça sıkıntılıy-dı. Adnan Ersöz'ün "solcu" olduğu ve MHP tandansh teşki-lat mensuplarını MtTten atacağı dedikoduları kulaklarına gelmişti...

Sonunda korktukları başlarına gelecek Müsteşar Ersöz, MiT içindeki ülkücüleri dağıtmaya başlayacaktı.

Başbakan Ecevit özel olarak Mahir Kaynak'ın teşkilattan atılmasını istiyordu. Kışkırtıcı ajarıların MiT'ten temizlenme-sini istiyordu...

Bu arada MtTten yoğun istifalar yaşandığı bilgileri bası-na sızıyordu. Dönemin içişleri Bakanı irfan Özaydınh MlTten ayrılmaları istifa değil, partizan olan bazı kişilerin is-tifaya zorlandığı şeklinde açıklıyordu. Özaydınlı'nın iddiası-na göre bu kişiler Aydınlık gazetesine bilgi ve fotoğraf veri-yorlardı.

12 temmuz 1978 tarihinde Aydınlık gazetesinin istan-bul'daki merkezini polis bastı.

Gazete 7 ağustos günü haberi patlattı: "işte kontrgerilia şefleri!"

173Milliyet,26şubat 1988.

İlk sırada Nuri Gündeş vardı.

Bir gün sonra 8 ağustos günü*Ayduii* Jc'ın manşetinde Hi-ram Abas vardı: "İstanbul'daki bütün provokasyon ve tertip-lerin ardındaki beyin: M. Hiram Abas. CIA ve MİT adına Fa-ik Türün'e danışmanlık yapıyor. İstanbul kontrgerilla karar-gâhı ile CIA ve MİTin irtibatını sağlıyordu. Gemi batırma olayları, Elrom olayı. Fırtına tatbikatları gibi tertip ve saldı-rılar Hiram Abas'ın başı altından çıktı. Hiram Abas operas-yon ve işkence hastası. Görevli olmadığı halde 12 Marttaki bütün baskınlara, operasyonlara en önde katıldı. Provokas-yonları yönetti. Yeni işkence yöntemleri geliştirdi ve bu yön-temlerin uygulanmasına*bizzat* katıldı."

Aydınlık gazetesinin yayını üzerine Necati Zincirkıran Gü-naydın gazetesindeki başyazısında, "Hiram Abas Ortado-ğu'nun en önemli casusuydu. Aydınlık gazetesini böylesine önemli bir casusumuzu ortaya çıkardığı için kınıyorum" di-ye yazıyordu...

Hiram Abas, gazeteye manşet olmasına üstelik fotoğrafı-nın yayımlanmasına çok kızmıştı. Yıllarca gizliliğe dikkat et-tiğini söylüyordu. Yine deşifre olmuştu. Kimliğini korumak için, Ali Çankaya'nın hazırladığı*Mülkiye ve Mülkiyeliler* Tari-hi kitabına bile biyografisini göndermemişti.

Ali Çankaya yine de Hiram Abas'ın biyografisini kitabına alıyordu:

"Hilmi Abbas ile Fatma Hanım'ın oğludur. 1932'de İstan-bul'da doğdu. 1952'de Saint-Joseph Fransız Lisesi'ni (İstan-bul) bitirdi. SBF'den mezuniyetini müteakip tayin edildiği İs-tanbul maiyet memurluğunda bir süre bulunup silah altına alındı; yedek teğmen rütbesiyle terhis olduktan sonra tekrar İstanbul maiyet memurluğuna döndü. Eylül 1961'de Dışiş-leri Bakanlığı Teşkilaü'na girdi. Bir süre bu teşkilatta çalışıp tespit edilemeyen bir tarihte Batum Başkonsolosluğu mua-vinliğine getirildi. Bu görevden ne zaman merkeze döndüğü belli değildir. Yine bir süre merkezde Kıbrıs-Yunanistan Da-iresi'nde çalışıp 6.1.1966'da Atina Büyükelçiği'nde 2. kâtip-liğe; 27.9.1969'da da merkezde bir göreve getirildi. Halen (ni-san 1970) merkezde çalışmaktadır. Evli olup cinsleri tespit edilemeyen iki çocuğu vardır (haziran 1968). Fransızca bil diği sicilinde yazılıdır: Tamamlayıcı bilgi için muhtelif tarih-lerde kendisine yazılan 5 mektuba, mantıkla bağdaştırılma-sı mümkün olmayan birtakım sudan bahaneler ileri sürmek suretiyle, cevap vermek nezaketini ve izanını göstermemiş-tir. Resmi 1952-1957 yularından birine ait olup SBF Arşi-vi'nden alındı."

MİTte çalıştığı bilgisini yine de saklamayı becermişti. Ali Çankaya*Dışişleri* Yıüıgı'na bakarak Hiram Abas'ın biyografi-sini kaleme almıştı. Ancak bilmiyordu ki, yıllıktaki bilgiler Hiram Abas'ın gittiği ülkelerde deşifre olmaması için bilerek yanlış yazılmıştı...

Atlını basına**kim sızdırdı ?**

Hiram Abas ve Nuri Gündeş neden gazeteye manşet oldu-lar?

12 Mart operasyonları sırasında MİT İstanbul Bölge Baş-kanı Turan Deniz inisiyatif dışı bırakılmış, MİT elemanları emirleri doğrudan doğruya Memduh Ünlütürk ve Faik Tü-rün'den almışlardı.

Zaten daha sonra da Turan Deniz Bonn'a atanmış yerine de Nuri Gündeş getirilmişti...

Gazeteye bilgi veren emekli Kurmay Albay Turan Çağlar, adaşı Turan Deniz'in çok yakın arkadaşıydı. İkisi de 1942 Harbiye çıkışlı, hava muhabere sınıfmdandı.

Turan Çağlar, arkadaşına yardım etmek için Hiram Abas, Nuri Gündeş ve bazı MİTçilerin 12 Mart'ta işkenceci olduk-larını Gazeteci Nimet Arzık'a sızdırdı.

Turan Deniz yıllar sonra bu yayın aracılığıyla intikam al-mış oluyordu.

Fakat Turan Çağlar'in "bilgi sızdırması" yanına kalmıyor-du ! MİT görevlileri tarafından kaçırılıp bir güzel dövülüp ifa-desi alınacaktı... Turan Çağlar'ın dövülmesi üzerine MİT Müsteşar Yardımcısı Recep Ergun, İstanbul MİT Bölge Baş-kanı Nuri Gündeş'i, "Sen kim oluyorsun da bir emekli kur-may albayı keyfi olarak alıp sopalı-işkenceli sorgulayabili-yorsun" diye azarladı.

Turan Çağlar sıradan bir asker değildi. 21 ekim 1961 pro tokolüne imza atan 38 subaydan biriydi. Üstelik cuntanın Hava Kuvvetleri istanbul temsilcisiydi...

Yalnız küçük bir kusuru vardı; ağzı fazla sıkı değildi.

istanbul Harp Akademileri'ndeki toplantıyı da gazeteci Bedii Faik'e söylemişti. Böylece cuntacılar arasına bir de ga-zeteci katılmıştı...

Turan Çağlar 22 şubat 1962 cuntası içinde de vardı. O dönem istanbul Radyosu müdürüydü. Radyo o yıllarda ol-dukça önemli bir ihtilal aracıydı. Kim radyoyu ele geçirirse onun darbe yapma şansı daha yüksekti! Bu nedenle böyle-sine önemli bir sorumluluğu ona vermişlerdi.

Gerçi başarısız olmuşlardı.

Ancak ne Talat Aydemir ne de Turan Çağlar yüacaktı.

Turan Çağlar, bu kez 21 mayıs 1963 cuntası içinde yer alacaktı, ihtilal gecesi Talat Aydemir'i Kara Harp Okulu ka-pısının önünde karşılayan üç emekli subaydan biriydi.

Fakat yine hezimete uğradılar...

Son darbe üç idam sehpasının kurulmasına neden ol-muştu. Turan Çağlar canını kurtarmıştı...

Bu kitabın yazırlanndan Doğan Yurdakul da Turan Çağ-lar'ı yakından tanıyordu: "Turan Çağlar'ı, Nimet Arak aracı-lığıyla tanımıştım. Kısa zamanda iyi dost olduk. Bu dostlu-ğumuz*Aydınlıkm* 'kontrgerilla' yayınından sonra da sürdü, istanbul'a gidişlerimde zamanım

varsa Çağlar'a da muhak-kak uğrar hatırını sorardım. Banş Manço'nun kayınpederi olduğunu da o gidişlerimde öğrenmiştim. Oldukça mütevazı bir yaşantısı vardı. Annesi de onun evinde kalıyordu. Bu uğ-rayışlardan birinde annesiyle birlikte mahallelerinde geçen gülünç bir olayı anlatmışlar, ben de bunu köşe yazılarımdan birinde isim vermeden kullanmıştım.

Turan Çağlar 12 Eylül'den bir ay kadar önce beni Anka-ra'dan arayarak heyecanlı bir sesle istanbul'a çağırdı. Ran-devuyu evinde değil, Divan Oteli'nin pastanesinde vermişti. Önemli şeyler anlatacağım sezdiğimden, iznini alarak rande-vuya yanımda*Aydınlık yazı* kurulundan {onun da tanıyıp güvendiği) bir arkadaşla birlikte gittim. Takım elbisesine uy-gun bir papyon takmıştı. Bizi bekliyordu. Hemen söze girdi: 'Darbe geliyor. Komuta kademesi emir komuta zinciri içinde yönetime el koyacak. Haydar Saltık da kuracakları yöneti min genel sekreteri ve güçlü adamı olacak. Irücayı, Kürtçü-lük hareketlerini ve anarşiyi gerekçe yapacaklar.' Ama beni sadece bunları söylemek için çağırmamışü. Asıl kendisi için endişeleniyordu. 'Size de vuracaklar. Onun için beni tanıyan arkadaşlarınız lütfen bir süre ortadan kaybolsunlar. işken-ceye dayanamayıp benim adımı verirler. Tutuklanırım. Bu yaşımda buna dayanamam' demişti..."

Aydınlıkgazetesinin bilgi kaynağı sadece Turan Çağlar değildi. 1976 yılında MfTte "temizlik operasyonu" sonucu 8 üst düzey yöneticiyi teşkilattan zorunlu emekliye ayırmışlar-dı. Hemen hepsi "sosyal demokrat" kimlikle tanınıyordu. Bunlardan Kemal Eker, "gelini yabancı uyruklu" diye teşki-lattan "kovuluyordu!" Belçikalı gelini Eker'in makam otomo-biline girerken görüntülenmişti. Tabiî bu işi Mehmet Ey-mür'ün başında olduğu Takip Şubesi yapmıştı.

Kemal Eker kimlerin kendisine oyun oynadığını iyi bili-yordu.

Çoğu daire başkanlığı görevinde bulunmuş 8 MiT görev-lisi Danıştay'a dava açıp tekrar MtTe dönüyorlardı...

Gazetenin bilgi kaynaklan arasında Kemal Eker de vardı.

Kemal Eker'in verdiği bilgi ve belgeleri trenle Ankara'dan istanbul'a getiren Aydınbk muhabiri, "Ahtapot Operasyonu" sonucu trende MiT tarafından soyuluyordu.174

Gazetecinin çantasında işkenceci MtT görevlilerinin adla-rı vardı. 12 Mart Darbesi'nin Başbakan Yardımcısı Sadi Ko-çaş'ın MiT müsteşarlığına getirmek istediği akrabası {MiT personel daire başkanı) Abdullah Argun, adını listede görün-ce kalp krizi geçirip vefat ediyordu.

Başta MiT, Emniyet olmak üzere devletin birçok kuru-mundaki iç çatışmalar taraflar tarafından hep basına sızdı-rılır. Nitekim Aydınlık'ın yaptığı yayın da bunun somut bir örneğiydi. Aydınlı/c'ın bilgi kaynaklan arasında, 12 Mart dö-neminde işkenceden geçmiş kişilerde vardı. Yapılan bir cağrı

174Aydınlıkgazetesi muhabiriÜnal inanç'ıtrende soyan MiT görevlisi Kemal Düşün-celi, yıllar sonraçantasınıçaldığıgazeteciyle arkadaşolacaktı.

üzerine toplanan onlarca işkence mağduru, işkencecilerin kimliğini, "iğneyle kuyu kazar" gibi birbirleriyle konuşarak tespit etmişlerdi.

Gazetenin yazdığını MiT Müsteşarı Adnan Ersöz de doğ-ruluyordu. Müsteşar Ersöz, 15 ekim 1978 tarihinde Fonta dergisinin yazılı sorularına şu yanıtlan veriyordu:

"12 Mart'tan sonraki operasyonlarda MiT mensupları za-man zaman ve yer yer soruşturmalarda uzman olarak bu-lunmuşlardır. Ama bunların içlerinde aşın işgüzarlık yap-mış, iddia edilen suçlan işlemiş kimseler olmadığını bugün kimse iddia edemez.

MlTte temizlik yapılmasını isteyenler (CHP hükümeti) kısmen haklı olabilir. Geçmiş devirlerde en hafif tabiriyle usulsüzlük yapmış olanlar, emir ve direktiflerin sınırlarını aşmış olanlar bu yollardan gayretkeşlikle suç işlemiş olan-lar, kafalan sadece bir tarafa göre şartlanmış olanlar vardır. Ama bunların tespit edilmesi, haksızlığa maruz kalmadan kanun çerçevesinde tesirsiz hale getirilmeleri kolay olmaya-caktır. MiT mensuplan 12 Mart sonrasının çok küçük bir 'grup tarafından yaratılan aşırdıklarının ezikliği içindedirler." MiT Müsteşan Adnan Ersöz teşkilata bambaşka bir hava getirmişti. Kapalı kapılar ardındaki MlTi kamuoyuna açı-yordu, ilk kez bir MiT müstesan açıkça basına demeç veri-yordu.

Müsteşar Ersöz, o günlerde resepsiyonlara, törenlere, toplantılara katılıyor, sık sık sivillerle sohbet ediyordu. Ersöz Paşa'nın sıcak yaklaşımı ve teşkilatı konusunda yer yer öze-leştiri yapması takdir ediliyordu.

Peki MiT Müsteşan Ersöz, teşkilatındaki "aşırılığa, işgü-zarlığa" tamamen son vermiş miydi?..

Milletvekili oğluna MiT dayağı

Tarih 6 kasım 1978.

Yunanistan'ın Ankara Büyükelçiliği binasının inşaatı sü-rüyor.

MiT, "böcek" denilen dinleme cihazlarını binaya yerleştir-mek için operasyon düzenleyecek. Mehmet Eymür'ün başın-

da olduğu Takip Şubesi de gözcülük yapacak.

Operasyonun güvenliğini sağlayacak personeli taşıyan iki askeri kamyon MiT merkezinden yola çıkıyor.

Ancak yolda bir aksilik oluyor. Özel bir otomobil en arka-daki kamyondan yol istiyor ancak bir türlü alamıyor. Kam-yon şoförü MiT görevlisi biraz acemi, önündeki kamyonu kaybedeceğinden korkuyor.

Otomobil sürücüsü sürekli klaksona basıyor. Mehmet Eymür olaya müdahale ediyor, özel otomobildeki genci cad-de ortasında "evire çevire" dövüyor.

Eymür'ün bu hareketi operasyonu tehlikeye sokuyor. Hırsını alamıyor, otomobil plakasından evin adresini tespit ediyor. Eve gidip genci kolundan tutup MlTe götürüyor...

Mehmet Eymür'ün bu hırsını arkadaşları bile anlamakta zorlanıyor.

Sorgulama için MlTe götürülen genç teşkilatta da dayak yemekten kurtulamıyor. Ancak gencin CHP Erzincan Millet-vekili Nurettin Karsu'nun oğlu olduğunun ortaya çıkması bir anda ortalığı kanştınyor.

CHP bu olaydan sonra mecliste MlTin faaliyetleriyle ilgili olarak genel görüşme açılmasını talep ediyor. Başbakan Ecevit, partililerini sakinleştirmek için, Mehmet Eymür'ün teşkilattan hemen uzaklaştırılmasını istiyor. Eymür, MİT Okulu'na "öğretim görevlisi" olarak atanıyor.

Mehmet Eymür "ortalık yatışıncaya kadar" Amerika'ya gi-diyor. Ancak CHP'liler olayın peşini bırakmıyor. "İşkenceci" MİT görevlisinin teşkilattan atılmasını istiyorlar. Bunun üze-rine Mehmet Eymür MÎTten alınarak, Devlet istatistik Ens-titüsü'ne veriliyor. Tam bu sırada CHP hükümeti düşüyor. AP azınlık hükümeti kurulunca Mehmet Eymür tekrar MİTe dönüyor. Yeni görev yeri Kontrespiyonaj Daire Başkanlığı emrinde, Batı devletleri şube müdürlüğüydü. Amiri Hiram Abas'tı. İkili yine buluşmuşlardı...

12 Mart Askeri Darbesi'nden sonra artık MfTin kirli ope-rasyonları arka arkaya kamuoyu tarafından öğrenilmeye başlanmıştı. Teşkilat sürekli prestij kaybediyordu. Personel bulmakta bile zorluk çekiliyordu...

MİT daire başkanlan özellikle Ankara'daki Mamak, Polat-lı gibi askeri okullara gidip komutanlardan, akıllı yedeksu bayların MlTte çalışması için aracı olmaları isteniyordu. Hatta bazı askerî okullara yedeksubaylann askerlik bitimin-de MlTte çalışmaları için el ilanları asılıyordu.

öğrencilere MtTten mektup

1978 öğrenim yılının sonuna doğru Ankara Siyasal Bilgi-ler Fakültesi ile Hukuk Fakültesi'nin bazı öğrencilerine pul-suz kimden geldiği belli olmayan mektuplar gelmeye başladı.

Gelen mektup, bir devlet kurumunun personele ihtiyacı olduğunu belirtiyor ve işe girmek isteyenlerin "posta kutusu 507" numaraya mektupla başvurmasını istiyordu. Mektu-bun altında personel daire başkanvekili sıfatıyla bir imza vardı.

Başvuran öğrenciler olayın sırrını çözdüler. "Bir devlet kurumu" olarak belirtilen yer MlTti!

Bu yöntemle teşkilatın üniversite mezunu açığını kapat-mak isteyen kişi ise Personel Daire Başkanvekili Erkan Er-sü'di.175

MlTe o tarihe kadar genellikle tavsiyeyle personel alını-yordu. Tavsiye edilenler de ya personel ya da asker çocu-ğuydu.

644 saydı yeni MiT Yasası'ndan sonra yine tavsiyeyle ele-man ahım vardı, ancak personel adayı dilekçeyle teşkilata başvurmak zorundaydı. Sonra hakkında tahkikat yapılırdı: kim vs gibi. 1971 yılından sonra sınavlar başladı. Artık sı-navla personel alınmaya başlandı. Sınavlarda güvenlikle il-gili basit sorular soruluyordu. Yine de MfTe o yıllarda giren kişi sayısı oldukça azdı.

MiT "hani hani" personel aradığı o günlerde ülke kaynı-yordu.

"Görünmez eller" devreye girmişti...

17 nisan 1978... Malarya Bağımsız Belediye Başkanı Ha-mit Fendoğlu'na gönderilen bombalı paketin patlaması so-nucu, belediye başkanı, gelini ve Üd torunu can veriyordu.

Kahveler, belediye otobüsleri taranıyor, vapur İskelelerin-175*Yankı,* 9-15 ekim 1978. de, postanelerde saatli bombalar patlatılıyordu.

Cezaevinden sadece Gazeteci Abdi îpekçi'nin katili Meh-met Ali Ağca kaçmamıştı. Son 1,5 yıl içinde Erzurum'dan 11, Sağmalcılar'dan 13, Van'dan 58, Adana'dan 16 mahkûm kaçmıştı...

Öğretim üyeleri, gazeteciler, eski bakanlar ve başbakan-lar, senatörler, milletvekilleri; toplumda saygınlık uyandır-mış isimler tek tek öldürülüyordu...

Toplumsal kıyımlar yaşanıyordu; Kahramanmaraş'ta, Çorum'da, Sivas'ta...

MÎT o günlerde ne yapıyordu, hiç istihbarat alamıyor muydu ?

Tarih 13 ekim 1979.

Adana Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Nevzat Bölügi-ray MiT Bölge Müdürlüğü'nü ziyarete gitti.

"Hem ziyaret etmek hem de bazı isteklerimi iletmek ama-cı ile MiT personelinin bulunduğu yere gittim. Bir cadde üze-rinde büyük bir apartmanın önünde durduk. Apartmanın kapısında beni karşıladılar ve içeri girdik. MiT diye girdiğim yer bildiğimiz bir apartman dairesiydi. Ben ise geniş bir bah-çe içerisinde gizlenmiş güvenli özel yapılmış bir bina ve ka-pısında da sivil bir kuruluş adı yazılı bir levha göreceğimi sa-nıyordum. Şaşırdığımı gören görevliler özel bir binalarının bulunmadığını ve bu nedenle bir apartman dairesinde otur-duklarını açıklıyordu. Ya güvenlik? Apartmanın kapısına di-kilen iki nöbetçi erle sağlanıyordu. Güya gizliydi, ama bura-sını herkes biliyordu..."176

Yıllar geçti ama uygulama hiç değişmedi. MiT binaları ço-ğu zaman espri konusu olmaya hâlâ devam ediyordu: beyaz eşya satan Trabzonlu bir esnaf, mağazasını başka bir yere taşımış, boşalttığı dükkânın camına da, "Yeni yerimiz MlTin tam karşısıdır" diye yazmıştı..

27 nisan 1999 tarihli*Milliyet* gazetesindeki küçük ilan dikkat çekiciydi: "Demetevler'de geniş, MiT manzaralı şaha-ne daire, acilen satılık."

Diyarbakır'da ise dolmuş şoförleri, MlTin bulunduğu bölgeye giderken. "MlTe... MiT'e" diye bağırarak yolcu top-luyorlardı. Aynı durum Ankara Bahcelievler semti için de geçerliydi...

176 Nevzat Bölügiray,*Sokaktaki Askerin D*önüşü,s. 71, 72.

MiT sorguya girsin mi, girmesin mi ?

Kanın Türkiye'yi yutmaya çalıştığı o günlerde MiT topla-yabildiği kadar istihbaratı san zarflar içerisinde sıkıyönetim komutanlarına göndermekle meşguldü...

Adana Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Nevzat Bölügi-ray anlatmaya devam ediyor:

"Bölgedeki MiT görevlilerine iki de bir, 'Bana laf değil, so-mut hedef gerek' dedikçe onları üzdüğümü biliyordum. Sı-nırlı olanaklarıyla benim istediğimi yapmaları olanaksız gi-biydi. Buna karşın Adana'da çok önemli bir terör örgütünün içine sızmayı başarmışlardı. Ancak örgütü suçüstünde ya-kalayabilmek için zamanlamayı sağlayamıyorlardı. Örgüt içindeki elemanın bunu o anda bildirmesi çok güç bir işti. iki ay süren bu çalışmaları büyük bir sabır ve umutla izledim. Sonunda zamanlama ayarlanmış ve operasyonun düzenle-nebileceği bildirilmişti. MlTin eşgüdümünde güvenlik amir-leri gerekli planlamayı ve hazırlıkları yaptıktan sonra karar-laştırılan günde örgüt evine baskın düzenlenerek ikisi polis, kırk sekiz örgüt üyesi ele geçirildi.

Birkaç ay sonra yeterli kanıt bulunmadığından bu tutuk-lular bırakılınca MiT, Emniyet ve mahkeme arasındaki bir-birini suçlamalar yinelendi.

Gerçekte MiT terörün genel tablosunu çizer, geleceğe dö-nük genel yorumlar yapar, örgütleri saptar ve bir kısım üye-lerini de ismen belirler ve Emniyet'e verir. Bundan sonra on-lan suç kanıtlarıyla yakalamak için operasyonlar düzenle-mek güvenlik kuvvetlerine düşmektedir. Eğer operasyon ba-şarılı olursa bu basan Emniyet'in oluyordu. Basan sağlan-mazsa Emniyet suçluların kanıtlanyla yakalanmalanru sağ-layacak tüm ayrıntılı bilgileri MtTin vermediğinden yakınır-dı. MiT ise yasalar nedeniyle*bizzat* bir operasyon yönetemez ancak yardımcı olabilir.

Genelde bunlann hepsinde de bir gerçeklik payı vardır. MiT bazen bu tür suçlamalara yanıt vermek ister gibi derle-

diği bilgileri Emniyet yerine daha üst kademelere verebilir, Emniyet de başansının sadece kendisinde olması için MlTe bilgi vermeyebilirdi.

MiT ve Emniyet arasında eşgüdüm eksikliği ve rekabet her zaman sürmüştür. Ancak bir toplantımızda hukukî bir sorun ortaya çıktı.,

MiT temsilcisi: 'Efendim, bazen çok önemli örgüt eleman-lan yakalanıyor. Bunların sorgulanmalarında çok önemli ipuçlarının ele geçirilmesi olası. Ancak Emniyet bizim sorgu-da bulunmamıza izin vermiyor ya da zorluk çıkarıyor.'

Emniyet müdürü: "Yasalara göre soruşturmada polisten başka hiç kimse bulunamaz. Biz önemli ifadeleri onlara ve-rebiliriz.'

MiT temsilcisi: 'Önemli olan sadece ifadelerin bize veril-mesi değildir. Gerek örgütlerin gerekse ideolojilerin çok ge-niş ve karmaşık yapılan bakımından bu konular da özel bir bilgi ve yetişmeyi gerektirmektedir. MlTin elemanlan bu ko-nuda uzmandırlar.'

Emniyet müdürü: 'Ama yasaya göre sorgulara katılamaz-sınız'."

Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Bölügiray'ın kafası ka-nşmış, ikilemde kalmıştı. Yine de

karannı verdi:

"Geçmişteki sıkıyönetim dönemlerinde MlTin özel sorgu-lama ve işkence savlarına bulaştığı düşünülürse buna izin vermem olanaksızdır benim için."

Ancak yine de orta yol bulundu: "Sorgulamayı polis ya-parken uygun bir yerden MiT uzmanı dinlesin. Bu arada so-rulması gereken bir konu olursa uygun bir zamanda sorgu-lamayı yapan polise bildirsin ve o da sorgulamasında bunla -n göz önüne alsın."

Komedi filmi gibi...

MiT ile polisin ortak hareket etmesi isteniyordu. Ancak ne MiT içinde ne de Emniyet içinde bir birlik yoktu.

Valiler, emniyet müdürleri bile bölünmüştü:

1979 yılının meclisteki son birleşiminde, eski vali ve eski Emniyet Müdürü AP Milletvekili Ömer Naci Bozkurt, içişleri Bakam Hasan Fehmi Güneş'le tartışıp, öfkeyle çantasını ba-kana fırlatınca, açılan çanta bir gerçeği gözler önüne serdi. Belgelerde, vali ve emniyet müdürlerinin "menfi-müspet" diye ikiye ayrılmış oldukları görüldü.. Yani vali ve emniyet müdürleri sağcı ve solcu diye ayrılmıştı! Üsteyi kimin hazır-ladığı hiçbir zaman bilinemedi.

içişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş'in "başından bela ek-sik olmuyor"du.

FKÖ'nün Ankara'da büro açmasının hemen ardından, Fi-listinli dört gerilla 13 temmuz 1979'da Mısır'ın Ankara Bü-yükelçiliği'ni bastılar. Bir polis memuruyla bir bekçiyi öldür-dükten sonra elçilik personelini rehin aldılar. Kaçmaya çalı-şan bir Mısır görevlisi de pencereden düşüp öldü. Gerillalar, Türkiye'nin Mısır'la diplomatik ilişkisinin kesilmesini, Filis-tin devletinin meşruiyetinin tanınmasını, Mısır'da tutuklu bulunan arkadaşlarının serbest bırakılmasını ve Türki-ye'den gitmek için uçak istiyorlardı.

"Filistin Devriminin Kartallan" adlı örgüt adına hareket ettiklerini söyleyen gerillalar Türkiye halkına karşı olmadık-larını vurguluyorlardı. Başında Ebu Firas'ın bulunduğu FKÖ temsil heyeti Türkiye'ye geldi. Yapılan görüşmeler son-rasında gerillalar baskının ikinci günü teslim oldular. Geril-laların teslim olması sırasında CHP hükümetinin içişleri Ba-kanı Hasan Fehmi Güneş'in Filistinlileri yanağından öpme-si uzun*zaman* tartışma konusu oldu. Güneş ise baskınla il-gili istihbarat yoksunluğundan yalanmıştı. Güneş şöyle di-yordu: "MiT'ten birkaç Filistinlinin gelerek israil Büyükelçi-liği'ne eylem yapacakları bilgisini vermişlerdi. Aylarca ara-dık, bütün otelleri gözledik. MlTe başvurdum. 'Daha ne ka-dar bilgi varsa gönderin' dedim. Şöyle düşünüyordum: MiT herhalde aldığı ilk bilgiyi kovalıyordu, istihbaratın gereği buydu. MlTten gelen cevap: 'Kaynağımız bilgiyi kesti' oldu. işte tam bu sırada Filistinliler Mısır Büyükelçüiği'ni bastı."

istihbaratı vermesi gereken kişi Kontrespiyonaj'ın başın-da bulunan Hiram Abas'tı. Filistinlilerin kendisine "attığı ka-zığın" öcünü yıllar sonra alacaktı Hiram Abas!..

CIA ajanları Türkiye'de esrarengiz işler yapıyor, ama MiT Kontrespiyonaj Bölümü duyarsız davranıyor. Hükümet bel-geleri değişik kanallarla öğreniyordu.

içişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş'i telefonla arayan

Amasya Belediye Başkam CHP'li Gündüz Türen heyecanlı bir sesle şöyle diyordu: "Sayın Bakanım, Robert Alexander Peck177adında bir Amerikalı dolaşıyor buralarda. Anka-ra'daki büyükelçilikte ikinci kâtipmiş. Bana da geldi ilginç sorular soruyor; 'Amasya'da Sünnîlerle Alevîlerin oranı ne-dir; Amasya'da sağcı mı, solcu mu çok; Amasya'daki çatış-malar mezhepsel mi, etnik mi yoksa ideolojik nedenlerden mi kaynaklanıyor gibi.' Amerikalı benzer sorulan Çorum'da da sormuş. Sayın Bakanım ne yapalım ?"

Bakan, Amasya Valisi Aydemir Ceylan'ı arayarak durum-la ilgilenmesini istedi. "Esrarengiz Amerikalı" kibar bir bi-çimde göz hapsine alındı.178

Olaydan iki gün sonra Karadeniz gezisine çıkan Bakan Güneş'e gazeteciler "esrarengiz Amerikab"yı sordular. Ba-kan, "Her şeyden haberimiz var, Amerikalı diplomatı dikkatlice izliyoruz" deyince, ABD Ankara Büyükelçisi Spain, Hasan Fehmi Güneş'in "özür dilemesi ve sözlerini geri alma-sını" istedi.

Amerikan büyükelçisinin tabiî isteği olmadı. Ama içişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş, 5 ekim 1979 tarihinde, "Aynur Aydan tertibi" nedeniyle istifa etmek zorunda bırakılıyordu...

CHP hükümeti de uzun ömürlü olmuyordu...

Yeni müsteşar Türker

16 ekim 1979 tarihinde Ecevit başbakanlıktan istifa etti. Ardından MiT Müsteşarı Adnan Ersöz görevinden ayrıldı. Hiram Abas ve arkadaşları rahatlamışlardı. O günlerde piposunu keyifli tüttürüyordu Hiram Abas...

MfTe 19 kasım 1979 tarihinde atama yapıldı. Göreve Korgeneral Bülent Türker getirildi.

Müsteşar Bülent Türker teşkilata yabancı biri değildi. 26 temmuz 1973-27 şubat 1974 tarihleri arasında vekâleten ve 26 eylül 1974-24 kasım 1974 tarihleri arasında asil olarak iki kez müsteşarlık koltuğuna oturmuştu.

177 Robert Alexander Peck o tarihte ClA'nın istasyonşefiydi. Açığaçıkınca yerine Pa-ul Henze ikinci kez Türkiye'ye gönderildi.

178 "Esrarengiz AmerikairyıOrman idaresi'nin misafirhanesinde göz hapsinde tutan dönemin Amasya Valisi Aydemir Ceylan, bu onurlu tavrınınödülünü, bir daha hiçbirşehre vali yapılmayarak aldı. Emekliliğine kadar yaklaşık 20 yıl merkez valiliğinde bulundu !

Şimdi üçüncü kez görevinin başındaydı!

25 kasım 1979 tarihinde meclisten güvenoyu alan AP azınlık hükümeti göreve başladı. Başbakan Demirci, yeni MiT Müsteşarı Türker'le çalışacaktı! Başbakan Demlrel'in MtT müsteşarını kendisinin seçmesine izin verilmemişti. As-kerlerin herhalde bir bildiği vardı!..

Başbakan Demirel'in bir numaralı sorunu ülkede akan kanın bir türlü durmamasıydı. MtT Müsteşarı Türker'i çağı-rarak brifing aldı.

Acil önlemler alınması için, Devlet Bakanı Ekrem Cey-hun'un başkanlık ettiği, Adalet Bakanı Ömer Ucuzal, Millî Savunma Bakanı A. ihsan Birincioğlu, içişleri Bakanı Mus-tafa Gülcügü ile. MGK Genel Sekreteri Oramiral Arif Akdo-ğanlar'ın katıldığı 27 kasım tarihli toplantıda MiT müsteşarı olarak Bülent Türker de vardı. "Devleti harekete geçirmek" için bir an önce çalışmalara başlama karan aldılar.

Benzer sözler 4 aralıkta Genelkurmay Başkanlığı toplan-tı salonunda da dile getirildi. Sıkıyönetim komutanları top-lantısında ilk konuşmayı, istanbul Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Necdet Ürüğ yaptı:

"Gerekli istihbarat sağlanamamaktadır. MtTten ve Emni-yet'ten zikre şayan bir destek görülmemiştir. MiT ile polisin arası kopuktur. MiT anarşik istihbarat yapmalıdır. MtT-po-lis işbirliği kanunlaştınlnıalıdır. iki teşkilat arasında karşı-lıklı güven havası yaratılmalıdır. Bugün MlTten maalesef hiçbir resmî rapor alınamamaktadır. MiT de polis teşkilatı gibi politikadan arındırılmalıdır."

Diğer sıkıyönetim komutanları benzer sözler sarf ettiler. Orgeneral Selahattin Demircioğlu: "istihbarat gelmiyor, çok iyi bir istihbarat teşkilatı kurulmalıdır, istihbarat için özel eğitimli personel yetiştirilmelidir."

Korgeneral Ragıp Uluğbay: "istihbarat yok denecek kadar azdır."

4 aralık toplantısından sonra Genelkurmay Başkanlığı Sıkıyönetim Koordinasyon Dairesi Başkanı Tümgeneral Selahattin Cambazoğlu hazırladığı "tedbirler" dosyasını başta Başbakanlık oimak üzere "devletin sinir merkezlerine" gön-derdi.

Raporun MlTle ilgili bölümlerinde Tümgeneral Camba-zoğlu şunları yazıyordu:

"Polis ve MlTteki soruşturmaların zaman zaman sıkıyö-netim savcılarının nezaretinde yapılmasına yetki verilmeli-dir.

"MiT de polis gibi siyasetten arındırılmalıdır.

MiT tarafından yeterli düzeyde istihbarat temini ve sürat-le ulaştırılması yönünde ciddi tedbirler alınmalıdır, istihba-rat temini için harcanan ödenekler artırılmalıdır.

Esas istihbarat sağlayıcı organ olarak MtT, anarşik istih-barat yapacak şekilde yetki, teşkilat çalışma yöntemleri ba-kımından yeni bir reorganizasyona tabi tutulmalıdır.

istanbul MiT Bölge Başkanlığı daha tecrübeli personel ile takviye edilerek daha etkin ve verimli yöntemleri uygulama-sı sağlanmalıdır."

15 aralıkta Başbakan Demirel'in başkanlığında, Başba-kanlık Müsteşarı Turgut Özal, MGK

Genel Sekreteri Orami-ral Arif Akdoğanlar, Genelkurmay Başkanlığı Sıkıyönetim Komutanlıkları Genel Koordinatörü Tümgeneral Selahattin Cambazoğlu ve MiT Müsteşarı Bülent Türker'le üniversite rektörlerinin katıldığı bir toplantı yapıldı.

Demire! MTT merkezinde

22 aralıkta Başbakan Demire! MtT merkezine giderek bri-fing aldı. Demirel, "Komutanlar teşkilatınızın örgütler hak-kında bilgisinin bulunmadığını şikâyet ediyorlar. Eğer varsa da biz bu bilgileri alamıyoruz diye yakınıyorlar. Neden ver-miyorsunuz" diye sordu.

Müsteşar Bülent Türker kısık sesle, "Ama efendim hepsi-ni verdik" dedi.

Şaşırma sırası Demirel'deydi. Toparladı, "Canım siz de bir daha verin" dedi.

Başbakan Demirel 25 aralık 1979'da MiT Müsteşarlığına resmî bir yazı gönderdi. (Başbakan özel/11-03214.) Demire! MiT Müsteşarı Türker'den, "ülkede huzursuzluk çıkaran kaynakların, mihrakların ve bunların mensupları-nın tümünün" tarafına gönderilmesini rica ediyordu.

MiT zaten komutanlar için böyle dosya hazırlamıştı, iste-nilen dosya başbakana gönderildi. Başbakan da dosyaların içeriğine bile bakmadan Genelkurmay başkanı, millî savun-ma bakanı, içişleri bakanı, adalet bakanına gönderdi.

Sıkıyönetim komutanları şikâyetçiydi. Adana Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Nevzat Bölügiray anlatıyor:

"Başbakan Süleyman Demirel'in emriyle MiT Müsteşarlı-ğı, Sıkıyönetim Komutanlıklan'na birer dosya gönderdi. Bu dosyada terör örgütlerinin; örgüt şemaları, ilişkileri, yapısal özellikleri, bilinen liderleri genel çizgileriyle anlatılıyor ve ba-zı isimler de bildiriliyordu. Bu dosyanın gönderilmesinden sonra artık teröristlerin belirlendiğine ve gerisinin sıkıyöne-timlerin çabasına kaldığına inanmış görünen büyüklerimiz, bizim hemen davranıp teröristleri yakalamamızı bekler gi-biydiler. Ne çare ki, güvenlik güçlerinin bir kişiyi suçlayıp adaletin önüne çıkarabilmesi için bazı somut tanık ve kanıt-lara gereksinme vardı..."179

*

AP hükümeti ülkede akan kanı durdurmak için elinden geleni yapmaya çalışıyordu.

Başbakan Demirel 5-6 şubat günleri Ankara'da 16 ilin valisiyle bir toplantı yaptı. Hassas illerin valileri bölgelerin-deki durumları özetlediler. Valiler MlTten de şikâyetçiydiler.

Şanlıurfa valisi: "MiT ile sıkıyönetim arasında diyalog ke-silmiştir. MiT, 'Biz istihbarat yapıyoruz, sıkıyönetim çalışmı-yor' derken, sıkıyönetim komutanı da, 'MiT bir şey vermiyor' diyor. MiT takviye edilmeli."

Tunceli valisi: "istihbarat yok. MiT deşifre olmuş, binası ulan bombalanıyor."

Van valisi: "istihbarat yok, acilen düzeltilmelidir."

Artvin, Kars, Ordu, Hatay, Ağn, Adıyaman, Hakkâri, Si-irt, Mardin, içel, Adana, Diyarbakır, Gaziantep valileri ge-nellikle hep aynı nokta üzerinde duruyorlardı: istihbarat yok!..

Herkesin yakındığı MÎT, o günlerde neler yapıyordu ?

Hlram Abas-Klaus Kinkel dostluğu

Alman istihbaratçıların Hiram Abas'a verdikleri kodun adı; "Hanf ti. Türkçesi kenevir!18 °

Klaus Kinkel adı, Türkiye kamuoyunun bildiği bir isimdi. 1990'lı yıllarda Almanya dışişleri bakanlığı görevinde bulu-nan Klaus Kinkel, 1978-1982 yıllan arasında da Alman is-tihbarat Teşkilatı'nm (BND) başında bulunmuştu.

Weilheim Barış Politikası Araştırmalar Enstitüsü Başkam Erich Schmidt-Eenboom, Klaus Kinkel'in BND'nin başında § bulunduğu dönemi*Gölge Savaşçısı* adlı bir kitapta anlattı.

Kitapta Kinkel ile MiT ilişkisi hakkında ilginç bilgiler bu-lunuyordu. BND'nin yurtdışında kurulan ilk merkez-lerinden birisi, Gehlen kolu tarafından Ankara'daki Alman Büyükelçiliği'nde ve istanbul'da kurulmuştu. Samsun'da da üssü vardı. BND ve MiT bu dönemde istanbul Boğazı'ndan geçen Sovyetler Birliği gemilerini fotoğraflıyorlardı.

MiT ile BND ilişkisi çok iyiydi. Hitler'in komutanlarından Albert Kesselring'in oğlu Rainer Kesselring, 1978'de MlTin bilgi ve arşiv sistemini kurmuştu.

Klaus Kinkel'in MlTten direkt temas kurduğu kişi Hiram Abas'ü. BND, Hiram Abas'a "Hanf (kenevir) kod adını ver-mişti. BND'nin "patronu" Kinkel, neden MiT rnüsteşarlanyla değil de Hiram Abas'la ilişki kurmuştu ?

Nazi Generali Gehlen'in "çıraklarının" bir gün "usta" olup birbirleriyle ilişki kurması doğaldı.

Peki, "hassas görevler" üstlenen "Hanf kod adlı Hiram Abas ne tür bilgUer veriyordu Klaus Kinkel'e ?

Gölge Savaşçısıadlı kitap bu sorunun yanıtını vermiyor. Ancak MtTin BND'den aldığı bilgilerle neler yaptığını yazı-yor:

"BND, Almanya'ya iltica eden muhalif kişiler hakkında bilgileri 'Hanf'a iletti. Bu bilgiler üzerine MiT, Batı Avrupa'da

180Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan*T*ürkçe Sözlükkitabında kenevir: "Kendir-gillerden, sapındaki liflerden halat,çuval gibi kabaörgüler yapılan, iki evcikli bir bitki"

ağustos 1980'de Achim kentinde Kâtip Sultan'ı, Hollanda'da Nubar Yahm'ı öldürdü. Berlin'de ise Celaletun Kesim ecak 1980 tarihinde MfTin talebi üzerine Türk Federasyonu"mi-litanlan tarafindan öldürüldü."181Kitaba göre, Hirarn Abas ve arkadaşlan, Türkiye'de akan kanı durdurmak değil daha fazla akması için çaba sarf ediyorlardı sanki!..

işte, darbe planı

Hükümet toplantı üzerine toplantı yapıyor, silahların susması için hal çareleri arıyordu. Ancak "birileri" hal çare-sini çoktan bulmuştu...

1976-1980 yıllan arasında ABD Başkanı Jimmy Carter'ın millî güvenlik müşavirliğini yapan Zbigniew Brezinski, Po-wer and Principle adlı kitabının 373'üncü sayfasında bakın ne yazıyor:

"Iran islam devrimiyle ilgili durum Başkan Carter'ın hu-zurunda tartışılırken ben, 'bir siyasal değişikliğin harekete geçmesi gerektiğini ifade ettikten sonra, Türkiye'de tıpkı Brezilya'da olduğu gibi bir askeri darbenin -ki zamanla sivil idareye dönüşmektedir- en iyi çare olduğunu savundum."

Burada anımsatma yapmakta yarar var. Kenan Evren Genelkurmay başkanı olarak 7-18 haziran 1980 tarihinde ABD'ye gitti. Gezisi sırasında Brezinski'yle de görüştü. Baş-kan Danışmanı Brezinski, "istikrarlı bir Türkiye istiyoruz. Ancak Türkiye bu konuda iyiye gitmiyor, bir şeyler yapmak lazım" diyordu.

Öyle ya, ABD'nin elinin altından Iran ve Afganistan kay-mıştı. Türkiye'yi kaybetmeyi göze alamazdı.

ispanyol siyaset bilimcisi Prof. Miguel Angel Cabrera,*Av-rupa'da Güvenlik: Yunanistan* adlı kitabında benzer şeyler yazdı: "Beyaz Saray başlangıçta müdahaleyi istemiyordu. Washington, Türkiye'de demokrasinin sürmesinden yanay-dı ve bu nedenle Ecevit't destekler görünüyordu. Ancak Pen-tagon ve CIA darbede ısrar edince, Beyaz Saray operasyona onay vermek zorunda kaldı." Emekli Korgeneral Nevzat Bölügiray*Sokaktaki Asker* ad-lı kitabında 12 Eylül Müdahalesi'ne giden olayların tarihsel sıralamasını şöyle yazıyor:

6 mart 1978... Kenan Evren Genelkurmay başkanı oldu. Temmuz ayında müdahale fikri Genelkurmay'da konuşul-maya başlandı.

11 eylül 1979... Orgeneral Haydar Saltık, Genelkurmay Başkanı Kenan Evren'in emriyle cunta hazırlıklarına girişti. "Darbe Planlama Birimi"ni oluşturmaya başladı.

19 kasım 1979... Generaller müdahaleyi tartıştılar.

27 aralık 1979... Hükümete uyan mektubu verildi.

19 şubat 1980... Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nurettin Ersin'in görev süresi bir yıl uzatıldı.

4-16 mart 1980... Genelkurmay Başkanı Evren ve kuvvet komutanları, Orgeneral Haydar Saltık başkanlığındaki grup tarafından hazırlanan, "müdahale stratejisini" içeren dosya-lan incelediler.

2 nisan 1980... Kenan Evren ve kuvvet komutanlan, sıkı-yönetim komutanlan tek tek dolaşarak müdahale karanna onay aldılar.

4 haziran 1980... "Bayrak Harekât Planı" hazırlandı.

17 haziran 1980... Müdahale karan sıkıyönetim komu-tanlarına sözlü olarak tebliğ edildi.

4 ağustos 1980... Müdahaleden vazgeçildi.

2-4 eylül 1980... Bayrak Harekât Planı ikinci kez sıkıyö-netim komutanlarına tebliğ edildi.

Ve 12 Eylül 1980... Askerler "komuta zinciri dahilinde" yönetime el koydular. Hükümet düşürüldü, parlamento feshedildi, siyasî partiler kapatıldı.

Askerî darbenin bilançosu korkunçtu; 650 000 kişi gözal-tına alındı... 50 kişi idam edildi... 229 kişi işkencede can ver-di... Kayıpların sayısı ise hâlâ bilinmiyor!

181*Frankfurt*İM Press,12 mayıs 1995.

Dördüncü bölüm

İstifa etmesi istendi

MiT Müsteşar Yardımcısı Tümgeneral Mustafa Arda'nın kendisiyle acilen görüşmek istemesine bir anlam veremedi.

Makam odasına girdiğinde Tümgeneral Arda kafasını kal-dırmadı bile, dosya içindeki birtakım kağıtlara imza atıyor-du.

Bir an ayakta durdu, oturması söylenmemişti, yine de masanın yanında duran iki siyah meşin koltuktan birine oturdu...

Tümgeneral Arda imzalarını bitirmiş olacak ki, dosyayı kapatıp, kafasını kaldırdı, soğuk bir ses tonuyla, "Hoş gel-din" dedi.

"Hoş bulduk Paşam, beni emretmişsiniz."

Tümgeneral Arda, oldukça ağır sözler söyleyerek Hiram Abas'ın hemen teşkilattan aynlmasını istedi...

Hiç beklemiyordu. Tokat yemiş gibi oldu...

"Askerlere" karşı olmadığım gösterir birkaç cümle sarf et-ti. Ama bunlar formalite konuşmalarıydı, bunu ikisi de bili-yordu...

istifasını yazmak için izin isteyip kalktı...

Süngüsü düşmüştü...

Kızgındı; oysa üç ay önce, 23 ağustos 1980 tarihinde isti-fa etmişti.

İstifa metnini istanbul Bölge Başkanı Nuri Gündeş'e ver-mişti.

"... Sonra Hiram Abas bu 12 Eylül'den evvel istifa ediyor, istifasını veriyor. Kime veriyor, bana getiriyor veriyor, 'Ağa-bey sana veririm ancak' diye.

On tane madde yazmış, benim de iştirak ettiğim şeyler var içerisinde, bazı düzeltilmesi gereken şeyler var. Ben de-dim ki, 'Hiram öyle olmaz bu iki maddeyle olur. Bir istifa di-lekçesinde bu olmaz geçerli değildir' ama Ankara bunu mu-ameleye koyuyor, bunlar iki kişi istifa ediyorlar. Mustafa Ar-da Paşa diyor ki, 'Bayrak harekâtına ait istifa emirleri geçer-li değildir, buyurun gidin' diyorlar."1

"istifa metninde" Hiram Abas ne yazmıştı:

"Ülkemizdeki sıkıyönetim ve rejiimin, yıpratan anarşi ve terör ile Türkiye'ye karşı, bilhassa Varşova Paktı üyesi ülke-lerin yürüttüğü espiyonaj ve yıkıcı faaliyetlere karşı mücade-lenin ana görev olarak MiT Müsteşarlığına ait olduğuna inanmaktayım.

Türkiye dışında ülkemiz misyon mensuplarına devamlı yapılan saldırıların önlenebilmesi için uygulanacak karşı ça-lışmaların da MiT Müsteşarlığı vazifeleri arasında bulundu-ğu kanısındayım.

Türkiye'yi parçalamaya yönelik anaşi ve terör ile bölücü-lük eylem ve çalışmalarının durdurulamamış olması, MiT Müstesarlıgı'nın görevinde basan sağlayamadığını göster-mektedir. Bu ise müsteşarlığın çalışma usul ve metotların-da, personel politikasında acele revizyona gidilmesi gereğini ortaya koymaktadır.

Böyle olduğu halde, MiT Müsteşarlığına bir sene süreden beri yeni personel alınmamakta, kadrolar ortalama yüzde 30 seviyesinde tutulmakta ve MiT Müsteşarlığı iç ve faaliyet po-litikasından memnun olmamaları neticesi, son sekiz ayda 150 kişi civarında, yetişmiş ve aktif görevde çalışan memur ve idareci, MiT Müsteşarlığından ayrılmış bulunmaktadır.

Aynca müsteşarlıktan kopmaların devam edeceği, perso-nelin büyükçe bir bölümünün dışarıda iş aramasından an-laşılmaktadır. Bu sene yapılan terfllerden sonra, kadrosu yükselmiş ol-duğunda

daha üst görevlere tayinlerinin yapılması gereken MiT Müsteşarlığı mensuplarının atamalarının yapılmamış ve bütün tayinlerin de durdurulmuş olduğunu öğrenmiş bu-lunmaktayım.

Mezkûr husus, MiT Müstesarlıgı'nın mevcut ve yararsız faaliyet ve personel politikasını, önümüzdeki günlerde de sürdüreceğini göstermektedir.

Maruz durum muvacehesinde, bugünkü MiT Müsteşarlı-ğı yönetiminde yararlı hizmet yapamayacağıma inandığım-dan, emeklilik muamelelerimin yapılmasını emir ve tensiple-rinize sunarım.

23 ağustos 1980

Hiram Abas KED (Kontrespiyonaj Daire) Başkanı"

işin özeti, sondan ikinci paragraftı; Hiram Abas terfisi gel-diği halde yükseltilmediğinden, özellikle de; "istanbul bölge başkanı" veya "istihbarat daire başkanı" yapılmamasından

şikâyetçiydi.

istanbul bölge başkanlığı "yolunu" Nuri Gündeş'in kesti-ğini düşünüyordu ve bu nedenle de gidip "istifa metnini" ona

vermişti!..

Zaten bunu Nuri Gündeş de söylüyordu: "istanbul'a gel-mesine mani olduk diye, herhalde bunlarda bir sıkıntı baş-ladı."2

Nuri Gündeş, "Zapt edemeyiz^ diyerek Hiram Abas'ın is-tanbul bölge başkanı olmasını engellediği iddiası, aradan bunca zaman geçmesine rağmen hâlâ çürütülemedi....

Nuri Gündeş ile Hiram Abas arasındaki kavga 1980 yılın-da daha da artmıştı. Yular sonra Meclis Susurluk Komisyo-nu'na ifade veren Nuri Gündeş bakın o günkü çekişmeleri nasıl anlatacaktı:

"Başbakan Demirel'e bir mektup yazıyorlar. Diyorlar ki, 'Nuri Gündeş, (Deniz) Saykalla işbirliği yaparak komünist-leri doldurdu.' Baykal Bey'i hiç tanımam. 'Ama eğer siz bunu istanbul'da tutarsanız, teşkilata komünistler doldurur' diyorlar. Tam hiç unutmuyorum, Nihat Erim'in öldüğü za-mana rastlıyor, ağustosun 20'sinde bu mektup yazılmış. Ben de Armutlu'dayım. Başbakan Demire! beni alelacele ça-ğırdılar. Hani bayrak yansında ıstaka teslim eder gibi, bölge-ler beni arabayla getirdiler, (istanbul valisi) Nevzat Ayaz'ın odasına gittim. Sayın Demire! dedi ki (istanbul'da terörü ön-lemek için), 'Neler yapacaksın ?' dedi. Ona anlattım, işin ö-nüne nasıl geçilir, 15 tane madde saydım. 'Bunları bana an-latma, bunlar meclis aritmetiği' dedi. 'Ama bunların çoğunu bana söyleyen olmuyor' dedi. 'Göreve devam edin' dedi. Bu görüşmeye hiçbir anlam veremedim. Sonra bir yerden bir mektup ele geçirdik. Bunun altıncı sayfasında şu yazılı: 'Mil-liyetçi Hiram Abas'ın istanbul'a gitmesini komünist Nuri Gündeş engelliyor!' istanbul'da Ordu komutanı filan beni o kadar seviyorlar ki terfi ettiğim halde 79'uncu maddeye göre istanbul'da kalmam için ısrar ediyorlar. Bunlar da benim kendilerini engellediğimi düşünüp başbakana mektup yazı-yorlar..."3

"Köstebek HiramAbas nu*T*

Tekrar başa dönelim; MiT Müsteşar Yardımcısı Tümgene-ral Arda, Hiram Abas'ı çağırıp, oldukça ağır sözler sarf ede-rek neden istifasını istemişti.

Sorunun yanıtını, o dönemde MlTte daire başkam olarak görev yapan Mahir Kaynak verdi:

"Teşkilatta güç mücadelelerinde hep mektuplar dolaşır ortalıklarda. 12 Eylül öncesinde de, hemen sonrasında da Müsteşar Bülent Türker için de, diğer üst düzey yöneticiler için de mektuplar ortalıkta dolaşıyordu. Sonra bir dedikodu çıktı, 'Mektupları Mahir Kaynak yazıyor' diye. Müsteşara çıktım, 'Sayın Müsteşar ben size karşı biriyim, ama mektup-ları ben yazmadım, aynca yazanı da biliyorum, ancak size söyleyemem' dedim. Müsteşar Türker, 'Ben mektupları ki-min yazdırdığını biliyorum; çünkü mektupları daktilo eden kişi, bir nüshasını da bana veriyor' dedi. Evet, müsteşar da mektupları Hiram Abas'ın yazdığını öğrenmişti. Ve Hiram Abas'a 'Git' dediler, teşkilattan ayrılmaya mecbur ettiler..."

Askerler MiT içinde kapışmada, "sivil" Hiram Abas'ı değil; "Albay" Nuri Gündeş'i destekliyorlardı...

istifa metnini iki satir yazdı, ilişik kesme formlarını dol-durdu, yakın arkadaşlarıyla vedalaştı ve 23 yıldır görev yap-tığı teşkilattan ayrıldı.

Son günlerde piposunu dişleme alışkanlığı edinmişti. Ha-karete uğradığını hissediyordu, rahatlamak için müsteşara mektup yazmaya karar verdi:

"Ülkemizi bütünüyle sarsan, demokratik rejimi ve sıkıyö-netimin amacına ulaşamaması nedeniyle, Ordumuzu ve devletin temel kuruluşlarını yıpratan, iç ve dış terörizm ile anarşiye karşı, MiT Müsteşarlığı'nıh etkin bir mücadele ve-remediğine inandığımdan, görevimden ayrılırken, aşağıdaki hususların, makamlarına arzında yarar görmekteyim.

Hizmetten artık ayrılmış bulunduğumdan, davranışım-da, vatanımın selameti dışında bir amaç gütmediğimin bilin-mesini takdirlerine sunarım.

- istihbarat servisleri, iş konularda derledikleri bilgileri il-gili makamlara ulaştırmakla beraber, bu bilgileri operasyon-larda da hasmı tesirsiz hale getirmeye, ifna etmeye yöneltir-ler. Anarşi ve terör konularında bu durum örgütlerin parça-lanması, lider kadrosunun gözden düşürülmesi, dışarıdan oluşturulan silah, para yardımının kestirilmesi çarelerinin araştırılması ve uygulanması seklinde olabilir.

-Terör ve eylemlere karşı mücadele, eylemden sonra suç-luların aranıp, yakalanması şeklinde olamaz. Suç odaklan kurutulur, bu da istihbaratla sağlanır. Halbuki, maruz hu-sus MiT Müsteşarlığı'nın bugünkü çalışmalarıyla yapılma-maktadır. Müsteşarlık, örgüt kadrolarında tespit edebildiği isimleri ilgililere vermekle yetinmekte olup, görevini yaptığı-nı zannetmektedir.

- Tevkifatlarda, sorgulamalara girmekten müsteşarlık emirleri ile kacımlmakta ve istihbaratın ana kan damarları-nı oluşturan ajanlama faaliyeti yapılmamaktadır.

Terör, anarşi dönemlerinde, tetkik, tahkik, yaklaşma gibi uzun süreli çalışmalar için devlet güçlerinin zamanı yoktur. Ajanlar verdikleri bilgi ve hasıla ile kontrolde tutulur, hizme-te zorlanırlar. Ayrıca, çabuk ve ani sorgulamalarla yeni terör odaklarına da yönelinilir. Servis bu çalışmaları yapmadığın-dan, inisiyatifi teröre kaptırmaktadır.

- Terör ve anarşiye karşın, halkın, devletin yanında olma-sını sağlamak büyük önem taşımaktadır. Bu ise devletin anarşiye karşı üstünlüğü yavaş yavaş ele geçirmesi ve hal-kın psikolojik şekilde bu yardıma hazırlanması ile olur.

MiT Müsteşarlığında bir Psikolojik Savunma Bakanlığı mevcut olduğu halde, hiçbir faaliyet yürütülememektedir."

Burada araya girip yukarıda paragrafların özetini yap-mak gerekiyor.

1) Hiram Abas, tıpkı 12 Mart Askerî Darbesi'nde olduğu gibi, 12 Eylül'de de MlTin operasyonlara aktif olarak katıl-masını;

2) MÎT elemanlarının sorgulara mutlak surette girmesini istemektedir.

3) "Ani" ve "çabuk" sorgulamaktan maksadı ise; MlTte "bilgiyi getiren" ile "bilgiyi değerlendiren" birimler farklıydı, iki ayrı birim oluşturulmasının nedeni, bilgiyi getirenin, bil-gisinin doğru olduğuna inanıp yanlış değerlendirmeler yap-masını önlemekti. Ancak bu görüş teşkilat içinde tartışma-lara neden oldu. Hiram Abas ve arkadaşları "bilgiyi getire-nin" onu aynı zamanda "değerlendiren kişi" de olmasını isti-yorlardı. Karşı görüş ise, "aynı kişiler, hem istihbaratı yapar hem de operasyona giderse orada sanık karşısında tarafsız olamaz" görüşünü ileri sürüyorlardı.

4) Hiram Abas, psikolojik savaşın yapılmamasından ya-kınmaktaydı. Yanılıyordu; üstelik psikolojik harbin Cumhu-riyet tarihindeki en "bayağısı" yapılıyordu: örneğin, 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi'nin hemen ertesi gününde, 27 Mayıs 1960 Hareketi'nin içinde yer alan. Millî Birlik Komitesi Üye-si Ahmet Yıldız'ın, belediye otobüsünde bir genç delikanlıya sarkıntılık ettiği iddiasıyla gözaltına alınması tertipleniyor-du. Tercüman gibi sağ görüşlü gazeteler haberi birinci sayfa-larında veriyordu. Komplonun amacı, 27 Mayıs Hareketi'nin gözden düşürülmesiydi.

Neler yazdırılmıyordu ki gazetelere; örgütü için annean-nesini öldürenler, 37 kişiyi gözünü kırpmadan katleden Ak-

rep Nalan, gözleri görmeyen kocası ve 4 aylık yavrusunu bı-rakıp örgüte kaçan kadınlar vs vs...

Psikolojik savaş öyle bir yapılıyordu ki buna alet olan ga-zeteciler bu utancı ölüme kadar taşıyacaklardı...

Mektubuna kaldığımız yerden devam edelim.

Mossad hayranlığı

"- Türkiye'deki anarşi ve terörizmin gelişmesi ve örgütle-rin silah ihtiyacını temin konusunda, kaçakçılık büyük bir faktör teşkil etmektedir. Alınan bazı bilgilere göre, Türki-ye'den uyuşturucu madde yurtdışına çıkmakta, karşılığında silah girişi olmaktadır. Kaçakçılık konusunda, ilgili merciler arasında birçok toplantı yapılmış, MiT Müsteşarlığı'nın bu konuda bilgi derlemesi kararına varılmıştır.

Ancak, kaçakçılık konusunun şaibeli bir iş olması, hu-dutlardaki bazı askeri ve sivil şahısların, görevlilerin bu ko-nuya karıştıkları müşahade edildiğinden, MiT Müsteşarlığı konu üzerine yeterince eğilmemektedir. Müsteşarlıkta ka-çakçılık ile ilgili bölümler kurulmamış ve kaçakçılık üzerine ajanlanma şifahî emirler ile önlenmiştir. Devletin kararına uygun olarak ve anarşi ile terörizmin önlenebilmesi yönün-den MiT, mezkûr konuya çalışmalarını teksif etmelidir."

Araya girip bir not ekleyelim; Hiram Abas'ın bu teklifi, üç yıl sonra MlTte yeni bir birimin (Kaçakçılık Daire Başkanlı-ğı) kurulmasına neden olacaktı...

- Ülkemizin yurtdışında bulunan görevlileri, bir devamlı-lık içerisinde, Ermeniler tarafından şehit edilmekte ve kan-larının yerde bırakılmayacağı beyanları verildiği halde, her-hangi bir işleme tevessül edilmemektedir. Konuyla ilgili ola-rak, MfTin iç ve dışta elemanlanması, örgütlerin içine sızma çalışmaları yapmış olması gerekirken, böyle bir faaliyet*yü-rütülememiştir.*

Yurtdışında görevli vatandaşlarımızın hayatlarını, Erme-ni eylemlerine karşı ve ülkemiz dışında mukabil eylemler düzenleyerek korumaları icap etmektedir. Bunun geçerli ör-nekleri, Filistinlilere karşı israil tarafından verilmiştir. Göre-vin de sadece MiT Müsteşarlığı'na düştüğü kanısı taşımak-tadır." Hlram Abas, yaşamı boyunca teklif ettiği, hatta uyguladı-ğı yöntemi bir kez daha dile getirmekteydi; teröristlere, onla-rın metotlarıyla yanıt verelim!

Zaten yaşamı boyunca "hukuk devleti" sözünü duydu-ğunda hep bıyık altından gülmüştü...

Verdiği örnek ise ilginçti ! Arkadaşlarıyla sohbetlerinde hep Mossad'ın yöntemlerini beğendiğini, gerçek istihbarat teşkilatını israillilerin kurduğunu söylüyordu.

Hiram Abas'a göre, "gerekirse provokasyon yapılabilmeli, insan öldürmekten, bombalar atmaktan kaçınılmamalıdır!"

Bu yöntemleri firsat buldukça da uygulayacaktı... . Bu arada buraya bir not düşmekte yarar var:

19 ağustos 1980 tarihinde Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) Temsilcisi Ebu Firas'a Ankara'da Mossad tarafından suikast girişiminde bulunulduğu ileri sürüldü...4

•

Mektuba devam:

"- Siyasî ağırlık koyma bakımından Amerika, Kanada gibi ülkelerde Türk lobisi tesisinde yine MiT Müsteşarlığı'nın ba-zı görevleri yüklenmesi gerekli ise de bu konuda da müste-şarlık bir çalışma yapmamaktadır.

- MÎT Müsteşarlığı'nın bugünkü kadroları tetkik edildiği zaman, ortalama 314 kadrosunun destek personeli olduğu, bu kadrolarda çok fazla kadın ve birbirleri üe yakın akraba-lar (aile şirketleri gibi) Üe emeklilerin çalıştığı görülecektir.

Aktif faaliyeti gayet kısıtlı bir kadro ile yürütmeye çalışan bir istihbarat servisinden daha fazla basan beklemek, çok iyimserlik olacaktır.

- MtT Müsteşarlığı'nın kadrolarında müsteşarlık katına karşı bir güvensizlik doğmuştur. Bu, alt ile üst kopukluğu, tabiî olarak hasılayı menfi yönden etkilemektedir."

Mektup, tıpkı 12 Mart 1971 Askeri Darbe sonrasında yazdıkları gibi "muhtıra" şeklinde kaleme alınmıştı.

Müsteşar Bülent Türker mektubu okumamış, sekreteri-ne "arşive" kaldırmasını söylemişti... Hiram Abas da mektubun bir nüshasını saklayacaktı, "ileride lazım olur" diye...

4 Mossad, 1972-1988 yıllarıarasında Filistin KurtuluşÖrgütü'nün 27 yöneticisineço-ğuölümle biten, suikast düzenledi.

Birden teşkilattan ayrılınca ne yapacağını şaşıran Hiram Abas'ın aksine, istanbul MiT Bölge Başkanı Nuri Gündeş'in "yıldızı" günden güne parlıyordu....

Bir gün Nuri Gündeş soluk soluğa Orgeneral Necdet Üruğ'un makamına çıktı. Çok önemli bir istihbarat almışlar-dı: Sosyal Sigortalar Göztepe Hastanesi'nin yataklarının al-tında, dolaplarının içinde silahlar saklanıyordu! Hastane si-lah deposu haline gelmişti...

Hemen Orgeneral Necdet Üruğ başkanlığında, MlTten Nuri Gündeş, Emniyetten Hayri Kozakçıoğlu, Jandar-ma'dan Albay Ömer iskender'den oluşan bir operasyon he-yeti oluşturuldu.

Yapılan operasyonda son derece titiz olunması gerekiyor-du, söz konusu olan binlerce silahtı.

Nuri Gündeş koordinatörlüğünde operasyon yapıldı. Hastane didik didik arandı. Sonuçta sadece hastanenin iki kadın çalışanı, mesai saati içinde sevgililerinin kollarında yakalandı!..

Bir tek silah bulunamamıştı...

Halit Narin'in yanında

Dönemin parasıyla Hiram Abas'ın emekli maaşı 30 000 TL'ydi. Ekonomik olarak zor durumdaydı.

Millî Güvenlik Konseyi, 160 kişilik Danışma Meclisi'ni oluşturmak için başvurulan tek tek inceliyordu. Hiram Abas da aday olmak için başvurmayı düşündü. Sonra "Askerler beni istemez" diyerek vazgeçti..

Yardımına bir "birader" yetişti. Halit Narin! işadamı, aynı zamanda Türkiye işverenler

Sendikası'nın (TiSK) Başkanı Halit Narin'in yanında çalışmaya başladı.5

5 Hiram Abas'ın, KoçGrubu'nda "güvenlik danışmanı" olarak görev yaptığıiddia edil-di. Ancak kitabın yazarlarıbu iddianın doğruluğunu veya yanlışlığınıteyit ettiremediler. Sa-dece bir not düşmek gerekiyor; Hiram Abas'ın anne tarafından akrabasıünlümimarİsma-il HakkıEldem, Koçailesininçok yakın dostuydu. Aynızamanda KoçGrubu'ndaçalışıyor-du. Belki onun aracılığıyla bir süreçalışmışolabilir.

Halit Narin o günlerde ödeme güçlüğü içindeydi. Zor durumda olan iki "birader" birbirlerine kenetlenmiş-lerdi.

Kimine göre Halit Narin'in bir şirketin yönetim kurulu üyesiydi.

Kimine göre ise korumasıydı. Hiram Abas'ın, Halit Na-rin'in yanına "Bodyguard olarak girdi" diye teşkilattaki ra-kipleri alay ediyordu.

Bir daire başkanının işadamının yanında çalışması belki anlayışla karşılanabilirdi. Ancak Hiram Abas gibi teşkilatta "taraf olan birinin bir işadamının yanında çalışması çok ka-bul görmemişti...

Aslında işin özü aynıydı; her ikisi de "taraftı."

TfSK Başkanı Halit Narin, askeri darbeyi arkasına alarak, devletin işçinin değil, işverenin yanında olması için çaba sarf ediyor ve bunda hayli basan kazanıyordu...

MlTin "Ekonomi Masası" teşkilatta "kızak" yer olarak bi-liniyordu. Bu bölümde çalışanların öyle işadamlarıyla bilgi düzeyinde bile ilişkisi yoktu.

Tartışılan "Ekonomi Masası"nın bile ilişkisi yokken, Hi-ram Abas'ın istanbul sermaye çevresiyle ilişkisi nasıl başla-mıştı...

Bir istihbaratçı işadamından ne alırdı ve karşılığında ne verirdi?

Hiram Abas, iş dünyasından bilgi mi almıştı, yoksa ken-disini teşkilatta "bir yerlere" getirecek güç mü ?

Işadamlan, tıpkı geleceği parlak siyasilere 'yatırım" yaptık-ları gibi, MiT içinde de bazı personele 'yatırım" yapmış mıdır?..

Görünen o ki, işadamı MiT içindeki güçler savaşında ta-raf olmuyordu.

Halit Narin, Hiram Abas'ın "başdüşmanı" Nuri Gündeş'in de yakın dostuydu. Halit Narin, istanbul MiT Bölge Başkanı Nuri Gündeş'i de ziyaret ediyordu...

Peki, İşadamı Halit Narin ile Hiram Abas'ın ilişkisi ne za-man başlamıştı ?

ilişkinin Hiram Abas teşkilatta görevliyken başladığının kanıtı; Gazeteci Rahmetullah Karakaya'nın kaleme aldığı /ki*teUi'de Biten Babıali* kitabı.

"Yıl 1979. Miüiyefte çalışıyordum. Ali Oğuz MSP istanbul senatörüdür. (...) Kayseri'nin şimdi mahallesi olan Germir köyündendir. Narin Tekstilin sahibi Halit Narin'in köylüsü-dür. Köklü aile dostlukları istanbul'da da sürüyordu. Halit Narin o dönem, Türkiye işveren Sendikaları Konfederasyo-nu, TiSK'in de başkanıydı. Babası Npuıülah Narin'in Fatih Camii'ndeki cenaze namazına Senatör Ali Oğuz'la katıldık. Hatta Turgut Özal'ı da ilk kez orada gördüm.

Ali Oğuz (ortanca damadımız) Abdürrezzak'ın işe girmesi için Halit Narin'den randevu aldı. istanbul'u bilmediği için (Abdürrezzak'la) birlikte Bakırköy Yenimahalle'deki, Narin Mensucat Fabrikası'na gittik. Halit Narin'le randevumuz ol-duğunu söyleyince bizi odaya aldılar, içeride, esmer, "yüzün-den düsen bin parça' misali sert bakışlı biri vardı. Kendimi takdim ettim. Durumu anlattım. Bizi oturttu. Başladı bizim damada ahiret sorulan sormaya. Önce 'Normaldir, işe alı-nan bir insana bazı sorular sormak gerekir' diye düşündüm. Fakat, durum o hale geldi ki, resmen sorguya alındık. Ben, sadece rehber olduğum için tahammül etmeye çalıştım. Mü-dahale etmemek için dişlerimi sıktım. Çünkü bir aksilik ol-saydı, işin sorumlusu ben olurdum...

içeride yarım saatten fazla durduk. Belki de hayatımın en büyük sabrını gösterdim ö gün. Yoksa kapıyı vurup çıkmak, yapmayacağım şey değildi.

Sorular, sorular, sorular... Şaşırtmaca sorular... Tuzak sorular... Damat son derece saygılı, sıkılgan biriydi. Her so-rusuna cevap yetiştirmeye çalıştı. Öyle bir sınavdan geçtik ki, damadın soykütüğü bile ortaya döküldü.

Nihayet sorgu sual bitti. Sonucu bize bildireceğini söyle-yince, büyük bir baskıdan kurtulduk. Kendimizi dışan atıp

rahatladık.

Aradan yıllar geçti... Başbakan Özal'ın Suriye gezisinde bir MiT yetkilisi deşifre oldu.*Hürriyette* fotoğrafını görür görmez tanıdım. Meğer bizi yıllar önce Halit Narin'inodasın-da sorguya çeken kişi MfTçi Hiram Abasmış !.."6

Halit Narin, antikomünişt cephenin başında gelen bir adamdı. .Gözü karaydı; işçi grevlerine ve ücret artışlarına

6 Rahmetullah Karakaya,*ikitelli'de Biten Bab*ıali,Scala Yayıncılık, 1998, s. 107, 108

sert demeçleriyle karşı çıkan Halit Narin birçok çevrenin tep-kisini alıyordu. Muhtemelen ölüm tehditlerine de maruz ka-lıyordu...

Anlaşılıyor ki, bu zor günlerinde İşadamı Halit Narin'in yanında hep Hiram Abas vardı...

"Ah de vefa"... 30 000 liralık aile bütçesine Halit Narin'in katkısı Abaslan rahatlatmıştı..

Halit Narin ile Hiram^^ ilişkisi çok enterasandı.

Uzaktan bakıldığında Hiram Abas işadamı Narin'in koru-ması gibiydi. Ancak Halit Narin, Hiram

Abas'ın evine yeme-ğe gidiyordu, ailece de görüşüyorlardı. Samimiydiler.

Hiram Abas'ın şirkete öyle sık uğradığı yoktu.

Bazen Çınar Oteli'ne gidip arkadaşlarıyla kâğıt oynuyor-du...

ibrahim Tatlıses'in söylediği "Ayağında Kundura" türkü-süne bayılıyordu..

Sık sık istanbul Emniyet Müdürlüğü'nün atış poligonuna gidip ateş ediyordu.

Mehmet Eymür'ün tanıştırdığı, ikinci Şube Müdürü Meh-met Ağar'ın yanına uğrayıp çayını içiyordu. Zaman gelecek karşılıklı silah çekecek kadar birbirlerinden nefret edecekle-rini, o günlerde ikisi de bilmiyordu.

Tüm bunlar Hiram Abas'ın, Narinlerin şirketlerinde hiç iş yapmıyor anlamına da gelmemeli.

Yü 1981.

Halit Narin, sahibi olduğu Marmaris'teki Martı Otel'de, Millî Güvenlik Konseyi Üyesi Kara Kuvvetleri Komutanı Or-general Nurettin Ersin'i ağırlamak istiyordu. Ancak Muğla Valisi Çetin Birmek de Orgeneral Ersin'i bırakmak istemi-yordu.

işadamı Narin ile Vali Birmek tartışırken araya Hiram Abas girdi.

Vali Çetin Birmek Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden sınıf ar-kadaşıydı. Müzik yarışmasında sürekli "yendiği" arkadaşı...

Hiram Abas üniversite arkadaşını ikna etmeyi başardı.

işin trajikomik yanı, bir zamanlar hakkında imzasız mek-tuplar yazılan MiT Müsteşarı Nurettin Ersin'in, "rahat edip, güzel saatler geçirmesi" için "muhalif personeli" Hiram Abas'ın çaba sarf etmesiydi.

Valinin direnmesine rağmen Halit Narin, Orgeneral Er-sin'i otelinde ağırladı. 12 Eylül Darbesi'nin güçlü generali Ersin, bir dönem birlikte çalıştığı bir MiT görevlisinip, işa-damının yanında "koruma" gibi çalışmasından hiç etkilen-medi.

"iltifatlara" rağmen, MiT eski Müsteşarı Ersin, sekiz yıl önceki teşkilat içindeki zor günlerini unutmamıştı, Hiram Abasla, ne 12 Mart'taki mektuplar fırtınasını ne de Halit Na-rin'le ilişkisini konuştu. Tanımamazlıktan gelmişti.

Konsey Üyesi Orgeneral Nurettin Ersin'in ağırlanması için elinden gelen çabayı gösteren Hiram Abas'ın, bazı gaze-tecilerle arası hep iyi oldu. Bu ilişkilerini Halit Narin'e de ta-şıdı. Bazı gazetecilere Marmaris Martı Motel'de ücretsiz tatil olanağı sağladı. Misafirperverliğin bir karşılığı var mıydı ? Kim bilir!..

12 Mart Askerî Darbesi'nin MiT müsteşarı, 12 Eylül Aske-rî Darbesi'nin "kudretli generali"

Nurettin Ersin, her yıl kut-lanan "27 Mayıs BayramTnın kaldırılmasını Millî Güvenlik Konseyi'ne getirecekti. 1960 Ihtilalfnden 21 yıl sonra, 27 Ma-yıs artık tamamen tarihe mal olmuştu...

26 mayıs 1981 tarihinde Anıtkabir'e yürümek isteyen 27 Mayıs'ın bazı Millî Birlik Komitesi üyelerine, Ankara Sı-kıyönetim Komutanlığı izin vermemişti...

Hiram Abas "istihbarat deneyimlerini" işadamı Halit Na-rin'in hizmetine sunarken, MiT de boşdurmuyordu. "Sakın-calı yasaklı" politikacıları takip edip, haklarında rapor hazır-lıyordu. Örnekler çoktu;

"Necmettin Erbakan manavdan bir kilo yeşil elma aldı. Yolda bir tanesini yiyip sapını çöpe attı."

Eski içişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş'in, 6 mayıs 1981 günü eşi ve arkadaşlarıyla Şanlıurfa gezisi de ayrıntı-larıyla rapor ediliyordu. Üstelik Bakan Güneş'in not aldığı özel defterinin fotokopisi çekilip, rapora ek belge olarak su-nuluyordu ! MtTin o günlerde hani hani siyasetçilerin peşinde koş-masının bir nedeni vardı. Millî Güvenlik Konseyi, 17 haziran 1981 tarihinde, 52 numaralı bildirisiyle MİTe emir vermişti:

"Sıkıyönetim komutanlıkları ve MiT Müsteşarlığı, bilhas-sa AP ve CHP mensuplarının 12 Eylül'den evvel olduğu gibi birbirlerini suçlayıp suçlamadıklarını, gazete, mecmua ve di-ğer yayınlardan araştıracaklardır. Bu tür açıklamalara ve yorumlara rastlanırsa. Genelkurmay Başkanhği'na bildirile-cektir."

"Yazar" MiT müsteşarı!

Hiram Abas'ın, işadamı Halit Narin'in peşinde; MtTin de politikacı takibinde olduğu o günlerde, MtTte görev devir teslimi yapıldı.

Teşkilatın yeni "patronu" Korgeneral Burhanettin Biga-lıydı.

MiT Müsteşarı Korgeneral Bülent Türker Adana'ya, 6. Ko-lordu ve Sıkıyönetim Komutanı olarak atanmıştı.

"MtTin yeni patronu" Korgeneral Bigalı; üsteğmen olarak Kore Savaşı'na katılıp Liyakat madalyası almış; "millî güven-lik" konusunda kitaplar yazmış; Kara Kuvvetleri istihbarat başkanlığında bulunmuş, bir komutandı...

ilginç tesadüf; o da bazı MiT müsteşarları gibi Çerkez'di!..

MiT Müsteşarı Bigalı göreve başlayalı yirmi gün olmuştu ki Ankara'da, tüm istihbarat örgütlerinin bir çatı altında toplanması fikri tartışmaya açıldı...

Dönemin Genelkurmay Sıkıyönetim Koordinasyon Baş-kanı Korgeneral Nevzat Bölügiray anlatıyor:

"28 ağustos 1981 tarihinde Türkiye'deki terörün nedenle-ri, önleme yöntemleri ve teşkilat

gereksinmesini inceleyerek bir direktif hazırlanmasına başladık. Bu direktif benim baş-kanlığımda; içişleri Bakanlığı, MGK Genel Sekreterliği, MiT Müsteşarlığı, Genelkurmay istihbarat Başkanlığı ve (Özel Harp Dairesi'nin bağlı olduğu, y.n.) Genelkurmay Hareket Dairesi Başkanlığı temsilcilerinden oluşan bir çalışma gru-bunca hazırlanıyordu. Aylarca süren bu çalışmalar arasında her temsilcinin hazırladıkları bölümleri bana getirmelerini istedim. Hepsi değerli çalışmalar yapmışlardı.

MtTten iki temsilci geliyordu; biri 'komünizm terör örgüt-leri', diğeri ise 'irtica terör örgütleri' ile ilgili bilgiler hazırlıyor-du. Komünizm belgesi onlarca sayfalık geniş bir hazırlığı içe-rirken, irtica belgesi sadece 3-4 sayfayı buluyordu. Bunu gö-rünce birden sinirlenerek görevliye bağırdım. 'Kardeşim Tür-kiye'de irtica tehdidi, bu denli hafif mi ki anlatması birkaç sayfaya sığıyor. Biz burada tehdidin ayrıntılı bir değerlendir-mesini yaptığımızı anlatmıştık. Gerçi MtTin sağ gözü iyi gör-mez, ama siz yine de irtica tehtidini yeniden ve ayrıntılı ola-rak değerlendirmeye çalışın' dedim. Bir hafta sonra geniş bir irtica belgesi önüme geliverdi.

Sonuçta dört parmak kalınlığında terör direktifi hazırla-narak, mart 1982 tarihinde Kenan Evren başkanlığındaki MGK'ya sunuldu. (...) Bu direktifin iki temel, konusu vardı; Temel Öneriler ve Içgüvenlik Komutanlığı.

Içgüvenlik Komutanlığı adını verdiğimiz bir kuruluş çatı-sı altında; Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sahil Koruma, Sivil Savunma Komutanlığı, Psi-kolojik Harp Harekâtı Komutanlığı gibi kuruluşların toplan-masını öneriyorduk.

içişleri Bakanı Selahattin Çetiner, buraya MiT Müsteşar-lığı ile Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü'nün de eklen-mesini talep etti.

Kara Kuvvetleri Komutanı Nurettin Ersin, 'Eskiden politi-kacılar devlet yerine geçtiler. MtTe politika girmiştir, güçsüz kalmıştır ve hâlâ da güçsüzdür. İç istihbaratı Emniyet yap-malı, MtTin iç istihbaratı Emniyete verilmeli. Devlet istihba-ratı MtTte kalmalı. Içgüvenlik Komutanlığı kuruluşu bence uygundur."7

Ancak Millî Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren ve bazı komutanlar öneriye sıcak bakmayınca, çalış-malar durdurulacaktı...

Devlet istihbarat örgütlerinin bir çatı altında toplama önerisinin tozlu raflara kalktığı günlerde, Hiram Abas da ce-za olarak köpeği Efe'yi evin küçük tuvaletine kapattı.

7Emekli Korgeneral Nevzat Bölügiray,*Sokaktaki Asker*în Dönüşü,Tekin Yayınevi, 1991,8.61-66.

Köpeği Efe'nin sert olması için elinden geleni yaptıysa da, köpek aksine o derece uysal olmuştu. Efe'nin eve gelen herkesle samimi olması Hiram Abas'ı çıldırtıyordu. Bu ne-denle zavallı köpeğe sık sık tuvalete kapatma cezası verili-yordu !

Hiram Abas köpek eğitimi konusunda hassastı. Yılışık, sokak köpeklerinden nefret ediyordu.

Bir gün lokantada, istanbul Terörle Mücadele Sube-sfndeki dostlarıyla otururken, gazeteci bir arkadaşının be-yaz kanişinin kendilerini rahatsız etmesine çok sinirlendi. Önce gazeteci

arkadaşını köpeğini alıp götürmesi için ikaz etti ve arkasından ekledi: "Eğer bu iti buradan götürmezsen, ölüsünü götürmek zorunda kalırsın!"

Yedicanlar Lokantası'ndaki herkes bu sözlerin saka oldu-ğunu sanıyor, ancak birkaç dakika sonra patlayan tabanca sesi, Hiram Abas'ın ne kadar ciddi olduğunu gösterdi! Gaze-teci, beyaz kanişinin cansız bedenini Volkswagen otomobili-nin arkasına koyup götürürken, gözyaşlarına hâkim olamı-yordu. Ancak ağzını açıp Hiram Abas'a bir cümle bile söyle-memişti. Biliyordu ki, yıllardır tanıdığı bu adamın sinirlenin-ce gözü hiçbir şey görmüyordu...

Hiram Abas emeklilik günlerinde de çelik yeleğini sürekli giyiyordu. Tabancasını da yanından hiç eksik etmiyordu...

Kıyafetleri ise çoğu zaman spordu; kadife pantolon, uzun balıkçı kazaklar, gömlekler ve mont...

Bazen yürüyüşlerine eski dostları da iştirak ediyordu. Onlara, "serüvenlerini" anlatmaya bayılıyordu: "Bundan iki yü önceydi; Ankara'dan izin alıp istanbul'a çocukları görmeye gelmiştim. Tam apartmana girerken birden evin sağ tarafında iki kişinin silahlarını çektiğini gördüm. Onlar daha ateşe başlamamıştı ki kendimi yere attım, yuvarlana-rak park etmiş arabaları kendime siper ettim. Tabiî bunlar beni vuramadıklarını anladılar ve topuklayıp uzaklaştı-lar..."

Hiram Abas da anı çoktu; fakat Ziverbey Köşkü'nden hiç

bahsetmiyordu...

Ancak MtTteki işkencelerin sadece Ziverbey'le sınırlı ol-madığı daha sonraki yıllarda açığa çıkacaktı...

Evren'in damadıyla dost

Adı Ferdi Tamer.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nde görev yaparken kolunu kay-bettiği için, 1966 yılında üstteğmen rütbesinden emekli olunca yeni adresi MiT oldu.

MiT istanbul Bölge Başkanlığı'nda, sorgu şubesi başkan yardımcısı olarak çalışmaya başladı. Emekli olduğu 1983 yı-lına kadar, "12 Eylül işkencelerine" bizzat tanıklık yaptı.

Askerî darbenin kara günleri ortadan kalkınca, vicdanına uyup bildiklerini basına açıkladı.

Ferdi Tamer'in konuşmasına dönemin MiT istanbul Böl-ge Başkanı Nuri Gündeş neden olmuştu. Gündeş, 3 eylül 1988 tarihinde*Güneş* gazetesine, "Ben şerefli bir insanım ve önemli bir ismim var. Benim zamanımda teşkilatta bir tek kişiye bile işkence yapılmamıştır" dedi.

"Birincisi; 1980-1981 yılında casusluk suçuyla sorgula-nan müstafi Yüzbaşı Muzafferle bağlantılı bulunduğu iddi-asıyla biri doğudan, diğeri Trakya'daM birliklerinden getiri-len iki üstteğmene işkence yapıldı. Sonra da iki üstteğmenin suçsuz olduğu anlaşıldı. Nuri Gündeş tüm bu işkencelere izin vermiştir.

ikincisi, Hasan Erol Aslan adlı kişi, bir kaçakçılık olayıy-la ilgili listede adı geçtiği için sorgulanmak üzere MfTe alın-dı. Ama gözaltına alınan Hasan Erol Aslan, Gölcükteki bir paşanın yaveri binbaşının kardeşiydi. Bu ilişki kaçakçının serbest bırakılması için yeterli görüldü."

Her zaman eleştiri konusu oldu; işadamlarının, özellikle de adı yeraltı dünyasıyla anılan karanlık isimlerin, MiT'e maddî yardımda bulunmaları. Kimse eleştiriden etkilenme-di, bunlar, MiT'in eski binalarını onarttılar, yeni yapılan bi-naların yapımlarını üstlendiler, otomobil bağışladılar vs.

Taraflar, "Ne yapalım devlet ödenek vermiyor" bahanesiy-le açıkladılar bu ilişkileri hep.

Ferdi Tamer her çevrede, hırsızlık ve yolsuzluk iddiaları-nı gündeme getiriyordu. Sonunda iddialar ayyuka çıkınca MiT Müsteşarı Korgeneral Burhanettin Bigalı, iç istihbarat Başkanı Tümgeneral Doğan Solmari'ı soruşturma için görevlendirdi. Ayrıca, Başbakanlık, Adalet Bakanlığı, Maliye ve Gümrük Bakanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığı'ndan oluşan beş kişilik soruşturma komisyonu iki ay araştırma

yaptı.

Bu arada Ferdi Tamer MiT Müsteşarlığı emriyle başka bir

göreve atandı!..

Soruşturmanın "selameti" açısından Ferdi Tamer bir baş-ka yere gönderilmişti, ama şikâyete konu alan Bölge Başka-nı Nuri Gündeş, makamında "unutulmuştu"!.. Soruşturmadan bir sonuç çıkmadı.. Ancak Ferdi Tamer susmamaya kararlıydı. Üstelik bir diğer iddiası ise, Hiram Abas ile Nuri Gündeş çekişmesinin boyutunu gözler önüne seriyordu:

"Doğu Bloku'ndan bir istihbarat yetkilisi Türk Emniye-ti'ne sığındı, istanbul Emniyeti, MiT istanbul Bölgesi'nden yetkili birini istedi. MtTten bir uzman Emniyete gönderildi. Yetkili adamın bir talebiyle döndü. Ajan, 200 OOO Türk lira-sı karşılığında Türkiye'deki tüm yerli ve yabancı ajanların listesini verecekti. Ancak Nuri Gündeş, ajanın kendi ülke-sinde karşılaştığı bir olaya tepki sonucu giriştiği bu pazarlı-ğı, söz konusu ülkenin bir operasyonu olarak değerlendirdi. Yetkili mercileri de bilgilendirmedi. Oysa zayıf bir ihtimal da-hi olsa böyle bir olayda MiT Müsteşarlığı'nın ilgili dairesi ha-berdar edilmeliydi. Edilmedi, çünkü ilgili dairenin (Kontres-pinoaj'ın) başında Hiram Abas vardı."

Ferdi Tamer emekli olunca bu olayı Hiram Abas'a anlattı. Hiram Abas, konuyla ilgili olarak kendisine hiçbir bilginin ulaşmadığını söyledi. Ferdi Tamer, "Durumu acaba Cum-hurbaşkanlığı'na bildirsem mi ?" diye Hiram Abas'a danıştı. Hiram Abas yerinden kalkarak heyecanla, "Tabiî tabiî mut-laka arz etmen gerekir" dedi.

Ferdi Tamer Ankara'ya gidip, Cumhurbaşkanı Kenan Ev-ren'in MtTçi danışmanı Bedri Özdemir'le görüştü. Sözlerinin ispati olan belgeleri tek tek verdi. Bu arada yanlarına Kenan Evren'in MtTçi damadı, aynı zamanda Cumhurbaşkanlığı güvenlik müşaviri olan Erkan Gürvit gelip, belgelere bir gö-zatinca, "Ooo, bu konulan kesinlikle intikal ettiremeyiz" di-yordu.

Sorgu Amiri Ferdi Tamer ne tanığı olduğu işkenceleri ne

de yolsuzlukları Çankaya Köşkü'ne sunamadan istanbul'a geri dönmek zorunda kalıyordu...8

Kenan Evren'in damadı MiT görevlisi Erkan Gürvit o gün meslaktaşı Ferdi Tamer'e nezaketen kötü davranmıştı. An-cak Ferdi Tamer'i Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ne Hiram Abas'ın gönderdiğini bilmiyordu. Eğer bilseydi tavn belki başka türlü olurdu. Çünkü Erkan Gürvit ile Hiram Abas çok samimiydiler...

TKP üyesi damat

Erkan Gürvit, 1971 yılında Kenan Evren'in kızı Senay'la dünya evine girdiğinde, gün gelecek kayınpederinin "darbe lideri" olacağını bilmiyordu.

Gün gelecek, kayınpederi Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ne kurulacak, yanına da "güvenlik müşaviri" olarak kendisini alacaktı.

12 Eylül Askeri Darbesi sonrasında kankoca Gürvitler yurtdışındaki görevlerinden Türkiye'ye dönmüşlerdi.

Şenay Gürvit, MÎT Dış istihbarat Dairesi başkan yardım-cısıydı. Annesi vefat edince, babası Cumhurbaşkanı Kenan Evren'i temsilen yurtdışı gezilerine, "flrst lady" olarak Şenay Gürvit katildi. Muhtemelen bu geziler sırasında yasal olarak MiT'ten izin alıyordu, işin garip tarafı, MiT personeli, ister işinin başında, ister mesai dışında veya tatilde olsun, yap-tıkları her görüşmeyi, bulundukları her ortamı rapor etmek zorundaydılar. Şenay Gürvit, babası Cumhurbaşkanı Ke-nan Evrenle birlikte gittiği dış ülkelerdeki temaslarını rapor ediyor muydu? Şenay Gürvit'le görüşen kral, cumhurbaşka-nı, başbakan ve eşleri, onun bir istihbarat yetkilisi olduğu-nu ve her söyleneni rapor etmek zorunda olduğunu biliyor-lar mıydı ?

8 MiT'teki işkenceleri basına açıklayan Ferdi Tamer 18 aralık 1990 tarihinde, emekli maaşıyetmediği için, yeraltıdünyasınınünlüismi Dündar Kılıç'tan aldığısermayeyle açtı-ğıÜsküdar'daki tüpçüdükkânınınönündeöldürüldü! Suikastı, gazeteleri telefonla araya-rak, "işkenceci Ferdi Tamer'iÜnalan Mahallesi'nde cezalandırdık" diyen TKP/ML TİKKOörgütüüstlendi. Bir gün sonra gazeteleri arayan kişiler saldırıyla TKP/ML TİKKOörgütünün ilgisi olmadığınısöylediler. Ancak olaydan bir hafta sonra,örgütün yayın organlarısuikas-tıüstlendiklerini belirttiler.

Abaslar ve Gürvitler ailece görüşüyorlardı... Gürvit ailesi istanbul'a geldiğinde bir gece mutlaka Hiram Abas'ın evine konuk oluyorlardı...

Cumhurbaşkanı kızı ve damadı olsalar da, arkalarında onlarca koruma bulunsa da, güvenlikleri açısından misafir-likte fazla kalamıyor, genelde kaldıktan Harbiye ya da Fener-bahçe Orduevine'ne gidiyorlardı...

Erkan Gürvit'e, görev yaptığı Cumhurbaşkanlığı Köş-kü'nde ve orduevlerinde hep "Komutanım" diye hitap edili-yordu...9

Türkiye'nin en güvenlikli mekânlarından orduevlerinde Şenay-Erkan Gürvit çifti, "aranan bir kişiyle" rahatlıkla bu-luşup, saatlerce sohbet ediyorlardı...

Kimdi bu güvenlik güçlerinin aradığı kaçak ?

istanbul 1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanhğı'nın, 2 ara-lık 1982 gün ve 1980/3971 sayılı yakalama emri listesinin 267. sırasında bulunan bu kaçağa kimse dokunamıyordu...

ibrahim oğlu, 1948 Malatya doğumlu, Ankara Erzurum Mahallesi, Geçini Sokak 31/8'de oturan sanık, Türkiye Ko-münist Partisi (TKP) üyesi olma iddiasıyla aranıyordu.

Maksut Göksu adındaki bu aranan şahsa kimsenin do-kunamamasının nedeni, onun Cumhurbaşkanı Kenan Ev-ren'in damadı olmasıydı! 10

Evren'in; bir damadı MtT görevlisi, diğeri TKP üyesiydi!

Damatlar, orduevinde buluşup, kayınpederleri sayesinde "Türkiye'nin nasıl kurtulacağını değil, kurtulduğunu" konu-şuyorlardı...

Öğrencilik yıllarında arkadaşlarıyla, 'Türkiye'nin nasıl kurtulacağı" tartışmalarını çoktan unutmuşlardı..

Kayınpederleri de gelecek kuşakların benzer tartışmaları yapmaması için çaba sarf ediyordu o günlerde...

Kod adı"Mihri"

Yüksek Öğretim Kanunu (YÖK), 6 kasım 1981'de yürür-lüğe girdi. Harp Okullan'nın müfredatı da yine değiştirildi. Örneğin, 12 Eylül Darbesi'nden önce, Türk inkılap tarihi, ders kitabında 27 Mayıs 1960 Askerî Harekâtı'na geniş yer verilmekte ve Demokrat Parti yöneticileri sert bir biçimde eleştirilmekteydi. An^ak bu dersten 27 Mayıs bölümü çıka-nlıveriyordu! Tıpkı 27 Mayıs Bayramı'nın kaldırıldığı gibi...

Üniversitelerdeki idarî özerklik kaldırıldı. 1402 sayılı ka-nunla "sakıncalı öğretim üyeleri" üniversiteden uzaklaştırıl-dı. Kimdi bu sakıncalı bilim adamları ?

"Bunları (öğrencileri) asıl kışkırtan ağababaları (öğretim üyeleri) nerede ? Asıl suçlu onlar, neden yakalanmıyorlar ? Bu düşünceyi bizim kafamıza (askerlerin) sokan, MlTin sü-rekli olarak bu yönde verdiği bilgiler ve raporlardı.

5 ocak 1983 tarihinde Genelkurmay ikinci başkanı (Orge-neral Necdet Öztorun) beni çağırarak elime bir dosya verdi.

- Bölügiray, bu dosyada üniversite ve yüksek okullarda-ki sakıncalı öğretim üyelerinin isimleri ve eylemleri var. Bunları sıkıyönetim komutanlıklarına bildirelim ve işlerine son verilmesini isteyelim.

- Yazılı emir olarak mı göndereceğiz ?

- Hayır hayır. Sadece isimleri bir yazı ile bildirelim. Görev-lerine son verilmesini sıkıyönetim komutanlarına ben tele-fonla büdiririm.

- Dosya nereden geldi/ üzerinde resmî bir yazı göremiyo-rum.

- MGK'dan geldi, (Orgeneral Necdet) Üruğ Pasa elden gönderdi, isimleri (MiT) saptamış ve bize göndermişler, uy-gulamasını biz yapacağız."

Durum çok ilginçti. Dosyada 82 öğretim üyesinin adı bulu-nuyordu. Bunlardan sadece üçü irtica, ikisi MHP yanlısıydı.

öğretim görevlisi solcuydu. 8'inin ne olduğu bile belli değildi.

(...) Kuşkusuz görevine son vermede en büyük rolü MiT üstleniyordu. Göreve alınmada yapılması zorunlu güvenlik soruşturmaları MiT ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nden ya-pılıyordu.

"Çoktan rahmetli olmuş bir komutanımızın dul eşi bana başvurdu. Oğluna Ordu Pazan'na giriş kartı çıkarmak isti-yor, ancak verilmiyordu. Nedeni; on yıl önce 1971 yılında SBF de (yasal) bir derneğe üyeymiş!

Başkanlığımıza sivil memur alınacak, MfTten temiz bilgi geldi, Emniyet'ten sakıncalı!"*1l*

Bir anısını da MiT Mersin sorumlusu anlattı Gazeteci ir-fan Taştemur'a; "Ben Mersin'e tayin olduktan sonra, bir gün önüme evrak getirdiler. Bir öğretmenin güvenlik soruştur-masıyla ilgiliydi. Açtım baktım ki benden sordukları, benim-le birlikte Mersin'e tayin olan eşim. Şu işe bakın benim ka-rımı bana soruyorlar, güvenilir mi, güvenilmez mi diye."

Üniversitede okuyan Cengiz Abas'ın "güvenlik soruştur-ması" diye bir sorunu hiçbir zaman olmadı.

Onun sorunu babasıyla üişkilerindeydi. Hiram Abas oğ-lunu kendisi gibi yetiştirmek istiyordu; maço, sert ve serü-venci...

Zaten adını da "Cengiz" koymasının nedeni, ünlü Moğol imparatoru Cengizhan gibi güçlü olması isteğindendi.

Ancak Cengiz Abas, babasına inat annesine benzedi; içe-kapanık, zarif, duygusal, romantik...

Cenan Abas ise tıpkı babasıydı. Atak, maceracı ve silah-lara düşkün!

Fenerbahçe kürek takımındaydı. Kaslarını; hızlı kürek çekmek için değil, iyi tabanca kullanmak için geliştiriyordu. Hiram Abas kızının üzerine titriyordu. Cenan, televizyonda bir dizide küçük bir rol aldı. Kızının "artist olmasına" çok kızacağından, dizinin yayınlandığı gün, Hiram Abas'ın televizyon karşısına geçirmemek için tüm apartman seferber olmuştu.

Fuat Doğu nasıl Alman Nazi Generali Gehlen'den etkilen-

11 N. Bölügiray,*Sokaktaki Askerin D*önüşü,Tekin Yayınevi, 1991, s. 154,159.

misse, Hiram Abas da Fuat Doğu'dan etkilenmişti.

Sıralamanın son halkasında ise, Mehmet Eymür'ün Hi-ram Abas'ı örnek alması var... Gehlen-Fuat Doğu-Hiram Abas-Mehmet Eymür...

Mehmet Eymür, 12 Mart Darbesi'ni yakından yaşamıştı. Ancak 12 Eylül Darbesi'nin "sıcak günlerini" Bulgaristan'da geçirdi. "Mihri" takma adıyla Bulgaristan'daki Türk mafyası-nın içine sızdı!

Bu "içine sızma" konusu Türkiye'de sonraki yıllarda çok tartışılacaktı, istanbul Emniyet Müdürlüğü eski amirlerin-den Ahmet Ateşli, "Mehmet Eymür Türkiye'de yaşadığı pem-be hayatı yeterli bulmamış, yurtdışına görevli gitmiş, görevi-ne ihanet ederek, vatandaşlıktan çıkardan kişiyle beraber gezip dolaşmış, yiyip içmiştir"12diyerek konuya bambaşka bir boyut getirmişti.

Atina'da Hiram Abas'ın başına gelenler, Bulgaristan'da da Mehmet Eymür'ün başına geldi. Yeraltı dünyasının ünlü isimlerinden Dündar Kılıç o tarihlerde Bulgaristan'da bulu-nan "meslektaşı" aynı zamanda eniştesi Oflu ismail'den (Ha-cısüleymanoğlu) duyduklarını şöyle aktaracaktı: "Mehmet Eymür'ü Bulgarlar öldürecekti. Bulgar üst düzey yönetici-lerinden birinin kızına lokantada sarkıntılık yaptı. Daha sonra kızın evine gitmiş, sarkıntılığı uzatmış, Bulgarlar bu-nu öldürmeye karar vermişler. Eymür zannederek, (10 eylül 1982) Yüzbaşı Bora Süerkan'ı öldürdüler."13

Mehmet Eymür'ün Bulgaristan'dan apar topar döndüğü 1982 yılında Hiram Abas, "özel bir görev" aldı ve silahlarını kuşanarak bir kez daha Beyrut'a gitti...

1,5 yıl çalıştığı işadamı Halit Narin'in yanından ayrılmış yine devlet "hizmetine" dönmüştü!..

12*Nokia* dergisi, 28 ağustos 1988.

13İlginçtir; Mehmet Eymür anılarınıkaleme*ald*ığı' Analızadlıkitabında, Bulgaris-tan'daki günlerine sadece iki satır değinmektedir! Niye acaba ? Meraklılar; Mehmet Ey-mür'ün Bulgaristan'daki "maceraları" ve yeraltıdünyasıyla "mücadelesi" için, bu kitap ya-zarlarınınçıkardığı;*Reis, G*ıaaıo nün Türk Tetikçisine Beco, Behçet Cantürk'ün Anılanad-lıkitaplara bakabilirler, (y.n.)

Kod adı "Mehmet Ali"

Beyrut...

Lübnan Havaalanı'nda Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden ar-kadaşı Hiram Abas'ı birden karşısında gören "Harlem Erol", "Vay, Hiramcığım" diye okul arkadaşına sarılmak üzerey-ken, Hiram Abas'tan midesine bir yumruk yiyor, "Sus ulan, burada sakın bir daha ismimi söyleme: benim adım Mehmet

Ali!"

"Harlem Erol" sasırsa da hemen kendine geliyor, öyle ya okul arkadaşı bir MiT görevlisi. O da oyunun bir parçası olu-yor kısa bir süre, "Hey Mehmet Ali nasılsın ?" diyor, sesini de

biraz yükselterek!..

Hiram Abas, 10 yıl önce, 12 Mart Darbesi sırasında yap-tıkları baskınlarda kullandığı "Mehmet Ali" kod adını değiş-tirmemişti...

Yanındaki genç arkadaşı da "Yakup" kod ismi kullanıyor-du. "Yakup" Hiram Abas'a yakın bir meslektaşının emane-tiydi.

iki ay önce...

Tarih 8 ağustos 1982.

iki Asala militanı; Levon Ekmekçiyan ve Zohrap Sar-kisyan Ankara Esenboğa Havaalanı'nı bekleme salonundaki yolcuların üzerine bomba atıp, otomatik silahlarla ateş açtı-lar. Kanlı bilanço: 9 ölü 78 yaralı. Ölenlerden biri de Sarkis-

yan'dı.

Asala artık Türkiye'nin göbeğinde, ülkenin başkentinde eylem yapmaya başlamıştı. Devletin üst zirvesi artık "bir şeyler" yapmak gerektiğine inanıyorlardı...14

Asala eylemleri bitmiyordu. Önce bireysel olarak başla-yan Asala eylemleri artık sistemli, organize bir şekilde yapı-lıyordu.

ilginçti, Asala'run hedeflndeki Dışişleri mensuplarının yüz-de 60'ıMiT görevlisiydi.Şaşırtıcıbir biçimde,özellikle Bey-1424 ekim 1975 tarihinde Büyükelçiİsmail Erezöldürüldüğünde, KGB Türkiye'ye iş-birliğiönerdi. "Batı, Ermeni milliyetçiliğini körüklüyor, bu konu Ermenistan'a sıçrayabilir, ge-lin işbirliği yapalım" dediler. Türkiyeöneriyi ABD'ye götürdü. Yani akıl aldı! Tabi! sonuç çıkmadı, işbirliği yapılamadı.

rufta görev yapan Türk istihbaratçılar Asala'mn hedefiydi.1527 ağustos 1982 tarihinde, Asala eylemlere başladığı 1973 yılından beri Ük kez bir askeri kişiyi hedef almıştı; Türkiye'nin Kanada'daki kıdemli askeri ataşesi öldürüldüğünde, Cum-hurbaşkanı Kenan Evren, Türk hükümeti, Türkiye Cumhu-riyeti'ne açılmış bir savaş olarak gördüğü- bu cinayetleri sona erdirmek için gerekli bütün önlemleri almakta kararlıdır. Bu bağlamda gücümüzü gerekli yerlerde ve gereken zamanlarda kullanmamız doğal karşılanmalıdır" diye demeç.verdi.

işte tam o günlerde Kenan Evrenin damadı MiT görevlisi Erkan Gürvit, Hiram Abas'ın evine misafirliğe gitti.

iki meslektaş Asala eylemlerini konuştular, neler yapıla-cağını tartıştılar.

Hiram Abas "göreve" hazır olduğunu söyledi...

Erkan Gürvit, ağabeyi Hiram Abas'tan aldığı yanıtla An-kara'ya döndü.

Ağustos ayının son günü...

Cumhurbaşkanlığı Güvenlik istihbarat Daire Başkanı Er-kan Gürvit, Ankara Emniyet Müdürü Ünal Erkan, Siyasî Şu-be Müdür Yardımcısı Cevdet Saral'la birlikte Mamak Cezae-vi'ne gitti. Tutuklu bulunan Levon Ekmekçiyan bir günlüğüne almıp Ankara Emniyet Müdürlüğünde yeniden sorgulandı.

"Yeniden" olmasının nedeni, bu kez sorguda Hiram Abas'ın olmasıydı...

Hiram Abas sordu. Asala militanı Ekmekçiyan -belki idam cezasından kurtulurum diye- yanıtladı.16

Hiram Abas özellikle Asala'run Beyrut'taki merkezini öğ-renmeye çalışıyordu, isimler, adresler...

Hiram Abas bütün bilgileri kafasına yazıp, sahte pasa-portla Beyrut'a uçtu...

Yanında kimler vardı ?..

Farklı görüşler var; kitabın yazarlarının görüştüğü iki üst düzey MtT yetkilisi surdan söylüyordu:

15*Aksiyon* dergisi, 16şubat 1996.

16 Levon Ekmekçiyan, 28 ocak 1983 tarihinde Ankara KapalıCezaevi'nde idam edildi.

"Başlarında Hiram Abas olduğu halde ipini koparmış 14 kişi Beyrut'a gitti, Mossad yardımıyla Asala'ya misillemeler-de bulunuldu. Sonra durum ortaya çıktı. Hiram Abas emek-liydi, kendisini orada resmîleştirmek çok zordu. Az kalsın dünyayı ayağa kaldıracak büyük bir skandal yaşanacaktı. Bu işten teşkilat zor sıyrıldı."

Bir başka iddiaya göre ki, -bu iddianın sahibi çok dene-yimli bir gazetecidir- "Beyrut'a iki kişi gitti; Hiram Abas ve binbaşı rütbesiyle Ordu'dan ayrılan emekli bir Özel Harpci. Hiram Abas Beyrut'taki eski ilişkilerini kullanarak, 9 kişi (lejyoner) kiraladı. Eylemi Asala'ya karşı bu 11 kişi yapü. Hi-ram Abas burada yaralandı..."17

Dönemin Günaydın gazetesine göre ise, "Beş kişilik bu-yurucu tim Lübnan'a gönderildi."18

Bir başka deneyimle Gazeteci Yalçın Bayer köşesinde, "1980'in başlarında Ermeni terörü ile dışarıda mücadele eden efsaneleşen 6 kişi vardı. Onlar sahte kahraman değil-lerdi. Liderleri Hiram Abas öldürüldü, diğer üçü eceliyle öl-dü. Kalanlardan biri bugün üst düzey görevde, biri de sivil hayatta..."19diye yazdı.

Sonuç; Asala'ya karşı eylemlerde bulunmak üzere Hiram Abas Beyrut'a gönderilmişti...

Erkan Gürvit yıllar sonra, l mart 1998 tarihinde, Hiram Abas'ın Beyrut'a nasıl gittiğini*Hürriyet* gazetesi Ankara Temsilcisi Gazeteci Sedat Ergin'e anlattı: "Bilindiği üzere 1982 ağustosunda Esenboğa Havaalanı'nda kanlı bir eylem yapılmış, eylemcilerden biri ölü diğeri yaralı ele geçirilmiş ve zannediyorum tem celsede idama mahkûm edilmiş idi. Ka-rardan sonra eylemci Levon Ekmekçiyan, Millî Güvenlik Konseyi'ne müracaat ederek pişman olduğunu, kandırıldığı-nı, her şeyi açıklayacağını belirterek, ölüm cezasının affedil-mesini talep etmiştir.

17İstihbarat servislerinin "adam kiralayıp" kullanmalarıbilinen bir gerçektir.Örneğin, CIA, 8 mart 1985 tarihinde Beyrut'ta, tamamen "yerlilerden" kiraladığıbir ajan gruba,İsla-mîCihat lideri Fadlallah'a patlayıcıdolu otomobille suikast düzenletti. Fadlallah'ın sağkur-tulduğu suikastta, 80 kişiölmüş, 200 kişi yaralanmıştı.

18Günaydın,29ağustos 1982.

19Hürriyet, 27nisan 1999.

Bu müracaat üzerine Ekmekçiyan'la Mamak Cezaevi'nde müteaddit görüşmeler yapılmıştır. Ekmekçiyan'ın vereceği bilgilere çok önem veriyorduk. Zira 1976'dan itibaren örgütlü bir şekilde yurtdışındaki temsilciliklerimize saldıran ve niha-yet Ankara'da da eylem yapan Asala hakkında hemen hemen hiç bilgi sahibi değildik ve ilk kez Asala militanı ele geçmişti.

Bu görüşmelerde Ekmekçiyan Türkiye'deki eylem hazır-llklanyla Beyrut'taki Asala merkezleri ve eğitim yerleri ile il-gili bilgiler vermiştir. Bu bilgiler büyük ölçüde teyide muh-taçtı ve bunların bir şekilde çözülmesi gerekiyordu. O tarih-lerde bölgede MiT'in imkânları yoktu. Dışişleri Bakanhğı'nın ise imkânları çok kısıtlıydı. Beyrut'ta tam bir kargaşa hü-küm sürüyordu, işte bu sırada Ankara'ya her geldiğinde ba-na uğrayan merhum Hiram Abas, bu adresleri bulabileceği-ni belirterek, ısrarla gönüllü olarak gitmek istemiştir.

Sonuç olarak en sağlıklı bilgilerin Hiram Abas tarafından temin edileceği kanaatine varılmış ve Beyrut'a gönderilmiş-tir. Nitekim merhum Hiram Abas bir süre dönmüş, bazı bil-gileri temin etmiş bazılarına ise ulaşamamıştır. Gelen bu son bilgilerle dosya tamamlanmış ve 'Ekmekçiyan'ın Verdiği Bilgiler' adı altında MtTe gönderilmiştir, işte Cumhurbaş-kanlığı'nda yapılan bütün işler budur."

Burada araya girip, sizleri birkaç yıl geriye götürelim:

Asala'ya karşı "aynı yöntemlerle" cevap verilmesi düşün-cesi, 12 Eylül'den daha gerilere, Alparslan Türkeş'in MHP'si-nin de içinde yer aldığı, Başbakan Demirel'in MC hükümet-lerinin ürünüydü:

MiT müsteşarlığı yapan, emekli Orgeneral Hamza Gürgüç anılarında bu olayı anlatıyor:

"Dış memleketlerde diplomatlarımız Ermeni teröristler ta-rafından öldürülmeye başlanınca, 'Biz de öldürelim' düşün-cesi aldı yürüdü. Bu yaklaşım Millî Güvenlik Kurulu'nda da dile getirildi. Birçok işte olduğu gibi bu tür girişimler için de gözlerini MtTe dikenler oldu.

MiT yalnız istihbarata karşı koymada silah kullanmaya yetkili bir teşkilattı. Yurtdışında silah kullanması mümkün olmadığı gibi, bu tür bir eğitimi yoktu. Devletin, MlTten böy-le bir görev beklemesini doğru bulmuyorduk. Bu girişim ister bir devlet teşekkülü, ister özel bir teşkilatla yapılsın, 'dev-let* olmaya yakışmazdı kanısındayım. Aynca diplomatlarımı-za yapılan suikastları arttırabilirdi de. Devletimizin böyle bir işe girişmesinin zaman içinde dünya kamuoyunu aleyhimi-ze çevireceğini hesap etmemek akılsızlık olurdu. Ermeni'nin öldürdüğü Türk, devletimizin memuruydu. Yankısı büyük-tü. Öldürülecek Ermeni böyle miydi?

Bu ve benzeri düşüncelerle MiT'in veya tutulmuş insan-ların bu tür girişimlerine karşı çıkarak, 'Öldür' emrini vere-cek makamların, bu makam ne olursa olsun günün birinde açıklanacağını belirttim. Başbakan Demirel'in ben bu ko-nuşmayı yaparken yüzüme tebessümle baktığını hatırlıyo-rum. MGK'da bu konu bir daha konuşulmadı..."20

Köprünün altından çok sular akmıştı. 'Türk James Bond"u Hiram Abas görev başındaydı.

işte "Mete Bey"

"Mehmet Ali" kod ismini kullanan Hiram Abas Beyrut'a iki kez gitti, ikincisinde sağ kolunun omuza yakın yerinden kurşun yedi. Türk Büyükelçiliği'nde tedavi edildi.

Hiram Abas'ın altı kişilik ekibi vardı. Kendisi ve "Yakup" sivildi. Diğer dördü Özel Harpçi askerdi. Askerlerden biri bu-gün general rütbesinde görev yapıyor!

Beyrut'un ünlü Apart Oteli'nde kalryorlardı. ikişer ikişer dolaşıyorlardı. Yani kompartıman usulü çalışıyorlardı. Gün-düz uyuyup gece "mesai" yapıyorlardı. Ekmekçiyan'ın köyü-ne gidip annesiyle bile görüştüler. Oğlunun idam edilmeye-ceği sözünü verdiler.

Hiram Abas çok iyi Arapça konuşuyordu. Bu özelliği ona başka kapılar da açıyordu. Asala operasyonu için Beyrut'a giden Hiram Abas, Filistinliler ile Mossad arasındaki "esir değişiminin hakemliğini" yapmıştı!

Kendilerini yeraltı dünyasının elemanları olarak göster-mişlerdi, ama istihbaratçı oldukları kısa zamanda kulaktan kulağa yayılmaya başlamıştı.

Asala'nın iki merkezi vardı; Beyrut ve Paris.

20*Aktüel,* 18-24 temmuz 1991.

Hiram Abas, Beyrut ile Paris arasında mekik dokuyordu. Beyrut Elçiliği'nden yeterli yardımı alıyorlardı. Ancak Paris biraz sorun çıkarıyordu. Sonunda Hiram Abas'ın isteği oldu, Paris'e "tanıdık" bir isim atandı f

MiT personeli, yurtdışı görevlerine genellikle; konsolos muavini, ikinci kâtip gibi unvanlarla atanırlar, ilk kez 1982 yılında bir MiT görevlisi Paris'e, müsteşar yardımcısı statü-süyle atandı.

Asala'nın merkezi Paris'e gönderilen bu MiT görevlisinin adı; Metin Olgaç'tı!

ismi anımsamışsınızdır; Metin Olgaç, Hiram Abas'ın Ga-latasaray Kulübü'ndeki boksör arkadaşıydı! Ringe çıkmaya ve pipo içmeye birlikte başlamışlardı...

1967 yılında MlTe girmesini Hiram Abas sağlamıştı.

Müsteşar yardımcısı olarak Paris'e atanmasının nedenini yazmaya gerek yok!

Ancak sorulacak bir soru var; yıllardır basında yazılan, Susurluk Olayı'nda da adı geçen Asala'ya karşı eylemler or-ganize eden, "Mete Bey" kimdi ?

Genellikle Türk istihbarat görevlileri kod isimleri şöyle be-lirtiyorlardı: görevlinin isminin ilk iki harfinden bir başka isim üretiliyordu:

Örneğin; Kâ-mil; Kaan Bey oluyor. Veya Turncay; Turan Bey oluveriyordu!

Biz tersten gidelim; "Mete Beyin gerçek adı neydi ?

Mecit, Metin, Melih, Merdan, Mert, Mehmet, Mesut, Mes-tan, Mevlüt...

Hangisi?..

Önce bir olayı nakledelim:

Yıl 29 kasım 1990.

Yer Ankara, Farabi Sokaktaki Mehmet Eymür'ün özel bürosu.

2000'e Doğrudergisinde Asala'ya karşı yurtdışındaki ka-çak ülkücülerin kullanıldığı haberini yapmıştık.

Mehmet Eymür, ülkücüleri Avrupa'da kullanan MiT gö revlisinin adını vermişti: 'Teşkilat içinde Mete Bey olarak bi-linir, asıl adı Metin Günyol'dur J Teşkilat onlan kullandı, iliş-kiyi Mete Ağabey dedikleri Metin Günyol ile kurdular. Bu konuda Günyol Üe birbirimize girdik. Çünkü bunlar uyuşturu-cu ve yasadışı faaliyetlere kanşmışlardı. Yapılanların yanlış-lığı ve bu insanların kullanılmaması gerektiğini Nurettin Er-sin Paşa'ya yazdı olarak bildirdim."

Mehmet Eymür'e göre "Mete Bey" Metin Günyol'du.

Acaba doğru mu ?

Metin Günyol, 23 eylül 1935 istanbul doğumlu. Haydar-paşa Lisesi'ni bitirdikten sonra, iki yıl istanbul Üniversite-si'nde okuduktan sonra öğrenimini yanda bırakıp Alman-ya'ya gitti. Döndüğünde 30 yaşında, 1965 yılında MtTe gir-di. 1974-1978 yıllan arasında MÎT görevlisi olarak Alman-ya'da bulundu. Burada MHP teşkilatlanyla yakından ilgilen-di ! Bu nedenle tekrar Türkiye'ye döndüğünde, Abdi ipekçi suikastını MiT adına soruşturdu. Mehmet Ali Ağca'yı ilk sor-gulayan ekip içinde yer aldı.

Bir iddiaya göre, iki yühk üniversite tahsili olduğu için, hep ikinci sınıf uzmanlık kadrosunda kaldı, bir türlü terfi edemedi ve 22 mart 1981 tarihinde MtTten ayrıldı.

ikinci bir iddiaya göre ise, MÎTten ayrılmasının nedeni, Asala'ya karşı yapılacak eylemlerde görev) alacaktı, resmî bir görevi olması Türkiye'yi zor durumda sokacağı için emekli edilmiş görünüyordu!

Tura Turizm'ln görevlisi olarak Ispanya-Mayorka Ada-

sı'na gitti.

"ipekçi cinayetini soruşturan MÎT görevlisi, bu soruştur-madan sonra istifa edip, ispanya'nın Mayorka Adası'nda tu-rizm bürosu açıyor. Ağca her nedense, Papa suikastından önce Mayorka Adası'na gidiyor!"21

O tarihlerde Mehmet Ali Ağca'nın Mayorka Adası'nda bu-lunmasını Metin Günyol tesadüf olarak açıkladı.

Metin Günyol Meclis Susurluk Komisyonu'nda şunlan söyledi: "Ben 'Mete Bey' diye karşınıza getlrildim. Basın ku-pürlerini biriktirdim hep, kilit adam 'Mete Bey' diye geçiyor. Demek ki 'Mete Bey' diye biri var. Ama 'Mete Bey' Metin Günyol mudur? işte onu bilmiyorum. Bildiğim ben değilim."

Metin Günyol, 1982'nin ekim ayında tekrar MtTe döndü.

Görünen o ki, Metin Günyol yedi aylık kısa bir görev için teşkilattan ayrılmıştı. Aksini düşünmek biraz saflık olur!..

Ancak bir noktanın altını çizmekte yarar var; Metin Gün-yol, MlTe döndükten sonra Avrupa'da özelikle de Paris'te Asala'ya karşı eylemler yapılmaya başlandı.

Eylemlerin kod adı "Marsilya Operasyonu"ydu...

22 mart 1983... Paris'te Asala lideri Ara Tdranyan'ın oto-suna bomba konulması; (bomba patlamadı).

3 temmuz 1983... Paris'te Ara Toranyan'ın babasının em-lak dükkânına bomba konulması (bomba patlamadı); aynı . gün bir Ermeni kitapçısının bombalanması.

27 temmuz 1983... Fransa/Alfortville Ermeni Kültürevi ve Asala'nın basın bürosunun bombalanması.

28 temmuz 1983... Paris Ermeni Kültürevi ve Radyoe-vi'nin bombalanması;

6 aralık 1983... Paris, Ara Toranyan'ın otosuna ikinci kez bomba konulması; 17 mart 1984... Fransa/Marsilya Erme-ni Gençlik Örgütü binasının bombalanması;

l mayıs 1984... Paris, Henri Papazyan'ın otosuna bomba konulması; (bomba patlamadı).

4 mayıs 1984... Fransa/Alfortville Ermeni Anıtı, Ermeni Gençlik Örgütü binası, spor salonu ve karakol ile itfaiye ara-cının bombalanması.

24 haziran 1984.., Paris, Ermeni Gençlik Yurdu'nun bombalanması.

25 kasım 1984... Fransa/Salle Pieyel, 16 Ermeni örgütü-nün toplantı yaptığı salonun bombalanması.

5 aralık 1985... Paris, Ermeni bir şahsın öldürülmesi.

15 aralık 1985... Fransa Lyon, Hayk Demircioğlu'nun öl-dürülmesi...22

Burada bir yanlışlık yapmayalım, Asala'ya karşı eylemler sadece Fransa'da olmamıştı, ingiltere, Belçika, Hollanda,

22 27 temmuz 1983 tarihinde, BBC televizyonunun "Newsnight" adlıhaber programı-na katılan Dışişleri Bakanıilter Türkmen, programın sunucusu Unda Alexander'ın, "Asa-la'nrn iki merkezi olduğunu bitiyoruz, bunlardan birisi Beyrut'ta diğeri Paris'te Türk gizli ser-vislerinin buralara gönderdiği timlerin, teröristleri elimine etmek için operasyonlar yaptıkla-rıdoğru mu"şeklindeki sorusunuşöyle yanıtlıyordu: "Hayır, biz resmî(devlet) terörüred-dediyoruz ve bu tür eylemlere başvurmuşdeğiliz.*•

nuda Günyol ile birbirimize girdik. Çünkü bunlar uyuşturu-cu ve yasadışı faaliyetlere karışmışlardı. Yapılanların yanlış-lığı ve bu insanların kullanılmaması gerektiğini Nurettin Er-sin Pasa'ya yazdı olarak bildirdim."

Mehmet Eymür'e göre "Mete Bey" Metin Günyol'du.

Acaba doğru mu ?

Metin Günyol, 23 eylül 1935 istanbul doğumlu. Haydar-paşa Lisesi'ni bitirdikten sonra, iki yıl İstanbul Üniversite-si'nde okuduktan sonra öğrenimini yanda bırakıp Alman-ya'ya gitti. Döndüğünde 30 yaşında, 1965 yılında MlTe gir-di. 1974-1978 yıllan arasında MiT görevlisi olarak Alman-ya'da bulundu. Burada MHP teşkilatlanyla yakından ilgilen-di ! Bu nedenle tekrar Türkiye'ye döndüğünde, Abdi ipekçi suikastını MiT adına soruşturdu. Mehmet Ali Ağca'yı ilk sor-gulayan ekip içinde yer aldı.

Bir iddiaya göre, iki yıllık üniversite tahsili olduğu için, hep ikinci sınıf uzmanlık kadrosunda kaldı, bir türlü terfi edemedi ve 22 mart 1981 tarihinde MtTten ayrıldı.

ikinci bir iddiaya göre ise, MlTten ayrılmasının nedeni, Asala'ya karşı yapılacak eylemlerde görev alacaktı, resmî bir görevi olması Türkiye'yi zor durumda sokacağı için emekli edilmiş görünüyordu!

Tura Turizmin görevlisi olarak Ispanya-Mayorka Ada-sı'na gitti.

"ipekçi cinayetini soruşturan MiT görevlisi, bu soruştur-madan sonra istifa edip, ispanya'nın Mayorka Adası'nda tu-rizm bürosu açryor. Ağca her nedense, Papa suikastından önce Mayorka Adası'na gidiyor!"21

O tarihlerde Mehmet Ali Ağca'nın Mayorka Adası'nda bu-lunmasını Metin Günyol tesadüf olarak açıkladı.

Metin Günyol Meclis Susurluk Komisyonu'nda şunlan söyledi: "Ben 'Mete Bey' diye karşınıza getirildim. Basın ku-pürlerim biriktirdim hep, kilit adam 'Mete Bey' diye geçiyor. Demek ki 'Mete Bey' diye biri var. Ama 'Mete Bey' Metin Günyol mudur? işte onu bilmiyorum. Bildiğim ben değilim."

21Uğur Mumcu, "Karanlık Bilmece, Mayorka",*Milliyet, 2*şubat 1992.

Metin Günyol, 1982'nin ekim ayında tekrar MlTe döndü.

Görünen o ki, Metin Günyol yedi aylık kısa bir görev için teşkilattan ayrılmıştı. Aksini düşünmek biraz saflık olur!..

Ancak bir noktanın altını çizmekte yarar var; Metin Gün-yol, MlTe döndükten sonra Avrupa'da özelikle de Paris'te Asala'ya karşı eylemler yapılmaya başlandı.

Eylemlerin kod adı "Marsilya Operasyonu"ydu...

22 mart 1983... Paris'te Asala lideri Ara Töranyan'ın oto-suna bomba konulması; (bomba patlamadı).

3 temmuz 1983... Paris'te Ara Töranyan'ın babasının em-lak dükkânına bomba konulması (bomba patlamadı); aynı gün bir Ermeni kitapçısının bombalanması.

27 temmuz 1983... Fransa/Alfortville Ermeni Kültürevi ve Asala'nın basın bürosunun bombalanması.

28 temmuz 1983... Paris Ermeni Kültürevi ve Radyoe-vi'nin bombalanması;

6 aralık 1983... Paris, Ara Töranyan'ın otosuna ikinci kez bomba konulması; 17 mart 1984... Fransa/Marsilya Erme-ni Gençlik Örgütü binasının bombalanması;

l mayıs 1984... Paris, Henri Papazyan'ın otosuna bomba konulması; (bomba patlamadı).

4 mayıs 1984... Fransa/Alfortville Ermeni Anıtı, Ermeni Gençlik Örgütü binası, spor salonu ve karakol ile itfaiye ara-cının bombalanması.

24 haziran 1984.., Paris, Ermeni Gençlik Yurdu'nun bombalanması.

25 kasım 1984... Fransa/Salle Pieyel, 16 Ermeni örgütü-nün toplantı yaptığı salonun

bombalanması.

5 aralık 1985... Paris, Ermeni bir şahsın öldürülmesi.

15 aralık 1985... Fransa Lyon, Hayk Demircioğlu'nun öl-dürülmesi...22

Burada bir yanlışlık yapmayalım, Asala'ya karşı eylemler sadece Fransa'da olmamıştı, ingiltere, Belçika, Hollanda,

22 27 temmuz 1983 tarihinde, BBC televizyonunun "Newsnight" adlıhaber programı-na katılan Dışişleri Bakanıllter Türkmen, programın sunucusu Unda Alexander'ın, "Asa-la'nın iki merkezi olduğunu biliyoruz, bunlardan birisi Beyrut'ta diğeri Paris'te. Türk gizli ser-vislerinin buralara gönderdiği timlerin, teröristleri elimine etmek için operasyonlar yaptıkla-rıdoğru mu"şeklindeki sorusunu söyle yanıtlıyordu: "Hayır, biz resmî(devlet) terörüred-dediyoruz ve bu tür eylemlere başvurmuşdeğiliz."

Avusturya, Almanya'da da benzer operasyonlar gerçekleşti-rilmişti. Ancak Avrupa'daki eylemler genellikle Paris mer-kezli yapılmıştı.

Operasyonlan gerçekleştiren timler, kompartıman usulü çalışıyordu. Yani herkes kendi birimini biliyordu. Örneğin Hiram Abas'ın altı kişilik ekibini diğerleri bilmiyordu.

Asala'ya karşı yapılan eylemlerde genellikle yurtdışındaki işçiler kullanılmıştı. Özellikle de kesin dönüş yapacak aileler seçiliyordu. Ülkücülerin kullanıldığı iddiası ise hep reklam amacıyla o çevreler tarafından çıkarılmış yalanlardı.

Kullanılan kişiler genellikle resmî kişilerle temas kurmaz-

dı. Yasaktı.

Bütün ülkeler için kuraldı; legal rezistansla kesinlikle il-legal iş yapılmazdı. Ancak silahların ülkeye sokulmasında "diplomatik valizlerin" kullanıldığı da bir gerçekti!

"Dışandan kullanılan ajan kişi, ya millî motifle ya da maddî motifle hareket eder. Hiçbir istihbarat örgütünün bundan başka metodu yoktur. Maddî motifle hareket eden para karşılığı yapar, kimseyi tanımaz, hapse düşerse kendi-ne sahip çıkılmayacağını bilir. Millî motifle hareket eden za-ten gönüllüdür, başına bir aksilik gelse de ülkesini kolay ko-lay satmaz."

Tekrar sorumuza dönelim; Asala'ya karşı eylemleri orga-nize eden "Mete Bey" kimdi?

Acaba, MÎT tarihinde görülmemiş bir kadroyla Paris'e, müsteşar yardımcısı sıfatıyla giden Hiram Abas'ın yakın ar-kadaşı Me-tin Olgaç, bu "Mete Bey"in kim olduğunu bilir mi? Ne ilginç, Asala'nın iki merkez üssünde; Beyrut'ta Hiram Abas; Paris'te Metin Olgaç görevliydi...

"Lübnan'da Türk teröristler"

MiT'in o kadar personeli varken, Beyrut'a Hiram Abas'ın gönderilmesinin nedenleri vardı:

Birincisi Beyrut'u; ikincisi bölgedeki Mossad ilişkilerini

iyi biliyordu!

Asala ve Beyrut'taki Filistin Kurtuluş Örgütü'yle son derece iyi ilişkileri vardı. Bu ittifak Asala'nın da tıpta FKÖ gibi, Mossad'ın "düşman örgütier" sıralamasında yer almasına neden olmuştu. Zaten israil Asala'yı, 1972 Münih Olimpi-yatları Köyü Baskını'nda Filistinli Kara Eylül örgütüyle işbir-liği yaptığını belirleyip kara listesine almıştı.

Asala konusunda Mossad ile MtT işbirliği yapıyordu. Örneğin israil, 4 temmuz 1982 yılında Lübnan'a saldırdı-ğında. Türkiye'ye, "başta Bekaa Vadisi olmak üzere Lüb-nan'daki birçok gerilla kampını basacaklarını, eğer isterse Asala kamplarının bulunduğu yerlerdeki operasyonlara ka-tilabileceğini" bildirdi.

İsrail'in o yıllarda Türkiye'ye Asala konusunda "yardım" etmesinin nedeni vardı. 12 Eylül 1980 Darbesi öncesi, AP Azınlık Hükümeti Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmen, isra-il'le sıcak ilişkileri nedeniyle bakanlıktan gensoruyla düşü-rülmüştü. 12 Eylül Askerî Darbesi'nden sonra da israil'le ilişkiler dondurulmuş, diplomatik ilişkiler en alt düzeye in-dirilmişti. Bunun nedeni İsrail'in, Müslümanların kutsal şehri olan Kudüs'ü başkent ilan etmesiydi...

Türkiye küçük bir grupla, Zahle kenti yakınlarındaki Asala kamplanna yapılan operasyonlara katıldı. Burada il-ginç bir olay meydana geldi; Asala'nın örgüt kayıtları, üyele-ri, tetikçileri, para kaynaklan listeleri de ele geçirildi, ancak Mossad bunu Türkiye'ye vermedi...23

Bu arada İsrail'in Lübnan'daki baskmlan sürerken, Tür-kiye'deki (6 temmuz 1982 tarihli) gazetelerin manşetlerini Mossad "üretimi" haberler süslüyordu:

"İsraillilerin ellerine geçen Türk teröristlerin adlarını açık-lıyoruz..." . "İşte İsrail'in ele geçirdiği 26 Türk terörist." "FKÖ umutsuz bir direniş içinde."

"Kaçak Türk teröristler Şam'da bakkal dükkânı açmış." Asala, Lübnan'daki kamplanna yapılan baskınlarda Tür-kiye'nin de yer aldığını öğrenir öğrenmez, iki militanını; Le-von Ekmekçiyan ve Zohrap Sarkisyan'ı, Esenboğa Havaala-nı'nı bombalamalan için Türkiye'ye gönderdi...

23 Murat Yetkin,*Ate*şHattında Aktif Politika,Alan Yayıncılık, 1992, s. 175 176.

Hiram Abas, 1968-1970 yıllan arasında. Lübnan'da, Mos-sad'la çok iyi ilişkiler geliştirmişti. Özellikle, Filistinliler Tür-kiye'yi dost bilip Beyrut Elçiliğl'yle yakın ilişki içindeydi. Hi-ram Abas bu yakın ilişkiden elde ettiği bilgileri verip, Mos-sad'dan Filistin kamplarındaki Türkler konusunda ayrıntılı istihbarat raporları alıyordu...

Bu istihbarat alışverişinde, 1950'li yıllardan beri Bey-rut'ta silah kaçakçılığı yaptığı iddia edilen, Hiram Abas'ın yakın dosttan Gandur ailesinin de yardımlan var mıydı ?

Beyrut silah kaçakçılarının merkeziydi. Alman, Günther Leinhauser, Ermeni asıllı Amerikalı Sarkis Soghanalian, CIA Albayı Sam Cummings, CIA ajanı Frank Terpil, CIA ajanı Edward

Wilson başta gelen silah kaçakçılanydı.

Asala gibi illegal silahlı örgütün "savaş malzemelerinin" nereden geldiğini kuşkusuz en iyi silah kaçakçılan bilirdi!..

Hiram Abas'ın silah kaçakçılarıyla ilişkisi ne düzeydeydi ?

Gerek CIA ve Mossad'la, gerekse silah kaçakçılanyla. Asala konusunda bilgi alışverişi yaptığı konusunda, "eski meslektaşlarının" kafasında kuşku yoktu...

İsrail 2 500 kişiyi öldürmüş, FKöX?e Asala gibi "düşman unsurlarının" önemli kadrolarını Lübnan'dan atmış, ancak Lübnan'a tam anlamıyla hâkim olamamıştı...

Lübnan'daki vahşetin görüntüleri dünya televizyonların-da gösterilince, birçok ülkede olduğu gibi Türkiye kamuoyu da israil'e tavır aldı.

O güne kadar israil'le ilişkilerini hep gizli yürüten Türki-ye hükümeti de, Filistinlilere karşı yapılan bu vahşet karşı-sında, suskun kalamadı, israil'i kınadı, ilişkilerini dondur-duğunu açıkladı.

israil'in yardımına her zaman olduğu gibi Amerika Birle-şik Devletleri koştu...

28 eylül 1982.

Ankara Esenboğa Havaalanı'nında olağanüstü önlemler göze çarpıyordu. Dışişleri Bakanlığı Protokol Genel Müdürü Akgün Kıcıman son hazırlıktan titizlikle kontrol ediyordu.

Kenya, Fas ve Mısır'a da uğrayan özel uçak, havaalanına indi.

Protokol genel müdürü heyecanla uçağın kapısına yöneldi.

Heyecanlı olmasının iki nedeni vardı. Nedense bu önemli konuğun gelmesi Dışişleri Bakanlığı'nca gizli tutulmuştu. Birkaç Dışişleri bürokratı dışında konuğun Türkiye'ye gele-ceğinden kimsenin haberi yoktu.

Heyecanlı olmasının ikinci nedeni ise, protokol müdürü yaşamında ilk kez bir CIA başkanını görecek olmasıydı...

CIA başkanı 36 saat süren Türkiye gezisinde bir dizi res-mî görüşme yaptı. Başbakan Bülend Ulusu'yla da görüştü.

CIA başkanıyla görüştüğünün duyulmasının ardından Başbakan Ulusu şöyle diyecekti, "Her dost ve müttefik ül-keyle çeşitli konularda işbirliği söz konusudur. Haberalma ve istihbarat konusunda da işbirliği yapılması tabiîdir. Gö-rüşülen konular arasında nelerin olduğunu söylemem mümkün değildir. Konuların devlet istihbaratı ile ilgili oldu-ğu açıktır." • •

C1A, Türkiye'nin, Arapların ve kamuoyunun baskısıyla, israil'e karşı cephe almamasını ve

soğukkanlı tutumundan vazgeçmemesi gerektiğini söylemişti. Sorunu çözeceğini de belirtmişti. CIA; Ortadoğu'da Arap olmayan ve Batı yanlısı iki ülke, Türkiye ile israil'in gizil flörtünün bozulmasını iste-miyordu.

Hiram Abas'ın, Asala operasyonun da kullanılmasının önemli bir nedeni de birkaç yd sonra ortaya çıkacaktı...

Aslında Beyrut'taki Asala baskınlan bir başka istihbarat servisinin "sponsorluğunda" yapılmıştı. Yani Beyrut'a, kim gönderilirse gönderilsin, "Asala'yı yok eden kişi" olarak anı-lacaktı. Üstelik Hiram Abas'ın imajını daha da güçlendirmek için, Beyrut'ta girdiği bir çatışmada yaralandığı da iddia edi-liyordu !..

işin özünde, Hiram Abas sadece bir Ermeni'yi angaje ede-rek, Asala militanlarının gittiği bir kahveye bomba koydur-muştu ! Hepsi buydu.

Ancak amaç, Beyrut'taki "basarının" getirişini bir başka alana taşımaktı. "Aşala'yı yok eden yaralı kahraman" Hirarn Abas, birkaç yıl sonra hangi göreve soyundurulacaktı ?

Beyrut operasyonu yoksa sadece "imaj tazelemek" için mi yapılmıştı?

MiT'in 3. adamı Sabahattin Savaşman'ın, "CIA ajanı" ola-rak yakalanması gibi, sözde Beyrut operasyonu da, MlTe hâkim olmak için ileride kullanılacak stratejik bir taktik miydi?

Yine CIA ajanı!

Emekli Kurmay Albay Sabahattin Savaşman'ın "kaderi-ni", 5 yıl sonra, meslektaşı; emekli Kurmay Albay Turan Çağlar da paylaşacaktı...

Turan Çağlar, 16 mart 1983'te, eşinin ifadesine göre, "bir operasyon için bilgisine başvurulmak üzere" İstanbul'daki evinden alındı. Nuri Gündeş başkanlığını yaptığı MiT istan-bul Bölge Başkanlığı'nda 20 gün sorgulandıktan sonra, TCK'nın 133'üncü maddesi uyarınca casusluk suçlamasıyla Genelkurmay Askerî Mahkemesi'nde yargılanmak üzere An-kara'ya gönderildi, iddianamede. ABD'li diplomat William Philips'e güncel haberleri değerlendirme notlan verdiği yazı-lıydı. Alışveriş fotoğraflanmış, notlar ele geçmişti. Komployla karşı karşıya olduğunu söyleyen Turan Çağlar, hapisten ba-zı gazetecilere hayatının tehlikede olduğunu*yazdı.24*

Konuyu fazla dağıtmadan buraya bir olayı aktarmak ge-rekiyor. Çünkü casusluk tanımı, görünen o ki Türkiye'de "göreceli" bir kavram.

12 Eylül Darbesi'ntn TRT Genel Müdürü Doğan Kasaroğ-lu, 12 Mart Darbesi'nin TRT Genel Müdürü Korgeneral Mu-sa Ogün'e, yemek yedikleri bir sırada Ankara Milka Restau-rant'ta bir anısını anlatıyor:

"Şimdi size bir sır vereceğim. Onu dinleyin; biliyorsunuz siyasete bulaşmadan önce StSAVın genel koordinatörü idim. 1982'de Anayasa taslağının açıklanacağı günlerde CIA'nın Türkiye'deki görevli adamı Paul Henze, vakfa geldi. Bizden, Anayasa taslağını istedi. Acele ediyordu. Danışma Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanı Prof. Orhan Aldıkaçtı, SÎSAV yönetim kurulu

üyesi olduğu için hemen ondan bir taslak istettik. Taslak geldi, CIA görevlisi Amerikalıya ver-dik. Adam baştan sona şöyle bir göz gezdirdi. Sonra arka sayfaya takılıp, 'Bunlar olmamalıydı' dedi. Adeta sinirlendi. Takıldığı maddeler, eski siyasîlere yasaklar getiren madde-lerdi."25

Peki Turan Çağlar Amerikalıya ne tür bilgiler belgeler ver-mişti ? Bu konuda hiçbir bilgi yok! Nuri Gündeş, Turan Çağ-lar'ın haklarındaki bilgiyi nereden bulup*Aydınlık* gazetesine verdiğini röportajında söylüyor: "Turan Çağlar çok iyi bir ar-şivci. Gazetelerden derlediklerini dosya haline getiriyor. Hi-ram Abas ile ilgili*Aydınlıkta* verdikleri de gazete haberleriydi."

Ahlakî yönü ayn; herhangi bir Türkiye Cumhuriyeti va-, tandaşı, açık istihbaratı, yani gazete ve dergilerden kestiği kupürleri derleyip, dosya haline getirip, bir Amerikalıya ve-rirse casusluk mu yapmış olur ? Üstelik bunun karşılığında para da alırsa suç islemiş olur mu ? Ya da Türkiye'deki ge-lişmeler konusunda bir Amerikalıya siyasî analizler, değer-lendirmeler yaparsa, casusluk, vatana ihanet gibi çok ağır bir suçlamayla kendisini hâkim karşısında bulur mu ? Yani bu işin cezaî bir müeyyidesi var mı ?

Soruların yanıtlarını birkaç sayfa erteleyip, biz tekrar kal-dığımız yerden Turan Çağlar olayına devam edelim:

"Casus değil, Amerikan sempatizanıyım, fakat bu husus hiçbir zaman memleket sevgisi üzerine çıkamaz, çıkmamış-tı." Duruşmaları sırasında bu sözlerle casusluk iddialarını reddeden Turan Çağlar'ın avukatı Yüksel Özdemir, savun-masında müvekkilinin casuslukla değil, ancak*zaman* aşı-mına uğramış bir dolandırıcılıkla suçlanabileceğini belirtti. Avukat Özdemir, "Lakabı sarhoş olan Amerikalı, müvekki-limden yazılı mütalaa isteyince ve para teklif edince, Ameri-25 Hulusi Turgut,*12 Eylül Partileri,* ABC Ajansı Yayınları, 1986, s. 41.

kalıyı dolandırmayı düşünmüş ve TCK'nın 503. maddesini oluşturan dolandırıcılık olayının bütün koşullarını gerçek-leştirmiştir" dedi.

Başta başbakanlık yapmış Tansu Çiller olmak üzere Tür-kiye'de birçok siyasetçi, akademisyen, ABD Büyükelçiliği'ne, Türkiye'yle ilgili değerlendirmeler, analizler içeren raporlar yazıp vermişlerdi.

Peki niye emekli bir kurmay albay en ağır iddia, casusluk ithamıyla kamuoyu önünde suçlu duruma sokuluyordu ?

"Mesleği" konusunda hayli tartışmalar yapılan Amerikalı bir kadınla, birkaç yıl aynı evi paylasan üst düzey bir MiT yönetici, neden soruşturma bile geçirmezken, emekli bir kurmay albay yaşamına mal olacak bir iddiayla kamuoyu karşısına çıkarılmıştı?

Bu ne acımasız bir "kan davasıydı?"

Sonuçta 15 yıla kadar hapsi istenen Turan Çağlar tutuk-lu bulunduğu Mamak Askeri Cezaevi'nde, 29 temmuz 1983 tarihinde öldü. GATA'nın otopsi raporuna göre, ölüm nede-ni enfarktüstü.

Turan Çağlar, kalbi için gerekli ilaçlan almamıştı...

Nuri Gündeş'in inanılmaz hırsı

Kitabın önceki sayfalarında Turan Çaglar'ın kimliği konu-sunda az çok ipucu yakalamışsınızdır; Türk Silahlı Kuvvet-leri içinde 27 Mayıs 1960 Askeri Hareketi'nden önceki cun-talar içinde yer almış bir subaydı.

"ihtilal amacına ulaşmadı" deyip başkaldıran subaylar içinde yine o vardı. Kurmay Albay Talat Aydemir'in iki ihtilal girişiminde de ismini görüyoruz. Ordu içinde etkili bir isim ki emekli olduktan sonra Sabancı Grubu kendisini bünyesi-ne aldı.

GazetecÜerle ilişkileri iyiydi.

MiT içinde taraftı. Bir dönem MtT istanbul bölge baş-kanlığı yapan Turan Denizle sınıf arkadaşlığının ötesinde çok yakındılar. Nuri Gündeş ve Hiram Abas ekiplerine kar-şıydılar. Turan Çaglar'ın özelliklerini sıraladıktan sonra soralım: Turan Çağlar, öldü mü, öldürüldü mü, yoksa intihar mı etti?

Cezaevinde bulunduğu gazetecilere, "öldürülme tehlike-sinden" bahsetmişti. Demek ki Turan Çağlar, basma gele-cekleri önceden tahmin etmişti.

Yıllar sonra Meclis Susurluk Komisyonu'na ifade veren Nuri Gündeş önemli bir ayrıntıyı ele veriyor: "Kalp hastasıy-dı. Mutlaka ilaçlarını alması gerekiyordu. İstanbul'da sorgu sürecince ilaç almasını kendisine biz hatırlatıyorduk. Anka-ra'ya gönderdiğimizde de yetkilileri uyardık, 'Aman bu adam ilacını alması lazım, yoksa ölür' diye."26

Nuri Gündeş'in sözlerine bakılırsa, "sakınan göze çöp batmıştı!"

Nuri Gündeş, 1976-1984 yıllan arasında istanbul MiT bölge başkanlığı görevinde bulundu. Bu sırada Turan Çağlar birkaç kez MtT elemanlan tarafından kaçırılıp taciz edildi.

Aktüeldergisinin iddiasına göre, gazeteci dostu Nimet Ar-zık'la birlikte suikasttan kurtuldu.27

Nuri Gündeş'in, adını*Aydınlık* gazetesine veren Turan Çağlar'ı susturmak için, bazı tertipler içine girdiğini düşün-mek haksızlık olur!..

Zaten kendisi de o olaylardan sonra Turan Çağlarla iliş-kisini bakın nasıl anlatıyor:

"Soru:

- Teşkilata zarar verdiğini belirttiğiniz bir insanın peşini bıraktığınızı. 1983'e kadar onunla uğraşmadığınızı söylüyor-sunuz. Neden?

Nuri Gündeş:

- Bir mektupla bizden özür diledi. O günden sonra da bi-ze karşı faaliyeti olmadı. Zaten bizi,

MiT müsteşarına. Baş-bakan Ecevit'e şikâyet etmişti. Kasaya belgeler koyup başı-na bir şey gelirse sorumlu olacağımızı söyledi. Peşini bırak-tık. Başına taş düşse sorumlusu biz olacaktık. Koruduk bi-

26Nuri Gündeş, Meclis Susurluk Komisyonuİfadesi, s. 1171.

27Aktüel,say< 346, 28 mart-1 nisan 1998.

le diyebilirim. Kontrespiyonaj zanlısı olarak karşımıza çıka-na kadar da görüşmedik.

- Çağlar'ın 12 Mart'ta istanbul MÎT başkanı olan Turan Deniz'in kuryesi olduğu, Turan Deniz'in o dönemle ilgili adı-nı aklamak için böyle bir operasyona giriştiği söyleniyor. Ne dersiniz?

- Sınıf arkadaşı ve dosttular, ikisi de hava muhabere su-bayıydı. 197 l'e kadar istanbul'da Turan Deniz'e yardımcılık yaptım. 1976'da başkan olarak geri döndüğümde beni çok övmüş bir insan için, bana husumeti olduğunu düşünmek istemiyorum."28

Sonra MiT istanbul teşkilatı, tesadüf eseri Turan Çağ-lar'ın ajan olduğunu keşfediyor!

Amerikalıya bilgi sızdırırken yakalanması da ilginçti: "Bağlantıda olduğu Amerikalı ajan ile yaptığı telefon görüş-melerinde kendisini 'John' diye tanıtır. CIA görevlisinin tele-fonları MtT tarafından dinlenmektedir. Bir Türk'ün Ameri-kalılara kendisini başka bir adla tanıtmasından kuşku du-yarak yola çıkan MiT elemanları araştırmalarını derinleştir-diklerinde karşılarında Turan Çağlar'ı bulurlar."29

Buradan şu sonuç çıkıyor; MiT, Türkiye'deki CIA ajanla-rının telefonlarını dinliyor!

Telefonlarının dinlendiğim, hem CIA ajanı hem de Turan Çağlar biliyor ki, takma isim kullanıyorlar.

Sonra da CIA ajanı ile Turan Çağlar adım adım izleniyor ve yakalanıyorlar...

Ne acî^CIA, Türkiye gibi bölgesel açıdan oldukça strate-jik bir konumda bulunan bir yere "çaylak ajanlarını" gönde-riyor!

Türk Silahlan Kuvvetleri içinde ihtilal girişimlerinde önemli görevler alan bir kurmay subay, bu kadar basit bir istihbarî operasyon sonucu yakalamveriyor!..

Her neyse!

Nuri Gündeş röportajına devam edelim:

"- Casusluk suçlamasından önce de Turan Çağlar'ın de-falarca kaçırıldığı, sorgulandığı, hatta dövüldüğü söyleniyor. - Kötü muamele hiç yapılmamıştır. Kaçırıldığını iddia et-tiği süreçle kontrespiyonaj zanlısı olduğu süreç farklıdır. Mektup, Batılı bir ülke adına haber derleme suçuyla sorgu-lanıp yargılanmasına başlandığı süreçle ilgilidir.

- Aydınük'taki yazı dizisi sırasında ne oldu ?

- Bu MİTi ve Ordu'yu hedef alan bir yazı dizişiydi. Kişisel kanaatıma göre güçlü bir Batılı gizli servisin 12 Mart döne-minde görev alan kişileri hedef alarak alt ve üst kademe ara-sına nifak sokma girişimiydi. Aydınlıkla ilişkisi tespit edilmiş-tir. Bana bir mektup yazmış ve hiçbir ilgisinin olmadığını söy-lemiştir. Sözüne itibar edilip hakkında işlem yapılmamıştır.

- Çağlar'ın gazete kapısında adamlannızca yakalanıp, Belgrad Ormam'nda dövüldükten sonra yanınıza getirildiği söyleniyor.

- 15 ağustos 1978'de gazetede ismimin çıkacağını haber aldım. Ayrıntılarını hatırlamıyorum, Çağlar'ı getirdiler. Ken-| dişine, bahsedilen dönemde yurtdışında görevli olduğumu , hatırlattım. Neden beni sorumlu tuttuğunu sordum, ihti-yarlık' dedi. Yanımdan aradı. Yanlışlık olmuş, Nuri Bey o dönemde yurtdışındaymış' dedi. Baskıya girildiğini söyle-mişler. 'Eyvah' dedi, gitti; bir daha da görmedik.

- Kontrespiyonaj olayı nasıl ortaya çıktı ?

- Askeri sırların bir Batılı servis mensubuna istanbul'da / Verilmesi olayıdır. Suçüstü, alışveriş anında yakalanmıştır. |; Sorgusunda her şeyi, biz sormadan anlattı. 'Her şeyimizi bi-liyorlar, bunu da bilseler ne olur' diye yaklaşıyordu konuya.

-Ailesi soruşturma için evden alınıp götürüldüğünü söy-|: lüyor. Siz, 'Suçüstü yakalandı' diyorsunuz. Sabahattin Sa-vaşman olayında suçüstü vakasının tüm ayrıntıları, satılan •('belgenin niteliği biliniyor. Çağlar olayında ise meçhul...

'- Biz bunları açıklama yetkisine sahip değildik. Ankara e düşündü bilemiyorum.

- Ailesi istanbul'daki sorgu döneminde telefonla konuş-jftuklannda, yüz yüze görüştüklerinde Çağlar'ın endişeli ol-madiğim, normal davrandığını söylüyor. Ankara'ya gönderil-|] diğinde ise bir komployla karşı karşıya olduğunu, hatta öl-i'idürüleceğini söylemiş.

- Ona televizyonlu özel bir oda verdik. Başına bir şey gel-| jnesin diye doktor gözetiminde tuttuk. Her aksam doktorla videoya kaydettik. Kalp hastasıydı, ilacını almasını bile hatır-latıyorduk, istanbul'daki sorgusu bittiğinde Şenkal (Atasa-gun), evine götürüp ailesiyle görüştürmeyi düşündü. Ailesi-ni MtTe çağırmaya karar verdik. Mavi odamızda buluşup hasret giderdiler. Sorgu odasına sadece bir kez, son gün gir-dim. Amerikalılara yazdığı mektubu hatırlatıp onun söyledi-ği gibi oyunu kurallarına göre oynamamız gerektiğini, onun kaybedip bizim kazandığımızı söyledim. Ayrılırken yanakla-rından öptüm. Sonra yargılanmak üzere Ankara'ya gönder-dik, istanbul'da şikâyeti olan adam Ankara'dan bu mektubu yazmaz."

Nuri Gündeş, 15 yıl sonra. Turan Çağlar'ın Mamak Aske-ri Cezaevi'nden kendisine yazdığı mektubu medyaya verdi. Mektubun yazılış tarihi; 17 nisan 1983. "Aziz kardeşim Gündeş" diye başlayan mektup şöyle de-vam ediyordu:

"Sana bu mektubu 16 Mart 1983 tarihine kadar olanlara bir çizik atarak yazıyorum. Sizde, hatta şeref misafiri olarak değerlendirebileceğim kaldığım 15 gün içinde, en başta sağlı-ğımı düşünerek

yaptığınız ikram kadar her türlü hüsnü kabu-lü candan ve minnet dolu teşekkürlerimle mukabele etmek is-terim. Sözlerimde katiyen bir dalkavukluk veya Osmanlı mü-railiği olamaz, ama MtTe bu elemanlar yetkili olarak 20 sene evvel gelselerdi, Türkiye'de ne 12 Mart ve ne de 12 Eylül olur-du, isimlerini bilmediğim için sorgumu yaparken, benim sevgi ve saygımı kazanan iki değerli arkadaşıma veda mektubumu yazmak isterdim. Hepinizin gözlerinden öperim. Milyonda bir dahi muğberliğim yoktur bunu bilhassa bilmenizi isterim.

imza

Turan Çağlar

Mamak Askerî Tutukevi

B Blok Subay Koğuşu,

ANKARA"

Nuri Gündeş'in kişiliği konusunda ipuçları bulunan rö portaja devam edelim.

"- 17 nisan 1983 tarihini taşıyan bir mektubu neden bu-gün açıklıyorsunuz?

- içeriği açısından bugünkü koşullara uygun bulduğum | için. Çağlar, mektupta istanbul'da, MlTte sorguda bulun-• düğü günlerde şeref misafiri muamelesi gördüğünü, sağhğı-; na özen gösterildiğini belirtiyor. Tarafımdan sorgu için gö-revlendirilen iki Kontrespiyonaj uzmanı hakkında 'Bu eler i manlar yetkili olarak yönetime gelseydi ne 12 Mart ne de 12 Eylül olurdu. İsimlerini bilmediğim, sorgum sırasında sevgi-mi ve saygımı kazanan bu iki değerli arkadaşıma da veda mektubu yazmak isterdim' diyor. Bu iki kişiden biri bugün MiT müsteşarı olan Sayın Şenkal Atasagun'dur. Diğeri ise 52 yaşında, yaş sınırından emekliye sevk edilmiştir. Zanlı da olsa Çağlar niteliklerine sahip bir insanın değerlendirmesi önemlidir. Yani teşkilat içinden yetişmiş Şenkal Atasagun gibi bir kişinin MtTin başına geçmesi bir şanstır; şans iyi de-ğerlendirilmeli.30

- 'Şans'm iyi değerlendirilemeyeceği yolunda endişelere mi sahipsiniz ?

- Evet. Göreve yeni gelmiş birinin icraatını beklemeden değerlendirmeler yapılıyor. Fikri Sağlar MÎTin lağvedilmesi-ni istiyor. Personel Daire Başkanlığı dahil üst seviyede bir-çok görev ifa ettiğim için biliyorum, MiT personeli böyle yak-laşımlardan rencide olur, çalışma arzulan körelir.

- Bir parlamenterin "MiT lağvedilmeir görüşü neden sizi böyle bir mektubu açıklamaya zorladı ?

3012şubat 1998 tarihinde MiT Müsteşarlığı'na atananŞenkal Atasagun, "Fransa ekolündendi r Galatasaray Lisesi'ni bitirip, iki yıl Fransa'da kaldıktan sonra dönüp Siyasal Bilgiler Fakûltesl'ni bitirdi ve 1967 yılında MiT'e girdi. Girmesinde babasıemekli General Sahabettin Atasagun'un katkısıvardı. Fuat Doğu ve Hiram Abas ekolündendi. "İstihbarat-çılığı,çömezlikten getir götûrûnden başlayaraköğrenecekti Hiram Abas'ın yanında."*(Ak-t*üel,"Flaş", sayı346,1998.) Uzun yıllar Kontrespiyonaj Bölümü'nde Sovyetler Masası'na baktı. MİTİstanbul bölge başkanlığı, Brüksel'de dışgörevden geldikten sonra 1994-1997 operasyonel daire başkanlığınıyaptı. Londra'ya "kızak" göreve gönderildi. Sonra MİT müs-teşarlığıkoltuğuna oturdu.

(Not: MiT'inönemli isimleri nedense hep "Fransa ekolünden l"Şenkal Atasagun'danönce, 9 kasım 1992-11şubat 1998 tarihleri arasında MİT koltuğunda oturan Sönmez Kok-sal da, Hiram Abas gibi Saint-Joseph mezunuydu. Nuri Gündeşde anadili gitt Fransızca konuşuyordu t)

- Nedenini biraz önce söyledim. Aynca Şenkal Atasa-gun'la birlikte sorgu yapan diğer elemanımız yaş sının nede-niyle emekli olmuştu. 52 yaşında emeklilik zorunluluğu bir gizli serviste olmamalı, istihbaratçı şarap gibi eskidikçe değerlenir. Istihbaratçılık usta-çırak ilişkisiyle öğrenilir. Ustayı emekli edip genç yetiştiremezsiniz. Kaydırma gerekryorsa, Yaş Haddi Kararnamesi yerine 2937 sayılı kanunun 19'un-cu maddesince başka bir birime atanabilirler. Başbakan da-nışmanlığım döneminde yaş haddi taslağı incelemem için verildi. Doğru olmadığını belirttim. Bu ve benzeri konularda-ki görüşlerim dikkate alınmadı. Ben de istifa ettim."

Özetle, Nuri Gündeş, bu mektubu medyaya vererek önce MiT Müsteşarı Şenkal Atasagun'un imajını güçlendiriyor. Ardından da, yaşın önemli olmadığını her türlü göreve hazır olduğunu ima ediyor. Bunun içinde yıllar önce vefat etmiş emekli bir kurmay subayın özel mektubunu kullanmaktan da rahatsızlık duymuyor...

Bu ne meslek hırsı, anlaşılır gibi değil!

Emekli Kurmay Albay Turan Çağlar "Amerikalılara bilgi satarken yakalandığı" günlerde, Turgut Özal, kuracağı siya-sî parti için nabız yoklamak amacıyla Amerika'ya gitti. Endi-şeliydi, Millî Güvenlik Konseyi'nin parti kurmasına izin verip vermeyeceğini tahmin edemiyordu.

Katıldığı Uluslararası Stratejik Araştırmalar Merkezi'nde-ki (CSlS) toplantıda ilginç konuklar vardı; çoğu Türkiye'de büyükelçilik yapmış CIA'nın önemli isimleri; Robert Com-mer, George McGhee, Parker Hart, William Macomber ve CIA eski başkanı William Colby.

Ulusal Güvenlik Konseyi'nden de isimler vardı: Geoflirey Kemp, Dermiş Blair, James Rentschler. ABD Dışişleri Türk Masası'ndan Larry Benedict ve Ed Dillory. Pentagon adına ise Yarbay Ken Hamilton ve Dvvight Beach katılmıştı.31

Washington, New York, Houston arasında mekik doku-yan Özal, Dünya Bankası ve IMF yetkilileriyle de görüşme-lerde bulundu...

Döndü, partisini kurdu. Anavatan Partisi "veto" yemedi.

ismet inönü'nün oğlu Erdal inönü'nün veto edildiği sıkı bir elemeden nasıl olduysa kurtuluvermişti!..

Emekli Korgeneral Nevzat Bölügiray, MiT'ten emekli olan general arkadaşına eylül 1992 tarihinde soruyor; "MiT yal-nız solcular hakkında mı rapor verir ? Bakın Sayın Evren ko-nuşmalarında • anılarında, 'Özal'ın Nakşibendî tarikatın-dan olduğunu bilseydim kesinlikle seçimlere girmesine izin vermezdim' diyor. MlTten gönderilen Sayın Erdal inönü ile ilgili -veto edilmesine neden olan- rakoru gördüm; ama Sa-yın Özal hakkında bir belge görmedim. Özal'ın irtica ile iliş-kilerini, o zaman Sayın Evren'e bildirmediniz mi ?"

MlTten emekli general; "Nasıl olur ? Ben Özal hakkında da bilgi verdiğimizi anımsıyorum. Özal'ın Nakşibendî tarika-ti ve irtica ile ilişkilerini anlatan 15 sayfalık bir raporu Millî Güvenlik Konseyi'ne gönderdik" diye yanıtlıyordu meslekta-şının sorusunu.32

Veto edilmemesinde, vetoların açıklanacağı tarihten bir gün önce, 22 haziran 1983 tarihinde Türkiye'ye gelerek Ke-nan Evrenle görüşen ABD eski dışişleri bakanı Henry Kis-singer'in, bir etkisi var mıydı ?..

Genelkurmay'da özel bir toplantı

Türkiye, "yeşil tonlu yeni elbisesini" giymeye hazırlanıyor-du...

27 Mayıs Anayasası Türkiye'ye "bol gelmişti!" Öyle deni-yordu...

Yeni Anayasa yüzde 91,3 oy yüzdesiyle kabul edildi.

Kenan Evren cumhurbaşkanı oldu... , Eski politikacılara l O yıl yasak getirildi...

Askerler yönetimi tekrar sivillere bırakmaya hazırlanıyor-du. Ancak devir teslimden önce devletin bazı kurumlarında değişiklik yapmak istiyorlardı.

23 aralık 1982.

Genelkurmay ikinci Başkanı Orgeneral Necdet Özto-run'un odasında, MiT Müsteşarı Burhanettin Bigalı, MiT Müsteşar Yardımcısı Tümgeneral Doğan Solman, MiT Daire Başkanı Galip Tuğcu, Emniyet Genel Müdürü Fahri Görgü-lü, Genelkurmay istihbarat Başkanı Korgeneral irfan Tınaz, Sıkıyönetim Koordinasyon Başkanı Korgeneral Nevzat Bölü-giray ve yardımcı personellerin katıldığı bir toplantı yapılıyor.

Toplantının gündemi: kaçakçılık-terör ilişkisinin sahibi-nin bulunmadığı ve bu çok önemli konuya el atacak bir so-rumlu bulunması ve devreye MlTin de girmesi.

İlk sözü Orgeneral Öztorun aldı:

"Dünyanın kanaati bizim kaçakçılıkla mücadelemizin ye-tersiz olduğu ve ilgisiz olduğumuz yönündedir. Bu nedenle Ankara 4. Kolordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı'nda özel bir mahkeme ve ekip oluşturuldu. Aynca (OLA ajanı, y.n.) C. Sterling ve (Uğur) Mumcu gibi özel çalışan yazarlar da var. Yakalananlara ait belgeler yanm yamalak olduğu için mah-keme adamları bırakıyor. Bu iş yalnız Emniyet ile yürümez. MiT de bu ise girmeli. Zaten yasaya göre bütün bilgilerin MtTe verilmesi gerekiyor. Kaçakçılık istihbaratını Genelkur-may istihbarat Başkanlığı kompütürüne yüklemeli."

MtT Müsteşarı Bigalı:

"Komutanım biliyorsunuz kaçakçılık konusu MiT Yasa-sı'nda yok. Bu nedenle bizim kaçakçılık ile ilgili hiçbir çalış-mamız da bulunmuyor."

Emniyet Genel Müdürü Görgülü:

"Kaçakçılıkla herkes uğraştığı için hiç kimse bir şey yapa-mıyor. Yönlendirecek bir merkez lazım. Halen Emniyet Ge-nel Müdürlüğü'nde bulunan başkanlık bir istihbarat örgü-tüdür ve bunun operasyon yapma yetkisi yoktur."

Devlet yeniden yapılanıyor

Bu toplantıyı 6 mart 1983 tarihinde benzeri takip etti.

Toplantılar sonucunda: 6 haziran 1983 tarihinde MlTte, Kontrespiyonaj Daire Başkanlığı bünyesinde Kaçakçılık Şu-besi kuruldu.

Kaçakçılık Şubesi'nin başına Mehmet Eymür getirildi. Bulgaristan'dan apar topar döndükten sonra Mardin MiT bölge müdürlüğüne atanan Mehmet Eymür burada başta Yarbay Veli Küçük olmak üzere askerlerle yakın diyalog kur-muştu...

Aslında MlTte sadece yeni bir şube kurulmamıştı, teşki-lat yeni bir yapılanmaya gidiyordu. 1965 yılında sivil parlamentonun ürünü olan 644 sayılı yasanın aksine, beş gene-ralden oluşan Millî Güvenlik Konseyi tarafından çıkarılan 2937 sayılı kanunla MlTin üstüne peçe örtüldü.

Yeni yasa MlTte neleri değiştirdi:

Millî Emniyet Hizmetleri (MAH) ve 1965 yılında MiT Ka-nunu çıkana kadar- personel kadrolarının çoğunluğu Millî Savunma Bakanlığı başta olmak üzere Emniyet Genel Mü-dürlüğü'nde bulunuyordu. Ordu'dan subay, astsubay ve as-kerî memur "ödünç" alınıyordu. Bunların terfi ve tayinlerin-de büyük sorun çıkması üzerine 1965 yılında istihbaratçı askerî personelin MiT inhası ve MSB oluruyla çalıştırılmaya başlanmıştı.

1983 yılındaki değişikliğe göre: "Türk Silahlı Kuvvetleri kadrolarında olup MlTte görevlendirilecek subay, astsubay, sivil memur, erbaş ve erlerin sınıf, rütbe ve miktarları her yıl ihtiyaca göre Genelkurmay Başkanlığı ve MiT Müsteşarb-ğı'nca müştereken tespit edilir" denildi.

Yani kontrol tamamen askerlere geçti. Öyle ki bir önceki yasada, asker müsteşarın görev süresince Silahlı Kuvvetler makamlarınca denetlenemeyeceği, teftiş edilemeyeceği hük-me bağlanmıştı. 1983 yılında yasada bu hüküm kaldırıldı! Ordu'nun sivillere karşı MlTi elde tutma yöntemlerinden bi-ri de bu değişiklikti.

MiT müsteşarı Başbakanlık'a değil, başbakana bağlıydı.

Bu arada MiT Müsteşarlığı askerler için de "kıta hizmeti" sayılacaktı. Korgeneral dört yıllık hizmetini MiT Müsteşarlı-ğı'nda geçirebilecekti.

Mensupları arasında "Şirket"33diye anılan MlTin örgüt yapısı,*malî* kaynaklan, kadro imkânları ve araç gereç duru-mu konusunda yıllardır sürdürülen açıklık terk edildi. Her yıl Bütçe Kanunu'yla birlikte mensuplarının tam sayısını, si-lah ihtiyacını kamuoyuna açık toplantılarda vermek MlTi rahatsız etmişti. Örtü bunların hepsinin üzerini kapatıyor-du...

33"Şirket" aslında CIA mensuplarının kendiörgütlerine verdikleri addır. BazıMİT mensuplarının da bu adıkullanmasıbir benzerlik mi, yoksa oradan etkilenme, taklit etme dürtüsümü?

MtTi yeniden düzenleyen yasa, Danışma Meclisi'nde hiç tartışılmadan geçirildi. Zaten bu konuda basına haber yap-ma yasağı getirilmişti.

Yeni yasa MÎT Müsteşarı Korgeneral Burhanettin Bigalı döneminde çıkarılmıştı.

"Benim zamanımda biz bu MİT Kanunu çıkardık, MtTi yeniden reorganize ettik. O zaman sayın başbakana, devlet büyüklerine dedik ki: 'Efendim, dısan giden heyetlerimiz var... (Görüşmelerden sonra) gece geliyorlar otel odasında bunu tezekkür ediyorlar, yarınki müteakip taktiği belirtiyor-lar. Bunu belirlerken dinleniyor odaları. Biz bunları brife edelim... (Heyetlerden önce) biz daha 15 gün evvel gidiyoruz, kontrol ediyoruz dinlemeler var mı ? Emin olun çantalar do-lusu dinleme cihazlarıyla, ben kendi elimle götürüp göster-mişimdlr. Yani MiT'in çok kıymetli, özel vazifeleri var. Dışa-rıya giden bütün büyükelçileri biz MlTe davet ediyoruz, bri-fing veriyoruz. Bütün büyükelçilerimizin (elçilikleri) şeylerini senede iki üç defa gidip ekiplerimiz kontrol ediyor, dinleme var mı diyor. Şaşarsınız öyle memleketlerden, öyle şeyler çı-karıyoruz ki, hiç ummadığımız şeyler. Onun için bu gizli teş-kilatların âleminde bu işler oluyor."34

1983 yılında devlet sanki yeniden reorganizasyona tabi tu-tulmuştu. Devletin "sinir merkezleri" yeni baştan tek tek ele alınıyordu. Sivil parlamento kurulmadan önce "yangından mal kaçırır" gibi yasa değişiklikleri arka arkaya çıkarılıyordu..

17.8.1983'te Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği Kanu-nu,

13.10.1983'te TBMM Genel Sekreterlik Teşkilat Kanunu,

l. 11.1983'te MiT Kanunu,

9.11.1983 yılında Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreter-liği, kanunları değiştirildi.

Millî Güvenlik Konseyi, "psikolojik savaşı" MÎTten alıp, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği bünyesinde kuru-lan Toplumla ilişkiler Başkankğı'na tTlB) verdi... Türk Silah-lı Kuvvetleri bünyesinde "psikolojik harp" konusunda kitap yazan komutanlardan biri de, istanbul'daki azınlıklara yö-nelik 6-7 Eylül Olaylan'nın planlayıcılanndan Sabri Yirmibeşoğlu'ydu.,*Modem Mücadele* Yöntemi*ve Özel Harp Uygu-laması* adh kitabında Yirmibeşoğlu, psikolojik savaşı yürüte-cek bir kuruluşa neden Toplumla ilişkiler Başkanlığı" adını verdiklerini şöyle açıklıyordu: "Günümüzde büyük bir uygu-lama alanı bulan psikolojik faaliyetlere, 'psikolojik harp' ve 'psikolojik hareket' deyimlerini kullanmaktan kaçınılmakta-dır. Zira bu terimler uluslararası alanda politikacıların, dip-lomatların ve hatta bazı komutanların bile şüphe ile karşı-ladıkları sevilmeyen sözcükler olmuştur."

Asker, psikolojik harbe çok önem veriyordu. Bu nedenle, TÎB'in başına, bir dönem Özel Harp Dairesi (ÖHD) Başkanlı-ğı'nı yapan Tuğgeneral Doğan Beyazıt getirildi.

Devlette bu değişiklikler olurken siyasî yaşam yeniden şekilleniyordu.

Hiram Abas da 20 milyon seçmen gibi, 6 kasım 1983 ta-rihinde seçim sandığının başına gidip oyunu kullandı. Tur-gut Özal'a sıcak bakıyordu. Halkın yüzde 45'i gibi, o da oyu-nu ANAP'a verdi.

ANAP'a sıcak bakan başkaları da vardı: Amerikan serma-ye çevrelerinin en güvendiği yayın organ*,*Wqü Street Jour-nal,* Özal'ın veto yememesi için ABD yönetiminin Kenan Ev-ren'e baskı yaptığını yazıyordu !35

ABD Dışişleri eski bakanı Kissinger'ın vetolardan bir gün önce Türkiye'ye gelip Kenan Evren'le görüştüğünü yazmıştık.

Turgut Özal'ın "başına olmadık bir iş gelmemesi" için, Ke-nan Evren'in NATO'dan arkadaşı ABD Dışişleri Bakanı Ge-neral Alexander Haig de, 13 mayıs 1982 ve 12 Eylül 1983 ta-rihinde iki kez Türkiye'ye gelmişti...

Seçimlerden hemen sonra, Turgut Özal, ABD Ankara Bü-yükelçisi Robert Strausz Hupeye, yaptıkları yardımlardan dolayı "şükran mektubu" yazdı.36

35Wall Street Journal, 26ağustos 1983.

36 Gazeteci Muammer Yaşar Bostancı, 16 ekim 1991 tarihinde "şükran mektubu'nun, orijinal metnini*Sabah* gazetesinde yayımladı. Gazeteci Ufuk Güldemir,*Texas Malatya* ad-lıkitabında TurgutÖzal'ın ClA'daki biyografisinişöyle yazdı: "Biz ClA'nınÖzal biyografisi-ni bizzat görmedik. Ama bunu gören bir kaynağın aktardığına göre,Özal bu dokümanda gelmişgeçmişen Amerikan yanlısıTürk lideri olarak takdim edilmektedir." Bilgi Yayınevi, 1992, s. 85, 86. .

Millî Güvenlik Konseyi, ABD'nin baskısıyla Turgut Özal'a başbakanlığı verdi. Ama bir de sürpriz yaptı; adada, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurulduğunu dünyaya ilan et-ti!..

Yeni bir dönem başlıyordu:

Cumhurbaşkanı Kenan Evren,

Başbakan Turgut Özal,

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Üruğ,

MGK Genel Sekreteri Orgeneral Necip Torumtay...

Yeni dönemde Türkiye ilk olarak "çikita muz ithalini", "fa-turalı yasamı" ve "döviz serbestisini" tartışmaya başladı.

Ekonomide köklü kurumsal "reformlar" yapılıyordu...

Kültürel yaşamda da değişiklikler yavaş yavaş kendini hissettirmeye başlamıştı. "Kamu yaran, kamu hizmeti" unu-tulmuş, "köşe dönmecilik" baştacı edilmişti...

"Sistem" bir kez daha kendini "yeniliyordu!.."

Babalar Operasyonu sonucu kavga başlıyor l

"Piyasa"nın yeniden şekillendiği o günlerde, Mehmet Ey-mür Hiram Abas'la ilişkisini hiç kesmedi. Her daim ustasın-dan feyiz aldı. Tıpkı Babalar Operasyonu'nda olduğu gibi...

Yeraltı dünyasının ünlü isimlerini, Behçet Cantürk, Dün-dar Kılıç ve Abuzer Uğurlu'yu MlTte sorgulamak için Genel-kurmay Başkanlığından izin istedi.37

Mehmet Eymür'ün îsteği Genelkurmay Başkanlığı'nca uygun bulundu...

Aslında, 12 Eylül Askerî Darbesi'nin ilk günlerinde, 11 ekim 1980 tarihinde istanbul'da yeraltı dünyasına mensup 27 kişi Kabakoz'daki Deniz Piyade Üssü'ndeki gözetimevinde gözaltı-na alınmış, sorgularından sonra hepsi serbest bırakılmıştı. An-cak ikna olunmamış olacak ki, bu kez yeraltı dünyasının ünlü isimlerinden 23 kişi, 22 nisan 1981 tarihinde bir kez daha gö-zaltına alınmıştı.

"Babalan", MİT istanbul Bölge Başkanlığı ve istanbul

37MiT'in 9şubat 1984 tarih, 01.10-11.02-254/214177-152711 sayılıyazısı. '

Emniyet Müdürlüğü birlikte sorgulamış, daha sonra polis sorgulamadan çekilip operasyonu MlTe teslim etmişti. Sor-gulamayı Cengiz Abaoğlu başkanlığında MiT istanbul Ka-çakçılık Birimi yapıyordu.

Silah kaçakçılığıyla örgütlerin direkt bağlantısı olduğu düşünülüyor ve altında "ideolojik nedenler" aranıyor, örgüt-lerin dış bağlantıları üzerinde de duruluyordu. Ancak yine sonuç alınamamıştı.

13 aralık 1981 günü gözaltına alınan yeraltı dünyasının 15 ünlü ismi tutuklandı. Ancak onlar da mahkemede salıve-rildi...

Dündar Kılıç ise 3 ocak 1982 tarihinde gözaltına alınıp, 17 ocak günü özgürlüğüne kavuştu!..

Peki 12 Eylül'ün en sıcak günlerinde gözaltına alınan "Babalar Operasyonu"ndan niye bir sonuç alınamamıştı...

Mehmet Eymür, yeraltı dünyasıyla MfT istanbul Bölge Başkanhğı'nın "organik ilişkisi" olduğunu tahmin ediyordu.

işte bu nedenle üçüncü kez Babalar Operasyonu'na start verildi.

Mehmet Eymür kendisine güveniyordu, hemen kollan sı-vadı.

2 yıl sonra "babalar" bir kez daha "babalara geldiler!.."

Abuzer Uğurlu zaten Mamak Askerî Cezaevi'ndeydi, "ya-kalanması" kolay oldu!

Dündar Kılıç ve Behçet Cantürk ise istanbul'da oturuyor-lardı.

Mehmet Eymür, Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulan Kaçakçılık istihbarat Hareket Daire Başkanı Atilla Aytek'le birlikte, istanbul'a baskınlar düzenleyip, iki ünlü "baba"yı yakalayıp Ankara'ya getirdiler.38

Dündar Kılıç 29 şubat 1984 günü saat 13.30'da Anka-ra'dan hareket eden Atilla Aytek ekibi tarafından, aynı gün

38Behçet Cantürk'ün, nasıl yakalandığı, kendisinin ve ailesinin işkenceli sorgudan na-sıl geçirildiği, ifadesi ve mahkeme aşamaları, yurtdışı, mafya-Asala-PKK bağlantıları, ce-zaevi yaşamıyla nasılöldürüldüğükonusunda ayrıntılıbilgi için; Söner Yalçın'ın Beco,*Beh*çet Cantürk'ün Anılarıadlıkitabına bakılabilir. Behçet Cantürk konusunda ayrıntılıbir kitap yazıldığıiçin, biz buçalışmamızda sadece Dündar Kılıç'ın sorgusuüzerinde duraca-ğız. Dündar Kılıçkitap yayına hazırlanırken 10 ağustos 1999 tarihinde vefat etti.

saat 23.45'te istanbul'da yakalanıp Ankara'ya getirildi.

Burada araya girip bir bilgi aktaralım; Abdullah Çatlı, Oral Çelik gibi yurtdışındaki kaçak ülkücülerin Asala'ya karşı kullanılması gündem geldiğinde, bunların uyuşturucu kaçakçılığına bulaştığını tespit edip Hiram Abas'ı uyaran ki-şi Atilla Aytek'ti...

Hiram Abas Asala operasyonunda kendini hep yeraltı dünyasına mensup biri gibi göstermişti. Özellikle Beyrut'ta, Türkiye'den gelmiş uyuşturucu kaçakçılarıyla bol bol sohbet yapmıştı. Bu bilgilerini şimdi Mehmet Eymür ile Atilla Ay-tek'e aktarıyordu.

ilginçtir, Mehmet Eymür de, Bulgaristan'da görev yapar-ken, kendisini yeraltı dünyasına mensup biri gibi göstermiş, kaçakçılarla içli dışlı olmuştu...

Öd istanbul doğumlu Mehmet Eymür ve Atilla Aytek'in; Ankara yerine, "kendi sahaları istanbul'da at koşturmaları" MiT istanbul Bölge Başkanlığı ile istanbul Emniyet Müdür-lüğü'nü ayağa kaldırdı.

Türkiye'nin güvenliğinden sorumlu teşkilatlar bölünmüş-tü. Aralarında yularca sürecek inanılmaz bir mücadelenin temeli atılmıştı.

MtT Kaçakçılık Daire Başkanı Mehmet Eymür ile Emni-yet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve istihbarat Hareket Daire Başkanı Atilla Aytek birlikte hareket ediyorlardı. Karşıların-da ise MfT istanbul Bölge Başkanı Nuri Gündeş, istanbul Emniyet Müdürü Ünal Erkan ile yardımcısı Mehmet Ağar vardı...

Eymür-Ağar dostluğu

Aslında her şey bir yıl önce oldukça farklıydı...

Mehmet Eymür teşkilattan ayrılan Aydın Torunoğlu adlı arkadaşı aracılığıyla Mehmet Ağar'la tanışmış, adaş Meh-metler kısa sürede kaynaşmıştı, ikisinin de babası 27 Mayıs Askeri Harekâtı'nda "mağdur" olmuştu.

Ancak Mehmet Ağar o günlerde biraz üzgündü; MlTIn kendisi hakkında bir rapor yazdığını öğrenmişti.

Mehmet Eymür, arkadaşının daha fazla üzülmemesi için raporu soruşturdu.

Araştırması sonucu MiT İstanbul Bölge Başkanı Nuri Gündeş imzasıyla müsteşarlığa bir yazının ulaştığını öğrendi.

MiT raporunda, işadamı Kemal Derinkök'le ilgili infaz işinin savsaklanması için Mehmet Ağar'ın, Kemal Derin-kök'e aracılık yapan Türker Inanoğlu'ndan rüşvet aldığı be-lirtiyordu.

Yapacak bir şey yoktu; MiT Müsteşarlığı, raporu Cum-hurbaşkanlığı, Başbakanlık ve Genelkurmay Başkanlığı'na iletmişti. Bunun üzerine Mehmet Ağar'ı müfettişler soruş-turmaya başlamışlardı.

Mehmet Eymür b'vistanbul gezisinde durumu Nuri Gün-deş'e açtı. Gündeş hemen telefonla Mehmet Ağar'ı a/ayıp, raporu okumadan imzaladığını söyleyip özür diledi.

Nuri Gündeş daha sonra Mehmet Ağar'dan müfettişlerin isimlerini alıp kendileriyle konuşup dosyayı kapattırmıştı!..

Bu olay, Mehmet Eymür ile Mehmet Ağar arasındaki dostluğun güçlenmesine vesile oldu.

"Adaşlar" birlikte çapkınlık yapıyor; Mehmet Ağar Anka-ra'ya gittiğinde Mehmet Eymür'ün bekâr evinde kalıyor, Ey-mür istanbul'a gittiğinde Ağar'da kalıyordu...

Mehmet Eymür "adaşr Ağar vasıtasıyla Ünal Erkan'la da tanışmıştı.

Ancak Ünal Erkan'la aralarında bir soğukluk vardı:

"Ünal Erkan'ı istanbul emniyet müdürü olmadan önce Kemal Horzum'a karşı yürüttüğüm operasyonel bir faaliyet-ten isim olarak tanıyordum. Ünal Erkan'ın Kemal Horzum ve Ankaralı babalardan Kürt Ahmet'le çok içli dışlı olduğu-nu, bazı masraflarının Kemal Horzum tarafından ödendiği-ni, Kemal Horzum'un Ünal Erkan'ı istanbul emniyet müdü-rü yapmak için çaba harcadığını biliyordum. Ünal Erkan ile ilgili bir diğer bilgim ise Ankara'da emniyet müdürü olduğu tarihte Birinci Şube'de görevli Cevdet Saral ile birlikte Hica-bi Koçyiğit (MiT ajanı olduğu iddia edilmişti, y.n.) isimli ül-kücüye düzmece ifadeler verdirerek ve bunu gazetelere el al-tından yazdırarak MlTi çok güç durumda bıraktığıydı.

Sonuçta Kemal Horzum'un vaatleri yerine geldi ve Ünal Erkan ve yakın kadrosu istanbul'a atandılar. Bu atanmadan önce tayine konu olanlar için üst makamlardan (MfTten) bilgi istenmişti. Ünal Erkan için olumsuz bilgi vermiştik. Atamalar buna rağmen gerçekleşti. Neden böyle seçim

yapıl-mış, niye bu olumsuz bilgilere rağmen ısrarla Ünal Erkan üzerinde durulmuştu?"39

MiT görevlisi Mehmet Eymür ve Emniyet Müdürü Ünal Erkan tanışmalanyla birlikte, eski olayların üzerine "sün-ger" çekildi...

Ancak Mehmet Eymür, Atilla Aytek'le birlikte istanbul'da operasyonlar yapmaya başlayınca "geçmiş olaylar" bir kez daha gündeme geliverdi...

Tabiî dostluk rafa kaldırılıyordu...

"Ünal Erkan, Atilla Aytek'in istanbul'da faaliyet gösterme-sini hazmedemiyordu. Ancak hangi kaçakçılık olayını ele al-sanız mutlaka bir istanbul bağlantısı çıkıyordu, istanbul po-lisine havale edilen işler ya yön değiştiriyor ya da iki kelime ifade alınarak kapatılıyordu. Dündar Kılıç, Behçet Cantürk olaylarında bunu yaşamıştık.

"Bütün bu olumsuzluklara rağmen Atilla Aytek'i alıp is-tanbul'a götürdüm. Ünal Erkan, Mehmet Ağar, Necati Al-tuntaş hep birlikte yemek yedik. O tarihte görevde olmayan Hiram Abas da yemeğe katıldı."

Hiram Abas tarafları barıştırmak için arabulucu rolüne soyundu...

iki tarafi da istanbul'da bir et lokantasında buluşturdu.

Ancak yemekte bir sonuç alınamadı. Ünal Erkan'ın olum-suz tutumu ve Atilla Aytek'i suçlayan konuşmaları keyifleri kaçırmıştı.

Yemekte anlaşma olmadı...

Mehmet Eymür'ün anlatımlarına devam edelim:

(39Mehmet Eymür'ün sözünüettiği bilgiler, 30 nisan 1984 tarihli, "çok gizli" kayıtlıMİT raporunda geçmekteydi. Söz konusu MİT raporu, Kemal Horzum'un Emniyet içindeki iliş-kilerini, Nusret Oemirelle yakınlığınıve yolsuzluklarınıele almaktaydı. Rapor, cumhurbaş-kanı, başbakan ve Genelkurmay başkanına gönderilmişti, ilginçtir, rapordan beşay sonra Başbakan TurgutÖzal, 5 ekim 1984 tarihinde Kemal Horzum'un Afyon'daki suşişeleme te-sislerini hizmete açtı1 .)

"Ünal Erkan ile arkadaşları bu mücadelede her türlü yöntemi kullanıyorlardı, istanbul'da görev yapmanın avan-tajlarından yararlanarak basında aleyhimizde yazılar çıkar-tıyorlardı. MtTe ve Emniyet Kaçakçılık Dairesi'ne bilgi veren ajanları gözaltına alıp hakkımızda sorgularına başvuruyor, bunları deşifre ediyorlardı. Bize yakınlığı ile tanınan basın mensuplarını sindirip işlerinden attırıyorlardı. Atilla Aytek ve ben istanbul'a gidişlerimizde bizi takibe aldırıyor, telefon-larımızı dinletiyorlardı."

Nasıl kapışma ama!..

MtTte büyük kapışma

Aynı kapışma MiT içinde de sürüyordu. Hiram Abas-Nuri Gündeş taraflarının yıllardır süren kav-galarında yeni bir sayfa daha açılmıştı.

Dündar Kılıç, 1-24 mart 1984 tarihleri arasında .Anka-ra'da Ordu istihbarat Okulu'nda sorgulandığında, MiT için-deki kapışmayı da bir gün açığa çıkaracağını o günlerde el-bette bilmiyordu.

ilk günleri Mehmet Eymür şöyle anlatıyordu: "Dündar Kılıç ilk sorguya alındığında kendinden çok emin ve adeta birkaç gün sonra serbest kalacağına inanmış bir halde idi. Sorguyu yapanlara karşı, küstah ve tehditkâr bir hava ile konuşuyordu. Bana, 'En üst kademelerden, pa-şalardan size bir talimat verilmedi mi' diye soruyordu. Gü-lüp karşılık vermiyordum. Aynı şeyi tekrarladığı bir gün, 'Kimlerin talimat vermesi lazım' diye sordum. 'Sizin amirleri-niz' diye cevap verdi. Biraz daha deşince (MiT) Müsteşar Yar-dımcısı Sedat Semerci'nin adını vererek, 'Beni iyi tanıması lazım. Allah Allah, demek talimat vermedi' diyerek hayretini belirtti. Sedat Semerci Paşa'ya Dündar Kıhç'ın söylediklerini ilettim. Kızarak tepki gösterdi ve Dündar Kdıç'a küfür etti. Kendi adının karıştırılmasından rahatsız olmuştu."40

Tanıdığı üst düzey yetkililerden umduğunu bulamayan

40 Mehmet Eymür'ün 8.3.1988 tarihinde Başbakanlık TeftişKurukı'na verdiği 18 say-falık yazılıifadesi.

Dündar Kılıç, gördüğü işkenceler dolasıyla bilip bilmediği her konuda, ne soruluyorsa yanıt vermeye başlayacağı uzun sorgu dönemine girdi...

"istanbul'da MlTte kaçakçılık olaylarına baktığını bildi-ğim Cengiz Abaoğlu'nu 1980 yılı (1-2 Eylül Darbesi) banş ha-rekâtından sonra 27 kişiyle birlikte Kabakoz'da sıkıyönetim-ce gözaltında tutulduğumuz zaman tanıdım. Buradaki sor-gu ekiplerinin başında MİTten Cengiz (Abaoğlu) Bey, Emni-yetten Malî Şube Müdürü Hikmet Yapar vardı. Ancak sona doğru polisleri bu görevden aldılar. Ben Cengiz (Abaoğlu) Be-yi ilk olarak o tarihlerde tanıdım. Kabakoz'dan çıktıktan üç ay sonra Yasar Yamak (Topal Yaşar) istanbul'da Kabataş se-tüstündeki bir büroya beni çağırdı. Gittiğimde Cengiz (Aba-oğlu) Bey de oradaydı.

Kabakoz'da bulunan Nizamettin Aytemiz (Laz Nizam) mahkemede, Cengiz (Abaoğlu) Bey'in aleyhinde ifade ver-mişti. Kendisine işkence yapıp zorla ifade alındığını, buna karşılık başkalarının korunduğunu söylemişti. Cengiz Bey, Nizamettin Aytemiz'in bir açığını yakalamak istiyordu, Yaşar Yamak'a onun için gelmişti. Ama Yaşar Yamak'la Nizamettin Aytemiz'in aralan bozuktu. Benden yardım istiyorlardı. Ben teklifi olumlu karşıladım.

Cengiz Abaoğlu ile bu şekilde gelişen bir yakınlığımız ol-du, ilişkilerimiz bir dostluk ve onun isyeriyle ilgili konularda oldu. Hatta birkaç kez kendisine 'Ağabey para filan lazım olur mu ?' diye sordum. Reddetti.

1984 yılbaşından 3-4 gün önce Cengiz Bey beni ziyarete geldi. Yılbaşı nedeniyle kendisine iki adet Lonjin marka saat verdim. Bir tanesini istanbul MiT Şefi Nuri Gündeş'e götür-mesini, bir tanesini de kendisinde alıkoymasını istedim. Cengiz Abaoğlu'na başka hediye vermedim."

Mehmet Eymür başkanlığındaki MiT sorgu ekibi Dündar Kılıçtan, teşkilat içindeki "bir numaralı hasımlan" Nuri Gündeş ve ekibi hakkında bilgi almak için var güçleriyle ça-lışıyorlardı.

Dündar Kılıç, MiT istanbul Bölge Başkanı Nuri Gündeş'le ilişkisinin nasıl başladığını da anlattı:

"Ankara Hacettepe'den gençlik arkadaşım olan Ali Aslan I yaklaşık 4 yıl kadar önce istanbul'da büroma geldi. Kendisi is-tanbul MiT Bölge Başkanı Nuri Gündeş'in akrabasıymış. Nu-rt Gündeş'i telefonla aradı, konuşurken benden de söz etti. Te-tefonu bana verdi, ben de Nuri Bey'e hürmetlerimi sundum. Oflu İsmail'in adamlarının karıştığı bir olayda (Nuri Gündeş) benden yardım istedi ve iki adamını göndererek bir Renault Station ile beni aldırttı. Kendisinin elmi öptüm ve bana yakınlık gösterdi, çay ikram etti. Yanımda çalışan eski MiT mensubu olan Şemsi Ülen-gln'in iyi bir insan olmadığını, yanına yabancı uyruklu kişi-lerin gelmesi halinde kendisine bilgi vermemi istedi. Bunun b dışında ben Nuri Bey'in bürosuna gitmedim. Ancak kendisi r ile birkaç kez Maksim, Bebek Belediye ve Taşlık gibi yerler-de karşılaştık. Bir kez de Erdoğan Demirören'in bürosunda karşılaştım. Ancak, beni orada tanımadı veya tanımamazlıktan geldi."41

"Cem Reklam'ıh müdür odası şirketin sahibi Dündar Kı-lıç, MiT istanbul Bölgesi eski takip müdürü Cem Reklam yö-neticisi Şemsu Ülengin ve MiT yurtdışı istihbarat başkanlı-ğı, Diyarbakır bölge başkanlığı gibi görevler yaptıktan sonra MfTten ayrılan emekli Hava Albay Faik Kelican, hararetli bir konuşmaya dalmışlar. Faik Kelican, MlTten arkadaşı Ülen-gin'e dert yanıyor; 'Şemsiciğim, inanır mısın evime bile gide-miyorum. Anarşistler peşimde. 20 günde İ8 ilçe gezdim on-ları atlatabümkek için.' Lafın burasına Dündar Kılıç giriyor ve soruyor, 'Ağabey devlet seni korumuyor mu?' Kelican, be-linden silahını çıkarıp gösteriyor, Vallahi bir tabancamız var işte...' Bundan sonraki gelişmeleri Dündar Kılıç anlatıyor: 'Cem Reklam'da Faik Beyle konuştuğumuz günlerde Ben Hilton'un kumarhanesini işletiyordum. Faik Bey durumunu anlatınca derhal Hüton'da kendisine bir oda ayırttım ve 3 se-ne orada ağırladım. Kapısında bekledik, silahlı biri gelip vur-masın diye.."

Dündar Kdıç'ın videolu sorgusunun metni MiT Müsteşarı Burhanettin Bigalı'nın önüne götürüldü. Nuri Gündeş ve Cengiz Abaoğlu hakkında hemen soruşturma açıldı.

41Noktadergisi, 9 ekim 1988 tarihinde Dündar Kılıç'ın "hatıralara defterini" haber yaptı.

Nuri Gündeş ve en yakın adamı Cengiz Abaoğlu Anka-ra'ya çağrıldı. Dündar Kılıç'ın ifadesi, yüzlerine okundu, iki-si de iddiaları reddetti. Bu arada Nuri Gündeş, "Dündar Kı-lıç'ın sorgusuna ben de katılayım, birkaç soru da ben sora-yım" dedi. isteği yerine getirildi. Dündar Kılıç'a daha önceki söyledikleriyle ilgili birkaç soru sordu. Yeraltı dünyasında nice ince ayak oyunlarını atlatıp yıllarca ayakta kalmış Dün-dar Kılıç, "Vaziyeti" hemen anladı. Daha önceki verdiği ifade-leri bir güzel yumuşattı.

MlTin istanbul kanadı soruşturmayı başarıyla geçti. Ancak karşı taraf pes edecek gibi görünmüyordu.

Hiram Abas emekli olduğu halde konuyla yakından ilgiliydi...

Dündar Kılıç'ın ifade tutanaklarının bir nüshası da Hiram Abas'a geliyordu!

Nuri Gündeş aleyhine ifade bulmak için, o da çaba har-camaya başladı...

Örneğin, MiT görevlisi Mustafa Ercan'ı Nuri Gündeş aley-hine ifade vermeye ikna etti. Mustafa Ercan, Ankara'ya gide-rek Mehmet Eymür'e ifade verdi.

"14 ekim 1984,

Dündar KıLç'la ilgili soruşturma sürdürüldüğü sırada is-tanbul Bölge Daire Başkanlığı'ndan Mustafa Ercan benimle görüşme arzusunu eski mensuplarımızdan Hiram Abas ka-nalıyla belirtmişti. O tarihte işlerin yoğunluğu dolasıyla bu mümkün olmamıştı. Mustafa'nın telefon numarası ve gö-rüşme arzusu sayın iç istihbarat başkan yardımcısına iletil-mişti. .

Bilahare istanbul'a gittiğim zaman ziyaret ettiğim Hiram Abas'ta, Mustafa'nın el yazısı ile vermiş olduğu bir imzalı ifa-desinin suretini gördüm. Nuri Gündeş, Cengiz Abaoğlu ve Bilgeç Kurtuluş'u suçlar mahiyette bazı bilgileri ihtiva edi-yordu. Bildiğim kadarıyla bu ifade cumhurbaşkanına veril-miştir.

10-15 gün kadar önce Mustafa, Ankara'dan telefon etti. Kendisiyle ancak akşam görüşeceğimi söylemem üzerine aksam evime geldi. Sayın Süleyman Yenilmezle görüşmek 'istemesi üzerine kendisini başkanıma götürdüm. Bana anlattığı hususlar aşağıda sunulmuştur: l- Benim Dündar Kılıç ile ilişkim emir ile olmuştur. Dai-re Başkanı Nuri Gündeş ve Cengiz Abaoğlu beni Dündar Kı-hc'a kendileri yolladılar. Bana Dündar'a söyle, bu Şemsi

;Olengin (emekli MtT mensubu) çok konuşuyormuş, bunu yanından atsın dediler. (...)

Ben Ankara'ya gelip ifade vermek istedim, ancak kabil ol-madı. Bunu engellediler. Hatta Cengiz Abaoğlu, Nuri Bey'in bana çok kızdığını zira müsteşara mektup yolladığımı duy-duğunu söyledi. Ben de kesinlikle böyle bir şey olmadığını belirttim. Bunun üzerine Cengiz benim yanımdan Nuri Bey'e telefon etti ve benim söylediklerimi tekrarladı. Nuri Bey de, 'Ben Mustafa'ya inandım, zaten bu işi Süleyman (Yenilmez) Bey ile Mehmet Eymür kurcalıyor. Bütün Istan-

; bulla uğraşan onlar' demiş. Cengiz bana herkesin yanında, 'Benim bildiğim Mustafa bunu Eymür'ün yanına koymaz' dedi. Yani beni tahrik etmeye çalıştı. Bu konuşma sırasında Şenkal Atasagun (şimdiki MiT müsteşarı, y.n.) da yanımız-daydı."42

MtT görevlisi Mustafa Ercan istanbul'a döner dönrnez, evinin önünde saldırıya uğradı, dövüldü. Ve iddialarını geri almak zorunda bırakıldı...

Aynı şekilde MiT görevlisi Alpan Atikkan da, MtT görevli-si Cengiz Abaoğlu hakkında benzer iddialar ortaya atınca, dayaktan payını aldı...

Uzatmayalım, sonuçta ne oldu ?

Nuri Gündeş makam olarak yükseltilerek MiT dış istih-barat başkanlığına getirildi...

MtTte bir kez daha mektuplar raporlar savaşı başlamıştı. Bu kez Mehmet Eymür hakkında

imzasız yazılar ortaya çıktı.

42 10 kasım 1987 tarihinde Mehmet Eymür tarafından yazılan ve kamuoyunda Birinci MİT Raporu olarak bilinen "etüt"çalışmasının, "1 no'lu belgesi: MİT görevlisi Mustafa Er-can'ın ifadesi."

"Mehmet Eymür Bulgaristan'da görev yaparken Türki ye'den kaçan yeraltı dünyasının ünlü isimleriyle yakın ilişki içine girdi. Hatta Oflu ismail'den 65 000 dolar rüşvet alıp ona sahte pasaport sağladı..."

"Çukurova HoloÜngle ilgili bir kaçakçılık soruşturmasın-da Mehmet Rado'nun adının dosyadan çıkarılmasını sağla-dı..."

"Bulgaristan'da birlikte olduğu kadını (Fatma Ishakova Demirova) Türkiye'ye getirip ona sürücü belgesi almak için uğraştı!.."

"12 Eylül Harekâtı sırasında polisin aradığı bir Kürt'ü günlerce evinde sakladı..."

"Dedikodular" soruşturmalara neden oluyordu...

Yeraltı dünyasının ünlü isimlerinden Behçet Cantürk'le "ilişkisi" olduğu gerekçesiyle 18 haziran' 1984 tarihinde is-tanbul'dan gözaltına alınarak Ankara'ya getirilen Ahu Tuğba ve Oya Aydoğan'ı Kaçakçılık istihbarat Daire Başkanlığı'nın Karanfil Sokak'taki merkezinde Atilla Aytek sorguladı...

ifadeleri alınan "sanatçılar" serbest bırakıldı. Ama olayın dedikodusu kolay kolay unutulmadı. Atilla Aytek, Ahu Tuğ-ba ve Oya Aydoğan ile "ilişki kurmuştu!"

Önceleri "basit bir dedikodudan" ibaret olan bu olay, da-ha sonra Atilla Aytek hakkında soruşturma açılmasına ne-den oldu...

Kavga inanılmaz boyutlara gelmişti. Emniyet istihbarat Daire Başkanı Fevzi Karaman'ın mektuplarının MiT görevli-si tarafından çalındığı ortaya çıkti,43

Taraflar yeri gelince "alttan" da vuruyordu.

Mehmet Eymür'ün bir gece kulübünden sarmaş dolaş çıktığı Hülya Süer adlı şarkıcıyla fotoğrafı çekilmişti. Fotoğ-raf Mehmet Ağar'ın kasasında saklanıyordu, "ileride lazım olur* diye...

Mehmet Eymür ve Atilla Aytek, Dündar Kılıç ve Behçet Cantürk'e istanbul Emniyet Müdürlüğü'nün "icraatiannr soruyorlardı.

Dündar Kılıç en ağır ithamları istanbul Emniyet eski mü-

43 F. Sağlar/E.Özgönül,*Kod Adı*Susurluk,Boyut Yayınları, 1998.

Şükrü Balcı için yaptı:

Şükrü Balcı halen Amerika'dadır.44Şükrü Balcı'nın j Üuyduğuma göre oğlu da Amerika'daymış. Orada bir çiftlik | Satın aldığını duydum. Şükrü Balcı 'istanbul Gazinocular Kralı' diye tanınan Fahrettin Aslan İle yakın münasebetleri vardır. Duyduğuma göre, kendisi Fahrettin'le birtakım gay-rimüslimlere baskı yapıp korkutarak, 2 milyara yakın veya daha fazla para toplamışlar."

Atilla Aytek yeraltı dünyasına düzenledikleri operasyonlar sırasında Mehmet Eymür'e bir kişiyi tanıttı: Tank Ümit !45Tank Ümit o tarihten sonra MÎT ajanı olarak çalışmaya başladı.

Mehmet Eymür'ün MlTteki personel hakkında elde ettiği bilgileri müsteşarının önüne koyduğu gibi; Atilla Aytek de öğrendiklerini rapor haline getirip içişleri Bakanlığı'na verdi, içişleri Bakanlığı Müsteşarı Galip Demirci, 14 mayıs 1984 tarih ve 34-2/1612 saydı yazıyla Başbakanhk'a soruşturma açılmasını isteyen bir yazı gönderdi:

"Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'nca gözaltına alınan Dündar Ali Kılıç'ın ifade tutanağında adı geçen bazı kamu görevlilerinin kaçakçılarla ilişki kurduğu, bazılarının istan-bul'da gayrimüslimlere baskı yaparak para topladığı, döviz ve hammadde kaçakçılığı yaptığı iddiası ile bazı kişilere şan-taj yaparak para sızdırdığı, bazı kumarhaneleri ve lüks ran-devuevlerini haraca bağladığı, bazılarının sağlanan bu para-larla yurtdışında çiftlik aldığı, bazı görevlilerin kaçakçılara bilgi sızdırdığı, hakkında yakalama emri çıkartılan kaçakçı-lara yakalanacağını duyurduğu ve kaçakçılar tarafından maaşa bağlandığı, lüks otellerde misafir edildiği, emirlerine koruma görevlisi ve özel araba tahsis edildiği konularını in-celemek, (...) belirtilen konularda adı geçen MiT görevlileri-nin ifadesinin alınmasını arz ederim."

441979 yılında istanbul emniyet müdürlüğüne getirilenŞükrüBalcı, 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi'nde koltuğunu koruyan ender emniyet müdürterindendi. 3 mayıs 1983 tari-hinde ABD Büyükelçiliği'ne güvenlik müşaviri olarak atandı. 1999 yılında vefat etti.

45TarıkÜmit'in; biyografisi, Mehmet Eymür, Mehmet Ağar, Korkut Eken, AbdullahÇatlıgibi "Susurluk kahramanlarıyla" ilişkileri veölümüyle ilgili bilgiler için bakınız; S. Yal-çın/D. Yurdakul, Re/s,*Gladio'nun T*ürk Tetikçisi,Su Yayınları, 1999. ;

Sonuçta, Ünal Erkan ile Mehmet Ağar yapılan soruştur-malar sonucu aklandı I

Ünal Erkan ile Mehmet Ağartn, "öğretmenleri" Şükrü Balcı da, istanbul 7. Ağır Ceza Mahkemesi'nln 2 aralık 1986 tarihli duruşmasında beraat etti...

Ne MlTteki, ne de istanbul Emniyeti'ndeki rakiplerini yerlerinden etmişlerdi. Üstelik rakipleri hiç de kolay lokma değildi. Ancak pes etmeye hiç niyetleri yoktu. Ileriki yıllarda yazacakları "MÎT raporu" Türkiye'nin dengelerini sarsacaktı.

Kavga bitmemiş, sadece ertelenmişti!

MlT'n magazin merakı

Bir noktanın altını çizmekte yarar var; Mehmet Eymür yi-ne "kanunsuz" bir iş yapıyordu, tıpkı 12 Mart Askerî Darbe-si'nde olduğu gibi.

1983 yılında "reforma" tabi tutulan MiT Yasası, tıpkı 1965 yılında olduğu gibi teşkilatın görev sahasını şöyle be-lirliyordu: "MiT, devlet güvenliği için istihbarat oluşturur, ifade alma ve sorgulama yapma yetkisi yoktur."

Peki Mehmet Eymür nasıl oluyor da, Dündar Kılıç, Beh-çet Cantürk gibi yeraltı dünyasının ünlü isimlerini Anka-ra'da, -sanıkların mahkeme ifadelerine göre- 55 gün MiT bi-nalarında sorguya çekebiliyordu ?

Türkiye'de yasaların tatbiki kişilere göre değişiyor muydu?

MiT görevi dışına çıkmıştı.

Ve iş bir kere "zıvanadan" çıkınca bakın neler neler olu-yordu...

Yeraltı dünyasının ünlü isimlerine salt kaçakçılıkla ilgili değil, başka konularda da sorular yöneltiyorlardı...

işte MiT Müsteşarlığı'nın Ankara Sıkıyönetim Savcılığı'na gönderdiği Dündar Kılıç'ın sorgu bantlarından bazı ilginç notlar:46

46MİT Müsteşarlığı'8 ekim 1985. 01.10-11.02-254/241095-119849 sayılıyazısında söyle diyor: "1-25 mart 1984 tarihleri arasında ifadesi alınan Dündar Kılıçla ilgili*ses* bant-ları*ve*bantözetlerini havi liste ilişikte sunulmuştur.*Arz* ederim. Müsteşar adına Tümgene-ral HilmiŞengün."

"13-B" numaralı banttan: "Sorgülayacı:

' -Daha önceleri Emel Saym'la Semiramis Pekkan'la dost hayatı yaşayan Abdi ipekçi sonraları bu yaşantısını şarkıcı Hümeyra ile sürdürmeye başlamıştır. Böyle bir şey var mı ?

- Vallahi hiç duymadım efendim.

- Bu ilişkiden haberdar olan Hümeyra'nın kocası kimdi? Fikret Hakan mı?

- O da ib,.nin biri efendim. (...)"

"6-A" numaralı banttan: "-Banukim?

- Banu, Banu Alkan'dır efendim.

- Bilmiyorum herhalde o...

- Banu Alkan'ı öyle şahsen tanırım efendim.

- Nereden tanıyorsun ?

- Film artisti.

- Var mı bir şeyin münasebetin ?

- Yok, yok münasebetim yok. Ben hiç öyle kadınlarla iliş-ki kurmam efendim.

-Niye?

- Onlar tehlikeli olur.

- isimliler yani.

- Zararlı onlar efendim.

- Ne zararı olacak yani.

- Olur olur efendim.

- Koparırsın kafasını olur biter, zararlı olur mu ?"

"5-A" numaralı banttan:

"- Muazzez Abacı ile tanışıyorsunuz herhalde ?

- Tanışırız efendim.

- Şimdi kürden yaşıyor, ne yapıyor?

-Vallahi bilmiyorum, birisini bulmuştur.

- Bulmuştur dimi?

-Tabu tabiî."

" 11-A" numaralı banttan: ,

"- Daha hoş şeyler bahsedelim yorulduk biraz.) Bu artistlerden kimleri tanıyorsun. Gönül Yazar'ı tanırsın bir kere.

- Hepsini tanırım efendim, fazla samimiyetim olmaz.

- Samimi tanıdığından "şey olup" kimleri tanıyorsun.

- ibrahim Tatıses'i tanırım.

- Ne yapayım ibrahim Tatıses'i, ben diyorum ki şöyle Emel Sayın, Ajda majda filan.

- Hiç görüşmedim ki.

- Hangisini tanırsın.

- Görüşmem onlarla.

- Hani zamparalık ara sıra var diyordun, bunlardan yok mu?

- Bunlara sadece şov yapar..."

"5-B" numaralı banttan:

"- Erdoğan Demirören'in var mıdır, öyle dolambaçlı işle-ri?

- Vallahi hiç duymadım inanır mısınız.

- Ajda Pekkan'la geziyormuş, ne yapıyormuş ?

- Evet, öyle efendim."

Sorgu bu şekilde uzayıp gidiyordu...

Bu tür soruların bir "anlamı" vardı kuşkusuz..

Cinsel şantaj ve komplo; Türkiye'de olduğu gibi dünyada da istihbarat teşkilatlarının kullandığı en iyi metotlardan bi-riydi...

Örneğin; 5 ekim 1979 tarihinde*Hafta Sonu* gazetesi, içiş-leri Bakara Hasan Fehmi Güneş'in dansöz Aynur Aydan'ın Beşiktaş Barbaros Bulvan'ndaki evine geleceğini, kendileri-ne telefonla bir erkek sesinin ihbar ettiğini yazıyordu. Tele-fondaki erkek, evin adresini de vermişti.

Haber sonrası ne oldu; başta Gazeteci Abdi ipekçi cinaye-ti olmak üzere birçok suikastın, karanlık provokasyonların üzerine cesaretle giden; olayların altında dış bağlantılar ara-yan; CIA ajanlarına rahat vermeyen, MtTte baypas yapılma-sını Başbakan Ecevit'e öneren; Emniyet Genel Müdürlüğü istihbaratını güçlendirip, bu amaçla okul açan; içişleri Ba-kanı Hasan Fehmi Güneş istifa etmek zorunda bırakılıyor-du...

Bu nedenle Dündar Kılıç'a yöneltilen sorulara "basit ma-gazin haberleri" diye bakmamak gerekiyor...

"Baba" ajanlar!

Mehmet Eymür ile Atilla Aytek'in yeraltı dünyasına dö-nük operasyonlarının gürültü koparmasının bir başka ne-deni daha vardı:

MiT ve Emniyet yeraltı dünyasından bazı isimleri kendi-sine "angaje" etmiş, ajan olarak kullanıyordu, işin gereği, kullandıkları kişilerin ufak tefek yasadışı işine göz yumuyor-du. Bu metot aslında dünyanın her yanında aynıydı.

Ancak iş Türkiye'de biraz farklıydı. Çünkü, yeraltı dünya-sının yansı MtTe, yansı da Emniyete ajanlık yapıyordu! Do-lasıyla her gözaltına alınan şahıs istihbarat kurumlan ara-sında kavgaya yol açıyordu; "Vay sen benim ajanımı nasıl

alıp sorgularsın?"

istanbul Emniyeti'nin operasyonlara tepki duymasının nedeni, yeraltı dünyasındaki ajanlannın yakalanıp sorgu-

lanmasıydı.

Teorik anlamda İstanbul polisi haksızdı. Çünkü, "ajan" kullanma hakkı yasal olarak sadece istihbaratçılar için ge-çerliydi. Polisin "ajan" kullanma yetkisi yoktu. Yasa açıkça demiyor, ama ima ediyordu; "Polis ajan kullanırsa, o ajan, 'ajan provokatör' olur. Çünkü eylemlere kanşır. Polis de kendi istihbaratına dayalı dosya karşısında tarafsız kal-maz."

Bu hâlâ çok tartışılan bir konudur, biz kitaba dönelim; Emniyet ile MiT arasında kavga olduğu gibi bir de, MlTin kendi içinde "benim ajanım" kavgası vardı. MÎT istanbul Bölge Başkanlığı, kullandığı adamlannm Mehmet Eymür ta-rafından kasıtlı olarak gözaltına alındığın! iddia ediyordu.

Ünlü babalardan Topal Yaşar, yani Yaşar Yamak MiT içindeki kavga nedenlerinden biriydi. Mtt istanbul Bölge Başkanlığı, "Topal Yaşar benim ajanım" diyordu. Mehmet Eymür ekibi ise, "Topal Yaşar yasadışı işler yapmaktadır" deyip gözaltına almıştı.

Hadi çıkın işin içinden, acaba kim haklı ?

."Ajan" Topal Yaşar tüm "mesaisini" MtTe vermiyordu... "1980 yılının ilkbaharında Avhi Karadurmuş, Bedri is-tanbullu, Yaşar Yamak (Topal Yaşar) ve Hayrettin Yağcı'nın olduğu bir silah bağlantısına 5 milyon lira ile ortak olmuş, 12 Eylül sonucunda geciktirilen bu silah bağlantı-sı, 15 000 adet italyan yapısı Baretta marka silahı, 1981 yılında Mersin Limanı'ridan makine parçası adı altında çı-kartarak iran'a sevk edilmek üzere. Iran Kürt Demokrat Partisi Lideri Kasım Lo'nun yakını iranlı Hacı Abdullah'a teslim etmiş ve bu silah işinden 15 milyon lira kâr sağla-mıştık..."47

Yüce Divan'da yargılanan Gümrük ve Tekel eski bakanı Tuncay Mataracı,*MİT* ajanı Topal Yaşarla ilgili olarak şun-ları söylüyordu:

"Ben Yüce Divan'da yargılanırken Topal Yaşar isminde biri, tanık olarak dinlendi, inanması güç, ama bu tanık, mahkemede resmen sigara kaçakçılığı yaptığını söyledi, işin ilginç yanı, ne savcı, ne de yargıçlar bu adam hakkında bir işlem yaptılar. Kimse ona dokunmadı, dokunamadı."

MlTin ajan olarak kullandığı bir diğer yeraltı dünyasının ünlü ismi Abuzer Uğurlu'ydu. 1974-1979 yıllan arasında "Yıldırım" takma adıyla MiT tarafından kullanılmıştı.

Mehmet Eymür, MiT Kaçakçılık Daire Başkanlığı bünye-sinde, "Hizmete Özel"

kaşeli*Kaçakçıhk, Terör ve Devletin Gü-venliğine Eskileri* adlı "Kırmızı Kitap"ında Abuzer Uğurlu hakkında bilgiler vardı. Bu kitaba göre, M. Ali Ağca "Ipekçi'yi vur" talimatını, Abuzer Uğurlu'dan almıştı. Aksaray ve Beya- •. zıt civarında Marlbora sigarası işinin Ağca'ya ihale edileceği de kendisine vaat edilmişti.48

Papa suikastı soruşturmasını yürüten italyan savcılığı. Mehmet Ali Ağca'nın Abdi Ipekçi'yi, Abuzer Uğurlu'nun em-riyle öldürdüğünü iddia etmişti.49

Bulgaristan'ın yıllarca kullandıktan sonra Türkiye'ye iade ettiği ve döner dönmez Mamak Askerî Cezaevi'ndeki hücre-sinde ölü bulunan yeraltı dünyasının ünlü isimlerinden Be-kir Çelenk de MiT ajanı mıydı ?..

47Behçet Cantürk'ün 6 temmuz 1984 tarihli adlîmuş. 1984/2439 18 sayılısorgusu, s. 13.

48 Abuzer Uğurlu'nun Abdi ipekçi cinayetiyle ilgisi,ülkücülerle bağlantısıve yeraltıdünyasındaki "ağırlığı" gibi ayrıntılıbilgiler için*tikz. Reis, Gladio'nun T*ürk Tetikçisi.40The New York Times,11 haziran 1984.

Papa suikastını soruşturan italyan savcılar, Bekir Çe-lenkHn telefon defterinde istanbul MlTe ait telefon numara-lan tespit etmişti.

Peki yeraltı dünyasının ünlü isimleri MlTe "yardımcı" oluyor da, MiT personeli yeraltı dünyasına çalışmıyor muydu?..

Kimin eli kimin cebinde

Tümgeneral Mustafa Arda adını anımsadınız mı ?

Hiram Abas'ı teşkilattan kovan MiT müsteşar yardımcısı.

Tümgeneral Mustafa Arda emekli olduktan sonra ne yap-tı dersiniz? Meslekti ,,1 emekli Korgeneral Orhan Süerdem'le birlikte "işadamı" Kemal Horzum'un Hortaş şirketine ortak oldu.

Kemal Horzum kim ? Emlak Bankası'nı dolandırdığı için yargılanan (ki sonra mahkûm oldu); mafyayla içli dışlı oldu-ğu söylenen; kara para akladığı belirtilen; hayalî ihracaatçı ve kaçakçı olduğu iddia edilen "işadamı!.."

MiT eski müsteşar yardımcısı Tümgeneral Arda, Kemal Horzum, "demir kaçakçılığı" yaptığı şeklindeki teşkilatının raporunu da okumamıştı herhalde! Yoksa "şaibeli" bir işa-damıyla niye ortak olsun ?..

5 mayıs 1983'te, iki paşa toplam l milyar TL (500 000 do-lar, y.n.) ile Hortaş hisselerinin yüzde 82'sini elinde bulun-duruyordu.

Hayli yüksek bu parayı iki emekli generalin nereden bul-dukları o günlerde hayli tartışıldı. Ancak hiçbir devlet yetki-lisinin aklına bir soruşturma açmak gelmedi!

Tümgeneral Mustafa Arda siyasetle de ilgiliydi; MDP Ge-nel Başkanı Turgut Sunalp'e, Kemal Horzum'u tanıştıran ki-şi olarak biliniyordu. Malum, MDP Ankara'daki ilk siyasal çalışmalarını Horzum'un "Mavi Ev"inde yapmıştı!..

MtT Müsteşar Yardımcısı Arda ile Kemal Horzum aynca, Özel havayolları şirketlerine izin veren yasa çıkınca, 9 kasım 1984 tarihinde B. C. Havayolları AŞ'yi kurmuşlardı.

Bu şirketin öyküsü de hayli ilginçti. Şirketin adı "Iranga-te" skandalında da geçmişti...

CIA'nın, iran'a gizli yollardan sattığı füzeleri Horzum'un bu şirketi mi taşımıştı 750

Tümgeneral Mustafa Arda ve onun MlTten "kovduğu" Hi-ram Abas; emekliliklerinde, ikisi de özel sektöre hizmet yan-sına girmişlerdi.

Biri Kemal Horzum'un yanında diğeri Halit Narin'in!..

Bu arada teşkilat içindeki "yanş" da gizliden gizliye de-vam ediyordu...

Dış istihbarat Daire Başkanı Nuri Gündeş, bir yurtdışı ge-zisinden döneri Mehmet Eymür'ün çantasını aratnnyordu...

Nuri Gündeş bu gücü nereden bulmuştu ?

Anlatalım.

Yeraltı dünyasının ünlü isimleri hakkında işkenceli sorgu-lamalarda alınan ifadeler dışında hiçbir delil bulunamamıştı.

Ankara l No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi, MfTe devamlı "Elinizde delil var mı" diye soruyordu. Mahkemeye sadece sorgu bantlan, videolan gönderiliyordu.

Burada araya girip bazı tanımlara açıklık getirelim.

ifade, istihbarat açısından sadece bir hipotezdir. Hipotezin doğruluğu yanlışlığı ancak araştırma yapılarak bulunabilir.

Ancak polisteki anlayış MlTte de vardı; delilden zanlıya değil, zanlıdan delile gidiliyordu. Yani, sanığı alıp işkence ya-pıyorlar sonra da aküklan ifadeleri delil diye mahkemeye su-nuyorlardı!..

Bu kolaycılık "Babalar Operasyonu"nu yürüten Mehmet Eymür'ün de gözden düşmesine neden oldu.

MÎT Adana Bölgesi'nin emrine verildi. Eymür Ankara'dan gitmek istemiyordu. Devreye, Hiram Abas'ın ricasıyla Cum-nurbaşkanı Kenan Evren'in damadı Erkan Gürvit girdi. Müsteşar Burhanettin Bigalıyla görüştü.

Torpil etkisini gösterdi, Mehmet Eymür'ün ailevî durumu gözönünde bulundurularak tayini MiT

Okulu'na yapıldı,

Mehmet Eymür ANAP'a da dargındı. Yeraltı dünyasıyla DYP ve Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk'un ilişkisi ol-

50 Kemal Horzumla ilgili ayrıntılıbilgi için bkz. AtiHa Akar,*Horzum Labirenti, BOS* Ya-yınları, 1989.

düğünü göstermek için çok çaba sarf etmişti. Bu konuda Dündar Kılıç'ı çok zorlamıştı. Aldığı bilgileri "özel dosya"yla Başbakanlık Konutu'na göndermişti.

Fakat Turgut Özal, şimdi kendisini ortada bırakmış, sa-hip çıkmamıştı...

Üstelik Özal ailesi için, "Ermenilerle savaşmıştı!" Nasıl savaştığını kendi ağzından dinleyelim: "Kızıyla (Zeynep Özal) ilgili operasyonu bana ilk olarak Semra Özal söyledi. Davulcunun (Asım Ekren) etrafında Er-menilerin bulunduğunu, çok borca battığını, bu nedenle ai-leye sokulmak istendiğini söyledi. Ben ise kızlarına dikkat etmeleri gerektiğini, kötü yerlere girip çıktığını söyledim, is-teklerini müsteşarıma açıp açamayacağımı sordum. Açın dedi. Müsteşarlık emir verdi, davulcuyu araştırdık. Gerçek-ten de makul biri değildi. Ben Semra Özal'a, 'Kulağını çekip biraz sıkıştıralım mı ?' diye sordum. Onaylayınca iskender'e (Çolak, Ankaralı mafya babası) söyledik. 'Madem devlet isti-yor' diye adamın yakasına yapışmışlar."

"Zeynep Özal-Asıni Ekren Operasyonu'nu Mehmet Ey-mür kimle birlikte organize ediyordu dersiniz: "Korkunç Yenge" Bilge Erol'la!

"MfTiri Papatya Kanadı" diye isim takılmıştı o günlerde...

Hiram Abas'ın yakın arkadaşı Bilge Erol, o günlerde "First Lady" Semra Özal'ın en yakın dostuydu...

Operasyonla sadece Mehmet Eymür-Bilge Erol ikilisi ilgi-lenmiyordu. Mehmet Ağar başta olmak üzere, istanbul Em-niyeti'nden bir ekip de davulcu damadın peşine düşmüştü...

Ama helal olsun, âşıklar hepsini alt edip evlendiler...

Ekipler aileden zılgıt yediler.

Belki de özallar evliliği engelleyemediği için, bu zor gü-nünde Mehmet Eymür'e destek vermemişti...51

51Ancak MİT, Asım Ekren'in peşini bırakmadı. 1 ağustos 1985 tarihli MİT MüsteşarıBurhanettin Bigalı'nın imzasıyla MİT istanbul Bölge Başkanlığına bir yazıgönderilerek, "Asım Ekren'inçevresinde genellikle Ermenilerin bulunduğu ve dikkat edilmesi" gerektiği bildiriliyordu. MİT, "konunun darçerçevede tutulmasıkaydıyla, güvenilir elemanlar tarafın-dan araştırılmasını" istiyordu. Erbil Tusaip,*Plastik Papatya Kokusu,* Bilgi Yayınevi, 1993, s. 113,114.

MlTteki Kaçakçılık Birimi önce küçültüldü, yurtiçindeki ünitelerinin kapısına kilit vuruldu,

sonra da 1988 yılında ta-mamen kaldırıldı.

işte Nuri Gündeş bu nedenlerle gözden düsen Mehmet Eymür'ün üzerini arattırabiliyordu.

Birim etkisizleştirildi, ama dosyalar yok edilmedi. Üstelik dosyaların tamamı Mehmet Eymür'ün özel arşivinin en müstesna yerine konmuştu, zamanı gelince oradan çıkarıl-mak üzere...

Kaçakçılık birimlerinin kapatılmalarına neden olan bir başka olay ise az kalsın Kuzey Kıbrıs'la diplomatik krize yol açacaktı.

Yeraltı dünyasının ünlü ismi Behçet Cantürk'ün yargılan-dığı Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'nın 4 no'lu mahkemesi-nin 6 aralık 1985 tarihli duruşmasına adeta "bomba" düştü.

Duruşmada Behçet Cantürk'ün MlTteki videolu ifadesi izlendi. Cantürk, ifadesinin bir yerinde, "Kıbrıs'a Mehmet Gözen denilen kişiye eroin sevkıyatı yaptık. Mehmet Gö-zen'in Rauf Denktaş'ın oğlu Raif Denktaş'la. ilişkisi vardı. Bunlar çok iş yaptılar. Raif Denktaş ingiltere'ye eroin sevk ediyormuş. Biz Kıbrıs'a üç seferde 15 kilo eroin gönderdik."

Duruşmayı izleyen basın mensupları Behçet Cantürk'ün ifadesinin bu bölümünü gazetelerinin manşetlerine taşıyın-ca iki ülke arasında diplomatik sorun ortaya çıktı.

KKTC Cumhurbaşkanlığı Siyasî işler Özel Danışmanı Ra-if Denktaş sert bir açıklama yaparak, "konuyla ilgili olarak ne kendisine ne de KKTC güvenlik birimlerine hiçbir soru sorulmadığma" dikkat çekerek, MlTi eleştirdi.

Duruşmadan 19 gün sonra Raif Denktaş, Magosa-Lefko-şa karayolunda arabasıyla bir kamyonun çarpışması sonu-cu can verdi.52

' A

KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş yıllar sonra, MlTin oğluyla ilgili iddialarını şöyle yorumladı: "Raif e sırf soyadı Denknaş olduğu için çok hakaret, çok saldın yapıldı- ttham-nua bulunuldu. Türkiye'de bilinmeyen eller beni uzlaşma-İ« mecbur etmek için aleyhime veya Raif in aleyhine çeşitli • Jler sızdırdılar. Bunları MiT'ten bazı işgüzarların sızdırdı-ı tespit etük. Amaç bizim zayıflayıp, anlaşmaya mecbur ^.namızdı. Bunu beni sindirmek için Türk istihbaratının Er kesimi veya bazı isimleri yaptı."

Cumhurbaşkanı Denktaş "bu gücü" MiT'ten bazı kişile-rih nereden aldığını bilmediğini belirtirken satır arasından mesaj veriyordu: Turgut Özal'ın Kıbrıs'a olan öfkesi şu ıdı; 'Kendisinin tam göreve (başbakanlığa) geleceği günlerde 1983'te KKTC'yi ilan etmekle başına bir sıkıntılı hal yarattık. O, onu anlayamadı bir türlü."53

Hakikaten kimin eli kimin cebindeydi, anlamak zor!..

Özal'ın gizil planı

"Asala'yı bitiren Hiram Abas teşkilata geri dönüyor!" 1985 yılının ortalarına doğru Mfi-te herkes

bu dedikodu-

vu yayıyordu.

Hiram Abas'ın adı, geçtiği sohbetlerde mutlaka "Asalayı İ bitiren adam" olarak anılıyordu.

Sahi, 1982-1984 yıllan arasında Beyrut ve Paris te bulu-nan Hiram Abas, Asala'yı bitirmiş miydi ?

Tarih aksini iddia ediyor; çünkü Asala eylemleri bitme misti: ,-..

9 mart 1983... Belgrat Büyükelçisi Galip Balkar ve şofö-rü Necati Kaya öldürüldü.

16 haziran 1983... istanbul Kapalıçarşı'yı kana bulayan Asala müitanlan 3 kişinin ölmesine 25 kişinin yaralanması-na neden oldular. .. 14 temmuz 1983... Brüksel Ataşesi Dursun Aksoy öldu-

m15 temmuz 1983... THYnin Paris'te Orly Havaalanı Büro-su bombalandı, ikisi Türk, sekiz kişi öldü...

29 ekim 1983... Beyrut Büyükelciliği'ne üç Asala militanı bomba ve otomatik silahlarla saldın girişiminde bulundu.

S3 Milliyet,9 ocak 1985.

28 mart 1984... Tahran Büyükelçiliği saldırıya uğradı. Askeri Ataşe Yardımcısı ismail Pamukçu ağır yaralandı.

15 nisan 1984... Tahran idari Ataşesi tbrahim Özdemir-ci'nin evi tarandı.

28 nisan 1984... Tahran Büyükelçiliği Sekreteri Şadiye Yönder ve eşi Işık Yönder'e yaylım ateşi açıldı. Işık Yöhder vefat etti.

20 haziran 1984... Viyana Büyükelçiliği çalışma Ataşesi Erdoğan Özen otomobiline yerleştirilen bombanın patlama: sı sonucu öldü.

19 kasım 1984... Viyana'da BM'de görevli Enver Ergurı otomobiline açılan ateş sonucu öldü.

15 mart 1985... Kanada Ottavva Büyükelçiliği'ni basan üç Asala militanı aralarında Büyükelçi Coşkun Kırca'nın 14 ya-şındaki kızının dahil olduğu 11 elçilik mensubunu rehin al-dı. Kırca ikinci kattan atlarken yaralandı. Beş saat süren operasyon sonucu militanlar yakalandı, bir Kanada güven-lik görevlisi öldü.54

Tarihî gerçeklerin bir önemi yoktu! Psikolojik savaşın bü-tün metotları kullanılıyor ve Hiram Abas, Ankara'da "Asa-la'yı bitiren adam" olarak takdim ediliyordu devlet ricaline!..

Peki Hiram Abas'ın adı ne oldu da birdenbire başkent ku-lislerinde konuşulmaya başlamıştı. Ankara'da neler oluyor-du?..

(54Asala'yı; ne Hiram Abas gibi "özel görevliler" ne de kullanılan eskiülkücüler bitir-mişti. Kuşkusuz bu "örtülüoperasyonların" etkisi vardı. Ancak Asala'yıasıl bitiren unsurlar; a) Orty gibi Avrupa'da kuleleri hedef alan "kör teröre" başvurarak büyük taktik hatasıyap-ması, b) kendi içindeki Hınçak-Taşnak fraksiyonlarına bölünmesi, c) Türkiye içindeki Erme-ni vatandaşlardan hiçdestek görmemesi, d) başta ABD olmaküzere Batı'dan yeterli des-tek alamamasıdır...)

Hiram Abas'ı kim önerdi?

Başbakan Turgut Özal artık somut bir gerçeğin farkın-daydı: hükümet olmuştu, ancak iktidar değildi.

Örneğin, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Ürüğ'la ilişkisi çok kötüydü. Genelkurmay Başkanı, Özal'ı "yok" sa yiyordu. Hitap ederken "sayın" sözcüğünü hiç kullanmıyor-du. "Başbakan" diye hitap ediyordu ! Dost sohbetlerinde Özal'dan, "o adam" diye bahsediyordu. MSP ve MHP'den aday olan bir politikacının nasıl veto edilmediğini bir türlü arılamıyordu zaten...

Başbakan Özal, -hakkında konuşulanları biliyordu. Ayrı-ca, Orgeneral Ürüğ'un, kendinden sonra Genelkurmay Baş-kanlığı'na Orgeneral Necdet Öztorun'u getirmek istediğini duyuyordu.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren ise hâlâ Ordu'nun etkisin-deydi. Meclisten geçen birçok yasayı imzalamaktan kaçını-yordu. Başbakan Özal da kanun hükmünde kararnameler-le yönetiyordu ülkeyi!..

Başbakan Özal, iktidarı ele geçirmek için, kafasındaki dört aşamalı bir stratejiyi yaşama geçirmek istiyordu:

1) Ordu'nun tepesinde Necdet Ürüğ-Necdet Öztorun'un 2000 yılına uzanan askerî hiyerarşisini bozmak.

2) Genelkurmay Başkanlığı'nı Millî Savunma Bakanlı-ğı'na bağlamak.

3) Güneydoğu'da bir "süper vali" aracılığıyla askerî güçle-ri denetim altına almak.

4) MlTi sivilleştirmek; başına öncelikle sivil müsteşar ge-tirmek...

işe önce MiT'ten başladı...

Başbakan Turgut Özal'ın bir özelliği İsmet inönü'ye ben-ziyordu, ikisi de istihbaratı seviyordu. Bu nedenle teşkilatla ilişkilerini hep sıcak tutmak istemişler, gelen istihbarat ra-porlarını Süleyman Demire! gibi yardımcılarına bırakmayıp, bizzat kendileri okumuştu.

Başbakan Özal, bunca yıllık devlet bürokrasisindeki gö-revinden dolayı biliyordu ki Millî istihbarat Teşkilatı hep si-villere uzak olmuştu.

MlTi yanına almadan iktidar olamayacağını biliyordu.

Hükümete ilk geldiği günlerde MtTten alamadığı istihbara-tı polisten almak için Emniyeti yeni baştan oluşturmayı plan-lamış ve yeni bir Polis Yasası çıkarmak istemişti. Ancak istedi ği yasa teklifi meclis ve Cumhurbaşkanı Kes^nan Evren tarafin-dan çok biçilmişti. Hatta yasa tasarısının g*Sörüşmesi sırasında ANAPlılar ile Halkçı Partili mületvekilleri yu-umruldaşmışlardı.

Polisten sonra tekrar MlTe yöneldi.

MtTin başına birdenbire sivil bir müs'*teşar getirmesinin imkânsız olduğunu biliyordu. Genelkurms-ay'ı bu konuda ik-na etmek zordu.

Bu nedenle ikinci adamlığa sivil birini getirmeyi düşünü-yordu...

Danışmanlarıyla kollan sıvadı...

Önce Saffet Ankan Bedük düşünüldü, ^akat Bedük sem-patiyle bakmadı.

Sonra Vecdi Gönül'ün adı üzerinde duruldu. Ancak Vec-di Gönül'ün islamcı kimliği yüzünden,*"askerler* istemez" di-ye hemen vazgeçildi.

Bir ara Kutlu Savaş'ın adı geçti. O zamanlar Başbakanlık Teftiş Kurulu başkanıydı. "Pratiktir, sorundan çabuk giderir" denildi. Çok genç olması nedeniyle vazgeçildi.,.

Özal yakın ekibiyle birlikte MlTe sokacak "kulağuıı" arar-ken, danışmanlarından Bülent Öztürkmern, Hiram Abas'ın ismini ortaya attı.

Hiram Abas Ue Bülent Öztürkmen MtTten tanışıyorlardı. Özellikle 12 Mart Askeri Darbesi döneminde yakın mesai içinde olmuşlardı. Bülent Öztürkmen, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni 1962 yılında bitirip MlTe girdi. MiT için-de MHP ekibine yakındı. Zaten MHP'li Agâh Oktay Güner'in bakanlığı döneminde, Ticaret Bakanlığı müsteşar yardımcı-lığı görevine getirildi. 12 Eylül'den kısa bir süre önce silahlı saldırıya uğrayıp ağır yaralandı. Amerika'da tedavi gördü. (Bu suikastın siyasî değil, çapkınlık yüzümden yapıldığı da iddia ediliyor.) Aynı zamanda bu ülkede ticaret müşaviri ola-rak büyükelçilikte görev yapü. Özal Hükûrfleti'nin kurulma-sıyla birlikte DPT müsteşar yardımcılığına getirildi. Aynı za-manda Eximbank Yönetim Kurulu üyeliği yapıyordu! Basın-da adı "hayalî ihracata yol veren bürokrat" olarak geçti.

OYAK-Renault Yönetim Kurulu başkanlığından, şirketin or-tağı Fransızların baskısıyla ayrılmak zorunda kalmıştı.

Bu arada Semra Özal'ın yanından ayrılmayan, Hiram Abas'ın "Beyrut arkadaşı" Bilge Erol da devreye sokulmuştu.

"Hiram Abas lobisi" Başbakanlık Konutu'nu sarıp sarma -

lamıştı.

Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ndeki kulis çalışmasını ise da-mat Erkan Gürvit yürütüyordu. Zaten

Hiram Abas son bir yıldır sık sık Ankara'ya geliyor, Yalı Restaurant'ta, RVde Er-kan Gürvit ve MiT içindeki en yakın arkadaşlarından Bedri Özdemir'le buluşuyordu.

Arkadaşlarına artık açık açık söylüyordu: Teşkilata dön-mek istiyorum!"

TBMM Başkanı Necmettin Karaduman da "işin" içine çe-kilmişti. Başbakan Özal, Karaduman'ı, MiT eski müsteşarı Fuat Doğu'ya göndermişti.

Karaduman Üe Fuat Doğu'nun dostlukları 1950'li yıllara dayanıyordu. Fuat Doğu MAH Adana bölge başkanıyken, Necmettin Karaduman da mülkî idare basamaklarını tır-manmaya Adana'dan başlamıştı.

ANAP, Fuat Doğu'nun "MtTin sivüleştirilmesi" isteğine sı-cak baktığını biliyordu. Yaşı 65'i aşmamış olsa, Özal'ın MiT Müsteşarlığı için düşündüğü tek isim Fuat Doğuydu.

Meclis Başkanı Karaduman gençlik arkadaşından akıl is-tedi, bir de isimler!..

Fuat Doğu'nun verdiği isimler arasında Hiram Abas da

vardı...

Turgut Özal ve yatan çevresinin kafası karışıktı. Hiram Abas'ı tanımıyorlardı. Özellikle de "Hiram" adına takılmışlardı.

Özal sonunda sağ kolu Hasan Celal Güzel'e, "Sen adamı çağır, bir konuş bakalım, nedir ne değildir, öğrenelim" dedi...

"Gel bakalım Hiram Usta'

Ağzında piposuyla, Ankara Kızılay'daki Başbakanlık bi-nasına girerken, 28 yıl önce Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Salih Korurla yaptığı görüşmeyi anımsadı.

Yaşamında ne çok değişiklikler olmuştu. Yanında Erkan Gürvit vardı. Sekreter fazla bekletmeden içeri aldı.

Duyduğu sesle hafif irkildi: "Gel bakalım Hiram Usta!" Yüzünün kızardığını hissetti. Mason olduğunun ima edil-mesinden hep rahatsızlık duymuştu. Özal ve çevresinin mu-hafazakâr olduğunu biliyordu. "Hiram Usta" sözünde hafif bir alay hissetmişti...

Başbakanlık Müsteşarı Hasan Celal Güzel, gönlünü al-mak için, "Sizin için Asala'yı bitiren kişi diyorlar. Methinizi çok duyduk. Lütfen buyurun oturun" dedi.

Hiram Abas'ın bürokratlara hiç benzemeyen rahat tavn; bacak bacak üstüne atması, pipo yakması ve hoş sohbet ol-ması Hasan Celal Güzeli etkiledi.

Güzel, Turgut Özal'ın MJfT konusundaki düşüncelerini anlatmaya başladı; "Biz teşkilatın daha öperasyonel olması-nı, dinamik hale gelmesini istiyoruz."

Hiram Abas ile Erkan Gürvit birbirlerine bakıp gülümse-diler.

Aynı şeyleri düşünüyorlardı...

Görüşme olumlu geçti. Hasan Celal Güzel raporunu ver-di; "Müspettir!"

Başbakanlık binasına 10 km uzaklıktaki Çankaya'daki Başbakanlık Konutu'nda da yine Hiram Abas hakkında ku-lis yapılıyordu.

Mehmet Eymür, Atilla Aytek ve Bilge Erof, Semra Özal'ı ikna etmeye çalışıyorlardı. Hiram Abas'ı öve öve bitiremiyor-lardı.

Semra Özal da ağzındaki baklayı çıkardı: "Hiram Abas'ı bize çok sevdiğimiz, saydığımız bir dostumuz olan Bülent Öztürkmen tavsiye etti. Kaldık! teşkilatın başına bize muti olacak bir adam istiyoruz. MlTe ait hiçbir rapor ne bize ne de Köşk'e gönderiliyor. Bunlar devlet içinde devlet gibi dav-ranıyorlar. Ne Konut'u ne de Köşk'ü adam yerine saymıyor-lar."

Semra Özal'ın kastettiği kişi Genelkurmay Başkanı Orge-neral Üruğ'du.

Konuklar hep bir ağızdan, "inanın Hiram Bey tam sizin istediğiniz biri" dediler. Sonra da aynı cümleyi söyledikleri için hep birlikte tebessüm ettiler...

Turgut-Semra Özal çiftinin MtTten yakınmalarının en r önemli nedenlerinden biri de, teşkilatın Başbakanlık Konu-e tu'nu dinlediğini düşünmeleriydi... Telefon dinlenme olayla-rını,*Gizli Kulaklar Ülkesi* kitabında toplayan Gazeteci Faruk Bildirici, Başbakanlık Konutu'nda ortaya çıkan vericilerle il-gili ilginç bilgiler toplamıştı.55

Turgut Özal'ın 1983 seçimlerinden sonra Başbakanlık Konutu'na yerleşmesi kolay olmadı. Birkaç ay sonra tatsız bir süprizle karşılaştı. Dönemin bakanlarından biri Özal'ın masasında duran telefonla oynarken ahizenin içinde minik bir verici buldu. Heyecanla Özal'ın yanına koştu. Telefondan çıkardığı böceği gösterdi. Özal, 'Bunu kimseye söyleme, gizli kalsın' dedi. Öbür telefonlara da bakıldı, aynı tip verici yatak odasındaki telefondan da çıktı.

Özal, MtTte güvendiği bir kişiyi çağırdı. Konut'un elektro-nik cihazlarla kontrol edilmesini istedi. Beş yerde daha bö-cek çıktı. Duvarların içinde bile böcek vardı! Özal anladı ki, özel konuşmalarını Konutta yapmayacaktı...

Konut'u dinleyen dinleyeneydi. Bir ara böcekler daha çok saksılardan çıkmaya başlamıştı. O dönemde Konut'a sürekli çiçekler geliyordu. Böceklerle ilgili bir araştırma sonucunda da, Konut'un bahçıvanı, ABD Büyükelçiliği'nin bahcrvanıyla dost olduğu ve çiçeklerin oradan geldiği ortaya çıkmıştı!

Genelkurmay Başkanı Üruğ, Hiram Abas isminin MiT müsteşar yardımcılığı için telaffuz edildiğini duymuştu.

MiT Müsteşar Yardımcısı Tümgeneral Teoman Ko-man'dan boşalan yere Dış istihbarat Daire

Başkanı Nuri Gündeş'in gelmesini istiyordu.

Aslında daha birkaç ay önce Cumhurbaşkanı Evren de, "Müsteşar yardımcılığına kendi içlerinden birini getirsinler" demişti. "Evren de, Nuri Çündeş'e yeşil ışık yaktı" şeklinde yorumlanmıştı bu sözler.

MiT Müsteşarı Korgeneral Burhanettin Bigalı da, Hiram

55 Faruk Bildirici, a.g.e., s. 137-139.

Abas'ın teşkilata gelmesine şiddetle karşı çıkıyordu. Ancak onun muhalefeti de etkisiz kaldı. Çünkü askerler "damat faktörünü" unutmuşlardı!..

Sonunda Hıram Abas kararnamesi, Genelkurmay'ı ikna için tam 45 gün Başbakanlıkta bekletildi. Özal, Ordu'yu bu atamayla tamamen karşısına almak istemiyordu...

Cumhurbaşkanı Evrenle yaptığı görüşme sonrasında Hi-ram Abas'ın kararnamesini imzalayıp Köşk'e gönderdi.

Cumhurbaşkanı Evren de beklemeden bastı imzayı.

Hiram Abas MtT müsteşar yardımcısı olmuştu...

Hiram Abas'ın MÎTin "ikinci adamlığına" getirildiğinin duyulmasının ardından, Ankara'nın Yenimahalle semtinde-ki MtT merkez binasında, Nuri Gündeş beyaz bir kâğıda is-tifasını yazıyordu...

"En kıdemli başkan bendim. Millî Güvenlik Kurulu'nda Kenan Pasa, Necdet Ürüğ Pasa'ya demiş ki, 'Onlar içinden seçsinler yardımcıyı.' Beni namzet gösterdiler. Sonra türlü sebeplerden dolayı olmadı, ben de devlet ricaline, 'Ben aske-rim ve benim emrimde çalışan bir adamın emrine girmem; onure bir insanım, on saniye bile durmam' dedim. Necdet Ürüğ Paşa'nın ricalarına rağmen Hiram Abas'ın gelişiyle o gün teşkilattan ayrıldım."56

Tarih 12 ocak 1986.

MfT binasından bu kez Hiram Abas içeri giriyor, Nuri Gündeş dışan çıkıyordu. "Hiram Abas MfTe tekrar geldi" di-ye teşkilattan ayrılan sadece Nuri Gündeş değildi. Ayrılan-lardan biri de Metin Günyol'du. Peki emekliliğini isteyen Me-tin Günyol kimin yanında çalışmaya başladı dersiniz: Halit Narin! Gelin de çıkın bu karmaşık ilişkiler zincirinden!

Bu raundu "Hiram Usta" kazanmıştı...

Çatışmanın temelinde, Hiram Abas ile Nuri Gündeşin ki-şisel çekişmesi mi vardı ? Tabiî ki hayır.

Kapışmanın tarafları; sermaye içinde, Ordu içinde ve si-yasetin içinde de vardı...

56Nuri Gündeş, Meclis Susurluk Komisyonu ifade tutanakları, s. 1166.

Eymûr'ün evine taşındı

istanbul'daki Abas ailesinde sevinç ve hüzün iç içe geç-| misti. Ünlversiteyi'bitiren oğullan Cengiz Abas, özel bir şir-ketin yurtdışı şantiyesinde çalışmak için Libya'ya gitmişti.

Şimdi de, MtTe dönen "evin reisi sikthlannı kuşanıp" An-| kara'ya gidiyordu.

Evini Ankara'ya taşımayı düşünmüyordu.

Evin Üd erkeği de gurbete gidiyordu...

istanbul'da hüzün Ankara'da sevinç vardı;

MÎT içindeki Hiram Abas ekibi bayram yapıyordu. Beş yıl-| lık hasret sona ermişti...

Mehmet Eyrriür, "patronu" Hiram Abas'ın gelişini coşkuy-la anlatıyor: "Dönüşü birçok kişi tarafından samimi bir se-vinçle karşılandı. Daha önce arkasından atıp tutanlar, küfür edenler, teşkilata dönmemesi için bakanları, paşaları, parti liderlerini kapı kapı dolaşanlar da, artık onu ne kadar sev-diklerini, nasıl yakın olduklarını söylüyorlardı. Hiram Bey onların da dostu, kardeşi ve ağabeysi olmuştu.

Müsteşar Yardımcısı Hiram Bey'in odasının açıldığı kori-dorda uzun bir kuyruk oluşmuştu. Herkes tebrik etmeye gelmişti."57

Tebrikleri kabul eden Hiram Abas hemen Müsteşar Biga-lı'nın makamına çıktı.

Korgeneral Bigalı, Hiram Afaas'ı ilk kez o gün gördü. As-ker ciddiyeti içinde Korgeneral Bigalı, Hiram Abas'a, elini uzatıp, soğuk ses tonuyla, "Hoş geldiniz" dedi...

Gelmesine çok karşı çıkmıştı, ama Cumhurbaşkanı Ev-ren Üe Başbakan Özal'ın, bir bürokrat için bu kadar istekli olmalarını da anlayamamıştı.

Bu nedenle uzun uzun Hiram Abas'ı süzdü.

Aklına son Millî Güvenlik Kurulu toplantısında Başbakan Özal'ın kendisine dönüp, "Alın bir güzel yetiştirin, çalıştırın" sözlerini anımsadı.

Hiram Abas'ın dört kademe birden atlayarak MÎT müste-

57Mehmet Eymür,*Analiz,* Milliyet Yayınları, 1991, s. 137.

şar yardımcılığına gelmesi teşkilatta tepkilere neden oldu. Sadece merkezde daire başkanlığı görevinde bulunmuştu. Bölge başkanlığı bile yapmayan biri, birden teşkilatın iki nu-maralı adamı yapılıvermişti.

Türkiye bünyesinde oluşturulan 11 bölgenin istihbaratı Hiram Abas'a bağlıydı.

Bu, şu anlama geliyordu: "MiT dört paketten oluşur. En etkini istihbarattır. Devletin tüm istihbarat birimlerinin bir araya geldiği, Millî İstihbarat Koordinasyon Kurulu'ndâ, ko-nuya en çok hâkim olan kişi iç istihbarat başkanıdır. MİTin iç istihbarat başkanlığını ele geçiren, bir bakıma devleti ele geçirmiş demektir."

Hiram Abas'ın oturduğu koltuğun stratejik önemi bu ne-denle çok fazlaydı...

Teşkilata geldiğini "hissettirmek" için birtakım değişiklikler yapmak istiyordu. Neler yapmak istediği sır değildi, 1980 yı-lında MtT müsteşarına yazdığı mektupta bunun izleri vardı...

Örneğin, psikolojik savaş...

* MiT bünyesinde psikolojik harbi yapacak en iyi kişi Hi-rattn Abas'a göre, Mahir Kaynak'u. Onun insanları etkilediği-ni y,âkinen biliyordu.

Mahir Kaynak o tarihte MlTten emeldi olmuş, Ankara'da Gazi Üniversite3i'nde öğretim üyeliği yapıyordu.

Bir akşam yemeğinde yan yana geldiler.

Yemeğin,bir başka nedeni daha vardı; Mahir Kaynak, meslektaşı Hiram Abas'ın teşkilata geri dönmesi için ANAP nezlinde kulis çalışması yürütenlerden biriydf.

Yemek Hiram Abas'ın teşekküf etmesiyle başladı.

Sonra konu asıl meseleye geldi.

Teşkilatı'daha operasyonel yapmak istediğini, aktif istih-barattan yana olduğunu, MtTi tam kapasiteyle çalıştırmayı planladığını heyacanla anlattı.

Ancak Mahir Kaynak üniversitede kalmaktan yanaydı...

Hiram Abas, yaşamı boyunca "operasyonel-istihbarat-tan" yanaydı.

O tıpkı 12 Mart Askerî Darbesi'nde kendisinin yaptığı gi-bi, istihbaratçıların elinde silah, operasyon yapmasını isti yordu. Tıpkı CIA.ve Mossad ajanlan gibi...

Bu amaçla "Güvenlik Daire Başkanlığrnı58kurdu.

Başına Mehmet Eymür'ü getirdiği birimin tüm elemanla-rı, Genelkurmay Özel Harp Dairesi'nden alındı. Bunların en ünlüsü Yarbay Korkut Eken'dl!. .

Özel Harpçi Yarbay Korkut Eken, Güvenlik Dairesi baş-kan yardımcısı yapılmıştı.

Hiram Abas ile Mehmet Eymür, 1986 yılında Ankara Göl-başı'ndaki Özel Tim Eğitim

Merkezi'nde yeni bir silahın de-nemesini yaparlarken tanımışlardı Korkut Eken'1.

Hiram Abas kendisi gibi attığını vuran, ABD'de özel harp eğitimi alan Yarbay Korkut Eken'e.hayran olmuştu.

Korkut Eken gibi Özel Harp Dairesi'nden ayrılıp, MtTe gi-rerek Hiram Abas ekibine katılan bir başka subay ise, Bin-başı Yavuz Ataç'ti.59

MtTte o döneme kadar, iç ve dış istihbaratının başında tümgeneral ve tuğgeneral rütbesinde bir paşa bulunurdu. Psikolojik İstihbarat Propaganda Birimi'nin başında ise al-bay bulunurdu. '

58 Bu dairenin adı zamanla Kontrterör Dairesi adını aldı.

59 Kamuoyu Yavuz Ataç adını 1990'lı yılların sonlarında öğrenecekti. MiT'in Dış Ope-rasyonlar Dairesi Başkan Yardımcısı Ataç'ın, Tevfik Ağansoy, Alaattin Çakıcı gibi ülkücü-lerle yakın ilişkisi vardı. Bu "ilişki" Ataç'ın ülkücülere pasaport vermesi seviyesinden, Çakı-cı'nın, Ataç için MİT müsteşar yardımcılığına getirilmesi için hükümet nezlinde kulis faali-yetleri yürütmesine kadar geldi !.. Çakıcı ile Ataç dostluğu herkesi kıskandıracak düzey-deydi. Alaattin Çakıcı Fransa'da yakalandığında üzerinden çıkan "kırmızı pasaportu" Ya-vuz Ataç vermişti! Zaten Alaattin Çakıcı'nın kız kardeşinin nikâhında da iki şahitten biri Ya-vuz Ataçıı. İHD Başkanı Akın Birdal'ın vurulması olayını düzenleyenlerden M. Cemal Ku-laksızoğlu da Yavuz Ataç'ın yakın ilişkide bulunduğu ülkücülerdendi. Emekli olmadan ön-ce son görev yeri Pekin Türk Büyûkelçiliği'nde idarî ataşe olarak çalıştığı iddia edildi. Çin'i ' bölmek için Sinkiang Bolgesi'nde (Doğu Türkistan) ayaklanma çıkartmaya çalışıyordu l Bu provokasyon kokan eylemleri kim adına yaptığı ise "meçhuldü". MiT'in bazı operasyonlar-da kullandığı iddia edilen ülkücü Alaattin Çakıcı'yla ilişki kurduğu iddia edilen ANAP Millet-vekili Eyüp Aşık, 7 ocak 1999 tarihinde istanbul 6 No'lu DGM'de verdiği ifadesinde, "Çakı-cı'nın yakalanması konusunda görüştüğümüz Emniyet yetkilileri, Çakıcı'yı Amerika'da ClA'nın kullandığını ve Türkiye'ye vermeyeceğini iddia ettiler. Çakıcı'yı, 'Hükümet ABD ile anlaştı, seni Türkiye'ye verecekler' diye kandırıp Amerika'dan çıkmasını sağladık, sonra gittiği Fransa'da yakalandı" dedi. Milletvekili Aşık'ın sözleri doğruydu. ABD'de yeraltı dün-yasıyla mücadele eden "Marchal Servis" adlı polis örgütü, Çakıcı'nın yerini Öğrenmesine rağmen yakalamak için elini bile oynatmıyordu. Sürekli Türkiye'yi oyalıyordu. Niye ?.. So-runun yanıtını, MİT, ülkücü ve CIA sacayağında aramak gerekiyordu...

Not: ilginçtir, Korkut Eken de, Yavuz Ataç da, bir donem birlikte çalıştıkları eski şefleri Mehmet Eymûrle zamanla kanlı bıçaklı oldular

Şimdi yeni kurulan güvenlik daire başkanlığına bir sivil getirilmişti. MfTtekl siviller kritik görevlere getiriliyordu. As-kerler durumdan hiç hoşnut değillerdi...

Hiram Abas, MiT Yasası'na rağmen, teşkilatı silahlı ope-rasyon yapacak, "küçük CIA" haline getirmeye başlamıştı...

Hiram Abas'ın teşkilatı CIA ve MOSSAD gibi operasyonel hale getirmek istemesi salt kendi düşüncesi değildi. Hiram Abas bu fikri, "öğretmeni" MiT eski müsteşarı Fuat Do-ğu'dan almıştı.

Zaten Fuat Doğuyla ilişkisini hiç koparmamıştı.

Şimdi de Başbakan Turgut Özal arkalanndaydı ve sınır-sız destek veriyordu...

Başbakan Özal Genelkurmay'a, Güvenlik Daire Başkan-lığı'nın PKK'ya kan?ı kullanılacağını söylemişti..

iki yıl önce, PKKnın 15 ağustos 1984 tarihinde Eruh ve Şemdinli baskınlarıyla start verdiği silahlı eylemlerini "önemsiz bir olay" olarak değerlendirip, tatilini kesmeyen Başbakan Özal, şimdi MlTi yeni konsepte uygun hale getir-mek istediğini söylüyordu.

Başta Hiram Abas olmak üzere Güvenlik Daire Başkanlı-ğı'nın Özel Harpci subayları sık sık, Güneydoğu'ya gidip, "in-celemelerde" bulunuyorlardı. Hatta gizlice sının bile geçiyor-lardı. Maceracı hareketleri askerler kadar polislerin de tep-kisini çekiyordu.

Dönemin Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü istihbarat Baş-kanı Hanefi Avcı, o günleri şöyle anlatıyor: "Önemli bir sanı-ğın sorgusunu yapıyorduk, o tarihte Ankara MfTten bazı gö-revliler gelmişti, onlar da sorguya katıldılar, içlerinden biri, 'Ben sorguyu sanığın gözleri bağlı yapmam. Gözlerinin içine bakarım, doğru söyleyip söylemediği gözlerinden belli olur' dedi. O zaman 'Amma da hava basıyor' diye düşündük, adı-nın Hiram Abas olduğunu sonradan öğrendik."

Tıpkı Hanefi Avcı gibi. Türkiye'deki Filistinliler de o gün-lerde Hiram Abas'ın adını yeni öğreneceklerdi...

Sati Davası...

Tarih 24 temmuz 1985.

Ürdün Büyükelçiliği Birinci Kâtibi Ziyad Sati, Ankara'da

uğradığı silahlı saldın sonucu öldürüldü. MiT ve Emniyet, suikastın sorumluluğunu Filistinli Ebu Nidal Örgütü'nün üstlendiğini açıkladı.

Aradan bir yıl geçti.

MiT Müsteşar Yardımcılığı Hiram Abas ve Özel Harpçiler-den oluşan Güvenlik Daire Başkanlığı olaya el attılar.

Ekip imaja yönelik ilk çıkışını yapmaya hazırdı.

1986 sonbaharının ilk ayında Ankara'da Filistinli avı baş-latıldı. Özellikle üniversitelerde okuyan Filistinli öğrenciler. Ziyad Saü'nin suikastına kanştıklan gerekçesiyle bir bir gö-zaltına alındı.

Filistinli öğrenciler, MiT ve Emniyet'in katıldığı işkenceli

sorgulamalardan geçiriliyordu.

Bu arada Muhammed Hilmi Musa adındaki Filistinli öğ-renci işkence tezgâhında can verdi.! Türk yetkilileri böyle bi-rini gözaltına almadıklarını, yakalamaya gittikleri kahvede Hilmi Musa'nın kahvehanenin tuvaletinin pençelisinden ka-çıp kayıplara kanştığını iddia ettiler. Ancak ortada bir türlü açıklanamayan Filistinli öğrenci Musa'nın kanlı giysileri var-dı...

Sorgulamanın ardından Filistinli öğrencilerden 6'sıi 11 ekim 1986 günü devlet televizyonundan milyonlarca kişiye katil sanığı olarak gösterildi. Ancak 6 kişiden 2'si ertesi gün serbest bırakıldı.

Psikolojik harp uzmanlan görev başındaydı. Filistinliler "terörist" olarak gösterilmeye başlandı. Bu arada 80 Filistin-li öğrenci sınırdışı edildi...

Gözaltındaki 6 kişiden ilk serbest bırakılanın adı, Rafet Saban'dı. ODTÜ öğrencisiydi. Gözaltındaki ifadesinde, Filis-tin Kurtuluş Örgütü'nün (FKÖ) Ankara temsilcisi Ebu Fi-ras'ı, Ebu Nidal'ın adamı olarak göstermişti.

Rafet Şaban'a göre, Ebu Firas, Türkiye'ye karşı çeşitli sa-botaj planlan yapmaktaydı.

Serbest bırakılan Rafet Şaban nereden bulduğu anlaşüa-mayanO) cebindeki Amerikan dolarlanyla birlikte soluğu Avustralya'da aldı.

Ancak Ürdün devleti, diplomatını kimin öldürdüğünü öğ renmek istiyordu. Avustralyaya kaçırılan vatandaşı Rafet Şaban'ı kolundan tutup Ürdün'e getirdi. Rafet Şaban, Ür-dün adalet bakanıyla birlikte televizyona çıkıp açıklamalar-da bulundu: ODTÜ öğrencisiyken uyuşturucu işi kullanıla-rak MlTe ajan yapılmıştı. Kendisinin imzaladığı ifadeyi as-lında MiT yazmıştı. Hedefleri Filistin'in Ankara temsilcisi Ebu Firas'tı.

Rafet Şaban bu komplonun ardında kimin olduğunu da televizyonda açıkladı: Hiram Abas L

Rafet Şaban ne kadar doğruyu söylüyor bilinmez!.. An-cak o tarihte Hiram Abas'ın bir Filistinli lidere, "Ankara'daki diplomatınızı çekerseniz size her türlü kolaylığı sağlarız" de-diği bilinen bir gerçek.

Ankara'yı terk etmesi istenen diplomat Ebu Firas'tı... Aslında o günlerde Firas'ın tayini çıkmıştı. Gideceği yer bile belli olmuştu: Moskova. Ancak Filistinliler, Hiram Abas'ın bu pervasızca çıkışından rahatsız olmuşlardı.

Üstelik Hiram Abas ikinci kez tehdit etmişti Filistinli lide-ri: "Bu adamı buradan alın, yoksa kefen içinde yollayacağız!" Ebu Firas'ın eşine de telefonlar geliyordu o günlerde, "Dul mu kalmak istersin, yoksa boşanmak mı ?"

Bu arada gazetelere haberler uçuruluyor, manşetler atılı-yordu: "Ebu Firas takibe alındı"; "Bu ne biçim diplomat"; "Arafat, Flras^tan desteğini çekti"; "Firas, Nidal'ın adamı"; "Ebu Firas uyarıldı" vs vs vs...

Tehditler geri tepiyor ve Filistin yönetimi, Ebu Firas'ın Türkiye'de kalmasına karar veriyordu...

FKÖ lideri Yaser Arafat Türkiye'deki gelişmeleri şaşkınlık-la izliyordu. 26 şubat 1986 tarihinde

Türkiye'ye resmî bir zi-yarette bulunmuştu. Birkaç ay önce "devlet adamı protoko-lü"yk karşılanmıştı. Çok sıcak ilişkiler, ne olmuştu da bir-denbire bozulup, Filistinlilere yönelik operasyonlar başla-mıştı ? Bir türlü anlam veremiyordu...

Yaser Arafat, "diplomatının başına bir şey gelmemesi için" en önemli adamı, FKÖ Dış ilişkiler Daire Başkanı Fa-ruk Kaddumi'yi Ankara'ya gönderdi.

Faruk Kaddumi, Türkiye'ye gelişinde gazetecilere, "Bir is-tihbarat odağının Filistinlilere karşı önyargılı davrandığını" söyledi. Kaddumi diplomatik bir dil kullanmış, isim vermeden, Hiram Abas ekibini kastetmişti...

O günlerde Mümtaz Soysal da gazetesindeki köşesinde olayların "Mossad imalatı" olduğunu iddia ediyordu.60

Yaser Arafat da, 16 aralık 1986 tarihinde Türk basınına demeç veriyordu: "Kardeş Türklerle bizim aramızdaki ilişkt-leri bulandurmak isteyenler Rafet Şaban'ı kullanmışlardır."

FKÖ; Mossad'ın ünlü şeflerinden Arla Levin ile israil Mil-lî Savunma Bakanlığı Genel Müdürü David Kemhi'nln, Hi-ram Abas'la birlikte kendilerine komplo hazırladıklarını iddi-a ediyordu...

Türkiye'deki gelişmeler Arap dünyasında da bomba gibi patlamıştı.

13 haziran 1987 tarihli sayısında Arapların ünlü gazete-si El*Ray El Em* manşetinde, Türkiye istihbarat teşkilatıyla (MiT), israil istihbaratı arasında (Mossad) sıkı işbirliği ortaya çıktı..." ingiliz Gazeteci Richard Deacon yazdığı*israil Gizli Servisi* fThe Israeli Secret Service) adlı kitabında; "israil'in en büyük şansı gizil servisinin yabancı ülkelerin gizil servisle-riyle kurmuş olduğu çok iyi bağlantılardı. Yabancı gizli ser-vislerdeki bazı ajanlar da İsrail adına çalışıyorlardı. Bu ajan-lar genellikle çift taraflı çalışan türden olmalarına karşın Si-yonizm'e karşı sempati duyuyorlardı. Ancak bu ajanların hiçbiri kendi ülkeleri için hayati önem taşıyan sırlan israil'e vererek ülkelerine ihanette bulunmamışlardır"61diye yazı-yordu...

Karşılıklı iddialar sürerken dört Filistinli genç hakkında Ürdünlü diplomat Sati'yi öldürmekten açılan dava 7 tem-muz 1987 tarihinde sonuçlandı:

Dört Filistinli beraat etti.. .

Büyük tantanalarla açılan dava sessizce sona ermişti.

Aslında "Ortadoğu uzmanı" Hiram Abas da biliyordu, FKÖ ile Ebu Nidal Örgütü'nün kanlı bıçaklı olduğunu. 1982 yılında FKÖ'lü Muhammed Kaddumi, Türkiye'de Ebu Nidal taraftarlarınca öldürülmüştü. Ebu Firas da, Ebu Nidal Ör gütü'nün ölüm listeslndeydi ve 1982-1984 yıllarında Ebu Nidal'ın iki suikast teşebbüsünden kurtulmuştu. Peki Hi-ram Abas ve arkadaşlarının "amacı" neydi?,.

Filistinli gençlerin avukatları Veli Devecioğlu ve Günfer Karadeniz savunmalarında şöyle diyorlardı: "Olay, CIA-Mos-sad-MlT senaryosudur. Amaçlar arasında Türkiye'deki Filis-tin Kurtuluş Örgütü temsilciliğini kapatmak da vardır."

Filistinlilere karşı operasyonu yürüten Mehmet Eymür, olayın üzerinden üç yıl geçtikten sonra, 6 ağustos 1989 tari-hinde,*20OO'e Doğru* dergisi Ankara temsücisi Hasan Yal-çın'a, "Sati Davası"nın perde arkasını anlattı:

"Sıcak bakmıyorduk yani Ebu Firas'a. Çünkü devamlı sa-ğı solu bizim aleyhimize kışkırtan, devletin aleyhine kışkır-tan yabancı bir temsilci olursa, Türkiye'nin işlerine bu kadar karışmaya yeltenirse ona kimse sıcak bakmaz. Sizin bir ya-yınınız vardı: 'Şeytan Üçgeni: CIA-Mossad-MtT ilişkisi' diye. İçinde Hiram Bey'le ilgili bir şey yok, ama gene siz içine yo-rum olarak Hiram Bey'i katmışsınız. Hiram Bey'i yıpratma kampanyasına Ebu Firasla girdiğinizi söyleyebilirim. (...) Ebu Firas'ın amacı, Hiram Bey'i mevkiinden attırmaktı. Ebu Firas, başbakana (Özal) gitmiş ve Hiram Bey'i şikâyet etmiş bu Sati olayından sonra. Bütün yabancı misyon elçilerini kapı kapı dolaşıp propagandasını yapmıştır. Tabiî MfT-CIA-Mossad ilişkisi fikrine yakın olan kişilerin kapısını çalmış-ur."62

Mehmet Eymür, 2000'e*Doğru* dergisindeki röportajında, Ebu Firas için "Bombalı mektup konusunda uzman bir te-rörist" demişti.

Mehmet Eymür nereden biliyordu acaba Ebu Firas'ın bu özelliğini?

Ebu Firas, Mehmet Eymûr'ü ilginç bir noktadan yakala-mıştı: "Mossad'ın benim hakkımda tuttuğu dosyada aynen bu ifade var, sözcüğü sözcüğüne."

62Mehmet Eymür'ün adınıvermediği "yabancımisyonşeflerinden" biri de SuudîAra-bistan'ın Ankara büyükelçisiydi. BaşbakanÛzal'la görüşen Suudîelçisi Ozal'a, "Müsteşar yardımcınız Hiram Abas, birçok Arapülkesindeçok kotu tanınıyor ve kara listeye alınıyor, kendisi Mossad ajanımuamelesi görüyor" demişti...

işin tuhafi, Firas'ın bombalı mektuplarla tanışmasının hayli ilginç bir anısı vardı. Brezilya'da Rio de Janeiro kentin-de Filistin temsilciliği yaparken, "Kardeş Ebu Firas'a" yazüı bir paket geliyor yılbaşı hediyesi olarak. Paketi konsolosluk önünde duran polise, Firas'ın kız kardeşi olduğunu söyleyen bir bayan bırakmıştı.

Firas'ın Brezilya'da oturan bir kız kardeşi vardı, ama o Rio'da oturmuyordu. Rio'ya gelse neden yukan çıkmasındı ? Üstelik paketteki yazı da kardeşinin el yazısına benzemiyordu.

Mossad hata yapmıştı...

Firas paketi hızla pencereden bahçeye firlattı. Ve korkunç patlama meydana geldi. Brezilya polisine göre, paket içinde-ki bomba on kişiyi öldürecek güçteydi...

Hiram Abas, Filistin Temsilcisi Ebu Firas'ın kendisini yıpratmak için yoğun çaba harcadığını iddia ediyordu. Ken-disiyle ilgili "yalan yanlış" bilgileri gazete ve dergilere Ebu Fi-ras veriyordu. Ve Hiram Abas'ın bu nedenle, o yıllarda en büyük amacı, "terörist" olarak nitelendirdiği Ebu Firas'ın Türkiye'den kovulmasını sağlamaktı... israil, dolasıyla Mos-sad'la ilişkiler zamanla o kadar arttı ki, Londra'da yayımla-nan*Foreign Report* adlı derginin 24.2.1999 tarihli sayısında, Mossad ile MiT arasındaki işbirliğinin, 1993'te dışişleri ba-kanı olan Hikmet Çetin'in israil

ziyareti sırasında imzalanan 12 maddelik anlaşmayla apayn bir içerik kazandığını yazdı. Anlaşma sonrası, geniş bir Mossad ajanları ağının istanbul ve Ankara'da kurulduğu kaydedildi. Dergi, Mossad'ın Tel-Aviv'deki iki departmanından Tevel" (dost yabancı örgütler-le işbirliği yürüten birim) ve "Tzomet" (Arap ajanlarını eğit-mekten sorumlu birim) şubelerini Türkiye'de açtıklarını da yazıyordu. Bu dış kaynaklı habere bir de bizden bir haberle ek yapalım: Milliyet gazetesi 5 kasım 1994 tarihinde Başba-kan Tansu Çiller'in israil gezisine ilişkin bir ayrıntıyı şöyle aktarıyordu: "Başbakan Tansu Çiller'in israil ziyareti sıra-sında güvenlik alanında yapılan anlaşmadan sonra dün MiT ve Mossad'dan yetkililer bir toplantı düzenledi. Başba-kan Çiller'in hazır bulunduğu toplantıya MiT Müsteşarı Sönmez Köksal'ın dün uçakla gelerek katıldığı ve bugün de Türkiye'ye dönmesi bekleniyor."

"Boks tekniğiyle işkence"

O günlerde bir haber, gazete manşetlerinden, dergi ka-paklarından düşmüyordu:

Ürdün'ün Ankara Büyükelçiliği Başkâtibi Zait Saü sui-kastıyla ilgili olarak, Ürdün Büyükelçiliği'nde tercüman ola-rak çalışan Adnan Musa Süleyman Amerin ile Esin Turizm firması müdürü, Azerbaycanlı Ali Kent ifadesinde yakalan-mıştı. Öd sanık da Suriye casusuydu! Gazete ve dergilerde boy boy fotoğrafları çıkıyordu.

»Suç listeleri hayli kabarıktı; Afşin-Elbistan Termik San-tralı'ni bombalamışlar, Kırıkkale MKE Barut Fabrikası'nı havaya uçurmak istemişlerdi.

Islamî Cihat Örgütü mensubu Ali Kent, Sivas'ta Alevî-Sünnî çatışması çıkarmak için provokasyon yapacaklarını. Atatürk Barajı'nı bombalayacaklarını da söylemişti.

Bitmedi. Iran islam Devrimi'nin propagandasını yapmak, devrimi Jhraç etmek amacıyla Türkiye'den gençleri kandırıp iran'a yolladığını, bomba, sabotaj konularında eğittiklerini ve Refah Partisl'yle çok sıkı ilişkiler içinde olduklarını da iti-raf etmişti!..

Ali Kent, 1967 yılında iran'dan Türkiye'ye gelip TC vatan-daşı olmuştu. TRT Dış Yayınlar Bölümü'nde tercüman ola-rak çalışıyordu.

1986 yılının son aylarında, gazete ve dergiler günlerce Ali Kent'in itiraflarına yer verdiler. Sonra ne oldu ?

Ne olacak; Ali Kent önce 7 kişinin öldüğü 24 kişinin yara-landığı Kırıkkale MKE davasından beraat etti. Olayda sabo-taj yoktu, patlamanın nedeni teknik arızaydı.

Sonra, Afşin-Elbistan Termik Santralı'ndaki patlamala-rında proje hatasından meydana geldiği ortaya çıktı. Ondan da beraat etti. 13 ekini 1986 tarihinde gözaltına alınmasıyla başlayan "bombalı sabotajlı serüveni" 12 nisan 1988 tari-hinde aldığı tahliye kararıyla son buldu...

Gazeteci Neyyire Özkan, 1980'li yılların son dönemlerin-de Türkiye gündemini epey meşgul eden olayın peşini bırak-madı. Ali Kent'i, 1992 yılında istanbul'un varoşlarında bul-du ve konuşturdu:

"Bir sabah evimden çıkıp işime giderken yanımda duran otomobildeki şahıslar ismimi sordu, söyledim. Beni otomo bile bindirip, boynuma torba geçirip, ağır hakaretler ederek

IMlTe götürdüler, ilk olarak bana, Islamî Cihat Örgütü üyesisin, Ebu Ni-dal'ın Türkiye temsilcisisin, Ürdünlü diplomatı öldürenlere de araba temin ettin' dediler, içime müthiş bir korku girdi. Bana 'MlTtesin' deniyordu. Böyle söyleyen bana yumruk at-madan önce, Ta bunları kabul edeceksin ya da biz sana ka-bul ettirmesini biliriz' dedi. Ondan sonra girişti, boksör tek-niği ile yumruklar indirdi. Gerisini hatırlamıyorum. Hücrede buldum kendimi.

Bunlar kimdi, biliyor musunuz? Biri, Hiram Abas, diğeri Mehmet Eymür, Abas'ı ilk defa Başbakan Özal'ın yanında Suriye gezisine giden MiT görevlisi olarak fotoğrafı gazeteler-de çıktığında tanıdım. Eymür'ü de öyle, çıkan fotoğrafların-dan. Yumruklarla başlamışlardı, suçlamaları kabul etme-yince falaka, elektrik, türlü türlü işkence, insanlıktan çık-tım. Sorgunun üç ya da dördüncü günüydü GATA'ya kaldı-rılmışım. 13 ekimde gözaltına alınmıştım.

Sorgu 31 gün sürdü. Bu süre boyunca nelere 'Evet' de-medim ki: yüzünü görmediğim birine iran'dan oluk gibi akan paralan verdim! Hiç gitmediğim Elbistan'ın olmayan Posta Caddesi'nde, bulunmayan bir kahvehanede nasıl bu-luştuğumuzu uzun uzun anlattım! Sadece fotoğrafını gör-düğüm kişilerin iş ortaklarım olduğunu teyit ettim. En fazla da tanıdığım 'o zavallı müteahhit' ile işlediğim cürümü itiraf etmekte zorlandım, ama kızım imdadıma yetişti! Yan oda-dan gelen çığlıklan o zaman 15 yaşında olan genç kızıma ait olduğu söylendiğinde, artik suçlamalarla ilgili 'tereddüt' et-meyi bıraktım! Sonunda isnat olmuş tüm suçlamalara, 'Ben yaptım' demek zorunda bırakıldım.

Hayretler içinde kalıyorsunuz; gerçekten o ıstıraplar için-de, insan vücudunun kabul edemeyeceği ağırlıktaki işken-celer altında, çaresiz her şeye 'Evet' dedim. 20 yıldır görme-diğim arkadaşlarımı suçladım, yüzlerine nasıl bakarım, diye düşüne düşüne..."63

Ali Kent'e neden çok ağır suçlamalar yapılmıştı ? "Suriye casusu" ve aynı zamanda "Iran Islamî Cihat Ör-

63-*Akt*üeldergisi. 15 ekim 1992.

gütü'nün mensubu" Ali Kent, cezaevinden çıktıktan sonra, elini kolunu sallaya sallaya istanbul'da nasıl dolaşıyordu ? Bu kadar tehlikeli bir casusun, istanbul'a yerleşmesine na-sıl izin verilmişti ?

Anlaşılan Ali Kentin yıllarına neden olan olaylar zinciri, başka amaçlar için kullanılmıştı. Ali Kent piyon olarak kul-lanılmıştı!

Neydi o amaçlar?

Hiram Abas'ın "yükselme" hırsıyla açıklanabilir mi bu amaçlar ?

Yoksa, Türkiye-lran ilişkilerini "baltalamak" isteyenlerin bir senaryosu mu, tüm bunlar?

Ortadoğu'da oyun çoktu...

Sinagog**katliamı**

Türkiye'de bulunan, iranlı, Filistinli, Suriyeli kısaca Orta-doğuluların arka arkaya gözaltına alındığı 1986 yılının son-baharı hayli hareketli geçiyordu, istanbul'da meydana gelen Sinagog katliamı dünya ajanslarını harekete geçirdi.

6 eylül 1986 günü sabah saat 09. 15 sıralarında, istanbul Kuledibi'ndeki Neve Şalom Sinagogu açılış yapıldığı gün, si-lahlı dört kişinin saldırısına maruz kaldı. Saldırganlar önce kapıdaki görevliyi, sonra da iç kapıdaki bir başka kişiyi öl-dürüp, ardından kapılan kapatıp sinagogda bulunanları otomatik silahlarla taramaya başladılar. Ayinde bulunan Eyüp, Balat, Fener gibi semtlerde oturan Musevî vatandaş-lardan 2 1 'i öldü. Saldırganlar intihar saldırısı düzenlemiş-lerdi, attıkları bombayla ikisi can vermiş, ancak diğeri ikisi kaçmıştı...

Kanlı saldırıdan sonra Beyrut, Lefkoşa ve istanbul'daki haber ajanslarını arayan kimliği belirsiz kişiler saldırıyı, "ts-lamî Direniş", "Filistin intikam Örgütü", "Kuzey Arap Birliği Teşkilatı" adlı örgütlerin üstlendiklerini bildirdiler.

Gazeteci Cengiz Candar, 14-20 eylül 1986 tarihli*Yeni Gündem* dergisine. Neve Şalom Sinagogu'ndaki katliamı ki-min yaptırdığına ilişkin ilginç bir değerlendirmede bulundu:

"Yapılan saldın emsalleri hatırlandığında Ebu Nidal gru-bu tarafindan gerçekleştirildiği izlenimi veriyor. Arap ve Fi itiştin örgütlerinin birçoğuna israil Gizli istihbarat Örgütü*l* sızmış durumdadır. Mossad, Arap ve Filistinli örgütlerdeki ' maksimalist eğilimleri özendiriyor olabilir. Zehirlenecek at-kmosfer banştan yana olmayan israil'in işine gelir." Ç Filistin Ankara Temsücisi Ebu Firas'ın, 21 eylül 1986 ta-1 rihinde*Nokta* dergisine yaptığı açıklama, Gazeteci Cengiz Çandar'ın değerlendirmesiyle örtüşüyordu:

"Bu eylemler Mossad'ın işine yarıyor. Bu sinagog baskı-nından kim kazançlı çıkacak? Bu noktada İsrail sempati topladı ve insanlar Filistinlilerden nefret etti. Bunu yapanlar bunun böyle sonuçlanacağını çok iyi biliyorlardı."

Ebu Firas bu arada "küçük bir ayrıntıyı" da sözlerine ek-liyordu: Türk yetkililer ekim ayının sonlarına doğru Michel Herbert isimli bir israilliyi izmir Sinagogu'nun önünde yaka-lamışlardı. Bu adamın yanında içinde patlayıcı madde bulu-nan bir çanta ele geçirilmişti..."

Tartışmaya son noktayı Dışişleri eski bakanı ihsan Sabri Cağlayangil koydu ve olayın bir provokasyon olduğunu söy-

ledi.64

Eylemi kimin yaptığı ve yaptırdığı uzun süre gündemi meşgul ettikten sonra dosya kapatıldı...

Olaya kuşkuyla bakanlar, "Sinagog saldırısını, Türkiye ile Filistin Kurtuluş Örgütü'nün arasını açmak isteyenler mi yaptı?" sorusunu hep akıllarında tuttular...

özal "slvü general" anyor !

Korgeneral Hayri Ündül, dünyayı şoke eden sinagog baskı-nından bir gün önce oturmuştu MiT müsteşarlığı koltuğuna.

Ve bu şanssızlığı, MlTte görev yaptığı iki yıl boyunca da Korgeneral ÜndüTün yakasını bırakmayacaktı. . .

Süresini dolduran Korgeneral Burhanettin Bigah'dan sonra MiT müsteşarlığına kimin geleceği. Başbakan Turgut Özal ile Genelkurmay Başkanlığı arasında yine soğuk rüz-gârların esmesine neden olmuştu.

64*Nokta,* 14 haziran 1987.

Başbakan Ozal'ın kafasındaki plan, Hlram Abas'ı müste-şar yapmaktı. Ancak 1986 yılında henüz bunu yapacak gü-cü yoktu. .

Hlram Abas ve ekibinin Filistinli avı da işe yaramamıştı!

Bu nedenle MtT müsteşarlığı için "sivil pasa" aramaya başladı.

Aslında Burhanettin Bigalı'dan memmundu. MiT müste-şarlığında kalması için teklif götürdü: "Bigalı Paşa, seni Kor-generallik rütbesinden emekli yapalım ve üzün yıllar MlTin başında tutalım."

Korgeneral Bigalı teklife çok kızdı. Orgeneral olmak isti-yordu. Başbakanın aksine kendisini hiç sevmiyordu. Genel-kurmay Başkanı Orgeneral Necdet Oruğ'a çok yakındı.

özal MiT'in başına. Millî Güvenlik Kurulu toplantılarına bazen katılan, MGK Genel Sekreterliği Toplumla ilişkiler Başkanı Tümgeneral Teoman Koman'ı getirmeyi düşündü. Ancak Koman Paşa'nın "rütbesi" uygun değildi.

Askerler, Başbakan Ozal'ın "sivil paşa" aradığını öğren-mişlerdi.

Bastırdılar, 12 Eylül döneminde, sıkıyönetim askerî hiz-metler koordinasyon daire başkanlığı gibi kritik bir görevde bulunan Korgeneral Hayri Ündül'ü, MiT müsteşarı yaptılar.

Başbakan Özal, yeni müsteşarı hiç tanımıyordu. Tek bil-diği, öyle kolay yabana atılacak bir general olmadığı ve istih-barat işlerine kafası çalışan biri olmasıydı.

En önemli özelliği şüpheciliğiydi...

Hayri Ondül, teşkilat hakkında kulis almak için bir akra-bası aracılığıyla eski bir MtT mensubuyla görüşmek istedi.

Ündül Paşa'nın akrabası MiT eski mensubuna randevu-yu şöyle veriyordu:

"Ben sana telefon edeceğim. Telefonda, çocuğunun has-taymış gibi durumunu soracağım. Ve şu

saatte gelebilir miyim diyeceğim. Verdiğim saat görüşmenin saati olacak. Buluşma yerini ise ben sana bir aracı aracılığıyla bildirece-ğim P ,

MiT Müsteşarı Ündül, telefonlarının dinlendiğinden şüp-helenip bu çareye başvuruyordu. Ne kadar haklı olduğunu, Türkiye iki yıl sonra öğrenecekti...

özalekibinin MfTteki kodu: F-2

MfT Müsteşarı Hayri Ündül'ün işi hayli zordu. Teşkilat bölünmüştü.

Teşkilat içindeki Özalcdann kodu, "F-2"ydi. MiT'ten emekli olup da Özal'a yakın olanların kodu ise, "F-02"ydi.

Teşkilatın içinden hiçbir zaman gitmemiş "siyaset rüzgâ-rı" yine güçlü esmeye başlamıştı. Başbakan Özal'ın, "özel büro" kurduğu ve siyasî rakipleri ile parti içindeki grupları izlettirdiği iddia ediliyordu.

Hasan Celal Güzel, Meclis Susurluk Komisyonu'na verdi-ği ifade de, bazı ANAP'lı milletvekilleri ile bakanlar hakkında dosyalar düzenlendiğinden bahsediyordu.65

Bir dönem Adnan Menderes'in yaptığı gibi kendisine kar-şı çıkanlara Özal, dosyalarını gösteriyordu!

Örneğin, Turgut Özal, "Mustafa Tasar dosyası"nı bir kur-mayına gösterip, "Bak senin Mustafa ne haltlar yiyor" diyor-du. Aynca elinde Mustafa Taşarla ilgili video bant da vardı! Nereden geliyordu bu dosyalar, kimler veriyordu bu vide-o kasetlerini ?

Hiram Abas, Müsteşar Hayri Ündül'ü atlayarak direkt başbakana raporlar sunuyor, brifingler veriyordu.

Hiram Abas'ın, ANAP kabinesinden sıcak ilişkiler kurdu-ğu bir diğer kişi ise Adnan Kahveci'ydi. O da kendisi gibi is-tihbarata, gizli dinlemeye ve "James Bond'luk oynamaya" çok meraklıydı...66

Aklı hep silahlı operasyonlarda olan Hiram Abas, Başba-kan özal'la çoğu zaman aynı görüşleri paylaşıyordu. Teşki-latın en önemli işi kontresptyohaj neredeyse unutulmuştu. Zaten Özal, Emniyet Genel Müdürlüğü Kanunu'na geçici 7'nci maddeyi ekledi. MÎTin dış görevleri sanki Emniyete de verilmişti!..

65Hasan Celal Güzel, Meclis Susurluk Komisyonu ifade tutanakları, s. 846-850.852.

66MİT Yasası'na göre müsteşarın kimlere bilgi ve rapor vereceği belliydi. Aksi takdir-de, yasaya göre, 2 ile 8 yıl arasında değişen hapis cezalarına mahkûm olabilirdi. Ancak Türkiye ileriki yıllarda daha nelerle karşılaşacaktı; MiT'in başınaöyle müsteşarlar gelecek-ti ki, başbakan eşine bile brifing vereceklerdi...

Dış istihbarat şahtı şahbaz oldu.

O tarihten sonra yurtdışına birde, Emniyet kadroların-dan "güvenlik ataşeleri" gönderilmeye başlandı. Devlete çok büyük bir maliyet yükleniyor, hiçbir iş yapmayan "güvenlik ataşeleri" elçiliklerde, konsolosluklarda, koruma memuru gibi oturuyorlardı. En güzel örneği, ABD'ye giden Şükrü Bal-cı'ydı. iddiaya göre ABD'den aldığı çiftliğinde yaşıyor, devlet-ten de maaş alıyordu!..

MlTin "ikinci adamlığTna getirilen Hiram Abas kısa süre-de iki kez ABD'ye gitmişti. Gidişi, görüşmeleri ve dönüşü ne-dense sır gibi saklanmıştı...

Ancak döndükten sonra bazı fikirleri daha hararetli sa-vunmaya başladığı gözleniyordu...

Başbakanlık Konutu'nda Özal, Hiram Abas'in da bazen bulunduğu sohbetlerde MlTin sivilleştirilmesini tartışmaya açıyordu.

"Sivilleşmeden" herkes başka anlamlar çıkarıyordu. An-cak Özal ile Hiram Abas'ın görüşü birbirine çok yakındı.

Onlara göre sivilleşme MıTin başına asker olmayan biri-nin getirilmesi demek değildi. Teşkilatın içe ve dışa dönük ol-mak üzere, Amerika'daki CIA ve FBI gibi iki başlı olmasını is-tiyorlardı.

"MiT ikiye bölünsün, iç ve dış istihbarat olsun" diyenlerin gerçek maksatları bugüne kadar Türkiye'de hiç tartışılmadı.

Aslında, Amerikan metodunun ortaya atılmasının altın-da, Türkiye'nin federatif bir yönetimle idare edilme isteği yat-maktaydı. Çünkü, ikiye aynlmış modelleri genelde federal sistemler uygulamaktaydı. Bu modeli ortaya atanların ger-çek niyetlerini söyleyememesinin altında, kamuoyundan alacakları tepki vardı...

MlTi "sivilleştirmek" için, "siyasî atmosferin" uygun ol-masını bekliyorlardı.

Bu nedenle Türk siyasetinin temel "yasalarım" tartışma-ya açmışlardı...

Nazi Generali Gehlen'in "öğrencisi"; Hiram Abas'ın "öğret-meni"; MiT eski müsteşarı Fuat Doğu,*Yeni Forum* dergisin de, "Bırakalım artık şu, 'Yurtta sulh cihanda sulh' ilkesini. Cihan Türklüğüne dönelim" diye yazıyordu.67

Yeni Forum,1983 yılında kurulan, "CIA'nın örtülü kon-trolü altındaki" Ulusal Demokrasi Vakfi'ndan (National En-dowment For Democracy) 100 000 dolar yardım almıştı. Ay-dın Yalçın, neden yardım aldıklarını 1-15 nisan 1989 tarih-li*Yeni* Forum'da, yardımın 'Türkiye'de totaliter rejimlere karşı ve demokrasinin yerleşmesiyle ilgili mücadeleye" katkı için verildiğini yazıyordu! CIA eski başkanı Stanfield Turner,*CIA, Gizlilik Demokrasi* adlı kitabında, CIA'nın paravan der-nekler, vakıflar, sendikalar aracılığıyla "yararlı dost unsurla-rı" desteklemek için her yıl milyonlarca doların gönderildiği-ni açıklıyordu. "Sendikalar, demekler bir tür paravan kuru-luş görevi yaparak, para kaynağının CIA olduğu gerçeğinin öğrenilmesini önlüyordu. Böylece bizden para alan yabancı sendika ve derneklerin 'Amerikan kuklası' diye anılmasını da önlüyorduk."68

MiT eski müsteşarı Fuat Doğu, Türkiye'nin Ortadoğu'da, Kafkaslar'da, Balkanlar'da aktif olmasını istiyordu. Hem si-yaseten hem de askeri açıdan!

Fuat Doğu Türkiye'ye, Sovyetler Birliği'ne karşı "koçbaşı misyonu"nu üstlenmesini öneriyordu.

CIA'nın Türkiye istasyon Şefi Paul Henze de, o yıllarda benzer sözler sarf ediyordu. CIA Ortadoğu Masası eski şefi Graham Fuller, "Türkiye artık bir alt süper devlettir" sözleri-ni sık sık tekrarlıyordu: "Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra bütün Orta Asya ve Balkanlar, Türkiye'nin politik, ekonomik ve askeri etkisine açık hale gelmiştir." Hiram Abas ile CIA şefleriyle aynı görüşü paylaşıyordu...69

"Yeniosmanlıhk" fikri Türkiye'de yavaş yavaş dile getirili-yor, "Ortadoğu'da en yakın müttefikimiz artık israil" den-

67Yeni Forum,15 ekim 1986.

68Adnan Akfırat,*Pentagon ve CIA Belgeleriyle*ÖzelSavaş, Kaynak Yayınları, 1997, s. 109,110.

69Konuyla ilgilenenler, Gazeteci Ufuk Güldemir, Graham Fuller röportajının yer aldı-ğı26.2.1990 tarihti*Cumhuriyet* gazetesine ve Paul Henze'in ABD Hava Kuvvetleri için ha-zırladığı, 32 sayfalık, "21 'inci Yüzyıla Doğru Türkiye" raporunun yer aldığı, 22 haziran 1994 tarihli*Akt*üeldergisine bakabilirler.

Yeni Forumdergisinde Aydın Yalçın, "Bir yerin statüsü de-ğişince, (yani Iran, İrak'a girerse) eski anlaşmalarda kabul edi-len esasları gözden geçirmek söz konusu olabilir"71diyordu.

Neydi eski anlaşmalar; "Musul-Kerkük, Misakı Millî sınır-lar içindedir."

1936 yılında yapılan anlaşmaya göre de, Türkiye'nin Mu-sul petrollerinde yüzde 10 hissesi vardı. Irak 50 yıldır bu his-senin kârını ödemiyordu!

Zaten o bölgeler eskiden beri Türkmen değil miydi ?

"Ku(ü)rt politikacı" Kâmran inan, 10 kasım 1986 tarihli Milliyette, "Kerkük'te Türk varlığı bulunmaktadır. Dolasıyla Türkiye bu müdahalede hiç yoktur diye düşünülemez" diyor ve gerekirse askerî müdahaleyi de içeren aktif politikalar öneriyordu.

Tartışmaların yoğunlaştığı günlerde, ABD Savunma Ba-kan Yardımcısı Wilüam Taft, 7 kasım 1986 tarihinde, 24 sa-atlik bir yıldırım ziyaret için Ankara'ya geldi. Basın, Ameri-kalı Taft'ın koltuğunun altında "Pentagon'un Musul-Kerkük senaryosu"nun bulunduğunu yazıyordu...

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Üruğ, randevu-suz gelen ABD'li yetkiliyi kabul etmedi. ABD'liler, genelkur-mayın bu tavrına çok şaşırdılar.

Amerikalılar anladılar ki, Türk Silahlı Kuvvetleri, Musul ve Kerkük'e müdahaleye karşıydı...

Türk Silahlı Kuvvetleri Musul ve Kerkük'e müdahale et-miyordu, ancak 15 ağustos 1986

tarihinde Kuzey İrak'ta bu-lunan PKK kamplarını havadan bombalıyordu. Ardından Türk Silahlı Kuvvetleri, 13 yıl sonra yine bir askerî operas-yona başlıyor ve Kuzey İrak'a giriyordu. Ancak kalmak için değil, PKK kamplarını basıp dönmek için giriyordu...

Genelkurmay, Amerika'nın Kuzey İrak'ta 1965 yılından beri bir planı yürürlüğe koymak istediğini biliyordu. Musul-Kerkük bahaneydi, asıl amaç, bölgede özerk bir "Kürdistan" kurmaktı. Bunun "hamisi de" Türkiye olacaktı.

Genelkurmay, Iran ve İrak'ı parçalamayı amaçlayan Amerika'nın, "Özerk Kürdistan" planının, ileriki yularda Türkiye'yi de böleceğini düşünüyordu...

Plandan haberdar olan Türk Silahlı Kuvvetleri, bu neden-le; ne siyasî otoriteyi ne de müttefiki ABD'yi dinliyordu!..

Başbakan Özal, 2 şubat 1987 tarihinde ABD'ye gitti. Baş-kan Ronald Reagan'la görüştü. Özal'ın bu görüşmede. Ge-nelkurmay Başkanı Ürüğ'u "şikâyet ettiği" iddia edildiyse de

doğrulanamadı...

Başbakan Özal Amerika'da Houston Methodist Hastane-si'nde baypas olup, iki ay sonra Türkiye'ye geldiğinde bir1 sürprizle karşılaşacaktı...

TSK'nın üst tepesinde de "baypas"lar yapılacaktı...

Özal'ın "kulağı" paşalar!

Tarih 18 nisan 1987.

Türkiye, tarihinde ilk kez bir Genelkurmay başkanının görev süresi dolmadan emekliliğini istiyordu.

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Ürüğ, prosedür gereği ağustos ayını beklemeden, 15 haziran tarihi itibariyle emekli olacağını açıkladı...

Orgeneral Ürüğ neden erken emeldi olmak istemişti ? Eğer Orgeneral Necdet Ürüğ, temmuz ayında toplanacak Yüksek Askerî Şûra'yı beklerse, temmuz itibariyle Kara Kuv-vetleri Komutanlığı'ndaki görev süresini doldurmuş olan Or-general Necdet Öztorun emekli olacaktı.

Orgeneral Necdet Ürüğ, adaşının emekli olmasını istemi-yor, yerine Genelkurmay başkanlığı koltuğuna oturmasını arzu ediyordu, işte bu nedenle emekliliğini öne almıştı...

Genelkurmay Başkanı Ürüğ'un böyle davranmasının ne-deni olarak şu yorum yapılıyordu: "Ürüğ ve Öztorun Belçika Kulübü'nün üyeleridir. Bu ekip TSK'nın başına kimin gele-ceğini 2000 yılına kadar planlamışlardır."

Genelkurmay başkanıyla "yıldızlan hiç barışmayan" Baş-bakan Özal, Orgeneral Ürüğ'un emekli olmasını "dört gözle" bekliyordu. TSK içinde kendine yakın bazı paşaların bulun-duğu kulağına

fısıdanmıştı.

Bunlardan biri; Orgeneral Recep Ergun'du...

Turgut Özal, Recep Ergun'la ANAFa geçen, eski MDP'li Mehmet Yazar'ın evinde düzenlediği müzikli ev toplantilann-da samimi olmuştu.

Tanışmaları ise eskiydi; 1970'li yıllarda Millî istihbarat Koordinasyon Kurulu toplantılarından tanışıyorlardı. Biri Devlet Planlama Teşkilatı müsteşarı, diğeri MÎT müsteşar yardımcısıydı. Ancak o yıllarda ilişkileri bürokratik ilişkiden öteye geçmemişti.

Şimdi Mehmet Yazar'ın evinde, şarkılar söyleyip sohbet-ler yapıyorlardı.

Orgeneral Recep Ergun istanbul 1. Ordu komutanıydı.

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necdet Üruğ, Başbakan Özal'ın yurtiçi ve yurtdışı seyahatlerinde karşılanmasını ko-mutanlarına yasaklamıştı. Ancak Orgeneral Recep Ergun is-tanbul'da bu yasağı deliyor, Fenerbahçe Orduevi'nin küçük pistini başbakanın helikopterine açmakta hiçbir sakınca görmüyordu.

Orgeneral Ergun gücünü yıllarca birlikte görev yaptığı Millî Güvenlik Konseyi Üyesi Nurettin Ersin'den alıyordu...

Recep Ergun, Başbakan Özal ve Nurettin Ersin'in deste-ğiyle önce Kara Kuvvetleri komutanı, arkasından da Genel-kurmay başkanı olmayı düşlüyordu...

Bir dönem dayısı Genelkurmay başkanı Faruk Gürler'e destek veren iki komutan; Nurettin Ersin ve Recep Ergun şimdi yeğen Üruğ'a karşıydılar!

Üruğ'a karşı bir isim de. Güneş Taner'in babası Cengiz Taner'di. Cengiz Taner, Üruğ tarafından terfi ettirilmeyip emekli edilmesini hiç hazmedememişti.

Başbakan Özal'ın TSK içindeki ikinci "kulağı" Ege Ordu Komutam Orgeneral Kemal Yamak'tı. Özal, Kemal Yamak'ı Genelkurmay başkanı yapmak istiyordu.

Başbakan Özal'a, TSK içinden bilgi taşıyan, nasıl strate-jiler uygulaması gerektiğini söyleyen bir diğer kişi ise. Baş-bakanlık Müşaviri emekli Korgeneral Rüştü Nalboğlu'ydu!

ABD/de sürekli oturma kartı (Green Card) sahibi emekli Korgeneral Naiboğlu, Özel Harp Dairesi komutanlığı yapmış-tı. Naiboğlu, 1977 yılında Namık Kemal Ersun darbesine ka-rıştığı için emekli edilmişti! ilginçtir Özal, devlet ricalinde bulunduğu dönemlerde, kendisine danışman olarak hep Özel Harpçileri ve darbecileri seçiyordu; Kemal Yamak, Re-cai Engin, Hulusi Sayın, Rüştü Naiboğlu vb.

Orgeneral Üruğ cephesi ile Başbakan Özal cephesinde son durum böyleydi. Gözler temmuz ayına çevrilmişti. Orge-neral Üruğ yapılacak bir törenle, Genelkurmay başkanlığım Orgeneral Öztorun'a devredeceğini davetiyelere bile yazdır-mıştı.

Davetiyeyi gören Başbakanlık Müsteşarı Hasan Celal Gü-, zel apar topar Başbakan Özal'ın yanına gidip elindeki dave-tiyeyi uzattı.

Özal ile Evren o akşam gizlice buluştular. Strateji belirle-diler.

Orgeneral Üruğ'u önce. Evren Köşk'e çağırıp konuştu, is-tifasının yanlış olacağını belirtti. Orgeneral Üruğ kararlı ol-duğunu söyledi.

Genelkurmay Başkanı Üruğ'un Ordu'daki gücünü bilen Özal, "elindeki kartların" zayıf olduğunu biliyordu. Üruğ'a, "Görev sürenizi bir yıl daha uzatalım" teklifini götürdü. Üruğ reddetti, emekliliğinde v& yerine Öztorun Paşa'yı bırakmaya

kararlıydı...

Evren ve Özal bir kez daha gizlice buluşup, Öztorun'u tasfiye etme karan aldılar. Hemen ardından Özal, 29 hazi-randa geceyansına doğru, Bakanlar Kurulu'nu topladı, Ge-nelkurmay 2. Başkanı Orgeneral Necip Torumtay'ın Kara Kuvvetleri Komutanlığı ile Genelkurmay Başkanlığı vekilliği-ne getirildiğini içeren kararnameyi, bakanlarına imzalatıp Köşk'e gönderdi. Başbakanlık önünde bekleyen gazetecilere, "Bakanlar Kurulu Orgeneral Öztorun'un Genelkurmay baş-kanı olmasını istemiyor" diye açıklama yapti.

Ardından hemen istanbul'a hareket etti. Tarabya Oteli'ne yerleşti. Orgeneral Recep Ergun'u çağırttı, TSK'nın tepkisini merak ediyordu. Orgeneral Ergun, "Ordurbir kişinin peşin-den gitmez, merak etmeyin" dedi.

Rahatladı. Ancak otelin çevresinde onlarca sivil polisin di zilmesi de gözlerden kaçmamıştı.72

Özal aslında Genelkurmay başkanlığına Orgeneral Kemal Yamak'ı düşünmüştü. Ancak bunu yapacak gücü yoktu.

Evren ve Özal, Orgeneral Torumtay'ın, Genelkurmay baş-kam olmasında hemfikir olmuşlardı. Torumtay'ın karşı tara-fı da fazla rencide etmeyecek bir isim olduğunu düşünüyor-lardı...

Sıcak saatler yaşanıyordu başkentte...

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, ABD gezisini ağustos ayı-na ertelediğini Amerika'ya bildirdi.

Kararnamenin çıktığını öğrenen Kara Kuvvetleri Komuta-nı Orgeneral Öztorun emekliliğini istedi. İstifasının gerekçe-sini, "Özal ile laiklik konusunda farklılıklarımız var" diye açıkladı. Öztorun ile Özal'ın ilişkisi çok önceden bozulmuş-tu, Öztorun İstanbul 1. Ordu komutanlığı döneminde İlim Yayma Cemiyeti'ni kapattirmışü. Kara Kuvvetleri komutan-lığı döneminde de Özal'ın isteğine rağmen Ağn'da "ABD'nin Sesi Radyosu"nun kurulmasına izin vermemişti.

25 temmuz günü Orgeneral Torumtay Genelkurmay baş-kanı oldu. Burada bir anekdotu anımsatmakta yarar var: önceki bölümlerde okudunuz; Kurmay Albay Talat Aydemir siyasîleri beğenmeyip darbe girişiminde bulundu iki kez. So-nuncusunda yakalanıp gözaltına alındı ve

yargılanıp idam edüdi. 22 şubat 1962 gecesi Kurmay Albay Talat Aydemir'i gözaltına almaya gelen askeri timin komutanı Kurmay Yar-bay Necip Torumtay'dı. Talat Aydemir anılarında o geceyi anlatırken, Torumtay'ın çok acımasız olduğunu belirtiyordu. "Akademiyi beraber okumuştuk. Yassıada'da irtibat büro-sunda çalışmıştı. Bizimle birlikte yeminli subaylar arasın-daydı. Bana karşı hep o kadar çok hürmetkar idi. Fakat ne olmuştu. Canavar kesilmişti; hiçbir isteğimi yerine getirmek istemiyor, dışarıda kar yağdığı halde, beni pijama ile sürük-leyip kapıda bekleyen cipe bindirmek için uğraşıyordu..."

Kara Kuvvetleri komutanlığına, Ege Ordu Komutanı Or-general Kemal Yamak getirildi.

Bu göreve gelmeyi bekleyen İstanbul 1. Ordu Komutanı Orgeneral Recep Ergun, Özal'dan "bakanlık teklifi" alarak

72 Orhan Tokatlı,*K*ırmızıPlakalar, DoğanKitapçılık, 1999, s. 79.

emekli olmaya razı olmuştu. Orgeneral Ergun, önümüzdeki seçim meclise sokulup, savunma bakanı yapılacağı sözünü almıştı. Öyle ya, nasıl olsa Genelkurmay Başkanlığı, Savun-ma Bakanlığı'na bağlanacaktı...

Recep Ergun'a MİT müsteşarlığı da teklif ediliyor ancak o, savunma bakanlığına sıcak bakıyordu.

l. Ordu'ya Orgeneral Doğan Güreş, Ege ordu komutanlı-ğına ise Orgeneral Muhittin Fisunoğlu getirildi.

Orgeneral Üruğ ekibi, Başbakan Özal'ın "Ordu'ya neşter atmasına" neden ses çıkarmamıştı ?

1) Orgeneral Torumtay'ı Genelkurmay ikinci başkanlığına Üruğ getirmişti. Ancak yine de kendisine mesafeliydi. Fakat karşı değillerdi, hatta ekipten sayılabilirdi!..

2) Yüksek Askeri Şûra'da, Sabri Yirmibeşoğlu, Burhanet-tin Bigalı gibi "Üruğcu" korgeneraller, orgeneral olup kilit gö-revlere gelmişlerdi.

3) Orgeneral Üruğ'un sevdiği. Kemal Yavuz, Eşref Bitlis, Hikmet Bayar korgeneral olmuşlardı. Atilla Ateş ise tümge-neralliğe getirilmişti.

ÖzeÜe, Ordu'nun diğer kademeleri söylendiği gibi "neşter-den" hiç etkilenmemişti...

Başbakan Özal ise "Ordu'yu nasıl sivüleştirdiğini". Genel-kurmay Başkanı Orgeneral Necip Torumtay'ın kendisine "ne kadar bağlı" olduğunu Körfez Savaşı günlerinde yakından görecekti...73

Gazetemanşetlerinde

Ordu'yu ve MİTi "sivilleştiren" Başbakan Özal, şimdi Do-ğu ve Güneydoğu bölgesinde, Olağanüstü Hal Bölge (OHAL) Valiliği'ni oluşturmak için meclisi harekete geçirmek istiyor-du.

Meclisten gerekli desteği bulamayan Özal, OHAL Valiliği konusunda kanun hükmünde kararname (KHK) çıkardı. Ar-tık bölgedeki askeri güçler, MİT, Emniyet, OHAL Valiliği'ne

73 NecdetÜruğve NecdetÛztorun yıllar sonra, 10 eylül 1993 tarihinde asker-sivil ar-kadaşlarıyla birlikte Ulusal Birlik ve Dayanışma Derneği'ni kurdular.

bağlıydı. Yaptığı harcamalar, ihale ve Sayıştay yasaları kap-samındaydı. Köy ve mezraların yerlerini değiştirebilecekti. Yargıç, savcı ve jandarma dışında her kamu görevlisini gö-revden alma yetkisi vardı...

KHK'nin çıktığı 15 temmuz 1987 tarihinde OHAL valiliği-ne Hayri Kozakçıoğlu atandı...

Bölgede yeni bir dönem başlıyordu...

Aynı zamanda komşu ülkelerle de yeni bir döneme girili-yordu. En somut değişiklik ise, PKK'ya destek veren Suri-ye'yle yaşanıyordu..

OHAL valiliğine Hayri Kozakçıoğlu'nun atandığı gün, Başbakan Özal Suriye'ye gitti...

Uçakta Başbakan Özal'ın yanında ayakta duran, kolları-nı Özal'ın başının üzerindeki koltuğa "laubali" bir şekilde da-yamış, teklifsizce araya girip başbakana yöneltilen sorulan, duruş pozisyonunu bozmadan yanıtlayan, PKK'nın Şam'da-ki adreslerini, kamplarını bildiğini söyleyen bürokrat, gazete-cilerin dikkatinden kaçmamıştı. Bilinen bürokrat tipine ben-zemiyordu, başbakanın yanında bile çok rahattı. Herkes bir-birine "Kim bu adam" demeye başladı. Kimse tanımıyordu.

Sonunda öğrendiler merak ettikleri bürokratın kimliğini; MiT Müsteşar Yardımcısı Hiram Abas!..

Sorular Hiram Abas'a yöneldi. Gazeteciler için bulunmaz bir fırsattı, karşılarında sorulan rahatlıkla yanıtlayan MiT üst düzey yöneticisi vardı.

Hiram Abas, gazetecilere MlTe ilişkin düşüncelerini söy-lemekten kaçınmıyordu: MlTin görüntüsü değişmeliydi, giz-li kapaklı işlerle uğraşan karanlık bir örgüt imajı silinmeliy-di. Avrupa ve Amerika'da olduğu gibi yeri, başkanı belli, açık, legal bir örgüt olmalıydı.

Hiram Abas bunun yanı sıra MtTin görev alanının da de-ğiştirilmesi gerektiğini özellikle vurguluyordu. Sürekli tek-rarlıyordu gazetecilere; "Eskiden olduğu gibi MlTin görevi solcu avına çıkmak olmamalı, dısandan gelen tehditlere yö-nelik bir istihbarat çalışması yürütülmeli" diyordu, "iç gü-venliği ve iç istihbaratı emniyet güçleri üstlenmeliydi..."

Hiram Abas "medyanın desteğini istiyoruz" diye noktalı-yordu konuşmalarını. Destek geldi...

Hiram Abas, Suriye gezisinde gövde gösterisi yapmıştı. Medya, Hiram Abas'a geniş yer ayırdı. İ 7 temmuz 1987 ta-rihli Sabah gazetesi, "MiT müsteşarının (yardımcısının, y.n.) | Şam'da büyük şovu" manşetini atmıştı.*Güneş* ve Milliyet ga-zeteleri.*Haftaya* Bakış dergisi Hiram Abas'ın boy boy fotoğ-| raflarını yayımlayarak övgü dolu yazılan kaleme almışlardı.

Gazeteci M. Ali Kışlalı, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden ya-kın arkadaşı Hiram Abas için övgü dolu tanıtma yazılan ya-zıyor, medyayla kurduğu ilişkideki başarısını anlatıyor ve "hiçbir kampın adamı olmadığının" altını çiziyordu.

Medyanın projektörleri Hiram. Abas'a çevrilmiş, flaşlar onun için patlamıştı. Geziye katılan Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, Müsteşar Nüzhet Kandemir ve "Su Raporu" hazır-layan Dışişleri bürokrattan gölgede kalmışlardı.

Hiram Abas'ın protokoldeki yeri de ilginçti: iki bakan ve müsteşarların bulunduğu listede beşinci sırada yer almıştı.

Müsteşar yardımcısı değil sanki MiT müsteşanydı!..

Dışişleri Bakanhğı'nın muhalefetine rağmen. Başbakan Özal, Hiram Abas'ın "desteğiyle" Suriye ile "Su Anlaşması" imzalıyordu. Örgütün "her şeyini" bildiğini söyeleyen Hiram Abas'ın bulunduğu gezide, nedense anlaşmada tek satır PKK'dan bahsedilmiyordu!..

Peki Hiram Abas neden böyle "cilalanıyordu ?"

Başbakan Özal, Hiram Abas'ı MtTin patronluğuna getir-mek istiyordu.

Medya aracılığıyla kamuoyu yaratma peşindeydi...

Ama bu stratejiye destek vermeyenler de vardı:

1ağustos 1987 tarihli sayısında.*2000'e Doğru* dergisi, "MiT müsteşar adayı mister komplo: Hiram Abas" kapağıyla çıkü.

Hiram Abas'ın, Suriye gezisinde çekilen ilk fotoğrafını ka-paktan yayımlamıştı.

Dergi, Hiram Abas'ın Turgut Özal tarafından MlTin başı-na getirilmeye hazırlandığını ileri sürüyordu. Özal'ın MlTi sivilleştirmede kalkış noktası Hiram Abas'ü.

Dergi yayına hazırlanırken Hiram Abas'la görüşmek is-tedi.

Hiram Abas o güne kadar hiçbir yayın organıyla röportaj yapmamıştı. Nedense*2000'e Doğru* muhabirine yanıt ver mek istemişti. Sesi madeni ve buz gibiydi. Ancak görüşme tam üç dakika sürdü. Hiram Abas tane tane konuştu:

"Hiçbir şekilde demeç vermeyeceğim. Şunu bilin ki devle tin bazı makamları vardır ki, bunlar yalnız devlet için görev yaparlar. Siz en iyisi Başbakanlıkla görüşün, doğrudan baş-bakanla görüşün. Beni bulmak için harcadığınız çabayı onunla görüşmek için harcasaydınız, başarırdınız."

Muhabirin, "MiT'in reorganizasyonu konusu basında son günlerde neden çok işleniyor" sorusuna şu yanıtı verdi: 'Teşkilat kendini her zaman tanıtmak ister. Ben size bir şey sorayım, devletin o

kadar çok müsteşarlığı var, neden hep MiT Müsteşarlığı'yla ilgileniyorsunuz ?"

Hiram Abas telefonu kapatırken, "inşallah bir gün görü-şürüz, başka konularda da görüşürüz" demişti.

r*2000'e Doğru* dergisi, ağustos ayının ilk pazar günü bayi-

lerdeydi. Pazartesi günü ise Hiram Abas'ın odasında ekip toplantısı vardı.

Mehmet Eymür anlatıyor:

"1987 yılında*2000'e Doğru* dergisinde Müsteşar Yardım-cımız Hiram Abas'la ilgili aleyhte bir yayın çıktı. Araştırma-lar ve gelen haberler bu yayının arkasında istanbul Emniyet Müdür Muavini Tayyar Seven, MİTten yeni emekli olan Nu-ri Gündeş ve Cengiz Abaoğlu'nun olduğu doğrultusundaydı. Artık kendileri için çok tehlikeli buldukları Müsteşar Yar-dımcımız Hiram Abas'a karşı çalışmalara başlamışlardı."74

O günlerde Hiram Abas'ın odası sık sık bu tür toplantıla-ra sahne oluyordu. Başta Mehmet Eymür olmak üzere bazı MiT görevlileri. Emniyet Müdürü Atilla Aytek, Hiram Abas'ın odasında sık sık bir araya geliyorlardı. Hiram Abas'ın hayal-gücü ekibini bile şaşırtıyordu, iki kişiyi bir arada görse he-men bir örgüt senaryosu hazırlayıveriyordu. Ona göre MfTin neredeyse yansı ajandı!..

Müsteşar olduğunda hepsini teşkilattan atacaktı...

74 Cüneyt Arcayürek,*Darbeler ve Gizli Servisler,* Bilgi Yayınevi, 1989, s. 342.

MtT müsteşarını Özal'a şikâyet etti

Şımarmışlardı...

Hiram Abas, MiT Müsteşarı Korgeneral Hayri Ondül'ü ar-k hiç umursamıyordu. Müsteşarı atlayarak direkt başba-

" kanla temas kuruyordu.

MfTin "görünmez patronu" Hiram Abas olmuştu. Ancak Müsteşar Hayri Ündül hiç de yabana atılacak biri

değildi.

Müsteşar Ündül, Hiram Abas'ın kendisini atlayarak di-rekt Başbakan Özal'la görüşmesine tepki gösterdi. Müsteşar yardımcısının "adamlarını biçmeye" başladı.

Hiram Abas da, 31 ağustos 1987 tarihinde. Başbakan Özal'a "şikâyet mektubu" yazdı. "Sayın Başbakanım,

Emrinizle 12 ocak 1986 tarihinden günümüze kadar MÎT müsteşar yardımcılığı görevini şeref duyarak yürüttüm. Göre-ve başlarken hedefim MİTi, içte ve dışta devlet istihbaratını üretebilecek yeni norm ve iç düzenlemelere kavuşturmaktı.

Zamanın MtT müsteşarı ve halen 2. Ordu Komutanı Or-general Burhanettin Bigalı döneminde, kendilerinin bana itimat göstermesiyle teşkilatta yeni kuruluşlar ve düzenleme

oluşturabüdim.

Ancak yeni müsteşar Korgeneral Hayri Ündül ile servisin istikbali yönünden düşünce ve görüşlerimiz tamamen zıt düşmektedir. Bu ana fikir ayrılıklarını aşağıda bilgilerinize sunmaktan zaruret duyuyorum.

a) Sn. müsteşar personel ile sözleşme yapılmasına, asker ve sivil arasında bölünme olacağı gerekçesi ile tam olarak

karşıdır...

b) Güneydoğu ve PKK olaylarında da sn. müsteşar ile gö-rüşlerimiz tamamen ayn düşmektedir. Sn. cumhurbaşkanı-mız terör konusunda ülkelerarası işbirliğinin gerekliliğini çe-şitli vesilelerle beyan etmişlerdir. Sadece bu konuda yaban-cı servislerle sıkı işbirliği gerekirken ve serviste bu bölümü yürüten Güvenlik Dairesi tarafından tesis edilmiş ve müste-şar yardımcılığına bağlanmışken, sn. müsteşar son olarak bu bölümü indi bir kararla kendine bağlamış ve işbirliğinin daha etkin hale gelmesi için Güvenlik Dairesi Başkanı Mehmet Eymür'ün bir dış seyahatini gerekçesiz iptal etmiştir." Buraya bir not koymak gerekiyor:

1) "Servis" adını CIA elamanları kullanmaktadır. MİT'e "servis" diyen Türkiye'de sadece Hiram Abas'tır!..

2) "İşbirliği" yapılması tartışılan ülke israil'dir!..

3) Hiram Abas, Mehmet Eymür'ün İsrail'e gitmesinin en-gellenmesini şikâyet konusu etmiştir.

4) Güvenlik Dairesi'nin ne yaptığını bilmek isteyen Müs-teşar Ündül, bu birimi kendisine bağlamıştır. Hiram Abas'ın öfkesi asıl bu uygulamayaydı.

Hiram Abas, "adamlarının biçildiğinden" yakınıyordu: "c) Senelik tayinler haziran ve temmuz aylarında servis içerisinde icra edildiği halde sn. müsteşar eylül ayı içerisin-de bana fikren yakın gördüğü güvenlik dairesi başkanı,, dış istihbarat daire başkanı ile Ankara bölge daire başkanını de-ğiştirme hazırlığına girmiştir. Bu bölümler çok önemli fonk-siyonlar yerine getirmekte olup, başkanları tecrübeli ve mu-vaffak servis mensuplarıdır. Yerlerine kolay eleman buluna-mayacağı ortadadır. Tayinlerin hissi olacağına kaniyim.

d) Türkiye'nin istihbaratının çok güçlü olması gereğinden hareketle bütçemizin, bilhassa operasyonlarda kullanılacak gizli ödeneğin biraz geniş tutulması sn. müsteşardan tara-fımdan istenmiş, ancak bu da kabul ettirilememiştir.

e) Son olarak sn. müsteşar tarafından, sn. başbakan ve sn. başbakanlık müsteşarı ile, iş temasım yasaklanmış, se-bep olarak teşkilatta tek muhatabın kendileri olduğu ifade edilmiştir."

Mektubun fikrini açalım:

1) MİT Müsteşarı Ündül, teşkilat içinde Hiram Abas eki-bini dağıtmaya karar vermiştir.

2) Hiram Abas, operasyonları için gizli ödenekten daha fazla para istemektedir.

3) Müsteşar Ündül, Hiram Abas'ın; Turgut Özal, Adnan Kahveci ve Hasan Celal Güzel'le görüşmesini yasaklamıştır.

Mektubun bundan sonraki bölümünde Hiram Abas'ın "talepleri" vardı: "Sn. Başbakanım, Ağustos döneminde çeşitli gazeteler ve dergilerde çıkan, değiştirileceği, yerine Sn. Recep Ergun'un veya benim atana-cağım yazılarının müsteşarı çok rahatsız ettiği, makamına rakip olarak gördüğü beni tamamen pasifize etme çareleri aradığı anlaşılmaktadır.

MtTte yetkiler tamamen müsteşarda toplandığından, bu durumda servise ve Türkiye'nin istihbari çalışmalarına bir katkıda bulunamayacağım düşünülmektedir. MİT müsteşarı olarak ancak bir senedir iş basında olan sn. korgeneralin ise. olaylara tamamen hâkim olamayacağına, personeli vasıflan ile bilemeyeceğine inanıldığından, yardımcı olarak, yanlışlığı na inandığım kararların kuru takipçisi olmak istemiyorum. Servis personelinin müsteşar ve müsteşar yardımcısı arasın-da kararsızlığa düşmelerinden de endişeleniyorum.

Devlet görevinde veya haricinde her an Türkiye'nin hiz-metinde bulunacağıma emin olmanızı istirham ederim. Ka-rar ve emirlerinizi bekleyeceğimi saygılarımla arz ederim."

Mektubun ana fikri: "Ben tam sizin istediğiniz gibi biriyim, beni hemen MİT müsteşarı yapın, yoksa ben ayrılıyorum!"

Hiram Abas, "teşkilattan ayrılıyorum" diye blöf yapıyor-du. Bunu Turgut Özal da. Hasan Celal Güzel de biliyordu.

Biliyorlardı ki Hiram Abas kırılmıştı. Özal, kendisini Baş-bakanlık Konutu'na çağırdı, gönlünü aldı, ve "sabretmesi" gerektiğini belirtti...

Hiram Abas. "akıl hocası" Fuat Doğu'dan aynı sözleri işit-mişti. Beklemesi gerekiyordu. Ne de olsa, "sabreden derviş muradına ermiş"ti!..

Hiram Abas sıkıntılı günlerinde, hemen boks eldivenleri-ni giyip, ringe çıkıp idman yapıyordu. Ne bokstan ne taşıdı-ğı iki tabancasından ne de piposundan hiç vazgeçmemişti...

Bir de MHP'yle ilişkisinden kopamamıştı...

Ülkücülere Hiram Abas çengeli

"MHP'nin devamı olduğunu" söyleyen Muhafazakar Par-ti, 7 temmuz 1983 tarihinde kuruldu.

Ancak bir türlü MHP'nin 12 Eylül 1980'den önceki gücüne ıılaşamıyoıdu. Ali Koç'un genel başkanlığı döneminde Muhafazakâr Par-ti'nin, MDP'ye katılması fikri parti içinde hayli taraftar bulu yordu.

ikisi de "devlet partisiydi !"

ikisi de Aydınlar Ocağı'ndan feyiz alıyordu!

Ancak 1985 yılında MDP kongresinde emekli Orgeneral Turgut Sunalp genel başkanlığı kaybedince proje askıya alındı.

O günlerde Muhafazakâr Parti'nin üzerinde ANAP lideri Turgut Özal'ın da gözü vardı.

Turgut Özal, ülkücülerin bir bölümünü ANAP'a almıştı. Ancak hepsini istiyordu. Muhafazakâr Parti'nin kendini fes-hederek ANAP'a katılmasını istiyordu.

Bu nedenle ülkücülere yakın kurmaylarını kulis faaliyeti için görevlendirdi.

Kurmaylardan biri de Hiram Abas'tı!

Hiram Abas çalışmaya başlayınca karşısında Alparslan Türkeş'i buldu. Yılların kurt politikacısı yaslanacağı dayana-ğı biliyordu; Hiram Abas'ın çalışmalarını yoğunlaştırdığı günlerde Muhafazakâr Parti birdenbire emekli subayların istilasına uğradı! Üstelik çoğu parti yöneticisi olmuşlardı.

Görünen o ki bazı çevreler, "MHP'nin sivilleştirilmesine" karşı çıkıyordu!..

Turgut Özal-Hiram Abas operasyonu ülkücü camiada ters tepki alıyordu...'

Hiram Abas karşısında Özel Harpçi subayları bulmuştu...

Tarihî kavga başbyor

Hiram Abas ve MHPTi MiT ekibi, ülkücüleri ANAP'a getir-me konusunda başarısız olmuşlardı.

Üstelik, Başbakan Özal'ın Ünal Erkan-Mehmet Ağar ikili-sine sürekli her türlü desteği vermesi morallerini bozmuştu.

Ünal Erkan'ı istanbul emniyet müdürlüğünden uzaklaş-tıramadıklan gibi, Mehmet Ağar da Ankara emniyet müdü-rü olmuştu.

Başbakanlık Konutu "Emniyefin etkisine girmişti.

Üstelik Ünal Erkan-Mehmet Ağar ikilisi kendilerine "mey-dan okuyordu!" 4 kasım 1987.

Erkan-Ağar ikilisi, 13 yıldır MİTe ajanlık yapan Timur Hanoğlu'nun adını medyaya sızdırmıştı. Gazete manşetle-rinde, "Sahte pasaportcu MiT ajanı çıktı" başlıkları vardı.

Peki ne olmuştu da birdenbire, 13 yıldır sahte pasaport hazırlayan MiT ajanı manşetlere çıkmıştı ?

Mehmet Eymür kapışmanın perde arkasını şöyle anlatı-yordu:75

"4 kasım 1987 tarihinde Hürriyet gazetesinde 'Ürperten iti-raf, devlet uyuyor mu ?' başlığı ile Timur Hanoğlu isimli bir pa-saport sahtekânyla ilgili manşetten haber verildi. Dört, gün süren yayında MiT Kaçakçılık Dairesi'nin ajanı olan Timur Hanoğlu'nun bütün kaçakçılara ve Mehmet Ali Ağca'ya sahte pasaport düzenlediği ve bunları yurtdışına çıkarttığı yazılıydı. Timur Hanoğlu gerçekten de MlTin kayıtlı elemanıydı. Teröristler ve kaçakçılarla ilgili binlerce bilgi vermiş ve birço-ğunun yakalanmasını sağlamıştı. Teşkilat bu bilgileri polise de aktarıyordu. Timur Hanoğlu'nun MlTle ilişkisi çeşitli ne-denlerle Istahbul polisi tarafından da biliniyordu. Kendileri-ne yakın yeraltı mensupları ile ilgili bilgilerin bu kanaldan gelmesi istanbul polisini rahatsız etmeye başlamıştı.

Sonuçta Timur Hanoğlu iki üç kez gözaltına alındı ve yıl-dırılmaya çalışıldı. Bu biçimde sonuca yanlamayınca gazete yayınına başvurulup hem Timur Hanoğlu'nun can güvenli-ğini sarstılar hem de onu deşifre ederek MlTi ve Emniyet Ka-çakçılık istihbarat Dairesi'ni küçük düşürdüler. Bütün bu çirkin olayların planlayıcılan Ünal Erkan ile Mehmet

Ağar'dı."76

Mehmet Eymür bir noktayı unutuyordu. "Savaşı" başla-tan Ünal Erkan ile Mehmet Ağar değil kendisiydi. 6 eylül 1987 tarihinde Hürriyet gazetesinde çıkan "Emniyet Örgü-tü'nde takunyalı kavgası" manşetini Erkan ile Ağar'in yazdırdığı Emniyet Genel Müdürü Saffet Ankan BedükV. Mehmet Eymür ihbar etmişti!

75Mehmet Eymür'ün, "MİT RaporuŞeklinde Adlandırılan Etüdün Hazırlanması, Sız- - masıveİçerdiği Bilgiler" başlıklı18 sayfalık, 8.3.1988 tarihli raporu

76Devletin istihbarat ve güvenlik güçleri arasındakiçatışma hiçbitmedi.Örneğin, Su-surluk Olayı'ntaraştıran Başbakanlık TeftişKurulu Başkanvekili Kutlu Savaşyazdığırapor-da bu konuya değindi. Rapora göre, 1992 yılından 1997 sonuna kadar 100'ünüzerinde MİT kaynağı, yani MiT'e bilgi belge taşıyan kişi, diğer güvenlik birimlerince (polis-jandar-ma) sorguya alınmış, bunlarınönemli bir kısmışiddet dahil baskıya tabi tutulmuş, 25 civa-rında kaynak taraf değiştirmiş, 15'i faaili meçhul cinayete kurban gitmişti.

Hiram Abas, Mehmet Eymür ve Atilla Aytek gazete haber-lerine ateş püskürüyorlardı. Ünal Erkan-Mehmet Ağar ikili sinin kendilerine açtığı "savaşa" karşılık vereceklerdi.

Kapışmaya Nuri Gündeş de katıldı. Emekliydi, ama öyle bir köşede oturacak bir istihbaratçı değildi. Hâlâ hırslıydı. MiT içindeki adamları sayesinde Hiram Abas ile arkadaşla-rının her attıkları adımdan haberdar oluyordu. Hiram Abas ve ekibinin istanbul polisi hakkında bilgiler belgeler topladı-ğını ve bunun devlet içinde büyük kapışmalara neden olaca-ğını Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e ihbar etti.

MiT Müsteşarı Hayri Ondül, Köşk'te Cumhurbaşkanı Ev-ren'den, "Müsteşarsın, ama dünyadan haberin yok" sert sözlerini işittikten sonra hırsla makamına gitti ve Mehmet Eymür'den, neler olduğuna dair rapor istedi:

'Tahterevallinin bir ucunda Hiram Abas, diğer ucunda Nuri Gündeş var, bir o çıkıyor, bir diğeri. Nedir bu konular, sen bu konulan iyi biliyormuşsun. Bu Dündar Kılıç olayını. Nuri Gündeş'i filan bana bir etraflıca anlat. Ben seyahate gi-diyorum, dönünce seninle şu yandaki odaya kapanalım, ka-pıyı kapayalım, akşama kadar oturalım."

Burada bir noktanın altını çizmekte yarar var: Hiram Abas-Mehmet Eymür-Atilla Aytek üçlüsü, MiT raporunda yer alan "Banker Bako"-Hüsamettin Cindoruk (ve dolasıyla DYP) ilişkisini içeren bir dosyayı siyasî yasakların kalkıp kalkmayacağının oylandığı 6 eylül 1987 tarihinden önce Başbakan Turgut Özal'a vermişlerdi. '

Raporu okuyan Başbakan Özal, basına demeçler verme-ye başlamıştı: "1977'den. 1980'e kadar yeraltı dünyasının silah kaçakçılığını desteklediğini, terör ve anarşiye finans-manı bunların sağladığını biliyoruz. Biz, bunların çıkar için kullandığı yollan kestik. Bizim karşımızdakiler! finanse eden güçler bunlardır. Biz Anavatan Partisi olarak, devletten en fazla yardımı alıyoruz, 800 küsur milyon. Doğru Yol'un aldı-ğı 50-60 milyon lira. Bizden daha fâzla harcama yapıyorlar. Onların yaptıktan kampanyayı biz yapamıyoruz. Bunların gerisinde biraz evvel bahsettiğim güçler var. Elimde bazı belgeler var. Ayrıca bir belge üzerindeyiz. Onu temin edersek, "Önemli bir şeyi ispat etmiş olacağız. 5 eylülden evvel elimiz-de olursa açıklamayı yapacağım. Konusunu şimdilik vere-mem."

Referandumdan önce televizyonda yaptığı konuşmada Özal benzer sözler sarf etti ve oylamadan bir gün önce çok önemli açıklamalar yapacağını söyledi.

Referandumdan 10 gün önce, Başbakan Özal'ın kızı Zey-nep Ekren, Paris'te oturan arkadaşı ünlü Menajer Erkan Özerman'la telefonda sohbet ederken, "Babam yakında Ban-ker Bako olayını patlatacak, ortalığı yerle bir edecek" diyordu. Başbakan Özal. siyasî rakibi Süleyman Demirel'in yeraltı dünyasıyla ilişkisini açıklayarak, siyasî yasağının kalkması-nı önlemeyi düşünüyordu.

Ancak Turgut Özal danışmanlannm uyanlarını dinleye-rek beklenen açıklamayı yapmadı. Danışmanlarına göre ra-pordaki bilgilerin belgeleri yoktu...

Hatta belge bulmak için "bomba ihbarı var" numarasıyla DYP Genel Merkezi bile arattınlmış. ancak yine de belge bu-lunamamıştı !77

istanbul Emniyeti Malî Şube Müdürü Cevdet Saral, Ban-ker Bako olayını DYP'yle ilişkilendirmeyi reddettiği için Bin-göl'e sürülüyordu.

Özetle. MİT raporu, MiT Müsteşan Korgeneral Hayri Ün-dül'ün, Mehmet Eymür'den bilgi istemesinden çok önce ha-zırlanıp Başbakan Özal'a sunulmuştu.

Kızı Cenan'ın düğünü

17 kasım 1987...

Mehmet Eymür raporuna son şeklini verdi; Başbakan Özal'a sadece Banker Bako olayıyla ilgili dosyayı sunmuşlar-dı. Yeni rapora. İstanbul Emniyı-ti'nin "faaliyetleri" ve Genel-kurmay Başkanı Orgeneral Necdet Oruğ da eklenmişti...

77 ilginçtir, 29 ka-jim tPF7 genel seçnni;--nne Hüsamettin Cindorjk seçilmeyecek bir yerdon aday gosterlmiv.; Acaba Süleyman Demire! MİT raporuna karşı "önlem" almak ' için 'rıi Cindoruklu ı ptilletveKili o'masını önlemişti'?

MÎT raporu 23 sayfaydı. Ekleri ise 125 sayfa... Hayli kalın dosyayı önce Hirarn Abas gördü. Mehmet Ey mür'e "Bırak birkaç gün okuyup, sana iade edeyim" dedi.

6 gün sonra...

Hirarn Abas, Mehmet Eymür'ü makamına çağırdı. Rapo ru okuduğunu, içinden sadece eski bir MiT görevlisinin adı m çıkardığını söyledi.

Hayri Ündül o tarihte Ayvalık'taki MiT tesislerinde dinle-niyordu. Hiram Abas MiT müsteşarlığına vekâleten bakıyor-du. Raporun üzerine, "iyi bir çalışma, müsteşara arzı" diye not düşmüştü.

2 aralık 1987...

Mehmet Eymür, Evren'in damadı Erkan Gürvit'e yazdığı rapordan bahsetti. Bahsetmesinin nedeni, son günlerde Gürvit'in sık sık Ünal Erkan ve Mehmet Ağar'la yan yana gelmesi ve Atilla Aytek aleyhinde konuşmasıydı. Erkan Gür-vit'i etkilemek için yanında getirdiği raporu verdi.

Erkan Gürvit raporu soluksuz okudu, "Çok iddialı bir metin. Bu iddialar Atilla'nın (Aytek) ifadelerine benztyor" de-di. Eymür, Aytek'in rapora hiçbir katkısı olmadığını söyledi.

Damat Gürvit raporun kendisinde kalmasını istedi. Ey-mür, sadece tek nüshasının olduğunu, yann fotokopi çekip ekleriyle birlikte Köşk'e göndereceğini söyledi.

6 aralık 1987...

MÎT raporu istanbul polisinin eline geçti. Erkan Gürvit raporu hemen Ünal Erkan-Mehmet Ağar ikilisine ulaştır-mıştı.

Ortalık gerildi.

Ve bu gergin ortamda Hiram Abas, 12 aralık günü kızını evlendiriyordu.

Her iki taraf da Harbiye Orduevi'ndeki düğüne davetliydi...

Düğün salonu...

Gelin Cenan Abas, damat Taşkın Özgür ürkek bakışlarıy-la konuklan süzüyorlardı...

Ünal Erkan, Mehmet Ağar bir masada; Mehmet Eymür, Atilla Aytek bir başka masada oturuyorlardı.

Bu arada işadamı Vehbi Koç'un nikâh şahitliği yaptığı düğünde, orkestra hafif müzik çalıyor, davetliler dans edi-yordu.

Mehmet Eymür'ün canı çok sıkkındı. Başbakan Turgut Özal, göz ameliyatı için ABD'ye giderken havaalanında kol-tuğuna bir rapor sıkıştırılmıştı. Raporu Ünal Erkan ile Meh-met Ağar hazırlamıştı. Rapora göre, bizzat Başbakan Özal'ın da izin verdiği altın kaçakçılığıyla ilgili haberleri gazetelere, Mehmet Eymür ile Atilla Aytek sızdırıyordu...

Mehmet Eymür, "hesap sormak" için kalkıp Ünal Erkan-Mehmet Ağar ikilisinin masasına gitti.

Mehmet Eymür'ün masalarına doğru geldiğini gören Mehmet Ağar hemen ayağa kalkarak, "Masamıza gelerek bi-zi mahcup ettin ağabey" dedi. Taraflar soğukça el sıkıştılar...

Mehmet Eymür, adaşı Mehmet Ağar'a, "Bir saniye gelir misin, seninle biraz konuşalım" dedi.

Düğün orkestrası Sezen Aksu'nun "Gitme" şarkısını ça-larken, Eymür ile Ağar salonun en ücra köşesinde duvar di-bindeki boş bir masaya oturdular.

Erkan Gürvit, Saffet Ankan Bedük gibi MtTten, Emni-yet'ten birçok kişinin gözleri üzerlerine çevriliydi.

Mehmet Eymür henüz ağzını açmamıştı ki Mehmet Ağar, "Ağabey bizim hakkımızdaki raporu nasıl elin vardı da yaz-dın" deyiverdi.

Mehmet Eymür şaşırdı. Başbakan Özal'a kendisini neden şikâyet ettiklerini soracaktı. Ancak hiç beklemediği soruyla

şoke oldu.

Yazdığı rapor Mehmet Ağar'in eline, bu kadar kısa sürede

nasıl geçmişti?

Hemen kendini toparladı, soruyu soruyla yanıtladı. "Altın kaçakçılığı ile ilgili haberleri benim sızdırdığımı başbakana nasıl rapor edersiniz ?"

Konuşmalarını giderek yüksek sesle yapmaya başlamış-lardı ki araya düğün sahibi Hiram Abas girdi. Kızının düğü-nünde bir tatsızlık çıksın istemiyordu. Herkesi bir araya ge-tirip fotoğraf çektirdi...

Bu tarafların son kez bir araya gelişiydi... 17 aralık 1987...

Erkan Gürvit telefonla Mehmet Eymür'ü aradı.

"İstanbul'dan bugün döndüm. Ünal Erkan ve Mehmet Ağar ile uzun uzun konuştum. İddialarınızı tek tek çürüttü-ler. Ben bu raporu senin kasıtlı yazdığını düşünüyorum" de-di.

Yarım saat süren telefon görüşmesinde Mehmet Eymür yanıt olarak, "Ağabey sen o zaman yıllarca onlarla birlikte çalışmış Kemal Yazıcıoğiu ile görüş. Bir de onu dinle" diye yanıt verdi.

Hemen araya girip Mehmet Eyrnür-Kemal Yazıcıoğiu iliş-kisini yazmak gerekiyor. Bunu en iyisi Mehmet Eymür'ün anlatması: "Eski yıllarda birlikte çalıştığım Kemal Yazıcıoğiu namuslu, şerefine düşkün, devletini seven bir polis müdü-rüdür. Kemal Yazıcıoğiu istanbul'da eski arkadaşı Ünal Er-kan*ve* yardımcılarının (Mehmet Ağar vs) kanunsuz işlerini yakinen görmüş ve yapılanlara tahammül edemeyerek İs-tanbul'dan alınması için müracaat etmiştir. Ünal Erkan-Mehmet Ağar ekibi yakın tarihte*Hafta Sonu* gazetesinde ya-yımladıkları fotoğraf ye yazılarla Kemal Yazıcıoğiu'na bir dar-be daha vurmuşlardır. Ünal Erkan-Mehmet Ağar ekibine karşı olan herkes çirkin faaliyetlerde karalanmaya mah-kûmdur. Adı geçenler bu şantaj yöntemini pervasızca ve en üst makamlara kadar kullanmaya çalışabilirler."78

Erkan Gürvit ile Mehmet Eymür, 23 ocak 1988 tarihinde Uludağ'da kayak yaparken bir kez daha karşılaştılar. Bu kez ikisi de, rapor hakkında hiç konuşmadılar...

21 arahk 1987...

Emniyet Genel Müdürü Saffet Ankan Bedük, MİT Müste-şarhğı'na resmî bir yazı (sayı 3210) göndererek raporu iste-di: "Kuruluşunuzca, Emniyet Teşkilatı mensupları ile ilgili olarak hazırlanıp yetkili yerlere gönderildiği ve takat genel müdürlüğümüze bildirilmediği anlaşılan, illegal olarak elde edilip tarafıma intikal ettirilen rapor ekte sunulmuştur. Ra-por f'evkalede ağır itham, ve iddalan ihtiva etmektedir. (...)Eki raporda belirtilen olaylar ve şahıslar hakkında tahki-kat açılacağından kuruluşunuzda mevcut tüm bilgi, belge-ve delillerin genel müdürlüğümüze gönderilmesini emirlerinize arz ederim."

22 aralık 1987...

MİT Müsteşan Hayri Ündül hâlâ izinden dönmemişü. Ve-kil Hiram Abas, Emniyet Genel Müdürlüğü'ne cevabî bir ya-zı gönderdi:

"l- İlgide bahse konu rapor, 'istihbarı' mahiyette olup bu husus raporun ikinci ve son sayfasında özellikle belirtilmiş-tir. Rapor sonunda da sunulduğu üzere bu raporun 'huku-kî bir delil olarak kullanılması' mümkün değildir.

2- Raporun dayan .ğı olan ve asılları mahfuz tutulan do-kümanlardan bir kısmı bahsi geçen raporun ekinde ilgili üst makama sunulmuştur.

3- Çok gizli damgalı raporların illegal yollardan elde edile-bildiği dikkate alındığında, ilgili yazıda talep edilen elimizde-ki tüm bilgi, belge ve delillerin emirleri alınırsa, üst makama verilmesi uygun mütalaa edilmektedir."

Aynı günün akşamı...

Emniyet Genel Müdürlüğü'nden bir polis MiT'e giderek, gönderdikleri yazıyı alıp, teşkilatın gönderdiği cevabî yazıyı da. iade etti. Böylece iki kurum arasında yazışma yapılma-mış oldu!..

Aslında, Emniyet Genel Müdürü Saffet Ankan Bedük, okuduğu MİT raporunu çok beğenmişti! Çünkü, Saffet An-kan Bedük, Galip Demirci, Vecdi Gönül, Abdülkadir Aksu gibi "Korkut Özal'm takunyalı öğrencileri" Ünal Erkan ile Mehmet Ağar'a rakiptiler...

Köstebek mektubu

MİT içinde kavga giderek dozajını artırmaktaydı.

Karşı ekip de Hiram Abas ve arkadaşlarına savaş açmış-tı. Bu nedenle "TC Başbakanlık Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı" antetli "köstebek mektubu" ortaya çıkmıştı yi-ne...

Köstebek mektubunda, "Hiram Abas'a en yakın MİT per-soneli" diye üç sayfa tutan isim listesi veriliyordu...

"Mehmet Eymür, Tan Belen, ismet Erenspy, Nejat Soygü-der, Ferit Kalaycıoğlu, Mikdat Alpay, Hikmet Türel, Tanju Belen, Alaatün Bilaloğlu, Hüseyin Yücel, Faik Meral, Sadi Sancaktaroğlu, Turhan Tütel, Yalçın Bozkaya, Cafer Aksa-kal, Hüsamettin Eralp, Mesut Emre, Şeref Dalmaz, Hulusi Özatay, Erkan Gürvit, Selahattin Savaş, Fevzi ilkay, Oral Türkmen, Ferit Öztekin, Şemsettin Susantez, Nejat Sözgü-der, Ertuğrul Güven, Sadi Sağlam, Galip Tuğcu, Sezai Erdo-ğan, Dursun Özberk, ismet Almacık, Orbay Saran, Ertan Ömerbeyoğlu, Metin Olgaç, Kubilay Günay, Murtaza Sümer, Şenay Gürvit, Mustafa Savaşkan, Uğur Kentsu, Engin Ta-ner, Erdoğan Akalın..."79

"iş zıvanadan çıkmıştı." MtT içindeki "köstebek" teşkilatın kullandığı ajanların isim listesini de rahatlıkla basına sızdı-nveriyordu:

"Marmara, Ege, Akdeniz bölgesine bağlı bazı muhbirler: Veli Özataman, Niyazi Oktuna, Seçkin Ayna, Halifl Aşkaran, Aziz Cevrimen, Mustafa Poyraz, Kemal Tatar, Ahmet Şendul, Serdar Üzenç, Bilal Kumkent..."

"Köstebek" mektubuna ek belge olarak, Hiram Abas'ın MiT Müsteşarlığına 31 aralık 1987 tarihinde yazdığı, 21.001.14/441 sayılı yazıda eklenmişti. Yazının altında Hi-ram Abas'ın imzası vardı.

MiT antetli bu yazıda Hiram Abas, "konu"yu "teknik yer-leşme" olarak belirtmişti. Köstebeğe göre Hiram Abas müs-teşara gönderdiği yazıda, MlTe ve kendisine yönelik bir kampanyadan söz ediyor. Ve, Teşkilatımızı ve şahsımı teh-dit edecek unsurları ortadan kaldırmak amacıyla Sayın Sü-leyman Demirel, Sayın Erdal inönü. Sayın Doğu Perinçek, Sayın Erol Simavi, Sayın Uğur Mumcu'nun ev ve işyerlerine teknik yerleşme, posta denetimi hususunu emir ve müsade-lerinize arz ederim" diyordu.

Köstebeğin mektubunda Hiram Abas'la ilgili bir diğer id-diası ise şuydu:

"Hiram Abas teşkilat arsası diye Hazine'den Ankara Oran şehrinde arsa alıp. Seçkinler Yapı Kooperatifi'ni kurup. (MiT daire) başkanlarıyla ortaklaşa Ceylan Inşaat'la anlaşıp beda-va daire sahibi olmaya kalkmadılar mı 780

Yurtdışından teşkilata hibe arabalar arasında kaçak oto-mobil getirip burda satmadılar mı? istanbul bölgeye ait mo-torlarla sigara, viski kaçakçılığı yapmadılar mı? Teşkilatı (Halit) Narin'in emrine vermediler mi? Ajda Pekkan'ı Dr. Se-zai Erdoğan'ın oğluna getirip günlerce kapatan, Ahu Tuğba ile sorguda geceleyen bunlar değil mi ?"

iddialar sürüp gidiyordu... Kavga giderek cirkinleşiyor-du...

iki sayfalık mektupta Hiram Abas'ın CIA ve Mossad'la iç-lidışlı olduğu belirtiliyordu: "Hiram Abas teşkilat bilgilerini CIA, Mossad ile ortaklaşa kullanan asker düşmanı biridir. Savaşman'ı casus diye yakalatan Eymürler sayesinde şimdi Amerikalılar karargâhtan çıkmıyor, en gizli yerlere giriyorlar. Askeri tatbikatlara bile Hiram Abas'ın yanında MiT mensu-bu gibi giriyorlar."

Mektubu yazanlar. Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in bi-

*f raz daha atak olmasını istiyordu: "Hiram Abas kızınızı ve da-| madınızı da kullanıyor. Diğer damadınız TKP, Türkiye Ko-'*f*münist Partisi üyesi olduğu dosya da Hiram Abas'ta. O yüz-

* den bir şey yapamıyorsunuz."

,:, Köstebek MlTe ilişkin istatistiksel çalışmaları da mektu-ba eklemişti: "MtT mensuplarının yüzde 25'i dinci; yüzde 38'i ülkücü ve yüzde l l'i ise sosyal demokrat."

Türkiye'nin en gizli teşkilatının bilgileri ortalığa serpiştiri-liyordu...

26 ocak 1998...

Genelkurmay eski başkanı Orgeneral Necdet Ürüğ, Cum-hurbaşkanı Kenan Evren'e, MiT raporundan bahsederek duyduğu üzüntüyü dile getiren bir mektup yazdı.

80 Mehmet Eymür, konuyla ilgili soruyu*Bulvar* gazetesine (15.6.1988)şöyle yanıtlı-yordu: "Bir kere adıSeçkinler değil. Seçkinler yoluüzerinde bir başka kooperatif var, onun adı. Bizimkilerin kooperatifi o değil. Bizimki resmîkurulmuşteşkilat mensuplarının ilk koo-peratifi de değil. Oran'da Hazine'den alınmış, yasalara uygun birşekilde kurulan bir koo-peratif. Erkan Gürvit de bu kooperatifinüyesi. Hiram Bey de bu kooperatifinüyesi, ben deüyeyim, iddia edildiği gibi Ceylanİnşaat yapmıyor, inşaatıMESA yapıyor."

3 şubat 1988...

MiT Müsteşarı Hayri Ündül oldukça sinirliydi, izinden döneli iki gün olmuştu. Ama telefonları susmak bilmiyordu. Başta emeldi Orgeneral Needet Ürüğ, emekli MİT görevlisi Nuri Gündeş olmak üzere birçok kişi rapor hakkında üzün-tülerini dile getiriyorlardı.

"Görünmez bir*el"* raporu adı geçen kişilere tek tek el al-tından dağıtmaya başlamıştı. Rapora karşı güçlü bir "muha-lefet cephesi" oluşuyordu.

Müsteşar Ündül son aldığı telefonla kış gününde terleme-ye başladığını hissetmişti. Cumhurbaşkanı Evren kendisini acilen Köşk'e bekliyordu.

Köşk'e çıkmadan önce, Mehmet Eymür'ü makamına ça-ğırttı. Kendisinden izin almadan nasıl böyle bir rapor hazır-ladığını sordu. Eymür, bilgilerin bizzat kendisi tarafından is-tendiğini hatırlattı. Hatta görüşme için randevu günü bile tespit ettiklerini, bunu da müsteşarın defterine yazdığını söyledi. ,

Müsteşar Ündül hemen defterine baktı, Mehmet Ey-mür'ün dediği doğruydu. Hata yaptığını hemen anladı, ama iş işten geçmişti...

MiT Merkezi'nde bir gazeteci

7 şubat 1988... Rapor basına sızdı... Peki kim sızdırmıştı ?

Hürriyetgazetesinden Bedir Seferoğlu ve İrfan Taştemur, "altın kaçakçılığıyla" ilgili görüşmeler yapmak, bilgi ve belge toplamak için 15 aralık 1987 tarihinde, Ankara'ya gitmiş-lerdi, irfan Taştemur bilgi almak için Mehmet Eymür'le gö-rüştü.

"Lacivert renkli, sivil plakalı Renault binek otosu Anka-ra'daki MiT Müsteşarlığının nizamiyesi önünde yavaşladı. Otomobili kullanan sivil yarbayı (Korkut Eken) gören nöbet-çi asker, çift kızaklı otomotik kapının düğmesine basü. Müs-teşarlık binasıyla, daire başkanlarıyla, şube müdürlükleriy-le yurtiçi ve yurtdışı istihbaratların toplandığı tesislerin Bulunduğu alana girmiştim, içinde teyp ve fotoğraf malzemele-ri bulunan çantamı otomobilde bıraktım. Şube müdürü ol düğünü öğrendiğim genç bir MİT elemanı bizi karşıladı. Yo-lun sağ yanında yer alan 'önemli bir merkeze' {Güvenlik Da-ire Başkanlığı) doğru yürüdük. Merdivenlerden çıktıktan sonra, karşımızdaki sahanlıkta yer alan rengârek çiçekler, en gizli soruşturma ve sorguların yapıldığı yerde değil de bir otel lobisinde bulunduğumuz izlenimini veriyordu. Tertemiz koridorun sağında makam odaları yer alıyordu. Solda asker görevlilerin hizmet verdiği küçük bir çay ocağı. Koridorun sonunda yer alan bir odaya girdik. Yeşil çuha örtülü masa daha kısa olsa bir kumar masası diye nitelenebilirdi.

Bu uzunlamasına, ama küçük oda. MlTin önemli istih-barat ve harekât planlarının yapıldığı toplantı salonuydu. Odada küçük bir süre oturmuştuk ki donuk bakışlı bir yet kili gelerek elimizi sıktı. Adı söylendiğinde belleğimi zorla-dım. Karşımda 12 Mart ve sonrasında adı kontgerilla faali yetleri içerisinde geçen ünlü bir uzman {Mehmet Eymür) vardı. 'Çocuklar karnınız acıkmıştır. Hamburger söyledim Çaylarımız da hazır' dedi. Odada dört kişiydik. Biri bana aracılık eden "bir dost', biri askeri bir MİT yetkilisi, biri MİT müdürü ve sonuncusu da eski kontrgerilla elemanıydı.

Odadaki en yakın MİT görevlisine (M.Eymür'e) Hürriyet gazetesi için araştırdığımız konuyu kaba hatlarıyla anlattım. Bir kişi hakkında (Berber Yaşar Aktürk) bilgi almak istediğimizi söyledim.'o iş kolay' dedi. ' Ben size başka bir şey göstereceğim.' Genç MİT'çiye dönerek '

Benim masamın üzerindeki raporları getirir misin?’ diye emretti.

Önümüze konan raporun aylar sonra Türkiye’de fırtınalar koparacak bir rapor olduğunu nerden bilebilirdim. Rapor “Banker Bako olayı, bazı Kamo Görevlileri ve Emniyet Üst Yöneticileriyle ilgili Rapor’ başlığı taşıyordu. Ekim ayı içinde Hürriyet’te bu8 konuda 9 gün süren bir yazı dizisi hazırladığımız için benim seçildiğimi anlamıştım.

Sayfaları çevirdikçe gözlerim fal taşı gibi açılıyordu. Birkaç sayfa okuduktan sonra ‘okumakla yetinecekmiyim?’ diye sordum. O zaman önüme küçük tekstir kağıtları uzatıldı. İsetdiğim şeyleri not alabileceğimi söylediler. Raporu okuyup notları tutmaya başladıktan bir süre sonra ünlü bir polis şefi de (Atilla Aytek) aramıza katıldı. Eymür, Atilla Ay-tek'e 'Ato' diye hitap ediyordu.

Bir yandan sohbet ediyor, bir yandan da notlar alıyor-dum.

'Siz yeni dönemde sivüleşiyormussunuz?..' diye sordum.

Tabiî... Yeni politikamız, şahıs açık, faaliyet gizli politikası.'

'Bizde şahıs da açık, faaliyet de.'

Karşılıklı gülüştük.

MiT Müsteşarlığı'ndan yine kendilerine ait otomobille ay-rılmadan önce sarılıp öpüştük. Konuşmalarımız arasında 'Patron' diye adı gecenin kim olduğunu öğrenememiştim. ,

Müsteşarlığın nizamiye kapısı yine açıldı ve biz de uzak-laştık."81

Gazeteci irfan Taştemur heyecanla istanbul'a döndü. An-cak gazete yönetimi bilgilerin belgelere dayanmadığını ileri sürerek haberi yayımlamadı.

Bunun üzerine rapor Nokta dergisine gitti. Onlar da çe-kindiler.

Raporun son durağı*2000'e Doğru* dergisi oldu.

Yayımlandığında son yılların en büyük skandali patlak verdi.

ilginçtir, MiT raporunu yayımlayarak Türkiye'nin günde-mini belirleyen*2000'e Doğru* dergisi ve Genel Yayın Yönet-, meni Doğu Perincek hakkında o günlerde iki "illegal yayın" milletvekillerine, işadamlarına, sol çevrelere ve medya grup-larına postalanmaya başlandı.

"2000'e Dotjru'nun Yayınlan ve Gerçekler" adlı broşürde, Doğu Perinçek'in, TC devletini ve yerleşik değer yargılarını yıkıp, Türkiye'ye Marksist-Leninist-Maoist bir sistem getir-meyi amaçladığı veya kendisine bu tür faaliyetlerin yaptırıl-dığı açıkça gözlenmektedir" deniliyordu.

Özellikle sol çevrelere gönderilen broşür ise, "Muhbirlik, Devrime ihanet ve Doğu Perincek" adını taşıyordu. "Sol jar-gonla" yazılmış broşür, anlatım bozukluklanyla doluydu:

81 "MiT'teki görüşme" 15 mart 1988 tarihinde Gazeteciİrfan Taştemur'unİstanbul Cumhuriyet SavcıYardımcısıOsman Cucük'e verdiği 8 sayfalık ifadedenözetlendi. Meh-met Eymür, 6 haziran 1988 tarihinde Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanlığı'na verdi-ği 2,5 sayfalık yazılıifadesinde Gazeteciİrfan Taştemur'un MiT'e gelmediğini, görüşme yapmadıklarınıiddin. etti.

"Doğu Perinçek'in karşıdevrimci olduğunu" belirtip konuyu hemen MiT raporuna getiriyor: "Rapor mu, etüt mü, ne idü-ğü belirsiz metinlerle aşk dedikoduları, Kuran yakılması, gi-bi aslı astan olmayan konulan yayımlamak devrimcilerin görevi midir?

Perincek (MiT raporu) bu yayınla ilgili olarak basın top-lantısında MfTçiler arasında geçen telefon konuşmalarını aldığı bir bandı da dinletmiştir. Bu bandı nasıl ele geçirdiği sorusunun yanıtı ise belirsizdir. Ancak akla işler istemez ilk olarak, Perinçek'in söz konusu bandı daKto^cföe% de bili-nen yakın ilişkilerine dayanarak MlTten temin ettiği husu-su gelmektedir."

2000'e Doğrudergisi iki "illegal yayını" da Mf »afcp postaladığını iddia ediyordu. Dergi muhabirleri yaptıklan araştırmalarda broşürleri yazan kişilerin isimlerinin ve ajanslarının sahte olduğunu ortaya çıkarmışlardı... ,

Kaynaklar MfTi gösteriyordu. MlTin bu tür yayınlar için yayınevleri ve ajanslar kurduğu bilinen bir gerçekti. Ve Hi-ram Abas'ırî, "Kullanmıyoruz" diye yakındığı. "MlTiKgpteiko-lojik savaş birimi" harekete geçmişti.82

9 şubat 1988...

Çankaya Köşkü basın açıklaması: "Cumhurbaşkanı Ke-nan Evren'e böyle bir rapor gelmedi."

Başbakan Özal: "Böyle bir MiT raporu yok."

Üruğ: "Bu siyasî bir tuzaktır, resmî soruşturma açılmalıdır."

Perincek: "Rapor gerçek ve doğrudur, bu anlaşıldığı za-man hükümet istifa edecek inidir?"

Turgut Sunalp: "Bu Üruğ'a Çankaya yolunu (cumhur-başkanlığı) kapama planıdır."

"Mehmet Ağar'ın çapkınlıkları"

"istanbul dukalığını yıkacağız."

Hiram Abas ve Mehmet Eymür son günlerde sık sık bu sözü telaffuz ediyorlardı. Bu nedenle rapordaki en geniş bö-

82 O tarihlerde "psikolojik harp" amacıyla, MGK Genel Sekreterliği TİB'in "desteğiyle", yurtiçinde ve yurtdışında yayın organlarıçıkarılıyordu;*DTL Panorama, DTL Times, Gur-bet, Karag*öz,Soşvergibi.

lüm istanbul Emniyetl'ne ayrılmıştı.

"Ünal Erkan başkanlığındaki istanbul Emniyet Müdürlü-ğü üst düzey kadrosu istanbul'daki yeraltı dünyasıyla ilişki içindedir. Bu ilişkinin en büyük koordinatörü emekli Cina-yet Masası Şefi Ahmet Ateşli ve Müdür Yardımcısı Mehmet Ağar'dır.

Emniyet Müdür Yardımcısı Mehmet Ağar, Süleymancı Kemal Kaçar'ın koordinatörlük yaptığı şirketin sahipleri ib-rahim Arslan ve Mahmut Şahinle yakın temas halinde olup, bu şahıslara gizli kalması icap eden soruşturma ve tahkikat-larla ilgili bilgi vermektedir, ibrahim Arslan Malatya valisinin şoförüyken uyuşturucu ve silah ticareti yapmıştır.

Yeraltı dünyasını Ankara'daki üst düzey bürokratlara da Mehmet Ağar empoze etmekte ve Turan Çevik, Fevzi Öz, Necdet Ulucan gibi ünlü isimleri üst düzey bürokratlara ve hatta bakanlara tanıştırarak bağlantılarını sağlamlaştır-makta, faaliyetlerim legalize etmektedir.

Mehmet Ağar, Nihat Gamandan, ismail Taşkafa, Ziver Öktem ve Necati Altuntaş'ın gayri meşru paralan Mehmet Ağar'ın dayısı Yılmaz Akçadağ ve ortağı Ekrem Gocay'a veril-mekte, bu şahıslar da paralan büyük işadamlarına vererek faiz almaktadırlar.

Mehmet Ağar'a ait 18 adet ev ve arsa tapusu dayısı Yıl-maz Akçadağ'ın boşanmış olan eşi Şükran Akçadağ'ın üzeri-nedir. Dayısının eski eşi bu tapuların üzerinde gözükmesin-den rahatsızdır."

Mehmet Eymür, türkücü Hülya Süer'le gazinodan çıkar-ken çekilen fotoğrafiıın acısını hiç unutmadı. "lntikam"ını aldı:

"Mehmet Ağar, dansöz Yonca Yücel'le dost hayatı yasa-maktadır. Dansöz sevgilisiyle Mehmet Ağar Ankara'da da konsomatris Nur'un evinde buluşmaktadırlar.

Mehmet Ağar istanbul'da. ... noTlu telefonda bulunan Pı-nar isimli bir kadını Emniyet Müdürlüğü'nde üst rütbede bir kişiye sürmüş ve bu şalısın Pınat ile olan ilişkileri ve fotoğ-. rJlan istanbul Emniyeü'nde Şantaj olarak kullanılmıştır.

Mehmet Ağar baz; üst düzey yetkililere İstanbul'a geldik-leri dönemde kadın bulmakta ve daha sonra fotoğraflar çek tirerek şantaj unsuru olarak kullanmaktadır." Mehmet Eymür son cümlesinde bir şekilde kendi başına geleni mi anlatmaktaydı? Hülya Süer'i kim, kime "ikram" et-mişti? "MiT üe Emniyet arkadaşlığı" bir dönem hayli ilginçti

anlaşılan!..

MtT raporu basında yer aldıktan sonra gazetelerin man-şetleri büe değişmişti. Artık basın MlTle dalga geçmeye baş-lamıştı. 26 şubat 1988 tarihli*Hafta Sonu* gazetesinin man-şeti şöyleydi: "MlTin rapor etmediği aşk!"

Emel Sayın senaryosu

Rapor'un hedef aldığı ikinci ekip, Nuri Gündeş ve arka-

daşlanydı.

"Dündar Kılıç sorgusunda teşkilatımızı ilgilendiren hu-susların Üzerinde durduk, istanbul Daire Başkanı Nuri Gündeş, İstanbul (MiT) memurlarından Cengiz Abaoğlu, Ha-luk Anter, Mustafa Ercan ve Ankara (MiT) Daire Başkanlığı memurlarından Hacı Ali Aslan'ın Dündar Kılıçla teşkilatın bügisi dışında ve çıkar ilişkileri içinde bulunduklarını öğren-dik. Öğrendiğimiz diğer bir husus Hacı Ali Aslan'ın, Dündar Kılıç'ın çok gizli bir biçimde Ankara'dan yollanacak bir ekip tarafından yakalanacağını haber alıp kendisine bildirmesiy-

di.

Nuri Gündeş'in Dündar Kılıçla ilgili soruşturmada, Şük-rü Balcı, istanbul Valisi Nevzat Ayaz ve Fahrettin Aslanla birlikte gayrimüslimlerden külliyetli miktarda haraç alınma-sı olayına karışmış ancak bu konu bilahare çeşitli gerekçe-lerle örtbas edilmiştir.

Emin Cankurtaran'ın bir TIR'ı Edirne'de takılmıştı. Bu-nun üzerine Nuri (Gündeş) Bey, Cengiz'i (Abaoğlu) Edirne'ye yolladı. Cengiz Kapıkule Gümrük Müdürü Birol Kalkanla görüşerek TIR'ı kurtardı."

Rapor Başbakan Özal'ın "siyasî hasmı" Hüsamettin Cın-doruk'u da hedef almaktaydı:

"Yeraltı dünyasının avukatlığını ve bu meyanda Ofluların (Osman Cevahiroğlu) ve Dündar Kılıcın avukatlığını yapmış olan Karadenizli (Samsun) Hüsamettin Cindoruk. eski Orta-köy Şifa Yurdu sahibi Banker Fikri Erdöş (ölü) ile de ilüsak-hdır H CİndoruK'un Banker Bako ilişkisi avukat-sanık munasebetlerinden doğmayıp, Hüsamettin Cindoruk'un yeralü ilişkilerinden kaynaklanmaktadır.

O zaman ki MiT istanbul daire başkanı olan Nuri Gün-deş'in de Hüsamettin Cindoruk ve Dündar Kılıç'la yakın irti-batı bulunmaktadır. Nuri Gündeş zaman zaman teşkilatın imkânlarıyla Hüsamettin Cindoruk'un özel korumasını da yapmıştır.

1982'de Hüsamettin Cindoruk, Fikri Erdöş'ün Kuruçeş-me'deki depolarına bir geminin mal boşaltması gerektiğini ancak istanbul gümrüğünün buna izin vermediğini ve zor-luk çıkartacaklarını söylemiştir. Bunun üzerine Nuri Gün-deş istanbul Limanı'nda görevli Gümrük Amiri Erkan Kılı-çay'a bir personelini (Mustafa Ercan) göndererek işin halle-dilmesini istemiştir. Süleyman Demirel'e yakınlığı olan Fikri Erdöş zamanında bu yakınlıktan istifadeyle Yapı Kredi ve iş Bankası'ndan büyük krediler almıştır.

DYP-yeralü ilişkilerine bir diğer örnek ise Sadettin Bilgiç-Kâğıthaneli Kürt Hasan ilişkisidir. Bu çok samimi ilişkinin yanı sıra Yahya Demirel'in bir ucu Selefyan'a diğer ucu Enis Karaduman'a uzanan ve sayısız irtibatları kapsayan yeralü ilişkileri sayılabilir."

Bir dönem Süleyman Demirel'in koruma polisliğini ya-pan, yeğen Yahya Demirel'in en yakın arkadaşı olan, Atilla Aytek'in bu raporun hazırlanmasında bulunmuş olması DYP kanadını çok üzmüştü. Ve bunu hiç unutmayacaklar-dı...

Rapor basına yansıdığında en fazla gürültü koparan bö-lümü Genelkurmay eski başkanı Necdet

Üruğ'la ilgili inanıl-maz iddiaydı:

"Necdet Üruğ'un kadınlara düşkün olduğu ve 1981 yılın-da Fahrettin Aslan'ın istanbul Sheraton Oteli'nde özel bir odada kalan N. Üruğ'a Emel Sayın ı getirdiği, bu tarihte Emel Sayın'ın Fahrettin Aslan'ın oğluyla evli olduğu söylen-tiler arasındadır."

Rapor, Cumhurbaşkanı adayları arasında adı geçen Nec-det Üruğ'un yeralü dünyasıyla ilişkisi olduğunu iddia et-mekteydi. " Adı geçenin istanbul l . Ordu Komutanı olduğu devrede Şükrü Balcı, Fahrettin Aslan, Albay Fuat Dinçer ve eski MtT görevlisi Nuri Gündeş kanalıyla bazı ilişkileri olmuştu. Bu iliş-kiler arasında Topal Yasar diye tanınan silah-uyuşturucu ka-çakçısı Yaşar Yamak bulunmakta olup, bu şahıs daha sonra general Necdet Üruğ önerisiyle MtT tarafindan eleman ola-rak kuUanılmışü. Ancak MtTe bir yaran olmamıştır.

N Üruğ yolsuzlukları kamuoyuna aksetmiş olan Şükrü Balcı'yı ve İstanbul bölgesi eski daire başkanı Nuri Gündeş ı devamlı himaye etmiş ve Şükrü Balcı'yı adeta kahraman gibi empoze ederek Saym Cumhurbaşkanımız tarafindan muka-fatlandınlmasını sağlamıştır. Şükrü Balcı'yla ilgili yolsuzluk soruşturmalarının kapatılmasını da sağlayan N. Urugdur.

N Üruğ oğlu Hadi Üruğ yıllarca istanbul yeraltı mafyasıy-la iç içe olmuş Dündar Kılıç'ın maden işlerine girmiş, yeraltı dünyasının işlerini takip etmiştir."

Rapor, Genelkurmay eski başkanı Üruğ'a "alttan vurma-

ya devam ediyordu:

»Bir zamanlar istanbul Şişli'de Günaydın Apartmanı nda-ki 'Randevucu Mükü'ye ait evde sermaye olarak çalışan Gul-ser Bayer (Gül Gülser Hastan) kendisini N. Üruğ'un yeğen, olarak tanıtmaktadır (dayısı)."

Üruğ'a suikastı Apo önledi !

Emekli Orgeneral Üruğ neden MiT raporunun hedefi ol-

me 26 ocak 1988 tarihinde Cumhurbaşkanı Kenan Evren'i rapor konusunda uyarmıştı. O tarihte rapor basına

S^mhurbaşkanı Evren, neden raporun sızmaması için mr^n yanıtını almak için biraz gerilere gitmekte ya-

Eylül'ün stratejisi konusunda Evren ile Üruğ farklı düşünüyordu. Orgeneral Üruğ 12 Mart tipi bir askeri muda-hateden yanaydı. Yani meclis feshedümemeli, meclis içinden oluşturulacak bir hükümetle işler y^^*^'

Kenan Evren, Üruğ'un Ordu içindeki gücünü bildiği için ondan kurtulmanın yollarını arıyordu. Kafasında kendisin-den sonra Haydar Salük'ın Genelkurmay başkanı olması planı vardı.

Plan şuydu: Evren Genelkurmay başkanı olarak bir dö-nem daha kalacak, Üruğ 1. Ordu'da-

orgenerallikte bekleme süresi 4 yılı doldurunca otomatikman emekli olacak.

Kenan Evren, Orgeneral Ürüğ'u önce, "zayıf yerinden" \aırmayı denedi.

Millî Güvenlik Konseyi*ve de* let başkanı olarak darbeden sonra ilk kez geldiği İstanbul'da 1. Ordu Karargâhı'nda. bri-fing alıyordu. Birden Ürüğ'a dündü, 'Senin polis müdürün hırsızmış, görevden al" dedi.

Söz konusu Emniyet Müdürü Şükrü Balcıydı.

Evren bu çıkışı damadı MİT görevlisi Erkan Günit'in 'er-diği bilgiye güvenerek yapmıştı. Ancak polis müdürü, yapı lan soruşturmalarda \e mahkemelerde aklandı.

Orgeneral Ürüğ, Kenan Evrenin planla nm tek tek bozup atağa kalktı; Türk Silahlı Kuvvetleri'nde, kendisi için, ilk kez "Kara Kuvvetleri komutanlığı vekili" diye bir kadro oluştu-ruldu. Böylece emekli olması önlendi.

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Ürüğ Ankara'ya geldik-ten sonra gücünü artırdı. Hatta Kenan Evren sık sık, "Bu dev leti biz mi idare ediyoruz o mu" demeye başladı. Orgeneral Ürüğ'un yanıtı ise hep aynı oldu: "Bunlar politikacı oldular."

"1982 Anayasası hazırlanırken, cumhurbaşkanlığı mad-desine, 'bir kez seçilme' zorunluluğunun, ileride Ürüğ'a ola-nak tanımak için konulduğu söyleniyordu. Madde görüşü-lürken Evren'in karşısında Ürüğ oturuyormuş, iki kez seçil-mesi söz konusu olunca Evren, Ürüğ'la göz göze gelmiş ve 'bir kez seçilir' şartını kabul etmek zorunda kalmış"ü.83

Kenan Evren ile Necdet Ürüğ arasındaki gizli mücadele gizliden gizliye hep sürdü. 1983 yılında genel seçimlere gidi-lip gidilmemesi konsey üyeleri arasında tartışma konusu ol-du. Millî Güvenlik Konseyi'nin bazı üyeleri iktidarı bırakma-

83Cüneyt Arcayürek,Çankaya,Bilgi Yayınevi, 1989, s. 79.

ya eğilimli gözükmüyordu. Bunlar, Nurettin Ersin, Tahsin Şahinkaya ve Nejat Tümer'di. İşte bu kritik noktada Orgene-ral Ürüğ belirleyici rol oynadı. Ordu'nun terfi bekleyen ko-muta kademesi, seçimlerin bir an önce yapılması ve kışlaya dönülmesi taraftarıydı. Kuvvet onlardaydı. Böylece onların dediği oldu.. Orgeneral Ürüğ da Genelkurmay başkanı oldu.

6 kasımda seçimlere gidilecekti...

Genelkurmay Başkanı Ürüğ bu arada bir "devlet partisi" kurarak yakın arkadaşı ve Belçika Kulübü'nün üyesi, emek-li Orgeneral Turgut Sunalp'in başına gelmesi için çaba sarf

etmişti.

Ancak Evren'in 4 kasım tarihinde televizyonda yaptığı ko-nuşma MDP'yi değil ANAP'ı birinci parti yaptı.

Orgeneral Üruğ, ilk mağlubiyetini seçimlerden aldı. İkin-ci hezimeti ise, 1987 yılında Evren-Özal ittifakı karşısında gördü. Kendisiyle birlikte Orgeneral Necdet Öztorun da emekli edildi.

Genelkurmay Başkanı Üruğ devir teslim töreninin yapıl-dığı 2 temmuz 1987 tarihinde Cumhurbaşkanı Evren'in kendisine verdiği şildi koltuğun üstüne atü! İçi ile dışı ara-sında sanki bir zırh varmış gibi, duygularını hiç belli etme-yen, ölçülü ve' iradeli asker, nasıl olmuştu da öfkesini açığa vuruvermişti ?. ,84

Evren ve Özal'ın, 2000'li yıllara kadar sürecek Ordu ata-malarının önüne geçmesinin nedeni, Genelkurmay Başkanı Üruğ'a cumhurbaşkanlığı yolunu kapatmaktı. Planlan şuy-du; Evren, cumhurbaşkanlığı süresinin uzatılmasından ya-naydı, Özal ise cumhurbaşkanlığı koltuğuna kendisi otur-mak istiyordu.

Evren-Özal ikilisi, emekli olmasına rağmen Üruğ'un Ordu içinde hâlâ güçlü olduğunu biliyorlardı. Bu güçlülük Üruğ'un hem karizmasından hem de Genelkurmay eski baş-kanı Orgeneral Faruk Gürlerden geliyordu.

12 Mart döneminin güçlü orgenerali Gürler, cumhurbaş-kanlığı yolunu denemiş ancak başarılı olamamıştı. Şimdi

' 84 Evren ileÜruğ'un ilişkileri bir daha hiçdüzelmedi.Üruğ, Evren'in bulunduğu ne bir açmışa ne de bir toplantıya katıldı.

aynı yoldan yeğeni Üruğ geçebilecek miydi ?

Ne hazin bir olay; 12 Mart döneminde de Gürler-Batur-Kayacan ekibinin başarılı olmasını istemeyen Sunay-Tağ-maç ikilisi, "Bomba Davası"nı, karşı ekibi gözden düşürmek için planlamışlardı.

Yıllar sonra yeğen Üruğ'un da başına aynı oyunlar geli-yordu.

Her iki olayda da MiT başroldeydi...

Orgeneral Üruğ askerliği boyunca MÎTe hep soğuk bak-mış ve teşkilatı sürekli "beceriksizlikle" itham edip aşağıla-mıştı.

MiT sanki şimdi yılların öcünü alıyordu...

MiT raporu medyada yer aldıktan sonra Emeldi Orgene-ral Necdet Üruğ, 14 mart 1988 tarihinde bu kez Başbakan-lık'a (Başbakan Özal'a değil) sert bir mektup gönderdi. Baş-bakan Turgut Özal, konunun üzerinde "ehemmiyetle" dur-duklarını belirtmek için, 13 haziran 1988 tarihinde kendi el yazısıyla Üruğ'a cevabî mektup yazdı.

Ancak olan olmuştu; iddialar karşısında sadece Üruğ de-ğil herkes şoke oldu. Üruğ 200 milyon TL'lik tazminat dava-sı açıp, 40 milyon TL kazandı.85Ancak olan olmuştu, Üruğ konusunda şaibeler yaratılmıştı...

Zaten bu arada Amerika'da yayımlanan*Long İsland Neıvsday* gazetesi Pentagon'un hazırladığı bir raporu yayım-lıyordu. Pentagon'un cumhurbaşkanı adayı Turgut Özal'dı!86

Aradan iki yıl geçti...

16 ocak 1989 tarihli gazetelerde, Genelkurmay eski baş-kanı Necdet Ürüğ'un ve Kara Kuvvetleri eski komutanı Nec-det Öztorun'un "ani koruma" altına alındığı haberleri yer al-dı. Emniyet Genel Müdürlüğü "bir suikast düzenleneceği yo-lunda bilgiler" edinilmesi üzerine, istanbul Emniyet Müdür-lüğü'nü uyarmış ve sıkı önlemler almıştı.

Polis PKK'den şüpheleniyordu...

10 ay sonra...

PKK lideri Abdullah Öcalan l ekim 1989 tarihinde haftalık*2000'e Doğru* dergisine inanılması zor açıklamalarda bu-lundu. PKK lideri Öcalan'a göre MiT, genelkurmay eski baş-kanı Orgeneral Necdet Ürüğ'a suikast yapacaktı. Öcalan'ın ikinci cümlesi en az birincisi kadar şaşırtıcıydı: "Ürüğ sui-kastını biz önledik!"

Emekli Orgeneral Ürüğ'un, "yaşamının bir tesadüf sonu-cu kurtulmasını" Öcalan şöyle anlattı: "PKK gruplarının si-lahlı olarak istanbul'a geldiğine ve eylem yapacağına dair haberler üzerine kuşkulandım. Nasıl olur, bizim İstanbul'da eylem yapmak diye bir düşünce yönlendirmemiz yoktu. Bu arada eylem yapacak grup istanbul'da yakalandı. Gazeteler-de Ürüğ'a PKK'nin suikast düzenlediği haberini okuyunca o an kafamda kuşku uyandı. Örgütte hemen araştırma yaptır-dım. Biz, Ürüğ suikast eylemini MiT ajanının kontrol ettiği bir grubun planladığını ve Siğbetullah Batur adlı ajanın bu-rada başrolü oynadığını saptadık. Ama MlTin amacının ne olduğunu bilemeyiz. Olabilir ki, egemenler arasındaki bir çe-lişmeyi de bu şekilde halledeceklerdi ve eylem PKK'nin üze-rine atılacaktı.".

Meclis MtTl tartışıyor

Bu notumuzdan sonra, tekrar kaldığımız yere, MİT rapo-runun yankılarına dönebiliriz:

MiT raporu basında yer alınca ortalık karışmıştı. Herkes raporu okuma peşindeydi. TBMM Anayasa Komisyonu baş-kanı 80 yaşındaki Kâmil Tuğrul Coşkunoğlu, odacısıyla meclis koridorlarında MİT raporu arattırıyordu!

Başbakan Turgut Özal gazeteleri hep geceleri okuyordu. Gazetelerin taşra baskılarını Konut'a getirtiyordu. O günler-de MİT raporuyla ilgili kendisini eleştiren makalelere ateş püskürüyordu.

16 şubat 1988...

MİT raporu meclis gündemine de geldi. SHP milletvekille-ri MİT hakkında meclis araştırması yapılması için önerge verdiler. "MİTin bu rapor içerisinde ileri sürdüğü iddialar doğru mudur? Bizim öncelikle araştırılmasını istediğimiz konu bu değildir. Bizi meclis araştırması istemeye yönelten nedenlerin başında MiT'in söyledikleri değil, tarafsızlığını yi-tirmiş bir görüntü vermesi, siyasal amaçlarla kullanıldığı iz-lenimini yaratmasıdır. Öyle ki,'raporda, iktidarı kollayan, kayıran

cümlelere bile rastlamak olası. Raporda, 'Anavatan Partisi'nin aldığı ekonomik tedbirlerle illegal gelir kaynakla-rının kurutulması' sözcükleri başbakanın seçim biidirgele-rindeki sözcükler ile aynı."

Meclis araştırması açılması önergesinin altında 71 SHP milletvekilinin imzası vardı.

Mehmet Eymür, aynı gece saat 02.30'da, haklarında*Mil-liyet* gazetesine açıklamalarda bulunan, bir dönem Hiram Abas'ın MıTe dönmesi için birlikte kulis yaptıkları "Korkunç Yenge" Konsolos Bilge Erol'un evini "basıyordu."

Eymür en çok özel yaşamıyla ilgili, "Mehmet Eymür de tıpkı Hiram Abas gibi karısıyla iki kez boşanıp evlendi" de-mesine kızmıştı...

Herkes gergindi. Dostluklar bitivermişti...

Hiram Abas-Mehmet Eymür ikilisi ile Erkan Gürvit, ba-sında birbirleri aleyhine demeçler vermeye başladılar. Her iki taraf da birbirini raporu basına sızdırmakla itham ediyordu.

Erkan Gürvit 19-20 şubat 1988 tarihlerinde*Tercüman* gazetesinden Yavuz Donat'la konuştu:

"MlTe yakışmayan bir olay bu. Hesabı sorulmalıdır. Sız-manın hesabı, ihanetin hesabı... Bu etüt MiT tarihinin yüz karasıdır... Keşke raporu getirene, 'Al git, bana gelmemiş ol, ben bunu görmemiş olayım' deseydim."

Mehmet Eymür, Erkan Gürvlt'e hemen yanıt verdi:

"Raporu Gürvit sızdırdı... Raporu elden ele dağıtıp, karşı bir cephe yaratmaya, raporu sulandırmaya çalışanlar dü-şünsün... Erkan Gürvit kimsesiz büyümüş, bazı kompleks-leri olan bir kişi. meslek hayatında başarılı bir kişi değil bu nedenle daireden daireye sürülmüştür. Şimdi evlilik cüzda-nının verdiği imtiyazla birçok kişinin hürmetini görü-yor... l mart 1988...

MiT Müsteşan Hayri Ündül teşkilat mensuplanna, (01.427.41.28 sayıyla) bir yazı gönderdi: "Muhtemelen yan-lış davranışların önlenmesi maksadıyla her konuda olduğu gibi bu konuda da bütün teşkilat mensuplarımızın soğuk-kanlılığını muhafaza etmelerini, lüzumsuz ve yersiz yorum-lara sebep olabilecek davranışları önlemelerini, mevcut tali-matlara ve geleneklere uygun çalışma düzenini sürdürmele-rini ve konunun müsteşarlıkça en hassas şekilde takip edil-diğini bilmelerini rica ederim."

Cumhurbaşkanı Evren 15 mart 1988 günü, istanbul Harbiye Orduevi'nde medya mensuplarıyla yaptığı sohbet toplantısında damadına arka çıktı.

Evren gazetecilere MtT raporunu damadı Erkan Gürvit'in sızdırmadığını kanıtlarıyla açıkladı. Bir kere, damadı Gürvit'in elindeki raporun kenarlarında notlar vardı. Öte yandan dışa-rı sızan ve elden ele dolaşan kopyada Gürvit'in elindeki kop-yadan farklı olarak satırların altı çiziliydi. Ayrıca "Erkan'da fo-tokopi makinesi de yok. Erkan çektirip dağıtmış olamaz"dı.

Cumhurbaşkanı Evren'in bu kadar rahat konuşmasının bir başka nedeni, SHP milletvekilleri

tarafından verilen MiT hakkındaki meclis araştırma önergesinin 8 mart 1988 tari-hinde ANAP milletvekillerinin oylarıyla reddedümesiydi.

Hiram Abas o sıcak günlerde hiç konuşmamayı yeğledi. Aslında oyuna getirildiğini geç de olsa anlamıştı. Emekli olmasına rağmen Nuri Gündeş yılların hasmına karşı geniş bir cephe oluşturmayı başarmıştı.

Zaten Hiram Abas da, Mehmet Eymür'le ilişkisini don-durmuştu...

MtTte gizli teyp

Tarih 15 nisan 1988.

MÎT Müsteşan Korgeneral Hayri Ündül, Mehmet Eymür'ü sohbet etmek için odasına çağırdı...

- Ne var, nr yok Mehmet?

- Sağ olun Sayın Müsteşarım, iyiyim, odamda otunıyor

kompüler çalışıyorum.

- Haberler var diyordun ?

- Şenay (Gürvit) Hanım'ın88odasında toplanıyorlar. Em-re (Taner) Bey, Tan (Belen).

- Allah Allah Emre de mi ? *

- Evet, Erkan (Gürvit) Bey sağda solda konuşuyormuş, hepimizi dağıtacaklarmış.

- En başta ben, başka kim var ?

- Siz gidersiniz tabiî, Hiram Bey gider, ben de giderim. (...)

- Yann öbür gün seni alırlar, bilmem Ulaştırma Bakanlı-ğı'na, Hiram'ı alıp bilmem nereye danışmanlığa verirler. Benim çok işim var. Ama üzülüyorum, benim olanlarla ilgim alakam yok. Bunun için üzülüyorum. Esas davacı olacak benim. He-pinizden şikâyetçi olan benim. Neden; çünkü sizler hep bera-ber gruptunuz, işte Hiram, Erkan, ondan sonra Tunç, ondan sonra Tan, bunlar değiller miydi burayı (MtTi) çevirenler?

- Evet efendim.

- Köstebek bunlar değil miydi oğlum. Buz gibi köstebek bunlardı. Birisi Köşk'e götürüyordu, taşıyordu. Birisi Başba-kanlık'a taşıyordu. Ondan sonra burada tayinler, tefeyyüz-ler, bilmem neler. Yapmayın yahu. Fakat her*zaman* söylü-yorum, Hiram (Abas) benim şahsımla uğraşmamıştır.

- Hayır efendim.

- Makamla uğraşmış olabilir ama şahsımla asla. O ba-kımdan ben Hiram'a hiç kızmıyorum. Ama burada benim seninle konuşmama bile bozuluyorlar.

- Evet.

-Burda dedikodu çıkardılar, "Bu müsteşar ne biçim adam" diye. Ne yapacaktım, ne yapacaktım yani. Ben rahat konuşurum, cumhurbaşkanına da söyledim, "Ben mi getir-dim Hiram'ı buraya" dedim. Başbakanlık'a bilgi gidiyor de-medim mi ? Dedim. Başbakana da söyledim, emir komutayı bozmayın, ayıp oluyor demedim mi ? Dedim. Onun için yap-tıklarını çekecekler. Ben tavrımı söyledim. Hiram için müs-teşarlığa oynuyor dedim. Çünkü vaat edilmiş.

88 Bir kez hatırlatmakta yarar var.Şenay Gürvit, Kenan Evren'in MiT'teçalışan kızı-dır. Hiram Abas'ın MİT müsteşar yardımcılığına getirilmesinde eşi Erkan Gürvitte birlikte etkin kıriis görevi yaptı, (y.n.)

- Evet vaat edilmiş tabiî.

- Bu arkadaşı bu duruma sokan, ona burayı vaat eden-lerdir.

- Doğru efendim, çünkü bir ara ayrılmaya kalktı. Bekle

dediler. Teşkilata gelişi de öyle.

- Ama ben dedim ki, "Kişisel olarak benimle hiçbir ilgisi yok. Ama bu bir mevki mücadelesidir. Suçu olanlar ona mevki vaat edenlerdir." Ve en önemlisi dedim ki, "O bilgi ve-riyorsa alanlar da onun kadar suçludur." Ama aynı bilgiyi Köşk de alıyordu. Hiram onlara da bilgi veriyordu.

- Bunu ben bilmiyordum efendim. Bu Erkan Gürvit, Dündar Kılıc'ın sorgusuna gelmiş girmiş.

-Girmiş mi?

- Tabiî bizim sorgu şube müdür yardımcısı var, o biliyor.

- Vallahi evladım işler böyle...

Mehmet Eymür MiT müsteşanyla yaptığı konuşmayı giz-lice teybe kaydetmişti, inanılacak gibi değildi. MtT görevlisi, MtT müsteşanyla sohbetini teybe alıyordu, tşin garip yanı, MtT Müsteşan Ündül de, kendi elemanına güvenmeyip, ma-kamına girişinde Mehmet Eymür'ü araturmışu! Ancak ara-mada teyp bulunamamıştı!..

Aslında olayın belki de çok basit bir açıklaması vardı. O tarihlerde, 14 mart 1988'de Basbakanhk'ın yaptığı açıkla-maya göre, MiT ve Emniyet Genel Müdürlüğü, l 700 OOO Türkiye Cumhuriyeti vatandaşını flşlemişü...

Kimse kimseye güvenmiyordu! Ne kurumlar insanlara, ne kurumlar birbirine.

MtTl**karıştıran** "belge"

Müsteşar Hayri Ündül, anlatmaktan artik yorulmuştu: Tamam imza benim, bizim yazışma yaptığımız antetli kâ-ğıtlara yazmışlar, bizim kaşeyi kullanmışlar, ama bu mektu-bu ben yazmadım!"

MtT Müsteşan Ündül'ün imzasını taşıyan, teşkilat antetli mektubun üzerinde, 10 şubat 1988 yazılıydı. 44.651.21/11 sayılı mektubun konusu, müsteşarın istifasıydı.

Cumhurbaşkanına arz edilen mektubun sahte olduğu oı taya çıktı. Ancak MiT müsteşarının imzasının atılabilmesi teşkilattan antetli kâğıt alınması hayli ilginçti. Üstelik mek tuptaki bilgileri herhangi bir kişinin bilmesine de olanak yoktu. Güya Müsteşar Ündül'ün yazdığı mektup şöyleydi;

"Sayın Cumhurbaşkanım, basına sızan bu son olay la ı teşkilatta uygulanmakta olan yanlış kararların ürünüdür Ancak kadrosu her ne kadar müsteşar yardımcısı olsa da Hiram Abas, kızınız ve de damadınız olan Erkan Gürvit, (ay nca) Semra Özal, (Jandarma Genel Komutam Orgeneral) Sı dat Celasun'un oğlu Yüzbaşı Celasun sayesinde benden yel kili durumdadır. Kendisine bağlı Güvenlik Şubesi bile var dır. Sadece kendisine hesap verir. Başına da zamanında (Sa bahattin) Savaşman olayıida kendisine yardım eden ancak dosyası her türlü adi suçla dolu olan Başkan Mehmet*Ey* mür vardır. Şu anda teşkilat tam bir çıkmazdadır. Son olay lar nedeniyle dosyalar kaybolmaya başlamıştır; başta tüm Türkiye genelinde teşkilata hizmet eden eleman listeleri, parti liderlerinin eşlerinin, Fikri Sağlar'ın, Doğu Perincek'iıı dosyası, hükümet içerisindeki aşın dinci yetkililerin. Ordu mensuplarının dosyalan kaybolmuştur."

Sahte mektup, MiT Müsteşan Ündül'ün ağzından son günlerde teşkilat içinde neden "köstebek" olaylarının çıktımı m da şöyle anlatıyordu:

"ihtimal teşkilat içinde 'köstebek'e sebep olan başlıca ne den, son sözleşme olayı. Teşkilatın üçte biri aylık 90O 000 Tl üzerinden sözleşme ve üç ayda bir, bir milyon TL ikramiye statüsünde, geri kalan personel ayda 130 000 TL alıyor. (,'<> ğunun MfT personeliyim diyecek kimliği dahi yok. Bu koni ı lan Sayın Özal'a ilettiğim halde yalnız kaldım.'

"Köstebek" mektubunda Hiram Abas'a da yer ayırmış!t: "Sayın Abas teşkilattan ;ıyn kaldığı yıllarda da MİT ile ili .ş kivi sürdürmüş, Halit Narlı.'in karanlık işlerini MİT peı s< >ık liıc yaptırmıştır."

Sahte isfifa metni Türk basınım bir süre oyalavncaku "Köstebek"in mektubundan bir ay sonra Mehmet l:;\ı,n

"gerçekleri" anlatmak için Başbakanlık Tel t işki i. ul u !' ı • . ı

nı Kutlu Savaş'ın karşısına ^eçti.

8 mart 1988 tarihinde M- hnıcî Evmür.bh'?!.w;;i'ı!ıu ;

.llu'na 27 sayfalık ifade verdi.

Ju Savaş ile Mehmet Eymür, 10 yıl sonra bir başka Pnporunda yine karşılaşacaklardı...

l yine istifaya zorlandı

'mayıs 1988...

ata girerken ilk görüştüğü kişi. Başbakanlık Müste-

et Salih Korurdu.

ikinci kez dönüşünde bu kez. Başbakanlık Müste-

ı Celal Güzelle görüşmüştü.

yine bir Başbakanlık Müsteşan Ahmet Selçuk'un undaydı...

molduğunu hissetti. Canı konuşmak istemiyordu. iu ki, yenilmişti... ı yaktı...

lık Teftiş Kurulu Başkanı Kutlu Savaş'ın gelip ı ifadesini alması gururunu kırmıştı.

Özal'a kırılmıştı. Görev yaptığı sırada haftada , mutlaka görüşürlerdi. Oysa şimdi kendisini tele-ı aramamıştı...

ı Abas belki farkında değildi ama. Başbakan Özal İen soğumaya başlamıştı. Performansı Özal ve çev-| Şaşırtmıştı. Stratejik düşünen analizci bir kafa yapısı-ı olmadığını anlamışlardı.

rat" sözcüğünün uluslararası karşılığı*inteüiyen-* p'de "zekâ" anlamına geliyordu. Oysa Hiram Abas /la değil "tabanca"sıyla hareket ediyordu. Halbuki, at entelektüel bir faaliyetti...

rlardı ki, onun aklı fikri vurup kırmadaydı. Macera-ı ÛZül'ın kulağına kadar gelmişti, teşkilat içinde bazı ki-PMiram Abas'a "Kovboy" adını vennişlerdi...89

pJHarUv»nclllk Hiram Abas in ruhuna sinmişti. Mehmet Eymür'ün*Analiz* kitabında a, MiT raporundan sonra emekli olduğunda, "Afrika'nın küçük birülkesine gi-nl Orada icra etmeyi düşünmüştü" (s 152.). Sorulmadan edilmiyor; kim adına MI Afrika'nın o küçükülkesinde mesleğini ?

l müsteşar yardımcısı, Ankara'nın göbeğinde, "yol vermedi" diye bir kamyon) dövmüştü.

AyrlM müitaşar olacak birinin teşkilatta herkesi kucaklamasıgerekiyordu. Halbuki Hi-" Hm AliM gök sınırlıbir ekipleçalışmıştı.

-Kili

Şansı dönmüştü gazetecilerle çok yakın ilişkisi vardı Yükselmek için onlarla iyi ilişkiler kurmak gerektiğine inan ı yordu. Ama işte o ilişkiler bazen başına bela açıyordu. 111 ram Abas bir gazetenin üst düzey yöneticisiyle telefonda ki ı nuşurken, MlTin bir komşu ülkeye yerleştirmek için, o fil keden devşirip yetiştirdiği bir ajanın açığa çıkmasına nedcı ı olmuştu.

Olmadık zamanda övünüyordu, aslında bu huyu bir is tihbaratçı için gerçekten kötüydü ve ne yazık ki bu kötü h 11 v onda vardı...

Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Selçuk, Başbakan Turgıii Özal'ın isteğini üetti:

"Sayın Abas, sizi bırakmak istemiyoruz. Başbakanlık imi şaviri olarak sizi aramızda görmek istiyoruz."

Reddetti. Bilmiyordu ki, beş yıl sonra "rakibi" Nuri Gün deş o koltuk için kimleri devreye sokacaktı. Başta da Huşa mettin Cindoruk'u!..90

Başbakanlık Müsteşarı Selçuk konuşuyor ancak Hiraıı Abas dinlemiyordu, kafası bambaşka yerlerdeydi.

MlTe ikinci kez dönmesinde en büyük yardımı yakın dos tu Erkan Gürvit'ten almıştı. MtTten ayrılmasında da en b fi yük çabayı da yine o göstermişti!..

Üstelik bu olaydan kısa bir sonra Erkan Gürvit terfi al misti...

Aslında MÎT raporu patlak verdiğinde bir köşeye çekilip gelişmeleri izlemişti, ilgisiz görünmeye çalışmıştı. Hatla Mehmet Eymür'ü feda etmeyi bile düşünmüştü. Ancak ra kipleri, raporu firsat olarak değerlendirmiş, "kellesini" isle mislerdi!

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, teşkilattan 6-7 kişinin "başını istediğini" açıkça söylemişti. Gazeteci Tayyar Şafak. 7 ekim 1998 tarihinde*Akşam* gazetesinde bir anısını kaleme aldı: "5-6 yıl önce bir televizyon programının çekimi için Marmaris'e gitmiştim. Kenan Paşa'nın konuğuydum. Saal lerce hemen her konuyu konuştuk. O sırada yeni bir kitaba

90Nuri Gündeş1993 yılında başbakanlık güvenlik müşaviri olarak Başbakan TansuÇiller'e danışmanlık yaptı. Meclis Susurluk Komisyonu'nda, "Sizi. SayınÇiller'e kimöneıdi" sorusunuşöyle yanıtladı: "Hüsamettin (Cindoruk) Bey söylemişolabilir." (Meclis Susur luk Komisyonu Tutanakları, s. 1187.)

BAY P l P O

4(C

|U. Aralarında yazamadıklarını anlatacaktı. 'Mesela' , bir örnek verdi: 'Mesela MiT olayını yazıyorum. O za-• hakkında soruşturma yapılması için müfettişlere ştlm. Kitabımda o soruşturmayla ilgili raporlara jlm. Raporlara göre, Hiram Abas'la Mehmet Ey-l işine son verilmesi gerekiyordu. Ama verilmedi. Ba-ı birisi onlan korudu. Benimki şüphe, kimden şüp-belki kitabımda anlatının.' Kenan Paşa söyle-l, onu o günlerde güç duruma sokan, o raporu yaz-I

birisinin; ta 1987 yılından beri Çankaya'ya çıkma he-I yapan Turgut Bey olduğunu düşündüm." it bu "kellesi" istenenler: müsteşar yardımcısı, gü-t daire başkanı ve yardımcısı, iç isühbarat daire başka -, Esenboğa Havaalanındaki görevlisi vs...91

Müsteşarı gplcuk, gözlerini bir noktaya ba-! kalan Hiram Abas'a, Mehmet Eymür ve Korkut E-[bazı arkadaşlarının Başbakanlık bölümlerine tayin [ini söyledi. Olumlayan bir şekilde kafasını salladı.

. yine de "bir şekilde" korunmuşlardı. Çünkü MİT H'run 26. maddesi, "MiT mensuplarının görevlerini ye-rken, görevin niteliğinden doğan veya görevin ifası ı işledikleri iddia olunan suçlardan ötürü hakların-takibat yapılması başbakanın iznine tabidir" hük-Içeriyordu. şbakan Özal, cezai takibata gerek görmemişti...

|Ötp yandan içişleri Bakanı Mustafa Kalemli, basının yaz-fun aksine, Kaçakçılık istihbarat Hareket Daire Başkanı Aytek'in görevden alınmadığını açıkladı. Bakan Kalem-"Atilla Aytek'i görevden almadık, kimseyi bir yere tayin et-lik" şeklinde demeç verdi. Ancak Atilla Aytek, önce Eski-• emniyet müdürlüğüne, ardından da Emniyet'in "kızak osu" olarak bilinen APK'da "çürümeye terk edildi !"92

11Görevden alınanlar arasında, Hiram Abas'ın ekibinden, MİT Esenboğa Sorumlusu Klyi Ulflen de vardı. KayaÜlgen, MillîSavunma Bakanhğı'na atandı. 28 aralık 1990 tari-tHMlfl MUİT Savunma Bakanlığı'ndan "çok gizli" ibareli 70 adet belgeyiçalıpİran'a verdiği id-İMiyli tutuklandı.

12Atilla Aytek her gittiği yere, ABD Ankara Büyükelçisi Hupe tarafından kendisine ve-rilin 1»Hkkür belgesi"™götürdü, makamına astı.

Tarihin tokatı mıydı: Hiram Abas, teşkilatta görev y;i|iıiı'i yıllar boyu hepv 27 Mayıs 1960 Ihtilali'ne karşı mı'ir.ıdı l' vermişti. Ve askeri hareketin 28. yılında MİTten ayrılın. ılt zorunda kalmıştı !..

Bir gün sonra...

Son kez MlTe gitti. Makamından özel eşyalarını topladı Bazı "lüzumsuz" belgeleri yok etti. Pipolarını, özenle s;ni|ı çantasına koydu. Makamındaki kitaplar arasından bir tanı sini yanında götürecekti. Zaten onu hiç yanından ayın 1 1, ı mıştı: "Başusta" olarak kabul ettiği Nazi istihbaratçısı (idi len'in*Servis* adlı kitabını...

Beyaz kâğıda istifa dilekçesini yazdı. Her ayrılan tcskll.it mensubuna personel işlerinden getirilen, »bildikleriylc ilgili hiçbir açıklamada bulunmayacağına" ait yemin belgesini imzaladı.

Büyük toplantı salonunda, başta Müsteşar Hayri Ündül, başkan ve daire başkanları olmak üzere küçük bir topluluı ı k ta veda seremonisi yapıldı. Müsteşar Ündül ve Hiram Ab, ı s birkaç cümle formalite konuşmaları yaptılar.

Ve el sıkışmalar, öpüşmeler faslından sonra, küçük d çantasını alıp teşkilattan ayrıldı, bir daha hiç dönmemek üzere... ö3

MiT Müsteşarı Hayri Ündül ise 29 ağustos 1988 tarihin de görevinden ayrılıp, Milli Savunma Bakanlığı müsteşarı ol du.

Yerine, iki yıl önce Özal'ın MfTin başına getirmeyi düşün düğü Korgeneral Teoman Koman geldi...

MtTin yeni "patronu" 27 Mayıs 1960 Hareketi'nde Imnı h'da infaz subayı olarak görev yapmıştı. 41 yaşında evlen misti. En büyük zevki ata binmekti. Kırbaç koleksiyonu ya pıyordu, bir de tabanca koleksiyonu.

Analizciydi. Kritik yerlerde görev yapmıştı; Özel Harp Da

---,

93 Aradan yıllar geçti. MHT raporunun hedef aldığıSüleyman Demirel başbakan, Hu samettin Cindoruk TBMM başkanı, Nevzat Ayaz millîsavunma bakanıoldu, Mehmet Ağm emniyet genel müdürlüğünden içişleri bakanlığına kadar yükseldi,Ünal Erkan rapordan sonra Edirne valisi yapılmıştı. O da devlet bakanlığıkoltuğuna oturdu...

Yeraltıdünyasımı? Onlar yine bildikleri işleri yapıyorlar...

Hiçbir yayın organının yayımlamaya cesaret edemediği MİT raporunu ortayaçıkaran Doğu Perinçek ise bu kitap yayına hazırlanırken "düşüncelerinin cezasını" Haymana Co zaevi'ndeçekip yeni tahliye oluyordu, i..

*tc

Genel Sekreterliği, TlB ve Kıbrıs. n devletin "sinir merkezlerinde" bulunanlar, hep bu Çekirdek" içinde görev yapıyorlardı ! Müsteşar Koman, göreve gelir gelmez aşın dinci ha;dikkat çekti, "asıl tehlikenin" komünizm değil, aşı-r olduğunu söyleyerek herkesi şaşırttı. artık "yeni bir döneni" başlıyordu... t Özal'ın bir dönem MtTin başına önerdiği Teoman iki yıl sonra teşkilatın başına geçmişti. Peki bu ata-ın dediği oldu" anlamında yorumlanabilir miydi ?

!

ilk tanıdığı yıllarda "sivil paşa" olarak değerlendirdi-Koman'ın, demeçlerini basından okuyup, istihba-ımını öğrenince çok şaşıracaktı. ğin Korgeneral Koman'ın şu sözlerine hiç katılmaya -

ıOln söylediği belli değil, 'MÎT artık fonksiyonunu yeri-tlrcmez hale gelmiştir, köklü değişikliğe ihtiyaç vardır' ktedir. Bu sözler devamlı söyleniyor. 'Amerikan mo-lijçcı'cevesinde MlTte de, CIA-FBI gibi iki ayrı model yapa-! tartışmaları yapılıyor. Herkesin millî yapısı kendi varlı-pk, kendi düzenine göre teşekkül eder. Elâlem ikiye ayır-Jfta bizim de böyle olması gerekmez. İkiye ayrılmış model-Lfederal sistemlerde görülür. Amerika Birleşik Devletle-Ic olduğu gibi. Bir süper güç olmuş, dünya çapında tfaatleri. alakalan var, oturmuş bir dış istihbarat kur-lj; merkezi haberalma teşkilatı, içeride de FBI kurmuş. Ilın gibi tek servis olan ülkelerde var. Şimdi Amerika öyle ye bizim de illa CIA-FBI türü olmamız mı gerekir ? Efen-pı. 'başka ülkelerde olduğu gibi

ikiye ayrılmalı' diyorlar. etı ? Vasıflan değişikmiş. Hayır. Haber toplamanın vasıf -değişik değildir. Ülkelerin vasılları değişiktir. Biz bir sû t güç değiliz. Hal böyle iken niye bölelim. Bunları söyle yenler ıιe kadtır ciddi etüt yaptılar ? Ama herkes konuşuyor Nry<" istinaden böyle söylüyorlar, o da belli değil."!4

MiT Müsteşan Korgeneral Koman, :950'lercle. ABD dün

94 9 temmuz 199i --irininde. MiT Mustpşan KorrjK

:,.,-, 48 qaz.--!f"',,y:- yi|*qıKonuçm

neraîTeoman

yaya hükmetmek için nasıl CIA'yı kurduysa, "bulunduğu coğrafyaya etki etmek için Türkiye de 'kendi CIA'sını kın m.ı hdır" sözlerini kimlerin söylediğini iyi biliyordu. Ama "<ll|>ln matik bir dil kullanmayı" yeğliyordu... sivüleştirebilirdi.

Başbakan Özal'ın "MiT operasyonu" Hiram Abas ve dul>\ nin tasfiyesiyle hüsranla sonuçlanmıştı...

Müsteşar Teoman Koman döneminde, "sokakta dolabın emekli subay kalmadı, hemen herkesi MlTe aldılar" diye < !<• dikodular çıkmaya başlamıştı...

Dedikodunun doğruluk payı da vardı: Hiram Abas'laıı sonra sivillere karşın yine askerlerin teşkilat içindeki inisly; ı tifl veya sayısal olarak oranı artmıştı...95

"Sivil Paşa" Teoman Koman, Başbakan Özal'ı hayal kırık lığına uğratmıştı!..

Basına ilk kez konuştu

7 haziran 1988...

Hiram Abas yaşamında ilk kez*Sabah* gazetesinden Güı ı gör Mengi'ye röportaj verdi.

Aslında tek bir gazeteye röportaj vermek istemiyordu. B;ı sın toplantısı düzenlemeyi düşünüyordu. Ancak yakın arka daşı bir gazeteci, "Şimdi basın toplantısına her yayın orga nından muhabir gelecek. Tabiî*20OO'e Doğru, Nokta, Cumhıı riyet. Söz* gibi sol yayın temsilcileri gelip, gerekli gereksiz so rular soracaklar. En iyisi siz bir gazeteciyle röportaj yapın daha*iyi* olur" dedi.

Önce Hürriyet gazetesinden televizyon kökenli bir gazete-ciyle röportaj ayarlandı. Ancak nedense ondan hiç ses çık mtyordu. "Herhalde röportajın gazetelerinde yayımlanması-nı istemiyorlar" diye düşündüler.

Son günlerde kendilerine yakın bazı gazetecilerin haber-leri de gazete yönetimleri tarafından "kırpılmaya" başlan-mıştı.

95MiT'teki sivil-askerçatışmasının bir başka boyutu daha vardı; teşkilattaçay servi-sini erler

yapıyordu. Sivillere göre, erler kendilerine iyiçay getirmiyor, tazeçaylarıhep su-baylara götürüyorlardı! Siviller, "Eğer bir gün teşkilattakiçaycılar sivil olursa o zaman MİT sivilleşmişolacak" diye espri yapıyorlardı.

(NOT Oürvit. Mehmet Ali Yılmaz gibi bazı gazete patron-VRyarak, ricalarda bulunuyordu.

n§orMengi röportaj için günlerdir arayıp duruyordu.

l gazetesinde karar kıldılar...96

poitajm giriş bölümünde Hiram Abas'ın biyografisine

l sorular vardı..

.Mengi:

nızda bir yara izi görüyorum...

; Abas:

,di ekibimle yaptığım, kendi yetiştirdiğim ekibimle 156-157 baskın vardır. Bunların bir kısmı içerden dığı için silahlı çatışma şeklinde geçmiştir. Ve hepsi Jyetle bitmiştir. Bir tanesinde ben yaralandım, r arkadaşım yaralandı. Ama işler 'başarıyla bitirildi, /ımdan yemiştim kurşunu... Boğazımdan girdi, ce-l çıktı, iki metreden yedim kurşunlan... Odanın için-in yani...

Amabenim çalışma azmim ve arzum bitmediği için 15**(t** sonra omzum bağlı olarak ben yine ekibimin başınday-

P. Sağ elim astada sol elim serbest..." <tTe ikinci dönüşünü şöyle anlatıyordu Hiram Abas: P""Kanm pek istemedi ama ben onlan da burada (istanbul) arak, Ankara'da göreve başladım. Daha kızım evlenme-. Ankara'daki 2,5 senelik görevimde günlük mesaim 11 InMattl. Fazla mesailer de oluyordu. Cumartesi günü 4 saat, [; «ynca pazar günü 4-5 saat çalışırdım. Yani bu 2,5 sene için

fc, çalışmaktan başka bir hayatım olmamıştır. ' Ailem burada (istanbul) olduğu halde çok az izinliydim ve**hep** hizmet verdim, inanıyorum ki, bir hizmet de gördüm,**bazı** görüşler teşkilatta değişmiştir. Ve teşkilatıma daha faz-lasını verme imkânı her zaman vardı." Ve konu MİT raporuna geldi...

"H. Abas:

- Şimdi rapor olayı geniş çapta ilk başlangıçta istismar

96Hiram Abas ile Güngör Mengi'nin röportajıdört gün*Sabah* gazetesinde yayımlan-dı. Ayrıntılar için 7-11 haziran 1988 tarihli*Sabah* gazetesine bakılabilir. Bu kitapta sadeceönemli bölümlerin altınıçizmek içinözet yapıldı.

edildi. Başbakanımızın bir politikası olarak seçimlerde kulla-nılacağı noktası üzerinde spekülasyon oldu. Bu katiyen doğ-ru değildir, katiyen... Başbakandan böyle bir emir alınma-mıştır, başka makamlardan da böyle bir emir alınmamıştır. G. Mengi:

- Kutlu Savaş'ın hazırladığı raporda sizin de baştan beri olaylardan haberdar olduğunuz havası var. Ne diyorsunuz ?

- Tabiî... Ondan evvel etütten haberim var gayet tabiî ki... Ancak çocuğumun, kızımın düğününde ben bu raporun el-de olduğunu duydum. Hatta ertesi günü bu Mehmet Ağar ve arkadaşlarını alarak, hiçbir şey de söylemeden yemek ye-dim. 'Nedir bu aradaki mücadele' diye... Onun için diyorum ki, işin içinde baştan itibaren yokum. Katiyen yokum...

Ocak sonuna kadar raporun etüdü, muayyen sayfaları-nın fotokopisinin elden ele gezdiği, hatta basında olduğu he-pimiz tarafından öğrenilmiştir. Ancak raporda konu olan şa-hıslar tarafından hiçbir müracaat yapılmamıştır. Neden ol-duğu belli değildir. Beklenen tarih nedir? Beklenen tarih ne-dir ? Beklenen husus nedir ? Bilinmemektedir.

Ocak sonunda eski mensubumuz Nuri Gündeş'in, Nec-det Üruğ'un mektubunu da alarak cumhurbaşkanına gitti-ği. Ankara valisiyle ve bizim müsteşarla görüştüğü haberi alınmıştır. Bu 2 aylık devrede niye iş uyutulmuştur ? Yahut nederı bir müracaat yapılmamıştır: bilinmemektedir.

- 'Mehmet Eymür'ün arkasında Hiram'ın beyni vardır' de-niyor...

- Eveî, böyle denmiştir. Ama Hiram bu operasyonu bir yere karşı yapmaz ki... Kazancım ne olacak? Ben devletime hizmet vermek için görev yaparım, operasyonları yaparım. Ben masada çalışmadım. Az çalıştım.

Ben operasyon yaparken hâsıla görürüm. Bu operasyon-daki hâsıla nedir? Benim Üruğ'la bir düşmanlığım yok. Be-nim Ürıığ'la bir mücadelem yoktur. Cumhurbaşkanlığına aday vryahut değil, beni hiç alakadar etmez. Belki cumhur-başkanlığı seçimine girecekti. Bilmiyorum. Belki politik bir güç kazanacaktı. Belki*bazı* güçleri devam etmekteydi...

Ben çeşitli hükümetlerle görev yaptım ve hepsinden gayet iyi muamele gördüm. Demircl'le defalarca temas ettim, çalış-tım ve takdirini göre! ü ir. Ecevit zamanında da görevimde

yükseldim... Özal'la gayet iyi anlaşıyordum ve istihbarı yön-den anlaşıyordum.

Ben size bu konuyu biraz açayım. Şimdi MiT'te sivil ori-jinliler, asker orijinliler vardır. Bana karşı olan gruplar tara-fından, benim askere düşman olduğum fikri yayılmak isten-miştir. Size hakikati açıklayayım.

Ben bu arkadaşlarımı ve buna mümasil kaç kişiyi ordu-dan koparıp teşkilata aldığımı, isterse teşkilat verebilir adet olarak. Ben bunların peşinde koştum... Çünkü onlara ihti-yacım vardı. Ben aynca bizim kaynağımızı oluşturması için Harbiye'de 50 kişilik bir istihbarat sınıfı kurulmasını öner-mişimdir. Çünkü üniversiteden gelen miktarı az oluyor. Çe-şitli yerlerde bunu ifade etmişimdir. "Bunları bize verin ama bir daha geri almayın." Bazı insanları çok rahatsız etmiştir... Nedeni şudur: benim 2 sene çalışıp Ordu'ya dönecek adama ihtiyacım yok. Hem her şeyini

açıyorsun, geliştiriyorsun, sonra alıyorsun... Böyle adamlarla çalışamazsınız. Çünkü bu iş uzmanlık istemektedir. Bütün hayatını profesyonelce buna göre kurmak zorundadır.

Mossad'ın büyüklüğü... Mossad çok büyük deniliyor. Mossad'da aslında bir büyüklük yok. Ama Mossad aldığı bil-giyi anında icraata koyuyor. Biz de aslında o kadar bilgi top-luyoruz, ama biz icraata daha az yöneliyoruz.

-Neden?

- Onlar harp içinde. Ve etraflarındaki diğer devletlerin tepkilerine bakmadan çalışıyor... Tabiî artık Türkiye dışında-ki görevlere de daha geniş olarak yönelmemiz gerekmektedir. Hem Türkiye'ye karşı yürütülen yıkıcı faaliyetler yönünden hem de dünyanın çeşitli yerlerinde bulunan Türk varlığının bir güç oluşturması yönünden. Bu Türklerin bir potansiyel olduğunu kabul etmemiz gerekir. Bir de dışarda her türlü yı-kıcı faaliyete karşı savunma halinde olmamız gerekir.

- Yurtdışındaki Türklerden kastınız, Türk vatandaşları mı?

- Türk vatandaşları ve Türk kökenliler. En azından Türk-lüklerini devamlı hatırlarında tutmaları gerekir. Türkiye'nin içerisinde yaptıkları yıkıcı faaliyete karşı da, yabancıların fa-aliyetine karşı da çalışma yapıyoruz. Halkla çok iyi bütün-leşme/sek, başarılı olmamız imkânsızdır."

Gazeteci arkadaşından destek makalesi

M. Ali Kışlalı, Hiram Abas MfTten ayrıldıktan sonra 8 ha-ziran 1988 tarihinde*Tercüman* gazetesindeki köşesinden bir makale yazdı arkadaşı için:

"Arkadaşım Hiram,

Gazetecinin görevinin temelini, izlediği olaylarda müm-kün olduğunca objektif kalarak araştırma teşkil eder. Gaze-teci deneyim kazandıkça bu yeteneklerini de geliştirir. Gü-nün birinde izlediği olayın kahramanları kendisine ne kadar "yakın' olurlarsa olsunlar gazeteci, .okurun kendisinden bek-lediği 'mümkün olduğunca tarafsız' tutumu otomatik bir şe-kilde sergiler hale gelir.

Bu girişi, kendisini 1953-1957 Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencilik yıllarından itibaren sürekli olarak ve çok yakın-dan tanıdığımız Hiram Abas ile ilgili bir yazı yazmak istedi-ğimiz için yapıyoruz.

Türkiye'yi tehdit ettiği düşünülen 'aşın akımlar'dan hiç-birine ilgi duymayan, son derece sevdiği, karakterine kişili-ğine uygun düşen mesleğinin gereklerini yerine getirmekten başka bir şey düşünmeyen Hiram Abas hakkında, zaman zaman gerçekle hiç ilgisi olmayan, yakıştırma haber ve yo-rumlara basında da rastlanmıştır. 12 Mart döneminde 'iş-kenceci' olduğu, tedhiş ile mücadele ederken sağ eğilime sa-hip bulunduğu yazılmıştır... 'işkenceci' eleştirisi karşısında yıllarca suskun kalıp o 'işkenceci' denilen dönemde sorgula-ma görevinde bulunmadığı basit gerçeğini açıklamak gereği-ni bile duymamıştır.

1978-1979 yıllarında CHP iktidarında, 12 Mart dönemin-de unutulmaz gözüpek ve son derece yararlı davranışların-dan dolayı hakkında MiT içerisinde olumsuz bir hava estiril-diğini duyduğumuz zaman teşkilatı bağımsız, siyasî havalar-dan uzak ve diri tutmaya çaba gösteren Org. Adnan Ersöz'e bütün samimiyetimizle Hiram Abas hakkında bildiklerimizi anlatmamız, hakkındaki tek görüş ifademiz olmuştur."

Hiram Abas, arkadaşı M. Ali Kışlalı'nın makalesine kısa bir mektupla teşekkür etti: "Sevgili Mehmet Aliciğim, Bugün gazetende, benim için yazdıklarını okurken his-

B A Y   F ! P O

lendim. Düşündüklerine ve ifade tarzındaki inceliğine teşek-kürler ederim.

Ankara'ya gelirsem mutlaka seni arayacağım. Benim is-tanbul ev telefon numaram 359... Sen gelirsen bir haber ve-rir misin.

Seni saygıyla ve tekrar teşekkürle lokum yanaklarından öperim.

Hiram Abas. 9 haziran 1988"

Röportaja dönersek,

Hiram Abas'ın röportajında ortaya bir gerçek çıkıyor: MÎT raporu aylardır devletin elindeydi ve hiçbir devlet yetkilisi bir şey söylememişti.

Peki sonra neden fırtınalar koparılmıştı ?

Hiram Abas bunu Ürüğ'un cumhurbaşkanı seçilmesini engellemek için yapıldığını iddia etmekteydi...

Peki bu komployu kim yapmış olabilirdi ?

Kenan Evren, Turgut Özal... kim... kim...

Cumhurbaşkanlığı seçimine bir yıl kalmıştı ve Türkiye'de arka arkaya ilginç olaylar meydana geliyordu...

Finale kanla gidiliyordu...

Kan dökülüyor t..

17 haziran 1988.

Yer: Ankara Atatürk Spor Salonu.

ANAP ikinci Olağan Kongresi yapılıyor. Belki de bu Genel Başkan Turgut Özal'ın son kongresi. Çünkü cumhurbaşka-nı olmak istediği artık partililerce de biliniyordu.

Saat: 12.15.

Kürsüde konuşan Turgut Ûzal'a üç el ateş açıldı. Kur-şunlardan biri başparmağına gelen Ozal, kürsünün altına saklandı...

Saldırgan Kartal Demirağ hemen salonda yakalandı. Ön-ce adının Hayati ipek olduğunu söyledi ancak sonra gerçek hüviyetini açıkladı.

Afyon Dazkırı ilçesi doğumluydu. 12 Eylül 198O öncesi Dazkırı Ülkü Ocakları ikinci başkanlığı yapmıştı. Yakın ar-kadaşını bıçakla yaraladığı için 17 ağustos 1985 tarihinde cezaevine girmişti. 20 ocak 1988 tarihinde Dalaman Ya-

' L) O C A \ Vl R D A K l. L

naçık Cezaevi'ne gönderilmişti. Buradaki dördüncü günün-de firar etmişti.

Başbakan Özal'a suikasttan 6 ay önce cezaevinden kaçan Kartal Demirağ'ın cebinden, 100 dolar, 200 mark ve 200 000 TL para çıkmıştı. Paraların kaynağı bilinmiyordu, tıpkı 6 ay nerede saklandığının öğrenilemediği gibi.

Kartal Demirağ askerî kamplarda eğitildiğini, MiT ten ba-zı kişilerle görüştüğünü iddia etmekteydi...97

Turgut Özal'a yapılan suikastın cumhurbaşkanlığı seçi-miyle bir ilgisi var mıydı ?

Hiram Abas'ın Başbakan Özal'a çektiği "geçmiş olsun" telgrafi ilişkilerinin tekrar başlamasına neden oldu.

Özal suikastı "kendi olanaklarıyla çözmek" istiyordu. Bu-nun altında, biraz da "devletin istihbarat örgütlerine güven-meme" duygusu yatıyordu.

Yakın çevresindeki danışmanlarıyla birlikte Hiram Abas'ı da suikast araştırmasında görevlendirdi.

Suikastla ilgili olarak "akla hayale gelmeyecek" senaryo-lar üretiyorlardı. Bunlardan biri, suikastın arkasında Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri Orgeneral Sabri Yirmibe-şoğlu'nun olduğu iddiasıydı! iddiaya göre Türkiye'deki azın-lıklara yönelik, 6-7 Eylül 1955 Olaylan'nın "organizatörü" Özel Harpçi Yirmibeşoğlu, suikastı Özal'a cumhurbaşkanlı-ğı yolunu kesmek için planlamıştı!..

"Belçika Kulübü"nün üyesi Orgeneral Yirmibeşoğlu'nun adı o günlerde Kara Kuvvetleri komutanlığı için geçiyordu.

Bir başka yoruma göre. Orgeneral Yirmibeşoğlu'nun önü-nü kesmek isteyenler bu senaryoyu ortaya atmıştı!..

Başbakan Özal, yaş haddi nedeniyle emekliliği gelen, Ör du içinde kendisine en yakın bulduğu Kara Kuvvetleri Ko-mutanı Orgeneral Kemal Yamak'ın süresini uzatmak isti-yordu.

Orgeneral Yamak'ın yerine üç aday vardı; MGK Genel Sekreteri Orgeneral Sabri Yirmibeşoğlu, Genelkurmay ikin-ci Başkanı Orgeneral Kaya Yazgan ve l. Ordu Komutanı Or-general Doğan Güreş...

Eki atamanın çok önemli bir nedeni vardı; Kara Kuvvetle-

97 Gazetec'Çiğdem Anat'ın Kartal Demırağ'la yaptığıröoortaj "32. Gün", 14.6.1992.

rt komutanı olacak orgeneral, bir aksilik olmazsa muhteme-len, 1991 yılının Genelkurmay başkanı olacaktı!..

Eğer Orgeneral Yamak'ın süresi uzatılırsa üç orgeneral de emekli olacaktı. Hatta Orgeneral Yamak eylül ayına kadar koltuğunda oturduğu takdirde. Orgenerallikte bekleme süre-sini dolduran üç orgeneral de otomatikman emekli olacaktı. Ne oldu dersiniz ?

Tatilini Side'de geçiren Başbakan Özal'a, başlarında bir tümgeneral olmak üzere üç kişilik bir askeri heyet gidip. Yüksek Askeri Şûra'nın kararını imzalattılar.

Ordu'nun kararına göre. Kemal Yamak emekli, Doğan Güreş Kara Kuvvetleri Komutanı yapılmıştı...98Askerler Özal'ı "met etmişti." Biz tekrar Özal suikastına dönelim:

Adı Uğur Tonik. Emekli Yargıtay savaşıydı. Kemal Hor-

i zunı'un Emlakbarık'ı 70 milyon dolar dolandırmasıyla ilgili

|, soruşturmaya, Başbakan Turgut Özal'ın direktifiyle katıldı.

t Suikast olayından sonra Horzum'un bu işte parmağı olup

olmadığını araştırmak da yine kendisine düşmüştü.

Araştırmaya başladığı günlerde istanbul Ortaköy'de üç MiT görevlisi tarafından tehdit edildiğini açıkladı.

Emekli Yargıtay savcısı, Özal suikastının Horzum'la ilgili olmadığını belirtiyor ve ekliyordu: "O zaman bana Meclis (Horzum) Komisyonu'nda sordular. Dedim ki, 'Acaba Kaya Erdem ile bunların arasında bir ilişki var mı ?' Şu sorunun cevabı aranmalıydı; Kartal Demirağ'ın kurşunu hedefi bul-saydı, Özal ölseydi yerine kim gelecekti ? O zaman en popü-ler isim kimdi ?"99

Mutlaka tesadüftür ve suikastla ilgisi yoktur, ama biz bir notu aktaralım: Başbakan Özal suikastından 5 ay sonra Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem görevinden istifa etti. Turgut Özal ile Kaya Erdem arasına "kara kedi" girdi, eski dostlukları bitti. Özal eski dostuna karşı çok kırgın davranıyordu.

96TurgutÖzal cumhurbaşkanıolduğunda,Özel Harpçi Kemal Yamak'ıunutmadı. Emekli Orgeneral Kemal Yamak'ıcumhurbaşkanıgenel sekreteri yaptı. Genel sekreteri Kemal Yamak'la birlikte TSK içinde kendilerine yakın isimleriönemli görevlere getirmek is-tese de, hiçbaşarılıolamadı.

99 Röportaj Hakan Aygün/Reha Mağden,*Akt*üeldergisi, 25 haziran 1992.

S O N K K Y A 1. C 1 N / i> O C A N VU R D A K (i L

Bu*arada* Turgut Özal, suikastıyla ilgih sırlar "toprakı gömüldü... Denilir ki Özal, suikastın neden yapıldığınım arkasında kimler olduğunu öğrenmişti...

Mektuplar savaşı sürüyor

Başbakan Özal ile emekli Hiram Abas gelişen olaylar k; 11 şısında birbirlerine yine yapışmak zorunda kalmışlardı...

Hiram Abas, Özal suikastının perde arkasını araştmrkı • n. MiT içindeki mektuplar savaşı "kıran kırana" sürüyordu

MiT içindeki "köstebek", basına gönderdiği, 16 ağuslcr. 1988 tarihli mektubunda, "Şayet Türkiye'de mafyanın beli kınlacaksa" bazı MiT personelinin kesinlikle tasfiye edilmesi gerektiğini yazıyordu:

"Hiram Abas, Mehmet Eymür, A. Tan Belen, M. Ali Kasık çılar (MiT eski MAH başkanı), Nuri Gündeş (eski istanbul bölge daire başkanı). Erkan Gürvit, ismet Erensoy, Dursun Özberk, Emre Taner (iç. ish. bşk.), Hilmi Turgut (eski ATI başkanı) Nihat Doğramacı ve bunların ayakçı takımının araştırılması gerekiyor."

"Köstebek", teşkilat içindeki sözleşmeli uygulamasın; ı son verilmesini istiyordu. Aksi takdirde MiT'in arşivindeki tüm bilgilerini kamuoyuna açıklayacaktı: "Gerekirse en gi/li belgeler (Ankara) Ulus Meydanı'nda halka dağıtılacak."

"Köstebek", 1984 yılında Hiram Abas'ın emekli olmasına rağmen Dündar Kılıç'ın sorgusuna katıldığını iddia ediyor du.

Diğer sorguculann da adlarını veriyordu: "Mehmet Ey mür, Atilla Aytek, Dursun Özberk, Sorgu Şube Müdürü Ay han Özmen (Komutan denen şahıs) Süleyman Yenilmez, re vir başhekimi Sezai Bey, ismet Erensoy, Turan Tüten, Nejat Albay, Tan Belen."

"Köstebek" üst düzey mafya babalarına MlTten belge dıi zenlenerek, teşkilat görevlisiymiş gibi yurtdışına çıkarıldık lannı açıklıyor ve belgelerin basına postalanacağı tehdidinde bulunuyordu.

Hiram Abas ve Mehmet Eymür'ün Dündar Kılıç'ın sorgu lamasında adı geçenlerle birlikte bir üst kadro oluşturduk lannı açıklayan "köstebek" babalara pasaport sağlayanlann

BAV PİPO

eMp olöuîunu beUrtlyord>. rKorge ne«l *• mektubunun .sonunda M. .

- ara kazanma peşine cıu^

. Başka '

OHAL valisi Hayn

Kozak-

uydu.

gitmesinin nedeni ya-la.lann,

merkezi, bu go-

aldıklarısahte

•AN y L' H D A K •

nü olmak üzere bazı gazetecilere atış talimleri yaptırıp, navl silah kullanılacağını öğretti...

Kitapla arası iyi değildi, ama "çok okuyan biri" havası;: vermeyi seviyordu. Analizci bir kafası yoktu, ama onu d. ı varmış gibi göstermek istiyordu.

Başbakan Özal'la yakınlaştıktan sonra özellikle Ortadogı.

konusunda bazı değerlendirme raporları göndermeye başlad;

Alışkanlıktı; tıpkı MİT personelinin yazdığı gibi, raporunu

beyaz bir kâğıda yazdı, raporun altında ne bir tarih, ne de

imzası vardı.

Raporların bir özelliği de olayların hep maddeler halinde yazılmasıydı...

6 eylül 1989 tarihli rapor bunun tipik bir örneğiydi: "Amerika'nın Kissinger devri döneminden itibaren bir Or-tadoğu planı mevcuttur ve Amerika'nın; politik, ekonomik yönden bölgeye hâkim olabilmesini hedeflemektedir. Bu pla-na göre;

1- Bölgede Amerika'nın jandarmalığım yapacak olan İsra-il, büyük İsrail planına uygun vaziyette Fırat-Nil nehirleri arasındaki sahada hâkim ve etkili duruma girmelidir.

2- Bölgedeki Alevi, Sünnî, Hıristiyan toplumları. Ermeni-ler, Kürtler, ekalliyetler kullanılarak, bölünerek, plana karşı gücü meydana getirebilecek devletler zayıflaülmalı ve*iç* problemleri ile uğraşır duruma sokulmalıdır.

3- Filistin'in davasını ortadan kaldırmak için, Lübnan bö-lünmeli ve topraklarının güney bölümü üzerinde bir Filistin iskânı imkânı sağlanmalıdır.

4- Lübnan'daki malî çevreler iç karışıklıklarla tahrip edil-meli ve petrodolar Lübnan dışına kaydırılmalıdır.

5- İsrail ve Suriye arasındaki Golan problemini çözüme ulaştırmak yönünden Lübnan'ın büyük bir bölgesinin Suri-ye'ye verilmesi gerekmektedir."

"Amerikan planını"*yazan* Hiram Abas, bu senaryo netice-sinde neler olduğunu da şöyle tahlil etmekteydi:

"Yukarıdaki maruz plan, İsrail ve Suriye'nin çıkarlarına uyduğu ve petrodolann • bankalarına akabileceği düşünce-siyle, başta İsviçre olmak üzere Avrupa ülkelerine de ters gelmediği için, bir karşı koyma ile karşılaşmamıştır.

BAY PİPO

l»,- Ancak; tsrail-Lübnan Harbi, israil'in bir istila savaşım acağını göstermiş ve israil'in bölge jandarmalığı hâ-

nuuti çürütmüştür.

^ - Amerika'nın petrodolar nedeniyle yanında olan Avrupa,*ı* Savaşı'mn kısa sürede değil, 15 senede bile sonuca ,_~_ sı, sivil halkın katliamı ve bombardımanlar kar-«nda. Amerikan planına karşı cephe almıştır.

- Kendi içlerinde de Alevî, Sünnî mezhep farklılıkları olan »•lam ülkeleri, Lübnan bölünmesinin kendi ülkelerinde de "inikasları olacağı endişesiyle politik çareler aramaya başla-mışlar ve Suriye'nin Lübnan'daki aktif tutumuna karşı cep-he oluşturmuşlardır.

,ı ' - insan haklan konusunda öncü durumunu korumak Is-Meyen Amerikan hükümeti kendi halkı karşısında dahi zor ; Öuruma düşmüştür.

)•'. - Sovyetler'in bölgedeki sızmaları eskiden endişe yarattığı h halde, Lübnan'daki katliam karşısında bölgeye bir temsilci r göndererek, siyasî girişim yapabilmişler ve çeşitli çevrelerde | Sovyetler'in bu politik girişimi müspet karşûanmıştır.

- Amerika son ana kadar Lübnan ve Ortadoğu politikası-nı ısrarla sürdürmüş ve Suriye ile müştereken Fransız filo-sunun Lübnan önlerinden ayrılmasını, Fransa'ya yaptığı basta ile sağlamış ise de plan artık çökmüştür.

- General Michel Aoun birkaç gün evvel yabancı basına. Lübnan'da yaptığı bir açıklamada,

Amerika'nın Lübnan'da-ki siyasetini izah etmiş, Orta Amerika'da uyuşturucu mafya-sına karşı aktif önlemler alan Amerikan idaresinin Lübnan Bekaa'daki afyon ve uyuşturucu yetiştirilmesi, imali ve dün-yaya pazarlanması konusunda Suriye'ye göz yumduğu ve bu suretle Suriye ekonomisinin, Suriye'nin kendi politikası m bölgede yürütmesi karşılığında ayakta tutmaya çalıştığın-dan bahsetmiştir.

Ayrıca, Beyrut'taki bombalı arabalarda ClA'nın parmağı bulunduğuna dair elde ettikleri delil ve emareleri sıralamıştır. Son olarak General Michel Aoııı kendilerinin de Lübnan ve dünyanın her tarafında rebiıek:r ele gt'Çirip baskı unsu-ru olarak kuHamlabilecegiıulm-biibisle Amerikan idaresini tehdit etmiştir. . - Bu beyanatın hemen akabinde Beyrut'tu Amerikanaleyhindeki nümayiş ve elçiliğe saldırılar başlamış, Amerika Lübnan'daki elçiliğini boşaltarak, memurlarını Kıbrıs'a gön-dermeye mecburiyet hissetmiştir.

- Gelişmeler, Amerika'nın Lübnan-Ortadoğu politikasın-da değişiklikler yapacağı kanısını uyandırmaktadır.

- Muhtemelen önümüzdeki günlerde Lübnan'da bombar-dımanlar duracak, üç ay müddetle ateşkese gidilecek ve po-litik çözümler araştırılacak ve Lübnan'da herkesin kabul e-deceği bir cumhurbaşkanı seçimi yapılacaktır.

- Ortadoğu'daki yeni politika ve gelişmeler, Türkiye için de önemli hususlar ortaya çıkarmaktadır.

- israil'in Ortadoğu'da jandarmalık yapamayacağının or-taya çıkması, Türkiye'nin Amerikan nezdindeki önemini ar-tırmıştır. Ancak Amerika jandarmalık görevini Türkiye'ye yüklemek için imkânlar araştıracak, belki Kürt ve Ermeni problemleri içerisinde, en azından bilgi toplamak vs için da-ha fazla olacaktır.

- Suriye Lübnan'da olaylara batmış, Amerika ile işbirliği içerisinde tam görülmüş ve diğer islam ülkelerinin tepkisini çekmiş, zayıflamıştır. PKK'yı desteklemesi muvacehesinde Türkiye'nin çok sert şekilde üzerine gitmesi mümkündür. Tepki gösterebilmesi imkânına sahip bulunmamaktadır.

- Lübnan'daki gelişmeleri Türkiye yakinen takip etmeli-dir. Ortadoğu'daki politik gelişmelerin ve değişimlerin en iyi takip -edebileceği saha Lübnan'dır. Sahada istihbarat ola-naklamıız üst seviyede götürülmelidir.

Arz ecterim."

istihbaratçıların göremediği şoke olay l

Bu analizlerinde, dünyadaki birçok istihbaratçı gibi Hi-ram Abas da bir büyük gelişmeyi hesap edememişti. "Çift kutuplu dünya" artık çözülüyor, Sovyetler Birliği'nin dağıl-masıyla Soğuk Savaş dönemi sona eriyordu...

Dünya iki "sihirli" sözcüğü tartışmaya başlamıştı: glas-nost ve perestroyka!

Berlin Duvarı yıkılıyor, Varşova Paktı ortadan kalkıyor-du...

Bu doğal olarak, her ülkenin dış politikalarına yansıyaçak; dengeler, ittifaklar yeniden kurulacaktı...

Nükleer savaş çıkma olasılığı artık ortadan kalkıyordu. Yeni bir savaş biçimi ortaya çıkıyordu. Gözler Üçüncü Dün-ya ülkelerindeki "düşük yoğunluklu ihtilaflara" çevrilmişti.

Müttefik tanımı da değişiyordu; artık müttefikten eskisin-den çok daha fazla riske katılması isteniyordu.

Türkiye'nin "var olduğu söylenen" kuzeydeki tehdidi orta-dan kalkıyordu!.. Yeni tehditler, doğu, bati ve güneyden de gelebilirdi.

Rusya, Irak, Iran, Suriye "yeni düşmanlardı!.."

"Caydırıcılık teorisi" kalkıyordu, en iyi savunma, saldırıydı!

"iç tehdit" değerlendirmeleri de sübaştan yapılıyordu...

TSK bile yeni döneme yapısal değişiklikle giriyor, alayları, tümenleri kaldırmayı, hareket kabiliyeti daha fazla, "profes-yonel" orduyu tartışmaya başlıyordu. Teçhizatlar elden geçi-riliyor, milyarlarca dolarlık yeni silah ihaleleri arka arkaya açılıyordu...

Yıllardır savunma rolü verilen TSK'ya, "bir çivi bile çak-mayan" siyasî iktidarlar, bu kes para musluklarını ardına kadar açıyorlardı....

Dünya ve Türkiye "yeni bir döneme" girer de ABD boş du-rur mu ? ABD'nin Ankara büyükelçisi değişti.

Yeni büyükelçisi Morton Abramowitz, Dışişleri Bakanlığı istihbarat ve araştırma müsteşar yardımcılığı görevini bıra-karak Türkiye'ye gelmişti. CIA-FBI, Güvenlik istihbarat Ör-gütü (SIA) ve Savunma istihbarat Örgütü (DIA) gibi Ameri-ka'nın en önemli istihbarat kuruluşları arasında koordinas-yon görevini bırakmıştı. Tayland ve Viyana'da büyükelçilik yapmıştı. KGBye göre ClA'nın en tehlikeli isimlerinden biriy-di. CIA-Mossad ilişkilerinde hep aktifti. . Mısır, Malezya ve Pakistan Abramowitz'i ülkelerinde bü-yükelçi olarak istememişlerdi. Arap dünyası Abramowitz'le birlikte ABD Büyükelçiliği'nin israil sefareti gibi çalışacağını öngürüyorlardı.102

Yeni ABD büyükelçisi ANAP'a "uğur" getirmedi.

102 Dedikleri daha sonraki yıllarda haklılık kazandı. Türkiye, Abramovvitz ve ondan sonraki yıllarda israil'le birçok ikili anlaşmaya imza attı

27 mart 1989 tarihinde yapdan yerel seçimlerde ANAP he-zimete uğradı. Bu sonucu, ne ANAP ne de ABD bekliyordu.

O tarihte*Cumhuriyet* gazetesinin Washington temsilcisi olan Ufuk Güldemir Teras*Malatya* kitabında seçimin ABD'deki yansılamalarını söyle değerlendiriyordu: "Mart 1989 yerel

seçimlerindeki ANAP yenilgisi Washington'da tam bir soğuk duş etkisi yapü. Dışişleri'nin Türkiye ile ilgili dairesi geç vakitlere kadar mesai yaparak inanılmaz olarak niteledikleri seçim sonuçlarını analiz ederken şu sorulara yanıt arıyorlardı: ANAP'ın kaderi ne olacak ? Cumhurbaş-kanlığı seçimi hangi yönde gelişecek?"

ABD'nin korktuğu olmadı.

31 temmuz 1989 tarihinde meclisteki üçüncü tur oyla-mada 263 oy alan Turgut Özal, Türkiye Cumhuriyeti'nin 8'inci cumhurbaşkanı oldu... Özal'ın cumhurbaşkanı olma-sıyla Çankaya Köşkü'ne MiT'ten imzasız mektuplar yağma-ya başladı. Bunlara bir örnek: "... Genelkurmay'ın bir yan ünitesi gibi çalışıyoruz. Evlenecek olan paşa çocuklarının güvenlik tahkikatını bile bize yaptırıyorlar. Bu kız iyi midir; bu erkek nereye gider, ne yapryor gibi... Sanki biz bunlan yapmak için kurulduk?.." 25 ocak 1990 tarihli bu mektubu kaleme alan "yaşlı Bir MÎT görevlisi" kafasını evlenmelere takmıştı: "Teşkilat bir kapalı kutu olması nedeniyle teşkilat içi evlenmeler çok fazladır. Bunun neticesinde şark hizmeti-ni ancak, bekâr memurlar veya eşi çalışmayanlar ile eşi-öğ-retmen devlet memuru gibi olan personel yapmaktadır. Özellikle riyaset makamındaki bayanlarla evh memurlar (bu konuda sırf şark hizmetine gitmemek için, DEBl, Dış istih-barat, ETl bünyesindeki bayan memurlar tercih ediliyor) yıl-lardır Ankara dışına ancak yaz kampına gitmek için çıkmış-lardır..."

Cumhurbaşkanı Özal ile Hiram Abas'ın ilişkileri sürü-yordu.

Cumhurbaşkanı .Özal, 7 mart 199O tarihinde evinden çı-karken öldürülen*Hürriyet* gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Çetin Emec'e kimler tarafından suikast tertiplendiğini öğ-renmek için de Hiram Abas'tan bilgi istemişti.

Aslında Hıranı Ahas, MiT'in bazı hukııkdışı uygulamalanrıı eleştiren Gazeteci Çetin Emeç'i sevmiyordu.

Çeün Emeç, Hiram Abas'ın kızının düğününde olanları, "Mahut Düğün" diye kaleme almıştı*

Hiram Abas ne kadar sevmese ve kızsa da. Çetin Emeç suikastını Özal istediği için araştırmaya başladı...

Bu arada Türkiye'nin doğu sınırında sıcak gelişmeler olu-yordu...

Ordu, 27 Mayıs'ın arkasında! 2 ağustos 1990 Irak, Kuveyt'i işgal etti... ABD Körfez'e asker yığmaya başladı. Körfez Krizi'nin yaşandığı 1990 yılında Türk Silahlı Kuv-vetleri'nde neler oluyordu ?

Cumhurbaşkanı Özal, "çiçeği burnunda" Genel Sekreteri emekli Orgeneral Kemal Yamak'la kafa kafaya verip, TSK içindeki atamalarla ilgili stratejiler tespit ediyordu.

Özal, jandarma genel komutanlığına 2, Ordu Komutanı Orgeneral ibrahim Türkgenci'ni düşünüyordu. Gazeteler, Orgeneral Türkgenci'nin bu göreve getirileceğini ağız birliği etmişçesine haber yapıyorlardı.

Ne var ki. Yüksek Askeri' Şûra, Orgeneral Türkgenci'ni Harp Akademileri komutanlığına göndermişti. Jandarma genel komutanlığına ise sürpriz bir isim Orgeneral Eşref Bit-lis getirilmişti.

Türk Silahlı Kuvvetieri'nde Ordu komutanlığı yapmamış bir orgeneralin, kuvvet komutanı olması yasa gereği olmasa da, temayüller gereği şarttı. Ancak Orgeneral Bitlis'Ordu ko-mutanlığı yapmadan bu göreve getirilmişti l..,103

Jandarma genel komutanlığı için adı geçen bir diğer ko-mutan, Avrupa Müttefik Kara Kuvvetleri Komutanı Orgene-ral Aşir Özözer'di. 12 Mart Askeri Darbesi'nin ünlü komuta-nı Faik Türün'ün damadı olan Orgeneral Özözer de, o yıl yü-zü gülmeyen paşalar arasındaydı...

"Gölge başbakanlık" olarak bilinen MGK genel sekreterliği Orgeneral Nezihi Çakar getirildi. Orgeneral Çakar Ordu içinde Özal'a karşıtlığıyla biliniyordu. Ürüğ ekibindendi.104

Cumhurbaşkanı Özal karşıtı olarak bilinen 5. Kolordu

Komutanı Korgeneral Kemal Yavuz terfi ettirilerek orgeneral

yapıldı ve 2. Ordu komutanı oldu. Orgeneral Kemal Yavuz'a

geleceğin Genelkurmay başkanı olarak bakılıyordu. O da

:Ürüğ'a yakındı!

103 Orgeneral Eşref Bitlis'inölümüyle ilgili olarak, araştırmacıgazeteciler; Adnan Ak-(ırat (Kaynak Yayınları, 1997)«e CüneytÖzdemir'in (İletişim Yayınevi, 1998) kitaplarına bakabilirler. Orgeneral Bitlis'in "kazaya mı" yoksa "suikasta mı" kurban gittiğiniöğrenmek isteyenler, gerekli yanıtıbu kitaplardan bulabilirler.

Ordu'nun üst komuta kademesinin çoğunluğu 27 Mayıs Askerî Hareketi'nin içinde yer almış askerlerdi. Kemal Ya-vuz, Doğan Beyazıt ve Eşref Bitlis, "Sol-Kemalist" 9 Mart 1971 hareketinin de içinde bulunmuşlardı.

1990 Askerî Şûrası bir şekilde, Yamak-Ürüğ çekişmesi olarak geçmişti... Kazanan Ürüğ ekibiydi.

Birkaç yıl önce Genelkurmay Başkanlığı'nı Millî Savunma Bakanlığfna bağlamayı düşünen Özal'ın artık Ordu'da hiç ağırlığı yoktu.

Aynı yıl,.Özal'ın çok istemesine rağmen, Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu, Hasan Polatkan'ın, Imrah'dan istanbul'a getirilen naaşları için yapılan devlet törenine hiçbir subay katılmamıştı. Genelkurmay temsilci bile göndermemişti.

Ordu, 27 Mayıs'a tekrar sahip çıkmanın işaretlerini veri-yordu...

Özal ise Ordu'yu İrak'a sokup, "bir koyup üç almanın he-saplannı" yapıyordu...*

Körfez Krîzi'ndeki çizgiyi belirlemişti Özal; "aktif dış poli-tika."

"Aktif dış politika", kuşkusuz aktif Ordu ve aktif istihba-rat anlamına geliyordu. "Aktif Ordu"yu oluşturmanın yolu paradan geçiyordu. Körfez Krizi'nin başladığı günlerde dün-ya, Sovyetler Birliği'ndeki değişimlerle paralel olarak, süper güçlerin silahsızlanma görüşmelerine tanık oluyordu. Ancak bu arada başta Ortadoğu olmak üzere "dünyanın yoksulla-rı" silahlanıyordu. 1989 yılında Ortadoğu'ya 8 milyar dolarde silah satan ABD, 1990 yılında bu rakamı 18,5 milyar do-lara çıkardı! Aynı yıllarda, Fransa, ingiltere, italya ve Alman-ya silah üretimini yüzde 22,4'ten yüzde 32'ye çıkardılar!..

104"Belçika Kulübü'nünönemli isimlerinden olduğu ve Genelkurmay başkanlığıiçin adıgeçen Orgeneral NezihiÇakar emekli olduktan sonra CumhurbaşkanıSüleyman De-mirel'in danışmanıoldu.

Ne tesadüf; Körfez Krizi'nde Ortadoğu ülkelerine. Penta-gon aracılığıyla silah satan ABD'nin silah devleri Mc Donnel Douglas, General Dynamics, General Electric, Yahudi fir-malarıydı. Kuveyt'in 60 milyar dolarlık imarını gerçekleşti-ren, General Motors, Chrysler, Motorola, Kenet, FMC Cor-poration, Betchel, Mitel, Raythelon, Caterpillar da Yahudi

şirketleriydi!

Buna karşı çıkarılan korkaklık ve sünepelikle eleştiriyor-du.

Özal, kendisine karşı çıkanların isimlerini açıklıyordu:

Genelkurmay (Harbiye) ve Dışişleri Bakanlığı (Mülkiye).

Türkiye'nin sınırında sıcak saatler yaşanırken, devletin zirvesinde soğuk savaş vardı...

"Köşk istihbarat Teşkilatı"

Hiram Abas, "emekli istihbaratçı" kimliğiyle Cumhurbaş-kanlığı Köşkü'ne rahatlıkla girip çıkıyordu. Özal'a istihbarat ve Ortadoğu politikaları konusunda brifingler vermişti. Özal, Hiram Abas'a söylediklerini rapor haline getirip kendisine

göndermesini istemişti.

21 ağustos 1990 tarihinde Hiram Abas artık raporlarına "Sayın Cumhurbaşkanım" diye başlıyordu.

Hiram Abas raporunda. Cumhurbaşkanı Özal'a, "aktif dış politikası"nın gerçekleşmesi için "aktif istihbaratın şart olduğunu" belirtiyordu...

"Sayın Cumhurbaşkanım,

Türkiye'nin Ortadoğu ve dünya devletleri muvacehesinde son günlerdeki aktif politikası,

istihbarat ihtiyacını önemli ölçüde artıracak ve aynı zamanda hedefleri ile yöntemlerin-de de değişiklik gerektirecektir.

1960 Ihtilali'nden sonra Genelkurmay patronajına giren istihbarat örgütümüz, ülke içerisindeki aşın uçların çalışma-larına sızma ve onlan ifna etmeye, dışanda ise birinci kuşak devletlerin askerî güçlerini tespite yönelmiş, görevini, topladığı bilgileri ilgili makamlara intikal ettirmekle sınırlamıştır.

Bu maruz sınırlamanın gerekçesi de, servisin yıpranma-ması olmuştur. Türkiye'nin dış devletlerden ziyade içe dö-nük politikası ve Genelkurmay'ın sadece dış devletlerdeki. askerî konuş, kuruluşa, içerde de yıkıcı bölücü faaliyetlere ilgi göstermesi ise üst makamların MtTi ana görevine yönelt-me fonksiyonlarında zaafiyet meydana getirmiştir.

Bugünkü çalışma ve yöntemleriyle MiT'in devletimizin aktif politikasında vazgeçilmeyecek unsur olan 'millî istihba-rat' ve enformasyonu oluşturamayacağı düşündürmektedir.

Diğer yönden istihbarat kuruluştan sadece bilgi topla-makla yetinmezler. Devletlerinin gizli politikalarının tatbiki için önemli bir alettirler. Bush'un, Saddam Hüseyin'i devir-me görevini CIA'ya vermesi, Suriye'nin Ortadoğu'daki bu-günkü gücüne Muhaberat Teşkilatı ile kavuşması. Muhabe-ratın Asala, PKK, AMAL vs gibi örgütleri devletlerinin politi-kası muvacehesinde kontrolü ve kullanılması, arz ettiğim hususlara yakın birer misaldir. Bir askeri harekât ile Sad-dam rejimi düşürülse bile Ortadoğu büyük değişiklik ve ge-lişmelere sahne olacaktır kanaatindeyim.

Türkiye'de işleme koyduğumuz aktif politikanın bölgede tatbiki ve olaylardan ülkemizin kazançlı çıkabilmesi için acele bir reforma tabi tutulmuş istihbarat çalışmalarına ih-tiyaç göstermektedir.

İrak'ın askeri güçlerinin konuş ve kuruluşları hakkında toplayabileceğimiz bilgilerin çok daha teferruatlı ve doğru doneleri, Amerikalıların uyduları sayesinde ulaştıkları istih-barattan ve kendilerinden günü gününe alınabilir.

Türkiye'deki yıkıcı, bölücü ve terör faaliyetleri için ise po-lis istihbaratı az farklılıkla MiT seviyesinde çalışmalarını gö-türmektedir. Dolayısıyla istihbaratımızın Irak, Suriye, fran, Yunanistan ve Bati devletlerinin bölgedeki azınlık, Kürt ko-nularındaki çalışmalarına, tamamen yeni bir anlayış içeri-sinde tevcih edilmesi gerekmektedir.

Bu ülkelerde üst seviyede tesir ajanlarına ihtiyaç ortada-dır. Bush'un CIA'ya yüklediği Sâddam'ı devirme görevini, as-keri bir harekâta başvurulmazsa, sadece ekonomik tedbirler ile CIA'nın uygulayabilmesi fevkalade zordur. Kendileri de İrak'a sızabilmiş değillerdir. Dolayısıyla CIA bu faaliyet için israil, Suriye ve Türkiye'nin imkânlarından da yararlanma çarelerini araştıracaktır.

Türkiye'nin imkânlarını CIA yetersiz görür ve israil, Suri-ye işbirliğine yönelirse bu ülkenin imkânları bilhassa Kürt-ler üzerinde mevcuttur ve Türkiye için tehlikeli bir durum çı-kacaktır, istihbaratımızın oyunu çok ustaca oynaması ge-rekmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanım, dinlemek lütfunu gösterdiğiniz şifahî arzıma ilaveten çok kısa olarak

önemli gördüğüm istih-barı ana noktalan bu notta bilgilerinize sunmaya çalıştım.

Türkiye istihbaratı Ortadoğu'da müessiriyete kavuşabilir. Şimdiye kadar Irak kontrolündeki bazı örgütleri, yeni geliş-melerden faydalanarak kontrole alabilir, üst seviyede ajan-lar angaje edebilir. Bu çalışmalar Türkiye içerisinden veya Kıbns gibi ülke dışından sevk edilebilir.

Ülkemiz için çok önemli bir geçiş döneminde iyi bildiğim istihbarat konusunda her hizmeti ülkeme sunmaya hazır ol-duğumu saygılarımla arz ederim."

Çıkardığımız sonuçlan alt alta yazalım.

1) İstihbaratın "içedönük" olmasının sorumlusu olarak 27 Mayıs 1960 Hareketi ile Genelkurmay'ı görmektedir. Ya-nılıyor, "içedönük istihbarat" 27 Mayıs Hareketi'nden çok önce başlamıştı. Kitabın ilk bölümlerinde bunun ayrıntılı bilgisi var.

2) MfTin "yapısını" ve "çizgisini" beğenmemektedir. Acilen reform yapılmasını istemektedir. Teşkilatın dezinformasyo-na açık olduğunu iddia etmektedir. Medyanın kimlerin kon-trolünde olduğu tespitini yapmaktadır. Ancak iki paragraf sonrasında, İrak'ın askerî güçleriyle ilgili bilgilerin CIA'dan alınması gerektiğini söylemektedir. Bu konuda dezinformas-yon olmayacağından nasıl emindi ?

3) CIA, Muhaberat Teşkilatı gibi, MtTin de, silahlı örgüt-lerle ilişkiye girmesi, bunların ülkenin politikalan paralelin-de kullanılması gerektiğini söylemektedir.

4) Hiram Abas, Kürt sorununa; israil'in, CIA ajanlan Gra-ham Fuller, Paul Henze'in penceresinden bakmaktaydı...105

105 ABD veİsrail'in Kürt sorununu nasıl değerlendirdikleri konusunda; Turan Ya-vuz'un*ABD'nin K*ürt Kartıkitabına bakılabilir. Milliyet Yayınları, 1993.

5) CIA ile hemen, acilen sıkı işbirliğine girilmesini öner-mektedir. Aksi takdirde CIA'nın, israil ve Suriye'yle işbirliği-ne gireceğini, bunun da Türkiye'nin menfaatine olmayacağı-nı iddia etmektedir.

6) Mektubunda ne kadar çok "aktif politika"dan bahset-mektedir. Aktif politikadan kastettiği, israil gibi saldırgan ol-maktı. (Hiram Abas'ın, MlTi tıpkı CIA, Mossad gibi aktiff operasyon yapacak bir teşkilat haline gelmesi hayalini, yıl-larca yan yana görev yaptığı MiT Müsteşarı Şenkal Atasagun 1999 yılında hayata geçirdi. Artık MiT "timleri" yurtdışında operasyon yapıp, başta PKK lideri Abdullah Öcalan olmak ü-zere örgütün kurmaylarını yakalayıp Türkiye'ye getiriyorlar-dı. Peki bu yurtdışı operasyonları MÎT Yasası'na göre yasadı-şı değil iniydi ? Kimse bunu niye sormuyordu ? Operasyon-lar başarılıydı ve kamuoyunun büyük çoğunluğunun takdi-rini alıyordu. Peki yarın bu yasal olmayan operasyonların Türkiye'nin başına büyük diplomatik sorunlar getirmeyece-ğini kim garanti edebilirdi ? Eğer operasyonları MtT değil başka bir özel birim yapıyorsa, MÎT neden üstleniyordu ?)

7) Rapor gösteriyor ki, Hiram Abas'ın söylediklerinin he-men tümü yasadışı! Kuralları ve gerekirse yasaları bile çiğ-nemekten bahsediyordu satir aralarında. Makyavelistti!

8) Cumhurbaşkanı Özal'dan, "her türlü hizmete hazır ol-duğunu" belirterek tekrar MlTe dönmek veya bir dönem ya-kın arkadaşı Erkan Gürvit'ten boşalan cumhurbaşkanlığı güvenlik müşavirliğine gelmek istediğim üstü kapalı bir bi-çimde talep ediyordu... Bilgi: Erkan Gürvit, Kenan Evren'in Cumhurbaşkanlığı süresinin dolmasına çok az bir süre ka-la emekli oldu. Asil Nadir'in yanında 5,5 milyon TL (dolar 2 300 TL'ydi) süper maaşla işe başladı. Asil Nadir'in Medi Print şirketinin genel müdürlüğünü yapıyordu. Bu arada kayınpederini "ayarlayıp" Asil Nadir'in Manisa Organize Sa-nayi Bölgesi'ndeki Vestel tesislerini gezdirip basında yer al-masını da sağlıyordu. 19 ağustos 1989 tarihli gazetelere gö-re, Cumhurbaşkanı Evren, Vestel tesislerine hayran kalmış ve Asil Nadir'e teşekkür etmişti. Hey gidi günler hey! Birkaç yıl önce "Ülkeye girmesi son derece sakıncalıdır" diye hak-kında MiT tarafından rapor yazılan Asil Nadir, şimdi Cum-hurbaşkanı Evren'in teşekkürünü kabul ediyordu!.. Daha o

günlerde, "Kaşıkçı-Koskotas-Nadir" işbirliğinin belgeleri or-taya dökülmemişti.

Bu arada Cumhurbaşkanı Özal, Irak lideri Saddam gibi "Köşk istihbarat Teşkilatı" kurmak istiyordu. Artık MlTe hâ-kim olamayacağını anlamıştı. Ancak bu örgütle, MlTi enter-ne etmeye çalışacaktı!..

Başkanlık sistemine geçince ABD'de olduğu gibi bir "is-tihbarat konseyi" oluşturmayı planlıyordu, işte "Köşk istih-barat Teşkilatı", başkanlık sistemine geçince "istihbarat KonseyTne dönüşecekti...

Cumhurbaşkanı Ozal bu "akıllan" kimden alıyordu acaba ? Yakın arkadaşı olduğunu söylediği ABD Başkanı George Bush'tan almış olabilir miydi? 1990 yılında Uğur Dündar'ın, TKTdeki "Hodri Meydan" programında, sık sık telefonda konuştuğunu söylediği ABD Başkam George Bush'la arkadaşlığının "maziye" dayandığını anlatıyordu. Ne ilginçtir ki Bush "mazide" CIA mensubuydu. Buraya birde, 15 temmuz 1991 tarihli Günaydın gazetesinin, "Bush, CIA ajanı olarak Türkiye'de görev yaptı" haberini eklemek gerekiyor...

özal'aGehlen'i anlattı

"istihbarat KonseyTnin yapısı nasıl olacaktı? Cumhurbaşkanı Özal, bu konuda da Hiram Abas'tan ra-por istedi.

Hiram Abas'ın "yardün" aldığı kişi ise eski Nazi Generali

Gehlen'di.

Hiram Abas'ın "istihbarat raporu"ndan önce Gehlen'den nasıl etkilendiğini belirtmek gerekiyor...

Mehmet Eymür, yazdığı*Analiz* adlı kitabında Gehlen'den nasıl etkilendiklerini bakın nasıl anlatıyordu:

"Hiram Bey, müsteşar muavinliği sırasında, makam oda-sındaki kütüphanesinde bulunan Gehlen'in andan ile ilgili kitabı birkaç kez okumuş ve bu kitaptan bazı notlar çıkar-mıştı. Reinhard Gehlen, Bati Alman istihbarat Teşkilatı BND'nin (Bundesnachrichtendienst)

kurucusuydu. 1945-1968 yıllan arasında bu kuruluşun şefliğini yapmıştı. Kita-bının adı Seruts'ti.

Gehlen'in hatıratında istihbarat servisleri ile ilgili önemli görüşler yer almaktaydı. Son yıllarda devamlı gündemde olan Millî istihbarat Teşkilatımız ile yurdumuzda ayn ayn birçok birim tarafından yürütülen istihbarat faaliyetleri açı-sından Gehlen'in hatıratından önemli mesajlar kapmak mümkündür. Tecrübeli bir istihbaratçı olan Gehlen'in gö-aşleri için bir yorum yapmaya gerek yoktur. Bu görüşler, yurdumuzda yürütülen istihbari faaliyetler açısından mev-cut eksiklikleri gösterecek ve yorumu beraberinde getirecek-tir."

Gehlen'in istihbarat konusundaki bazı görüşleri şöyleydi:

"istihbarat faaliyetlerinin özü, her konuda bilgi edinme gereğinden başka, tarihin akışını izlemek ve istikbali görebil-mektir.

Var olan büyük bir teşkilatı alıp modemize etmek, değiş-tirmek, geçmişteki tecrübelerden yararlanmak, sıfırdan baş-lamaktan daha zordur.

Tek bir rapor, rapor değildir. Ayn ve bağımsız bir kaynak tarafından doğrulanmadıkça, hiçbir bilginin önemi yoktur.

(Millî) istihbarat servislerinin sayılarının çoğalması halin-de, ortaya rekabet, güvensizlik ve birbirinin işine kanşma gi-bi tehlikeler doğar. Bu gibi servislerin sayılarının çokluğu, düşman istihbarat unsurlarının bunların içlerine sızmalan-nı da kolaylaştıracak ideal ortamlar oluşturur.

Bir istihbarat servisinin, devletin diğer kuruluşlan için konulan kurallarla yönetilmesi her*zaman* mümkün değil-dir.

Bir gizli servis için, bürokrasinin verimi azalttığı, hatta yok ettiği, tecrübelerle görülmüştür, istihbarat servisinde yetkili kişilerin en önemli görevlerinden biri bürokrasi ile sa-vaşmaktır.

En büyük güvenlik ilkemiz 'su geçmeyecek derecede kompartımantasyon'dur.

Gizli servis makinasındaki her çark, bir diğeriyle o kadar iyi uyuşmalıdır ki hiçbir çark diğerinden bağımsız olarak ha-reket edemesin.

Müttefik hükümetlergtalı servis şeflerine servislerinin organizasyonu konusunda serbesti tanımışlarsa bunun nede-ni işin en iyi bu şekilde yapılabileceği gerçeğidir.

Bir devlet görevlisi ne denli üstün niteliklere sahip olursa olsun, evvelce istihbarat alanında tecrübe kazanmamışsa, istihbarat servisinde üst düzeydeki bir göreve getirilmez.

Kendisinin ya da ailesinin karşılaşabileceği tehlikelerin tamamen veya kısmen ortadan kalkacağı konusunda ikna edilmeden hiçbir aday göreve sevk edilemez.

istihbarat işi, karargâhla büro dışında, yurtiçi ile yurtdı-şında birbirinden çok farklılıklar gösterir, inisiyatif, karak-ter, enerji, kararlılık, yaratıcılık, zekice uygulama, geliştirme ve hayal gücü, uzmanca bir bilgiyle birlikte, bir istihbarat ajanında bulunması gereken niteliklerdir.

istihbaratta sadece emir vermekle çok az şey elde edilebi-lir. Hele tamamen askerî yöntemlerin kullanılması hiç de uy-gun değildir.

Bir istihbarat servisinin başı, personelini, güçlü kişiliği, dehası, tecrübesi ve kişisel yetenekleriyle etkileyebilir.

Servis şefinin hem kendi hem de yardımcısı için tek bir kural vardir. Emrine tevdi edilen teşkilatı, kendisinin şah-sen yaratacağı güvene bağlı olarak yönetebilmektir. Fazla i-leri gitmeden ve kontrolü bütünü ile kaybetmeden yapılabi-lecek en uygun şey sorumlulukları doğru olarak dağıtması ve önemli kararların alınmasını gerektiren konularda açık düşünmesini bilmesidir. Her şeyden önce, personel atama-larını bizzat kontrol etmesi gerekir.

Elde mevcut tecrübeler, bir istihbarat servisinin kurul-ması ve onu r ı ahenkli bir şekilde çalışabilmesi için en azın-dan beş yıla ihtiyaç olduğunu göstermektedir servis dışında, tecrübesi ve yeterli bilgisi olmayan kişiler önemli görevlere atanırlarsa, servis için bir tehlike haline gelirler. Normal emeklilik çağını çoktan aşmış bazı uzman kişileri göreve al-mak yararlı olur Bir istihbarat servisinin uzun süredir gö-rev yapan mensupları yoğun bir tecrübe sergilerler. Hiçbir servis bu nimeticömertçe harcayamaz..."106

Hiram Abas, Gehlen'in bu son cümlesini sık sık telaffuz

ediyordu...

"Sayın Cumhurbaşkanım"

Hiram Abas'ın, Cumhurbaşkanı Özal'a yazdığı istihbarat-la ilgili bir raporunda bol bol Gehlen'den alıntılar yaptığı gö-ze çarpıyordu:

"Sayın Cumhurbaşkanım,

l- Dünyadaki devletlerin istihbarat örgütlerinin kuruluş amacı, yöneldikleri hedefler ve çalışma tarzları etüt edildi-ğinde bu istihbarat kuruluşlarının devletin rejimlerine göre 2 ana grupta toplandıkları görülebilir.

a- Dikta rejimlerinde istihbarat servisinin ana görevi, re-jimi ayakta tutabilmek ve kendi hakkında demokratik olu-şumları, rejime karşı davranış ve fikirleri zamanında tespit ederek karşı tedbirleri oluşturmaktır.

Dikta rejiminin, normal olarak halkın iradesine karşı ik-tidarı sürdürmesi nedeniyle rejim, polis devleti hüviyetini ta-şır ve silahlı kuvvetler, istihbarat ve güvenlik teşkilatlarına dayanır.

Mezkûr devlet ve rejimlerde istihbarat servislerinin idare-si şahsî güvenlik endişesiyle ya diktatörün akraba ve yakın-ları veya Ordu mensuplarına diktatör tarafından tevdi edilir. İstihbarat servisleri de bahse konu devletler de, her türlü hukukî çerçevenin dışında, ülke içinde ve dışında rejimi kol-lama faaliyeti yürütürler.

Son olarak Romanya Securitatesi ve Suriye Muhaberatı arz edilen istihbarat servisleri modeline misal gösterilebilirler.

b- Demokrasilerde ise, istihbarat servislerinin yöneldikle-ri hedef, halk rejiminin yanında olduğu için, yabancı devlet-lerden ülkeye yönelecek tehdit ve çalışmaları tespit ve ifna ile ülkenin politikasına yön verecek bilgilerin temini, ayrıca dış politikada devletin ihtiyacı olabilecek bilgilerin teminidir.

Demokrasilerde halka karşı rejimi koruma görevini ser-visler yüklenmediğinden. Ordu ile istihbarat servisinin çok yakın olmasına ihtiyaç yoktur.

Demokrasilerde istihbarat görevi bilhassa dış ülkelere yö-nelik olduğundan ve istihbarat bir ihtisas kabul edildiğin-den, istihbarat teşkilatlarının üst seviyesinde görevde yetiş-miş istihbaratçılar tercih edilirler.

Demokrasilerde, istihbarat teşkilatlarının askerî güçler ile ilişkileri, hedef devletler konusunda Ordu'nun ihtiyacı olabilecek bilgüeri servislerin elde etmesi ve Ordu'ya aktar-ması ile sinirlidir. Servisler demokratik siyasî otoritenin ida-resi ve kontrolü altında görev yaparlar.

2- Yabancı istihbarat örgütlerinin ana hatları, MiT:

. a- Amerika:

îç istihbarat ve dış istihbarat çalışmaları olarak iki ayrı örgüt; FBI ve CIA tarafından yürütülmektedir, iki örgütte ta-mamen sivil kadrolara dayanmakta ve Amerika başkanı ka-tında bir istihbarat bürosuyla temsil edilmektedir. Ordu'nun ayn istihbarat kuruluşları bulunmaktadır.

Devlet çapındaki istihbarat Komisyonu'nun seçtiği hedef-lere karşı çalışmalara yönelen CIA, gelen bilgilerin kıymet-lendirilmesrni ve istihbaratın oluşmasını da kendi bünyesin-de yapmaktadır. CIA başkanı, Amerika başkanı tarafından seçilmekte ve Amerika'daki diğer istihbarat örgütlerinin de başkanlığını deruhte etmektedir.

b- ingiltere:

tç istihbarat ve dış istihbarat çalışmaları esas olarak iki ayn örgüt Ml5 ve Mt6 tarafından yürütülmektedir^ iki örgüt de sMl orijinlidir. Dış istihbarat kuruluşu Mİ6, Amerika'nın CIA'sına göre bir değişiklik arz etmektedir.

ilgili bakanlıklar bilgi isteklerini direkt olarak Ml6'dan yap-makta ve Mİ6 topladığı bilgileri operasyonel kıymetlendirme haricinde bir kıymetlendirmeye tabi tutmadan istek makamı-na intikal ettirmekte, bilgi burada kıymetlendirilerek istihba-rata dönüştürülmektedir. Örgütler sivil otoriteye bağlıdır.

c-SSCB:

KGB ve GRU isimleri altındaki iki ana istihbarat örgütü mevcuttur. GRU asker orijinli, KGB ise SSCB Komünist Par-tisi'ne bağlı sivil orijinlidir ve esas kudret KGB'de toplanmış-tır. Bu örgüt

topladığı bilgüeri bünyesinde kıymetlendirmeye tabi tutarak istihbaratı oluşturmaktadır. Hudut emniyeti ve iç güvenlikten de KGB sorumludur.

d- MiT:

Devletimizde MtTin hangi makama tam olarak bağlı bu-lunduğu vuzuha kavuşmamıştır.

MiT Kanunu'nda teşkilat başbakana bağlı olarak gösteril-mekte ise de MtT müsteşarının seçimi için MGK'nın tespit et-tiği adayların devamlı muvazzaf general olması ve dolayısıyla Genelkurmay ile ast-üst ilişkilerinin görevdeki etkinliği, 1980 yılı öncesi ve sonrasında cumhurbaşkanlarının asker köken-li bulunmaları ve MiT başındaki general vasıtasıyla teşkilata direkt karışmaları, kuruluşu günümüze kadar üç başlı ve ne-renin emrine uyacağını şaşırmış duruma getirmiştir.

Mezkûr zafiyet, eski yıllarda, Türkiye'de askerî darbe ola-cağının adeta herkes tarafindan öğrenildiği zamanlarda bile, MiT'in başbakanı durumdan haberdar etmemesi veya ön tedbirlerle darbeye karşı önlemlere yönelmemesi sonucunu doğurmuştur.

1980 öncesinde anarşiye ve siyasî cinayetlere karşı MiT etkin çalışmalara yönelebilse ve aktivitesi asgari durumda tutulmasa memleketteki darbe şartlarının o zaman içinde oluşamayacağı düşünülmektedir.

1960 yılından 29 sene sonra devletimin başına geçen ilk sivil cumhurbaşkanının, ülkemiz için hayatî bir kuruluş olan MlTi demokrat ülkeler servisleri normlarına kavuştur-ma ve esas hedeflerine etkin şekilde yöneltmek için çareler oluşturabileceğine inanılmaktadır."

Hiram Abas raporunun bundan sonraki bölümlerinde, Türkiye'de iç ve dış istihbarat faaliyetlerini yürüten makam-ları savmakta, bunların arasında bir koordinasyonun bu-lunmamasından bahisle, bir istihbarat komitesinin kurul-masını önermekteydi.

Raporun devamında 1969 yılından sonra MlTin aslî gö-revlerinden uzaklaştığını, adeta bir polis örgütüne dönüştü-ğünü, sonuç olarak da Türkiye'de bir istihbarat boşluğu ya-şandığını ifade etmekteydi.

Bu arada Nazi Generali Gehlen'in aralarındaki üç pasajı aynen raporuna koyuyordu:

"Hem ingiltere'de hem Amerika'da kabul edilen bir gerçek vardır. Eski bir devlet görevlisi ne denli üstün niteliklere sa-hip olursa olsun, evvelce istihbarat alanında tecrübe kazan-mamışsa, istihbarat servisinde üst düzeydeki bir göreve ge-tirilemez.

istihbaratta .sadece emir vermekle çok az şey elde edilebi-lir, hele tamamen askeri yöntemlerin kullanılması hiç de uy gün değildir.

Bir istihbarat servisinde çalışan personel ne kadar değer -

li ise, o serviste o kadar mükemmeldir, istihbarat servisleri-ni ayakta tutan, karakterini oluşturan öğe, o serviste çalışan kişilerdir."

Alıntılardan yola çıkan Hiram Abas teşhisini de rapora şöyle yazıyordu:

'-MİTin personel politikası Gehlen'in işaret ettiği bu haki-katlere şimdiye kadar tamamen aykırı şekilde yürütülmüş-tür. Servisin başına, mutlaka mesleğinde çok başarılı, ancak istihbaratta tecrübesiz generaller getirilmiş, askeri emirler ile teşkilatın yürütülebileceği sanılmış, tecrübeli personel kaybına uğramıştır.

Gayet normal olarak da sonuç memnuniyet verici değildir."

Cumhurbaşkanı Özal ile Hiram Abas'ın "gizli bilgi alışve-rişi" o günlerde bilinmiyordu. Ancak o günlerde, Millî Savun-ma eski bakanı Ercan Vuralhan, bazı ipuçları veriyordu: "Zamanlamasını söylemek zor, ama önümüzdeki dönemler içerisinde MtTte bir sivilleşme programı olacaktır. Alt kade-meden geçmiş ihtisas elemanlarının etkili ve yetkili yerlere gelmelerini temin eden bir sistem oluşturulmasından yana-yız. Türkiye'nin dinamik yapısına uygun bir yapılanmaya kavuşturmak üzere, sayın cumhurbaşkanımızın da birta-kım çalışmaları, birtakım düşünceleri olduğunu biliyoruz. Zannediyorum ki MiT de aynı sistem içerisinde yer alacak-tır. MlTin de diğer kuruluşlar gibi modern Türkiye'nin dina-miğine uygun bir yapıya ve bir iç strüktüre kavuşturmanın artık zamanının geldiğine ben de inanıyorum."107

Hiram Abas'ın Cumhurbaşkanı Özal'a gönderdiği rapor-la, Ercan Vuralhan'ın sözleri aynı günlere rastlamıştı...

Özal, MİTten ve Hiram Abas'tan vazgeçmemişti!..

Gladio ortaya çıktı

Hiram Abas'ın, Gehlen'den alıntılar yaparak yazdığı rapo-run tarihî bir anlamı vardı. Gehlen'in, CIA işbirliği ile tüm NATO ülkelerinde "Gladio" örgütleri kurduğunu önceki bö-lümlerde yazmıştık.

107*Nokta* dergisi, 5 ağustos 1990.

Hiram Abas'ın Gehlen alınülarryla rapor yazdığı günlerde, başta italya olmak üzere Avrupa ülkeleri, yürekli bir savcı-nın ortaya çıkardığı "Gladio"yu tartışıyordu...

Venedikli, 37 yaşındaki Tahkik Hâkimi Felice Casson, üç jandarmanın öldürülmesini araştırırken, 1956 yılından beri mevcut olduğu anlaşılan ancak resmî hiçbir sıfatı bulunma-yan, NATO'nun "Gladio" örgütüyle karşılaştı. Yargıç Casson "illegal örgütte" ilgili^oruşturma başlattığını 24 ekim 1989 tarihinde kamuoyuna açıkladı.

Öci tarafi keskin küçük Roma kılıcı anlamına gelen "Gla-dio" Soğuk Savaş'a paralel olarak 1951 yılında NATO bünye-sindeki tüm ülkelerde kurulduğu ortaya çıktı. "Gladio"nun birkaç amacı vardı; ülke içinde isyan hareketlerini, kontrol etmek ve engellemek için suikastlar, provokasyonlar yap-mak. Ülke Sovyetler Birliği tarafından işgal edilirse, ülke içinde direniş hareketi organize etmek.

italya'nın ardından Fransa, Belçika, Hollanda, Norveç, Almanya, Yunanistan gibi NATO ülkelerinde, zincirleme ola-rak değişik isimlerle kurulmuş "Gladio" örgütleri ortaya çık-maya başladı.

Ancak sadece NATO üyesi Türk hükümetinden ses çık-mıyordu. Yetkililere göre Türkiye'de "Gladio" yoktu!

Ancak "çatlak sesler" de yok değildi. Soğuk Savaş döne-minin başbakanlarından Bülent Ecevit, "Devletin uzun süre gizli tutulan bir kuruluşu var; Özel Harp Dairesi. Yasalara ve Anayasa'ya aykın olarak devleti yönetelenlerden gizli tutulu-yor bu örgüt. Bu örgütün bir de sivil uzantısı var. Bu örgüte bağlı olarak bazı sivil vatandaşlar ömür boyu görevlendiril-miş. Bu vatandaşların isimleri gizli tutuluyor ve emirlerinde gizli silah depolan var. Örgütün parası uzun süre Ameri-ka'dan gelmiş" diyordu.

Tartışmaya dönemin cumhurbaşkanı Kenan Evren de katıldı ve ilginç açıklamalarda bulundu: "Benim Genelkur-may başkanlığım sırasında dönemin başbakanı Süleyman Demirci bana geldi. Özel Harp Dairesi'nin anarşi ve terörle mücadelede kullanılmasını istedi. Ben olmaz cevabını ver-dim. Demirel bana, 'Ama 1971'deki sıkıyönetim döneminde bu amaçla kullanılmıştı' dedi. Ben yine kullanmayacağımı söyledim. Kanaatim o ki. Genelkurmay başkanlığını sırasında bu teşkilat görevi dışında kullanılmadı. Ama belki bana intikal ettirilmeden bazı yerlerde gayri resmî olarak teşkilat-tan bazı kişiler bu işe bulaşmış olabilir, Onu bilemem!"

1973-1976 yıllan arasında CIA başkanlığını yapan Wil-liam Colbyı "NATO üyesi olması dolasıyla Türkiye'de ben-zeri bir kurumun varlığı ihtimalinin bulunduğunu" söylü-yordu.

Gehlen'in öğrencileri "görevlerini başanyla" tamamlamış-lardı. Soğuk Savaş'ın bitmesiyle birlikte bazı kirli operasyon-lar ortaya çıkmaya başlamıştı. Artık NATO üyesi ülkelerin "Gladio"ya ihtiyaçlan kalmamıştı.

Ancak Türkiye istisnaydı. Çünkü Türkiye'nin "Gladio"ya hâlâ ihtiyacı vardı...

31 ocak 1990... Laiklik savunucularının simge isimlerin-den Profesör Muammer Aksoy silahlı saldında öldürüldü. Faili bulunamadı.

7 mart 1990...*Hürriyet* gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Çetin Emeç vurularak öldürüldü.

4 eylül 1990... Din bilgini, aydınlanmacı yazar Turan Dursun katledildi.

6 ekim 1990... ilahiyatçı, SHP Parti Meclisi Üyesi Doç. Bahriye Üçok evine gönderilen bombalı paketin patlaması sonucu can verdi. Faili bulunamadı.

Türkiye, "laik-antilaik" tartışmalanna sahne olmaya baş-ladı...

Hiram Abas arka arkaya gelen bu suikasttan nasıl değer-lendiriyordu ?

Cumhurbaşkanı Özal'a gönderdiği "terör raporu"nda bu-nun izleri vardı...

"Terör raporu*

"Yıkıcı, bölücü ve terör faaliyetlerinin amaç ve yöneldikle-ri hedefler aşağıda sıralandığı üzere özetlenebilir.

a- Hedef, devletin iç ve dış politikasında güçsüzleri irilme-si,- zayıflatılması.

b- Ekonomik yönden yıpratılması.

- Dış yatırımların durması.

- Ülke içinden dışa sermaye kaçışlarının başlaması.

c- Halkta istikbale ve devlete güvensizlik, şaşkınlık yara-tılması.

d- Hedef, ülkenin rejimi demokrasi ise rejimin yıpratılma-sı, hürriyetlerin kısıntıya uğratılması.

e- Ordu ve istihbaratının ana görevlerinden uzaklaştırıla-rak terör ve yıkıcı faaliyetleri üe boğuşur duruma düşürül-meleri.

f- Terör faaliyetlerine girişen gücün yavaş yavaş politik hüviyet kazanması (Ermeni ve Kürt eylemleri gibi).

- Günümüzde ülkemize yönelik yıkıcı ve bölücü faaliyet-ler ile terörün görüldüğü sahalar ise aşağıda sunulmuştur.

a- Güneydoğu Anadolu'da etkin bir PKK terörü ve Kürt-çülük hareketleri.

b- Büyükşehirlerde üst seviyede şahıslara karşı yapılan suikastlar ve bunların uyandırdığı geniş yankılar.

c- Provoke edilen talebe hareketleri.

d- Toplu sözleşmeler ve anormal işçi ücreti artış istekle-riyle kışkırtılacak grev ve lokavtlar.

- Laik düzeni yıkmaya matuf görülen toplu eylemler.

-Yıkıcı ve bölücü faaliyetler ile eylemlerinin bir ülkede tu-tunabümesi için iç ve dış desteklerden yardım görmesi ge-rektiği açıktır.

Güneydoğu bölgemizde eylemlerini sürdüren PKK, Lüb-nan Bekaa bölgeleri ile Suriye ve iran'da kamplara sahiptir. Militan teminini ve siyasî faaliyetlerini Avrupa'mn demokra-tik ülkelerinde dahi rahatlıkla yapmaktadır. Kamplarda eği-timi Suriyeli ve yabancı hocaların yaptırdığına dair bilgiler alınmıştır. Silah, mühimmat, haberleşme araçları sıkıntısı çekmemektedirler.

- Büyükşehirlerde icra edilen suikastlar da düşündürü-cüdür. İstanbul'da Halkın Mücahitleri

örgütü mensupları, Iran rejimini yıkmaya çalıştıkları nedeniyle belirli aralıklarla öldürülmektedirler. Eylemlerin Iran tarafından planlandığı, destek verildiği ve hatta icra edildiği ortadadır. Benzeri en az bir eylemin de Irak tarafından yapıldığı bilinmektedir. Suri-ye'nin ise diplomatik yolla bir tarihte Türkiye'ye silah soktu-ğu tespit edilmiştir.

- Emekli subay, polis. Prof. Muammer Aksoy, Gazeteci Çetin Emeç'in öldürülmeleri ise kısa aralıklarla birbirini ta-kip eden ve Türkiye'yi karıştıran eylemlerdir. Bu suikastlar ayn örgütlerin faaliyetleri de olsa, arkasında yabancı devlet ve planlama desteği olup olmadığı hususlarının öğrenilmesi lüzumludur. Çünkü sonuç ve güdülerle gayenin. Türki-ye'nin stabilitesini bozmak olduğu düşünülmektedir.

- Büyükşehirlerdeki suikast ve eylemlere karşı yapılacak çalışmalar ise bu şehirlerde kuvvetli bir istihbarat ağının MiT ve poliçe tesisine, yabancı misyonların tam kontrolüne, hudutlarımızdan giriş yapan bilhassa Arap orijinli yabancı-ların imkânları nispetinde gözaltında tutulmalarına, ihtiyaç göstermektedir. Bilhassa Muammer Aksoy ve Çetin Emeç'in hangi güçler ve örgüt tarafından öldürüldükleri konusunda emareler elde edilebilirse, o zaman devletçe yapılacak karşı çalışmaların hedef tevcihi imkânı hasıl olacaktır.

Devletin iç ve dış politikasında güçsüzleştirilmesi, zayıfla-tılması, ekonomik yönden yıpratılması. boş yatırımların dur-ması, ülke içinden dışarıya sermaye kaçışlarının başlatılma-sı, halkta istikbale ve devlete güvensizliğin, şaşkınlığın yara-tılması, demokrasinin yıpratılması, hürriyetlerin kısıntıya uğraması, ordu, polis ve istihbaratın ana görevlerinden uzaklaştırılarak terör ve yıkıcı faaliyetler ile boğuşur duruma düşürülmeleri" şeklinde özetliyor. Emeç ve Aksoy cinayetle-rinin arkasında kimlerin olduğunu tespite çalışıyor. "Bu su-ikastlar ayn örgütlerin faaliyetleri olsa, arkasında yabancı devlet ve planlama desteği olup olmadığı hususlarının öğre-nilmesi lüzumludur. Çünkü sonuç ve güdüler, gayenin Tür-kiye'nin stabilitesini bozmak olduğunu düşündürmektedir. Güneydoğu'da silahlı güçlerimizin ordu jandarma olarak personel sayısının 100 000 civannda olduğu ifade edilmek-tedir. PKK ise, 20-70 kişilik timlerle gezmekte, eylem yap-maktadır. Atıl ve bu kadar geniş tutulmuş askeıi güçlerin, esas görevlerinin dışına 'kaymasının hudut komşumuz ve hedefimiz ülkelerin menfaatine olduğu -düşünülmektedir. Büyük çapta askeri güçlerin ve tedbirlerin bölge halkını hu-zursuz etmesi ihtimali de mevcuttur.

Bölgedeki profesyonel I'KK'ya karsı sayıca az fakat niteilkleri üstün, profesyonelleşırüş jandarma ile karşı koyma-nın gerekliliğine inanılmaktadır.

- Türkiye'deki bölücü ve terörist faaliyetlere destek veren ülkeler hakkındaki her emarenin MiT tarafından titizlikle kıymetlendirilmesi ve geçerli görülüyorsa onların yaptıkları-na karşılık teşkil edecek aktif faaliyetlere tereddütsüz girişil-melidir. Aynca eksik bilgi ihtiyacını gidermek yönünden MiT, uygun istihbarat servisleri ile bilgi teatisine girişmeli ve bunu lehimize çalıştırmaya uğraşmalıdır.

- tran'da PKK kampları bulunduğu, himaye gördükleri, iran'ın dinî kesimleri Türkiye'de kontrol ve tesiri altına alma-ya çalıştığı konularında ciddi bilgiler mevcuttur, iran'la da bir savaşa girilmeyeceğine göre, bu ülkeye karşı rejimi devirme çalışmaları yapan kuruluşların, basit destekler isteyen Iran Kürtlerinin ve soydaşlarımızın, karşı faaliyetlerimiz için des-teklenmeleri, yönlendirilmeleri imkânımız vardır. Türkiye faz-la zorlanmadan mezkûr çalışmaları yapabilecek durumdadır.

- İrak'ın Kerkük-Musul bölgesindeki soydaşlarımız, Tür-kiye'ye yerleşen Peşmergeler, bahse konu ülkedeki (Mesud) Barzanî güçleri, kullanılmasına karar verildiği zaman, Tür-kiye için önemli bir potansiyel oluşturmaktadır."

Hlram Abas siyasî cinayetlerle ilgili değerlendirmelerini kaleme aldığı raporla aynı yıl öldürüleceğini -sanırız- hiç tahmin etmiyordu...

Dev-Sol mu öldürdü ?

Hiram Abas 26 eylül 199O günü öldürüldü...

Suikast ertesi gün tüm gazetelerin manşetindeydi:

"Son hedef Mfr

"MiT şefine ölüm tuzağı"

"MlTin eski patronu öldürüldü!"

"Öldürülme sırası Mmde ?"

Suikastı Dev-Sol üstlendi...

Örgüt, suikastın olduğu akşam saat 21 .OO'de*Cumhuriyet* ve*Güneş* gazetelerine yakın yerlere bıraktıkları bildiri ile su-ikastın nedenini açıkladı:

"12 Mart ve 12 Eylül'de halkımıza açılan savaşın kurmay-larından ve yürütücülerinden biri olduğu;

Kontrgerilla şefi olarak birçok karanlık cinayetin ve katli-amın tertipleyicisi olduğu;

Bir işkence, cinayet ve komplo örgütü olan MlTin yöneti-cisi sıfatıyla onlarca devrimcinin katledilmesi, binlercesinin işkence görmesi ve zindanlara atılmasından sorumlu olduğu;

Kürt ulusal hareketini yok etmek için çeşitli devletlerle iş-birliği halinde saldın ve komplo planlan yaptığı ve uyguladığı;

CIA ve Mossad'la işbirliği yaparak Filistin halkına karşı komplolar tezgâhladığı;

Terör, takip, tehdit ve cinayetlerle korku yayarak halkı sindirmeyi amaçlayan politikanın uygulayıcısı olduğu için;

Örgütümüz tarafından ölüme mahkûm edilerek cezalan-dırılmıştır.

Hirajn Abas'ın işlediği suçlan kanıtlamak için belgelere

ihtiyaç yoktur.

Türkiyeli devrimciler ve yurtseverler onu işkencehaneler-

den, kanlı operasyonlardan tanırlar.

Türk ve Kürt halklan onu, oligarşiye sadık bir uşak ola-rak yaptığı hizmetlerden, terör eylemleri ve cinayetlerinden tanır. Kendi itirafıyla 'kelleyi koltuğa alarak' canla başla ça-lışmış, 140'dan fazla operasyona doğrudan katılmıştır.

Filistinli yurtseverler ve Ortadoğu halklan onu, CIA ve Mossad'la işbirliği yaparak kendilerine karşı düzenlediği ci-nayet ve tertiplerden, haklan birbirine düşman etmek için gösterdiği faaliyetlerden tanırlar.

Ülkemiz aydınlan onu, Ziverbey Köşkü'nden, MİTin gizli işkence merkezlerinden tanırlar. Onu tanımayan yoktur.

O, THKP-C önderlerinden Yiğit Savaşçı ve Ulaş Bardak -çı'nın katledildiği operasyonu yöneten ve tetiği çeken biridir. O, CIA ve Mossad'ın işkence yöntemlerini ülkemize taşı-yan, işkence uzmanları yetiştiren, işkence tekniklerini yay-gınlaştıran bir işkence uzmanıdır.

O, MtT karargâhlarında, gizli MiT binalarında, ülkemiz insanına yapılan işkenceleri yöneten ve bizzat işkence yapan

biridir.

l Mayıs 1977'de on binlerce insana kurşun yağdırılarak, 34 devrimci ve yurtseverin katledilmesiyle sonuçlanan katli-amı organize edenlerden biri odur.

Faşist MHP çetesiyle işbirliği yaparak, devrimci mücadeleyi engellemek için devlet adına katliamlar ve karanlık cinayetler tezgâhlayan kontrgerillanın önde gelen şeflerinden biri odur. Onun işlediği suçlar sayılmayacak kadar çoktur. Hiram Abas'ın halk düşmanı kimliğinin artık gizli olan yanı yoktur.

O, halk ve devrimcilere karşı işlediği suçlar yüzünden bir kez değil bin kez ölümü hak etmiştir. Örgütümüz onu ceza-landırarak, kim olursa olsun halkın adaletinden kaçamaya-cağını göstermiştir.

Hiram Abas, bütün halk düşmanı faaliyetlerine rağmen oligarşinin ihtiyacı kalmadığı aşamada bir kenara atılmıştır. Bu bütün burjuva ve faşist iktidarın ortak karakteridir. Hangi yetkiye ve konuma sahip olursa olsun, işi bitenin, devlet tarafından bir yana atıldığı gerçeği yüzlerce kez ya-şandı ve hâlâ yaşanıyor.

Bir kez daha ilan ediyoruz: devlet, ister korusun isterse korumasın, halk düşmanları halkın adaletinden kaçamaya-caktır. 12 Eylül şeflerinin sonu da Hiram Abas'ın sonu gibi olacaktır.

Devrimci adalet, mutlaka uygulanacaktır! Yaşasın devrimci adalet. Devrimci Sol/silahlı devrimci

birlikler."

Bile iri böyle...

Ancak örgütün suikastı gerçekleştirip gerçekleştirmediği konusunaa bazı kişilerin şüpheleri vardı. Bunlardan biri de Mehmet Eymür'dü.

Hiram Abas'ın öldürülmesinin üzerinden bir ay geçmişti. Hasan Yalçın ve Soner Yalçın, Ankara Farabi Caddesi'ndeki Mehmet Eymür'ün bürosunda onunla bir görüşme yaptılar. 31 ekim 1990 tarihli görüşmenin Hiram Abas cinayetiyle il-gili bölümü şöyleydi:

"Ben tanık raporlarını okudum. Hiram Bey'in bir elinde direksiyon bir elinde pipo var, tam vitesi değiştireceği esna-da vuruluyor. Yani son derece iyi etüt edilmiş ve son derece profesyonelce. Dev-Sol'un yapması için parti cephenin (THKP-C) öcünü alması gerekir. Onun için yapmış olabilir.

Bizim Dev-Sol'la hiçbir ilgimiz yoktu. Biz çoğunlukla karşı-casusluk bölümündeydik. 1970'li yıllarda bir ara çalıştık. 1980'den sonra tamamen bizim alanımız dışındaydı.

Bir kere şunun çok iyi istihbarat edilmesi gerekiyor. Hi-ram Bey'in sokakta, araba içinde gözlenmesi son derece zor-dur. Hiram Bey çok dikkatliydi. Duran adamı bile dikkatlice süzerdi. Evden çıkışlarında filan son derece dikkatliydi. Et-rafını kontrol ederdi. Örneğin evinin arkasında bahçe var. Arabasını oraya park ederdi. Aslında sıradan biri olsa orada öldürülürdü. Halbuki son derece profesyonelce hiç savun-ması olmayan bir yerde öldürdüler.

Hiram Bey'i bir yerlere gelmesini önlemek için öldürdüler diye düşünüyorum. Belki MlTe müsteşar filan olmazdı, ama neden cumhurbaşkanlığı ile ilgili bir şeyler olmasın ?"

. Benzer görüşü benimseyenlerin hareket noktalan, "Hi-ram Abas'ın iyi silah kullanması, kendisini takip edenleri mutlaka yakalayabileceği ve çok iyi takipçi" olmasıydı.

Bu tezi şimdilik bir kenara bırakıp, o tarihlerde Dev-Sol'da neler olduğuna bakalım.

1978 haziran ayı ortasında "Tasfiyecilik ve Devrimci Çiz-gi" broşürüyle Dursun Karataş önderliğinde, "siyasî arena-ya" çıkan, 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi'yle ağır bir darbe yi-yen örgüt, 1989 yılında Sağmalcılar Cezaevi'nde, "yeniden yapılanma" tartışmalarını başlattı. 1990 mart ayında; hare-ketin inşa edilmesi, komiteler, hücreler, silahlı devrimci bir-likler oluşturulması gibi bir dizi kararlar aldı.108

Örgüt bu kararlan almadan önce ve sonra cezaevlerinden firarlar olmaya başladı. Örgütün üst düzey yöneticilerinin hemen hemen tümü cezaevinden firar ettiler...

25 ekim 1989... Dev-Sol lideri Dursun Karataş ve lider kadrosundan Bedri Yağan, Sağmalcılar Cezaevi'nden kaçtılar. 2 ocak 1990... Dev-Sol liderlerinden Sinan Kukul, Metris Cezaevi'nden firar etti.

28 mayıs 1990... BayrampaşaCezaevi'nden dört**Dev-Sol-108**Örgütün, "Komiteler. Hücreler,

işleyişve BazıKurallar" yazısı; mart 1990; "Yolun Neresindeyiz" broşürü, ağustos 1990. Alıntıyapılan kaynak;*Devrimci Harekette Darbe,* temmuz 1994. Haziran Yayınları

31 aralık 1990... tbflltfm Yalçın ve Ahmet Fazıl Ercüment adlı iki Dev-Solcu, Gas&antep özel E Tipi Cezaevi'nden firar ettiler...

Örgüt sadece Hiram Abas'ı öldürdüğünü üstlenmedi.

Hiram Abas suikastından önce şu eylemleri gerçekleştir-diler:

30 ocak 1990... l Mayıs 1989 isçi Bayramı'nda isçi Meh-met Akif Dalcı'ya ateş ederek öldürdüğü gerekçesiyle trafik polisi Mehmet Kâzım Çakmakçı;

7 haziran 1990... Kâmuran Özcan, Âdem Demirci, 12 Ey-lül Darbesi sonrası itirafçı oldukları gerekçesiyle;

27 temmuz 1990... istanbul Çevik Kuvvet Polisi ismail Kılıç;

25 ağustos 1990... izmir'de Nihat Deniz, Yaşar Kankal, Na-zım Kavak adlı öğrenciler "MfT ajanı" oldukları gerekçesiyle;

26 ağustos 1990... Metris Cezaevi eski iç güvenlik müdü-rü emekli Binbaşı Adnan Özbey;

5 eylül 1990... Emekli Başkomiser ibrahim Çağlar, örgüt tarafından öldürüldü.

Hiram Abas'tan sonra da örgüt eylemlerini sürdürdü:10912 kasım 1990... Bayrampaşa Kapalı Cezaevi Savcısı Ni-yazi Fikret Aygen,

9 ocak 1991... Emekli Yarbay Ata Burcu, 30 ocak 1991... Emekli Korgeneral Hulusi Sayın, 22 şubat 1991... Komiser Zeki Kaya, 15 mart 1991... Ankara Etlikte kahve taranması sonucu, 2 polis memuru,

21 mart 1991... Amerikalı şirket müdürü Vinnell Brown, 7 nisan 1991... Emekli Tümgeneral Memduh Ünlütürk, 13 nisan 1991... istanbul'da polis otosu taranması sonu-cu, 2 polis memuru,

16 mayıs 1991... istanbul'da üç polis memuru,

109Aynıyıl tıpkıDev-Sol gibi, TlKKO/MLörgütünün militanlarıda cezaevinden firar ettiler, siyasi suikastlar yapmaya başladılar. 18.12.1990 tarihindeöldürülen MİT eski gö-revlisi Ferdi Tamer bunlardan biriydi!

23 mayıs 1991... Emekli Korgeneral ismail Selen ve Ada na Bölge Jandarma Komutanı Tümgeneral Temel Cingöz,*lw*30 temmuz 1991... Ankara ve istanbul'da üç sivil polis

memuru,

14 ekim 1991... MiT eski müsteşarı emekli Orgeneral Ad-nan Ersöz,

12 eylül 1991... Üç polis memuru,

3 şubat 1992... istanbul ve Ankara'da polis otoları taran-ması sonucu, 4 polis memuru,

20 mart 1992... izmir'de ekip otosu taranması sonucu, 2

polis memuru,

24 mart 1992... MtTe ait servis aracı taranması sonucu,

2 MÎT görevlisi,

9 nisan 1992... izmir'de polis otosu taranması sonucu, l

polis öğretmen,

20 nisan 1992... istanbul'da bir polis memuru, 2 mayıs 1992... istanbul'da 5 polis memuru, 29 temmuz 1992... Deniz Kuvvetleri Komutanı emekli Oramiral Kemal Kayacan, öldürüldü...ul

Siyasal suikastlar olanca hızıyla 1993 yılına kadar sür-dü... Dev-Sol, o yıl bölünme yaşadı; Örgütün iki kurmayı, Dursun Karataş ile Bedri Yağan'ın yollan ayrıldı.

Bedri Yağan'ın Suriye üzerinden Türkiye'ye giriş yaptığını öğrenen MiT, durumu istanbul Emniyet Müdürlüğü'ne bildir-di. 6 mart 1993 günü Bedri Yağan'ın Kartal'da kaldığı ev basıl-dı. Bedri Yağan ve 4 arkadaşı "çıkan çatışmada ölü ele geçiril-di." SHP Merkez Yönetim Kurulu olayı yargısız infaz olarak ni-telendirdi. Çünkü çatışmada nedense hiçbir kurşun duvarla-ra isabet etmemiş, hepsi 5 militanın vücuduna saplanmıştı!..

110İlginçtir;öldürülen emekli Korgeneral Hulusi Sayın ile emekli Korgeneral ismail Selen, ikisi de Jandarma asayişkomutanlığıyaptılar, ikisi de yıllarca Jandarma içinde, iki ayrı"kutbun" temsilcisi olarak biliniyordu. Hulusi Sayın MHP tandanslıydı, ismail Selen ise Sosyal Demokrat. Birbirleriyle konuşmuyorlardıbile. Ancak akıbetleri aynıoldu,öldürüldü-ler. Hulusi Sayın ve ismail Seten suikastısanıklarıDev-Solcu LütfüTopal ve ibrahim Bin-göl 30 ekim 1991 tarihinde cezaevinden firar ettiler.

111 Sosyal Demokrat olarak bilinen emekli Orgeneral Adnan Ersöz'den sonra, CHPüyesi emekli Oramiral Kemal Kayacan'ınöldürülmesi kafalarda birçok soru işaretinin doğ-masına neden oldu.

Kemal Kayacan'ın kızıFatoşHataylı, "Dev Sol'un da intikamıolamaz Açık konuşuyo-rum, Sosyal Demokrat bir adamın, solcu bir grup tarafından vurulmasınıimkânsız görüyo-rum" dedi. Kayacan'ın kızıonun gibi bazısubayların da aynıgörüşte olduklarınısöylüyor-du.*(EP* dergisi, 25 temmuz 1993.)

Örgüt yara almıştı, ama Dev-Sol eylemleri 1996 yılına ka-dar sürdü. Sonra siyasal suikastlarda

azalma baş gösterdi.

istihbaratçılar bir olayı öncelikle, en kısa yoldan giderek, en basit çözümlerle çözmek isterler. Eğer çıkış yolu yoksa, nedenleri niçinleri üzerinde dururlar.

En kısa ve basit yoldan gidersek; tüm siyasal suikastlara bakınca, Dev-Sol'un, Hiram Abas'ı öldürdüğü konusunda kuşku kalmıyordu.

Üstelik bu iddiayı kuvvetlendiren bir başka olgu daha vardı: Gestapo, Alman tabancası Barebellum'la suikastını gerçekleştirdikten sonra ölen kişinin sağ iç cebine beyaz bir kâğıt bırakıyordu. Alman polisi, öldürülen kişinin iç cebinde o beyaz kâğıdı görünce anlıyordu ki cinayeti Gestapo işle-miş, soruşturmayı rafa kaldırıyordu!

Dev-Sol, suikastlarında genellikle yakın mesafe silahı olarak bilinen 7,65 çapında tabancalar kullanıyordu. Hede-fine yakın mesafeden susturucu takılmış tabancayla ateş ediyordu.

Hiram Abas'ın da benzer yöntemle öldürülmesi, suikastı Dev-Sol'un yaptığının bir başka göstergesiydi...

Z^ten İstanbul Emniyet Müdürlüğü de, Hiram Abas'ın, Dev-Sol militanları; Hayri Koç, Ferit Eliuygun, Bahattin Anık ve Ahmet Fazıl Ercüment Özdemir tarafından öldürül-düğünü belirlemişti...*l*'2

Ancak, Hiram Abas suikastı konusunda bazı iddialar da Vardı...

"Silah kaçakçıları öldürdü"

"Hiram Abas silah kaçakçılığının kapışmasına kurban gitmiştir."

Bu iddiayı ortaya*Yüzyû* dergisi attı:*1*13

112 22aralık 1996 tarihindeÇankaya Köşkü'nde toplanan liderler zirvesine MİT bir ra-por sundu. 20 sayfalık raporda, Hiram \Abas suikastıyla ilgili olarak.*Ayd*ınlıkdergisinin. Emniyet MüdürüHüseyin Kocadağ'ın adınıortaya atmasınaşöyle yanıt veriliyordu: "Hiram Abas'ınÇillerÖzelÖrgütütarafındanöldürüldüğüiddiası, bu eylemin 26.09,1990 tarihinde Dev-Sol militanlarıHayri Koç. Ferit Eliuygun, Bahattin Anık ve Ahmet Fazıl ErcümentÖz-demir tarafından gerçekleştirildiğinin bilinmesi nedeniyleönem taşımamaktadır."

113 yüz///dergisi. 30 eytül 1990. .

Dergi Hiram Abas'ın öldürülmesini kapak konusu yaptı: "Son durağı mafya" Haber şöyleydi:

"Silah işi nedeniyle mafya ile ilişkileri sıklaşmıştı. Oğlu da gemi acentalığı yapıyor. Silah işinde şilepleri kullanıyorlardı. Hiram Abas'ı yakından bilen ilk tanık, Abas'ın Caddebos-tan'daki Cınardibi Oteline sık sık gittiğini ekliyor. 'O otel. kalburüstü mafyacıların toplanma, iş bağlama ve eğlenme yeridir.' Hiram Abas aynı otele gelip giden Fevzi Öz ve Hasan Heybetli ile orada buluşup görüşür. Poker oynarmış. Yeraltı dünyasından bir tanık, Cınardibi Oteli'nin Fevzi Öz

kontro-lünde olduğunu söyledi. Yüzyıl, otelin mülkiyetinin ise Ga-zanfer Bilge'ye ait olduğunu öğrendi.

Hiram Abas, yeraltı dünyasının ne kadar içindeydi ? Bir MiT müşaviri YüzyıTa şunları anlattı: 'Hiram MlTte iken de karanlıkta dolaşan biriydi. MtTten ayrılınca karanlığa bü-tün boyuyla daldı. Bunun dünyada da örneği var. Turner CIA'nın başına geçince çok sayıda adamı dışarıda bıkaktı. Bunların hepsi uyuşturucu ve silah işlerine daldılar. Kadda-fi'nin danışmalığım üstlendiler. Örneğin Frank Terpill. Bu adamlar önce devletin gölgesinde karanlık işler yapıyorlardı, sonra mafya içinde karanlık faaliyete devam ettiler.' Bu uzun açıklama sadece Hiram Abas'ın yaşamı değil, istihba-rat örgütlerinin bir yasasını da sergiliyor olmalı.

Gazeteler; Hiram Abas'ın emekli olduktan sonra çalıştığı yer hakkında bulanık ifadeler kullandılar. Çoğu, 'Bir deniz nakliye şirketinde müşavirdi' deyip geçti. Sanılır ki şirketin reklamı olmasın diye bu yol tutuluyor.*Hürriyet* (gazetesi) ise gene isim vermeden şöyle yazmış; '(Hiram) Abas son ola-rak büyük bir Amerikan silah firmasının temsilciliğini yapı-yordu.'

Hiram Abas, Abdurrahman Fevzi Gandur müessesesinde çalışıyordu. Gandur'un ticaret sicilinde denizcilik şirketi ol-duğu da yazılı olabilir. Ancak işte o, 'silah ticareti, bu tica-rette şileplerden yararlanılması' anlatımı birdenbire anlam kazanıyor. Aslında Hiram Abas'ın bir silah ticareti işinde ça-lıştığı iki senedir eski yakın dostları tarafından da söyleni-yordu.

MtT müşaviri, Gandurlar hakkında şu bilgiyi verdi; 'Gandurlar Lübnan, Beyrutlu, uluslararası silah kaçakçısı. He-nüz Kaşıkçılar ortada yokken 50'li yılların en büyüklerin-dendi. Çok karanlık bir çevredir. Türkiye'nin içinden değil, dışarıdan çalışır. Akdeniz kanalını kullanır. Nakliyat ve ge-micilik işleri paravandır. Zaten işlerini de bu yolla yapıyor-lar. 50'li yıllarda Gandurlar hakkında Türk basınında geniş yazılar çıktı.'

Başka bir kaynak ise 1960-1970 arasında Gandurlann soruşturma geçirip, Türkiye'ye girişlerinin yasaklandığını anlattı.

Söylediklerine göre Gandurlann Türkiye'ye yeniden geliş-leri Iran-Irak Savaşı'nın başlaması üzerine oluyor. Bu nok-tada dikkat edilmesi gerekiyor. Belirtildiğine göre, Hiram Abas, Fevzi Gandur'un Türkiye'ye girişine ilişkin yasağın kaldırılmasını sağlıyor, MtTte görevliyken. Dostlukları eski yani.

Hiram Abas'ın uyuşturucu işiyle de ilgili olduğuna birbir-lerinden habersiz iki kaynak değindi. MiT müşaviri onun öl-dürülüşü konusunda olasılıklar sıralarken şu yorumu yap-tı: 'Mafya içi hesaplaşma olabilir. Beyaz işinde bir atak yap-maya kalkışmış, rakipleri tarafından ortadan kaldırılmış olabilir.' Müşavir bu noktada Hiram Abas'ın kişiliğine gön-derme yapıyor. Onun her konuda çılgın olduğunu söylüyor, 'Gandurlar lehine büyük bir atak yapıp kaybettiği itibarını yeniden toplamaya çalışmıştır.' Yeraltı dünyasının orta dü-zey liderlerinden biri ise şunu söylüyor: 'Hiram Abas beyaz piyasasına çok hızlı girmiş, bazılarının ayağına basmış!' De-diğine göre öldürülmesinde bu 'hızlı dalışın' önemli rolü ol-muş.

MlTte müşavir olarak görev yapan yorumcu, Hiram Abas'ın koruma görevlisi verilmemiş olmasını 'MiT koruma vermiyor' diye açıkladı. Nuri Gündeş emekli olduğunda da koruma verilmemiş. Sonra bir işadamı para verip Nuri Gün-deş'e iki koruma görevlisi tutmuş. 'Sonra,

Hiram Abas da bu karanlık işlerini yürütürken yanında koruma olmasını iste-mezdi.' Nitekim bazı gazeteler Hiram Abas'ın koruma alma-yı reddettiğini yazdılar. Gösterilen gerekçe ise Hiram Abas'ın cesareti ve attığını vuran bir silahşor oluşu. Hiram Abas'ın birinci zevki işkence ise, ikincisi herhalde silahtı. Bu konuda kendine gövenmesi uzak olasılık değil. Nuri Gündeş, Hi-ram Abas'ı hiç sevmezdi. Yakınlarına şu tahlili sık sık yaptı-ğı anlatılır:

'MtTte senyörler ve silahsörler vardır. Senyörler ortaya çıkmayı sevmezler, silahsörler ise şova bayılırlar. Ben senyö-

rüm, Hiram silahşor.'

Müşavir şöyle anlatıyor: 'Hiram kafasıyla değil, eliyle çalı-şan bir adamdı. Böyle bir suikasta en hazırlıklı insanlardan biriydi. Ama öldüğünde eli tabancasında değil, piposunday-

dı.'

Kabul edilmeli ki düşmanı çoktu. Dolayısıyla katilini sap-tamak çok zordu. Dev-Sol açıklaması olmasaydı, belki pek-çok parlak spekülasyon günlerce kamuoyunu uğraştıracak-ü. Kaldı ki, açıklama olduğu halde bizzat MİTçilerde 'Sol yapmamıştır' fikri çok etkili. Eski üst düzey MiT görevlisi, 'Hiram Abas'ın öldürülüşü benim üzerimde hiç sürpriz etki-si yapmadı' diyor.

Kim öldürmüş olabilir sorusunu ise 'MtT içi hesaplaşma olamaz, solun intikam eylemi olamaz' diye başlayan bir yo-rumla yanıtlıyor.

Müşavir ise, MiT içi hesaplaşmayı olasılıkların dışına at-mıyor. 'Bunun için MiT üst düzeyi emir çıkarmaz. Hiram Abas çok önemli bazı bilgiler açıklayacaksa, bundan*zarar* görecek bir kesim onu ortadan kaldırmış olabilir.'

Mafya lideri de aynı yönde konuşuyor: 'Hiram Abas daha önce açıklamalarda bulundu, MİTten atıldı. Yeni açıklama-larda bulunacaktı, öldürdüler. Dosyalardan bir kısmı Erkan Gürvit'te, bir kısmı kendisindeydi.' ANAP milletvekili, MiT eski müsteşar yardımcısı Recep Ergun da YüzyıTa, 'olayın ideolojik olduğuna inanmadığını' söyledi."

Oğlu tekzip gönderiyor

Yüzyıl dergisinin yayını üzerine Hiram Abas'ın oğlu Cen-giz Abas dergiye tekzip metni gönderdi:

"O, Türkiye Cumhuriyeti'ne ve demokrasiye hizmetin şe-refli bir sembolüdür.

Babam Türkiyemizin kalkınmasını ve refahını istemeyen, ülkemizin,birlik ve beraberliğine kasteden, uluslararası terörizmin ülkemizdeki çağdışı ilkel temsilcileri tarafından şehit edilmiştir.

Katliamı üstlenen Dev-Sol silahlı devrimci birliklerinin bildirisi bile, birçok yalanla dolu olmasına ve düşmanca bir ifade ile yazılmasına rağmen, sizin yayınınızdan daha ciddi bir dille kaleme alınmıştır.

Sözde kendisini çok yakından tanıyan birine atfen, 'Hi-ram (Abas) son aylarda çok tedirgin ve telaşlıydı' demişsiniz. Onu yakından tanıyanlar, onun ne kadar korkusuz, hayatı nın hiçbir döneminde tedirginlik ve telaş emaresi gösterme-yen biri olduğunu çok iyi bilirler. O tedirgin olduysa şahsı için değil sadece ve sadece çok sevdiği memleketinin karan-lık güçlerin marifetiyle bir kan gölüne dönmesinden tedirgin olmuştur.

Yine aynı uydurma kaynağınıza atfen, 'Yirmi gün kadar önce çok özel ve anormal bir Magnum aldı. Bunu bizzat sila-hı veren kişiden dinledim' demiş, silah dünyasını bilen diğer bir uydurma tanığa atfen de, 'Evet. Türkiye'ye bir Magnum 337 girdi. Siparişi başka birisi verdi. Ama silah siparişi yapa-na değil Hiram Abas'a verildi' şeklinde yazınıza devam etmiş-siniz. Mesleği dolayısıyla silah taşımaya kanunen hak ka-zanmış bir kimsenin silah alması çok büyük bir haber mi ki bu asılsız bilgiyi önemli bir habermiş gibi yayımladınız.

Yazınızda babamın 'mafya ile ilişkili olduğunu, silah işi yani silah kaçakçılığı yaptığını, silah işinde benim acentalı-ğını yaptığım şilepleri kullandığımızı, babamın kalburüstü mafyacıların gittiği Caddebostan'daki Çmardibi Oteli'ne git-tiğini ve burada kanunsuz işlerin bağlantısını yaptığını, ay-nı yere gelip giden Fevzi Öz ve Hasan Heybetli gibi yeraltı dünyasına mensup kişilerle poker oynadığını Dragos'ta ise Dündar Kılıçla poker oyunlarının devam ettiğini' iddia et-mişsiniz. Bunlar, çirkin yalanlardır. Sizden ve sözde kay-naklarınızdan bu iddialarınızın hukuksal sorumluluğu yar-gı makamlarından talep edilecektir.

Aynca, kendi mülkümüzde gemilerimiz olmayıp, sürekli acentalığını yaptığımız ve gemilerinin Türk limanlarına uğ-rağı olan armatör, 5-10 gemisi olan şahıs veya şirket olma-yıp, beynelmilel itibarlı bir devlet kuruluşudur. Tıpkı Türki-ye'deki Türk Deniz Nakliyat gibi.

Babamın 'uyuşturucu ve silah kaçakçılığı' ile ilgili bir bil gisi varsa, (size bunları söyleyen) bu şahıs bugüne kadar ne-den susmuştur? Hepsi ağır bir suç oluşturan bu gibi kaçak çılık eylemleri için söz konusu müşavir, neden yasal yollara başvurmamıştır. Babamın, özellikle görevde olduğu sürece bu üp yasadışı faaliyetlerle nasıl başarılı mücadele verdiği, herkesçe bilinen bir husustur."114

Hiram Abas gerçekte yeraltı dünyasındaki bir kapışma nın sonucu mu öldürülmüştü ?

CIA ajanı kaçırılıyor

Hiram Abas öldürüldükten 45 gün sonra, 11 aralık 1990 tarihinde, CIA ajanı Frank Terpil Beyrut'ta silahlı üç kişi ta rafından kaçırıldı...

Frank Terpil kendisi gibi CIA ajanı olan Edwin P. Wil sonla, ABD'de çıktıkları bir televizyon haber programında. Türkiye'de bazı kişilere silah sattıklarını açıkladılar. Delex International isimli şirketlerinin önemli müşterilerinden biri de MHP Genel İdare Kurulu Üyesi Murat Bayrak'ü.'15

CIA ajanı Frank Terpil'm adı. Abdi îpekçi suikastına da karışmıştı: Ölüm kusan tabancayı MHP'li ülkücülere CIA ajanı F. Terpil'ın verdiği iddia ediliyordu. Aynı zamanda Pa-pa Davası'nın görüldüğü İtalya'daki mahkemeuC de Terpil m adı M. Ali Ağca'yı Bulgaristan üzerinden Avrupa'ya kaçıran kişi olarak geçiyordu...

27 mart 1983 tarihli*Dublin Sundaıj* Press gazetesine de-meç veren Terpil'm sekreteri, 'Terpil CIA ajanıdır ve (M. Ali) Ağca ile ilişkisi vardı" diyordu. Frank Terpil ile Hiram Abas'ın öldürülmesi arasında bir ilişki var mıydı ?

ikisi de bir dönem Beyrut'u "mesken" tutmuşlardı, ikisi-nin de silah kaçakçılığıyla ilgili yakın dostları vardı...

CIA ajanı Frank Terpil yasamı boyunca hep ikili oynamış-tı. Beyrut'ta Asala'yı da, "Bozkurtlar"ı da eğittiği söyleniyor-du...

1990 yılında başta Avrupa olmak üzere, dünya artık ya-vaş yavaş ortaya çıkan "Gladio"nun faaliyetlerini öğreniyor-du!..

Acaba "Gladio" içinde önemli görevler üstlenen bazı isim-ler bertaraf mı ediliyordu ?..

Bilinen yöntemdi, işi biten tasfiye ediliyordu; Henry As-lanyan, Bekir Çelenk, Vahe Ohannes, Licio Gelli, Michele Sindona, Roberto CaM, Kafi Köfler gibi...*1*16

Listede Frank Terpil ile Hiram Abas'ın da adı var mıydı ?..

Susurluk Çetesi mi öldürdü ?

ihtimali zor ama; bazı çevreler Hiram Abas'ın öldürülme-siyle Paris'te işlenen bir suikast arasında ilişki kuruyor:

Solun yeraltı dünyasıyla tanışrriasırun 12 Mart 1971 As-ken Darbesi'tiden sonra Kartal Maltepe Cezaevi olduğu bili-niyor. O tarihlerde, Dündar Kılıç, Oflu ismail (Hacı Süleyma-noğlvC, Dede Sultan (Demircan) gibi yeraltı dünyasının ünlü isimler; solcularla aynı koğuşta kalmaya başlamış ve "dost-luklar" kurmuşlardı.

1974 atandan sonra dışarı çıkan bazı "babalar" ile bazı "solcular" ilişkilerini sürdürdüler. Örneğin, "Askı Bildirileriy-le" Dev-Yol'u pasiflikle suçlayın Dev-Sol'u Dursun Karataş'la birlikte kuran Paşa Güven'in, Dündar Kılıçla sık sık bir ara-ya geldiği söyleniyordu.

12 Eylül Darbesi'nden sonra yurtdışına çıkan Paşa Gü-ven, Dev-Sol'la ilişkisini koparmıştı. Paşa Güven'in yeraltı dünyasıyla ilişkilerinin Avrupa'daki "kaçak günlerinde de"

116Meraklıokuyucular,*Reis. Gladio'nun T*ürk TetikçisiadlıSoner Yalçın/Doğan Yur-dakul tarafından kaleme alınan kitaba bakabilirler.

sürdüğü, "uyuşturucu kaçakçılığı" yaptığı iddia ediliyordu.

Yeraltı dünyasının, "solcularla" ilişkili bir diğer ünlü ismi Liceli Hüseyin Baybaşin, "Paşa Güven, kontrgerilla tarafın-dan yetiştirildi" diyordu.'17

12 temmuz 1991 tarihinde Paşa Güven Paris'te uğradığı silahlı saldın sonucu öldürüldü...

O günlerde hayli ilginç olaylar, hayli ilginç isimlerin başı-na geliyordu; Hiram Abas, Frank Terpil, Paşa Güven... Bir noktanın altmı çizmekte yarar var: bir siyasî örgütü MlTin, Kontrgerilla'nın kontrolünde göstermek, hatta ima etmek kolaycılık ve basitlik olur. Ancak her örgütte olduğu gibi, Dev-Sol'un da her kademesine, istihbarat örgütlerinin ele-manlan sızmaktadır. Örneğin, 22 kasım 1992 tarihinde, iz-mir DGM'de yargılanan, 8 yıl cezaevinde yatmış, Dev-Solcu Ahmet Yûcekaya mahkemeye MiT ajanı olduğunu itiraf eden 9 sayfalık bir dilekçe verdi... Bir örnek de dışandan verelim: Philip Willan'ın,*The* Puppetmosters (Kukla Ustalan) adlı ki-tabında, italya'nın radikal solcu Kızıl Tugaylar örgütünün Gladio, dolasıyla CIA ilişkisini anlatıyordu, ilişkiyi belgelerle ortaya döken Willan, Kızıl Tugaylar'ın CIA tarafından yön-lendirilmesinin amacını, aşın uçların şiddeti tırmandırması-na zemin yaratmak ve solun tamamının saygınlık yitirmesi-ni sağlamak olarak açıklıyordu.

Listeye başka isimleri de ilave etmek gerekiyordu: O tarihlerde, bir isim "özgürlüğüne" kavuşuyordu... 21 mart 1990 tarihinde, Abdullah Çatlı, isviçre'nin Bos-tadel ZG Cezaevi'nden kaçırılıp, Türkiye'ye getirildi...

Abdullah Çattı, Türkiye'ye geldiğinde yeni arkadaşlıklar

kurdu.

Bunlardan biri de Sami Hoştan'dı.

Sami Hoştan'ın kim olduğunu "ikinci MiT RaponTndan öğrenelim: "(Arnavut Sami) Dev-Sol'la ilişkili. Özellikle is-panya. Hollanda ve Kolombiya bağlantılı uyuşturucu kaçak çıhğı yapıyor. Ataköy Galeria'da Natural ayakkabı mağazası-nın sahiplerinden ve istanbul Sheraton Oteli gazinosunun ortaklarından, grubu flnansörü."118

11715 nisan 1996 tarihinde .Avrupa'da yayımlananÖzgür Politikagazetesi

118Aydınlıkdergisi, 22 eylül 1996.

Bilgileri bir kenara not ettikten sonra, konuyu fazla da-ğıtmadan tekrar Hiram Abas suikastına dönüp, bir iddiayı daha yazalım; "Hiram Abas, Susurluk Çetesi'nin ilk cinaye-tidir!"

iddia sahipleri diyordu ki; "Hiram Abas otomobiyle gider-ken tam kasise geldiğinde, karşısına tanıdığı, 40 yaşlarında biri çıktı. Hiram Abas, o güvendiği tanıdığı yüzünden boş bulundu ve arkasından kurşunu yedi."

Burada yine araya girip bir olayı anımsatmakta yarar var:

Yüzyıl dergisini 10 aralık 1990 tarihinde arayan ve adının "Ahmet" olduğunu söyleyen kişi telefonda şu bilgiyi veriyor-du: "Hiram Abas'ın öldürüleceğini istanbul Emniyeti'nin is-tihbaratına bildirdik.(...) Hiram Abas önce durdu, çünkü ta-nıdığı çocuktu, evvelce onunla görüşmüştü, öbürü ardadan geldi vurdu.(...)"

Telefondaki "Ahmet", Hiram Abas'la ilgili ilginç ayrıntılar veriyordu:

"Hiram Abas, 22 kasım 1987 günü Tuz Gölü'nde Şerefli-koçhisar'da Unilever'in müfettişi ile buluştu. Hollanda fir-ması var ya, Sana'yı, Vita'yı satıyor. Ne konuştular, araştı-rın, önemli. 7 ocak 1988 günü de Düzce'de bir Çerkez kö-yünde buluştular."

Mehmet Eymür, "Ahmet'in söylediklerini dergiye şöyle değerlendiriyordu: 'Telefon edenin Hiram Bey hakkında söy-ledikleri gerçeğe dayanıyor. O tarihte benim de arasında bu-lunduğum dost çevresiyle Sapanca Gölü'nde yemek yedik. Fethi Altanlar filan vardı. Düzce Çerkez köyü deyince aklıma Fethi Altanlar geldi. Onlar oralı. Aynca Hiram Bey Unilever şirketinin sahibinin oğluyla arkadaştır. Demek ki bu kişi Hi-ram Bey'in yakın çevresinden bilgi alıyor. Bunları bilmesin-den ve terörün kaynağının tek olduğunu söylemesinden do-layı ciddiye alıyorum."

Yani, "Hiram Abas suikastçılardan birini tanıyordu" tezi-ni Mehmet Eymür de destekliyordu!

iddiayı ortaya atanlar, Hiram Abas'ın öldürüldüğü dö-nemde istanbul emniyet müdürü koltuğunda oturan Hamdi Ardah'nın cinayetten hemen birkaç saat sonra, silahın balis-

tik incelemesinin bile yapılmasını beklemeden, tabancanın kirli olduğunu açıklamasını, "Bu ne telaş" diye değerlendiri-yor. "Bir şeylerin üzeri mi örtülmek isteniyor ?" yorumlan yapılıyordu ?

iddia sahipleri soruyordu, "Kimdi bu elinde James Bond çanta taşıyan, 40 yaşlarındaki adam ?"

Abdullah Çatlı olabilir mi?

Hiram Abas ile Abdullah Çatlı birbirlerini tanıyorlar mıy-dı-? .

Evet. Gerek Mehmet Eymür'ün gerekse Korkut Eken'in Susurluk Komisyonu'ndaki ifadeleri bunu teyit ediyordu, iliş-ki 1970'li yıllarda başlayıp 1980'li yılların başında bitmişti.

Aynca Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanvekili Kutlu Sa-vaş tarafından yazılan Susurluk Raporu'nun, sansürlenen sayfalarında da Hiram Abas'ın Abdullah Çath'yı Asala'ya karşı kullandığı yazılıyordu. •19

1998 yılının son gününde yakalanan "Susurluk kahra-manlarından" Haluk Kırcı, İstanbul Emniyet Müdürlü-ğü'ndeki sorgusunda Hiram Abas suikastıyla ilgili sorularla da karşılaştı.

Polisler. Haluk Kırcı'ya Hiram Abas suikastıyla ilgisini sordular.

Bir kere sorunun Haluk Kırcı'ya yöneltilmesi ilginçti. De-mek ki istanbul polisinin kafasında Hiram Abas suikastıyla ilgili olarak bazı kuşkular vardı.

Ancak polis. Haluk Kırcı'ya. "Hiram Abas cinayetiyle ilgin var mı ?" diye sormuştu.

"ilgin" sözcüğü, yerine "bilgin" dense soru anlamlı olacaktı.

Çünkü Hiram Abas öldürüldüğünde Haluk Kırcı cezae-vindeydi ve "ilgisi" olamazdı. Ama, tahliye olduktan sonra. Susurluk Çetesi'yle yakın mesai içinde olmuştu, "ilgisi" ol-masa da, belki "bilgisi" olabilirdi...

Fakat "bilgisi" sorulmadı...

119Kutlu Savaşin yazdığı"Susurluk Raporu nda ciddi maddîhatalar varÖrneğin, Raporun 79'uncu sayfasında, Hiram Abas'ın Asala'ya karşıAbdullahÇatlı. Haluk Kırcıgi-biülkücüleri organize ettiği belirtiliyordu. Oysa Haluk Kırcı. 8 kasım 1980 tarihinde yakala-nıp cezaevine konmuşve t1 yrl cezaevinde yattıktan sonra nisan 1991 'de "yanlışlıkla" tah-liye edilmişti... O halde Haluk Kırcı, 1982 yılında nasıl Hiram Abas'la diyalog kurup Asala'ya karşı"mücadele" vermişti ?

Tezi sürdürelim: Abdullah Çatlı veya "çeteden" bir başka isim her neyse Hiram Abas'ı niçin öldürmek istemişti ?

1987 yılında yazılan MiT raporunun intikamı olabilir mi?

Abdullah Çath'nın Türkiye'ye geldikten sonra, Mehmet Ağar'ın himayesine girdiği bugün artık resmî belgelerle doğ-rulanıyor. Ancak Mehmet Ağar'ın MiT raporunun intikamı için suikast yaptıracağını düşünmek ne kadar doğru olur!

Ancak konunun uzmanları farklı düşünüyor.

MiT eski daire başkanı Mahir Kaynak MiT raporunun tartışıldığı o günlerde, (31 ağustos 1988)*20OO'e Doğru* der-gisine şunları söylüyordu: "Bundan sonra bu mesele unutu-lur ve bunların savaşı sokaklarda tabancayla sürer!"

Mahir Kaynak meslektaşı Hiram Abas öldürüldükten sonra ise şu değerlendirmeyi yapmıştı: "Bana göre Hiram Abas'ın öldürülmesi siyasal bir operasyondur. Teşkilatın tekrar Hiram'ın kontrolüne geçmesini istemeyen güçlerce öl-dürüldü."

ilginç!

MiT raporunun taraflarından Emniyet Müdürü Atilla Ay-tek de Mahir Kaynak gibi düşünüyordu: "Finale kansız ge-linmez!"120

Eymûr'ünşaşırtan ifadesi

"Susurluk Çetesi", Hiram Abas'ı öldürdü mü, bilinmiyor. Ancak çetenin bazı kişileri öldürmek için tertipler içinde ol-duğu artık gün yüzüne çıktı...

istanbul 6 No'lu DGM'de görülen Susurluk Davası 'run 12 ekim 1998 tarihli 11'inci duruşmasında, Mehmet Eymûr'ün ifadesi çok kişiyi şoke etti:

"Bana anlatılanlara göre, Dev-Sol lideri Dursun Karataş'ı öldürmek için bir plan yapılmış. Hana göre Nurettin Güven, 80 kilo eroinle ingiltere'de Dursun Karataş'la ilişki kuracak, yeri tespit

edilen Dursun Karataş öldürülecekti. Yaşar Öz, Tank Ümit de işin içindeydi. 80 kilo eroinle Nurettin Güven yurtdışına çıktı. Ancak Almanya'da uyuşturucuyla birlikte yakalandı. Tank Ümit, Alman polisine 80 kilo uyuşturucuyu ihbar edip yakalattığı için öldürülmüş olabilir. Öldürül-meden önce Abdullah Çatlı ve ekibi. Tank Ümit'i Sami Hoş-tan'ın çiftliğinde sorgulamışlar."

Mehmet Eymür, bu işi organize eden kişinin adını da açıklıyordu: Mehmet Ağar!

Mehmet Eymür 16 ekim 1998 günü. ifadesiıdeki bazı yanlışlıklan düzeltmek için, istanbul 6 No'lu DGM'ye 12 bel-ge verdi. Bunlardan "Fiş 2" belgesi hayli ilginçti:

'Tarih 18 ağustos 1994. Kaynak: Taıık Ümit. Görüşen: ismail Buğday. '... Hakkı Aksoy (Siirtli. Arap asıllı). Kaynak, Dev-Sol lideri Dursun Karataş'a ulaşmak için Hakkı Aksoy ile ortak olmuştur. 291.5 kg eroinin 29 kg'ının Hakkı Ak-soy'a ait olduğu ve Nurettin Güven tarafından Avrupa'ya gönderildiği, ancak eroinin teslim edilemeden Nurettin Gü-ven'in yakalandığı, bunun üzerine malın da kendi ihbarlan üzerine Belçika'da yakalandığı..."

Bu kanşıkhğın altından kitabın yazarlarının da. okuyu-cunun da çıkması zor gibi görünüyor! Bazı soruların altını çizerek, bu karmaşık olayı aydınlatmaya çalışalım:

1- Dev-Sol lideri Dursun Karataş'ı öldürmek isteyen Su-surluk Çetesi, neden uyuşturucuyu "yem" olarak kullanıyor? Dursun Karataş'ın uyuşturucuyla ne ilgisi var?

2- Dev-Sol lideri Dursun Karataş'la "ilişki" kurması için, neden yeraltı dünyasının ülkücü isimlerinden, yeşil pasa-portlu Nurettin Güven, görevlendiriliyor ? Devletin ajan ola-rak kullandığı bir ülkücü ile bir Dev-Solcunun nasıl bir ilişkisi olabilir?

3- Yeraltı dünyasının bir başka ünlü ismi Tank Ümit, ne-den arkadaşlarını polise ihbar etti ?

4- Susurluk Çetesi ile Dev-Sol örgütünün sürekli yan ya-na getirilmesi, bazı çevrelerin psikolojik savaş metodu rnu ?

Aydınlık dergisi 11 ekim 1988 tarihinde, "Çetenin kilit is-mi Nurettin Güven" başlıklı haberde olayın bir başka yönü-nü yazdı:

"Olaylan yalandan izleyen bir istihbaratçı, Eymûr'ün DGM'deki ifadesinde, 'Eroin, Dev-Sol lideri Dursun Karataş'ı yakalamak için yem olarak kullanılacaktı' açıklamasını palavra olarak nitelendiriyor: 'Nurettin Gûven'in ingiltere'ye gitmesinin nedeni eroinin satışıdır. Nurettin Güven, Lon-dra'da Dursun Karataş'la aynı binada kaldı. Dursun Kara-taş'ı yakalamak ya da öldürmek gibi bir amaçlan yoktu. Bu, kamuoyu için uydurulmuş bir yalandır. Kaldı ki dediklerini doğru kabul etsek bile, 80 kilo eroini almaya herhalde Dur-sun Karataş gelmezdi.' Nurettin Gûven'in üzerinden taban-• ca ve 'Ali Erdal' adına düzenlenmiş yeşil pasaport çıktı."

Tartışma sonunda ilginç bir noktaya geldi:

Mehmet Eymür DGM'de bir de MİTi suçlayarak, "Dev-Sol lideri Dursun Karataş'a yapılacak eylemi MiT üst düzey yö-neticilerine bildirdim. Bir şey yapmadılar" dedi.

MiT, bu iddia üzerine. Müsteşar Şenkal Atasagun imza-sıyla basın açıklaması yaptı. Açıklamada, Mehmet Ey-mür'ün kendi kusurunu örtmek için teşkilatı suçladığı belirtiliyordu...121

Acaba okur, Hiram Abas'ı kimlerin niçin öldürdüğünün ipuçlarını bulabildi mi ?

Kafaları biraz daha karıştıralım:

Hiram Abas suikastını sadece Dev-Sol üstlenmedi. Daha sonraki günlerde gazeteleri arayan bir kişi Hiram Abas'ın öl-dürülme olayını İslam Savaşçıları adlı örgütün gerçekleştir-diğini bildirdi.

Ardından bazı gazetelere postayla bir açıklama gönderen TKP/ML örgütü, eylemi Dev-Sol'un değil, kendilerinin aske-ri kanadı TlKKO'nun gerçekleştirdiğini belirtti. Hiram Abas'ın halk düşmanlığıyla suçlandığı bildiride öldürülme nedenini şöyle açıkladılar: "Muharrem Çiçek, Atilla Özkan, ismail Hanoğlu. Süleyman Cihan ve Kâzım Çelik yoldaşlarımızın katlinde birinci derecede rol almıştı. Faşist diktatörlüğün ajanı ve halk düşmanı Hiram Abas'ın cezalandırılması kaçınılmazdı."

2 ekim 1990 tarihinde, yani bu haberin bazı gazetelerde yer almasının ardından ne oldu dersiniz?

121MiT'teki kontrterör daire başkanlığıgörevindenönce Washington Büyükelçiliği'ne hukuk müşaviri olarak atanan Mehmet Eymûr. sonra Türkiye'yeçağrıldı. TürkiyeŞeker Fabrikaları'na uzman olarak atanan Eymür, gö'evinden istifa edip Amerika ya yerleşti.

TKP/ML Merkez Komitesi, gazetelere "tekzip" gönderdi ve Hiram Abas'ın öldürülmesinin örgütlerine mal edilmek istendiğini, oysa eylemi Devrimci Sol'un üstlendiğini açıkladı. Örgüt, MlTi, "Partimizi: yapmadığı işleri üstlenen bir örgüt görünümüne büründürmek istemektedir" diye suçluyordu.

Açıklamada, örgütün Hiram Abas'ın öldürülmesini dev-rimci bir eylem olarak gördüğü*ve* desteklediği belirtilerek, kamuoyunda örgütün prestijini sarsma amacındaki bazı gazetelerin, bu olayı çarpıttıkları görüşüne yer verilmişti.

Sahi, TKP/ML adına kim gazetelere bildiri gönderip suikastı örgütün üzerine atmak istemişti ?

Örgüt, daha önce gerçekleştirdikleri silahlı eylemlerin hemen hepsini üstleniyordu, yaptıklarının üzerini örtmüyordu.

O halde sahte bildiri niçin kaleme alınıp basına sızdırıl mıştı?

Kimler kafa karıştırıyordu?...

Yoksa, kafa karıştıranlar mı Hiram Abas'ı öldürmüştü ?..

Peki Hiram Abas'ın katilleri bulunabildi mi ? Hiram Abas suikastıyla ilgili dava aradan 9 yıl geçmesine rağmen hâlâ İstanbul 3 No'lu DGM'de sürüyor... İşin garip yanı davaya müdahil olarak

kimse katılmıyor...